PAX ET BONUM

نیکۆس کازانتزاکیس

فرانسیسکۆس
قەدیسی من

وەرگێڕانی
دلاوەر قەرەداغی

چاپی دووەم
2007

ناوی کتێب: فرانسیسکۆس قەدیسی من
نووسەر: نیکۆس کازانتزاکیس
وەرگێڕانی بۆ سوێدی: Borje Knos
وەرگێڕانی بۆ کوردی: دلاوەر قەرەداغی
چاپی دووەم
کوردستان 2007

بۆ دکتۆر ئالبێرت شوایتزێر
فرانسیسکۆسی ئەم زەمەنەی
ئێمە

لەڕووی بێتوانایی یان خۆ بەشتزانیی یاخۆ بێ ئەدەبییەوە نییە گەر زۆر شتم لەقسەکانی فرانسیسکۆس لابردبێ یان شتێکم گۆڕیبێ یاخود ڕوداوێکم زیادکردبێ کە ڕوینەداوە و دەکرا ڕوویدابا، بەڵکو لەبەر هاوگونجاندنی بووە لەگەڵ ژیانی ئەو پیاوە قەدیسە و بەرخۆدان و ئەفسانەکانیدا.

نووسەر نەك هەر تەنێ ئەو مافەی هەیە، بەڵکو لەسەریشی پێویستە هەموو شتەکان لەسەر بناغەی جەوهەر ڕێکخاتەوە. ئاخر ئەو کەرەستەکان لەمێژووەوە هەڵدەگۆزێ و ئیدی بە ڕەنج و ئارامییەوە لێکیاندەچوێنێ و دەیانکاتە ڕۆمان.

کاتێك ئەم ڕۆمانەم نووسیی، ڕۆمانێك کە لەخودی حەقیقەت ڕاستەقینەترە، تەژیی بووم لەخۆشەویستیی و ڕێز و ستایش بەرامبەر ئەم قەدیسە شەهیدە. گەلێك جاران دڵۆپە فرمێسکی درشت پەڕە کاغەزەکانی بەردەمی تەڕ دەکرد و گەلێك جارانیتریش دەستێك بەزامێکی ئەبەدییەوە، زامێکی نوێ و هەمیشەیی کە وەك بڵێی یەکێك لێکدا لێکدا بزمارئاژنی بکات، لەفەزادا سڵاوی لێدەکردم. کاتێك دەمنووسیی لەهەموو شوێنێکدا هەستم بەئامادەیی نەبینراوی ئەو دەکرد.

لەبەر ئەوەی فرانسیسکۆسی قەدیس لای من نموونەی باڵابوو بۆ بەرخۆردانی مرۆڤایەتیی، وی لەجەنگێکی سەختی بێوچاندا توانی ئەرکە باڵاکانی ئینسان وەدیبهێنێ، ئەرکگەلی بەرزتر لە ڕەوشت و حەقیقەت و جوانیی، واتە گۆڕینی ئەو ماددەیەی کە خودا پێیبەخشیوین بەڕۆح.

نیکۆس کازانتزاکیس

پێشەکی

باوکە فرانسیسکۆس، من کەسێکی تووڕەهاتم کەوا ئێستا قەڵەم دەگرم بەدەستمەوە تا لەبارەی ژیانی تۆوە بنووسم. بیرتدێ، تۆ کە بۆ یەکەمینجار منت بینی، چ سواڵکەرێکی دزێوو داماو بووم، دەم وچاوم بۆ خوار بەرە و مل و بۆ ژوور بەرە و برۆ هەر موو بوو. خودان چاوانێکی تۆقیو و میهرەبان، بە لاڵەپەتێ دەدوام و وەکی مەڕ دەمباعاند. تۆیش بۆ ئەوەی گاڵتە بە ناشیرینیی و بێنمودیی من بکەیت، بە برا لیۆن - برا شێر بانگت دەکردم! بەڵام کاتێك حەکایەتی ژیانم بۆ

گێڕایتەوە، هۆن هۆن فرمێسك لەچاوانتەوە ڕژا و لەئامێزت گرتم. ماچتکردم و گوتت:

- " برا لیۆن بمبوورە کە بۆ گاڵتەپێکردن بەبرا شێر بانگم کردیت. بەڵام هەنووکە دەبینم تۆ شێرێکی ڕاستەقینەیت. لەبەرئەوەی ئەو شتەی تۆ بەدوایەوە بوویت، تەنها شێر لەتوانایدایە دوویکەوێ!"

ئەز لەدەیرێکەوە بۆ دەیرێکیتر، لەگوندێکەوە بۆ گوندێکی تر، لەبیابانێکەوە بۆ بیابانێکیتر دەڕۆیشتم و بەدوای خودادا دەگەڕام. من ژنم نەهێنا، چ منالّم نەخستەوە، لەبەرئەوەی بەدوای خودادا دەگەڕام. لەتێك نان و چەند دەنکە زەیتوونێکم لەنێو لەپی دەستم دەنا، گەرچی برسیش بووم، بەڵام بیرمدەچوو بیانخۆم. لەبەر ئەوەی بەدوای خودادا دەگەڕام.

قورگم هیشك بەپرسیارکردن و پێیەکانم ئاوساو بە ڕێ ڕۆیشتن. ماندووبووم هێندەم لەدەرگای ماڵاندا و دەستم بۆ سواڵ پانکردەوە، یەکەمجار بۆ سواڵی نان و ئەوجا بۆ سواڵی قسەیەکی خۆش و پاشانیش سواڵ بۆ ڕزگاربوون. هەمووان پێم پێدەکەنین، بە شێت بانگیان دەکردم، پاڵیان پێوەدەنام و ڕاویان

دەنام تا لەسەر لێواری هەڵدێر خۆم بینییەوە، ئەوجا کەوتمە کفرکردن، گوتم :

-" ئاخر خۆ منیش ئینسانم، ماندوو بووم لەڕێڕۆیشتن و لەبرسێتیی چەشتن و لەسەرمادا تەزین، ماندووبووم ئەوەندەم تەقە لەدەرگای ئاسماندا، بەبێئەوەی بە ڕوومدا بکرێتەوە."

ئەوسا لەوپەڕی نائومێدیدا، شەوێکیان خودا دەستیگرتم و هەروا باوکە فرانسیسکۆس خودا دەستی تۆیشی گرت و ئیتر ئێمە یەکترماندۆزییەوە.

ئەوا ئێستاش دانیشتووم و لەم پەنجەرە چکۆڵەیەی هۆدەکەمەوە لەهەوری بەهاریی دەنۆڕم و بۆ خواریشەوە لەباخچەی دەیرەکە، ئاسمان نەختێك دابەزیوە و نمە نمە باران دەبارێ و خاك بۆنێکی خۆشی لێهەڵدەسێ. بۆن لە دارلیمۆکانی باخچەکەوە دەپرژێ، لەدوورەوە کەڵەبابێك دەقووقێنێ، گەڵاکان زەردەخەنەیان وا لەسەر لێو، خودا بۆتە باران و دونیا ئاو دەدا. ئەمە چ لەزەتێکە خودایە! چ بەختەوەرییەکە! چما چۆن ئەرز و باران و ئەو بۆنەی کە لە پەیین و لیمۆوە دێ لەگەڵ دڵی ئینساندا ناتوێنەوە و یەکانگیری

یەکدی نابن! بەڕاستیی ئینسان هەروەکی خاك وەهایە. هەر بۆیە ئەمیش وەك خاك دڵی بەو بارانە بەهارییە هێورو میهرەبانە دەکرێتەوە. دڵم ئاو دەخواتەوە، خونچە دەکات، خونچەیەك دەپشکوێ و ئیدی باوکە فرانسیسکۆس تۆ لەناوییەوە دێیتە دەرێ.

باوکە فرانسیسکۆس، هەموو خاکی ناخم خونچەی کردووە، یادەوەرییەکان ژیاونەتەوە، زەمەن ڕەوڕەوەکەی بۆ دواوە گەڕاندۆتەوە و هەموو ئەو ساتە پیرۆزانە گیانیان تێهاتۆتەوە کە تیایاندا پێکەوە سەفەرمان بەسەر ئەرزدا دەکرد. یەکەمجار تۆ هەنگاوتدەنا و منیش بەترسەوە شوێن پای تۆم هەڵدەگرت. بیرتدێ ئێمە کەنگێ یەکەمینجار یەکتریمان بینی؟ شەو بوو، مانگی ئۆگۆستی و مانگ لەئاسماندا چواردە، من برسیم بوو، کاتێك خۆم بە شاری ئاسیزیی بەناوبانگدا کرد لەتاو برسێتیی لەترم دەدا. سوپاس بۆ خودا کە من زۆر جاران بەو شارە پڕشکۆیە خۆشنوود بووم. بەڵام ئەو شەوە ئاسیزیی شتێکی تر بوو، شتێك کە لەباسکردن نایەت. ئەوە چ موجیزەیەك بوو؟ ئەدی من لەکوێ بووم؟ خانووەکان، کڵێساکان، بورجەکە و

قەڵاکە لەبۆشاییدا و بەسەر شەپۆلی زەریایەکی سپیی درەوشاوە و لەژێر ئاسمانێکی وەنەوشەییدا بوون. ئێوارە بوو لە دەروازەی قەدیس پیێترۆس، دەروازە نوێیەکەی شارەوە چوومە ژووری، مانگ چواردە و سووربا و نازەنین وەك خۆرێکی میهرەبان هەڵات و ئەوجا قەڵبەزەیەك لە ڕووناکیی، لەو بەرزاییەوە، لە قەڵاکەوە، لە (ڕووکا) وە دەڕژا بەسەر سەربانی خانووەکان و ناقوسی بورجەکاندا و ئەو شەقامە بچووکانەشیان لێ پڕ دەبوو کە وەك جۆگەلە دەبریسکانەوە و چاڵەکانیش خەریك بوو لێوڕێژ لە شیر دەبوون، ڕوخساری خەڵکەکە بەجۆرێك پرشنگیدەدا کە دەتگوت بیر لەخودا دەکەنەوە.
ڕاوەستام، خاچم کێشا و بەخۆم گوت :

- " داخۆ ئێرە ئاسیزییە؟ ئایا ئەمانە ماڵ و خەڵك و ناقوسی بورجن یاخۆ من بە زیندوویی هاتوومەتە بەهەشتەوە؟"

دەستم ڕایەڵکرد و ناولەپم پڕ بوو لە تریفە، تریفەی مانگ تورت و شیرین بوو وەك هەنگوین، هەستمکرد لێوو لاجانگەکانم بە بەخشندەیی خودا فێنکدەبنەوە، ئیتر حاڵیبووم

و ئەمجارەیش هاوارم کرد:" دڵنیام قەدیسێك بێرەدا تێپەڕیوە، من بۆنی وی لەهەوادا دەکەم!"

بەنێو تریفەی مانگدا چوومەپێشێ و بەجاددە باریك و بچووکەکاندا داگەڕام تا گەیشتمە گۆڕەپانی قەدیس جیۆرج، ئێوارەیەکی درەنگی شەممە بوو، خەڵکێکی زۆر لەوێ کۆببوونەوە. قیژە و هاواری قرخن، گۆرانیی، نەغمەی ماندۆلین، بۆنی خۆشی ماسی برژاو و بۆنی کەباب لەسەر پشکۆ، بۆنی گوڵەباخ و یاسەمین. برسێتیی زۆری بۆ هێنام، ئەوسا خۆم لەتاقمێکیان نزیکخستەوە و پێمگوتن :

- " هێی ئەی خەڵکانی مەسیحیی، کامتان لەم شارە بەناوو شۆرەتەی ئاسیزییدا چاکەیەکم لەگەڵ دەکات؟ من دەمەوێ بخۆم و بنووم و سبەینێ بەیانییش ئێرە جێبێڵم؟"

ئەوان لەسەرەوە بۆ خوارەوە دیقەتیاندام و دایانە قاقای پێکەنین. بە پێکەنینێکی گاڵتەجاڕیانەوە گوتیان:

- " تۆ کێیت کوڕی قۆز؟ ئا وەرە پێشەوە تا لەخزمەتتا بین!" بۆ ئەوەی بیانترسێنم گوتم:" ڕەنگە من مەسیح بم، ئەو هەندێکجار وەك سواڵکەرێك لەدونیادا دەردەکەوێتەوە!"

یەکێکیان گوتی:

- " فەقیر لەبەر خاتری خۆت چتی وەها مەڵێ، ئاهەنگەکەمان لێتێکمەدە، برۆ .. بە ڕێی خۆتا برۆ، دیارە خۆ ناتەوێ هەمووومان هەستین و بکەوینە لەخاچدانت!"

هەمدیس لە قاقای پێکەنینیان دایەوە. بەڵام جحێڵێکیان لەناودابوو کە بەزەیی پێمداهاتەوە و گوتی:" فرانسیسکۆسی سەخیی و دەست و دڵکراوە، کوڕەکەی (پێترۆ بێرناردۆنێ) تاقە کەسێکە دەتوانێ بەهاناتەوە بێ. بەختت هەیە، ئەو دوێنێ وەکی پشیلەیەکی تەڕ لە (سپۆلێتۆ) گەڕاوەتەوە. برۆو بیدۆزەوە!"

ئەوسا زەلامێکی درێژو لاواز و لە مشك چوو کە ناوی ساباتینۆ بوو بە ڕاکردن هاتە پێشەوە. ساڵانێکی زۆر دواتر کاتێك ئەویش بووە یەکێك لەقوتابییەکانی فرانسیسکۆس، یەکترمان بینییەوە و پێکەوە بەپێی پەتیی بەجاددەکانی دونیادا پیاسەمانکرد. وا ئەم ئێوارەیە ساباتینۆ بۆ یەکەمینجار ناوی فرانسیسکۆسی ژنەفت و بیستنی ئەو ناوە وایکرد بەرقەوە لە قاقای پێکەنین بدا.

گوتی:" ئەو بەچەکی زێڕین و پەڕەوە چووە بۆ سپۆلیتۆ تا بجەنگێ و کاری مەزن ئەنجام بدا و مێداڵی سوارچاکیی بەیەخەیەوە بکرێ، پاشان بگەڕێتەوە و وەکی کەڵەشێر خۆیمان بەسەردا فشکاتەوە. بەڵام خودا خۆی دەزانێ چ دەکات، یەك شەپازللەی تێسرەواند، وا هەنووکەش وەك بێچووە کەڵەشێرێکی ئاوەڕووتکراو تەشریفی هێناوەتەوە!"

وایگوت و ئەوسا کەوتە چەپڵەکوتان.

بە پێکەنینەوە گوتی:" دەی با گۆرانییەکی پیاهەڵدەین، کوڕینە هەستن، هەموو بەیەك دەنگ!"

دەسوبرد پێکەوە بە دەنگی بەرز کەوتنە گۆرانیی چڕین و چەپڵەکوتان:

ئەو چووە بەرەو سپۆلیتۆ

بەنیازی پەلامار چووە بەرەو سپۆلیتۆ

کەچیی بە بەزیویی گەڕاوەتەوە!

لەخواردن و شەرابەکەم نۆڕی، برسێتیی بڕستی لێبڕیبووم، پاڵم بە دنگەی دەرگاکەوە دادا و بەهەناسەبڕکێوە گوتم:

- " ئەم فرانسیسکۆسە سەخیی و دەست و دڵکراوەیە لەکوێیە؟ خودا بیپارێزێ، لەکوێ بیدۆزمەوە تا بڕۆم و بەسەر پایدا بکەوم؟"

کوڕە جحێڵەکە ناونیشانەکەی بۆ هەڵدام، گوتی:" بچۆ بۆ ژورووی شار، دەیبینیت لەژێر پەنجەرەیەکدا ڕاوەستاوە و گۆرانیی بۆ دولبەرەکەی دەچڕێ!"

بەو کۆڵانە باریکانەدا کەوتمە سەرکەوتن و دابەزین، برسێتیی دەهاتەوە وێژەم، لەو دوکەڵەم دەنۆڕیی کە لەدوکەڵکێشەکانەوە دەهاتە دەرێ، ئەو خەڵکە ئاقڵانە چێشتیان لێنابوو، من بۆنی چێشتەکەیانم هەڵدەمژت. هەناوم دەتگوت هێشووە ترێیەکی هەڵواسراوە کە مشك و باڵندەکان دەنکەکانی بخۆن. نەمتوانی زیاتر لەوە بەرگە بگرم و کەوتمە کوفرکردن. بەرقەوە دەمبۆڵاند.

- " ئای گەر بەدوای خودادا نەگەڕابام چ ئارامیی و بەختەوەرییەك دەهاتنە ڕێم! ئەلعان پارووی زلی نانی سپیم

بەبەرازی بەفرِن برژاوەوە دەگلاند کە زۆر حەزم لێیەتی، یاخۆ کەروێشکی سوورەوەکراوم لەرِۆندا بەپیازۆو گەڵای داردێمشتی زیرە پێداکراوەوە دەخوارد و کوڵی تینوێتیم بەبوتڵێك شەرابی خەستی ئۆمبریسیی دادەمرکاندەوە. پاشان بۆ ئەوەی گەرم دابێم، بۆ دیداری بێوەژنێکی جوانکیلە دەچووم، بیستوومە چ لەزەتی گەرمایەك نییە بگاتە لەزەتی ئەو گەرمایەی لای بێوەژنێکی جوانکیلە دەسدەکەوێ. ئاگردان چییە لەچاویدا؟ بەڵام ئەدی من چ بکەم، منێك کە بەدوای خودادا دەگەرِێم!"

بە پەلە دەرِۆیشتم بۆ ئەوەی گەرم دابێم، گوژمم دەدایە خۆم و رِامدەکرد تا رِزگاربم لەهەوەسەکان، رِزگاربم لەخواردنی فرِنەکان، رِزگاربم لە بێوەژنەکان، بۆ ئەوەی هەناسەیەکی پاقژ هەڵمژم. ئاوها سەرکەوتم بۆ قەڵاکە، بۆ ئەو (رِووکا) بەناوو شۆرەتە، دیوارە بەشکۆکانی دارِووخابوون و دەروازەکانی ببوونە خەڵوز و دوو بورج بە دارِماوی مابوونەوە. گژوگیا لەنێو بەردەکانەوە سەریان هێنابووەدەرێ و بەردەکانیان شاردبۆوە. تەنێ چەندساڵێك لەوەوبەر بوو خەڵکی ئەم ناوچەیە

ڕاپەڕیبوون، ئیدی لەوە زیاتر تاوی زوڵم و زۆری ئاغاکانیان نەمابوو، ڕاپەڕیبوون و ئەم هێلانەی بازەیان نغرۆکردبوو.

حەزمدەکرد پیاسەیەك بەو ناوەدا بکەم و دڵم بەو وێرانییە خۆشکەم، دڵم بە وێرانەی ئەو کەڵەگایانە خۆشکەم کە تاپێیانکرابوو خواردبوویان و خواردبوویانەوە، ئەوا ئێستاش نۆرەی ئێمە بوو، بەڵام بایەکی سارد هەڵیکرد و ئیدی منیش ناچار دابەزیمە خوارەوە، چرای ماڵەکان کوژابوونەوە و هەنووکە خەڵکەکانی ناویان خەو بردبوونییەوە و پرخەیان دەهات. ئەوانە باشیان خواردبوو، باشیان خواردبۆوە و هەنووکەش خەوتبوون و دەیانپرخاند. ئاخر ئەم خاوەن ماڵە ئاقڵانە ئەو خودایەیان دۆزیبۆوە کە بەدوایدا گەڕابوون، خودایەك لە نەوعی خۆیان، خودایەك بەمناڵ و ژن و پێداویستییەکانی ماڵەوە، بەڵام من، منی گەمژە، لەجاددەکانی ئاسیزییدا دەسووڕامەوە و دەرگاکانی ئاسمانم دەکوتا، لەرزۆك و برسیی و پێپەتیی، گا کفرم دەکرد و گا لەخودا دەپاڕامەوە بەزەیی پێمدابێتەوە و گەرمکاتەوە. دەمەو نیوەشەو، نزیك ماڵی سەرەك قەشە، دەنگی ئاوازی سیتارو بلوێرم ژنەفت، ئەوانە چەند جحێڵێك

بوون و گۆرانییان بۆ دوڵبەرەکانیان دەچڕی، یەکێکیان گۆرانیی دەگوت. لەسەر نووکی پێ چوومە پێشێ و لەودیو حەسارێکەوە خۆم حەشاردا و پاڵم بەدیوارەکەوەدا. لەنزیك ماڵەکەی (کۆنت چێفی) یەوە پێنج شەش جحێڵ بە سیتار و بلوێرەوە ڕاوەستابوون، بچووکترین جحێڵیان پەڕێك بە کلاوەکەیەوە بوو، چاوی بڕیبووە پەنجەرەیەکی میلدار و بە قوڕگێکی گیراو گۆرانیی دەچڕی. ڕاوەستابوو، گۆرانیی دەگوت و دەستی بەنیشانەی خاچ لەسەر سینگ دانابوو. جحێڵەکانی تریش دەوریانداو و بەسیتار و بلوێرەوە گۆرانییەکەیان لەگەڵدا دەگوتەوە. ئەوە چ دەنگێك بوو خودایە! چ چێژێك و چ سۆزێك و چ دۆعایەك و چ ئەمرێك! من ئەلعان ئەو گۆرانییەم بیر نایەتەوە، دەکرا لای خۆم یاداشتم کردبا و بۆ ساتە ئەبەدییەکانم هەڵگرتبا، بەڵام بیرمدێ گۆرانییەکە لەبارەی کۆترێکی سپیی و بازێکەوە بوو، وەك بڵێی بازەکە کەوتبێتە دوای کۆترەکە و بیەوێ بیگرێ، جحێڵەکە لەگۆرانییەکەیدا کۆترەکەی بانگدەکرد تا بێت و سینگی ئەم بکاتە پەناگە. وی ئارام و لەسەرخۆ گۆرانی دەچڕی، وەك ئەوەی بترسێ نەبا کیژە

نووستووەکەی ئەودیو پەنجەرە میلدارەکە بەئاگابێتەوە، پێدەچوو ئەو گۆرانیی بۆ ئەو جەستە نووستووە نەچڕێ، بەڵکو بۆ ئەو ڕۆحە بێدارەی بڵێ. وروژام و چاوانم پڕ بوون لە فرمێسك، ئەرێ ئەم دەنگەم لە کوێ بیستبوو؟ کەنگێ و لەکوێ ئەم بانگەم گوێ لێببوو؟ کۆترەکە لەترسا دەیزیکاند و بازەکەش بەقریشکە قریشك دوای کەوتبوو، لەدووری دووریشەوە دەنگێکی گوێنەواز کۆترەکەی بۆ ڕزگاربوون بانگێشتدەکرد.

کوڕە جحێڵەکان لەوەدابوون ئەوێ جێبێڵن، سیتار و بلوێرەکانیان نایە سەرشان، هاواریان بۆ سترانبێژەکە کرد:" فرانسیسکۆس وەرە با بڕۆین. بۆ ڕاوەستاویت؟ وەرە ئێمەیش دەڕۆین. ئەمشەویش خانمی خاوەن شکۆت پەنجەرەکە ناکاتەوە و کەرەمناکا گوڵێکت بۆهەڵدات!"

وایانگوت و پێکەنین. بەڵام سترانبێژەکە وەڵامی نەدایەوە، یەکەمجار ئەو هەنگاوی هەڵێنا و بەرەو سوچی کۆڵانەکە داگەڕا تا بەرەو گۆڕەپانەکە بەرەو خوار بێتەوە کە هێشتا لەوێ دەنگی گۆرانیبێژان لەمەیخانەکانەوە دەهات. خێرا بەڕاکردن

کەوتمە دوای، دەترسام لێم بزربێ، کوتوپڕ هەستمکرد ڕۆحم کۆترێکە، بازەکەیش شەیتانە و ئەو جحێڵەش ئەو سینگەیە کە من دەتوانم بیکەمە پەناگە. جبە شڕوپڕەکەم لەخۆم کردەوە و فڕێمدا و لەسەر عەردەکە لەبەر پایدا ڕامخست تا بەسەریدا بڕوات، بۆنی عەتر لەتەواوی جەستەیەوە دەهات، بۆنی هەنگوین، بۆنی مۆم، بۆنی گوڵەباخ. حاڵیبووم لەوەی ئەم بۆنە خۆشە لە بەرخۆدانی پیرۆزی ئەوەوە دێ، لەو سنووقی ئێسك و پروسکە زیوەوە دێ کە یەکێك دەیکاتەوە و ئیدی هالاَوی بۆنی قەدیسێك دەچێ بە سەریدا.

ئاوڕیدایەوە، تەماشایکردم و زەردەخەنەیەکی هاتێ.

بەزەردەخەنەوە گوتی: " بۆچی واتکرد؟"

- " گەورەم نازانم، ئەدی پێتوایە چۆن بزانم؟ جبەکە لەخۆوە لەسەر شانم داخزا و لەسەر عەردەکە خۆی ڕاخست تا تۆی بەسەردا بڕۆیت!"

ئەو لەهەمان شوێندا مایەوە و زەردەخەنەکەی سەر ڕوخساری کوژایەوە، بەشڵەژاویی هاتە پێشێ و لێیپرسیم:" چ ئاماژەیەکت لەفەزادا بینیی؟"

- " نازانم گەورەم، هەموو شتەکان ئاماژەن. برسێتیی من، مانگ، دەنگیی تۆ، پرسیارم لێمەکە، ئەگینا دەدەمە قوڵپی گریان!"

لەبەرخۆوە گوتی:" هەموو شتێك ئاماژەیە!"

وایگوت و بە نائارامیی تەماشای دەوروبەری خۆی کرد. دەستەکانی ڕایەڵکرد، لچە ئەستوورەکەی بەجۆرێك جوڵاند هەروەك ئەوەی بیەوێ پرسیاری شتێکم لێبکات، بەڵام نەیدەتوانی پرسیارەکەی بهێنێتە سەر زوبان. لەژێر ڕێژنەی ڕۆشنایی مانگدا، ڕوخساری هەروەك ئەوەی تووابێتەوە وەها بوو، دەستەکانی تەنك ببوونەوە.

هەنگاوێکینا و لێمنزیکبۆوە، دانەویمەوە تاگوێم لێبێ و بزانم چ دەڵێ. بۆنی شەرابم لە هەناسەیدا دەکرد.

بە توڕەیی گوتی:

- " چ نییە، ئاوها سەیرم مەکە، چ شتێکم نییە پێتبڵێم!"

بەپەلە بەسەر پێپلیکانەکەدا سەرکەوت، گوتی:" لەتەکمدا وەرە!"

بەپەلە بەژێر ڕۆشنایی مانگدا، بەدەم سەیرکردنییەوە کەوتمە دوای. جلکێکی ئاوریشمیی پۆشیبوو، پەڕێکی سوور بەکڵاوەکەیەوە بوو، گوڵە مێخەکێکیش بەلاگوێیەوە. بەخۆمگوت:" ئەم پیاوە بەدوای خودادا ناگەڕێ، ئاخر ڕۆحی تەسلیمی جەستەی بووە!"

تەنانەت بەزەییم پێیداهاتەوە، دەستم هەڵێنا و مەچەکیم گرت، گوتم:" گەورەم، ببوورە تەنها دەمەوێ لەبارەی شتێکەوە پرسیارێکت لێبکەم. تۆ دەخۆیت و دەخۆیتەوە، جلکی ئاوریشم دەپۆشیت، لەبەر پەنجەرەکاندا ستران دبێژیت، ژیانت ئاهەنگێکە بۆ خۆی، چما ئیدی لە چ شتێکت کەمە؟"

کوڕەی جحێڵ لە ناکاوێکڕا لای بۆ کردمەوە، بە توڕەیی مەچەکی ڕاپسکانم تا ئیتر نەتوانم دەستم بەریکەوێ.

بەتوڕەیی گوتی:" لە هیچم کەم نییە، بۆچی پرسیارم لێدەکەیت؟ من حەزناکەم کەس پرسیارم لێبکات!"

کەمێك قسەکەیم لەدڵگرت.

وەڵامیمدایەوە:" گەورەم ئاخر لەبەر ئەوەیە بەزەییم پێتدا دێتەوە!"

بەفیزێکەوە سەری ڕاوەشاند.

بە پێکەنینەوە گوتی:" من؟ تۆ بەزەییت بەمندا دێتەوە؟"

بەڵام دوای ساتێك دەنگی نزم کردەوە، بەدەنگێکی لەرزۆك گوتی:" بۆچی بەزەییت بە مندا دێتەوە؟ بۆچی؟"

جارێکیتریش دووبارەیکردەوە: "بۆچی؟"

دانەویەوە و چاوی لەچاوانم بڕی.

گوتی:" تۆ کێیت؟ تۆ کە وەك سواڵکەرێك خۆت گۆڕیوە؟ تۆ کێیت؟ کێ تۆی ناردووە تا لەم نیوەشەوەدا لەجاددەکانی ئاسیزییدا بکەویتە شوێنم؟"

تووڕە ببوو.

- "ددانی پێدانێ! یەکێك تۆی ناردووە، کێ ناردووتی؟"

ئەوجا بێئەوەی چاوەڕێی وەڵام بێ، لەسەر قسەکانی بەردەوامبوو:

- " لە هیچم کەم نییە!" وایگوت و ئەوجا قاچی بەعەردەکەدا کوتا و گوتی:" حەزناکەم کەس بەزەیی پێمدابێتەوە. حەزدەکەم بەخیلیم پێببرێ، نا، نا، من لە هیچم کەم نییە!"

گوتم :" له هیچ، تەنانەت لە ئاسمانیش؟"

سەری داگرت و بێدەنگبوو، پاش لەحزەیەك گوتی:

- " چ شتێك هێندەی ئاسمان لێمانەوە نزیك نییە، عەرد لەژێر پێماندایە و پێی پێدادەنێین، بەڵام ئاسمان لە ناوەوەماندایە!"

مانگ خەریکبوو ئاوا دەبوو، چەند ئەستێرەیەك بە ئاسمانەوە دەبینران. سەدای سترانگەلی تەژی لەسۆز لەگەڕەکە دوورەکانەوە دەگەیشتنە گوێ، ئێوارەی هاوین شەڵاڵبوو لەبۆنی عەترو بۆنی ئەڤین. لەخوارەوە، لە گۆڕەپانەکە غەڵبەغەڵبێك دەهاتە گوێ.

هەمدیس گوتم :" گەورەم، ئاسمان لە ناوەوەماندایە!"

بەسەرسوڕمانەوە سەیریکردم و پرسیی:" تۆ لەکوێوە دەزانیت؟"

- " ئاخر من برسێتیم چەشتووە، تینوێتیم چەشتووە، ئازارم کێشاوە. من دەزانم!"

قۆڵی گرتم و گوتی:" وەرە دەچینەوەماڵەوە. سفرەیەکت بۆ ڕادەخەم نان بخۆیت، جێگەیەکت بۆ دادەخەم بنوویت، بەڵام

لەبارەی ئاسمانەوە قسانم بۆ مەکە. ڕەنگە ئاسمان لە تۆدا هەبێ، بەڵام لەمندا نییە!"

چاوانی لەتوڕەییدا پریشکیان دەدا، قوڕگی گیرا بوو.

دابەزینە خوارەوە بۆ گۆڕەپانەکە، هێشتا دەنگی قیژەقیژ و هەراوزەنا لەمەیخانەکانەوە دەهات، لەخانوویەکی نزمدا چرایەکی سوور داگیرسابوو، کوڕە لاوە سەرخۆشەکان خۆیان بەو خانووەدا دەکرد و لێی دەهاتنە دەرەوە. گوێدرێژە چکۆڵەکان لەگوندەکانەوە دەهاتن، بارکرابوون لەسەوزەو میوە، دوو پیاوی بازوو ئەستوور مێخزنجیریان دادەکوتی و گوریسەکانیان پێوە دەبەستەوە، ئەوانیتر بەدەوری مێزێکدا دادەنیشتن و دەکەوتنە ڕێکخستنی کاسەی شەراب و پەرداخی بادە، دوکاندارەکان ڕۆژێك پێشتر خۆیان بۆ بازاڕی یەکشەممە ئامادە کردبوو.

دوو جحێڵی سەرخۆش لەژێر ڕۆشنایی مانگدا گاڵتەیان بەفرانسیسکۆس دەکرد و بەدزییەوە پێی پێدەکەنین. یەکێکیان سیتارەکەی لە شانی دادەگرت و دەکەوتە گۆرانی چڕین، بەسوکایەتیی پێکردنیشەوە تەماشای فرانسیسکۆسی دەکرد:

تۆ هێلانەکە چەندێك لە بەرزیدا دروستکەیت
دواجار لق و پەلکی درەختەکەت دەشکێ
ئیدی باڵندەکە دەفڕێ و تەنێ خەم دەمێنێتەوە.

فرانسیسکۆس لارەمل و بێجووڵە گوێی بۆ گۆرانییەکە ڕادێرابوو. لەژێرلێوەوە گوتی:" ڕاست دەکات، ڕاست دەکات!"

گونجاو نەبوو هیچ بڵێم، بەڵام لەبەرئەوەی لادێیی بووم، خۆم نەگرت و زارم هەڵێنایەوە:

پرسیم:" کام باڵندە؟"

فرانسیسکۆس ئاوڕیدایەوە و تەماشایکردم، هێند ڕوانینی تەژیی بوو لەخەم کە نەمتوانی کۆنترۆڵی خۆم بکەم، ناچار پەلاماری دەستیمدا و ماچمکرد.

گوتم :" ببوورە!"

ڕوخساری هێور بۆوە.

لەژێر لێوەوە گوتی:" کام باڵندە؟ دەبێ بزانم کام باڵندە؟"

هەناسەیەکی قووڵیدا.

بەدڵساردییەکەوە گوتی:" نازانم، نازانم، لێممەپرسە! وەرە!"

وەك ئەوەی بترسیٚ جیٚیبیٚلٚم، توند قۆلٚیگرتم.

بەلاٚم ئاخر بۆ کویٚ چووبام؟ ڕووم لەکویٚ کردبا؟ لەو ساتەوە بەدووا ئیدی لیٚیجیانەبوومەوە. باوکە فرانسیسکۆس ئاخۆ تۆ هەمان ئەو کەسە نەبوویت کە من سالاٚنیٚك بەدواتا گەڕام؟ ئاخۆ ئەمە هەمان ئەو شتە نەبوو کە لەپیٚناویدا لەدایکببووم، ئەوەی کە دواتکەوم و گویٚت بۆ ڕادیٚرم؟ ئاخر من سەراپا گویٚ بووم نەك زار، من تەنیٚ گویٚم بۆ ڕادەدیٚرایت و تۆیش ئەوەی بەکەست نەدەگوت بۆ منت دەدرکاند. دەستت دەگرتم و دەچووینە دارستانەکانەوە، بەچیاکاندا هەلٚدەگژاین و تۆ هەر دەدوایت.

تۆ دەتگوت:" برا لیۆن، گەر تۆ نەبایت ئەوا ئەم قسانەم بۆ بەردیٚك دەکرد، ئەم قسانەم بۆ میٚروولەیەك دەگیٚڕانەوە، بۆ گەلاٚیەکی چکۆلٚەی زەیتون. لەبەرئەوەی دلٚم هیٚند پڕە گەر نەیکەمەوە و بەتالٚی نەکەمەوە ئەوا ڕەنگە هەپروون بە هەپروون بیٚ و ببیٚ بە هەزار کەرتەوە!"

هەر بۆیە من شتگەلیٚك لەبارەی تۆوە دەزانم کە هیچ کەسیٚکیتر نایانزانیٚ. تۆ زیاتر لەوە گوناهت کردووە کە خەلٚکی

مەزەندە دەکەن و زیاتر لەوە موجیزەت نواندووە کە خەڵکیی باوەڕ دەکەن. تۆ بۆ ئەوەی بگەیتە ئاسمان، قوڵایی دۆزەخت تەیکردووە. تۆ زۆر جاران بە منت دەگوت:" تا شوێنگەی قیامەت نزمتربێ، دەگەیتە شوێنگەی بەرزتر. باڵاترین بەها بۆ مەسیحییەکی تێکۆشەر لەتەقوای ویدا نییە، بەڵکو لەو بەرخۆدانەدایە کە ئەو هەموو بێشەرمیی و ناعەدالەتیی و بێباوەڕیی و شەڕانگێزییەی ناو خۆی دەگۆڕێ بەفەزیلەت، ڕۆژێك دێ کە بەنێوبانگترین سەرۆکی مەلاییکەتەکانی پاڵ خودا نە میکاییل دەبێ، نە جوبراییل دەبێ و نە ڕافاییل، بەڵکو شەیتان (لیوسیفێر) دەبێ کە تاریکاییە ترسناکەکەی ناخی بە فەزیلەت دەگۆڕێ."

من بەدەمێکی داپچڕاوەوە گوێم بۆ ڕادەدێرایت. خودایە ئەمانە چ قسانێکی تەژیی لە لەزەتن! بیرم دەکردەوە:" کەواتە خودی گوناهیش دەبێتە ڕێگەیەك بۆ ڕۆیشتن بەرەو لای خودا؟ هەروەها گوناهباریش دەتوانێ بە ئومێدی ڕزگاربوون بژێت؟"

من تەنها کەسێکیش بووم کە هەستم بە ئەڤینی تۆ بۆ کلارای کچی جەنابی (فاچۆرینۆ چیفی) کردبوو. خەڵکانێکی

ترسنۆك هەبوون پێیانوابوو تۆ تەنها ڕۆحی ویت خۆشدەوێ، بەڵام تۆ بەر لە هەرشتێك جەستەیت خۆشدەویست. هەر ئەمەش بە لاڕێیدا بردیت، بەڵام دوای بەرخۆدانێکی سەخت و ڕزگاربوون لە بۆسەی هەوەسەکان، بە یارمەتی خودا توانیت ڕۆحی وی بدۆزیتەوە. تۆ ئەو ڕۆحەت خۆشدەویست بەبێئەوەی چاو لەجەستەشی بپۆشیت و بەبێئەوەی دەستیشی بۆ بەریت. ئەم ئەڤینە جەستەییەت بۆ کلارا نەبووە بەربەستی ڕێگای بەردەمت، بەڵکو لەبری ئەوە یارمەتیدایت خودا بدۆزیتەوە، لەبەرئەوەی هەمان ئەم ئەڤینە بوو کە ڕازێکی گەورەی بۆ ئاشکراکردیت بەوەی بە چ تەرزێك و بە کامە بەرخۆدان دەتوانرێ جەستە بکرێتە ڕۆح.

هەموو ئەڤینەکان یەکێکن، ئەڤین بۆ هاوسەر، بۆ کوڕ، بۆ دایك، بۆ زێدی باوان، بۆ بیروباوەڕ و بۆ خودا، تۆیش لە نزمترین پێپلیکانەی ئەڤیندا ڕاوەستابوویت و ئەو ڕێگەیەت کردەوە کە دەیبردیتەوە لای خودا. تۆ هەروا دژی جەستەش تێکۆشایت و ئەو نهێنییەت تەختی عەرد کرد، پاشان ئاوێتەی خوێن و فرمێسکی خۆتت کرد و پاش سالآنێك لە شەڕێکی

ترسناکدا ئەوەت گۆڕی بەڕۆح. چما تۆ هەمان چتت لەگەڵ هەموو فەزیلەت و لەگەڵ هەموو گوناهەکانتا نەکرد؟ ئاخر ئەوانەش جەستە بوون، ئەوانەش کلارا بوون، پێکەنین و گریان و هەڵلەرزینەکان، هەموویانت گۆڕی بە ڕۆح. ئەمە ڕێگەکە بوو، جگە لەوە چ ڕێگەیەکیتر نەبوو، ئیدی تۆ دەچوویتە پێشێ و منیش لەرزە لەرز دواتدەکەوتم.

ڕۆژێکیان کە تەماشام دەکردیت، بەجەستەیەکی شەلاڵ بە زامی خوێناوییەوە، ناڵەناڵ بەسەر گاشەبەردە خوێناوییەکاندا هەڵدەگژایت، لەڕۆحمەوە بەزەییم پیاتدا دەهاتەوە، ڕامکرد و ئەژنۆکانتم لەباوەشگرت.

هاوارمکرد:" برا فرانسیسکۆس، بۆچی ئەوها جەستەت عەزاب دەدەیت؟ ئاخر جەستەش دەسکردی خودایە و پێویستی بەسەرپەرشتیی هەیە، ئاخۆ چ بەزەییت بەو خوێنەدا نایەتەوە کە ئاوها بە جەستەتدا چۆڕاوگەی بەستووە؟"

بەڵام تۆ سەرت ڕاوەشاند و وەڵامتدامەوە:

- " برا لیۆن، ئەوڕۆکە دونیا ئاوهایە، ئەو کەسەی خاوەن فەزیلەتە، دەبێ هەر وابێ تا دەگاتە تەقوای قەدیس، بەڵێ تا

دەگاتە سەروو تەقوای قەدیس، ئەوەشی گوناهکارە دەبێ هەر گوناهکار بێ تا دەگاتە دڕندەیی ئاژەڵ، بەڵێ تا دەگاتە سەروو دڕندەیی ئاژەڵ. ئەوڕۆکە ڕێگەیەکی تەخت وهەموار لەمیاندا نییە!"

جارێکیتر نائومێدانە لە عەردت دەنۆڕی کە دەیویست هەڵتلووشێ و لەئاسمانت دەنۆڕی کە نەیدەتوانی یارمەتیت بدات. ئاوڕت بۆ دەدامەوە و قسانت بۆ دەکردم و قسەکانت لەرزیان لێدەهێنام.

تۆ دەتگوت:" برا لیۆن گوێڕادێرە، دەمەوێ ڕاستییەکی تاڵت پێبڵێم، گەر نەتتوانی بەرگەی بگریت ئەوا بیر خۆتی بەرەوە، گوێم بۆ ڕادەدێریت؟"

وەڵامم دەدایتەوە:" ئا، باوکە فرانسیسکۆس!"

وامدەگوت و لەرز سەراپای داگیر دەکردم.

تۆ دەستت دەنایە سەر شانم، وەك ئەوەی بتەوێ بمپارێزیت و نەهێڵیت بکەوم.

- " برا لیۆن، ئیمان و تەقوا ئەوەیە کە مرۆڤ خۆی لە هەموو تشتە زەمینیی و هەروا هەموو تشتە ئاسمانییەکانیش بکێشێتەوە!"

بەڵام کاتێك ئەو کفرانەت لەدەم دەرچوون، جەستەت کەوتە هەڵلەرزین، دانەویتەوە و چنگێك خۆڵت هەڵگرت و ترنجانتە دەمتەوە. دەستت نایە سەر لێوت و لەرز دایگرتیت و تەماشات کردم، پاش ساتێك گوتت:" چمگوت؟ ئەرێ هیچم گوت؟ بێدەنگ!" واتگوت و کوڵی گریانت بەربوو.

هەموو ئێوارانێك لەبەر تیشکی چراکەدا قسەکانتم دەنووسییەوە، هەموو بەسەرهاتەکانتم یاداشت دەکردن تا بەهەدەر نەچن.

من گوتم:" قسەیەك دەتوانێ ڕۆحێك ڕزگارکات!" ئاخر گەر ئەو قسانەم یاداشت نەکردبان و گەر ئەوانەم بۆ خەڵکیی ئاشکرا نەکردبان، ئەوا ئەو ڕۆحە ڕزگار نەدەبوو، ئەوسا ئەو گوناهەش دەکەوتە ملی من. زۆر جاران دەستمدەدایە قەڵەم تا بنووسم، بەڵام هەر زوو قەڵەمەکەم وەلا دەنا و ترس سەراپای داگیر دەکردم. من لەوان، خودایە تۆبە، لە پیتەکانی ئەلفوبێ

دەترسام، ئاخر ئەوانە شەیتانی فێڵباز و بێ شەرم و خەتەرن، هەر کە سەرقاپی شووشەی مەرەکەبەکە دەکەیتەوە تا بیانخەوێنیتەوە، لەدەستت هەڵدێن و ئیدی بۆت ناگیرێنەوە! ژیانیان تێدێ، یەکدەگرن، جیادەبنەوە، سەرپێچیی لە بەجێهێنانی فەرمانەکاندا دەکەن، لەسەر قاقزەکە ڕیز دەبەستن، ڕەش و کلکدار و شاخدار، بێهوودە بونیادەم هاواردەکا و فەرماندەدا، کەچی ئەوان هەرچییان بوێ ئەوە دەکەن. بێشەرمانە لەبەردەمتا سەما دەکەن و زاووزێ دەکەن، فێڵبازانە ئەوەی ناتەوێ ئاشکرا بێ، ئاشکرایدەکەن و ئەوەشی لەقولاییتدایە و هەوڵدەدەیت بیهێنیتە سەر زار و ناوبژیوانیی خەڵکی پێبکەیت، ئەوان قاییل نابن بیلێن. بەلام یەکشەممەی ڕابردوو، کاتێك لە کلێساوە دەگەڕامەوە، جورئەتمدایە بەر خۆم. ئاخۆ خودا خۆی ئەو پیتە خەتەرانەی لەگەڵ یان دژی خواستی خۆیان لەئینجیلدا لەسەر یەکتری کەڵەکە نەکردووە؟ تۆیش ئازابە ئەی ڕۆحی من، مەترسە، قەڵەمەکە هەڵگرە و بنووسە!

بەڵام هەمدیس دردۆنگ بوومەوە، ئاخر ئەوانەی ئینجیلیان نووسیوە قوتابیانی مەسیح بوون، یەکێکیان فریشتەکەی و ئەویتریان شێرەکەی و سێیەمیان گاکەی و چوارەمیشیان هەڵۆکەی ئەو شتانەیان پێدەگوتن کە دەبوو بینووسن. بەڵام ئەدی من کێ؟

ساڵانێکی زۆر ئاوهایی لەگەڵ وشەکانی تۆدا دردۆنگ بووم و بە وردیی لەسەر پێستە و پەڕە کاغەز و توێکڵی درەخت یادداشتم دەکردن. دەمگوت:" باوکە فرانسیسکۆس ڕۆژێك دێ پیر دەبم و ئیدی ناتوانم ڕێبکەم، ئەوسا دەچمە دەیرێك و لە هێمنیی ئەو دەیرەدا خودا گوڕی ئەوەم پێدەبەخشێ کە بکەومە نووسینەوەی قسەو بەسەرهاتەکانت و بۆ ڕزگاریی دونیا داستانێکیان لێ بخولقێنم."

ئەز پەلەم بوو، لەبەر ئەوەی هەستمدەکرد کە چۆن وشەکان لەسەر پێستە و لەسەر پەڕە کاغەز و لەسەر توێکڵی درەخت دەکەونە جووڵە و ژیانیان تێدێ و نەمر دەبن و سەرهەڵدەبڕن و دەکەونە ڕێ. هەرچی فرانسیسکۆسیشە، هەستمدەکرد کە چۆناوچۆنی هەناسەبڕکێیەتی و بێ ماڵ و حاڵ بە دەوری

دێرەکەمدا پیاسە دەکات. وەکی سواڵکەرێك دەست پان دەکاتەوە، دێتە باخچەکەوە، جگە لەمن کەسیتر نایبینیّ، ئەوجا دێتە هۆدەکەمەوە. پێریّ ئێوارەش، بایەکی باکوریی هەڵێکرد، بایەکی سارد، مقەڵێیە گڵێنەکەم گەشانەوە، ئەو سەرەك قەشە ئیماندارە ڕوخسەتی داومەتیّ، لەبەرئەوەی پیرم تۆزە ئاگرێك لەژوورەکەمدا پێکەم. سەرم بەسەر خوێندنەوەی دەسنووسێکی کۆنی ژیاننامەی قەدیساندا شۆڕکردبۆوە، موجیزەی قەدیسان گێژیان کردبووم و وەك کڵپەی ئاگر لەخۆیانەوە پێچابووم. من ئیدی بەسەر عەردەوە نەبووم، بەڵکو بەفەزاوە بووم، ئەوسا هەستمکرد کەسێك لەدوامەوەیە، ئاوڕمدایەوە و فرانسیسکۆسم بینی کە بەسەر مقەڵێیەکەدا چەماوەتەوە. ڕاچڵەکیم و هاوارمکرد:

-" باوکە فرانسیسکۆس، ئەوە چۆن بوو بەهەشتت جێهێشت؟"

وەڵامیدامەوە:" سەرمامە، سەرمامە و برسیشمە، چ شتێکم نییە سەری بنێمە سەر!"

من هەنگوین و نانم هەبوو، بەپەلە ڕامکرد بۆی بێنم تا برسێتییەکەی پێ هێورکاتەوە، بەڵام کاتێك ئاوڕم بۆ دایەوە، کەسم لەوێدا نەبینی.

ئەوە ئاماژەیەك بوو لەخوداوە، ئاماژەیەکی ئاشکرابوو: (فرانسیسکۆس بێ ماڵ وحاڵ دەگەڕێتەوە بۆ سەر عەرد، دەی کەواتە ماڵێکی بۆ چێکە!)

هەمدیس ترس باڵی بەسەردا کێشامەوە، ماوەیەکی زۆر لەگەڵ خۆمدا جەنگیم، ماندوو بووم و سەرم نایە سەر دەسنووسەکە و خەو بردمییەوە. خەونێکم بینی: لەخەونەکەمدا هەر ئاوها لەژێر درەختێکی تەژیی بەگوڵدا ڕاکشابووم. خودا وەك سروەیەکی بۆنخۆش بەسەرمدا هەڵیکرد، درەختەکە درەختی بەهەشت بوو کە ئاوها ڕازابۆوە بەگوڵ! کوتوپڕ، ئەوکاتەی من لەنێوان پەلکە بەگوڵپۆشراوەکانەوە تەماشای ئاسمانم دەکرد، مەلێکی گچکە هات و لەسەر چڵێك نیشتەوە، ئەو مەلە وەك پیتێکی ئەلفوبێ وەها بوو، دەستیکردە خوێندن، پاشان دوو دوو، سێ سێ، ژمارەیەك مەلیتر هاتن و لەپەلکێکەوە دەفڕینە سەر پەلکێکیتر، دوو دوو

ئەوجا سێ سێ و پاشان پێنج پێنج و ئەوسا هەموو پێکەوە گۆرانییەکی ئەفسووناوییان چڕیی. هەموو درەختەکە بووە گۆرانییەك، گۆرانییەکی بەچێژ، گۆرانییەك پڕ لە ڕەنج و لە ئەڤین و لە خەم. وا پێدەچوو بە دەستانێکی خاچکردووەوە بووبێتم بەژێر خاك و خۆڵی بەهارەوە و ئەو درەختە ڕازاوە بەگوڵەش لەمندا ڕووابێ. وەك بڵێی ڕەگەکانی ئەو درەختە لە جەستەمەوە ئالاّبن و خۆراکی درەختەکە لە جەستەمەوە هەڵمژن. هەموو خۆشیی و هەموو خەمێکی ژیانم ببوونە مەل و سترانیان دەچڕیی.

خەبەرمبۆوە و هێشتا هەستم دەکرد مەلەکان گۆرانیم تێدادەچڕن، ئاخر هێشتا خودا لە مندا خۆشیی نەکردبۆوە.

بە درێژایی ئەو شەوە نووستم و سەریشم لەسەر دەسنووسەکە بوو. هەتاو گزنگیدا، هەستام و دەموچاوم شۆرد، جلکی پاکم پۆشی، زەنگی نوێژی بەیانیی لێدرا، نیشانەی خاچم کێشا و بەرەو کڵێسا شۆڕبوومەوە. نێوچەوان و دەم و سینگم بەبەردەکانەوە نوساند و نوێژی دواشێوم کرد، نوێژەکە کۆتایی هات، چ شتێکم بەکەس نەگوت تا نەبا هەناسەم پیس بێ، بە

پەلە گەڕامەوە حوجرەکەم، من فڕیم، لەبەر ئەوەی فریشتەکان هەڵیانگرتم، من نەمبینین، بەڵام لەهەردوو لاوە گوێم لە وژەی باڵەکانیان بوو.

قەڵەمەکەم هەڵگرت و نیشانەی خاچم کێشا.

باوکە فرانسیسکۆس، ئەوا دەکەومە نووسینەوەی ژیانت.

خودا یارمەتیم بدات!

*

یەك

سوێند دەخۆم ڕاستیی بڵێم. یارمەتی زەینم بدە خودایە! ئەقڵم ڕۆشنکەوە، خودایە مەهێڵە یەك وشەی زیادە بڵێم. ئەی چیا و کێڵگەکانی ئومبرییێن ئێوەیش ببنە شایەتم، ئەی ئەو گاشە بەردانەی کە تەڕ بوون بە خوێنی ئەوی شەهید، ئەی ڕێوبانە تەمتوماناوی و پیس وپۆخڵەکانی ئیتاڵیا، ئەی ئەشکەوتە تاریکەکان، ئەی لوتکە بەبەفر پۆشراوەکان، ئەی ئەو بەلەمەی کە ئەوت بەرەو وڵاتە قاقڕەکانی خۆرهەڵات برد، ئەی گەڕەکان، ئەی گورگەکان، ئەی چەتەکان و ئەی ئەو تەیرانەی پەیامەکەی ویتان ژنەفت، هەمووتان وەرن و ببنە شایەت! برا لیۆن پێویستی بە ئێوەیە، وەرن لای چەپ و لای ڕاستم بگرن و

یارمەتیم بدەن کە ڕاستیی بێژم، ئەو تاقە ڕاستییەی کە ڕزگاربوونمی پێوە بەندە.

ئەز هەڵدەلەرزم، لەبەر ئەوەی زۆر جاران ناتوانم ڕاستیی لەدرۆ جیاکەمەوە. فرانسیسکۆس وەکی ئاوێکی بەخوڕ وەهایە لەبیرکردنەوەمدا. ئەو هەمیشە ڕوخسار دەگۆڕێ، من ناتوانم یەك وێنەی جێگیری لێهەڵگۆزم، ناتوانم دەست بنێمە سەر دڵم و بە دڵنیاییەوە بڵێم ئەو کورتەباڵا بووە یاخۆ باڵابەرز، ئاخر زۆر جاران ئەوم بینیوە چکۆڵە و هەژار و پێستەکەی بە ئێسقانەکەیەوە نووساو، خاوەن ڕیشێکی بژی قاوەیی ڕەنگ، دەم و لێوێکی ئەستوور، دوو گوێی گەورەی تووکن چون گوێچکەی کەروێشکی کێویی کە بەهۆیانەوە گوێی لە شتە بینراو و نەبینراوەکانی دونیا پێدەگرت. بەڵام دەستەکانی ناسك و پەنجەکانی باریك کە خانەدانزادەیی بنەماڵەکەی دەسەلماند. بەڵام کاتێك دەدوا یان نوێژی دەکرد یاخود پێی وابووایە کە تەنیایە، ئەوا بڵێسەی ئاگر لەجەستەیەوە هەڵدەچوو، دەبووە فریشتەیەکی بەشکۆ بەجووتێك باڵی

سوورەوە و لەئاسماندا دەشنایەوە. خۆ ئەگەر شەو با، ئەوا بونیادەم دەترسا و خۆی لێ لادەدا تا نەبا بسووتێ.

هاوارم دەکرد:" برا فرانسیسکۆس، بکوژێرەوە، دونیا دەسوتێنیت!"

چاوانم هەڵبڕیی و بینیم بەژوور سەرمەوە ڕاوەستاوە، ئارام و زەردەخەنە لەسەر لێو، هەمدیس ڕوخساری هەمان نەرمیی و تاڵیی و هەژاریی بونیادەمانەی لەخۆ دەگرتەوە.

بیرمدێ جارێکیان لێمپرسی:

-" برا فرانسیسکۆس، کاتێك لە تاریکییدا بەتەنیایت، خودا چۆن دەبینیت؟"

وەڵامیدامەوە:" برا لیۆن وەك پەرداخێك ئاوی سازگار دەیبینم، وەك پەرداخێك ئاوی نەمر. من تینوومە، ئاوەکە دەخۆمەوە و ئیدی تا ئەبەد تینوێتیم دەشکێ!"

بەسەرسامیی ڕەتیمدایەوە:" خودا وەك پەرداخێك ئاوی سازگار؟"

- "برا لیۆن بۆ تۆ وا دەزانیت چییە؟ بۆچی سەرسام بوویت؟ چ شتێك نییە لە خودا ساكارتر بێ، چ شتێك نییە لە خودا سازگارتر و ڕەوانتر بۆ لێوی ئینسان خولقێنرابێ!"

بەڵام دوای چەند ساڵێك، ئەو كاتەی كە وی گلۆڵەیەك قژ و مشتێك چڵوچێوی لێمابۆوە و گۆشت بەجەستەیەوە نەمابوو، بۆ ئەوەی قەشەگەل گوێیان لێنەبێ، دانەوێوە و بە دەنگێكی لەرزۆك پێیگوتم:

- "برا لیۆن، خودا ئاگرێكی گەورەیە، دەسووتێ و ئێمەیشی پێوە دەسوتێێن!"

هێندەی زەینم ڕێگەم پێبدا، تەنها دەتوانم بەدڵنیاییەوە بڵێم كە ئەو لە ئەرزەوە بەرەو سەرێ كورتە باڵا بوو، بەڵام لەسەرییەوە بەرەو خوار كەتە دەینواند.

دوو شتم بەباشیی لەبارەی جەستەیەوە وەبیردێتەوە، ئەوانیش پێوپل و چاوانێتی. ئاخر من سواڵكەرێك بووم، بەدرێژایی ژیانم بەسواڵ ژیاوم، هەزارەها پێوپلم بینیون كە بەدرێژایی ژیانیان پەتیی بەسەر بەرد و بەسەر خۆڵ و بەناو قوڕ و بەناو بەفردا ڕۆیشتوون، بەڵام هەرگیز پێگەلێكم نەبینیون كە هێندەی

پێوپلی ئەو شەکەت و کەنەفت و لاواز بووبن، هەرگیز پێگەلێکم نەبینیون کە ئاوها بەرێگاکاندا ڕۆیشتبن، کە ئاوها پۆشراو بووبن بەبرینی خوێناویی. کاتێك باوکە فرانسیسکۆس دەنووست، هەندێجار دادەنەویمەوە و بەئەسپایی پایم ماچدەکرد، وەك ئەوە وابوو هەموو عەزاب و خەمی مرۆڤایەتیی ماچ بکەم.

سەبارەت بە چاوەکانیشی، گەر بونیادەم بۆ یەکجاریش چاوانی وی بینیبێ، ناکرێ بیری بچنەوە. چاوانی گەورە، شێوە بادامیی، ڕەش وەکی خەڵوز. هەرگیز چاوانێکم نەبینیون لەچاوانی ئەو میهرەبانتر و ئارامتربن. بەبێ چ گومانێك چاوانی لەدوو دەلاقە دەچوون، کاتێك دەکرانەوە، بونیادەم لەودیویانەوە دڵ و گورچیلە و سییەکانی دەبینین کە دەسووتان. زۆر جاران تەماشای دەکردم بەبێئەوەی بمبینێ. چما ئەو چیی دەبینی؟ نە پێست و نە گۆشت و نە کەللەسەر. ڕۆژێکیان بەهێوریی دەستی بە ڕوخسارمدا هێنا، چاوانی پڕبوون لەسۆزو میهرەبانیی. گوتی:

- " برا لیۆن من تۆم خۆشدەوێ لەبەرئەوەی لێدەگەڕێی کرمەکان بە ئازادیی بەسەر لێو و گوێتا بێن و بچن و دەریاننەکەیت!"

- " نایانبینم باوکە فرانسیسکۆس، کرمی چیی؟"

- " دڵنیام کاتێك نوێژ دەکەیت، یاخۆ دەنوویت و خەون بە بەهەشتەوە دەبینیت، دەیانبینیت. برا لیۆن تۆ دەیانبینی، بەڵام لەسەر ڕوخسارتیان دەرناکەیت، لەبەرئەوەی باش دەزانیت ئەوانە لەلایەن خوداوە، لەلایەن ئەو پادشا مەزنەوە نێردراون. خودا لەئاسماندا زەماوەندێتی و ئەوانەی ناردووە تا بۆ زەماوەندەکەی بانگهێشتمانکات، خودا لە بانگهێشتەکەیدا دەڵێ: سلاوێکی زۆر لە پادشای گەورەوە، ئەو چاوەڕێتانە، وەرن!"

کاتێك لەگەڵ خەڵکیدا بووایە، پێدەکەنیی، سوعبەتی دەکرد، کوتوپڕ هەڵدەبەزێوە و دەکەوتە سەماکردن، یان دوو پارچە داری هەڵدەگرت و وایدەنواند کەمانچە دەژەنێ و ئیدی دەکەوتە چڕینی گۆرانییەکانی خۆی لەبارەی خوداوە. هەڵبەت ئەو بۆیە وایدەکرد تا ئازایەتیی ببەخشێتە خەڵکیی،

لەبەرئەوەی باش دەیزانی ڕۆح ئازار دەچێژێ، جەستە برسیی دەبێ، ئینسان بەرگە ناگرێ. بەڵام کاتێك تەنیا دەبوو، دەیدایە خوڕەی گریان، سینگی دەکوتا، خۆی فڕێدەدایە ناو دڕکودالّەوە، دەستی بەرەو ئاسمان هەڵدەبڕی و هاواری دەکرد: "خودایە، بەدرێژایی ڕۆژ نائومێدانە بەدواتا گەڕام، بەدرێژایی شەویش کاتێك من نوستبووم، تۆ بە دوامدا گەڕاویت، خودایە ئاخۆ ناکرێ ئێمە لەبوومەلێڵدا یەکتری ببینین؟"

کەڕەتێکی تریش گوێم لێبوو هاواریدەکرد و نیگاشی لەئاسمان بڕیبوو:

- "خودایە، ئیتر من نامەوێ لەمە زیاتر بژیم، جلکەکانم داکەنە، ئازادمکە لەجەستە، ببەرەوە!"

کاتێ کازیوەی دەدا و تەیرەکان دەکەوتنە جریوەجریو، یان کاتێ نیوەڕوان دەچووە ژێر سێبەری فێنکی دارستانەکە، یاخود کە شەوانە لەژێر تریفەی مانگ و ئەستێراندا دادەنیشت، لەبەختەوەرییەکدا کە لەوەسفکردن نایەت هەڵدەلەرزی و بەچاوانێکی تەژیی لە فرمێسك دیقەتیدەدام و دەیگوت:

- " برا لیۆن، براکەم، ئەمە چ موجیزەیەکە؟ دەبێ ئەو کەسە خۆی چۆن بێ کە ئاوها جوانییەکی خولّقاندووە؟ ناوی چیی لەو کەسە بنێین؟"

وەلاّمیم دەدایەوە:" خودا ، باوکە فرانسیسکۆس!"

هاواری دەکرد:" خودا نا ، خودا نا ... نا، خودا ناوێکی قورسە، مۆخ و ئێسك وردوخاشدەکا و دەیهاڕێ. خودا نا، بەڵکو باوکە ناوێکی خۆشە!"

شەوێکیان کە مانگ لە ئاسماندا بازنەیی هەڵهات و بە ئاسماندا شۆڕبۆوە، هەموو عەردیش سادەو ساکار لەبۆشاییدا مەلەیدەکرد، فرانسیسکۆس لەکۆلاّنە باریکەکانی ئاسیزییدا پیاسەی دەکرد و بەملاولای خۆیدا دەینۆڕی، بەلاّم چ کەسێکی نەبینی کە لەبەر دەرگای ماڵەکەیدا ڕاوەستابێ و لەزەت لەو موجیزە مەزنە وەربگرێ. گوڕیدایە خۆی، بەسەر بورجی ناقوسی کڵێساکەدا هەڵزنی و کەوتە لێدانی ئەو زەنگانەی لە ساتەکانی خەتەردا لێدەدرێن. خەڵکیی زەندەقچووانە لەخەو ڕابوون و پێیانوابوو ئاگرێکی گەورە کەوتۆتەوە. نیوە ڕووت

بەرەو کڵێسای قەدیس ڕوفینۆ ڕایانکرد. لەوێ فرانسیسکۆسیان بینی وەك شێت زەنگەکانی هێناوەتە زرنگە.

خەڵکەکە بە توڕەیی هاواریانکرد:" ئەرێ بۆچی لەزەنگەکە دەدەیت؟ چ قەوماوە؟"

فرانسیسکۆس لەسەر بورجەکەوە وەڵامیدانەوە:" هاوڕێ مەسیحییەکانم، سەر هەڵبڕن، بنۆڕن چ مانگە شەوێکە!"

فرانسیسکۆس ئاوها بوو. فرانسیسکۆسی ڕەحمەتیی لەچاوی منەوە ئاوها بوو. من ئەمە یاداشتدەکەم بەڵام دڵنیا نیم. ئاخر چۆناوچۆنیی بزانیبا ئەو چۆنە؟ ئەو کێیە؟ بۆچی ئەو خۆی دەیزانی کێیە؟ بیرمدێتەوە ڕۆژێکی زستان لە پۆرتیۆنکولا، فرانسیسکۆس دانیشتبوو لەبەر دەرگاکەدا و خۆیدابووە بەر هەتاو. جحێڵێك بە هەناسەبڕکێوە هاتە پێشێ و بەرامبەری ڕاوەستا.

جحێڵەکە لە ماندووییدا هەناسەی بۆ نەدەدرا، پرسیی:" فرانسیسکۆس کوڕی بێرناردۆنێ لە کوێیە، ئەو قەدیسە تازەیە لە کوێیە تا بکەوم بەسەر پێیدا؟ چەند مانگێکە دونیام بە دوایدا تەیکردووە. براکەم توو مەسیح پێمبڵێ ئەو لەکوێیە؟"

فرانسیسکۆس بەسەر ڕاوەشاندنەوە وەڵامیدایەوە :

" فرانسیسکۆس کوڕی بێرناردۆنیَ لەکوێیە؟ فرانسیسکۆس، فرانسیسکۆس چییە؟ فرانسیسکۆس کێیە؟ براکەم، منیش وەکی تۆ بەدوایدا دەگەڕێم. ساڵانێکە بەدوایدا دەگەڕێم. دەی دەستتم بدەرێ و با پێکەوە بچین بەدوایدا بگەڕێین!"

هەستایە سەر پا، دەستی کوڕە جحێڵەکەی گرت وهەردووکیان پێکەوە ملی ڕێگەیان گرتەبەر و ڕۆیشتن.

ئەدی من ئەو شەوە کە بۆ یەکەمینجار لە ئاسیزیی بینیم، چۆن توانیم مەزەندە بکەم ئەو کوڕە جحێڵە کێ بێ کە پەڕێکی سووری درێژ بەلایەکی کڵاوەکەی و گۆرانیی بۆ دوڵبەرەکەی دەچڕی. توند دەستیگرتم و بەخێرایی بە شاردا ڕەتبووین و گەیشتینە ماڵەکەی بێرناردۆنێ. کە چووینە ژوورەوە، هەناسەمان لەخۆ بڕی نەبا دێوەکە دەنگمان ببیەت. ئەوسا شێوی بۆ ئامادەکردم و نانمخوارد. جێگەی بۆ داخستم، نووستم و بەیانیش کازیوە وەئاگابوومەوە. بێ خشپە دەرگاکەم کردەوە و چوومە دەرێ. ئەو ڕۆژە یەکشەممە بوو، لە کڵێسای قەدیس

ڕوفینۆ ڕێوڕەسمی سرووتێکی گەورە بەڕێوە دەبراو منیش بۆ سواڵ چووم بۆ ئەوێ.

لای چەپەوە، لەو شوێنەی خەڵکیی لێوە دەهاتنە کلێساکەوە، لەسەر شێرە بەردینەیەك دانیشتم. چاوەڕێبووم خەڵکەکە بێنە ژووری.

پێموابوو ئەوڕۆ ڕۆحیان جلکی یەکشەممەی پۆشیوە و بەهەشت و دۆزەخ بە زەینیاندا تێدەپەڕێ، ئەوان لەبەرئەوەی دەترسان، ئومێد هەبوو جزدانەکانیان بۆ هەژاران شلکەن. کڵاوەکەمم ڕاگرت، جاروبار پارەیەکی تێدەکەوت و زرینگەی دەهات. پیرێژنێکی شێتۆکە دانەوێوە و پرسیاریکرد من کێم و لەکوێوە هاتووم و ئاخۆ کوڕەکەیم نەدیتووە، گوایە سوارەکان لە (سیێنا) ئەویان لەشەڕدا بەدیلگرتووە، نەفرەتیان لێبێ!

بەڵام هەر هەمان ئەو کاتەی زارم هەڵێنایەوە تا وەڵامی بدەمەوە، جەنابی بێرناردۆنێی باوکی فرانسیسکۆس هات. من دەمێکبوو ئەوم دەناسی، بەڵام هەرگیز میهرەبانییەکی بەرامبەر نەنواندبووم. پێی دەگوتم:" دەست و قاچت هەیە، بڕۆ ئیشێك بکە!"

ڕۆژێکیان وەڵامیمدایەوە:" ئاخر من بەدوای خودادا دەگەڕێم!"

بە نەڕەنەڕ گوتی: " دەك نەفرەتت لێبێ!"

وایگوت و خزمەتکارەکانی لە قاقای پێکەنینیاندا.

ئەوا ئێستاش لەگەڵ خاتوو (پیکا) ی هاوسەریدا، بە هەنگاوی خاو و بەشکۆ بۆ کلێسا هاتبوون تا بەشداری لە ڕێوڕەسمی نوێژدا بکەن. خودایە وی چ ئاژەڵێکی دڕندە بوو؟ پاڵتۆیەکی وەنەوشەیی تۆخی داوێن ڕازاوەی بە گوڵێنکەی ئاوریشمین پۆشیبوو، شەپقەیەکی ڕەشیی مەخمەلیی لەسەردا و جووتێك پێڵاوی ڕەش و نووك تیژی لەپێدا. بەدەستی چەپی گەمەی بەو خاچە دەکرد کە بە زنجیرێکی زێڕین بە سینگییەوە کردبوو. ئەم پیاوە قڵافەتێکی زۆر بەهێز و زلی هەبوو، چەناگە پتەو، غەبغەبە زل، کەپوو زل و کەوانەیی لەگەڵ چاوانێکی سارد و خۆڵەمێشیی وەك چاوی باز.

هەرکە ئەوم بینی، خۆمم گرمۆڵەکرد تا نەمبینێ. چوار هێستر، بەباری کەلوپەلی گرانبەهاوە لەدوایەوە دەهاتن: ئاوریشم، مەخمەل، چەرچەفی ئاڵتونیی و قوماشی نایابی

چنراو. پێنج چەکدار پاسەوانێتیی هێسترەکانیان دەکرد لەبەرئەوەی ڕێگەوبانەکان پڕ لەچەتە بوون. بیرناردۆنێ بۆ ئەوە بە کەلوپەلە بازرگانییەکانییەوە هاتبوو بۆ کلێسا تا ئەوانیش بەشداری لەو مەراسیمەدا بکەن و قەدیس لە ئەیکۆنەکەیەوە بیانبینێ و بیانناسێتەوە و گەر تووشی ڕووداوێك بوون بەفریایانەوە بچێ. بێرناردۆنێ بەر لە هەر سەفەرێك ڕاهاتبوو بۆ کلێسا بڕوات و سوژدە بۆ قەدیس ببا و سەوداو مامڵەیەکی لەگەڵبکا، تا قەدیس کەلوپەلەکانی بپارێزێ و ئەمیش بەرامبەر ئەوە مۆمدانێکی زیوینی قورس و جوان زەخرەفەکراوی لە فلۆرەنساوە بۆ بێنێ تا قەدیسەکانی تر بە خۆیان و مۆمدانە شووشەییەکانیانەوە بکەونە ئیرەیی پێبردنی.

خاتوو پیکای هاوسەرە فەرەنساییەکەشی لەتەنیشتەوە دەڕۆیشت و دەستی بە نیشانەی خاچ لەسەر سینگیی دانابوو، شاڵێکی ئاوریشمینی شینی بەسەرەوە بوو، بە شکۆوە دەڕۆیشت و چاوانیشی بڕیبووە عەردەکە. وی جوان و لێوڕێژ بوو لە شادومانی و لەزەت. لەو جۆرانە بوو کە هەستی هاوسۆزیی بەڕوخساریانەوە دیاربوو، دەستم بۆ لای ڕایەڵکرد،

بەڵام ئەو نەیبینیم. نازانم ئاخۆ نەیبینیم یاخۆ لەو دێوەی تەنیشتی دەترسا و نەیدەوێرا خێرێکم پێبکا؟ هەردووکیان پێکەوە چوونە کلێسا و دیارنەمان.

دوای ساڵانێکی زۆر، بەیانییەکیان کاتێك چووبووینە دەرەوە تا گەشتێك بە گوندەکانا بکەین و پەیڤی ئەڤین بە گوێی خەڵکیدا بدەین، فرانسیسکۆس باوك و دایکی هاتنەوە بیر، هەناسەیەکی هەڵکێشا و لەبەرخۆیەوە گوتی:

- " حەیفێك، هەرگیز نەمتوانی پێکیان بێنمەوە..."

- " کێ ؟ برا فرانسیسکۆس تۆ لەبارەی کێوە دەدوێی؟"

- " لەبارەی دایك و بابمەوە برا لیۆن، ئەو دووانە جەنگێکی ئەبەدییان لەمندا هەڵایساندووە، ئەو جەنگە بە درێژایی ژیانم درێژەی هەبووە، دەکرێ ناوی جیاجیا لەو جەنگە بنرێ، جەنگی نێوان خودا و شەیتان، جەنگی نێوان ڕۆح و جەستە، جەنگی نێوان خێر و شەڕ، جەنگی نێوان ڕوناکیی و تاریکیی، بەڵام هەمیشە ئەو جەنگە لەنێوان دایك و بابمدا بوو. بابم لەناخمدا هاواردەکا:(پارە پەیداکە، دەوڵەمەندبە، بەئاڵتون قەڵغانێکی جەنگیی بکڕە و ببەرە خواپێداو، تەنێ

دەوڵەمەندیی و خواپێداوێتییە دەتکەنە شایستەی ئەوەی لەدونیادا بژیت. گەر خێرەومەند بیت، ئەوە بۆ خۆت دەدۆڕێیت، گەر کەسێك ددانێکی شکاندیت، ئەوا تۆ هەموو کاکیلەی بێنەرە خوارەوە، عەودالّی ئەوە مەبە خەڵکیی خۆشیان بوێیت، بەڵکو هەوڵبدە لێتبترسن، قەت داوای بەخشین مەکە، بەڵکو دەس بووەشێنە!)

دەنگی دایکیشم لەناوەوەمرا دەزرنگێتەوە، لەسەرخۆو بەترسەوە دەدویّ تا نەبا بابم گوێی لێیبیّ:(خێرەومەند بە فرانسیسکۆس تا دۆعای خێری منت بەنسیب بیّ. خەڵکە هەژارو زەلیل و سوکایەتییپێکراوەکانت خۆشبویّ، گەر خەڵکیی ئازاریاندایت لێیان ببوورە!)

بە درێژایی ژیانم، دایك و بابم لەمندا جەنگین و منیش تێکۆشاوم ئاشتیانکەمەوە، بەڵام ئەوان ئاشت نەبوونەوە، برا لیۆن هەر بۆیە ئازار دەچێژم."

لەڕاستیدا جەنابی بێرناردۆنیّ و خاتوو پیکا لەسینگی فرانسیسکۆسدا پێکگەیشتبوون و ئەویان ئازاردەدا. بەڵام ئەوەی فرانسیسکۆس هەستی پێدەکرد، بەئاستێکیتردا گوزەری

دەکرد، ئەلعانیش ئەوان دوو قلافەتی تەواوێك لەیەکترجودا بوون و لەو ڕۆژی یەکشەممەیەدا لەپاڵ یەکەوە دەڕۆیشتن و بەشدارییان لە ڕێوڕەسمی سرووتەکەدا دەکرد.

چاوانم لێکنا و دەنگی ناسکی ئەو منالانەم دەژنەفت کە لەکلێساکەوە گۆرانییان دەچڕی و ئۆرگەکەش تۆنی مۆسیقاکەی لەسەکۆکەوە هەڵدەگۆزی و لەفەزادا شەپۆلی پێدەدا. من پێموابوو ئەوە دەنگی خودایە، ئەوە دەنگی حیرس و قودرەتی خەڵکە، بەچاوانێکی لێکنراوەوە گوێم ڕادێرابوو، لەزەتم دەبرد و هەستمدەکرد بەسواری ئەو شێرە مەڕمەڕینەی ژێرمەوە چوومەتە بەهەشتەوە.

ئاخۆ دەبێ بەهەشت جگە لەتەرتیلەی خۆش، بخوور، توورەکەیەك نان و زەیتون و شەراب چیدیکە بێت؟ لەبەرئەوەی، خودایە تۆبە، ئەوەی لاهوتییە خوێندەوارەکان باسی دەکەن لەبارەی باڵ و تارمایی و ڕۆحی بێ جەستەوە، من تێیناگەم. گەر یەك نەخت وردە نان بکەوێتە سەر عەرد، ئەوا دادێمەوە، هەڵیدەگرمەوە و ماچیدەکەم، لەبەرئەوەی دڵنیام کە ئەو لەتە نانە پارچەیەکە لە بەهەشت، ئەمەش بەتەنێ

سوالکەرێك تێیدەگا، دەی ئاخر منیش لەگەڵ سوالکەراندا دەئاخڤم.

هەروا کاتێك بەشێرە مەڕمەڕینەکەوە چوومە بەهەشتەوە، سێبەرێکم لێهات، چاوانم کردنەوە، بینیم فرانسیسکۆس لە بەرامبەرمدا ڕاوەستاوە. سرووتی کڵێساکە تەواو ببوو، منیش لەو ماوەیەدا بڕێکی باش نوستبووم، هێسترەکان بەبارە گرانبەهاکانیانەوە لەو ناوە نەمابوون و لەو دەلاقەکراوەیەی بەرامبەر کڵێساکەوە ڕۆیشتبوون.

فرانسیسکۆس لەبەردەممدا ڕاوەستا، بەشێوەیەکی ترسناك ڕەنگی پەڕیبوو، لێوە لەرەی پێکەوتبوو، چاوانی پڕ بوون لە بینین و دەنگیشی نووسابوو.

- " وەرە، دەمەوێ قسانت لەگەڵدا بکەم."

چووە پێشەوە، خۆی بەگۆچانێکی کەمەی لەعاج دروستکراوەوە گرتبوو. لەبەرئەوەی ئەژنۆکانی سست دەبوون، جاروبار پاڵی بەدیوارەکەوە دەدایەوە. ئاوڕی بۆ دامەوە. گوتی:

- " من نەخۆشم، بمگرە تا دەچینە ماڵەوە و لەوێ ڕادەکشێم. لەوێ لەلام بمێنەوە، شتێك هەیە دەمەوێ لەبارەیەوە پرسیارت لێبکەم!"

وڵاخدارەکان لە گۆڕەپانەکە مێخ زنجیریان دادەکوتی و گوریسەکانیان پێوە گرێدەدا. ئەوان جلکی ڕەنگاوڕەنگیان پۆشیو و کڵاوی سووری شێوە قوچەکیی زەنگۆڵەداریان لەسەردابوو. ئەوڕۆکە یەکشەممە بوو، کۆببوونەوە تا هونەری خۆیان بنوێنن و بکەونە جادووبازیی. پیرێژنان و پیرەمێردان بە چیچکانەوە لەسەر عەردەکە دانیشتبوون و زەمیلەکانیان نابووە کۆشیان و مریشك، هێلکە، پەنیر، گژوگیا بۆ نەخۆشیی، هەتوان بۆ برین و چاوەزاریان دەفرۆشت. پیاوێکی ڕیش ماشوبرنجیی دەیگوت کە بەو جرجە سپییەی لە قەفەسێکدا پێیبوو دەتوانێ فاڵ بگرێتەوە.

پیاوەکە گوتی:" جەنابی فرانسیسکۆس، ڕاوەستە با فاڵێکت بۆ بگرمەوە، بیستوومە ئەم جرجانە لە بەهەشتەوە هاتوون، ئاخر لەوێش جرج هەن، هەرلەبەر ئەوەیشە سپین و نهێنیی زۆریان لەلایە!"

بەڵام فرانسیسکۆس خۆی گرتبوو بەیەکێك لەعامودەکانەوە و بەزەحمەت دەیتوانی هەناسەبدا. من چوومە ژێرباڵی تا گەیشتینە ماڵە گەورەکەی جەنابی بێرناردۆنێ.

خودایە، ئەرێ چۆن ئەو خەڵکە دەوڵەمەندەی ئەم هەموو شتەیان هەیە دەتوانن بمرن و ئەم هەموو شتە لەدوای خۆیانەوە جێبێڵن! چ پێپلیکانەی مەڕمەڕین، چ ژووری میچ ئاڵتونیی، چ چەرچەفگەلی ئاوریشمیی! چەرچەفەکانم ڕاخستن، فرانسیسکۆس لەسەر تەختەنوێنەکەی ڕاکشاو یەکسەر لە ماندوویيدا چاوی چووە خەو.

بەسەریدا دانەویمەوە و ئەو سێبەرو بروسکانەم دەبینین کە بەسەر ڕوخسارە ڕەنگپەڕیوەکەیدا تێدەپەڕین. پێدەچوو هەموو ڕوناکییەکی بەهێز چاوانی ببرژێنێتەوە. پێموابوو چتێکی نەبینراو و خەتەرناك بەسەر سەرییەوەیەتی. دواجار هاوارێکی کرد، چاوانی کردنەوە و زەندەقچووانە لەسەر سیسەمەکە دانیشت. خێرا باڵشتێکی ڕیشاڵدارم نایە ژێرپشتی، تا پاڵی پێوەبداتەوە و لێی بپرسم چ ڕوویداوە، بەڵام ئەو دەستی ڕایەڵکرد و ڕێگەی قسەکردنی نەدام.

لەبەرخۆوە گوتی:" بێدەنگ!"

وایگوت و سەری بەنێو باڵشتە ڕیشاڵدارەکەدا ڕۆچوو، لەبەرئەوەی لەرزێکی توندی لێهاتبوو. چاوانی کوژابوونەوە، لەناخیان دەنۆڕیی و بە ترسەوە لەو شتگەلەیان دەنۆڕی کە لەناوەوەیڕا خۆیان حەشاردابوو، چەناگەی دەلەرزی.

من یەکسەر تێگەیشتم.

هاوارمکرد:" تۆ خودات بینیوە! تۆ ئەوت بینیوە!"

قۆڵی گرتم.

بەترسەوە گوتی:" چۆن زانیت؟ کێ ئەوەی پێگوتیت؟"

-" هیچ کەس. خۆم بینیم چۆن هەڵدەلەرزیت و یەکسەر تێگەیشتم. تەنێ کەسێك ئاوها هەڵدەلەرزێ کە یان شێرێکی لەبەردەم خۆیدا بینیبێ یان خودا!"

سەری لەسەر سەرینەکە بەرزکردەوە.

لەبەر خۆیەوە گوتی:" نا، ئەوم نەبینیوە، بەڵکو تەنها دەنگیم ژنەفتووە."

وایگوت و بەترسەوە لەملاولای خۆی ڕووانی.

پێیگوتم:" دانیشە، دەستت بەسەرما هەڵمەهێنە، دەستم لێ مەدە!"

- " دەستت لێ نادەم، دەترسم دەستت لێ بدەم. گەر ئەلعان دەستت لێ بدەم، ئەوا دەستم دەبێتە قەرەبرووت!"

سەری ڕاوەشاند و زەردەخەنەیەکی هاتێ، هەمدیس بیلبیلەی چاوانی دەرکەوتنەوە.

گوتی:" شتێك هەیە دەمەوێ لەبارەیەوە پرسیارت لێبکەم، ئەرێ دایکم لە ڕێ ورەسمی سرووتەکە گەڕاوەتەوە؟"

- " هێشتا نا، دەبێ لەگەڵ هاوڕێکانیدا سەری قسەی دامەزراندبێ!"

- " گەلێك باشتر، دەرگاکە داخە."

بێدەنگبوو. دوای تاوێك هەمدیس گوتی:

" شتێك هەیە ویستم لەبارەیەوە پرسیارت لێبکەم."

- " گەورەم لەخزمەتتدام ، بپرسە!"

- " تۆ گوتت هەموو ژیانت بەدوای خودادا گەڕاویت. بلێ چۆن بەدوایدا گەڕاویت؟ ئایا هاوارتکردووە و گریاویت؟ ئایا گۆرانیت گوتووە یاخۆ بەڕۆژوو بوویت؟ هەر بونیامێك

ڕێگەیەکی خۆی هەیە کە بەرەو لای خودای دەبا. ڕێگەکەی تۆ کامە بووە؟ ئەمە ئەوە بوو کە ویستم لەبارەیەوە پرسیارت لێبکەم."

سەرم خەیاڵاوی داگرت، دەبا وەڵامیم دابایەوە یان نا؟ بە باشیی دەمزانی ڕێگەکەی من کامەیە و گەلێك جاران بیرم لێ کردبۆوە، بەڵام شەرمم دەکرد بیهێنمە سەر زوبان. ئەو زەمانە شەرمم لەخەڵکیی دەکرد، کەچی شەرمم لەخودا نەدەکرد.

فرانسیسکۆس بەگلەییەوە گوتی:" بۆچی وەڵامنادەیتەوە؟ ئەز بەساتەوەختێکی تەنگژەدا تێدەپەڕم، پێویستم بە یارمەتی تۆ هەیە، یارمەتیم بدە."

بەزەییم پێیداهاتەوە. کەوتمە بەر زەبری سۆزەوە و بڕیارمدا هەموو شتێکی بۆ باسکەم.

- " جەنابی فرانسیسکۆس، ڕێگەکەی من، نابێ دواجار ڕێگەکەی منت پێ سەیربێ. ڕێگەکەی من بۆ گەڕان بەدوای خودادا تەمبەڵانەیە. گەر تەمبەڵ و بەتاڵە نەبام، ئەوا وەکی هەموو ئەو خەڵکە ماقووڵەی تر دەژیام، خۆم فێری پیشەیەك دەکرد، وەرشەیەکم دەکردەوە، دەبوومە دارتاش، جۆلا،

وەستای خانووبەرە، شەوو ڕۆژ کارم دەکرد، ژنم دەهێنا، کاتم نەدەبوو بەدوای خودادا بگەڕێم، ئیدی شتێکی لەو جۆرە چ مانایەکی نەدەبوو! هەموو بیرو خەیالاتم لای ئەوە دەبوو چۆناوچۆنیی نان پەیداکەم و منداڵەکانم تێرکەم و ئەمر بەسەر ژنەکەمدا بکەم. بەلام ڕۆحم، نیگەرانیی مەزنیی ڕۆحم خستمییە سەر خەیاڵی ئەوەی چۆن مرۆڤ خاوەن کات و خواست و دڵێکی پاقژ دەبێ کە بیر لە خودا بکاتەوە!

بە بەخشندەیی خودا من وەك تەمبەڵێك لەدایکبووم. چ ئارەزوویەکم نەبوو بۆ ئیشکردن، چ ئارەزوویەکم نەبوو ژن بێنم و منداڵ بخەمەوە بۆ دونیا و گرفت بۆ خۆم کەڵەکەکەم. زستانان لەبەر هەتاودا و هاوینان لەژێر سێبەردا دادەنیشتم و شەوانەیش لە بانیژەی ماڵەکەمدا لێیدرێژ دەبووم و لە هەیڤ و ئەستێران ڕادەمام. کاتێك بونیادەم لە مانگ و ئەستێران دەنۆڕێ، پێتوایە چۆناوچۆنیی دەتوانێ بەدوای خودادا نەگەڕێ؟ نەمدەتوانی زۆر بنووم. بیرم دەکردەوە: کێ هەموو ئەمانەی خوڵقاندووە و بۆچیی خوڵقاندوونی؟ کێ منی دروستکردووە و بۆچیی دروستیکردووم؟ خودا لەکوێیە تا بیدۆزمەوە و پرسیاری

لێبکەم؟ دەبینیت، تەقوا گەرەکی بە تەمبەڵییە، کاتی گەرەکە، کرێکارێك کە خەریکی پەیداکردنی نانی ڕۆژانەیە و ئێواران ماندوو و مردوو دەگەڕێتەوە ماڵەوە و خۆی فڕێدەداتە سەر سفرەو پەلەپەل دەکەوێتە خواردن و لەگەڵ ژنەکەیدا دەمیان لەیەك گیر دەبێ و بەبێ چ هۆو بەهانەیەك دەکەوێتە بیرازکردنی مناڵەکانی، ئاخر ئەو بۆیە وادەکا لەبەر ئەوەی ماندوو و شەکەت و شەپرێوە، ئەوجا دەستەکانی بەیەکدا دەماڵێ و دەچێت دەنوێ ...

چاوتروکانێك و وەئاگادێتەوە، دەبینێ ژنەکەی لە پاڵیایەتی، ئامێزی پێدادەکا، هەمدیس دەستەکان لەیەکتری دەئاڵێنەوە و نوقمی خەو دەبنەوە ... ئیدی دەبێ ئەو کەسە چۆناوچۆنیی کاتی هەبێ بۆ خودا؟ بەڵام ئەو کەسەی چ ئیشی نییە، چ منداڵی نییە، چ ژنی نییە، دەتوانێ بیر لەخودا بکاتەوە. یەکەمجار بە حەزی شت فێربوونەوە، پاشان بە ترسەوە. جەنابی فرانسیسکۆس سەرت ڕامەوەشێنە، تۆ پرسیارت لێکردم و دەی منیش وەڵامدایتەوە، ببوورە!"

- " زیاتر بدوێ برا لیۆن، کۆتایی بەقسەکانت مەهێنە. کەواتە شەیتانیش خزمەتی خودا دەکا؟ کەواتە تەمبەڵیش خزمەتی خودا دەکا؟ برا لیۆن تۆ ئازایەتیم پێدەبەخشیت، زیاتر بدوێ!"

- " جەنابی فرانسیسکۆس چیت پێبڵێم؟ ئیدی ئەوانیتر خۆت دەیزانیت. دایك و بابم لەدوای خۆیانەوە بڕێك سەروەتیان بۆ بەجێهێشتم، ئەوەم لەگەڵ خۆمدا برد و کۆڵەپشتەکەم هەڵگرت و ڕێگەکانم لەکۆڵەوەدا. لەدەرگایەکەوە بۆ دەرگایەکیتر، لەدەیرێکەوە بۆ دەیرێکیتر، لەگوندێکەوە بۆ گوندێکیتر تا بەدوای خودادا بگەڕێم. ئە و لەکوێیە؟ کێ بینیویەتی؟ لە کوێ دەتوانم بیدۆزمەوە؟ وەك ئەوەی ئەو ئاژەڵێکی دڕندە بێ و ئەزیش بۆ ڕاوکردنی چووبم. هەندێك خەڵك پێم پێدەکەنین و ئەوانی تریش بەردیان تێدەگرتم، بە ئەرزیاندا دەدام و بەر قامچییاندەدام، بەڵام من هەڵدەسامەوەو ڕامدەکرد، هەمدیس ڕێگەکانم لەکۆڵەوە دەدایەوە و بەرەو ڕاوی خودا دەچوومەوە."

هەستم بەهەناسەبڕکێی فرانسیسکۆس لەسەر جەستەم دەکرد. گوتی:" دۆزیتەوە؟ خودات دۆزییەوە؟ "

- " جەنابی فرانسیسکۆس لەکوێ بمدۆزیبایەتەوە؟ لە هەموو جۆرە خەڵکانێکم پرسیی. لەزانا، لە قەدیس، لە گەمژە، لە قەشە، لە گۆرانیبێژ، لەپیرەمێردگەلی تەمەن سەدساڵە، هەر یەکەیان ئامۆژگارییەکی دەکردم، هەریەکەیان ڕێگەیەکی پیشاندەدام و دەیگوت: (ئەم ڕێگەیەیان بگرە بەر خودا دەدۆزییەوە!) بەڵام ئەوانیتر ڕێگەیەکیتریان پیشاندەدام. دەبا کامیانم هەڵبژاردبا؟ - بێگومان ئەو ڕێگەیەی کە دەیبردمەوە لای خودا- پیاوێکی دانا، خەڵکی بۆلۆگنا پێیگوتم:(خودا واتە ژنهێنان و منداڵ خستنەوە، برۆ ژن بێنە!) یەکێکیتر، شێتێك، قەدیسێکی خەڵکی گیوبیۆ گوتی:(گەر دەتەوێ خودا بدۆزیتەوە ئەوا بەدوایدا مەگەڕێ، گەر دەتەوێ خودا ببینیت، ئەوا چاوانت بنوقێنە، گەر دەتەوێ خودا ببیەیت، ئەوا گوێت بئاخنە. من خۆم وادەکەم!) وایگوت و ئەوسا چاوانی نوقاندن و گوێی ئاخنیی، دەستی بە نیشانەی خاچ دانا و پاشان دایە قوڵپی گریان. ژنێکیش کە وەکی زاهید

لەدارستاندا دەژیا، ڕووت و قووت بەپەلە لەسەر دارسنەوبەرێك هاتە خوارەوە و هاواریکرد:(ئەڤین! ئەڤین! ئەڤین!) وایدەگوت و سنگی خۆی دەکوتی. ئەو ژنە جگە لەوە نەیدەتوانی چ وەڵامێکی ترم بداتەوە.

ڕۆژێکیان لە ئەشکەوتێکدا پیاوێکی قەدیسم بینیی، ئەو پیاوە ئەوەندە گریا بوو چاوانی کوێر ببوون. بەهۆی خۆنەشتن و زوهدیشەوە جەستەی توێخی هەڵدابوو. وی ڕاستترین و خەتەرناکترین وەڵامیدامەوە. کاتێك بیر لەو پیاوە دەکەمەوە مووی ئازای بەدەنم ڕاست دەبێتەوە."

فرانسیسکۆس بەهەڵلەرزینەوە دەستیگرتم و گوتی:" ئەو پیاوە چیگوت؟ دەمەوێ گوێم لێبێ بزانم چیی گوت!"

- " دانەویمەوە، سوژدەم بۆ برد و لێیم پرسیی:(ئەی زاهیدی پیرۆز، من ڕێگەکانم لەپێوەداوە تا بەدوای خودادا بگەڕێم، ئەو ڕێگەیەم پیشاندە کە دەچێتەوە لای خودا!) ئەو بەدەم وەڵامدانەوەمەوە گۆچانەکەی کێشا بە ئەرزەکەدا و گوتی:(چ ڕێگەیەك نییە! چ ڕێگەیەك نییە!) بەترسەوە گوتم: (ئەی چیی هەیە؟) گوتی:(یەك هەڵدێر هەیە، باز بدە!) بەحیرسەوە

پرسیم: (یەك هەڵدێر؟ ئەمە ڕێگەکەیە؟) گوتی: (بەڵێ، هەموو ڕێگەکان دەچنەوە سەر عەرد، بەڵام بازدان دەتگەیەنێتە لای خودا!) گوتم : (ئاخر ناتوانم!) گوتی:(کەواتە بڕۆ ژن بێنە و بۆ خۆت ئارامبەرەوە!) وایگوت و بازۆڵە زەردو لاوازەکەی ڕایەڵکرد و ئاماژەی بۆ کردم دوورکەومەوە. هەنووکەش لە مەودایەکی دوورەوە دەنگی گریانی ئەو پیرەمێردە دەبییەم!"

فرانسیسکۆس بەترسەوە لەبەرخۆیەوە گوتی:" هەموو دەگریان؟ هەموو؟ ئەوانەی خودایان دۆزیبۆوە و ئەوانەشی کە نەیاندۆزیبۆوە؟"

- " بەڵێ ... هەموو!"
- " بۆچی برا لیۆن؟"
- " نازانم ... هەموو!"

هەردووکمان بێدەنگبووین. فرانسیسکۆس سەری ڕۆبردە نێو باڵشتەکەی و بە ترس و نیگەرانییەوە هەناسەیدەدا. بۆ ئەوەی دڵنەوایی بدەمەوە گوتم:

- " باوکە فرانسیسکۆس گوێڕادێرە، وابزانم هەندێکجار پرشنگێکی خودام بینیوە. جارێکیان - بەڵام شەرابم زۆر خواردبۆوە - بۆ چاوتروکانێك ئەوم لەپشتەوە بینی، دەرگای ئەو مەیخانەیەی کردەوە کە من لەوێ لەگەڵ هاوڕێکانما بەزم و شایی لۆغانمان بوو، دەرگاکەی کردەوە و ئیدی لێیدا ڕۆی. ڕۆژێکیتر، بەناو دارستانێکدا دەڕۆیشتم، باران بەلێزمە دایکرد و هەورەبروسکەیەك دەستیپێکرد نەبێتەوە، لەوساتەدا چمکی پاڵتۆکەیم بینی، بەڵام هەورەبروسکەکە نەما و پاڵتۆکەش دیارنەما. ڕەنگە هەورە بروسکەکە پاڵتۆکەی ئەو بووبێ؟ هەر لەمبارەیەوە، جارێکیتر، زستانی ڕابوردوو، لەسەر شاخێکی بەرز جێگەپێکانی ئەوم لەسەر بەفر بینی. شوانێك لەوێوە تێپەڕی و پێیمگوت:" بنۆڕە، ئەوە جێگەپێی خودایە!" کەچی شوانەکە پێکەنی و گوتی:" سەهوویت فەقیر، ئەوە جێگەپێی گورگە، گورگێك کە بێرەدا تێپەڕیوە!" من ئیدی هیچم نەگوت، ئاخر چیم بەو شوانە گوتبا؟ ئەوێك کە مێشکی بەخاویی کار دەکا و پرێتی لە مەڕو گورگ، ئەو چوزانێ و چۆن تێدەگا لەوەی کە چ لەو سەرەوە هەیە؟ باوکە فرانسیسکۆس،

بمبووره ... دوازده ساڵە بەدوای خودادا دەگەڕێم، تەنێ ئەو چەند جارە بینیومە و ئیدی کەڕەتیتر نەمبینیوە!"

فرانسیسکۆس سەری دانەواند و لەفیکرەوە چوو.

دوای ساتێك لەبەرخۆوە گوتی:" کێ چوزانێ، خەفەت مەخۆ برا لیۆن، کێ چوزانێ، ڕەنگە گەڕان بەدوای خودادا، ئەوە خودی خودا بێ!"

کاتێك گوێم لەو قسەیە بوو لەرز دایگرتم، ئەویش خۆی لەرز دایگرت و ڕووخساری لەنێو دەستەکانیدا حەشاردا. نائومێدانە بە ناڵە ناڵەوە گوتی:" چ ڕۆحێکی شەڕانگێز ئەم قسانەی لەمندا کرد؟ یەك تاقە وشە لەزاری منەوە دەرنەچووە، من تەنها هەڵدەلەرزیم. گەڕان بەدوای خودادا خودی خودایە؟ نەفرەتمان لێبێ!"

هەردووکمان بێدەنگبووین. چاوانی فرانسیسکۆس هەمدیس بەناخیدا ڕۆچوونەوە، ئەز تەنێ سپێنەکەیم دەبینی، گۆنای سوور هەڵگەڕاو و ددانەکانی چۆقەیان پێکەوتبوو. بە بەتانییەکی ئەستووری خوری دامپۆشیی، بەڵام ئەو بەتانییەکەی لەخۆیکردەوە.

گوتی: " دەمەوێ سەرمام بێ، لێمگەڕێ! سەیرم مەکە! سەیری دوورکە!"

هەستام بڕۆم، بەڵام ئەو ڕوخساری گرژ کرد.

گوتی: " دانیشە، دەچیت بۆ کوێ؟ دەتەوێ ئاوها بەتەنیا لە ساتەوەختی خەتەردا جێم بێڵیت؟ تۆ قسانتکردو بەتاڵبوویتەوە، منیش دەمەوێ قسان بکەم و بەتاڵ ببمەوە. خەیاڵت لە کوێیە؟ برسیتە؟ دە بڕۆ بخۆ! دەرگای ژێر زەمینەکە بکەوەو بڕۆ بخۆ و شەراب بخۆرەوە و ئازایەتیی بەرە بەر خۆت تا گوێم لێبگریت. قسانی خەتەرم هەن دەمەوێ بیانڵێم."

بە بێزارییەوە وەڵامیمدایەوە:" پێویستم بەوە نییە نە بخۆم و نە بخۆمەوە، بۆ تۆ وادەزانیت من بەتەنها هەر ورگم؟ تۆ دەبێ بزانیت من لەدایکبووم بۆ ئەوەی ببیەم و گوێڕادێرم. دە بدوێ، هەرچیت هەبێ بیڵێیت من حەوسەڵەی ژنەفتنیم هەیە!"

- " پەرداخێك ئاوم بدەرێ، تینوومە."

ئاوەکەی خواردەوە و پاشان پشتی بە باڵشتەکەوە دایەوە، لێوەکانی نیوە کراوە و گوێی ڕادێرا. هەموو شتێك بێدەنگ و ئارام، ماڵەکە چۆڵ، کەڵەبابێك لە باخچەکە قوقاندی.

- " پێموایە برا لیۆن تەنها ئێمە هەردووکمان لەم دونیایەدا ماوین. گوێت لە چ شتێکە لەماڵەکەدا؟ لە دەرەوە؟ دونیا هەپروون بووە، تەنێ ئێمە هەردووکمانین ماوین."

بێدەنگبوو، پاش تاوێك گوتی:

- " بەشانازیی خودا" وایگوت و خاچی کێشا و تەماشای کردم. هەستمدەکرد ڕوانینەکەی بەقوڵاییی ڕۆحمدا ڕۆدەچێ.

هەمدیس بێدەنگبۆوە، دەستی ڕایەڵکرد و بەسەر ئەژنۆمدا هێنای.

گوتی: " دۆعام بۆ بکە برا لیۆن، تۆ ڕۆح لاوێنەری منیت، دەمەوێ ئیعتیرافت بۆ بکەم."

ئەو پێیوابوو من دوو دڵم.

بە دەنگێکی فەرماندەرانە گوتی:" دەستت بخەرە سەر سەرم، برا لیۆن دەست بخەرە سەر سەرم و بڵێ: بەناوی خودا، ئیعتیرافکە ئەی فرانسیسکۆسی گوناهبار، کوڕی بێرناردۆنێ، دڵت تەژییە لە گوناه، بەتاڵیکەوە و بخەویێوە!"

بەڵام من بێدەنگ بووم.

ئەوجا بە توڕەیی گوتی: " ئەوەی گوتم بیڵێرەوە!"

دەستمنایە سەر سەری، سەری دەتگوت پشکۆیەکی سوتێنەر و هەڵایساوە.

لەبەرخۆوە گوتم:" بەناوی خودا، ئیعتیرافکە ئەی فرانسیسکۆسی گوناهبار، کوڕی بێرناردۆنێ، دڵت تەژییە لە گوناه، بەتاڵیکەوە و بحەوێرەوە!"

ددان پیانانەکەی فرانسیسکۆس دەستی پێکرد، سەرەتا هێورو ئارام، بەڵام وردە وردە ترس دایدەگرت و هەڵدەچوو.

- " ژیانی من تا ئێستا هەر خواردن و شەراب و بلوێر ژەنین بووە، جلکی ئاوریشمین پۆشین و پەڕی سوور بەکڵاودا کردن بووە. بەدرێژایی ڕۆژ سەوداو مامڵەی کڕین و فرۆشتن بووە، گەزەکەم دەگرت بەدەستەوە و سەرگەرمی فریودانی خەڵکیی دەبووم، زێڕم کۆدەکردەوە و بەهەر دوو دەست تەخشان وپەخشانم دەکرد، هەر بۆیە خەڵکیی ناویان نابووم سەخیی. شەوانەیش شەراب و گۆرانیی. ژیانم ئاوهایی بوو.

بەڵام دوێنێ دوای نیوەشەو، کاتێ پێکەوە چووینە ماڵەوە و تۆ خەو بردیتییەوە و نووستیت، وەك بڵێی ڕووپۆشێکم بەسەردا بدرێ و بتاسێم، هەستمکرد ماڵەکە هەوای تێدا نەماوە و

خەریکبوو دەخنکام. بە ئەسپایی لەپێپلیکانەکان چوومە خوارەوە و پاشان بەپێدزکێ ڕۆیشتمە باخچەکە، ئەوجا بێ سرتە دەرگای حەوشەم کردەوە و بە پەلە چوومە سەر جاددە. مانگ پرشنگیی دەدا و خەریکبوو ئاوا دەبوو، هەموو شتێك ئارامبوو، چراکان کوژابوونەوە و شار لە باوەشی خودادا نوستبوو.

باسکم کردەوە و هەناسەیەکی قوولم هەڵمژت. هەستمدەکرد نەختێك حەواومەتەوە، ئەوجا بەرەو ژوور کەوتمە ڕێ. ڕۆیشتم و هەر ڕۆیشتم، بەلای کڵێسای قەدیس ڕوفینۆدا تێپەڕیم، هێشتا هەر هەستمدەکرد ماندووم. لەسەر ئەو شێرە مەڕمەڕییە دانیشتم کە پاسەوانیی دەروازەی کڵێساکە دەکا، ڕێك لەو شوێنەدا کە ئەمڕۆ تۆ دانیشتبوویت و سواڵت دەکرد، بەئەسپایی بە لەپی دەستم کەوتمە نەوازشکردنی شێرەکە، کە گەیشتمە لای دەمی، سەرنجمدا شتێکی لە بونیادەم چوو لە دەمیدایە و خەریکە قووتیدەدا، ئیدی من ترسام. بەخۆمگوت ئەدی ئەم شێرە چییە؟ بۆیە لێرە دانراوە تا پاسەوانیی دەرگای کڵێساکە بکا؟ ئەم شێرە کێیە؟ خودایە؟ شەیتانە؟ ئەو مرۆڤ

دەخوا و قووتی دەدا. چۆناوچۆنی لەیەکیان جیاوەکەم؟ کێ ئەوەم پێدەڵێ؟ خودا یاخۆ شەیتان؟ لە ناکاوێکڕا هەستمدەکرد هەڵدێرێك لای ڕاستمەوەیە و هەڵدێرێك لای چەپمەوە و خۆیشم لە ناوەڕاستا، لەنێوان ئەو دوو بێ سەروبەرییەدا، لەسەر هێندەی یەك بست عەرد ڕاوەستاوم. سەرم گێژی دەخوارد و دونیا بەدەورمدا دەسوڕایەوە، ژیانم بە بەرچاومدا دەسوڕایەوە، قیژاندم: ئەرێ کەسێك نییە گوێی لێمبێ؟ ئاخۆ من بەو ڕادەیە لە دونیادا تەنیام؟ ئەی خودا لەکوێیە؟ گوێی لێم نییە، دەستی نییە ڕایەڵێکاو بینێتە سەر سەرم؟"

کاتێك فرانسیسکۆس قسانی دەکرد، باسکی دەکردەوە، وڕێنەی دەکرد و بەزەحمەت دەیتوانی هەناسە بدا. چاوانی هەڵدەبڕی و لە پەنجەرەکەوە لە ئاسمانی دەنۆڕی. دەمویست دەستی بگرم تا ئارامی بکەمەوە، بەڵام بەتوڕەیی دەستی کێشایەوە و نالآندی:" لێمگەڕێ، لێمگەڕێ نامەوێ ئارام ببمەوە."

لەسەر لێواری تەختەنوێنەکەی تلیدەدا، دەنگی نوساو و ئازاری دەچەشت.

- " هاوارمکرد، هاوارم هەم بۆ خوداو هەم بۆ شەیتانیش کرد، هەرکامێك لەو دووانە بە دەنگمەوە هاتبان، ئەوا من هەستمدەکرد بەتەنێ نیم. نازانم بۆچیی ئاوها لەناکاو ئەو ترسەم لە تەنیایی تێدا وروژاو ترسێکی ئاوها باڵی بەسەردا کێشام؟ لەوساتەدا ئامادەبووم ڕۆحم بدەمە خودا یاخود شەیتان، گرنگ نییە کامیان، تەنێ بۆئەوەی بە هاوڕێیەتییەکەوە رایەڵ بام و ئیدی نەمدەویست تەنیا بم. ئاوها نائومێدانە لەئاسمانم دەنۆڕی و چاوەڕێ بووم، دەنگێکم ژنەفت.... "

لە قسەکردن وەستا، بەزەحمەت دەیتوانی هەناسە بدا.

هەمدیس کەوتەوە قسە و ئارەقەش زەنگۆڵ زەنگۆڵ بەڕوخساریدا دەهاتە خوارەوە.

پێمگوت:" دەنگ؟ فرانسیسکۆس دەنگی چیی؟ چیی دەگوت؟"

- " نەمدەتوانی وشەکانی لەیەکتر جیاوەکەم. نا ئەوە دەنگ نەبوو، بەڵکو نەڕەی ئاژەڵێکی دڕندە بوو، نەڕەی شێرێك بوو.

بڵێی نەڕەی ئەو شێرە مەڕمەڕییە نەبووبێ کە لەسەری دانیشتبووم، ئەوشێرەی بونیادەم قووتدەدا؟"

ڕاچڵەکیم و لەسەر پا ڕاوەستام. خەریکبوو کازێوەی دەدا، دەنگەکە هێشتا لەناوەوەمڕا تلیدەدا، وەك بروسکە تەژیی بوو بە دەنگ و لەدڵمەوە دەچوو بۆ ڕیخۆڵەکان، لەملای ناخمەوە دەچوو بۆ ئەو لای، زەنگەکان وادەی نوێژی بەیانییان ڕاگەیاند، منیش بۆ قەڵاکە بەرەو ژوور بوومەوە، ڕامکرد و هەر ڕامکرد، کوتوپڕ هەستمکرد هەموو ئازای لەشم نیشتۆتە سەر ئارەقە. یەکێك لەدواوە بانگیکردم:

(بۆ کوێ ڕادەکەیت فرانسیسکۆس؟ فرانسیسکۆس بۆ کوێ ڕادەکەیت؟ تۆ ڕزگارت نابێت!)

ئاوڕمدایەوە، کەسم نەبینی. ئەوسا کەوتمەوە ڕاکردن، دوای چرکەیەك هەمدیس دەنگەکە بیسترایەوە:

(فرانسیسکۆس، فرانسیسکۆس، تۆ بۆچی لەدایکبوویت؟ بۆ ئەوەی ئاهەنگ بگێڕیت و گۆرانی بڵێیت وکچان فریو بدەیت؟)

ئیتر ئاوڕمنەدایەوە، ترسام و بۆ ئەوەی لەو دەنگە ڕزگارم بێ. هەمدیس کەوتمەوە ڕاکردن، بەڵام بەردێك لەبەرامبەرمدا

کەوتە بانگکردنم:(فرانسیسکۆس، فرانسیسکۆس، تۆ بۆچی لەدایکبوویت؟ بۆ ئەوەی ئاهەنگ بگێڕیت و گۆرانی بڵێیت و کچان فریو بدەیت؟)

مووی سەرم ڕاستبۆوە. ڕامکرد. بەڵام دەنگەکەش لەگەڵ مندا ڕایدەکرد. ئەوسا بەئاشکرا هەستمکرد دەنگەکە لە دەرەوەی منەوە نایەت، چەندێك ڕامکردبوو لێی، بەڵام نەمتوانیبوو لێی ڕزگار ببم، ئاخر ئەو لەناو مندا بوو. کەسێك لە ناوەوەمڕا هاواری دەکرد، نەك من، نەك من، نەك کوڕەکەی بێرناردۆنێ، نەك ئەو جحێڵە شیرازە پچڕاوە، نا، بەڵکو یەکێکیتر بوو، لەناو مندا، باشتر لە من. ئەو کەسە کێ بوو؟ من نەبووم، ئاخر چۆناوچۆنیی ئەوەم زانیبا؟ ئەو یەکێکیتر بوو.

بەهەناسەبڕکێوە گەیشتمە قەڵاکە، هەر عەینەن لەو کاتەدا خۆر لەودیو چیاکەوە هەڵهات و گەرم داهاتم. دونیا پرشنگی دەدا، هەروەها ئەویش گەرمی بۆوە، کەسێك لەناوەوەمڕا هەمدیس کەوتەوە قسان، بەڵام ئەمجارەیان زۆر هێور، زیاتر لەوە دەچوو بچرپێنێ، وەك بڵێی یەکێك بیەوێ نهێنییەکم بۆ ئاشکراکات. سەرم داگرت و گوێمڕادێرا، سوێند دەخۆم برا

لیۆن چۆنی دەگێڕمەوە هەروا بوو. گوێم لێبوو گوتی:(فرانسیسکۆس، فرانسیسکۆس، ڕۆحی تۆ کۆترە، ئەو بازەشی دووی کەوتووە بیگرێ شەیتانە، وەرە باوەشم!) ئەمە ئەو وشانە بوو کە خۆم پێشتر کردبوومە گۆرانی و بە عود ئاوازم بۆ دانابوو، شەوانە لەبەر پەنجەرەکاندا ڕادەوەستام و دەمچڕی ... بەڵام ئەلعان برا لیۆن بۆ یەکەمینجار تێدەگەم بۆچی ئەو وشانەم بەشیعر هۆنیونەتەوە و مانای نهێنیی ئەو وشانە چییە.... "

بێدەنگ بوو. زەردەخەنەیەکی هاتێ، سەری دانەواند و هەمدیس لەبەرخۆوە، بەوروژاوییەوە گوتی:" فرانسیسکۆس، فرانسیسکۆس، ڕۆحی تۆ کۆترە، ئەو بازەشی دووی کەوتووە بیگرێ شەیتانە، وەرە باوەشم...!" ئەوجا بێدەنگبوو.

ئارامتر ببۆوە. هەستمدەکرد ئەلعان دەتوانم دەستی تێوەبدەم بەبێ ئەوەی بسووتێم. دانەویمەوە، دەستیم گرت و ماچمکرد.

گوتم:" برا فرانسیسکۆس، هەموو بونیادەمێك، تەنانەت ئەوانەشی ئیمانیان نییە، لە قوڵایی دڵیاندا خودایەکی لە

جەستەوە پێچراویان هەڵگرتووە، ئەوە خودا بووە کە جەستەکەی لاداوە و کەوتۆتە قسان!"

فرانسیسکۆس پێڵووەکانی لێکنان، بەدرێژایی شەو نەنووستبوو، بۆیە ئێستا کفت و خەواڵوو بوو.

به ئەسپایی پێمگوت:" فرانسیسکۆس بنوو، خەویش فریشتەیەکی تری خودایە، متمانەی پێبکە."

بەڵام وی ڕاپەڕیی و چاوانی زەقکردنەوە. بە دەنگێکی نیوە نووساو گوتی:" ئێستا من چ بکەم؟ ئامۆژگارییەکم بکە!"

بەزەییم پێیداهاتەوە، بەهەمان شێوە منیش ساڵانێك بوو دونیام تەی دەکرد و سواڵی ئامۆژگاریم دەکرد. وەڵامیمدایەوە: " سەرت لەسەر سینگت دانێ و گوێ ڕادێرە بۆ ئەو کەسەی کە لەناخترایە، بەدڵنیاییەوە هەمدیس جارێکیتر دەئاخڤێ، تۆیش هەرچیی گوت بە قسەی بکە!"

گوێم لێبوو دەرگای حەوشە بە ئەسپایی کرایەوە و یەکێك لەسەر نوکی پا بە باغچەکەدا تێپەڕی. ئەوە خاتوو پیکا بوو لە نوێژ گەڕابۆوە. بە تەنیا بوو، هەناسەیەکی ئیسراحەتم

هەڵکێشا، هەڵبەت ئەلعان جەنابی بێرناردۆنێ بەسواری ئەسپەکەیەوە لە ڕێی فلۆرێنس بوو.

گوتم: " فرانسیسکۆس، دایکت هاتەوە، ئێستا بنوو، منیش دەڕۆم."

دەستی گرتم و گوتی:" مەڕۆ! باوکم سەفەری کردووە، دەتوانیت لێرە بنوویت، بەتەنیا جێم مەهێڵە! تکات لێدەکەم!" وایگوت و دەستی گرتم.

هەمدیس گوتی: " بەتەنها لەخەتەردا جێم مەهێڵە!"

- " فرانسیسکۆس، تۆ ئیتر تەنیا نیت، تۆ باش دەزانیت، کە هاوڕێیەکی بەهێزت لەناختڕا هەڵگرتووە، گوێی بۆ ڕادێرە، بۆچی دەترسیت؟"

- " برا لیۆن، بەڵام ڕێك هەر لەبەرئەوەیە دەترسم، لەمە تێناگەیت؟ مەڕۆ!"

دەستم خستە سەر نێوچەوانی، نێوچەوانی خەریکبوو دەسووتا. دایکی هاتە ژوورێ و زەردەخەنەیەکی هاتێ.

-" کوڕی خۆم، بەسڵاوی مەریەمی پاقیژەی یارمەتیدەری تۆوە هاتوومەوە!"

وایگوت و چڵێك ڕێحانەی نایە دەستی فرانسیسكۆس.

❋

دوو

چەند شەوو چەند ڕۆژ نەخۆشییەکەی فرانسیسکۆس بەردەوامبوو؟ ناتوانم هەمووی بژمێرم، ئاخر من توانای پێوانەکردنی زەمەنم نییە. تەنها بیرمدێ مانگ چکۆلەتر بۆوە، گەورە بۆوە و هەمدیس چکۆلە بۆوە، بەلام فرانسیسکۆس هێشتا هەر چاك نەببۆوە، پێدەچوو لەخەویدا تەقەللا بدا. گا وروژاو هاواریدەکرد و هێرشی دەهێنا، گا لە سوچێکی تەختەنوێنەکەیدا خۆی گرمۆلە دەکرد و هەلدەلەرزی. دواتر کاتێك چاکبۆوە، لەو بارەیەوە قسانی بۆ کردین کە بەدرێژایی ساتی نەخۆشییەکەی گا لەگەل عارەبەکاندا جەنگیوە و خۆی کردووە بە ئۆرشەلیمدا و خاچی پیرۆزی لەسەر شانی هەلگرتووە، گا لەگەل ئەو ڕۆحە شەڕانگێزانەدا جەنگیوە کە

یان لەعەردەوە سەریان هێناوەتەدەر، یاخۆ لەسەر پەلکی درەختەکانەوە خۆیان هەڵداوەتە خوارەوە یاخود لە قوڵایی شەوەوە هاتوونەتە دەرەوە و شوێنی کەوتوون.

لەکاتی نەخۆشییەکەی فرانسیسکۆسدا، دایکی فرانسیسکۆس و من تەنیا مابووینەوە. خاتوو پیکا هەڵدەستا، دەچووە قوژبنێکەوە و دەگریا، پاشان بەدەسەسڕە سپییەکەی فرمێسکەکانی وشك دەکردنەوە و دادەنیشتەوە، باوەشێنێکی لەپەڕی تاوس دروستکراوی هەڵدەگرت و باوەشێنی کوڕەکەی پێدەکرد کە لە تایەکی بەتیندا دەسووتا.

شەوێکیان فرانسیسکۆس خەونێکی بینی، بۆ بەیانییەکەی خەوەکەی بۆ گێڕاینەوە، هێشتا شپرزەییەکەی نەڕەویبۆوە و ڕستی بیرکردنەوەکانی بۆ ڕێك نەخرابۆوە. بەرلەوەی ئەو شەوە فێنکە دابێ و چرا نەوتییە برۆنزییەکان داگیرسێنرێن و دونیا میهرەبانتر بێتەوە، ئەو گێڕایەوە کە لەخەونەکەیدا مردووە. لەساتی گیانکێشاندا بووە دەرگاکە کراوەتەوە و مردن هاتۆتە ژوورەوە. بەڵام داسی بەدەستەوە نەبووە وەك ئەوەی لە تابلۆکاندا دەبینرێ، بەڵکو گازێکی ئاسنینی پێبووە وەك

ئەوانەی سەگ کوژەکان بۆ گرتنی سەگی هار بەکاری دەهێنن. مەرگ ئاوها لە تەختەنوێنەکەی نزیکبۆتەوە.

مەرگ پێی گوتووە:(هەستە کوڕەکەی بێرناردۆنێ، وەرە با بڕۆین!) ئەم وەڵامیداوەتەوە: (بۆ کوێ بڕۆین؟) ئەو گوتوویەتی:(ئەوە تۆیت دەپرسیت؟ تۆ کاتت زۆر بووە، بەڵام هەموویت لە ئاهەنگ و جل و بەرگی کەشخەو گۆرانیی چڕیندا بەهەدەرداوە، هەنووکەش کاتی ئەوە هاتووە سەری خۆت بقەبڵێنیت!) وایگوتووە و ئیدی مەرگ گازەکەی ڕایەڵکردووە، فرانسیسکۆسیش خۆی لەژێر باڵشتەکاندا گرمۆڵە کردووە و هەڵلەرزیوە، ناڵە ناڵ بەمەرگی گوتووە:(ساڵێك مۆڵەتم بدەرێ، تەنها ساڵێك، دەرفەتم بدەرێ تا ژێوان ببمەوە!) مەرگ لە قاقای پێکەنینی داوە و هەموو ددانەکانی وەریونەتە سەر چەرچەفە ئاوریشمییەکان. گوتویەتی:(تازە درەنگە، ئەوە ژیانی تۆ بووە کە خستتە قومارەوە، ئیتر چ ژیانێکیتر نییە. دەی ئیتر وەرە و با بڕۆین!) ئەمیش گوتوویەتی:(تەنها سێ مانگ مۆڵەتم بدەرێ ، یەك مانگ، سێ ڕۆژ، یەك ڕۆژ!) بەڵام مەرگ وەڵامینەداوەتەوە، گازەکەی هەڵبڕیوە و ملی

فرانسیسکۆسی پێگرتووه. ئەوجا فرانسیسکۆس قیژەیەکی بەسۆی کردووە و وەئاگابۆتەوە.

تەماشایەکی دەوروبەری خۆیکرد. خاتوو پیکا قەفەسی کەنارییەکەی لە ژوورەکەی خۆی هێنا تا لای پەنجەرەکەوە هەڵیواسێ و بیکاتە هاودەمی کوڕە نەخۆشەکەی. هەنووکە کەنارییەکە گۆرانیی دەچڕی و دەنووکی بەرەو ئاسمان هەڵبڕیبوو.

- " خودای گەورە!"

ناکاو شادومانییەك فرانسیسکۆسی داگرت و ئارەقە بەنێوچەوانیدا چۆڕاوگەی بەست.

- " خودای گەورە!"

دەستی لەچەرچەفەکانەوەدا، دەستی لە میلی تەختەنوێنەکەوەدا، بەدەست بەدوای ئەژنۆی دایکیدا گەڕا و لای بۆ من کردەوە.

لەبەرخۆوە گوتی:" ئەمە بە ڕاستییە؟" چاوانی پرشنگیاندەدا:" ئایا ڕاستە هێشتا زیندووم؟"

وەڵامدایەوە:" گەورەم تۆ زیندوویت و لە گوڕی لەش ساخیدایت، مەترسە!"

دەستی بەیەکدا ماڵی، ڕوخساری پرشنگیدەدا.

گوتی:" سوپاس خودایە کە هێشتا کاتم بەدەستەوەیە."

زەردەخەنەیەکی هاتێ و دەستی دایکی ماچکرد.

دایکی گوتی:" کوڕم خەونت بینی؟ خەونی خێربێت!"

هەمدیس بە ورووژانەوە لەبەرخۆیەوە گوتی:" خودایە سوپاس، هێشتا کاتم بەدەستەوەیە!" بەدرێژایی ئەو ڕۆژە تا ئێوارە ، لەوە زیاتر قسەی تری نەکرد. چاوانی لێکنا و لە خەونێکی قووڵدا ڕۆچوو، تەواوی ڕوخسار و گەردنی بە ڕۆشنایی پۆشرابوو.

خاتوو پیکا بە باوەشێنە لە پەڕی تاوس دروستکراوەکە باوەشێنی دەکرد. لەچاوتروکانێکدا لێوە خەمینەکانی هەڵێنا، ئەوەی بیرکەوتەوە کە چۆن کاتێك وی ساوا بووە لەجۆلانەدا ڕایژەندووە، ئەوسا بەدەنگێکی خۆش و هێور، بەشێوە زمانی زێدەکەی، کەوتە چڕینی ئەو لایلایە دێرینە:

ئەی خەونی میهرەبان

ئەی ئەوەی منداڵانی ساوا دەبەیت

ها ئەوە ساوایەکی تریش بۆ خۆت

زۆر زۆر بە گچکەیی دەتدەمێ

کە گەورە بوو هەمدیس بمدەرەوە

به هێواشیی و بۆ ماوەیەکی درێژ ئەو لایلایەیەی چڕیی و لەگەڵیشیدا باوەشێنی کوڕەکەی دەکرد. من دانیشتبووم و له ڕوخساریم دەنۆڕی که چۆن پرشنگیی دەدا، چۆن چرچ و لۆچییەکەی دەوروبەری دەم و برۆی دیار نەدەمان، چۆن پێستی سافدەبۆوە و وەك پێستی منداڵی لێدەهات، چۆن هەموو ڕوخساری وەك بەردێکی بەر شەپۆلی زەریا، ئارام و سازگار دەدرەوشایەوە.

نزیکی ئێوارە فرانسیسکۆس چاوانی کردنەوە، حەوابۆوە و ئارامبوو. لەسەر تەختەنوێنەکەی دانیشت و وەك ئەوەی بۆ یەکەمجار بێ دونیا ببینێ، سەیری چواردەوری خۆی دەکرد، هەستی بە بوونی ئێمە دەکرد، زەردەخەنەیەکی هاتێ و کەوتە

گێڕانەوەی خەونەکەی. بەڵام لەگەڵ گێڕانەوەکەیدا، هەمان ترسی پێشوو لەخۆیەوە دەپێچا، چاوانی پڕ بوون لەتاریکیی. دایکی دەستی گرت، نەوازشیکرد و هێوری کردەوە.

گوتی:" دایکە وامزانی نوستووم، هەر وەکی جارانی منداڵیی، تۆیش ڕاتدەژەندم و لایەلایەت بۆ دەکردم. دایکە واهەستمدەکرد سەرلەنوێ منت بۆتەوە!"

هەمدیس دەستی دایکی گرتەوە و ماچیکرد، دەنگی وەك دەنگی منداڵێك میهرەبان بوو.

- " دایکە، دایە حەکایەتێکم بۆ بکە!"

لەناکاوێکرا ڕوخساری وەك هی منداڵێکی چکۆڵەی لێهات، کە قسانیدەکرد دەتگوت منداڵەو تازە زوبانی دەپژێت. خاتوو پیکا زراوی چوو، چونکە برایەکیشی کە وەك فرانسیسکۆس کەسێکی عەییاش و دەسبڵاو و سترانبێژێکی بەناوبانگبوو، لە(ئاچیگنۆن)، بەهۆی خواردنەوەی شەرابی زۆر و گوتنی گۆرانی زۆرەوە، ئەقڵی لەدەستدابوو. گەییبووە ئەو ڕادەیەی کە لەسەر چوارپەل دەڕۆیشت، دەیباعان، گیای دەخوارد و لەخەیاڵی دێوانەیی خۆیدا پێیوابوو بۆتە مەڕ... ئەوا ئێستاش

کوڕەکەی، وایدەزانی سەرلەنوێ بۆتەوە بەمنداڵ و داوای لێ دەکرد حەکایەتی بۆ بگێڕێتەوە. لەخۆی دەپرسیی بلێی خوێنەکەی پیس نەبووبێ و خودا نەیەوێ لەسەر گوناهەکانی سزای بدات؟

بەدەم دەسهێنان بەنێوچەوانیدا تا فێنکی بکاتەوە، گوتی:" کوڕەکەم، چ حەکایەتێکت بۆ بگێڕمەوە؟"

- " هەرحەکایەتێك خۆت دەتەوێ، حەکایەتێك لەولاتەکەی خۆتەوە، لەبارەی (پیترۆس) ەوە، لەبارەی ئەو قەشە کێوییە پا پەتییەوە!"

- " کام پیترۆس؟"

- " ئەو مورتەدە گەورەیەی خەڵکی لیۆن؟"

- " بەڵام کوڕەکەم ئاخر ئەوە حەکایەت نییە!"

- " کە منداڵ بووم زۆر جاران ئەوەت بۆ گێڕاومەتەوە و پێموابووە حەکایەتە. من وەك شتێکی ترسناك لەو دێوە قەدیسە دەترسام، هەرجارێك کارێکی نابەجێم کردبا، تۆ بەو قەشەیە دەتترساندم. بیرت دێ؟ دەتگوت:(ئیستا قەشە دێ و

دەتبا!) منیش لەژێر چەرپاکەمدا خۆم دەشاردەوە و فزەم لەخۆ دەبڕی، نەبا بمدۆزێتەوە و بمبا!"

ڕاپەڕیم و گوتم:" پیترۆس! ئەو قەشە بەناوبانگەی خەڵکی لیۆن دەڵێیت؟ خاتوو پیکا تۆ دەیناسیت؟ من زۆر شتم لەبارەیەوە بیستووە، زۆر موجیزە و شتی سەیر ... بەوپەڕی زەلیلییەوە تکات لێدەکەم پێمبڵێیت ئایا ئەوت بینیوە؟ ئایا دەیناسیت؟ ئەدی کەسێکی چۆن بوو؟ من بەدوایدا گەڕام تا بیدۆزمەوە، بەڵام نەمدۆزییەوە، ئاخر ئەو ئیدی مردبوو."

فرانسیسکۆس زەردەخەنەیەکی هاتێ، بۆ ئەوەی سەربکاتە سەر دایکی، گوتی: "دایکم پێڵاوەکانی فڕێداو و ویستبووی بەپێی پەتی دوای کەوێ، ڕێگەیان نەدابوو، دوایی دەرگایان لەسەر داخست و بە مێردیاندا، دوای ئەوەی کوڕێکی بوو ئیتر هەموو شتێکی بیرچۆوە. ئاخر دایکم کوڕی ویستبوو نەك خودا!"

فرانسیسکۆس پێکەنی، بەڵام خاتوو پیکا تووڕە بوو.

بەهەناسە هەڵکێشانەوە گوتی:" بیرم نەچۆتەوە، بەڵکو کێشەی ترم بۆ دروستبوو. چۆن دەکرێ بیرم چووبێتەوە؟ زۆر جاران خەونیشی پێوە دەبینم."

- " دایکە، یەکەمجار چۆنت ناسی؟ بۆمان بگێڕەوە!"

وایگوت و پاڵی بە باڵشتەکانەوە دادایەوە. ئەو بەدرێژایی ڕۆژ نوستبوو، هەنووکەیش لەهەموو جەستەیدا هەستی بە حەوانەوەیەکی خۆشدەکرد، پێڵووی لێکناو گوتی:" گوێمان لێتە!"

خاتوو پیکا وەکی ئاگر هەڵایسابوو، سەری بەسەر سنگیدا شۆڕکردبۆوە و قەیرێك بێدەنگبوو. پێڵووی بۆ سەرەوە و خوارەوە دەتروکاند، دەتگوت باڵی تەیرێکی برینداڕن. بونیادەم هەستیدەکرد ئەو قەشەیە لە قوڵاییی ویدا، لەتاریکترین گۆشەو قوژبنی ناخیدا دەژی و ئەمیش دەترسێ دەریبهێنێ و بیهێنێتە بەر ڕوناکیی.

دوای ئەو بێدەنگییە درێژە گوتی:" کوڕەکەم ناتەوێ حەکایەتێکی ڕاستیت بۆ بگێڕمەوە؟"

فرانسیسکۆس چاوانی کردنەوە و برۆی گرژ کرد.

- " نا.. نا، حەکایەتی تر نا! کەنگێ یەکەمینجار ئەوت ناسی؟ کەنگێ و لەکوێ؟ چیی پێگوتیت؟ چۆن هەڵاتیت؟ خەڵکی زۆر شتی لێدەگێڕنەوە بەڵام باوەڕم پێیان نییە. هەنووکە ساتی ئەوە هاتووە حەقیقەتەکەی بزانم!"

فرانسیسکۆس تەماشای منی کرد و گوتی:" هەموو مرۆڤێك برینی نهێنییەکی سارێژ نەبوو لە ژیانیدا هەیە، برینەکەی دایکیشم ئەوەیە!"

خاتوو پیکا بە نائومێدیی گوتی:" باشە کوڕەکەم، هەموو شتێکت بۆ دەگێڕمەوە، هێور بەرەوە!"

دەستەکانی کەوتنە سەر کۆشی، پەنجەکانی باریك و ناسك بوون وەکی پەنجەکانی کوڕەکەی. بەتووڕەییەوە گەمەی بەدەسەسرە سپییەکەی دەکرد.

بەهێوریی کەوتە گێڕانەوە، وەك ئەوەی تەقەل بدات شتەکانی بیربکەوێتەوە:

- " ئێوارەیەکی درەنگی یەکشەممە بوو، بە ئەسپایی چوومە باخچەکەی بابمەوە تا ئینجانەی گوڵەڕێحان و شیوەران و وەنەوشەکان ئاوبدەم. گوڵە شەمەدانییەکی سوور لە ئێوارەوە

شکۆفەی کردبوو، منیش لایەوە ڕاوەستام و کەوتمە ستایشکردنی.

لە ناکاوێکرا کەسێك بە توندی پاڵی بەدەرگای حەوشەوە ناو هاتە ژوورەوە، بە ترسەوە ئاوڕمدایەوە و بینیم قەشەیەکی قەڵەندەر و پێپەتیی کە جبەیەکی شڕوپڕی لەبەرداو گوریسێکی ئەستووری لەناوقەدەوە پێچابوو، لە بەرامبەرمدا ڕاوەستاوە.

دەمکردەوە بۆ ئەوەی هاوارکەم، بەڵام ئەو دەستی ڕایەڵکرد و دۆعایکرد:(خودایە ئاوا بێت ئەم ماڵە!) وایگوت و دەستی هەڵبڕی، دەنگی گڕ و تیژ بوو، بەڵام لەقوڵایی ئەو دەنگەدا هەستم بە میهرەبانییەك کرد کە لە وەسفکردن نایەت. ویستم پرسیاری لێبکەم ئاخۆ ئەو کێیە، چیی دەوێت، بۆچی ئەوها هەناسەبڕکێی پێکەوتووە، کێ ڕاویناوە. بەڵام قوڕگم بە جۆرێك وشك ببوو یەك وشەم بۆ نەگوترا.

ئەو پرسیارەکەمی لەسەر لێوەکانم خوێندەوە، گوتی: (بەڵێ، بەدوامەوەن، دوژمنەکانی مەسیح بەدوامەوەن، من قەشە پێترۆسم، ناوو شۆرەتی منت بەر گوێ نەکەوتووە؟ من ئەو کەسەم کە ئەو بەیداخە شڕو پڕەی مەسیحم بەرزکردەوە کە

بەگوڵی سۆسەنی سپی نەخشێنراوە، من ئەو کەسەم کە بەزگی برسیی و پای پەتیی، شاران و گوندانی لە پێوەداو قامچییەکەی لە دەستی مەسیح وەرگرت و ئێستاش بەو قامچییەوە زەناکاران و درۆزنان و فێڵبازان ڕاودەنێ و لە پەرستگای خودا دووریان دەخاتەوە.)

ڕیز ڕیز قسانیدەکرد، دەنگی هەراوزەنایەك لە جاددەوە دەهات. کۆمەڵێك خەڵك لەوێوە تێدەپەڕین، سوکایەتیی ئامێزانە پێدەکەنین و هەڕەشەیان دەکرد و لە دەرگاکانیاندەدا، زەنگی کڵێساکەی نزیکمان بەتوڕەیی کەوتە زرنگە.

قەشە دەستەکانی گرمۆڵە کرد، ئاوڕی بۆ دەرگای حەوشە دایەوە، لێوی خۆی گەست و زەردەخەنەیەکی گاڵتەجاڕییانەی هاتێ.

- (ئەوانە بۆنی مەسیح، بۆنی گەورەترین دوژمنی خۆیان لەهەوادا کردووە. ئەوانە دەقیژێنن و پەلامار دەدەن تا هەمدیس مەسیح لە خاچ بدەنەوە. باشە، پیلاتۆس و کایفاس، ئەو ڕۆژە دێ، دێ، ڕۆژی ئاخیرەت دێ!)

خەڵکەکە لەوێوە تێدەپەڕین بە بێئەوەی بوێرن لە دەرگای ماڵی ئێمە بدەن، بۆ خوارەوە بەرەو لای پردەکە چوون و دیارنەمان. من لە باخچەکەدا بەتەنێ لەگەڵ قەشەدا مامەوە، دەلەرزیم و سەرنجم بڕیبووە گوڵە شەمەدانییە سوورەکە، تیشکێکی بەهێز لەو قەشە قەلەندەرەوە پرشنگیدەدا کە من نەمدەتوانی بەرگەی بگرم، بە چاوانێك سەیریدەکردم کە تەژیی بوون لە ژان و ناسکییەکی سەیر. دەستم ڕایەڵکرد و گوڵی سووری شەمەدانی لە دەستمدابوو، بەڵام ئەو یەکسەر هەڵیپچوڕقاند، هاوارێکمکرد و فرمێسك زایە چاوانم. برۆ ئەستوورەکەی گرژ کرد.

- (شەرم ناکەیت ڕۆحت دەدۆڕێنیت بەوەی کە لەبری ئەوەی لەخولقێنەر بنۆڕیت لەخولقێنراو دەنۆڕیت؟ پێویستە هەموو جوانییەکانی سەر عەرد لەناوببرێن چونکە ناهێڵن نەبینراو ببینین؟)

فرانسیسکۆس کە تا ئەو کاتە سەری دانەواندبوو، گوێی ڕادێرابوو، ڕاچڵەکیی، گۆنای هەڵایسابوو.

هاواریکرد: " نا، نا!" ئەوجا لای بۆ کردمەوە و گوتی:" برا لیۆن تۆ دەڵێیت چیی؟"

- " گەورەم من چ بڵێم؟ ئەز کەسێکی سافیلکەم و بۆ ئەوەی باوەڕ بە شتێك بێنم دەبێ ئەو شتە ببینم و بیژنەفم و دەستی تێوەبدەم. تەنێ کاتێك دەتوانم مەزەندەی نەبینراو بکەم کە بینراوم بینیبێ، گەر بینراو نەبێ ئەوا تیادەچم!"

فرانسیسکۆس لەپەنجەرە کراوەکەوە لەباخچەکەی دەنۆڕی. لە پەرژینی مێوەکە، لەو هەورە سپییانەی دەنۆڕی کە لەئاسماندا مەلەیاندەکرد. ئەوجا گوتی:" جوانیی کیژی خودایە، من دڵنیام جوانیی کیژی خودایە. تەنها کاتێك کە لە جوانیی دەنۆڕین، دەتوانین مەزەندەی ڕوخساری خودا بکەین. دایکە لەسەر ئەو گوڵە شەمەدانییانەی قەشەکەت هەڵیپچوڕقاند، هەقە وی ڕەوانەی دۆزەخ بکرێ!"

خاتوو پیکا وەڵامیدایەوە:" ئاخر ئەو بۆ ڕزگارکردنی ڕۆحی من ئەوەی کرد، گوڵە شەمەدانییەك چییە لەچاو ڕۆحی ئینساندا؟ خۆت واتەنی (قەشەکەم) بە گوڵە سوورەکەی

دەستییەوە دەچێتە بەهەشت، لەبەر ئەوەی ڕۆحی منی ڕزگارکرد."

فرانسیسکۆس بە سەرسوڕماوییی تەماشای دایکی کرد و گوتی:" چۆن؟ چۆن ڕۆحی تۆی ڕزگارکرد؟ ئەی تۆ نەتگوت کاتێك باوکت هاتۆتەوە، دەریکردۆتە دەرەوە و ئیتر هەموو شتێك کۆتایی پێهاتووە؟ تۆ وات بۆ گێڕاومەتەوە، کەچی ئێستا ... بۆچیی ڕاستییەکەت پێنەگوتووم؟"

- " لەبەر ئەوەی ئەو کات تۆ منداڵ بوویت و کە گەورەش بوویت گەر پێم گوتبایت پێمپێدەکەنیت. بەڵام کوڕەکەم ئێستا تۆ نەخۆشیت و جەستەت ماندووە و دەتوانیت بێ ئەوەی پێبکەنیت پەیامە نهێنییەکانی خودا ببیەیت، هەر لەبەر ئەوە بڕیارمدا ڕاستییەکەت بۆ بگێڕمەوە."

فرانسیسکۆس بە شپرزەییەوە گوتی:" بدوێ، دایکە بدوێ، من ئیدی پێناکەنم، ڕەنگە بگریم، ساتی ئەوە هاتووە، ڕاستدەکەیت دایکە، ساتی ئەوە هاتووە ئەو چیرۆکە ببیەم."

هێشتا قسەکانی تەواو نەکردبوو، لە ناکاوێکڕا کوڵی گریانی بەربوو.

دایکی ترساو ئامێزی پێداکرد.

- " کوڕەکەم بۆچی دەگریت؟ بۆچی هەڵدەلەرزیت؟"

- " دایکە لەبەر ئەوەی هەستدەکەم خوێنی تۆ لە لەشی مندا دێ و دەچێ، دایکە..."

خاتوو پیکا بە دەسەسڕەکەی ئارەقەی لاجانگە و گەردنی خۆی سڕیی و لە منی نۆڕی. بۆ ساتێك دوو دڵ بوو، واملێکدایەوە کە ڕەنگبێ نەیەوێ لەبەردەمی مندا درێژە بەگێڕانەوەی چیرۆکەکە بدا. ئیدی من هەستام.

- " خاتوو پیکا دەتەوێ بڕۆم؟ ئەلعان دەڕۆم."

فرانسیسکۆس فەرماندەرانە دەستی ڕایەڵکرد.

- " ڕاوەستە، تۆ نابێت بچیت بۆ هیچ کوێ! دایکە شەرم مەکە، بەردەوامبە!"

لەخاتوو پیکام نۆڕی. نیگایەکی بڕندەی ئاراستەکردم، برۆکانی بەرزکردنەوە، وەك ئەوەی بیەوێ هەڵمسەنگێنێ.

دواجار گوتی:" مەڕۆ، هەست بە هیچ شەرمێك ناکەم، دڵم پاقژە و دەدوێم."

- " ئەی دوایی!"

فرانسیسکۆس وایگوت و نائارامانە تەماشای دایکی کرد.

-" قەشە دەستی نایە سەر سەرم و منیش هەستمدەکرد بڵێسەی ئاگر ڕۆ دەچێتە نێو سەرمەوە، بە گەروومدا دەچێتە خوارەوە و ناخم دەسوتێنێ. ئەوە چ بڵێسەیەك بوو؟ ئارەزووم بوو بگریم یان لە ناوەڕاستی باخچەکەدا بکەومە سەما، یاخۆ ڕاکەمە دەرەوە بۆ سەر جاددە، پێڵاوەکانم داکەنم و ڕێگەکان بدەم لەکۆڵەوە و ئیتر بۆ ماڵی بابم نەگەڕێمەوە. ئەز دەسووتام، ئەدی ئەو بڵێسەیە چ بوو؟ بەخۆمدەگوت: دەشێ خودا خۆی بێت کە ئاوها ڕۆدەچێتە ناو ئینسانەکانەوە."

گۆنا و گەردنی خاتوو پیکا هەڵایسابوون، هەستایە سەر پا، گۆزەی کریستاڵیی ئاوەکەی لەسەر تاقی پەنجەرەکە داگرت، پەرداخێك ئاوی تێکرد و خواردییەوە، هەمدیس پەرداخێکی تریشی تێکردەوە و ئەویشی خواردەوە، دەتگوت گەرەکێتی ئاگری کڵپەسەندووی ناو ناخی بکوژێنێتەوە.

فرانسیسکۆس ئیتر نەیدەتوانی ئارام بگرێ، گوتی:" ئەی دوایی؟"

خاتوو پیکا سەری دانەواند.

- " کوڕەکەم دوای ئەوە بەتەواوی سەرم لێشێوا، ئیتر لەوە بەدوا چ شوێنێکم لەماڵە باب نەما، کاتێك قەشە دەرگای حەوشەی کردەوە و ئیشارەتێکی بۆ کردم بچم لەگەڵی، ئیتر من پێڵاوەکانم لەباخچەکە فڕێدا و بەهەڵەداوان دوای کەوتم."

فرانسیسکۆس بەچاوانێکی زەقەوە لەدایکی دەنۆڕی و هەوڵیدەدا بدوێ، بەڵام نەیدەتوانی. من بەنیگەرانییەوە تەماشایم دەکرد، نەمدەتوانی تێبگەم ئاخۆ ئەوە چ شتێکە کە ئاوها وروژاندوێتی و ڕوخساری گۆڕیوە: ترسە، شادومانییە یان هەستکردن بەسوکایەتییە، یاخۆ هەرسێکیانە یەك لەدوای یەك، یاخود هەرسێکیان پێکەوەیە؟ لەبەر ئەوەی گا ڕەنگی ڕوخساری دەپەڕی و گا هەڵدەئایسا.

سەرئەنجام توانی زار هەڵبێنێ و بدوێ.

-" ڕۆیشتیت؟ لەگەڵیدا ڕۆیشتیت؟ماڵەکەتت بەجێهێشت؟"

خاتوو پیکا دەنگی هێورتر دەینواند. گوتی:" ئا، لەگەڵیدا ڕۆیشتم. تەمەنم شازدە ساڵان و دڵیشم کراوە و ئامادە بۆ پێشوازیکردنی هەموو جۆرە موجیزەیەك. خودا لەو ئێوارەیەدا

بەو شێوەیەی دەیویست خۆی پیشاندام. وی بۆ کیژانی تر خۆی لە شێوەی کوڕە بەگزادەیەکی جحێڵ و قۆزدا دەردەخا، بەڵام بۆ من لەشێوەی قەشەیەکی قەلەندەر و پا پەتیی و جلك دڕاودا وەدیارکەوت. بەدوایدا ڕامکرد، گوندەکانمان لەپێوەدا، ئەو لەبارەی هەژارییەوە قسانی بۆ دەکردم، لەبارەی پاقیژەیی و بەهەشت و دۆزەخەوە. عەرد لەژێر پا پەتییەکانماندا دیارنەدەما، لەبەر ئەوەی لەگەڵ قەشەدا بەرەو ئاسمان هەڵدەگژاین.

به شاخەکاندا هەڵدەگژاین و دەهاتینە خوارەوە، وەك دوو سەرکردەی گەورە خۆمان بە گوندەکاندا دەکرد. قەشە لە گۆڕەپانی گوندەکاندا ڕادەوەستا، دەچووە سەر بەردێك و دەستی هەڵدەهێنا و دەکەوتە جنێودان بە بێئیمانان و بێشەرەفان و سەرگەورەکانی دونیا. خۆ گەر شەوبا، ئەوا من بەچرایەکەوە لەبەردەمیدا ڕادەوەستام و ڕوخسارە ترسناکەکەیم ڕووناك دەکردەوە، بۆ ئەوەی جوتیارەکان بتوانن بیبینن و ترس باڵیان بەسەردابکێشێ. لەولاشەوە بابم سوارەی ناردبووە شوێنم تا لە شاخ و گوندەکاندا بەدوامدا بگەڕێن و سەرەنجام بۆیان

دۆزرامەوە. براکەمیان لەگەڵ بوو، گرتمی و لەپاشکۆی ئەسپەکەیدا دانیام و بۆ ماڵەوە گەڕاینەوە."

خاتوو پیکا بێدەنگبوو، تەماشای کوڕەکەی کرد و زەردەخەنەیەکی هاتێ.

- " ئیتر ئەوە بوو دوای چەند ڕۆژێك بە مێردیاندام."

فرانسیسکۆس چاوانی لێکنا. لەو بێدەنگییە گەورەیەدا، گوێمان لەکەناریییەکە بوو کە ملی بەرەو ئاسمان بەرزکردبۆوە و شادومانانە دەیخوێند. هەڵبەت لە تەواوی ئەو ماوەیەدا کە خاتوو پیکا سەرگەرمی قسان بووە، ئەو هەر خوێندوویەتی، بەڵام ئێمە گوێمان لێی نەبووە. ئاخر ئێمە لەو کاتەدا خەیاڵمان تەژی بووە لە کیژێکی پا پەتیی کە بە هەناسەبڕکێوە دوای قەشەیەکی قەلەندەر کەوتووە.

لەناکاوێکڕا فرانسیسکۆس چاوانی کردنەوە، دەنگی تیژ و نووساو بوو.

- " دەمەوێ بە تەنها بم، بچنە دەرەوە!"

من و دایکی هەستاینە سەرپێ، یەك وشەمان لەدەم نەهاتە دەرێ، دەرگاکەمان کردەوە و چووینە ژوورەوە.

بەدرێژایی ئەوشەوە فرانسیسکۆس ڕوخسەتی بەکەس نەدا بچێتە ژوورەکەی. ئێمە دەنگی هەناسەدانیمان دەژنەفت و گوێمان لێیبوو هەندێکجار هەڵدەسا پەنجەرەکەی دەکردەوە تا هەوایەك هەڵمژێ.

بۆ بەیانی گوێم لێیبوو بانگیکردم:" برا لیۆن!"

بەپەلە چوومە ژوورەوە. بینیم لەسەر پشت لەسەر چەرچەفەکە ڕاکشاوە و هەناسەبڕکێیەتی، ڕوخساری دەتگوت مۆمیاکراوە.

بێئەوەی تەماشام بکات گوتی:" برا لیۆن، من تیاچووم. لای ڕاستمەوە هەڵدێری خودایە و لای چەپیشمەوە هەڵدێری شەیتان. گەر باڵ شك نەبەم ئەوا دەکەومە خوارەوە و تیادەچم!"

- " فرانسیسکۆس چیتە؟ بۆچی هەڵدەلەرزیت؟ " وامگوت و لەئامێزمدا بەخۆمەوە گوشیم.

لەبەرخۆوە گوتی: " خوێنی دایکم، خوێنی دایکم ... گوێت لێ نییە؟ شێتێتیی؟"

- " فرانسیسکۆس ئەوە شێتێتیی نەبوو، بەڵکو ئەوە خودا بوو دایکتی هاندەدا."

- " شێتێتیی! تەواوی شەو خەونم بەوەوە بینی منیش پێڵاوەکانم لە باخچەکەی بابمدا تووڕدا و کەوتمە خوارەوە، دەستم دەگێڕا بۆ شتێك خۆمی پێبگرمەوە، بەڵام تەنێ بۆشاییەکی بەتاڵ بەدەستمەوە دەهات!"

باسکی ڕادەوەشاند، دەستی دەکردەوە و دایدەخست و هەوای دەگرت.

بە ئەسپایی و هێور نێوچەوانیم دەشێلا. وردە وردە خەریکبوو هێور دەبۆوە، وەکی تەیرێکی بریندار سەری بەسەر ملیدا شۆڕکردەوە. دوای چرکەیەك خەوی لێکەوت.

کە نووست، من تەماشایم دەکرد، هەنووکە خەو هەموو دەروازەکانی خۆی بەڕوویدا کردبۆوە، هەوڵمدەدا مەزەندە بکەم لەناوەوەیڕا چ باسە. چونکە هەر ساتێك و شێوەی ڕوخساری دەگۆڕا، گا بەسەرسوڕمانەوە برۆی بەرز دەکردەوە، گا لێوی بە خەمێکی لە وەسف نەهاتوو کەوانەیی دەکردەوە، گایش

پرشنگێك سەراپای ڕوخساری دادەگرت و ئیدی پێڵووەی دەتروکاند، وەك بڵێی بەرگەی ئەو ڕووناکییە نەگرێ.

لە ناکاوێکڕا دەستی ڕایەڵکرد و بەترسەوە قۆڵی گرتم.

گوتی :" برا لیۆن، ئەوە تۆیت؟ دەیبینیت؟"

- " گەورەم کێ؟ تۆ خەون دەیبینیت!"

- " نا، خەون نەبوو نا، برا لیۆن گەر شتێك هەبێ لەحەقیقەت ڕاستتر بێت، ئەمە ئەو شتەیە!"

هەستاو لەسەر چەرپاکەی دانیشت و چاوانی هەڵگلۆفت.

-" واتزانی نوستبووم؟ نا، نەنوستبووم، دەرگاکان داخرابوون و ئەویش وەکی نابینایەك بە دەسگێڕان و بە باوەشێکی کراوەوە هاتە ژوورەوە. جلکێکی شڕوپڕ و پینەپینەی پۆشیو و بۆنێکی گەنیویشی لێدەهات. هاتە پێشەوە بۆ لای چەرپاکەم، دەستی گێڕا تا دۆزیمییەوە، گوتی:(تۆ کوڕە نازدارەکەی بێرناردۆنێیت؟) من بە هەڵلەرزینەوە وەڵامیمدایەوە: (بەڵێ ئەوم!) گوتی: (هەستە، جلکەکانم لەبەر داکەنە، بمشۆ، خواردنم بدەرێ!) داوای نەدەکرد بەڵکو ئەمری

دەکرد. پێیمگوت:(تۆ کێیت؟) گوتی: (یەکەمجار جلکەکانم لەبەر داکەنە، بمشۆ، خواردنم بدەرێ!)

هەستام و کەوتمە داکەندنی جلکەکانی، خودایە چ جلکێکی شڕو پڕی لەبەردابوو! چ جلکێکی پینەپینە! چ جلکێکی پیس! کاتێك بەڕووت و قووتیی ڕاوەستا، خودایە چ لاشەیەك بوو، چ قاچ و قولێکی ئاوساوی تەژیی لە سەدان برین! ئەرەقچنەکەی سەریم داگرت، لاجانگەکانی جێ نیشانەی ئاسنێکی سوورەوە کراوی پێوەبوو، زامێکی سووری وەك خاچیش بەنێوچەوانییەوە. بەڵام ئەوەی وایلێکردم بترسم، ئەو چاڵە قووڵانە بوون کە لەدەست وپێیدابوون و خوێنیان لێدەچۆڕا.

هەمدیس لێمپرسییەوە:(تۆ کێیت؟) وامگوت و بەترس و قێزلێهاتنەوەوە تەماشایم دەکرد.

وەڵامیدایەوە: (بمشۆ!) چووم ئاوم گەرمکرد و شۆردم. لەسەر ئەو سندووقە گەورەیەی ئەوێ دانیشت. ئەوجا گوتی:(ئێستا دەمەوێ نان بخۆم!) دەفرێکی گەورەی پڕ لەخواردنم لەبەردەمیدا دانا، دانەوێوە و مشتێك خۆڵەمێشی لە ئاگردانەکە دەرهێنا و کردییە خواردنەکەوە و ئەوسا کەوتە خواردنی.

کاتێك لە خواردنەکەی بۆوە، هەستا و دەستیگرتم. هەنووکە ڕوخساری میهرەبانتر دەینواند، هاوڕێیانە و میهرەبانانە تەماشای دەکردم. گوتی: (تۆ ئێستا برای منیت، ئەگەر تۆ بەسەر مندا بنوشتێیتەوە، ئەوا ڕوخساری خۆت دەبینیت، گەر منیش بەسەر ڕوخساری تۆدا بنوشتێمەوە، ڕوخساری خۆم دەبینم. تۆ برای منیت، خودا حافیز، ئێستا دەڕۆم!) گوتم:(بۆ کوێ دەڕۆیت؟) گوتی:(بۆ ئەو شوێنەی تۆی بۆ دەڕۆیت، بە ئومێدی دیدار!)

وایگوت و دیار نەما، لە فەزادا بووە هەڵم. هێشتا بۆنی لە هەوادا دەکەم. باشە ئەو کێ بوو؟ برا لیۆن پێتوایە ئەو کێ بووبێ؟"

وەڵامیم نەدایەوە. لەسەر ئەو سندووقە هەستام کە لەسەری دانیشتبووم، تا لەگەڵ ئەو نەبینراوەدا لێکنەچوێنرێم. بەڕاست ئەو کێ بووە؟ پەیامێك بووە لەڕۆحە تاریکە شەڕانگێزەکانەوە؟ پەیامێك بووە لە دەسەڵاتە ڕووناکەکانەوە؟ تاقە شتێك لێی دڵنیابووم ئەوەبوو کە شەڕێکی گەورە لە فەزای دەوراندەوری ئەو کوڕە جحێڵەدا هەڵایسا بوو.

سێ ڕۆژیتر تێپەڕی، گۆنا ڕەنگپەڕیوەکانی فرانسیسکۆس خوێنیان تێزایەوە، خوێن بەنێو ماسولکەکانیدا کەوتەوە گەڕ، لێوەکانی سوور هەڵگەڕانەوە، ئارەزووی خواردنی تێهاتەوە، جەستەی پێویستی بەخۆراك بوو. لەگەڵ جەستەیدا ڕۆحیشی هێزی تێهاتەوە و دونیاش ڕەوتە ئاساییەکەی خۆی وەرگرتەوە. هەموو شتەکان بۆ دۆخی جارانیان گەڕانەوە: کورسی و قەنەفەکانی ژوورەکە، باخچەکە، بیری ئاوەکە، پەرژینی مێوەکە، دەنگە دەنگەکانی شەقام و شەوە ئەستێرانی ئاسمان. هەموو شتەکان خۆیان لەو سیستێمەدا ڕێکخستەوە کە زەمەن و خودا پێیبەخشیبوون، ئیدی لەگەڵ خوێنی فرانسیسکۆسدا هەمدیس دونیا خۆی ڕێکخستەوە.

ڕۆژی چوارەم کازیوە، زەنگی ناقوسەکانی کڵێسای ڕوفینۆ لێیاندا، خاتوو پیکا چوو بۆ نوێژ و دایەنە پیرەکەش لەگەڵیدا چوو. جەنابی بێرناردۆنێ هێشتا لەسەفەرەکەی نەگەڕابۆوە. ناقوسەکان زەنگی نوێژی جەژنی مەزنیان لێدا، چونکە ئەوڕۆ بیست و سێی سیپتێمبێر، جەژنی قەدیس (دامیانۆ) ی خۆشەویستی ئاسیزییەکان بوو.

کلێسا چکۆڵەکەی ئەو قەدیسە لەوەدا بوو بڕوخێ، ئەو کلێسایە کەوتبووە دەرەوەی شار و بەسەر دەشتەکەدا دەینۆڕی. ڕۆژگارێك ئەو کلێسایە خاوەن شکۆ و ڕێزی خۆی بووە و هەموو ساڵێك لەم ڕۆژەدا ئاهەنگێکی مەزن ڕێکدەخراو پەیکەرەکەی قەدیس بە زێڕو زیوی خەڵاتکراو دەڕازێنرایەوە. بەڵام ئێستا ئەو کلێسایە داڕوخابوو، دیوارەکانی درزیان بردبوو، تاقە شتێك وەکی خۆی مابێتەوە، خاچێکی گەورەی بێزانسیی بوو کە مەسیحی لەخاچدراوی ڕەنگپەڕیوو خوێناوی لەسەر هەڵواسرابوو. میهرەبانییەکی سەیر ڕوخساری ئەو مەسیحەی پۆشیبوو، خەمێك بە ڕوخسارییەوە بوو کە ئینسانیی بوو نەك خودایی، بوونیم هەستپێدەکرد کە چۆن وەکی ئینسانێك گریاوە و مردووە. ئەو مەسیحییانەی لەبەردەمیدا کڕنۆشیان دەبرد و لێیان دەنۆڕی، لەرز دایدەگرتن، ئاخر پێدەچوو ئەوە خۆیان بن کە لە خاچدەدرێن و ئازار دەچێژن.

بەیانی لەگەڵ شەبەقدا چوومە ژوورەکەی فرانسیسکۆس. خاتوو پیکا لە نەبوونی مێردەکەیدا لەوێ، ژوورێکی چکۆڵەی

بۆ دابینکردبووم و لەوێ دەمتوانی بنووم و نزیکی کوڕەکەیشی بم، چونکە هەمیشە لەبارەی نەخۆشیی کوڕەکەیەوە ڕاوێژی پێدەکردم و نەیدەویست لێی دوور بکەومەوە. وا ئەمڕۆ ئەوم بینی بە شادومانی لەسەر چەرپاکەی دانیشتبوو. چاوانی بڕیبووە دەرگاکە و چاوەڕێی منی دەکرد.

هەرکە بینیمی گوتی:" دە وەرە ژوورەوە ئەی شێری خودا. دەبینم یالەکەت شانە کردووە و وەکو شێر سمێڵت لوولداوە و زوبانت دەلێسیتەوە، نانت خواردووە؟"

وەڵامدایەوە:" خودا خێری دایکت بنووسێ فرانسیسکۆس، بەر لەوەی بچێت بۆ نوێژ، بە دایەنەکەدا نان و پەنیر و شیری بۆ هەناردم. بەڵێ گەورەم، من پێموایە خەریکە دەبمە شێر."

پێکەنی و ئاماژەی بۆ سندووقە وێنە لەسەر هەڵکۆڵراوەکەی نزیك چەرپاکە کرد و گوتی: "دانیشە!" کەنارییەکە هەمدیس کەوتەوە خوێندن، خۆر کەوتبووە سەری و سینگ و ملی تەژی ببوون لە گۆرانیی.

فرانسیسکۆس بۆ ماوەیەکی درێژو بەدەمێکی نیوە کراوەوە لەکەنارییەکەی نۆڕیی و چاوانی پڕ ببوون لەفرمێسك.

دواجار به چرپەوە گوتی:" کەناری وەکی ڕۆحی بونیادەم وەهایە، وی توولە ئاسنینەکانی چوار دەوری خۆی دەبینێ، بەڵام نائومێد نابێ، بەڵکو گۆرانیی دەڵێ و هەر گۆرانیی دەڵێ. ئیدی برا لیۆن دەبینی ڕۆژێك دێ ئەو گۆرانییە توولە ئاسنینەکان لەت و پەت دەکا."

من زەردەخەنەیەکم هاتێ و لە دڵی خۆدا گوتم:" ئاخۆ لەتوپەتبوونی توولە ئاسنینەکان هێند سانایە!"

فرانسیسکۆس زەردەخەنەکەی بینیم و خەمبار بوو.

گوتی:" چییە؟ باوەڕ ناکەیت؟ باشە تۆ قەت بیرت لەوە نەکردۆتەوە پرسیار لەخۆت بکەیت ئایا جەستە - ئێسك و قژو گۆشت - هەیە، یاخود هەموو شتێك هەر ڕۆحە؟"

-" هەرگیز، فرانسیسکۆس هەرگیز، لێمببوورە، من ... پێمگوتیت من کابرایەکی خاکیم و ئەقڵیشم هەر خاکییانەیە!"

- " هەروەها منیش برا لیۆن، تا ساتی نەخۆشکەوتنم چ بەدگومانییەکم لە وەها شتێك نەبووە. خودا لەڕێگەی تەمبەڵییەوە تۆی بەلای خۆیدا ڕاکێشا، پێموایە منیشی لەڕێگەی نەخۆشییەوە ڕاکێشاوە، بەڕۆژیش نا، بەڵکو بەشەو،

لەو دەمەیدا کە نووستووم و چ بەرەنگاربوونەوەیەکم لەدەست نایەت. لەخەونەکانمدا بەخۆمدەگوت رەنگە چ جەستەیەك بوونی نەبێ، بەڵکو تەنها رۆح هەبێ، رۆحێك کە ئێمە دەتوانین دەستی لێوەبدەین و بیبینین و بەجەستە ناوی بەرین. هەموو شەوانێك لەکاتی نەخۆشییەکەمدا و کاتێك خەو بەدیلیی دەگرتم، هەستمدەکرد چۆن رۆحم سووکەڵە و ئارام بەسەر تەختەنوێنەکەمەوە دەجوڵێ و لەپەنجەرەکەوە دەچێتە دەرێ و لەباخچەکەدا دەکەوێتە پیاسە، پاشان پاڵ بە پەرژینی باخچەکەوە دەداتەوە و ئەوجا وەکی شەپۆل بەسەر سەربانەکانی ئاسیزییدا دەسورێتەوە. ئیدی من لە ناکاوێکرا لەو نهێنییە گەورەیە تێگەیشتم کە چ جەستەیەك بوونی نییە، برا لیۆن چ جەستەیەك بوونی نییە، تەنها رۆح هەیە!"

لەسەر چەرپاکەی هەستا و رووخساری پرشنگیدەدا.

بەخۆشحاڵیی هاواریکرد:" مەزەندە بکە، برا لیۆن مەزەندە بکە گەر تەنها رۆح هەبێ، ئەوسا ئێمە دەتوانین بەیەك قەڵەمباز بگەینە کوێ! چ جەستەیەك نییە ببێتە بەربەستی بەردەم فرینمان و بەیەك قەڵەمباز دەگەینە ئاسمان!"

بێدەنگبوو. بەتەواوی لەقسەکانی حاڵی نەدەبووم، بەڵام ڕۆحم لە هەمووی حاڵیدەبوو.

- " من ئەو قەڵەمبازەش لەخەوندا دەدەم!" وایگوت و بەتوندی هەستا و باسکی وەکی باڵ بەرەو ئاسمان تەکاندا.

- " ئاوهایی! چ شتێك نییە ساناتر و سووکتر بێت لەو کاتەی کە بونیادەم خەون دەبینێت. بەڵام من ئەوە دەکەم، دەبینیت، بڕیاری خۆمداوە، خوێنی دایکم لەناوەوەمڕا بانگمدەکا، گەر بێداریش بم هەر ئەوە دەکەم. بەڵام ئەوە شتێکی زۆر قورسە، برا لیۆن یارمەتیمبدە!"

- " بەسەرچاوان برا فرانسیسکۆس یارمەتیت دەدەم، بەخۆشحاڵییەوە یارمەتیت دەدەم، بەڵام چۆن یارمەتیت بدەم؟ دەسوخەتم وەکی شقڵی وپقڵیی منداڵان وەهایە و تێگەیشتنیشم هێندەی تۆزێکە. جگە لە دڵم چ شتێکیترم نییە، بەڵام چیی بەو دڵە دەکرێت؟ ئەو دڵە بەستەزمانەی کە لە ئەزەلەوە کەمێك گێل و سەر سواڵکەرە و هیی ئەوە نییە پیاو پشتی پێبەستێ. پێمبڵێ ئیتر چۆن دەتوانم یارمەتیت بدەم؟"

- " تۆ دەتوانیت، دەتوانیت، بەخێراییش دەتوانیت. گوێڕادێرە! سبەینێ من دەتوانم هەستم، تۆ وەرە ژێر باڵم و مەهێڵە بکەوم. دەچین بۆ کڵێسا گچکەکەی قەدیس دامیانۆ!"

بە سەرسامییی گوتم:" بۆ کڵێسای قەدیس دامیانۆ؟ ئەمڕۆ جێژنی ئەوە، گوێت لە زەنگی ناقوسەکان نەبوو؟"

فرانسیسکۆس دەستەکانی بەیەکدا ماڵی و گوتی:" ئەمڕۆ! هەر لەبەر ئەوەیشە....."

- " لەبەر چیی؟"

- " خەونێکم بینی ... لەخەونمدا ویم بینی ... شەوێکی درەنگ هاتە خەونەکەمەوە بۆ لام، جلك شڕ و پا پەتیی، خۆی بەسەر گۆچانەکەیدا دانەواندبۆوە و دەگریا. من ترسام، ڕامکرد تا یارمەتیی بدەم ، چوومە ژێرباڵی و دەستیم ماچکرد. گوتم: (ئەی قەدیسی خودا مەگری، چ شتێکت لێڕوداوە کە ئاوها دەگریت؟ ئەدی چما تۆ لە بەهەشت نیت؟) سەری ڕاوەشاند و وەڵامیدامەوە:(مرۆڤ لە بەهەشتیشدا هەر دەگری، بەڵام بۆ ئەو کەسانە دەگری کە هێشتا لەسەر عەرد خۆیان ڕادەکێشن. من تۆم بینی کە بە ئارامیی لەسەر متیلە پەڕەکەی سەر

چەرپا جوانەکەت ڕاکشابوویت، خەفەتم بۆ خواردیت. تۆ بۆچی ڕاکشاویت و نووستوویت؟ شەرمناکەیت؟ ئاخر کڵێسا لە خەتەردایە!)

- (لە خەتەردایە؟ ئەدی من چ بکەم؟ دەتەوێ چ بکەم؟)

- (دەستت ڕایەڵکە، شانت بنێرە ژێری، مەهێڵە داڕوخێ!)

- (من؟ من؟ کوڕەکەی بێرناردۆنێ؟)

- (بەڵێ تۆ، فرانسیسکۆسی ئاسیزیایی. وا دونیا بەسەر یەکدا دەڕوخێ، مەسیح لەخەتەردایە، هەستە. پشتت بنێرە ژێر دونیا تا نەڕوخێ، کڵێسا و نوێژخانەکەی منیش هەمان شت خەریکە دەڕوخێن و وێران دەبن، ڕایانگرە!)

شانی گرتم و پاڵێکی توندی پێوەنام، ئیدی زەندەقچووانە وەئاگابوومەوە."

فرانسیسکۆس شانی ڕووتکرد. گوتی:" بنۆڕە، پێموایە هێشتا دەتوانیت جێپەنجەکانی لەسەر شانم ببینیت، وەرە پێشتر.. سەیرکە!"

نزیکی بوومەوە. بەڵام یەکسەر بەسەرسوڕماویی گەڕامەوە دواوە و خاچم کێشا.

لەبەرخۆوە بە هەڵلەرزینەوە گوتم: " خودایە ڕوحم پێبکە!" بە ئاشکرا جێنیشانەی شین و ڕەشی پەنجەکانیم لەسەر شانی فرانسیسکۆس بینی.

فرانسیسکۆس گوتی:" مەترسە، ئەوە جێپەنجەکانی قەدیس دامیانۆیە!" پاش چرکەیەك گوتی:" ئێستا تێگەیشتیت بۆچی دەبێ بچین بۆ کلێسا گچکەکەی دامیانۆ؟ ئەو کلێسایە لەوەدایە بڕوخێ، برا لیۆن دەبێ ئێمە هەمدیس ڕۆینێینەوە، دەبێ بە بەرد و چیمەنتۆ ئاوەدانیکەینەوە، دەبێ درزەکانی سەربانەکەی بگرین، دەبێ دیوارەکانی ڕۆنێینەوە کە داڕوخاون و هەمدیس چرا پیرۆزەکەی پڕکەینەوە لە زەیت، ئاوها سەرلەنوێ ڕوخساری ڕوناکدەبێتەوە."

- " فرانسیسکۆس، ئایا ئەمە هەموو ئەوەبوو کە ئەو دەیویست پێتبلێ؟ یاخۆ....."

فرانسیسکۆس قسەکانی پێبڕیم و لێنەگەڕا تەواویکەم، وەك ئەوەی بترسێت زیاتر پێی لێهەڵبڕم، گوتی:" ئا، ئەوە بوو. با جارێ لەمەوە دەستپێبکەین، بێدەنگ!"

بێدەنگبووم، بەڵام دڵم بەتوندی کەوتبووە تەپە تەپ. هەستمدەکرد ئەو خەونەی فرانسیسکۆس لەخوداوە هاتبوو، ئەوە پەیامێکی نهێنیی و خەتەرناك بوو. من دەمزانی گەر خودا بیەوێ مرۆڤێك کۆنترۆڵکات، ئەوا نەك هەر ڕوحمی پێناکا، بەڵکو لە قولەپێیەوە تا تەوقی سەری ڕایدەوەشێنێ و ڕیشی تێدەچێ بیکاتە هەزار پارچەوە. هەر کە فرانسیسکۆسم بینی بە خۆشحاڵییەوە لەسەر چەرپاکەی هەستا، ئیدی زەندەقم چوو.

بۆ بەیانیی ڕۆژی دواتر، فرانسیسکۆسم بینی لەخەو هەستابوو. خۆیگرتبوو بە باسکی دایکییەوە و بەماڵەکەدا دەهات و دەچوو. ئارەزوومەندانە چاوانی دەکردنەوە و هەر دەتگوت یەکەمینجارە شتەکان دەبینێ، لە ژووره گەورەو کراوەکانی دەنۆڕی، تەماشای سندووقە وێنە لەسەر هەڵکۆڵراوەکانی دەکرد، سەیری وێنەکانی قەدیسی دەکرد، کاتێك لەبەر دەرگای باخچەکەدا ڕاوەستا، بەشانازییەوە کەوتە ستایشکردنی بیری ئاوەکە بەلێواره زیادە مەرمەڕییەکانی و ئینجانەی گوڵە بۆنخۆشەکانی چواردەوری، کەوتە ستایشکردنی

ئینجانەی گوڵە ڕێحان و شیوەران و وەنەوشەکان کە خاتوو پیکایان دەخستەوە یادی زێدەکەی. لە سوچێکی دیوارەکەدا و نزیك دەرگای حەوشە وێنەیەکی بەردینی چکۆڵەی خاتوونی پاقیژە دانرابوو کە خودای چکۆڵەی بە باوەشەوە بوو.

هەر کە فرانسیسکۆس منی بینی، بە پێکەنینەوە گوتی:" ڕۆژباش، ڕۆژباش شێری خودا، ئەمە ئەو شێرەیە کە بۆلای مەڕەکان دەچێ، بەڵام لەبری ئەوەی لووشیان بدا، کەچی لێیان دەپارێتەوە!"

ئەوجا لای بۆ دایکی کردەوە.

- " دایکە ئەوە کام یەکێك لەنوسەرەوەی ئینجیلەکان بوو کە شێرێکی لەتەکدا بوو؟ لوقا بوو؟"

خاتوو پیکا هەناسەیەکی هەڵکێشاو وەڵامیدایەوە:" نا کوڕی خۆم، ئەوە مارکیوس بوو. تۆ کە بەدەگمەن دەچیت بۆ کلێسا، ئیتر لە کوێوە بزانیت!"

ئەوجا فرانسیسکۆس هات و خۆی بە منەوە گرت و گوتی: "باشە، من مارکیۆسم و ئەمەیش شێرەکەمە. ئێستا وەرە با بڕۆین!"

خاتوو پیکا هاواریکرد:" بۆ کوێ دەچیت؟ کوڕی خۆم ئاخۆ نابینیت هێشتا ناتوانیت بەپێوە خۆت ڕاگریت؟"

فرانسیسکۆس قۆڵیگرتم و گوتی:" دایکە مەترسە، ئەی گوایە نابینیت شێرێکم لەگەڵە؟"

ئەوجا نیشانەی خاچی کێشا و گوتی: " بەناوی خودا!"

لەبەر دەرگای حەوشە ڕاوەستا.

- " دایکە، ئەمڕۆ چەند شەممەیە؟"

- " کوڕەکەم ئەمڕۆ یەکشەممەیە."

- " چ مانگێکە و چەندی مانگە؟"

- " کوڕەکەم ئەمڕۆ بیست و چواری سێپتێمبەرە. بەڵام بۆچی دەپرسیت؟"

- " دایکە بڕۆ، لەپشت ئەیکۆنەکەی لەخاچدراو بنووسە: یەکشەممە، بیست و چواری سێپتێمبەری هەزار و دوو سەد و شەش، دوای لەدایکبوونی ڕزگاریی، فرانسیسکۆسی کوڕم هەمدیس لەدایکبۆوە!"

*

سێ

چ بەیانییەکی هیجرەت بوو ئەو بەیانییە! چ باڵگەلێك بوون ئەو باڵانەی کاتێك ئێمە بە جاددە باریکەکانی ئاسیزییدا دەڕۆیشتین هەڵیانگرتین! گەیشتینە گۆڕەپانی قەدیس جیۆرج، بە دەروازەی شاردا تێپەڕین و چووینەوە سەر ئەو ڕێگەیەی کە بەرەو دەشتەکە شۆڕدەبۆوە.

بەیانییەکی پاییزیی بوو، تەمێکی تەنك خۆی لە سەر دارزەیتون و ڕەزەکان هەڵخستبوو، ترێکان هێشوو هێشوو شۆڕ ببوونەوە و هەندێکیشیان لە ئەرزەکەدا دانرابوون و لەچاوەڕێی ترێڕناندا بوون، دوایین هەنجیرەکان بە لقی دارەکانیانەوە ڕەشداگەڕابوون و تەیرە چکۆڵە برسییەکان بەدەوریاندا دەفڕین

و دەیانزیقاند. دارزەیتونەکان تەژیی بوون لەمیوە، ئەو میوانە بەهەموو گەڵایەکی چکۆڵە و بە هەموو دڵۆپە ئاوێکی زوڵاڵ کە دەچۆڕا، دەلەرینەوە. لەو خوارەیشەوە دەشتەکە ڕاکشاو و نوستوو، ئاخر هێشتا ئەو تەمە تەنکەی بەیانیی نەڕەویبۆوە. کێڵگە درەوکراوەکان دەدرەوشانەوە بەزێڕ و گوڵە خەشخاشەکان لەنێو پوش و پەڵاشەکانەوە دەبریقانەوە، وەك شازادە جلکی ئەرخەوانییان پۆشیو و سەرو خاچێکی ڕەشیشیان بەسەر دڵەوە بوو.

ئەرێ چ شادومانییەك بوو ئەو شادومانییە! چۆناوچۆنی دڵمان نەکەوتبایە سەما؟ نەك بەتەنها هەر دڵی ئێمە، بەڵکو دڵی هەموو دونیا!

فرانسیسکۆس نەدەناسرایەوە، کەس نەیدەزانی لەکوێوە ئاوها شادومانییەك و ئاوها گوڕێکی تێڕژابوو؟ ئیتر ئەو چ پێویستی بەوە نەبوو خۆی بە منەوە بگرێت، بەڵکو وەکی فریشتەیەك نەرم و سووکەڵە لەپێشەوە دەڕۆیشت. لەپێشەوە دەڕۆیشت و گۆرانی گۆرانیبێژە گەڕۆکەکانی بە زوبانەکەی

زێدی دایکی دەچرپی، هەر دەتگوت یەکەمینجارە دونیا دەبینێ.

دوو گای پیرۆز بەلاماندا تێپەڕین، ڕەنگیان سپی و تاجی گوڵەگەنمیان نرابووە سەر، فرانسیسکۆس ڕاوەستاو بەشانازییەوە تەماشایدەکردن. نەرم و سوکەڵە ملە بریقەدارەکانیان بەلای ڕاست و چەپدا وەردەگێڕا، بە زوبانە زبرەکانیان کەپووە تەڕەکانیان دەلستەوە. فرانسیسکۆس دەستی هەڵبڕی و سڵاوی لێکردن.

لەبەرخۆیەوە گوتی:" چەند بەشکۆیانەیە! چ هاوکارانێکی خودا! چ جەنگاوەرانێکی مەزن!"

خۆی لێیان نزیك دەخستەوە، دەستی دەهێنا بە سمت و کەفەڵە سپیی و پانەکانیاندا. گاکان خواوڕاسان و بەهێوریی، لایاندەکردەوە و وەك بونیادەم تەماشای ئەویان دەکرد!

فرانسیسکۆس بە پێکەنینەوە گوتی: " گەر خودا بام ئەوا ڕێگەم دەدا گاکانیش لەگەڵ قەدیسەکاندا بچنە بەهەشت. برا لیۆن دەتوانیت مەزەندەی بەهەشت بکەیت گەر گوێدرێژ و گاو تەیری لێ نەبێ؟ من ناتوانم. ئاخر فریشتە و قەدیسەکان بەس

نین، نا، بەهەشت پێویستی بە گوێدرێژ و گا و تەیرەکانیش هەیە!"

پاشان پێکەنی و گوتی:" برا لیۆن هەروەها بەهەشت ئاتاجی بەشێرێکی وەکی تۆیش هەیە!"

منیش دەستم بە قژە درێژەکەیدا هێنا کە لە دواوە بەسەر شانیدا پەخشش ببوو. گوتم: "فرانسیسکۆس هەروەها بەهەشت سترانبێژێکی وەکی تۆیشی پێویستە!"

بەردەوامبووین لە ڕۆیشتن، بۆ خوارەوە سەرەو لێژاییی بوو، بۆیە کەوتینە ڕاکردن.

لە چاوتروکانێکدا فرانسیسکۆس بەسەرسامییەوە ڕاوەستا.

- " بۆ کوێ دەچین؟ ئەرێ بۆچیی ڕادەکەین؟"

- " گەورەم ، ئەی بڕیار نەبوو بچین بۆ کڵێسای قەدیس دامیانۆ؟ بیرت چۆتەوە؟"

فرانسیسکۆس سەری ڕاوەشاند، دەنگی نائومێدانە دەینواند.

بەخەمەوە گوتی: " من پێموابوو بۆ ڕزگارکردنی مەرقەدی پیرۆز دەچین، من وامزانی لەبەر ئەوەیە کە ڕادەکەین!"

به سوعبەتەوە گوتم :" ئێمە هەر هەردووکمان؟"

فرانسیسکۆس وەڵامیدامەوە و لە ناکاوێکڕا ڕوخساری ڕووناکبۆوە:" ئاخر ئێمە دووان نین، ئێمە دووان نین، بەڵکو سیانین!"

من ڕاچڵەکیم، هەر بە ڕاستیی ئێمە سێ کەس بووین! ئاخر ئەو شادومانییە، ئەو دڵنیاییە، پێشبڕکێی ئەو پیاوە بەهێزانە. ئەی ڕۆحی من، ئەوە ڕێڕۆیشتنێکی ئاشتییانە نەبوو، پێدەچوو شەڕێك هەڵایسابێت. سوپاکە پێکهاتبێ لەم خاوەن شکۆ جحێڵە و لە سواڵکەرێك و لە خوداش کە لە پێشەوە دەڕۆیشت. ئێمە ئاوها هەڵمەتمان دەبرد.

لەو کاتەوە ساڵانێك تێپەڕیون. فرانسیسکۆس چۆتە بەهەشت و منیش هێشتا ئەوەم پێ ڕەوا نابینرێ و بە شایانی ئەوە نازانرێم عەرد جێبێڵم. من پیر بووم، قژم ڕووتاوەتەوە، ددانەکانم کەوتوون، ئەژنۆکانم ئاوساون، خوێنبەرەکانم ڕەقهەڵاتوون. هەنووکە کە قەڵەم دەگرم بەدەستمەوە دەستم دەلەرزێ، ئاو لەچاوانمەوە بەخوڕ دەڕژێ و پەڕە کاغەزەکانم تەژی بە پەڵە و فرمێسك دەبن. بەڵام ئەلعان کاتێك بیر لەو

بەیانیی هیجرەتە دەکەمەوە، ئارەزووی ڕاکردنم تێدا دەوروژێ. ئارەزوو دەکەم پڕ بدەمە گۆچان و هەڵگژێم و زەنگەکان بهێنمە زرنگە و دونیا وەئاگا بێنمەوە. هەر بەڕاست برا فرانسیسکۆس قسەکەی تۆیە. چ جەستەیەك بوونی نییە، تەنها ڕۆح هەیە و هەر ئەویشە فەرمان دەدا. ڕابە ئەی ڕۆحی من، ئەو بەیانییە بهێنەرەوە یادت کە ئێمە بەرەو کلێسای قەدیس دامیانۆ دەفڕین و هەموو شتێك بگێڕەوە، مەترسە، لە خانەگومانان و ترسنۆکان مەترسە!

هەروا کە بەرەو پێشەوە ڕاماندەکرد، لە ناکاوێکڕا هاوار و پێکەنینی کچانەمان هاتە گوێ. هەنگاوەکانمان خێراترکردن و گەیشتینە کلێسا وێرانەکەی قەدیس دامیانۆ. دیوارەکان لار ببوونەوە و گژوگیا بەردەکانیان داپۆشیو و خۆیان لەژێر گوشاریاندا ڕەها کردبوو، زەنگی چکۆڵەی بورجەکە وێران ببوو، بەردەکانی هێشتا لە باخچەکەدا و لە نزیکیشیانەوە زەنگە گچەکەکە کڕ و بێدەنگ کەوتبوو. دەنگی هاوار و پێکەنینمان لەهەموو لایەکەوە دەژنەفت، بەڵام چ کەسێکمان

نەبینی. فرانسیسکۆس ئاوڕی بۆ دامەوە و بە حەپەساوی تەماشایکردم.

گوتی:" هەموو وێرانەکە پێدەکەنێ، ڕەنگبێ ئەوە فریشتەکان بن!"

من خەریکبوو دەشڵەژام، گوتم:" ئەی ئەگەر ڕۆحە شەڕانگێزەکان بن؟ وەرە با بڕۆین!"

- " برا لیۆن ڕۆحی شەڕانگێز ئاوهایی پێناکەنێ، ئەوە فریشتەکانن. ڕاوەستە، گەر دەترسیت ئەوا خۆم بە تەنیا دەچمە کڵێساکەوە."

شەرم دایگرتم، گوتم:" نا، لەتەکتا دێم، ناترسم!"

دەرگای حەوشەی کڵێساکە لە گرێژنە چوو بوو. بە بەر دەرگای پۆشراو بە گژوگیادا ڕۆیشتین و چووینە ژوورەوە. دوو کۆتر فڕین و لە دوو پەنجەرەی گچکەوە هاتنە دەرەوە و دیارنەمان. گەرچی هێشتا نیوەڕۆ بوو، بەڵام ئێمە هیچمان نەدەبینی، پاشان یەکسەر سەرنجی خاچێکی کۆن و گەورەماندا کە بە ژوور میحرابەکەوە هەڵواسرابوو، مەزەندەمانکرد ڕوخسارێکی ڕەنگپەڕیو وەك تارمایی بەسەر خاچەکەوە بێ.

وێنەیەکی قەدیس دامیانۆ و چرایەکی کوژاوەی شووشەش لەبەر پێیدا کەوتبوو.

بەئەسپایی بەڵام بەزەحمەت چووینە پێش، پێدەچوو هەوا تەژی بووبێت لە باڵ.

فرانسیسکۆس گەرچی دەیویست خۆی ئازا پیشانبدا، بەڵام دەنگی دەلەرزی. گوتی:" هەر ئێستا قەدیس دامیانۆ بە گۆچانەکەیەوە دەردەکەوێ!"

زیاتر چووینە پێش. لە پەنجەرە چکۆڵە و باریکەکەی نزیك میحرابەکەوە سەوزایی سەرنجی ڕاکێشاین، هەڵبەت لەوێدا درەختێکی بچووك لە نزیك کلێساکەوە هەبوو، بۆنی ڕوسمارین و کاپریفولیۆم* دەگەیشتە کەپوومان.

فرانسیسکۆس گوتی:" وەرە با بچینە باخچەکەوە، لێرە دەخنکێین."

بەڵام هەر هەمان ئەو کاتەی کە لە دەرگاکەوە دەچووینە دەرێ، گوێمان لە هانکە هانکی هەناسەبڕکێ و خشەخشی جلکی ئاوریشمین یاخود جلکی فریشتان بوو.

---

* ناوی دوو جۆری گوڵە.

فرانسیسکۆس قۆڵی گرتم.

- " گوێت لێبوو؟ تۆ گوێت لێبوو؟ من وامزانی ...."

بەڵام بەر لەوەی قسەکانی تەواوکا، سێ کیژۆڵەی سپیی پۆش لەودیو میحرابەکە و لەو شوێنەدا کە خۆیان حەشاردابوو هاتنە دەرەوە، وەکی بروسکە بەلاماندا تێپەڕین و بە هاوارێکەوە بازیاندا و بەرەو باخچەکە چوونە دەرەوە.

کیژۆڵەکان لەوێ دەستیانکردە پێکەنین، وەك بڵێی هەستیان بە ترساویی ئێمە کردبێ و بیانەوێ سەر بکەنە سەرمان.

فرانسیسکۆس ڕاپەڕی و ڕایکردە باخچەکە، منیش بەخێرایی کەوتمە دوای.

کیژۆڵەکان ئێمەیان بینی و نەترسان، پێدەچوو فرانسیسکۆس بناسن، چونکە ئەو کیژۆڵەیەی کە لەدووانەکەیتر گەورەتر بوو، کاتێك فرانسیسکۆسی بینی ڕوخساری سوور هەڵگەڕا. فرانسیسکۆس پاڵی بەدەرگاکەوە دایەوە و ئارەقەی تەوێڵی سڕی.

کیژۆڵەکە لێی نزیکبۆوە، هەڵایساو و دەم بە خەندە، چڵێك زەیتونی گەییوی وەکی تاجەگوڵینە بە قژییەوە کردبوو.

فرانسیسکۆس هەروەك ئەوەی بترسێت هەنگاوێك گەڕایەوە دوواوە.

به چرپه لێمپرسی:" دەیناسیت؟"

وەڵامیدایەوە:"بێدەنگ!" وایگوت و ڕەنگی مردووی لێنیشتبوو، کیژەکە ئازایەتیی دایە بەر خۆی.

به شەرمەوە گوتی:" جەنابی فرانسیسکۆس، بەخێربێن بۆ ماڵۆچکەکەمان."

فرانسیسکۆس تەماشایکرد و وەڵامینەدایەوە، بەڵام چەناگە ڕەنگپەڕیوەکەی دەلەرزی.

بۆ ئەوەی بێدەنگییەکەی فرانسیسکۆس بشارمەوە، گوتم:" کچەکەم ئێرە ماڵی قەدیس دامیانۆیە، باشە لە کەنگێوە ئێوە لێرە بوونەتە خاوەن ماڵ؟"

دوو کیژۆڵەکەیتر کە کەمێك گچکەتر بوون و تەمەنیان سیازدە چواردە ساڵانێك دەبوو، لەسەرخۆ هاتنە پێشێ و دەستیان بەدەمیانەوە گرتبوو تا پێکەنینەکەیان وەشارن.

کیژۆڵەکە گوتی:" لەمڕۆ بەیانییەوە. هەرسێکمان بە درێژایی ڕۆژ لێرە دەمێنینەوە. ئەمە (ئاگنیس) ی خوشکمە و

ئەوەش (ئێرمێلیدا) ی دراوسێمانە. هەروا کە هاتووین بۆ ئێرە زەمیلەیەك خواردن و زەمیلەیەك میوەشمان لەگەڵ خۆماندا هێناوە."

وایگوت و هەمدیس ئاوڕی بۆ فرانسیسکۆس دایەوە.

- " گەر جەنابی فرانسیسکۆس حەزکات، ئەوا بەخۆشحاڵییەوە دەتوانێ لەگەڵ ئێمەدا نان بخوا. ئاخر ئەو هاتووە بۆ ماڵی ئێمە و دەبێ میوانداریی بکەین."

فرانسیسکۆس بە ئەسپایی گوتی:" کلارا بە دیدارت خۆشحاڵم."

دەنگی فرانسیسکۆس چ گەمە و بێپەروایییەکی تێدانەبوو، بەڵکو لە قوڵایی دڵییەوە هەڵدەقوڵیی، کیژەکە ڕاچڵەکیی. بە گلەییەوە گوتی:" ئێمە بۆ گەمەکردن هاتووین بۆ ئێرە." ئەو قسەیەی واکرد وەك ئەوەی بیەوێ سەرزەنشتی فرانسیسکۆس بکا لەبەر ئەوەی یارییەکەیانی لێتێکداون.

- " من هاتووم بۆ ئێرە لەبەر ئەوەی خەونم بینیوە، من بۆ یاریکردن نەهاتووم بۆ ئێرە."

کیژۆڵەکە بە میهرەبانییەکی تاساوەوە گوتی:" نەخۆش بوویت؟"

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" بەر لەوەی نەخۆشکەوم نەخۆش بووم!"

کیژۆڵەکە گوتی:" تێناگەم!"

- " خودا یارمەتیت بدا کە ڕۆژێك تێبگەیت!"

کیژەکە کە نەیدەزانی چ بڵێ و چۆن بەردەوامیی بداتە وتووێژەکە، گوتی:" شەوێکیان گوێم لە تۆ بوو گۆرانیت دبێژا!"

- " کلارا تۆ هەموو دەمە و نیوەشەوانێك گوێت لە من بووە گۆرانیم بێژاوە، بەڵام ئیتر لەمەولا گوێت لێمنابێت!"

کیژۆڵەکە سەری بادا، قژی بەسەر شانیدا کەوت و ئەو پەتەی کە قژی پێبەستبوو کرایەوە. ئەوجا چاوانی لە عەردەکە بڕی و گوتی: "بۆچی؟"

- " هێشتا نازانم بۆچی. کلارا پرسیارم لێمەکە. من دەشێ ئیتر لەبەر پەنجەرەیەکی تردا گۆرانیی بێژم."

- " لەبەر پەنجەرەیەکی تردا؟ کام پەنجەرە؟ لە کوێ؟"

فرانسیسکۆس گوتی:" لەبەر پەنجەرەی خودادا...."
قسەکەی هێند بەچرپە کرد کە کیژۆڵەکە گوێی لێنەبوو، ناچار هەنگاوێك هاتە پێشەوە.

کیژەکە هەمدیس پرسییەوە: " کام پەنجەرە؟ لە کوێ؟"

بەڵام فرانسیسکۆس ئەمجارە وەڵامینەدایەوە.

یەکێك لە کیژەکان گوتی:" کلارا... وەرە با یاری خۆمان بکەین، قسەی لەگەڵدا مەکە. باشە بۆچی قسەی لەگەڵدا دەکەیت؟"

ئەوجا کلارایان کێشکرد تا بەلای یاریکردنی خۆیانەوە بچن. بەڵام ئەو لە جێی خۆیدا بێجووڵە ڕاوەستاو ئەو پەتە سەوزەی لە پەنجەیەوە دەئاڵاند کە لە قژی ببۆوە. ڕێك و لاواز و جلکێکی سپیی پۆشیبوو، چ زێڕو زیوێکی لەخۆنەدابوو، تەنها خاچێکی ئاڵتونیی نەبێت کە وەك یادەوەری غوسڵدانەکەی کردبوویە ملی و نوشتەیەکی سۆسەنی زیوینیشی کردبوو بەسینگە کەمەکێك هەڵتۆقیوەکەیەوە. ئەوەی ئەو کیژەی سەرنجڕاکێش کردبوو، برۆکانی بوو، برۆکانی باریك و تیژ بوون وەکی شمشێر، کاتێك ئەو برۆیانە بەخێرایی

بۆ سەرەوە هەڵدەکشان، بەسەر چاوە ڕەشە بادامییەکانیدا دەهاتنەوە و جۆرێك لە هێز و ئیرادەیان پێدەبەخشی.

پێدەچوو تووڕە بووبێت، ئەوجا قژە پەخشبووەکەی گرت و بە پەتە ئاوریشمییەکە بەستی و ئاوڕی بۆ هاوڕێکانی دایەوە.

بە توڕەیی گوتی:" وەرن با بڕۆین، وەرن با بەرەو خوار بینەوە بەرەو کڵێسایەکیتر لە (پورتیونکیولا) و لە جەنابی فرانسیسکۆس گەڕێین و لە کۆڵی ببینەوە، ئاخر ئەو دەڵێ خەونم بینیوە!"

ئێرمێلیدا لەبەرخۆوە شتێکی گوت و زەمیلە خواردنەکەی هەڵگرت، ئاگنێسی خوشکە چکۆڵەش زەمیلە میوەکەی هەڵگرت. کلارا لە پێشەوە دەڕۆیشت و ئیدی لە نێو دارزەیتونەکانەوە بۆ دەشتەکە بەرەو خوار بوونەوە.

فرانسیسکۆس هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشاو لەبەر خۆیەوە گوتی:" ڕزگارمان بوو.." وایگوت وەك ئەوەی لە خەتەرێکی گەورە ڕزگارمان بووبێ.

*

فرانسیسکۆس لەبەر دەرگاکەدا دانیشت و لەسێ کیژەکەی دەنۆڕی کە پێدەچوو دابگیرسێن و بکوژێنەوە و دواجار لە نێو دار زەیتونەکاندا دیارنەمان.

- " ڕزگارمان بوو ...." هەمدیس وایگوتەوە و هەستایە سەرپێ. " ئێستا دەبێ نیوەڕۆ بووبێت!" تەماشایکردم و هەموو ئاسەوارێکی ترس لەسەر ڕوخساری ڕەویبۆوە.

- " برا لیۆن.." هەنووکە دەنگی گۆڕا بوو، بەحیرسەوە گوتی:" برا لیۆن، ئەی نەمانگوت ئێمە هەردووکمان سوپایەکی جەنگاوەرین و بۆ ڕزگارکردنی مەرقەدی پیرۆز هاتووین؟ بۆت نییە پێبکەنیت، دەبێ باوەڕ بکەیت! ئێمە دەبێ بە شتی سووك و هاسان دەست پێبکەین، پاشان وردە وردە دەست دەدەینە شتە گەورەکان. کاتێك لەوانە دەبینەوە، خۆمان بۆ شتی مەحاڵ تەرخاندەکەین. تێدەگەیت چ دەڵێم؟ یاخود پێتوایە هێشتا هەر لە ماڵەکەی بێرناردۆنێ و لەسەر چەرپاکەم ڕاکشاوم و وڕێنە دەکەم؟"

بە ترسەوە گوتم:" برا فرانسیسکۆس، شتی مەحاڵ، مەبەستت لە شتی مەحاڵ چییە؟ دەتەوێ بچین بۆ کوێ؟"

- " برا لیۆن تۆ خۆت نەتگێڕایەوە، ڕۆژێك چوویت بۆ لای زاهیدێکی بەناوبانگ کە لەسەر درەختێك ژیاوە. تۆ هاوارت بۆ کردووە: (باوکی پیرۆز ئامۆژگارییەکم بکە!) ئەویش لەسەر درەختەکەوە وەڵامیداویتەوە: (چەندێك لەتواناتدایە بڕۆ!) تۆ پێتگوتووە:(باوکی پیرۆز ئامۆژگارییەکی ترم بکە!) ئەویش وەڵامیداویتەوە: (چەندێك لەتواناتدا نییە بڕۆ!) باشە برا لیۆن، دەبێ چەندێك لە تواناماندا نییە بڕۆین. ئێستا خۆمان ئامادە دەکەین و بە کڵێسا وێرانەکەی قەدیس دامیانۆ دەسپێدەکەین. تێگەیشتیت چیمگوت؟"

وەڵامیمدایەوە:" فرانسیسکۆس پرسیارم لێمەکە!" وامگوت و دڵم لە ئاگرێکدا دەسوتا کە بەشی سووتانی دارستانێکی دەکرد. " فرانسیسکۆس پرسیارم لێمەکە، من لەهیچ شتێك تێناگەم و لەهەموو شتێکیش دەگەم، ئەمرکە!"

- " دەبێ بەردەکانی ئەم ناوە کۆکەینەوە، هێشتا شتێك لە پارەکانی بێرناردۆنێ لە پریاسکەکەمدا ماوە، بەو پارەیە ئەشیای کار و چیمەنتۆ دەکڕین و ئیتر ئێمە هەردووکمان هیممەت دەکەین و دەکەوینە ڕۆنانەوەی دیوارەکان. دەبێ

خشت بۆ سەربانەکەشی بکڕین بۆ ئەوەی کە باران باری دڵۆپە نەکا، هەروەها بۆیەش بۆ بۆیاخکردنی دەرگاو پەنجەرەکان و زەیت بۆ چراوگەکەی قەدیس. دەبێ چەند ساڵ بێت دانەگیرسابێ؟ ئێمە هەمدیس دایدەگیرسێنینەوە .... لەگەڵمدایت؟"

قۆڵی کراسەکەم هەڵکرد، قسەکانی ئاگرێکیان تێدا هەڵایساندبووم.

گوتم:" کەنگێ دەست پێبکەین؟"

- " هەر ئێستا! قەدیس دامیانۆ تەڕە، سەرسم دەدا و لە حەژمەت تاریکیی پێی هەڵدەنوتێ، لەوە زیاتر ناتوانێ چاوەڕوانیی بچێژێ. بەڵام برا لیۆن تۆ پێتوایە ڕۆحی ئێمە بتوانێ چاوەڕێ بکا؟ ڕۆحیشمان تەڕە، لەتاریکیدا سەرسم دەدا و پێی هەڵدەنوتێ. دەی ڕابە هاوڕێم، بەناوی خودا!"

پاڵتۆ ئاوریشمییەکەی داکەند و کەوتە هەڵچنینی ئەو بەردانەی کە خلۆر ببوونەوە و باخچەکەیان لێ پڕ ببوو. منیش ڕامکرد و کەوتمە بەرد کۆکردنەوە و دەمخستنە جبەکەمەوە و دەمدایە دەستی. بەردە هەڵچنراوەکان بەرزبوونەوە،

فرانسیسکۆس کاریدەکرد و ئەو گۆرانی ئەڤینانەی دەگوتەوە کە بەمنداڵیی ئەزبەری کردبوون و لەخۆشەویستیی دەدوان. چ خۆشەویستییەك؟ سترانبێژە گەڕۆکەکان گۆرانییەکانیان بەشانازیی دوڵبەرە دڵڕفێنەکانیانەوە دبێژا، بەڵام بەدڵنیاییەوە فرانسیسکۆس هەنووکە گۆرانیی بۆ مەریەمی پاقیژە دەچڕی.

درەنگ وەختانێك گەڕاینەوە ماڵەوە. بەدرێژایی ڕێگە، بەپەرۆشەوە، تەواوێك وەك دوو وەستای خانووبەرە باسی بەرد و چیمەنتۆ و چەمچەمان کرد. بەڵام وەك ئەوە وابوو باسی خودا و ڕزگاریی دونیایەك بکەین کە خەریکبوو دادەڕما. لەو ئێوارەیەدا بۆ یەکەمجار تێگەیشتم کە هەموو شتەکان یەکێکن و هەموویان هەمان شتن، تێگەیشتم کە لەودیو کاری ساکاری ڕۆژانەوە، چارەنووسی ئینسان کار دەکا. هەروەها فرانسیسکۆسیش لە قولاییڕا وروژابوو، ئەویش هەستیدەکرد چ شتێك نییە ناوی ئیشی گەورە و ئیشی بچووك بێت، وی پێیوابوو دانانی بەردێکی بچووك لەدیوارێکی داڕوخاودا، وەك ئەوە وایە شانت نابێتە ژێر دونیا و نەهێڵیت بڕوخێ. هەروا

وەك ئەوەش وایە کە ئینسان ڕۆحی خۆی قایم ڕاگرتبێ تا نەبا بکەوێ و هەپروون بە هەپروون ببێ.

کاتێك گەیشتینەوە ماڵەوە خاتوو پیکامان بینی لەبەر پەنجەرەکەدا دانیشتبوو. بە نیگەرانییەوە لە جاددە قەرەباڵخەکەی دەنۆڕی. هێشتا دونیا تاریك دانەهاتبوو، دونیا هێشتا ڕووناکبوو، لەدوورەوە ئێمەی ناسییەوە و هاتە خوارەوە تا خۆی دەرگاکەمان لێبکاتەوە. دەیویست کوڕەکەی سەرزەنشتکا چونکە بەو نەخۆشیی و ماندووییەوە چۆتە دەرەوە و کاتێکی وا درەنگیش گەڕاوەتەوە. بەڵام کاتێك ڕوخساری کوڕەکەی بینی، هیچی بۆ نەگوترا. بە سەرسوڕمانەوە تەماشای کوڕەکەی کرد. سەیریکرد کە چۆن بۆتە ئینسانێکی تر. ئیتر دواجار زاری هەڵێنا.

- " کوڕەکەم بۆچی ڕوخسارت ئاوها پرشنگ دەدا؟"

فرانسیسکۆس بە پێکەنینەوە گوتی:" دایکە ئیتر لەمەولا ڕوخسارم هەر وادەبێت! ئەمە جارێ سەرەتایە، ئێمە جارێ لە یەکەمین پێپلیکانەداین. خۆی بە هەمووی حەفتا و حەوت هەزار پێپلیکانەیە!"

ئەوسا قۆڵی دایکی گرت و بە گوێیدا چرپاند:" ئەم ئێوارەیە برا لیۆن لەگەڵ خۆمان و لەسەر یەك خوان شێو دەكا!"

*

بەرەبەیانی ڕۆژی دواتر وەك دز بە پارێزەوە لە ماڵ چووینە دەرێ و شۆڕ بووینەوە بەرەو بازاڕ و ئەشیامان کڕی. دوو چەکوش، دوو چەمچە، فلْچە و بۆیاخ، بۆ خشت و چیمەنتۆش ڕامانسپارد بۆمان بهێنرێ و ئەوجا بە پەلە ڕێگەی کلێسای قەدیس دامیانۆمان گرتەوە بەر.

ئاسمان تەژی بوو لە هەوری تەنك، هەوا سارد و کزەیەك لە شاخەوە هەڵیکردبوو. کەڵەشێرەکان لەباخچەکەدا قووقاندیان. بونیادەم و ئاژەڵان بێدار دەبوونەوە، دارزەیتوونەکان بریقەیاندەدایەوە، گاکان کاری پیرۆزی ڕۆژانەی خۆیان دەسپێکردبوو.

فرانسیسکۆس بۆ ساتێك ئاوڕی بۆ دامەوە و گوتی:"ڕۆحیش هەر ئاوها بێدار دەبێتەوە، خوداش پێنج گای

هەیە، بەیانیان زوو گاسنیان لێدەبەستێ و دەکەوێتە ئەرز کێڵان."

لە قسەکەی تێنەگەیشتم، گوتم: " چیی؟ چیی دەکێڵن؟"

- " ئەرزی بەهەشت. ئەرزی بەهەشت یاخۆ دۆزەخ!"

فرانسیسکۆس ئاوها بە دەم وەڵامدانەوەمەوە دانەوێوە تاکو گوڵە مینایەکی جوان و زەرد لێکاتەوە کە لەقەراغی ڕێگەکەدا ڕووابوو، بەڵام هەرکە دەستی برد لێیکاتەوە، وەکی ئەوەی ژێوان بووبێتەوە دەستی ڕاگرت.

- " خودا ئەم گوڵەی لێرەدا بۆ نەخشی ڕێگاکە داناوە، ئێمە نابێ ڕێگە لە مەخلوقەکانی خودا بگرین ئەرکەکانی سەر شانیان بەجێبێنن!"

وایگوت و دەستی بۆ گوڵە میناکە ڕاوەشاند، وەك ئەوەی خوداحافیزیی لەخوشکێکی ئازیزی خۆی بکا.

کاتێك گەیشتینە کڵێسا وێرانەکە، قەشەیەکمان بینی لەبەر دەرگاکەدا خۆی لەبەر هەتاودا هەڵخستبوو. ئەو قەشەیە پیرو بەتێپەڕینی ساڵان پشتی کۆمابۆوە، دارڕماو و شەکەت و هەژار هەر عەینەن کڵێساکەی قەدیس دامیانۆ. کاتێك

فرانسیسکۆس لە دوورەوە ئەوی بینی، بۆ ساتێك واقیوڕما. لەبەرخۆیەوە گوتی:" ئەرێ ئەوە قەدیس دامیانۆ خۆی نییە؟"

بەڵام هەر زوو حاڵیبوو. لە پیرەمێردەکە نزیکبۆوە و ناسییەوە.

- " ئای خۆ ئەمە باوە ئانتۆنیۆس ی پیرەمێردە، قەشەی کڵێساکەیە، دەیناسم."

بە ئارامیی چووە پێشێ تا سڵاوی لێبکا. ئەوسا داهاتەوە و دەستی ماچکرد.

- " بە ئیجازەی تۆ، ئێمە بە تەماین کڵێساکە ڕۆنیێینەوە، قەدیس هاتە خەونمەوە و منیش بەڵێنی ڕۆنانەوەی کڵێساکەیم پێداوە."

قەشە لە ناکاوێکڕا سەری هەڵبڕی. گەرچی جەستەی داڕماو بوو، بەڵام هێشتا ڕووناکیی لەچاوانیدا هەر مابوو.

بە گلەیی و توڕەییەوە گوتی:" باشە بۆچی نەهاتۆتە خەونی من؟ ئاخر من لە خزمەتی ویدا پیر بووم، وی دارونەدارمی هەڵلووشیوە تا بتوانم چرایەکی بۆ داگیرسێنم. دەی بچۆ گسکی بۆ بکرە و گسکی بۆ بدە، برۆ بخووری بۆ بکرە و بۆی

داگیرسێنه، شەرابی بۆ بکڕە و ئەیکۆنەکەی پێ بشۆ. کەچی جارێك نەهاتۆتە خەونم تا قسەیەکی هاوڕێیانەم لەگەڵ بکا و سوپاسێکم بکا! باشە تۆ کوڕەکەی جەنابی بێرناردۆنێ نیت؟ ئەو کوڕە دەسبڵاو و توڕەهاتەی کە بە درێژایی شەو بە سیتارەکەیەوە بە شەقامەکاندا دەسوڕێتەوە؟"

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" با ئەوم، من ئەو دەسبڵاو و توڕەهاتەم."

- " باشە خودا چاوەڕێی چیی لە تۆ دەکا؟"

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" هیچ، هیچ، بەڵام من چاوەڕێی هەموو شتێك دەکەم لەو!"

- " هەموو شت وەك چی؟"

- " ڕزگاریی ڕۆحم!"

قەشە سەری دانەواند و شەرم دایگرت. دەستی لەسەر نێوچەوانی دانا تا چاوی لە تیشکی هەتاوەکە بپارێزێ، قەشە بێدەنگبوو. بەڵام ئێمە قۆڵی کراسەکانمان هەڵکرد و ئیشی خۆمان دەسپێکرد، خۆنەویستانە پێکەوە وردە وردە کەوتینە گۆرانی چڕین. پێکەوە بەملاولادا ڕاماندەکرد، بەردمان

کۆدەکردەوە، چیمەنتۆکەش گەیشت و چەمچەکانمان بەدەستەوە گرت. لە دوو تەیر دەچووین کە بەهاران هێلانەکەیان چێدەکەن.

لێمپرسی: " فرانسیسکۆس، ئێمە لە چی دەچین؟"

بەزەردەخەنەیەکەوە وەڵامیدامەوە:" لە دوو تەیر کە بەهارانێ هێلانەکەیان چێدەکەن."

قەشە هەستابووە سەرپێ و بە بێدەنگیی تەماشای دەکردین. جار ناجار دزەنیگایەکی بۆ فرانسیسکۆس دەکرد و خاچی دەکێشا. دەمەو نیوەڕۆ، چۆوە بۆ ماڵە چکۆڵەکەی کە لەو نزیکانە بوو، پاش تاوێك گەڕایەوە و سینییەکی دارینەی بۆ ڕاگرتین کە دوو کولێرەی جۆو دوو مشت زەیتونی ڕەش و پیازێك و بوتڵێك شەرابی لەسەر بوو.

بە زەردەخەنەیەکەوە گوتی:" پاولۆسی حەواری ڕایسپاردووە کە ئەوەی ئیش دەکا دەبێ نان بخوا."

هەستمانکرد برسیمانە. چوار مشقی لە باخچەکەدا دانیشتین و کەوتینە خواردن.

فرانسیسکۆس گوتی:" ئایا قەت نانێکی وا بەلەزەتت خواردووە؟" وایگوت و بەچێژەوە تامی نانەکەی دەکرد. "ئەی ئەم زەیتوونە خۆشە! قەت شەرابی ئاوها نایابت خواردۆتەوە؟"

وەلآمیمدایەوە:" یەکجار. تەنها یەکجار، ئەویش لە خەوندا، پێموابوو چوومەتە بەهەشت. هەڵبەت برسییان خەون بە نانەوە دەبینن، منیش چووبوومە بەهەشت و فریشتەیەك بە سینییەکەوە هات، ڕێك وەك ئەم سینییە - لەگەڵ نانی جۆ و زەیتون و پیازێك و بوتڵێك شەراب. فریشتەکە پێیگوتم:(تۆ لە ڕێگەیەکی دوورەوە هاتوویت، هەڵبەت ئەلعان برسیتە، دانیشە، بەرلەوەی خۆت پیشانی خودا بدەیت بخۆ و بخۆرەوە.) منیش لە نێو چیمەنەکەی بەهەشتدا لێی دانیشتم و کەوتمە خواردن، هەر پاروویەك کە دەمخوارد، هەر قوومێك کە هەڵمدەقوڕاند، دەچووە ناخمەوە و دەبووە ڕۆح. نان، شەراب، زەیتون و پیاز، هەمووی دەبوونە ڕۆح. تەواوێك هەر وەکی ئێستا."

هەمدیس کەوتینەوە ئیش، بەردەکانمان دادەتاشی، چیمەنتۆمان دەگرتەوە و درزی دیوارەکانمان پێ سواغ دەدا.

هەموو ئەو گۆرانییانەمان دەچڕی کە دەمانزانین. خەریکبوو تاریکدادەهات. بۆ تاوێك مەزەندەمکرد کە قەدیس دامیانۆ هاتۆتە کڵێساکەوە و لەبەر دەرگاکەدا ڕاوەستاوە و بە سوپاسگوزارییەوە تەماشامان دەکا. بەڵام دوایی سەرنجماندا کە ئەوە قەشەکەیە بە زەردەخەنەوە تەماشامان دەکا.

فرانسیسکۆس گوتی:" کێ چوزانێ، ڕەنگە ئەوە قەدیس دامیانۆ خۆی بێت!" وایگوت و پاشان سەرنجێکی پڕ لە ڕێزی دایە پیرەمێرد کە لەبەر دەرگاکەدا ڕاوەستابوو. گوتی:" ڕەنگبێ دوای ساڵانێکی زۆر لە نوێژ و هەژاریی هەردوو ئەو دووانە بووبێتنە یەك!"

کاتێك شەو داهات و ئێمە دەستمان لە ئیش هەڵگرت و خوداحافیزییمان لێکرد، هەر بەڕاستیی ڕوخساری قەشە وەکی ڕوخساری قەدیسان پرشنگیدەدا.

❋

هەنووکە ناتوانم بیگێڕمەوە کە چەند ڕۆژو چەند هەفتە ئێمە کارمانکرد، چۆناوچۆنیی دەتوانم ئەوەم بیر خۆم بێنمەوە؟ ئاخر زەمەن وەك ئاو دەڕژا و وەك ئاو خوڕەی دەهات و ئێمەیش لەگەڵ ئەودا دەڕژاین و خوڕەمان دەهات. ئێمە کارمان بە چەکوش، چەمچە و فڵچەی بۆیاخ دەکرد، بە دیقەتەوە خشتەکانی سەربانمان دادەنا. خۆر هەڵدەهات، لەناوقەدی ئاسماندا ڕادەوەستا و ئەوجا خۆی نزم دەکردەوە، لای چەپەوە ئەستێرەی ئێوارە بە گومەزی ئاسمانەوە شۆڕدەبۆوە، شەو دادەهات، بەدەستوپلی چیمەنتۆیاویی و بە دڵێخۆشەوە دەگەڕاینەوە ئاسیزیی .... تەنێ دەتوانم ئەوەندە بە دڵنیاییەوە بڵێم کە لەماوەی ئەو ڕۆژان و هەفتانەدا ئێمە هەردووکمان هەمان ئەو شادومانیی و هەڵپە و عیشقەمان ئەزموون دەکرد کە تەیرێك لەمیانەی چێکردنی هێلانەکەیدا ئەزموونی دەکا. خودایە چ خۆشییەك هەبوو بگاتە ئەو خۆشییەی کە ئیدی هێلانە تەواو بووە و تەیرەکە تیایدا دەکەوێتە هێلکە دانان. ئێمە هەردووکمان، من و فرانسیسکۆسیش هەمان هەستمان هەبوو. لەهەموو ژیانماندا، ئەو ڕۆژانە وەکی ئاهەنگی ئەڵقە لە

پەنجەکردن، بە شادومانیی و ئەڤین دەدرەوشێنەوە. وەك بڵێی ڕۆحمان لەگەڵ خودادا ئەڵقەیان کردبێتە پەنجەی یەکتر.

- " چ بووە؟"

بەیانییەك فرانسیسکۆس وایگوت کە تازە خەریکبووین دەکەوتینە ئیش.

- " برا لیۆن چ بووە؟ چما ئایا دونیا گۆڕاوە؟ چما ئایا ئێمە گۆڕاوین؟ ئەز دەگریم و پێدەکەنم، گریان و پێکەنینم لەلا بوونەتە یەك شت. من هەستدەکەم دەفڕم و بەژوور ئەرزەوەم و لە فەزادا دەخولێمەوە! برا لیۆن ئەدی تۆ؟"

- " من هەستدەکەم کرمێکم لە قولآیی خاك و خۆڵی ئەرزدام، هەموو ئەرز بەسەر منەوەیە و قورسایی خۆی خستوومەتە سەر، منیش پەل دەکوتم تا درزێك بکەمە عەرد، کەلەبەرێك بەرەو سەرەوە بکەمەوە و خنەخن لە توێکڵی عەردەوە بێمە دەرێ و ڕۆشناییم لێدا. چ کارێکی زەحمەتە درزێك بکەیتە تەواوی ئەرز. بەڵام من بەحەوسەڵەم، چونکە دڵنیام ئەو کاتەی لە قولآیی ئەرزەوە دێمە دەرێ و ڕۆشنایی لێمدەدا، ئەوسا دەبمە پەپوولە!"

فرانسیسکۆس هاواریکرد:" وایە! وایە! ئەلعان تێگەیشتم برا لیۆن، ڕەحمەتی خودات لێبێت! ئێمە دوو کرمین کە دەمانەوێ ببینە پەپوولە. کەواتە ئیشکە! چیمەنتۆ بگرەوە، بەرد بێنە و چەمچەکەم بدەرێ!"

*

کاتێك بێرناردۆنێی پیرەمێرد لە سەفەرەکەی گەڕایەوە، ئێمە خەریکبوو کارەکەمان لە کلێسای دامیانۆ تەواو دەکرد. کە گەڕابۆوە تەواوێك سەری سوڕمابوو کاتێك کوڕەکەی لە دوکانەکەیدا نەبینیبوو. فرانسیسکۆس ئیدی زۆر نەدەچوو یارمەتی باوکی لەکاروبارەکانیدا بدا، ئاخر ئەو هەر لە بەیانی شەبەقەوە دەچووە دەرێ و شەوان دەگەڕایەوە، بابی بە تەنێ نانی دەخوارد و زۆر نەیدەبینی.

بە نیگەرانییەوە لە ژنەکەی پرسیبوو:" ئەرێ کوڕە ئازیزەکەت هەموو بەیانییەك شەبەق دەڕوا و زۆر لە دوکانیش دەرناکەوێت، باشە ئەوە دەچێت بۆ کوێ؟"

خاتوو پیکا سەری داگرتبوو، چونکە زاتی نەکردبوو ڕاستەوخۆ چاو لەچاوانی شووەکەی ببڕێ. وەڵامیدابۆوە:" فرانسیسکۆس خەونی بینیوە، دامیانۆی میهرەبان هاتۆتە خەونی و داوای لێکردووە کڵێساکەی بۆ ڕۆنێتەوە!"

- " ئەی دوایی؟"

- " هەموو بەیانییەك دەڕوا، دەڕوا و ئیش لە ڕۆنانەوەی کڵێساکەدا دەکا."

- " هەر خۆی؟ بە دەستەکانی خۆی؟"

- " بە دەستەکانی خۆی."

- " بە تەنێ؟"

- " لەگەڵ هاوڕێکەیدا، هاوڕێ سواڵکەرەکەی."

جەنابی بێرناردۆنێ بڕۆی گرژ کردبوو، مشتی هێنابۆوە یەك. گوتبووی:" کوڕەکەت ڕێگەیەکی خەراپی گرتۆتەبەر، ئەوەش خەتای تۆیە!"

- " من؟"

- " بەڵێ خەتای خوێنەکەی تۆیە، خەتای خوێنێك کە پڕە لە گۆرانیی بێژ و بونیادەمی پەرکەمدار و خەڵکانی شێت!"

فرمێسك زابووه چاوانی خاتوو پیکا. بێرناردۆنێ گۆچانەکەی هەڵگرتبوو، گوتبووی:

- " من دەبێ بچم بیهێنمەوە. خۆ بە تەنها خوێنی تۆ لە جەستەی ویدا ناگەڕێ، بەڵکو خوێنی منیش لە جەستەیدا دەگەڕێ. نابێت ئەو خوێنە بەزایە بچێ!"

پێش نیوەڕۆ بێرناردۆنێ لای کڵێسای قەدیس دامیانۆوە دەرکەوت، ڕەنگی پەڕیو و لە حەژمەت ماندوویی ڕێگە، هەناسەبڕکێی پێکەوتبوو. فرانسیسکۆس بەسەربانی کڵێساکەوە بوو، خشتە سوورەکانی ڕیز دەکرد. کاری ئەو ڕۆژەمان تەواو ببوو، هەنووکە فرانسیسکۆس ئارەزوویەکی فرەی تێدا وروژابوو کە بە زوبانی زێدی دایکی تێچریکێنێ لە گۆرانی. بێرناردۆنێ گۆچانەکەی هەڵبڕیی.

هاواریکرد: " ئاوها، ئا وەستا وەرە خوارەوە، دەمەوێ قسانت لەگەڵ بکەم!"

فرانسیسکۆس لە سەربانەوە بە دەنگی بەرز وەڵامیدایەوە:" ڕۆژباش جەنابی بێرناردۆنێ، چیتدەوێ؟"

- " وا دوكانەكەی منیش خەریكە نابووت و وێران دەبێ، وەرە خوارەوە، ئەوێش بهێنەرەوە مایە و هەڵیسێنەرەوە!"

- " من دوكانەكان هەڵناسێنمەوە، بەڵكو وێرانیان دەكەم. جەنابی بێرناردۆنێ بۆ ئەمەیان ببوورە."

بێرناردۆنێ كەللەیی بوو. لەحەژمەت تووڕەیی، گۆچانەكەی كێشا بە بەردەكانی باخچەكەدا. دەیویست بدوێ بەڵام چ وشەیەكی بۆ نەهات، دەمی لە گۆ كەوتبوو.

ئاخرییەكەی نەڕاندی:" وەرە خوارەوە، فەرمانت پێدەدەم بێیتە خوارەوە. چییە نامناسیت؟ من باوكتم!"

-" جەنابی بێرناردۆنێ دەبێ ببووریت! تەنێ خودا بابی منە، تەنها ئەو و هیچ كەسێكیتر نا!"

جەنابی بێرناردۆنێ لە تووڕەییدا دەمی كەفی دەكرد. لەبەر هەتاوەكەدا ڕاوەستابوو، هەستم دەكرد دوكەڵ لە قژییەوە بەرز دەبێتەوە.

هەمدیس نەڕاندی:" ئەدی من؟ من چیم؟ من كێم؟"

- " تۆ جەنابی بێرناردۆنێیت، ئەوەی كە دوكانێكی گەورەی لە گۆڕەپانی ئاسیزیی هەیە و ئاڵتوون لەقاسەكانیدا

کەڵەکە دەکا و لە بری ئەوەی جلك بکاتە بەری خەڵك، کەچیی ڕووتیان دەکاتەوە!"

قەشە لەماڵەوە بوو، کە ئەو دەنگە دەنگەی ژنەفت، هاتە پێشەوە، هەر کە بێرناردۆنێی پیرەمێردی بینی هەموو شتێك تێگەیشت. بە ترسەوە هاتە پێشێ و دەستیکرد بە بەر باخەڵیدا و ئەو پارەیەی دەرهێنا کە فرانسیسکۆس پێیدابوو تا زەیتی بۆ چراکەی قەدیس پێبکڕێ.

گوتی:" جەنابی بێرناردۆنێ ببوورە، ئەم پارانە هی تۆن، کوڕەکەت داوییەتی پێم بەڵام دەستم بۆ نەبردووە."

بێرناردۆنێ پڕیکرد بە پارەکەدا و ئاخنییە گیرفانە قەبەکەیەوە، بەڵام لای نەکردەوە تاکو قەشە ببینێ. ئەمجارەیش گۆچانەکەی بەرەو سەربانەکە بەرزکردەوە.

نەڕاندی:" هەی نارەسەن، وەرە خوارەوە تا ئاقڵتکەم!"

فرانسیسکۆس گوتی:" واهاتم!" وایگوت و خۆی بۆ هاتنە خوارەوە ئامادە کرد!

من چەمچەکەم دانا و چاوەڕێمکرد بزانم چ ڕوودەدا.

فرانسیسکۆس تەپوتۆز و چیمەنتۆکەی لە جلکەکانی تەکاند و بەرەو لای باوکی هاتە پێشێ. بێرناردۆنێ تەماشای کوڕەکەی کرد، پێدەچوو بڵێسەی ئاگر لەچاوانییەوە هەڵچێ، بێجووڵە وەستابوو، متەقی لەخۆبڕیبوو، گۆچانەکەی بەرزکردبۆوە و چاوەڕێی دەکرد کوڕەکەی بێتە پێشێ. ڕێك هەر هەمان ئەو کاتەی کە فرانسیسکۆس دانەویۆە تا سڵاوی لێبکا و دەستی بە نیشانەی خاچ لەسەر سینگی دانێ، بێرناردۆنێ دەستە قورسەکەی هەڵبڕی و یەك شەپازللەی توندی لەلای ڕاستی فرانسیسکۆس سرەواند. ئەوجا فرانسیسکۆس لایکردەوە و لای چەپیشی بۆ ڕاگرت.

به ئارامیی گوتی:" جەنابی بێرناردۆنێ لەم لایەی تریشیان بدە! تا هەست نەکا فەرامۆشکراوە و گلەیی نەکا!"

من بە پەلە چوومە پێشێ تا لەسەر هاوڕێکەم بکەمەوە، بەڵام ئەو دەستی ڕایەڵکرد و گوتی:" برا لیۆن، دەست وەرمەدەرە مەشیئەت و کاری خوداوە. جەنابی بێرناردۆنێ یارمەتی کوڕەکەی دەدا تا ڕزگاریی بدۆزێتەوە. جەنابی بێرناردۆنێ لەم لایەی تریشیان بسرەوێنە!"

بێرناردۆنێ زێدەتر کەللەیی ببوو، گۆچانەکەی بەرزکردەوە تا بیکێشێ بەسەری کوڕەکەیدا، بەڵام دەستی بێجووڵە لە هەوادا ڕاگیرا. فرانسیسکۆس بە حەپەساویی سەری هەڵبڕی، دڵۆپە ئارەقەی درشت بە نێوچەوانی بێرناردۆنێ دا دەهاتە خوارەوە و لێوی شین هەڵگەڕا بوو. ترس ڕوخساری کردبووە شتێکیتر، دەیبینی کە چۆن تەقەلا دەدا تا گۆچانەکە دابێنێتەوە و بیکێشێ بە سەری کوڕەکەیدا، بەڵام دەستی بە حەواوە وشك ببوو.

فرانسیسکۆسیش دەیبینی چۆن چاوە تەژی لە ترسەکانی بابی لە ئاسمانیان نۆڕیوە، فریشتەیەکی تووڕە خۆیدابوو بە سەریا و دەستی لە هەوادا ڕاگرتبوو، فرانسیسکۆس ئەوەی نەدەبینی، هەروەها منیش نەمدەبینی، بەڵام هەردووکمان وژەی توڕەی باڵ لەیەکدانی فریشتەکەمان لە فەزادا دەژنەفت. فرانسیسکۆس گوتی: " باوکە، چ نییە، چ نییە ... مەترسە!"

بەزەیی بە باوکیدا دەهاتەوە و دەیویست قۆڵی بگرێ، بەڵام لە ناکاوێکڕا بێرناردۆنێی پیر بەسەر بەردەکاندا کەوت.

کاتێك هاتەوە سەر خۆی، خۆر لە ناوەڕاستی ئاسماندا بوو. قەشەی پیر هێشتا ئەو پەرداخە ئاوەی پێبوو کە هێنابووی نێوچەوان و لاجانگەی بێرناردۆنێی لەهۆشخۆچووی پێتەڕکا. فرانسیسکۆس بە چیچکانەوە لەلای باوکییەوە دانیشتبوو، سەری نابووە نێو دەستەکانی و چاوانی بڕیبووە چیای (سوباسیۆ) کە لەنێو ڕووناکیدا مەلەیدەکرد.

بێرناردۆنێ هەستایە سەر پێ و گۆچانەکەی هەڵگرت، من تاومدایە خۆم تا بچم و یارمەتی بدەم هەستێ، بەڵام بە ئاماژەی دەست دووری خستمەوە. شەکەت و ماندوو هەستا و ئارەقەی تەوێڵی وشك کردەوە، بەبێ ئەوەی تەنها وشەیەك بڵێ یان سەرنجێکی کوڕەکەی بدا کە هێشتا لەسەر ئەرزەکە دانیشتبوو یاخۆ سەیرێکی قەشەی پیر بکا کە پەرداخە ئاوەکەی بەدەستەوە بوو. جلکەکانی تەکاند، توند خۆی بە گۆچانەکەیەوە ڕاگرت و بە هێوریی بەرەو ژوور لێیدا ڕۆیشت. ئیدی دوای تاوێك لە پێچی ڕێگاکەدا بزر بوو.

❋

ئەو شەوە فرانسیسکۆس نەچۆوە ماڵێ و منیش لەلای مامەوە. چەند ڕۆژێك لەوەوبەر لە نزیك كڵێسای قەدیس دامیانۆوە ئەشکەوتێکی دۆزیبۆوە و هەمیشە کارەکەی جێدەهێشت و چەند سەعاتێك لەو ئەشکەوتەدا دەمایەوە. هەڵبەت بۆ نوێژ دەچوو بۆ ئەوێ، چونکە کە لە ئەشکەوتەکە دەهاتە دەرێ و دەکەوتەوە ئیشکردن، هالەی نوورێك دەوراندەوری سەری دەپۆشی وەکی ئەو هالانەی کە لە ئەیکۆنەکاندا بەدەوری سەری قەدیسانەوە دەبینرێن، ئەوە پرشنگی نوێژەکە بوو کە هێشتا بەوێوە دەمایەوە.

ئەو شەوە چووینە ئەو ئەشکەوتەوە، ئەوێ بۆشێی عەردی لێدەهات، بەبێئەوەی چ شتێك بخۆین و بەبێئەوەی قسەیەك لەگەڵ یەکدیدا بکەین، دوو بەردمان کردە سەرین و لێی ڕاکشاین. من کفت بووم و یەکسەر خەو بردمییەوە، پێدەچوو شەبەقی دابێت کە بێداربوومەوە و لە ساتێکدا فرانسیسکۆسم بینی لەبەر دەرکی ئەشکەوتەکەدا دانیشتبوو، سەری نابووە

نێو ئەژنۆکانییەوە و بەدەنگێکی کپ و یەکتا، لەژێر لێوەوە دەدوا، پێدەچوو بێدەنگ بگری نەبا خەبەرمبێتەوە. لەساڵانی دواتردا ڕوویداوە کە زۆر جاران هەنسکی گریانی فرانسیسکۆس ببیەم، بەڵام ئەو بەیانییە گریانەکەی دەتگوت گریانی ساوایەکە کە داوای شیر بکا، بەڵام دایکی نەبێت.

بەرەو دەرکی ئەشکەوتەکە چووم، لە پاڵیدا لەسەر ئەژنۆ دانیشتم و چاوانم بڕییە ئاسمان. ئەستێرەکان لەوەدابوو بکوژێنەوە، هەندێکیان هێشتا بەو ئاسمانە سپییەدا شۆڕببوونەوە. لە یەکێکیانەوە، کە گەورەترینیان بوو، ڕەنگی سەوزو پەمەیی و شین پرشنگیدەدا.

بۆ ئەوەی خەیاڵی بەلایەکیتردا وەربگێڕم لێیمپرسی:" برا فرانسیسکۆس، ئەو ئەستێرەیە چ ئەستێرەیەکە؟ هیچت لە بارەیەوە بیستووە؟"

لە گریانەکەی ژێر بۆوە.

- " کێ چوزانێ، ڕەنگە سەرۆکی فریشتان بێت، گابریلی سەرۆکی فریشتان بێت کە ئاوها دەدرەوشێتەوە. وی ڕۆژێك دادەبەزێت بۆسەر ئەرز و دەڵێ: "ماریا سڵاوی هەیە!"

پاش تاوێك درێژەی بە قسەکانیدا:" ئەو ئەستێرە بە درەوشەیەش، ئەوەی کە دەیبینی لە خۆرهەڵاتدا سەما دەکا و خەریکە ڕۆشنایی هەتاو هەڵیدەمژێت، ئەوە لۆسیفێری ئەستێرەی بەیانە."

بە سەرسوڕمانەوە هاوارمکرد:" لۆسیفێر؟ بۆچی؟ بۆچی؟ ئەوە ڕاست نییە، باشە ئەدی ئەو لە گابرێلی سەرۆکی فریشتان بە درەوشەترە؟ ئەمە خودا ئاوها سزای دەدا؟"

فرانسیسکۆس بەدەنگێکی نیوە نووساو گوتی:" بەڵێ، ڕێك وایە. برا لیۆن چ سزایەك قورستر نییە لەسزای ئاڵوگۆڕ پێکردنی شەڕ بە خێر!"

دوای تاوێك لەسەر قسەکانی بەردەوامبوو:" باشە بۆ سەرت سوڕما؟ چما خودا هەمان شتی لەگەڵ مندا نەکرد؟ لەگەڵ منی توڕەهات و بەزیوو بێفەڕدا، لەگەڵ منی ئەستێرە چکۆڵەی بەیاندا؟ لەبری ئەوەی بروسکەیەکم بۆ نازڵکاو بمکاتە قەرەبرووت، کەچیی شەوێکیان کاتێك کوێرانە گۆرانیم دبێژا و تێر ببووم لەخواردن و شەراب؟ هات قەدیس دامیانۆی ناردە خەونم و گوتی: (بکەوە خۆت، کڵێساکە ڕاگرە کە خەریکە

دادەڕوخێ، من باوەڕم پێتە!) پێموابوو لەبارەی کڵێسا چکۆڵە و چۆڵ و وێرانەکەی خۆیەوە دەدوێ و ئیدی منیش ڕۆمنایەوە، بەڵام ئێستا..."

هەناسەیەکی هەڵکێشا، باسکی کردەوە و هەناسەی وەرگرتەوە.

بە نیگەرانییەوە تەماشایمکرد و گوتم:" ئێستا چی؟"

- " ئێستاش دڵم نەهاتۆتەوە سەر خۆی. نا، نا، ئەو مەبەستی لە کڵێسا چکۆڵە وێرانەکەی نەبووە، ئەمە ئەوەیە کە بەدرێژایی شەو بیرم لێکردۆتەوە. برا لیۆن ئێستا وا تازە خەریکم لەو پەیامە نهێنی و خەتەرناکە تێدەگەم...."

وایگوت و بێدەنگبوو.

- " برا فرانسیسکۆس دەتوانم گوێم لەو پەیامە بێ؟ پێمبڵێ تا منیش شادومان بم."

- " پێی شادومان نابیت برا لیۆن، پێی شادومان نابیت، بەڵکو پێت قەبوڵناکرێت. حەوسەڵەت هەبێ، لەگەڵ مندا وەرە، ئیمانت هەبێ، ئیدی وردە وردە تێدەگەیت و دەدەیتە قوڵپی گریان. بۆیشی هەیە ژێوان بیتەوە، ڕێگەکە سەخت و

ناهەموارە، کێ چوزانێ، ڕەنگە هێدی هێدی ژێوان بیتەوە....."

دەستیمگرت و ویستم ماچیبکەم، بەڵام ئەو ڕێگەی نەدام.

- " برا فرانسیسکۆس، بۆ هەر کوێ بڕۆیت منیش دێم، ئیتر لەوە زیاتر پرسیارت لێناکەم، ڕێگەکەم پیشاندە!"

بێدەنگ بووین، بینیمان ڕۆشناییەکە تەشەنە دەسەنێ، هەورازی چیاکان وردە وردە ڕەنگێکی وەنەوشەییان دەپۆشی و پاشان ڕەنگێکی گوڵاڵە سورەیی و دواجار ڕەنگێکی تەواو سپیی. دارزەیتونەکان، بەردەکان و ئەرز زەردەخەنەیان دەهاتێ. خۆر هەڵگڕاو چوو لەسەر گاشەبەردێك دانیشت، ئێمەیش لەبەر دەرکی ئەشکەوتە تاریکەکەوە دەستمان بۆی ڕاوەشاند و سڵاومان لێکرد.

من هەستام تا بەرەو کڵێسای دامیانۆ بچمەخوارەوە، ئەشیاکانمان کۆکەمەوە و گسکێك بدەم و دەستێك بەو ناوەدا بێنم.

فرانسیسکۆس گوتی:" ئەشیاکان بدەرە قەشەی پیر بۆ خۆی. بەڵام بەر لەوە یەکە یەکە ماچیانکە، ئاخر برا لیۆن

ئەوان ئەرکی سەرشانی خۆیان بەجێهێنا، زیاتر لەوە پێویستمان پێیان نییە. ئەم کڵێسایەی کە هەنووکە ڕۆنراوەتەوە، ئیدی چ ئاتاجی بە چەمچەو چیمەنتۆ نییە!"

زارمکردەوە تا پرسیاری لێبکەم، بەڵام یەکسەر دەمم داخست. بەخۆمگوت:" ڕۆژێك دێ تێبگەم، تەنها حەوسەڵەم هەبێ!"

فرانسیسکۆس گوتی:" بڕۆ خودات لەگەڵ بێت، من بەدرێژایی ڕۆژ لێرە، لە ئەشکەوتەکەدا دەمێنمەوە. گەرەکمە خودا بانگکەم، زۆر شتم هەن پێیبڵێم، دەمەوێ لێی بپاڕێمەوە هێزم بداتێ. ئەوە هەڵدێرێکە لەبەرامبەرمدا، دەمەوێ لێیبپرسم چۆناوچۆنیی دەتوانم بازی بەسەردا بدەم؟ بەڵام گەر ئەوە نەکەم، ئەدی چۆناوچۆنیی دەتوانم بەخودا ڕابگەم؟"

من ڕۆیشتم. ساڵانێکی زۆر دواتر، کاتێك فرانسیسکۆس ئامادەی ئەوە بوو ئەرز جێبێڵی، زانیم ئەو ڕۆژە چی لەو ئەشکەوتەدا ڕوویداوە. بیرمدێ ئەو شەوە نەیتوانی بنوێ، لەسەر ئەرزەکە و لە دەرەوەی پۆرتیونکولا ڕاکشابوو، مشکەکان هاتبوونە دەرێ و ئەوەی لەجەستەی مابۆوە

دەیانکرۆژت. بانگیکردم لەلایەوە دانیشم و مشکەکانی لێ دوورېخەمەوە و هاودەمیی بکەم. ئەو شەوە ئەوەی لەئەشکەوتەکەدا ڕوویدابوو بە ئەمانەت بۆی گێڕامەوە.

کاتێك لەئەشکەوتەکەدا بەتەنیا مابۆوە، بە دەمدا ڕاکشابوو، ئەرزەکەی ماچکردبوو، خودای بانگکردبوو. گوتبووی:" من دەزانم تۆ لە هەموو شوێنێکیت! بەردێك هەڵدەگرم و دەبینم تۆ لەوێدایت، بەسەر هەر کانی و ئاوێکدا دادەنەومەوە، ڕوخساری تۆی تێدادەبینم، هەر کرمێك دەبینم، لە پشتیدا و لەو شوێنەی باڵی لێدەڕوێ، دەبینم ناوی تۆی لێهەڵکۆڵراوە. تۆ لێرەیشیت، لەم ئەشکەوتەدا و لەم بەردە گڵێنەدا کە توێڵم ناوەتە سەر. تۆ دەمبینی و دەمبییەیت و بەزەییت پێمدا دێتەوە.

کەواتە باوکە گوێم بۆ ڕادێرە، دوێنێ شەو لەم ئەشکەوتەدا هاوارێکی پڕ لە شادومانیم کرد: (ئەوەی بەمنت سپارد بەجێمهێنا، کڵێساکەی قەدیس دامیانۆم ڕۆنایەوە.) تۆیش وەڵامتدامەوە: (ئەوە بەس نییە!) گوتم:(ئەوە بەس نییە؟ چما دەتەوێ چیتر بکەم؟ ئەمرکە!) هەمدیس گوێم لە دەنگتبۆوە:(

فرانسیسکۆس، فرانسیسکۆس، فرانسیسکۆس ڕۆبنێرەوە و قاییمیکە، فرانسیسکۆسی کوڕی بێرناردۆنێ!) گوتم: (گەورەم چۆناوچۆنی دەتوانم ئەوە بکەم؟ ڕێگاکان زۆرن و پێمبڵێ کامە ڕێگەیان بگرمەبەر؟ چۆناوچۆنیی دەتوانم ڕۆحە شەڕانگێزەکانی ناو خۆم کەویکەم؟ ئاخر ئەو ڕۆحانە زۆرن، گەر یارمەتیم نەدەیت ئەوا من شکستدێنم! خودایە چۆناوچۆنیی دەتوانم جەستە وەلانێم تا نەکەوێتە بەینمان و لە یەکترمانکا؟ خودایە ئەو ڕۆژە لە کلێسای قەدیس دامیانۆ خۆت بینیت کاتێك ئەو کیژەم بینی چۆن پەشۆکام! خۆت بینیت چۆن کاتێك بابم بینی دڵم شپرزە بوو! خودایە پێمبڵێ چۆناوچۆنیی لە باب و دایك و لە ژن ئازاد دەبم؟ چۆناوچۆنیی ئازاد دەبم لە ژیانی ئاسودەیی، لە هاوڕێیان، لە خۆبەزلزانین، لە حەزی گەڕان بەدوای شانازییدا، پێمبڵێ چۆناوچۆنیی ڕزگاردەبم لە بەختەوەرییی؟ گوناهە گەورەکان حەوتن و هەر ئەو حەوت ڕۆحە شەڕانگێزانە دڵم دەخۆن. خودایە چۆناوچۆنیی دەتوانم لە فرانسیسکۆس ڕزگار بم؟)"

فرانسیسکۆس ئاوها بە درێژایی ڕۆژ سەری نابووە سەر عەردی ئەشکەوتەکە و هاواریکردبوو، بزرکاندبووی و هەڵلەرزیبوو. ئەو کاتەی من بەئاسیزییدا دەسوڕامەوەو سواڵمدەکرد، فرانسیسکۆس بە ژوور سەرییەوە گوێی لە هاوارێك ببوو: (فرانسیسکۆس!) ئەم وەڵامیدابۆوە:(ئەمرکە گەورەم!) دەنگەکە گوتبووی: (فرانسیسکۆس دەتوانیت بچیت بۆ ئاسیزیی کە لەوێ لەدایکبوویت و خەڵکی ئەوێ هەموو دەتناسن، دەتوانیت بچیت بۆ ئەوێ و لەبەردەم ماڵی باوکتا ڕاوەستتیت و بکەویتە گۆرانی چڕین و سەماکردن و چەپڵە کوتان و ناوی من ڕاگەیەنیت؟)

فرانسیسکۆس گوێی ڕادێرابوو، ڕاستببۆوە و بێدەنگببوو، هەمدیس دەنگەکەی بە ژوور سەرییەوە هاتبۆوە گوێ، بەڵام ئەمجارەیان نزیکتر، وەکی بڵێی لەنێو گوێیدا هاواریکردبێ. گوتبووی:(دەتوانیت پێ لەم فرانسیسکۆسە بنێی و ئاسەواری نەهێڵیت؟ ئەمە خەتای ئەو فرانسیسکۆسەیە کە ناهێڵێ یەکتر بدۆزینەوە، تێکوپێکی بشکێنە! ئەوکات منداڵان بەدواتدا ڕادەکەن و بەردت تێدەگرن، کچان لە پەنجەرەکانەوە سەر

دەهێننەدەرێ و پێتپێدەکەنن، تۆیش پۆشراو بەو خوێنەی بەردەکان لەسەرتیان هێناوە، بەشادومانییەوە ڕادەوەستیت و هاواردەکەیت: (ئەوەی بەردێکم تێدەگرێت، یەك جار ڕەحمەتی خودای لێبێت، ئەوەی دوو بەردم تێدەگرێت، دووجار ڕەحمەتی خودای لێبێت، ئەوەی سێ بەردم تێدەگرێت، سێ جار ڕەحمەتی خودای لێبێت، دەتوانیت؟ دەتوانیت؟ بۆچیی بێدەنگیت؟)

فرانسیسکۆس گوێی ڕادێرابوو، بەدەم گوێ ڕادێرانیشەوە هەڵلەرزیبوو. لە دڵی خۆدا گوتبووی ناتوانم، ناتوانم ... بەڵام شەرمی کردبوو پێ لەوە بنێ، زاری هەڵێنابوو: (خودایە ، ناکرێ بۆ شارێکی ترم بنێریت؟ لەوێ دەتوانم لە گۆڕەپانەکەیدا سەما بکەم و ناوی تۆ بە گوێی خەڵکیدا بدەم!) بەڵام دەنگەکە ڕەق و بەسوکایەتییەوە گوتبووی: (نا، تەنها بۆ ئاسیزیی!)

فرانسیسکۆس دەمی نابووە سەر عەردەکە و قەپاڵی بە خۆڵەکەدا کردبوو، بە چاوانێکی پڕ لەفرمێسکەوە هاواریکردبوو:(خودای میهرەبان مۆڵەتێکم بدەرێ تا ڕۆحم ئامادەکەم، تا جەستەم ئامادەکەم، من سێ ڕۆژ و سێ شەوم لێتدەوێ، لە سێ شەو و سێ ڕۆژ زیاتر نا!) دەنگەکە هەمدیس

گرمەئاسا، نەك هەر لە گوێیدا، بەڵكو لە ناخیڕا گوتبووی: (نا، هەر ئێستا!) فرانسیسكۆس گوتبووی:(خودایە بۆچی پەلەتە؟ بۆچیی دەتەوێ ئاوها سزام بدەیت؟) دەنگەكە گوتبووی:(لەبەر ئەوەی خۆشمدەوێیت...) هەنووكە دەنگی خودا هێور و ناسك لە دڵی فرانسیسكۆسدا بیسترابوو.

هێزێك، نەك هێزی خۆی، بەڵكو هێزی قودرەتمەند ڕژابووە دڵییەوە. ڕوخساری پرشنگیدابوو، هەستابووە سەرپێ، هەنووكە ئەژنۆكانی مەحكەمبوون، بۆ تاوێك لەبەر دەلاقەی ئەشكەوتەكەدا ڕاوەستابوو، خۆر خەریكبووە ئاوا بێ، نیشانەی خاچی كێشابوو. گوتبووی:(من دەڕۆم!)

هەر هەمان لەو كاتەدا من بە تورەكەیەك نانە ڕەقەوە لە سواڵ گەڕابوومەوە، ئەوم بینی بوو كە لەبەر دەلاقەی ئەشكەوتەكەدا ڕاوەستاوە و ڕوخساری وەك ساتی هەڵهاتنی خۆر پرشنگیداوە. چاوانم ڕەشكەوپێشكەی كردووە و دەستم لەسەر چاوم ناوە تا باش بیبینم. بیرمدێ گوتوومە:(فرانسیسكۆس نانم هێناوەتەوە، تۆ بە درێژایی ڕۆژ بەڕۆژوو بوویت و هەبێ و نەبێ ئەلعان برسیتە، دەی دانیشە و

با نانەکەمان بخۆین.) بەڵام بە گوتنی ئەو قسەیە شەرم دایگرتووم، چونکە ئەو کاتەی سەیری ڕوخساریم کردووە، هەستمکردووە کە ئەو چ پێویستی بە نان نییە.

هەر کە منی بینی دەستی بەرزکردەوە.

گوتی : " وەرە دەڕۆین؟"

- " بۆ کوێ؟"

- " بۆ ئەوەی بازەکە بدەین!"

هەمدیس ترسام پرسیاری لێبکەم. بازەکە بدەین؟ کام باز؟ بۆچیی؟ تێنەگەیشتم. ئەو پێشکەوت و بە پەلە هەنگاومان بەسەر بەرد و تەپۆڵکە گڵەکاندا ناو ڕێگەی ئاسیزییمان گرتە بەر.

❉

چوار

خەریکبوو ئێوارە دادەهات. ئاسمان لای چەپەوە مەیلەو تاریك و ڕەنگ وەنەوشەیی، هەورێکی سەیر بەرزبۆوە و میهرەبانانە ئەرزی فێنك دەکردەوە کە دوای ڕۆژێکی گەرم هێشتا هەڵمی لێهەڵدەسا. دەشتەکەی ئومبریێن، قورس لەژێر باری بەرەکەیدا دەحەوایەوە. ئەو دەشتە تەواوێك ئەرکەکانی سەرشانی خۆی بەجێهێنابوو، گەنم و شەراب و زەیتی پەخشیبووە خەڵکیی و ئەلعانیش پاڵیدابۆوە و پشوویدەدا. ئەوسا چاوانی بڕیبووە ئاسمان و تەژی لەمتمانە چاوەڕێیدەکرد باران بباریێ و دانەوێڵەکانی ناخی ئاوسکا.

جوتياران دەگەڕانەوە ماڵەوە، گاکان هێور و بەشکۆ لە پێشیانەوە دەڕۆیشتن، ئەو گایانە قەڵەو بوون و میهرەبان، بۆ ساتێك خێرخوایانە و بەبێ ئەوەی بحەپەسێن ئاوڕیان لە ئێمە دایەوە، وەك ئەوەی ئێمەیش گا بین لەڕەگەزێکیتر و هەنووکە لەکاری ڕۆژانەمان بۆ لای کا و وێنجە و ئالیکەکانمان لە ئاسیزی بگەڕێینەوە.

فرانسیسکۆس لە پێشەوە دەڕۆیشت و لە فیکرەوە چووبوو، جاروبار ئیستێکی دەکرد و لەئاسمانی دەنۆڕی و گوێی ڕادەدێرا، دەتگوت چاوەڕێیە یەکێك قسانی لەگەڵ بکا. بەڵام هیچی نەدەژنەفت جگە لە وژەی (با) کە بەناو درەختەکاندا تێدەپەڕی و دەنگی ئەو سەگانەی کە لە دوورەوە، لەئاسیزیی دەوەڕین. هەناسەیەکی هەڵمژت و بەرەو ژوور بە ڕێگەکەدا سەرکەوت.

یەك لەحزە ئاوڕێکی لێدامەوە و چاوەڕێی کرد تا نزیکببمەوە.

بە بێدەنگیی و متمانەوە پێیگوتم:" برا لیۆن، تۆ دەزانیت سەما بکەیت؟"

به پێکەنینەوە گوتم:" سەما؟ برا فرانسیسکۆس بۆچی ئێمە دەچین بۆ شایی؟"

- " بەڵێ ئێمە دەچین بۆ شاییەك. برا لیۆن پێمەکەنە، خزمەتکارانی خودا زەماوەندیانە....."

- " کام خزمەتکارانی خودا؟"

-" خزمەتکارانی خودا، ڕۆحی ئینسان شوو بە زاوای مەزن دەکا!"

- " برا فرانسیسکۆس، خودا؟"

- " بەڵێ برا لیۆن خودا. برا لیۆن ئێمەیش دەبێ لە ناوەڕاستی گۆڕەپانەکەدا سەما بکەین، زەماوەندەکە بەرامبەر ماڵی بێرناردۆنێ ڕێکدەخرێ و دەبێ برا لیۆن، ئێمەیش چەپڵە لێدەین و گۆرانی بچڕین، خەڵکییش دێن و پیرۆزبایی گەرمان لێدەکەن و دیارییە نایابەکانیان - بەردو توێکڵە لیمۆ - مان دەدەنێ."

- " باشە ئەدی ئەوان شیرینی و چڵە داردێمشت و گوڵە لیمۆیان نییە؟ برا فرانسیسکۆس ئیدی بۆچی بەرد و توێکڵە لیمۆمان دەدەنێ؟"

- " ئاخر براکەم زاوا ئاوهای دەوێت!"

ملی ڕێگەکەی گرتەوە بەر و ئیدی لەوە زیاتری نەگوت. بەڵام من لە قاچە باریك و پا پەتیی و خوێناوییەکانی ئەوم دەنۆڕی کە هەڵدەنگوت و سەرسمی دەدا. هەنووکە کەوتبووە ڕاکردن، وەك ئەوەی لە ناکاوێکڕا جۆرە پەلە پەلەییەك و جۆرە پەرۆشییەکی بەهێز لەخۆوەی پێچابێت. چاوانی بڕیبووە ئاسیزی و ڕایدەکرد.

بەڵام کاتێك گەیشتینە دەروازەی شار، لەسەر ئەژنۆ نوشتایەوە و ڕاوەستا. قۆڵی گرتم و بەهەناسەبڕکێ و پاڕانەوەوە گوتی:" برا لیۆن، تۆ ئەو شەوەی (چیای زەیتون) ت بیردێ کە چۆن مەسیح بازۆڵەکانی بەرەو ئاسمان هەڵبڕی و هاواریکرد:(باوکە، ئەم جامەم لێدوورخەوە!) وایگوت و هەڵدەلەرزی و ئارەقە زەنگۆڵ زەنگۆڵ بە نێوچەوانیدا دەهاتە خوارەوە. من بینیم، برا لیۆن، من لەوێ بووم، من خۆم بینیم کە هەڵدەلەرزی ..."

- " هێدی بەوە. برا فرانسیسکۆس هێدی بەوە، هەڵمەلەرزێ! وەرەو دەگەڕێینەوە ئەشکەوتەکەمان. بە درێژایی

ڕۆژ تۆ عیبادەت بکە و بە درێژایی ڕۆژ منیش سواڵدەکەم. کاتێکیش کە ئێوارە دادێ، هەردووکمان پاروویەك نان دەخۆین و لەبارەی خوداوە قسان دەکەین."

من بۆیە هێدی و ئارام دەدوام، چونکە لە چاوانی دەترسام کە پریشکی ئاگریان لێدەبۆوە.

بەڵام ئەو دوور بوو، لە چیای زەیتون بوو، قسەکانی نەدەژنەفت.

هەمدیس لەبەرخۆوە گوتی:" ئەو هەڵدەلەرزی، ئەو هەڵدەلەرزی .... بەڵام جامەکەی هەڵگرت و بە یەك قوم چۆڕ بڕی کرد .... تا بنەکەی!"

قۆڵی بەردام و باوەڕبەخۆبووانە بە دەروازەکەدا چووە شارەوە، ئاوڕیدایەوە و تەماشایکردم و دەستی هەڵبڕی.

بە دەنگی بەرز گوتی:" وەرە با بڕۆین." پاشان بە چرپە گوتی:" ئەی مەسیح، یارمەتیم بدە!"

بە پەلە دوایکەوتم. مەزەندەی ژان و ئازارەکەیم دەکرد، بۆیە خۆم لێ نزیك کردەوە تا ئەو ژان و عەزابەی لەگەڵ بەشکەم. کاتێ بینیم هەڵدەلەرزێ و ڕەنگی پێنەماوە، لە دڵی

خۆدا گوتم: "ڕۆحی ئینسان لەچی دەچێ؟ لە هێلانەیەکی پڕ لەهێلکەی تەیر؟ یاخۆ لە ئەرزێکی تینوو کە لەئاسمانێك دەنۆڕێ و هەرگیز باران نابارێنێ؟ یەك هەناسە هەڵکێشانە! ڕۆحی ئینسان یەك هەناسە هەڵکێشانە کە هەڵدەگژێ بەرەو ئاسمان."

هەمدیس فرانسیسکۆس ئاوڕیدایەوە و تەماشایکردم.

- " برا لیۆن، گەر حەز دەکەیت بڕۆ!"

وەڵامیمدایەوە:" ناڕۆم، گەر تۆیش بڕۆیت من دەمێنمەوە!"

- " ئای گەر بمتوانیبا بڕۆیشتمایە، بمتوانیبا ڕامکردبایە؟ بەڵام ناتوانم!"

پاشان سەرنجی لەئاسماندا و گوتی:" خودایە، ڕوخساری تۆ لەودیو ئاو و نان و باوەش پێداکردنێکەوەیە، خودایە ڕوخسارت لەودیو تینوێتیی و برسێتیی و ماچەوەیە، ئیدی چۆناوچۆنیی خودایە دەتوانم لێت هەڵبێم؟"

بازێکیداو چووە یەکەمین باریکەشەقامی شارەوە، لە گۆڕەپانی قەدیس جیۆرج ڕاوەستاو کەوتە بازدان و چەپڵەکوتان

و هاواریدەکرد:" وەرن! وەرن! وەرن و گویّ بۆ شیّتیّتییەکی نویّ ڕادیّرن!"

ئەمە لەو کاتەدا بوو کە جوتیاران بەباری گویّ دریّژەکانیانەوە لە باغ و ڕەزەکانیان دەگەڕانەوە، دوکانداران و پیشەوەران خەریکبوون دوکانەکانیان دادەخست و لەمەیخانەکاندا کۆدەبوونەوە تا پیّکیّك بخۆنەوە و سەری قسان لەگەڵ هاوڕیّکانیاندا دامەزریّنن، پیریّژنان لەبەر دەرگای ماڵەکانیاندا دانیشتبوون و لەوەدابوو چاوانیان قورس بیّ، ئاخر ئەوانە بەشی خۆیان تەماشای جاددە و خەڵك و گویّ دریّژەکانی ئاسیزییان کردبوو. بەڵام کوڕان و کیژانی جحیّڵ خۆیان شتبوو، جلکیان گۆڕیو و هەنووکە لەم ئیّوارەی شەممەیەدا بەو شارە گچکەیەدا دەهاتن و دەچوون و پیاسەیان دەکرد. بایەکی فیّنك هەڵیّکردبوو، هەورەکان ڕەویبوونەوە، قردیّلەی پرچی کیژان دەلەرینەوە و کوڕانیش وروژاو و پەرۆش، دزەنیگای کیژۆڵانیان دەکرد، نەغمەی یەکەمین بلویّر لەمەیخانەکانەوە بەرز دەبۆوە.

له ناکاوێکڕا دەنگی پێکەنین و هاوار و هوهاکێشان هاتەگوێ. هەمووان ئاوڕیان بۆ ئەوسەر، بۆ گۆڕەپانەکە دایەوە و فرانسیسکۆسیان بینی کە پێی بە عەردەکەدا دەکوتێ و جبەکەی لە هەوادا بادەدا و سەما دەکا و هاواردەکا:

- " وەرن! وەرن! برایینە وەرن گوێ بۆ شێتێتییەکی نوێ ڕادێرن!"

لەودیویشیەوە، کۆمەڵێك منداڵ دەبینران کە پێی پێدەکەنین و ڕاویاندەنا و بەردیان تێدەگرت.

من بەدوای منداڵەکاندا ڕامدەکرد و بە گۆچانەکەم هەڕەشەم لێکردن، بەڵام لە هەموو شەقامەکانی ئەو دەوروبەرەوە منالآنیتر هاتن، هەموو یەکیانگرت و بەرەو لای فرانسیسکۆس هوروژمیان برد. بەڵام وی ئارام و هێور زەردەخەنەی دەهاتێ. ناو بەناو سەماکەی خاو دەکردەوە و دەستی بۆ منالەکان ڕایەڵدەکرد و هاواریدەکرد:" ئەوەی بەردێکم تێدەگرێت، جارێك ڕەحمەتی خودای لێبێت، ئەوەی دوو بەردم تێدەگرێت، دووجار ڕەحمەتی خودای لێبێت، ئەوەی سێ بەردم تێدەگرێت، سێ جار ڕەحمەتی خودای لێبێت ...."

وایدەگوت و یەك لێزمە باران بەرد بەسەر سەریدا دەباری.

هەنووکە خوێن بە نێوچەوان و چەناگەیدا چۆڕاوگەی بەستبوو، لە مەیخانەکانەوە جوتیاران بە ڕاکردن و پێکەنینەوە دەهاتن، تەنانەت سەگەکانی ئاسیزیش لەوێ کۆ دەبوونەوە و پێی دەوەڕین. من خۆمدایە بەر فرانسیسکۆس تا ژمارەیەك لەو بەردانەی کە تێیدەگیران بەر من کەون، بەڵام ئەو خستمییە لاوە، هەر بازیدەدا و سەمایدەکرد، پۆشراو بە خوێن پرشنگی بە شادومانیی دەدا و هاواریی دەکرد:" برایینە، گوێ ڕادێرن بۆ شێتێتییەکی تازە!"

هەمووان قاقا پێدەکەنین، کوڕان فیکەیان دەکێشا، بۆ ئەوەی دەنگی بنوسێنن وەکی پشیلە دەیانمیاواند، وەکی سەگ دەوەڕین. کیژان لەپاڵ عامودەکانی پەرستگە دێرینەکەدا ڕاوەستابوون و دەیانقریواند. لەمەیخانەکەی بەرامبەرەوە یەکێك هاواریدەکرد:" ئەریٚ ئەوە فرانسیسکۆس، کوڕە خواپێداوەکەی بێرناردۆنیٚ نییە؟ فەرموو لەبارەی شێتێتیە تازەکەتەوە قسان بکە تا بیبینین و بیبیەین!"

له هەموو لایەکەوە دەنگی پێکەنین و هاوار دەهاتە گوێ:" ئا، دەی بیلێ! بیلێ! بیلێ!"

فرانسیسکۆس چووە سەر پێپلیکانەی پەرستگەکە، باسکی بەرەو ئەو خەڵکە هوهاکێشە ڕایەڵ دەکرد و هاواری دەکرد:" ئەڤین! ئەڤین! ئەڤین!"

لەمسەری گۆڕەپانەکەوە ڕایدەکرد بۆ ئەوسەر، بازیدەدا، سەمایدەکرد و هاواریدەکرد. کیژۆڵەیەك لەبانیژەی ماڵێکی خۆشەوە دانەویبۆوە و سەیریدەکرد، سەیریدەکرد و دەگریا. دەنگێك لەناو ماڵەکەوە دەهاتە گوێ:" کلارا! کلارا!" بەڵام کیژۆڵەکە لە شوێنی خۆی نەدەبزووا.

لە ناکاوێکڕا نەڕەیەك هاتە گوێ و من لەجێی خۆمدا وشکبووم. خەڵکەکە کشانەوە، هەراوزەناکە هێوربۆوە، زەلامێکی بازوو ئەستوور شاڵاوی هێنا و ملی فرانسیسکۆسی گرت و ڕایوەشاند. ئەوە جەنابی بێرناردۆنێی باوکی فرانسیسکۆس بوو.

نەڕاندی:" وەرە با بڕۆین؟"

بەڵام فرانسیسکۆس خۆی بە عامودێکی پەرستگاکەوە گرتبوو، بەری نەدەدا.

گوتی:" بۆ کوێ ؟ من بۆ هیچ شوێنێك نایەم!"

- " بۆماڵەوە!"

- " ئێرە ماڵی منە. ئێرە، ئەم گۆڕەپانە ماڵی منە، هەموو ئەم خەڵکەی لێرەشن، هەموو ئەم پیاو و ژنانەی کە مەسخەرەم پێدەکەن، باب و دایکی منن."

بێرناردۆنێی پیر کەللەیی ببوو. بە هەردوو دەست ناو قەدی کوڕەکەی گرتبوو تاکو لەعامودەکەی بکاتەوە.

فرانسیسکۆس زێدەتر خۆی بە عامودەکەوە دەچەسپاند و هاواریدەکرد:" من نایەم! من نایەم! من نە بابم هەیە و نە دایك، من ماڵم نییە، من تەنێ خودام هەیە!"

فرانسیسکۆس بێدەنگ بوو. بەڵام هەمدیس هاواریکردەوە:" تەنێ خودا! تەنێ خودا!"

خەڵکەکە هەموو لە قاقای پێکەنینیاندا.

ساباتینۆی لە جرج چوو، کە لەو کاتەدا ناسیمەوە، گوتی: " ئێمە دەمێکە لە قۆشمەچییەکمان کەم بوو تا بە

بووکەڵانەکانی بماندخاتە پێکەنین و کاتمانی پێ بەسەربەرین، سوپاس بۆ خودا وا کوڕەکەی بێرناردۆنێی بۆ ناردین! هەنووکە دەی فرانسیسکۆس، ئەی ورچی خودا هەڵبەزەوە و سەمامان بۆ بکە!"

خەڵکەکە هەمدیس لە قاقای پێکەنینیان دایەوە.

هەر لەو کاتەدا، سیڤاسمیۆی پیر، سەرەك قەشەی ئاسیزیی بەلای گۆڕەپانەکەدا تێپەڕی. وی کەسێکی ساکار و لە نوتقەکانیدا میهرەبان بوو، بیری لە دۆزەخ دەکردەوە و هەڵدەلەرزی، بیری لە بەهەشت دەکردەوە و هەڵدەلەرزی، لەشەیتان دەپاڕایەوە ژێوان بێتەوە و ئارام و گوێڕایەڵ و بەبێ چ بەربەرەکانییەك بچێتەوە بەهەشت.

ئەو ئێوارەیە سەرەك قەشە پیاسەیەکی بە گەڕەکە هەژارنشینەکەدا کردبوو، پاشان قەشەی یارمەتیدەر بەزەمیلەیەکی بەتاڵەوە لەدوایەوە دەهات، سەرەك قەشە ئەو زەمیلەیەی پڕ کردبوو لەخواردن و بەسەر هەژاراندا دابەشیکردبوو، گۆچانێکی درێژی سەرەك قەشانەی بەدەستەوە بوو کە کەمەیەکی لەئێسکی فیل دروستکراوی هەبوو.

هەنووکە گوێی لەو هەراوزەنایە بوو، ڕاوەستابوو. فرانسیسکۆس لێکدا لێکدا هاواریدەکرد:" من تەنێ خودام هەیە! من تەنێ خودام هەیە!" و خەڵکەکەیش قاقا پێدەکەنین.

سەرەك قەشە مەزەندەی کرد کەسێك لەخەتەردایە و هاواری بۆ دەکا یارمەتی بدا، هەڵبەت وی نوێنەری خودا بوو لە ئاسیزی. بە پەلە و بە هەموو گوڕی خۆی بەرەو لای پێپلیکانەکە ڕایکرد و لە فرانسیسکۆس نزیکبۆوە.

هێشتا تاریك دانەهاتبوو، هێشتا دوایین ڕۆشنایی ئێوارە مابوو. سەرەك قەشە سەیرێکی فرانسیسکۆسی کرد و ناسییەوە، هەروەها بێرناردۆنێی پیریشی ناسییەوە کە لە سەرووەوە تەقەللای دەدا کوڕەکەی ڕاکێشێ و لە عامودەکەی بکاتەوە. سەرەك قەشە گۆچانەکەی هەڵبڕی.

بە حیرسەوە گوتی:" جەنابی بێرناردۆنێ، شەرمەزارییە بۆ یەکێك لە کەسە بەناوبانگەکانی شار خۆی بکاتە مەسخەرە و گەمەی خەڵك. خۆ گەر هەرچیەکت لەگەڵ کوڕەکەتا هەیە ئەوا وەرە بۆ ماڵی ئێمە و ئیدی لەوێ قەزاوەت لەسەر مەسەلەکە دەدەین!"

ئەوجا ئاوڕی بۆ فرانسیکۆس دایەوە و گوتی:" کوڕەکەم، پڕکێشیی مەنوێنە، تۆ هاوار بۆ خودا دەکەیت، منیش نوێنەری خودام لە ئاسیزیی. وەرە لەگەڵم!"

فرانسیسکۆس عامودەکەی بەردا، لایکردەوە و منی لەپاڵ خۆیدا بینی. گوتی:" برا لیۆن وەرە لەگەڵم. ئیتر لەمەولا ڕێگەکە بەرەو ژوورکەیە!"

سەرەك قەشە پێشکەوت، پاشان فرانسیسکۆس و ئەوجا من، بێرناردۆنێی پیریش دوور لەولاوە، تووڕە و لەژێر لێوەوە دەیبۆڵاند، خەڵکەکەش دوور لەولاترەوە بەدواماندا هاتن، هەمووان وروژابوون.

بۆ ساتێك فرانسیسکۆس ئاوڕێکی بۆ دامەوە.

بە ئەسپایی گوتی:" برا لیۆن دەترسیت؟ ئەی شەرم دەکەیت؟ من جارێکیتریش پێتدەڵێم گەر حەزدەکەیت دەتوانیت بڕۆیت. ئاخر تۆ بۆچی خۆت بەمنەوە گیرۆدە دەکەیت؟ بڕۆ!"

- " برا فرانسیسکۆس من هەر لەگەڵتدا دەبم، ناترسم و هەرگیز بەجێشت ناهێڵم."

به حیرسەوە دووبارەیکردەوە:" نەچووە بچێ، من بەزەییم پێتا دێتەوە، برۆ!"

ئیتر نەمتوانی لەوە زیاتر ددان بەخۆدا بگرم و دامە قولْپی گریان.

فرانسیسکۆس بە ئەسپایی و دڵنەواییکردنەوە دەستی بەسەر شانمدا هێنا.

- " باشە، باشە ئەی شێری خودا، بمێنەرەوە!"

گەیشتینە ماڵی سەرەك قەشە. حەوشەكە تاریك و چووینە ژوورەوە، هەندێك لە پیاوماقوڵانی شاریش هاتبوون تا لەزەت ببەن و بزانن ئەم بەزمەی کوڕەکەی بێرناردۆنێ بەکوێ دەگا.

چلچرا داگیرسا و ئەو ماڵە خوداپێداوە ڕووناکبۆوە، بەژوور کورسییەکەی سەرەك قەشەوە مەسیحی لەخاچدراو، قۆزو گۆنا سوورو لاواز هەڵواسرا بوو. سەرەك قەشە نیشانەی خاچی کێشا و لەسەر کورسییەکەی دانیشت. جەنابی بێرناردۆنێ لای ڕاستەوە و فرانسیسکۆس لای چەپەوە و لەدوای ئەوانیشەوە پێنج شەش پیاوماقوڵی شار و لەوسەریشەوە خەڵکەکە لای دیوارەکەوە ڕاوەستان.

من زۆر بەباشیی هەموو شتێکی ئەو ئێوارەیەم لەبیرە. قسەکانی سەرەك قەشە، هەڵسوکەوتی میهرەبانانە و درەوشاوەی فرانسیسکۆس، تووڕەیی بێرناردۆنێ. بەڵام دەمەوێ بە کورتی ئەوە بگێڕمەوە تا دوایی بێمە سەر مەسەلە سەرەکییەکە، بێمە سەر گێڕانەوەی ئەو ساتەوەختە مەزنەی کە فرانسیسکۆس خۆی لەبەردەم خودا و خەڵکدا ڕووت کردەوە.

سەرەك قەشە لەسەر کورسییەکەی هەستا و دانیشتەوە، خاچی کێشا.

گوتی:" بەناوی خودا، جەنابی پییێترۆ بێرناردۆنێ. ئێستا دەمەوێ گوێم لەتۆ بێت. چ دەعوایەکتان لەسەر کوڕەکەتان هەیە؟"

بێرناردۆنێ بە دەنگێکی نوساو و ڕەق گوتی:" ئەم کوڕەی من ئەقڵی بەخۆی نەماوە، خەونی شێتانە دەبینێ، دەنگگەلێك دەبیستێ، زێڕ لە قاسەکانم دەبا و تەخشان و پەخشانی دەکا، نابووتی کردووم. تا ئەلعان ئەو پارانەی لە بەزم و ئاهەنگدا خەرجکردووە، بەڵام بەخۆم دەگوت قەیدی

ناکا، جحێڵە و دواتر هۆش دەهێنێتەوە بەری خۆی. بەڵام وا ئیدی خەریکە بە تەواوی لێی نائومێد دەبم، تێکەڵاوی خەڵکانی تورەهات دەبێ، لە ئەشکەوتەکاندا دەنوێ، بەبێ چ هۆیەك دەکەوێتە گریان و پێدەکەنێ، ماوەیەکیشە هەوەسی چۆتە سەر ڕۆنانەوەی کلێسا وێران و چکۆڵەکان. ئەم ئێوارەیەش خەراپترین شتی لێڕوودا، هاتووە بۆ ئاسیزی و لە گۆڕەپانەکەدا کەوتۆتە گۆرانیی گوتن و سەماکردن و خەڵکییش پێی پێدەکەنن ... حەیای بردووم، من حاشای لێدەکەم!"

سەرەك قەشە بەنیگەرانییەوە تەماشایەکی بێرناردۆنێی کرد و گوتی:" هەر ئاوها؟"

بێرناردۆنێ دەستی بە ژوور سەری کوڕەکەیدا هەڵبڕی و گوتی:" بەڵێ ئاوها، لە بەردەمی خودا و خەڵکدا حاشای لێدەکەم، لە میراتیی بێبەریی دەکەم، حاشا ئیتر ئەمە کوڕی من نییە!"

پیاوماقوڵان و خەڵکەکە چپەچپیان تێکەوت، بەڵام سەرەك قەشە دەستی هەڵبڕی و هەمووان بێدەنگ بوون. پرسی:"فرانسیسکۆس، تۆ وەڵامت چییە؟"

فرانسیسکۆس سەری هەڵبڕی. وەڵامیدایەوە:" هیچ. تەنها ئەمە...."

وایگوت و ئیتر بێئەوەی چ کەسێك فریاکەویٚ بەری بگریٚ، هەموو جلکە مەخمەلییەکانی لەبەری خۆی داکەند و پێچانییەوە و گرێیەکی لێدان، ئەوجا بەئارامیی دانەوێوە و بەبیٚ ئەوەی یەك وشە بڵیٚ، لەبەر پێی بێرناردۆنێی بابیدا داینان.

ئەوسا تەواوێك ڕووت، وەك ئەوەی کە هەر ئەلعان لەدایك بووبێت، ڕۆیشت و لەبەردەم سەرەك قەشەدا ڕاوەستا.

- " ئەم جلکانەش کە لەبەرم کردبوون هینی ئەون، وا ئەوانیشم دایەوە. وی ئیتر چ کوڕی نییە و منیش چیدی بابم نییە. ئێمە ئیتر ئازادین!"

هەمووان ڕاوەستابوون، چاوەڕیٚ بوون و لەسەر سوڕماندا دەمیان داپچڕیبوو. خەڵکانێکی زۆر چاویان تەژی ببوو لە

فرمێسك. بێرناردۆنێ دانەوێوە و جلکەکانی هەڵگرتنەوە و خستنیە بن هەنگڵی.

سەرەك قەشە لەسەر کورسییەکەی هاتە خوارەوە، ئەویش فرمێسك زابووە چاوانی. جبەکەی لەخۆی کردەوە و لە فرانسیسکۆسی ڕووت و قووتیەوە پێچا.

ئەوجا بەسەرزنشتەوە بە فرانسیسکۆسی گوت:" کوڕی خۆم بۆ وادەکەیت؟ چما شەرم لە خەڵك ناکەیت؟"

فرانسیسکۆس بەدەنگێکی زەلیلانە وەڵامیدایەوە:" نا، تەنها لەخودا، تەنها شەرم لەخودا دەکەم، بمبوورە."

ئەوجا لای بۆ پیاوماقوڵان و خەڵکەکە کردەوە و گوتی:

- " براینە، گوێ ڕادێرن بۆ ئەو شتەی کە خودا فەرمانی پێکردووم. تا ئێستا من جەنابی پییێترۆ بێرناردۆنێم بە بابم بانگکردووە، بەڵام ئیدی لە ئێستاوە ئەوەی کە لە ئاسمانە بە بابم بانگیدەکەم. من هەموو ئەو زنجیرانەم پچڕاندوون کە بە عەردەوە بەستبوویانمەوە، ئیتر لێی دوور دەکەومەوە و دەگەڕێمەوە بۆ ماڵەکەم لە ئاسمان. براینە ئەمە بوو ئەو شێتێتییە نوێیە، گوێی بۆ ڕادێرن."

بێرناردۆنێ ئیدی نەیدەتوانی لەوە زیاتر خۆی ڕابگرێ، لە توڕەییدا کەفی دەچڕاند، دەستی بەرزکردەوە و هێرشی بۆ فرانسیسکۆس برد. بەڵام سەرەك قەشە کەوتە نێوانیانەوە و نەیهێشت.

بە بێرناردۆنێی گوت:" تۆ ئیتر چ زۆر و دەسەڵاتێکتان بەسەر کوڕەکەتانا نییە. جەنابی بێرناردۆنێ، ددان بەخۆتانا بگرن!"

بێرناردۆنێ لەژێر پەرچەمەکەیەوە سەیری چوار دەوری خۆیکرد. لە توڕەییدا هەڵم لە سەرییەوە هەڵدەسا، لێوی گەست تا خۆی لە کفرکردن ببوێرێ، جلکە گرێدراوەکانی زیاتر لە بنهەڵگڵیدا قاییمکرد و لێیدا ڕۆیشت. دەرگاکەی بە توندی لە دوای خۆیەوە بەیەکدادا.

سەرەك قەشە ڕوویکردە من و گوتی:" برۆ بە باخەوانە پیرەکە بڵێ هەندێك لەجلکە کۆنەکانی خۆیت بداتێ تا فرانسیسکۆس ڕووتێتی خۆی پێ بشارێتەوە."

من به پەلە ڕۆیشتم و دوای ساتێك بە پاڵتۆ کۆنە پینەکراوەکەی باخەوانەوە گەڕامەوە. فرانسیسکۆس بەگەچ وێنەی خاچێکی لە پشتی پاڵتۆکە کێشاو پاشان لەبەری کرد.

ئەوجا دانەوێوە و دەستی سەرەك قەشەی ماچکرد، دواتر لای بۆ پیاوماقوڵان و خەڵکەکە کردەوە و گوتی:" خوداحافیز. برایانم خودا بەزەیی خۆی بەسەر ڕۆحتانا پەخشکا!"

سەرەك قەشە لە باخچەکە چەند هەنگاوێکی بەدوای فرانسیسکۆسدا نا. بۆی دانەوێوە و بەئەسپایی گوتی:" فرانسیسکۆس ئاگات لەخۆت بێت، تۆ پێت زۆر لێهەڵبڕیوە..."

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە: " ئاخر خودا لەوێدایە!"

سەرەك قەشە گوتی:" تەقوا ئاتاجی بە هاوسەنگیی هەیە، ئەگینا بە هاسانیی دەبێتە تەکەبور!"

-" ئەوە مرۆڤەکانن کە لە هاوسەنگیدا دەژین، لەسەروو هاوسەنگییەوە خودا هەیە، ئەوەش ئەو شوێنەیە کەمن دەمەوێ بۆی هەڵگژێم!"

فرانسیسکۆس وایگوت و بە پەلە بەرەو لای دەرگای حەوشە چوو.

سەرەك قەشە بە تکاوە دەستی فرانسیسکۆسی گرت.

- " کوڕەکەم زۆر پەلە مەکە، من دەبینم دەوراندەوری سەرت تەژییە بە جەنگ و بەرخۆدان، ئاخر بەرخۆدانێکی نیگەرانیئامێز شەلاڵە بە خوێن. کوڕەکەم بەر لەوەی نەیەیت بۆلام و بەر لەوەی سەردانم نەکەیت، نەچیت بۆ جەنگ. من پیرم و زۆر شتم بینیون و زۆریش ئازارم چەشتووە. ئەوەی تۆ ئێستا بۆی دەڕۆیت، منیش بۆی چووم، پێموایە لەوبارەیەوە دەتوانم یارمەتیت بدەم."

- " دەبێ بڕۆم. دۆعای خێرم بۆ بکە!"

فرانسیکۆس وایگوت و لە دەروازەکەوە ئاودیو بوو.

❋

من به پەلە شوێنی کەوتم و چووینە سەر جاددە. تاریکییەکی وەك قیر شاری تەنیبوو، هێشتا مانگ هەڵنەهاتبوو، ئاسمانیش تەژی بە هەور بەژوور سەرمانەوە، بایەکی شێدار هەڵیکرد، وەکی بڵێی هەر ئێستا باران لە چیا دایکردبێ.

شەقام چۆڵ و چراکان لە ماڵەکاندا داگیرسێنرابوون و خەڵکی شێویان دەکرد. ئێمە بۆ ساتێك لەناوەڕاستی شەقامەکەدا ڕاوەستاین. ئاخر چووباین بۆ کوێ؟ چ ڕێگەیەکمان بگرتایەبەر؟ بەرەو دەشتەکە شۆڕ ببووینایەتەوە؟ بەرەو چیاکە هەڵگژابانین؟ بەرەو سەر زەمینە قاقڕەکان چووباین؟ بۆ ناو خەڵك چووباین؟ ئاخر خودا لەلای چەپ و لە لای ڕاستیشەوە هەبوو، خودا لە دەشت و لە بیابانیشدا هەبوو. هەموو ڕێگاکان پیرۆز بوون.

فرانسیسکۆس هێشتا بڕیاری نەدابوو، بێجووڵە لەناوەڕاستی شەقامەکەدا ڕاوەستابوو.

من گوتم :" برا فرانسیسکۆس ئێستا بچین بۆ کوێ؟"

فرانسیکۆس هێور و بە دڵخۆشییەوە پێکەنی.

گوتی:" بەرەو ئاسمان. ئەی نەتبینی چۆن شەقێکمان لەئەرز هەڵداو بازماندا. دەی برا لیۆن، ئێستا بەناوی خودا بەرەو پێش!"

وایگوت و بەرەو لای ڕاست، بەرەو چیای سوباسیۆ لایکردەوە.

بە دەروازەکەی باکووری شاردا چووینە دەرەوە و پێماننایە ناوچەیەکی بیابانییەوە و ئیدی بەرەو ژوور هەڵگژاین. فرانسیسکۆس بۆ ماوەیەکی زۆر قسانی نەکرد، ئەو لەپێشەوە بە تاریکاییەکەدا دەڕۆیشت، قلافەتە لاوازەکەی وەکی شمشێر ئەو شەوە ڕەشەی دەکرد بەدوو کەرتەوە و جبە پینە پینەکەشی هەر لە باڵ دەچوو.

من هیلاك و برسیی بووم. ناو بەناو ڕادەوەستام و تەماشای ئاسیزیم لە خوارەوە دەکرد کە هێشتا چراکانی داگیرسابوون، هێشتا هەراوزەنای خەڵکی دەهاتە گوێ و سەگەکانیش دەوەڕین.

فرانسیسکۆس تەپەی پێی هەنگاوەکانی لەدوای خۆیەوە نەبیست، ئاوڕی بۆ دامەوە و بینی چۆن لەو شەوە لە تاریکییدا ڕۆچووەی شار ڕاماوم.

هاواریکرد:" باشە، برا لیۆن بۆچی ڕادەوەستیت؟ بۆچی ئاوڕ لەدواوە دەدەیتەوە؟ ئەی گوایە بیرتچۆتەوە کە مەسیح لەو بارەیەوە ئەمری چیی پێکردووین؟ تەپوتۆزی ئاسیزیی لە پێوپلت بتەکێنە، تەپوتۆزی باب و دایکت و هەروەها تەپوتۆزی خەڵکیش!"

وەڵامیمدایەوە:" خەفەت مەخۆ برا فرانسیسکۆس، منیش هەروا دەکەم، خەریکم تەپوتۆز لەخۆم دەتەکێنم!"

حەیفێك خودا نەیکردمە قارەمان، هەروەها نەیشیکردمە داماوێکی ترسنۆك، هەمیشە ڕۆحم لەنێوان ئەو دووەدا لە هاتوچۆدا بووە.

هەمدیس ڕێگەکەمان گرتەوەبەر. فرانسیسکۆس ئەمجاریش لە ژێرلێوەوە کەوتەوە چرپینی گۆرانی میللی بە زوبانەکەی زێدی دایکی، ئاخر وی ئاسوودە و خۆشحاڵبوو، بەتەواوی فەرمانەکەی خودای بەجێگەیاندبوو، لەناو جەرگەی ئاسیزییدا

گۆرانیی چڕیو و سەمای کردبوو، حاشای لە دایك و بابی کردبوو، ئەو زنجیرانەی لەتوپەت کردبوون کە بەعەردەوە تەوقیانکردبوو، ئەو ئیدی بۆ خۆی ئازاد بوو. ئاخۆ ئەو کاتەی کە یەکەمین فەرمانی خودای بەجێدەهێنا و کەوتبووە ڕۆنانەوەی کڵێساکەی قەدیس دامیانۆ، بەهەمان شێوە سترانی نەچڕیبوو؟ ئاخر ئەم فەرمانەیان گەلێك قورستر بوو لەوەی یەکەم، هەر بۆیە ئەلعان خۆشحاڵییەکەی گەلێك گەورەتربوو.

ئێمە ئێستا هاتبووینە ناو دارستانێکی چڕی دارگوێزەوە، مانگ تریفە ڕەنگپەڕییو و خەمینەکەی بەسەر پەلکی درەخت و بەردەکاندا دەڕژاند، تاوناتاوێك کونەپەپوویەك بە کپیی باڵەکانی لێکدەدا و بەسەر سەرماندا دەفڕی. هەر هەمان ئەو کاتەی کە فرانسیسکۆس دەڕۆیشت و گۆرانیی دەچڕی، لە ناکاوێکڕا تەپەی پێی هەنگاوی قورس و هەناسەبڕکێی خەڵکمان لەنێو درەختەکانەوە دەژنەفت. فرانسیسکۆس گۆرانییەکەی بڕی، ڕاوەستاین.

من گوتم:" ئەوە چەتەکانن لەم ناوەدا خۆیان ناوەتەوە، ئەوە بۆ خۆمان تیاچووین!"

فرانسیسکۆس وەڵامیدامەوە:" ئەوە چ تیاچوونێك نییە برا لیۆن، ئەوە تیاچوون نییە. مەترسە!"

هەر ئەو کاتەی ئێمە قسانمان دەکرد، دەنگی خشەی پەلکی درەختەکان و نزیکبوونەوەی تەپەی پێمان بیست. لە ناکاوێکرا پێنج شەش زەلامی دڕندەی چەقۆ بەدەست هێرشیان بۆ هێنایین. دوانیان منیان گرت و دامیان بە ئەرزدا، ئەوانیتریش بۆ فرانسیسکۆس چوون.

بە ددانەجیڕێوە نەڕاندیان:" ئێوە کێن؟"

فرانسیسکۆس بە هێمنیی وەڵامیدانەوە:" من پەیکی پادشایەکی مەزنم!"

- " ئەی لێرە چ دەکەیت؟"

- " هاتووم تا برا چەتەکانم بانگهێشتکەم بۆ ئاسمان. پادشای مەزن زەماوەند بۆ ژنهێنانی کوڕەکەی ساز دەکا و ئەو برایانەشی بۆ شاییەکە بانگێشتکردووە."

یەکێك لە چەتەکان بەمەشخەڵێکەوە نزیکبۆوە، لەڕوخسارە لاواز و ڕەنگپەڕیوەکەی فرانسیسکۆسی نۆڕی، تەماشای

پێوپلە ڕووت و خوێناوییەکانی و جبە شڕوپڕەکەی کرد. هەمووان دایانە قاقای پێکەنین.

- " کەواتە تۆ پەیکی ئەو پادشا مەزنەیت؟ تۆی پا پەتیی و سواڵکەر پەیکی ویت؟"

بەسوکایەتییەوە وایانگوت و ئەوسا کەوتنە گەڕان بەدوای پارەکانیدا. هیچیان نەدۆزییەوە، ئەوجا ئەو توورەکەیە گەڕان کە من کردبوومە کۆڵم، لەویشدا هیچیان نەدۆزییەوە، تەنانەت یەك لەتە نانیش. هەمدیس لەبەر ڕۆشنایی مەشخەڵەکەدا دیقەتی فرانسیسکۆسیان دایەوە.

یەکێکیان گوتی:" هەبێ و نەبێ ئەم کابرایە شێتە، لەوساوە بە هیلاکی بردین."

یەکێکیتریان گوتی:" دەبێ بیرازیانکەین و بیانخەینە چاڵێکەوە، لانیکەم حەقی هیلاکییەکەمان دەرهێنینەوە!"

قامچییە لەکلکی گا چنراوەکانیان ڕاکێشا و بێبەزەییانە کەوتنە قامچی لێدانمان. من لەتاو ئازار هاوارم دەکرد، بەڵام فرانسیسکۆس لەگەڵ بەرکەوتنی هەر قامچییەکدا خاچی دەکێشاو لەبەرخۆیەوە دەیگوت:" سوپاس بۆ خودا!"

چەتەکان لە قاقای پێکەنینیاندا.

یەکێکیان گوتی:" ئەمە شێت نییە، بەڵکو قەدیسە."

یەکێکیتریان کە پێدەچوو سەرۆکەکەیان بێ، وەڵامیدایەوە:" هەمان شتە. دەی هەڵیانگرن، دوای ئەوەی لە خزمەتکردنیان بووینەوە، دەی ئێستا فڕێیان بدەنە چاڵەکەوە!"

چوار دەستە هەڵیانگرتین و فڕێیاندداینە چاڵەکەوە. پاشان بە پێکەنین و جنێودانەوە بەڕێگەی خۆیاندا ڕۆیشتن.

فرانسیسکۆس دەستی ڕایەڵکرد و بۆ دڵنەوایی کردنم هێنای بە پشتما.

پرسی: " برا لیۆن ئازارت هەیە؟"

بە توڕەیی گوتم:" بۆچی برا فرانسیسکۆس تۆ ئازارت نییە؟ ئاخر ئەوە جەستەیە، بەرگە ناگرێ!"

- " برا لیۆن بەخەراپ باسی جەستە مەکە. بیرت نایە جارێکیان چیمان گوت؟ گوتمان: جەستەش ڕۆژێك دەتوانێ ببێتە ڕۆح. بەڵێ، ئەوەتا بووە بە ڕۆح. برا لیۆن سوێند دەخۆم هەست بەئازار ناکەم!"

چاڵەکە قووڵ بوو، هەوڵماندەدا بێینە دەرەوە، بەڵام چەندێك هەوڵماندا، کەچی هەر دەخزاین و هەمدیس دەکەوتینەوە بنەوە.

فرانسیسکۆس گوتی:" برا لیۆن شوێنەکەمان باشە، پەناگەیەکی باشمان بۆ بەسەربردنی شەو دۆزیوەتەوە، بنۆڕە خودا چەند بەخشندەیە، ئەم شوێنەی بۆ ناردووین تا شەوی تێدا ڕۆژکەینەوە، سبەی بەیانی زوویش خۆرمان بۆ دەنێرێ و ڕێگاکەمان پیشاندەدا."

دونیا سارد بوو، پاڵمان بەیەکەوەدا و چاوانمان لێکنا. پشتم هێشتا ئازاریدەدام، بەڵام لەبەرئەوەی تەواوێك شەکەت بووم خەو بردمییەوە. ئاخۆ فرانسیسکۆسیش خەوی لێکەوت؟ نازانم، وا پێنەدەچوو، لەبەرئەوەی جاروبار لەخەوەکەمدا گوێم لە کەسێك بوو گۆرانیی دەچڕی.

خودا ڕۆژیکردەوە. بە چوارپەل لەچاڵەکە هاتینە دەرێ و هەمدیس ڕێگەمان گرتەوە بەر. تاوناتاوێك بۆ ماوەیەکی درێژ بێدەنگیی باڵی بەسەردا دەکێشاین، ناوبەناویش چەند وشەیەکمان لەبارەی خوداوە، لەبارەی زەمەنەوە، لەبارەی

زستانەوە کە خەریکبوو نزیکدەبۆوە، ئالۆگۆڕ دەکرد. کاتێك لە دوورەوە گوندێکمان بینی، فرانسیسکۆس بەخۆشحاڵییەوە قۆڵی گرتم و گوتی:

- " برا لیۆن پێ هەڵگرە، هەڵبەت ئێستا لەو ماڵە چکۆڵەیەدا ڕۆحێك هەیە هەناسە بۆ ڕزگاربوون هەڵدەکێشێ، وەرە با بڕۆین و ئەو ڕۆحە بدۆزینەوە."

چووینە گوندەکەوە، فرانسیسکۆس وەکی فرۆشیاری بازاڕ دەنگی لێهەڵبڕی.

- " برایانی مەسیحیی وەرن بۆ ئێرە، وەرن بۆ ئێرە تا ببینن! من بەکەل و پەلی نوێوە هاتووم و دەمەوێ بەسەرتانا دابەشیکەم. ئەو کەسەی زوو بگا بەری دەکەوێ، بەخۆڕایی، بەبێ پارە، بەخۆڕایی."

❋

بەڕێگاوە زەنگۆڵەیەکی گەورەی بزنمان دۆزیبۆوە، فرانسیسکۆس لە ڕێوبانە باریکەکانی گوندەکەدا لە

زەنگۆڵەکەی دەدا و هاواریدەکرد. جوتیاران، پیاوان و ژنان ئەو هاوار هاوارەیان بیست و شاڵاویان هێنا تابزانن ئەو شتە چییە کە ئێمە هێناومانە و بەخۆڕایی بەسەر خەڵکیدا دابەشیدەکەین. ئیدی فرانسیسکۆس چووە سەر بەردێك و لەبارەی ئەڤینەوە نوتقیدا، لەبارەی ئەوەوە کە دەبێ ئێمە، خودا و خەڵك و هاوڕێ و دوژمنەکانمان خۆش بوێ، لەبارەی ئەوەوە کە دەبێ ئێمە ئاژەڵ و تەیرو ئەو عەردەمان خۆشبوێ کە بەسەریدا دەڕۆین.

بە پەرۆشەوە لەبارەی ئەڤینەوە قسانی دەکرد، هەر کات وشە بە فریای نەگەییبا، ئەوا دەیدایە قوڵپی گریان. زۆر کەس گوێیان بۆ ڕادەدێرا و پێدەکەنین، هەندێکیتر تووڕە دەبوون، منالان بەردیان تێدەگرت، چەند کەسێکی کەمیش خۆیان لێ نزیکدەکردەوە و بە دزییەوە دەستیان ماچدەکرد. پاشان چووینە بەر دەرگاکان و دەستمان بۆ سواڵ پانکردەوە. خەڵکەکە نەختێك لەتە نانی وشکیان داینێ، پاشان ئاومان لەبیرەکەی گوند هەڵگۆزا و خواردمانەوە و ڕێگەی گوندێکی ترمان گرتەبەر. بیرم نییە ئەوە چەند ڕۆژو چەند هەفتەی

خایاند، زەمەن بەدەوری خۆیدا دەسوڕایەوە و بەخێرایی تێدەپەڕی.

لە شارێکی گچکەدا کە ناوەکەیم بیرچۆتەوە، هاوڕێیەکی دێرینی فرانسیسکۆس دەژیا کە سەردەمانێك هەر خەریکی بەزم و عەیش و نۆش بووە. کاتێك فرانسیسکۆسی بینی لەناوجەرگەی گۆڕەپانەکەدا سەمادەکا و گۆرانی دەڵێ و بانگەشە بۆ شمەکە تازەکانی دەکا، بەترسەوە شاڵاوی بۆ هێنایین.

گوتی:" فرانسیکۆس هاوڕێی دێرینم، ئەوە چۆن بەم وەزعە خەراپە گەیشتوویت؟ کێ تۆی بەم ڕۆژە گەیاندووە؟"

فرانیسکۆس زەردەخەنەیەکی هاتێ و گوتی:" خودا!"

- " ئەی کوا جلکە ئاورشمییەکانت و پەڕە سوورەکەی لا کڵاوەکەت و ئەنگوستیلە ئاڵتونەکانت؟"

- " ئەوە شەیتان بەمۆقەت دابووی پێم، بۆمگەڕاندەوە."

ئەو هاوڕێیە لەتەوقی سەرەوە تا قولەپێ دیقەتی فرانسیسکۆسیدا، دیقەتی جبە شڕوپڕەکەی و پێ خاوسەکانی و

سەری ڕووتی. هەمدیس پرسیاری لێکردەوە و نەیدەتوانی لە چ شتێك بگا.

بە هاوسۆزییەوە لێیپرسی:" فرانسیسکۆس لەکوێوە هاتوویت؟"

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" لەم دونیایەوە!"

- " ئەی بۆ کوێ دەڕۆیت؟"

- " بۆ ئەو دونیا!"

- " ئەدی بۆچیی گۆرانیی دەڵێیت؟"

- " بۆ ئەوەی ڕێگەکەم لێ بزر نەبێ!"

هاوڕێکەی نائومێدانە سەری ڕاوەشاند. ئەو کوڕە گەنجە کوڕێکی میهرەبان دیاربوو، لەبەرئەوەی دەستی فرانسیسکۆسی گرت و ئاماژەیەکیشی بۆ من کرد، منیش بە هەڵەداوان دوایانکەوتم.

- " هاوڕێی دێرینم فرانسیسکۆس، گەر هەڵە نەبم، تۆ گەرەکتە دونیا ڕزگارکەیت. ئەلعان تۆیش گوێ بۆ من ڕادێرە! وا ئیتر زستانە، وەرە ماڵەوە تا جلکی گەرمت بدەمێ، ئاخر

ئاوها لەسەرمادا ڕەقهەڵدێیت، ئیدی چۆناوچۆنیی دەتوانیت دونیا ڕزگارکەیت؟"

فرانسیسکۆس گوتی:" من خودام پۆشیوە، سەرمام نابێ!"

هاوڕێکەی پێکەنی.

گوتی:" تۆ خودات پۆشیوە، بەڵام ئەوە بەس نییە، تۆ پاڵتۆیەکی گەرمت دەوێت، تۆ بەزەییت بەکرمێکدا دێتەوە و پێت گوناهە پێی پیانرێ، بەڵام بەزەییت بە جەستەی خۆتدا نایەتەوە، دەی حیسابی جەستەش هەر وەکی ئەو کرمە بکە و لە جبەیەکییەوە بپێچە ... ئەوەت بیر نەچێ!"

کاتێك گومانەکەی فرانسیسکۆسی خوێندەوە، درێژەی بە قسەکەیدا:" بیرت نەچێت کە جەستە شتێکی پێویستە بۆ ئەوەی بتوانیت دونیای پێ ڕزگارکەیت؟ بە بێ ئەوە ..."

فرانسیسکۆس گوتی:" ڕاستدەکەیت، ئەمەش ئاقڵیی و تێگەیشتوویی تۆ دەگەیەنێت. بەخودا تۆ دانایت، ڕاستە هێشتا جەستە پێویستە، وەرە دەی با بڕۆین!"

چووینە ماڵەکەی. هاوڕێکەی فرانسیسکۆس دەوڵەمەند بوو، خۆیکرد بەژوورێکدا و بەپاڵتۆیەکی ئەستووری خورییەوە

گەڕایەوە، هەروەها جووتێك پێڵاو لەوانەی شوانەکان هەیانە و گۆچانێك، گۆچانی شوانان.

گوتی:" ئەمە جلکی شوانەکەمە، بیکەرە بەرت!"

فرانسیسکۆس سەیری پاڵتۆ خورییەکەی کرد، تاقیکردەوە و تا سەر پێی دەپۆشی. کڵاوی پاڵتۆکەشی کردە سەری، هەمدیس دایکەندەوە و وەك منداڵێك پێکەنی.

دواجار فرانسیسکۆس گوتی:" بەدڵمە لەبەرئەوەی ڕەنگەکەی ڕێك لەڕەنگی عەردی کێڵراوی پاییزان دەچێ. ئەم جلکە خاکم دەهێنێتەوە یاد. ڕۆفینۆ بۆ خاتری مەسیح جلکێکی هەروەکی ئەمەش بدەرە براکەم، بیدەرە برا لیۆن!"

هاوڕێکەی بەبیستنی ئەو قسەیە خۆشحاڵبوو.

گوتی:" مەزنە! ئیتر من بەوە دەچمە یادەوەریی خەڵکییەوە، لەبەر ئەوەی ئەم پاڵتۆیەم داوە بە تۆ و تۆیش وەك جبەی قەشەیی دەیپۆشیت! ئاخۆ لەخەیاڵی ئەوەدا نیت وەك قەدیس بێنێدیستوس فیرقەیەکی مەزەبیی دامەزرێنیت؟"

- " من لە خەیاڵی ئەوەدا بم یان خودا؟ لەو بپرسە، منیش هەر لەو دەپرسم!"

فرانسیسکۆس چووە ئەولاوە و جبە قەشەییە تازەکەی پۆشی، لە باخچەکە پارچەیەك گوریسی هێنا و نێوقەدی خۆی پێبەست. دواتر هاوڕێکەی فرانسیسکۆس جلکیشی بۆ من هێنا، لەبەرمکرد و منیش گوریسێکم بەنێوقەدمەوە بەست. پشتم گەرم داهات. هەروا کوڵەپشتەکەی لێوەرگرتم و چووە ژێرزەمینەکە و پڕیکرد لەخواردن و گەڕایەوە.

فرانسیسکۆس دەستی بۆ هاوڕێکەی ڕایەڵکرد و گوتی:" ئەمە خۆڵی عەردە، وەریگرە!"

هاوڕێکەی پێکەنی و دەستی ڕایەڵکرد و گوشی.

- " برا ڕۆفینۆ هاوڕێی دێرینم، خودا بکا ڕۆژێك بە جبەیەکی ئاوهاییەوە پا بنێیتە مەملەکەتی ئاسمانەوە. بەهیوای دیدار."

ڕۆفینۆ بە پێکەنینەوە گوتی:" بۆ کوێ؟ بۆ مەملەکەتی ئاسمان؟"

- " نا، بۆ مەملەکەتی عەرد. خودا ڕۆژێك ڕوحم بکا و بەو ڕێگەی شادومانییە ڕاستەقینەیەدا بڕۆیت."

هەمدیس ملی ڕێگەمان گرتەوە بەر. ئاسمان پۆشرا بوو بەهەور. دونیا سارد بوو.

فرانسیسکۆس بەزەردەخەنەوە گوتی:" دەبینی، کاتێك تۆ لە بیری ئەوەدا نیت کە دەبێ چ بخۆیت و چ بپۆشیت، خودا لەبری تۆ بیر دەکاتەوە، ئەوجا ڕۆفینۆیەکت بە کۆڵەپشتێك خواردن و دوو پاڵتۆی خورییەوە بۆ دەنێرێ."

*

ڕێگەمان بەرەو خۆرهەڵات گرتبووەبەر. وەك دوو منداڵ بە جلکە تازەکانمان خەنیی بووین، پێدەچوو قەڵغانی جەنگمان پۆشیبێ و بۆ شەڕ بچین.

- " برا لیۆن دەزانیت لە دونیادا چ شادومانییەك نییە بگاتە ئەو شادومانییەی کاتێك کە خواستی خودا جێبەجێ دەکەیت هەستی پێدەکەیت. دەزانیت بۆ؟"

- " لەکوێوە بزانم برا فرانسیسکۆس، پێمبڵێ بزانم بۆ!"

- " با، چونکە ئەوەی خودا دەیەوێ ئێمەیش تەنها هەر ئەوەمان دەوێ، بەڵام لەوە تێناگەین. خودا دێ و ڕۆحمان ڕووناکدەکاتەوە، ئەو شتانە ئاشکرا دەکا کە کەسێك حەزی پێیەتی و تێیناگا. نهێنییەکە لێرەدایە برا لیۆن. من خواستی خودا جێبەجێ دەکەم، ئەمەش مانای ئەوەیە من ئەوە دەکەم کە لەقوڵایی حەزی مندا حەشاردراوە، لە قوڵایی تووڕەهاتترین ئینسانیشدا خودا نوستووە."

- " ئەدی کوا ئەو بیانووەی تۆ بەهۆیەوە کڵێساکەی قەدیس دامیانۆت پێ ڕۆنایەوە؟ کوا ئەو خواستەی خۆت کە لێینەدەگەیشتیت و خودا هاتە خەونتەوە و بۆی ئاشکراکردیت؟ کوا ئەو بیانووەی تۆ بەهۆیەوە حاشات لە باب و دایکی خۆت پێکرد؟"

- " ئا، بەهەمان ئەو بیانووەی تۆ بەهۆیەوە هەموو شتێکی خۆت جێهێشت و دوامکەوتیت!"

من ڕەتیمدایەوە و گوتم:" بەڵام برا فرانسیسکۆس هەندێجار، هەندێجار زۆر شتمان دەوێ. باشە کام یەك لەوانە خواستی خودایە؟"

فرانسیسکۆس هەناسەیەکی هەڵکێشا و وەڵامیدامەوە:"قورسترینیان!"

لە دوورەوە هەور دەیگرماند و هەوا بۆنی بارانی لێدەهات.

- " ئەی ئێستا برا فرانسیسکۆس، لە قولاییترا چیت گەرەکە؟ دەتوانیت بەر لەوەی خودا پێتبڵێ، تۆ ئەو شتە بدۆزیتەوە؟"

سەری داگرت و هەمدیس هەناسەی هەڵکێشایەوە.

ئاخرییەکەی گوتی:" ناتوانم. من دەزانم چیم ناوێ، بەڵام نازانم چیم دەوێ!"

- " برا فرانسیسکۆس، ئەو شتە چییە ناتەوێ؟ ئەو شتە چییە لە هەموو ئەوانی تر زیاتر ڕقت لێیەتی و لێی دەترسیت؟ ببوورە کە لەو بارەیەوە پرسیارت لێدەکەم!"

فرانسیسکۆس بۆ ساتێك دوو دڵبوو، زاری هەڵێنا و هەمدیس دایخستەوە، ئەوجا بڕیاری خۆی وەرگرت و گوتی:" ئا، ناتوانم حەوسەڵەی گەڕەکانم هەبێ. ناتوانم بیانبینم. تەنانەت هەر کە لە دوورەوە دەنگی ئەو زەنگۆڵانەی بەپێوپلیانەوە کراوە تا هامشۆکەران لە دوورەوە ئاگاداربینەوە

و خۆیانیان لێلادەن، دەبییەم، تەنانەت هەر کە دەنگی ئەو زەنگۆڵانەیان دەبییەم ئیتر تووشی سەرە سوورە دەبم. خودایە بمبوورە، چ شتێك نییە لە دونیادا بەلای منەوە لە گەڕەکان قێزەوەنتر بێ!"

تفیکردەوە. هەستیکرد دڵی تێکەڵدێ و سەری لە گێژەوە دەچێ، بۆ ئەوەی بێتەوە سەر خۆی پاڵی بەدرەختێکەوەدا.

لەبەرخۆیەوە گوتی:" ڕۆحی ئینسان شەڕانگێز و لاواز و کلۆڵە، شەڕانگێز و لاواز و کلۆڵ .... خودایە کەنگێ ڕوحمی پێدەکەیت و ڕزگاریدەکەیت؟"

باران دایکرد. کلاوی پاڵتۆکانمان لەسەرکرد و پێمانهەڵگرت بۆ ئەوەی خۆمان بگەیەنینە نزیکترین گوند. کیژێك بەلاماندا تێپەڕی.

کچەکە سلاویکرد و گوتی:" ڕەحمەتتان لێبێت ئەی قەدیسەکانی خودا."

فرانسیسکۆس دەستی نایە سەر دڵی و سلاوەکەی سەندەوە، بەڵام چاوانی هەڵنەبڕی تا لە کەنیشکەکە بنۆڕێ، کیژەکە جوان و دڵڕفێن بوو.

لێمپرسی:" برا فرانسیسکۆس بۆچی چاوت هەڵنەبڕی؟"

وەڵامیدامەوە:" ئەدی چۆن دەتوانم چاو هەڵبڕم و لە ڕوخساری بووکی مەسیح بنۆڕم؟"

ئێمە ڕۆیشتین و هەر ڕۆیشتین. هەموو شوێنێك چۆڵەوانی و ئاسەواری مرۆڤ لە هیچ شوێنێکەوە دیار نەبوو، شەومان بەسەردا هات. بارانیش بەخوڕتر دەباری.

گوتم:" با ئەشکەوتێك بدۆزینەوە و شەوی تێدا ڕۆژکەینەوە، ئاخر خودا حەزناکا لەوە زیاتر بڕۆین، هەروەها خۆشمان نامانەوێ!"

لەو تاریکییەدا دەستمانگێڕا و لەهەموو شوێنێکی بناری چیاکەدا بۆ پەناگەیەك گەڕاین، ئاخرییەکەی ئەشکەوتێکمان دۆزییەوە و تێیخزاین. فرانسیسکۆس شادومانانە لێی ڕاکشا.

گوتی:" خودا باران دەنێرێ، بەڵام کڵاوی پاڵتۆشمان دەداتێ. باران بەخوڕتر دەبارێنێت، ئەوسا ئەشکەوتێکیشمان پیشاندەدا!"

گوتم:" ئەمە واتە ئەقڵ!"

فرانسیسکۆس قسەکەی بۆ ڕاستکردمەوە:" ئەمە واتە تیبەت!"

کۆڵە پشتەکەی کردەوە و منیش ئەو خواردنەم دابەشکرد کە ڕۆفینۆ لەکاتی خواحافیزییدا پێیدابووین، کەوتینە نانخواردن. هێند شەکەت بووین کە یەکسەر چاومان لێکنا و نووستین. من چونکە لادێیی بووم، یەکسەر خەو بردمییەوە، ئۆه، ئاخر من چ نیگەرانییەکم نەبوو خەوم لێبزڕێنێ. بەڵام وابزانم فرانسیسکۆس خەوی لێنەکەوت، بەیانی لەگەڵ شەبەقدا ڕاپەڕی و هاوارێکی کرد. بە ئەسپایی دەستی کێشا بە پێمدا. گوتی:" برا لیۆن هەستە، ئیتر وا ڕۆژبۆتەوە!"

خەواڵوو وەڵامیمدایەوە:" هێشتا تاریکە برا فرانسیسکۆس، پەلەی چیتە؟"

- " من پەلەم نییە برا لیۆن، ئەوە ئەوە، ئەوە خودایە پەلەیەتی. ڕابە!"

هەستام و گوتم:" خەونت بینی؟"

- " نا، بە درێژایی شەو نەمتوانی خەوم لێبکەوێ. دەمەو بەیانیی چاوانم لێکنا و بانگی خودام کرد، پێمگوت:(خودایە

لێگەڕێ بنووم، من کرێکارم، کرێکاری تۆم، ئەو شتەم کردووە کەتۆ ئەمرت پێداوم. ئاخر کلێساکەی قەدیس دامیانۆم ڕۆنایەوە، سەمامکرد و خۆم کردە گاڵتەچیی هەموو خەڵکی ئاسیزیی. خۆم لە باب و دایکم بێبەریی کرد، ئیتر بۆچی ناهێڵیت بنووم؟ لەوە زیاتر چیت لێمدەوێ؟ ئاخۆ ئیتر ئەوە بەس نییە؟)

ئەوسا بەژوور سەرمەوە، نا، بەژوور سەرمەوە نا، بەڵکو لەناوەوەمڕا دەنگێکی تووڕەم ژنەفت، گوتی:(نا، ئەوە بەس نییە!)

سوێند دەخۆم برا لیۆن نەنووستبووم، سوێند دەخۆم ئەوە خەون نەبوو، ڕەنگە هەموو شتەکانیتر، تۆ و من و ئەم ئەشکەوتە و بارانەکە خەون بن، بەڵام ئەو دەنگە خەون نەبوو. بەترسەوە هاوارمکرد:(ئەوە بەس نییە؟ لەوە زیاتر چیترت لێمدەوێ؟) گوتی: (ڕابە، ڕۆژ بۆتەوە، ڕێگەکە بگرەوەبەر، من لەبەر خاتری تۆ بارانەکە خۆشدەکەمەوە، ڕێگەی خۆت بگرەوە بەر و ئەوجا دەنگی زەنگۆڵەی گچکە دەبییەیت، ئەوە گەڕێکە

من بۆم ناردوویت، له باوەشی بگره و ماچیکه، گوێت لێیه؟ وا مەنوێنه گوێت لێنییه، چونکه وەڵام نادەیتەوه؟)

ئیتر لەوه زیاتر نەمتوانی ددان بەخۆمدا بگرم. پێمگوت: (تۆ هیچ باوك نیت، تۆ ئەو خەڵکەت خۆشناوێ، تۆ بێبەزەیی و قادری ڕەهایت و گەمه به ئێمه دەکەیت. هەنووکه که به ڕێگاوه به هاوڕێکەمم گوت من ناتوانم دەست له گەڕێکەوه بدەم، ئیدی تۆ ئەو قسەیەمت قۆستەوه و دەسوبرد دەتەوێ فرێم بدەیته باوەشی گەڕێکەوه. خودایه، ئاخۆ چ ڕێگەیەکیتر نییه، چ ڕێگەیەکی هاسانتر نییه بۆ ئەو ئینسانه کلۆڵەی که دەیەوێ تۆ بدۆزێتەوه؟)

ناوەوەم هەپرون بەهەپرون بوو، وەك بڵێی کەسێك پێم پێبکەنێ. دوای تاوێك گوتی:(نا، چ ڕێگەیەکیتر نییه!) وایگوت و ئیدی دەنگەکه سەرسوڕماوانه کڕ بوو."

به هاوسۆزییەکی قووڵەوه لەفرانسیسکۆسم دەنۆڕی که نائارام و ترساو لەبەر ئەشکەوتەکەدا ڕاوەستابوو. گوتم:"ئەدی ئێستا؟"

گوێی لێمنەبوو.

هەمدیس لێمپرسییەوە:" ئەدی ئێستا؟"

لایکردەوە، برۆی گرژکرد و گوتی:" کام ئێستا؟ چ شتێك نییە ناوی ئێستا بێت، هەستە و وەرە، دەڕۆین و دەیبینین."

- " کێ؟"

فرانسیسکۆس دەنگی نزمکردەوە. هەستمکرد تەواوی جەستە ئازار چەشتووەکەی دەلەرزێ. بە ئەسپایی گوتی:"گەڕەکە!"

لە ئەشکەوتەکە هاتینە دەرێ. ڕۆژبۆوە و باران خۆشیکردبۆوە، هەورەکان بە ئاسماندا خولیان دەخوارد و وەکی بڵێی هەناسەی خودا ڕاویانبنێ، دەڕەوینەوە. بەسەر هەموو گەڵای درەختێکەوە، دڵۆپە ئاوێك شۆڕببۆوە و دەبریقایەوە، پێدەچوو تەواوی پەلکەڕەنگینە لەدڵۆپە ئاوێکدا ڕاکشابێ.

بە ڕێگەکەدا دەچووینە پێش، بەرەو دەشتەکە شۆڕ دەبووینەوە کە هێشتا پۆشراو بوو بەتەمومژی بەیان. فرانسیسکۆس بە هەنگاوی گەورە لەپێشەوە دەڕۆیشت، ئاخر ئەو پەلەی بوو.

خۆر لەودیو چیاکەوە هەڵهات. ئەرز گەرمی بۆوە و هەروەها ئێمەیش گەرم داهاتین. لەخوارەوە، لەودیو دارسنەوبەرەکانەوە سەرنجماندا وا خەریکە شارێك دەردەکەوێ.

فرانسیسکۆس پرسی:" برا لیۆن، ئەو شارە کوێیە؟"

- " برا فرانسیسکۆس من سەرم گێژدەخوا، پێدەچێ یەکەمینجار بێت هەموو شتەکان بینم. وابزانم ئەو شارە (ڕاڤێننا) یە."

لە ناکاوێکڕا فرانسیسکۆس ڕاوەستا و ڕەنگی پەڕیی. قۆڵی گرتم.

بە ئەسپایی گوتی:" گوێت لێیە؟"

- " نا، چیی؟"

- " زەنگۆڵە چکۆڵەکان ...."

بەڵام هەر هەمان لەو کاتەدا کە ئەوەی گوت، هەر بە ڕاستیی دەنگی زرنگەی زەنگۆڵەم لەدوورەوە، لەدەشتەکەوە کەوتە بەر گوێ. هەردووکمان ڕاوەستاین، فرانسیسکۆس چەناگەی دەلەرزی، دەنگی زەنگۆڵە چکۆڵەکان نزیکدەبۆوە.

فرانسیسکۆس بەلاڵەپەتێ گوتی:" ئەوەتا ...." وایگوت و لەکاتێکدا کە هەموو جەستەی هەڵدەلەرزی، پاڵی بە درەختێکەوەدا. " ئەوە هات ....!"

بۆ ئەوەی بیگرم و نەهێڵم بکەوێ، لە ناو قەدەوە گرتم و گوتم:" وەرە با بڕۆین و ڕاکەین؟ دەی با بڕۆین!"

- " بۆ کوێ ڕادەکەیت؟ لە خودا ڕادەکەیت؟ چۆن، برا لیۆنی کلۆڵ، چۆن شتی وەها دەبێ؟"

- " برا فرانسیسکۆس، دەی با ڕێگەیەکیتر بگرینە بەر!"

- " ئێمە دەبێ لە هەموو ڕێگەکاندا گەڕێك ببینین، بە چاوانی خۆت دەبینی کە هەموو ڕێگەکان پڕ دەبن لە گەڕ و کاتێك لە باوەشیان دەگرین ئەوجا دیارنامێنن. برا لیۆن کەواتە ئازایەتیی بدەرە بەر خۆت و هەر ئێستا دەڕۆین!"

هەنووکە زرنگەی زەنگۆڵە چکۆڵەکان تەواوێك نزیك، لەودیو درەختەکانەوە دەگەیشتە گوێمان. ئیدی وا دەگەیشتنە لامان.

گوتم:" برا فرانسیسکۆس غیرەت بدەرە بەر خۆت، خودا گوڕی ئەوەت دەداتێ بەرگە بگریت!"

بەڵام هەروا کە فرانسیسکۆس بە پەلە ملی ڕێگاکەی گرتبووەبەر، گەڕەکە لەنێو درەختەکانەوە گەیشتە بەردەمی. گۆچانێکی پڕ لەزەنگۆڵەی پێبوو کە ڕایدەوەشاند تا ڕێبواران گوێیان لەزرنگەکەی بێ و دوورکەونەوە. فرانسیسکۆس چووە پێشێ و باوەشیکردەوە. گەڕەکە کاتێك ئەوی بینی، پێدەچوو تۆقیبێ، یەك زریکەی توندی کرد و وەکی بڵێی لەپێ کەوتبێ، ڕاوەستا. تەواوێك شەکەت و ئیدی لەوە نەدەچوو بتوانێ لەوە زیاتر ڕێبکا. منیش لێی نزیکبوومەوە، کە سەیریمکرد لەرز دایگرتم. کەپووی تا نیوەی داخوراو و نەمابوو، دەستەکانی پەنجەیان پێوە نەبوو، بەڵکو دوو کوتە تەختەی وشك بوون، لێویشی یەك پارچە برینێکی کێماویی. فرانسیسکۆس بەرەو لای ڕایکرد و باوەشی پێداکرد، داهاتەوە و دەمی ماچکرد. ئەوجا کردییە باوەشی، بە پاڵتۆکەی داپۆشی و بەهەنگاوی قورسەوە لە گەڵیدا بەرەو شار کەوتەڕێ. هەڵبەت لەوێ لە شار، خانەیەکی گەڕان هەیە کە بکرێ ئەم گەڕەی لێدانرێ.

فرانسیسکۆس هەر ڕۆیشت و ڕۆیشت، منیش لە دوایەوە هەنگاوم دەنا و چاوانیشم لێورڕێژبوون لە فرمێسك. خودا دڵڕەق

و بەزەبروزەنگە، خودا وێرانکەرە، چ بەزەییەکی بەئینساندا نایەتەوە. هەر ئەلعان فرانسیسکۆس چیی گوت؟ کە ڕەنگە خواستی خودا قوڵترین خواستی ناخی خۆمان بێت و ئێمە تێینەگەین؟ نا! نا! خودا پێمان دەڵێ: (هەر چیت ناوێ، من ئەوەم دەوێ. ڕقت لەهەر چییە، من ئەوەم خۆشدەوێ. ئەوە بیر خۆتبەرەوە کە حەزت لێی نییە، دەی من حەزم لەوەیە!) دە ئەوجا سەیرکە، هەر ئێستا فرانسیسکۆسی داماو ئەو گەڕەی ماچکرد و لە ئامێزی گرت.

خۆر بەرزببۆوە و تا نزیکەی نیوەی ئاسمان هاتبوو، یەکەمین دڵۆپە تەرزە باران هەمدیس دەکەوتە خوارەوە. شارەکە هەنووکە گەورەتر دیاربوو، بۆ ساتێك بورج و کڵێسا و خانووەکانی لەبەر تیشکی هەتاودا پرشنگیاندەدا. ئێمە نزیکتر بووینەوە.

لە ناکاوێکڕا فرانسیسکۆسم بینی سەرسوڕماوانە ڕاوەستا. دانەوێوە و چمکی پاڵتۆکەی لادا تا تەماشای گەڕەکە بکا. بەڵام لە ترسا هاوارێکی توندی کرد، ئاخر ژێر پاڵتۆکە بەتاڵ بوو!

فرانسیسکۆس ئاوڕیدایەوە و تەماشایکردم، زاری هەڵێنا تا قسان بکا، بەڵام هیچی بۆ نەهات و دایخستەوە. ڕوخساری پرشنگیدەدا و دەسووتا، ڕیش و دەم و کەپووی، هەمووی لەکڵپەی ئاگرێکدا دەسووتان.

کەوتە سەر ئەرزەکە، بەدەمدا ڕاکشا، گریا و ئەرزەکەی ماچکرد. من بەژوور سەرییەوە ڕاوەستابووم و هەڵدەلەرزیم. چ گەڕێك لەئارادا نەبوو، بەڵکو ئەوە مەسیح خۆی بووە کە وەکی گەڕێك دابەزیبۆوە سەر عەرد تا فرانسیسکۆس تاقیکاتەوە.

جوتیارێك بەلاماندا تێپەڕی، کە فرانسیسکۆسی بینی لەسەر ئەرزەکە و لەبەر بارانەکەدا کەوتووە و دەگری، ڕاوەستا.

جوتیارەکە پرسی:" ئەوە بۆچی دەگری؟ چ ڕوویداوە؟خۆ ناشێ چەتەکان پەلاماریاندابێ و لێیاندابێ؟"

وەڵامیمدایەوە:" نا، مەسیح هەر ئێستا بێرەدا تێپەڕی و ئەوی بینی ئیدی لەخۆشیدا کوڵیی گریانی بەر بوو."

جوتیارەکە شانی ڕاوەشاند، لە قاقای پێکەنینیدا و بە خێرایی تێپەڕی.

فرانسیسکۆس چاوانی کردنەوە، لەو ئاسمانە بە هەور پۆشراوەی ڕووانی، تەماشای بارانی کرد کە نمە نمە دەباری وهەوای تەم و مژاویی دەکرد. چاوی داگرت و منی بینی. هێشتا نەیدەتوانی بدوێ، زەردەخەنەیەکی بۆ کردم، منیش یەکسەر خۆم فڕێدایە لایەوە بۆ چەقی ڕێگەکە و ماچیم کرد و ڕوخساریم نەوازشکرد تا کاریگەری ئەو هەورەبروسکەیەی خودای لەسەر هێورکەمەوە کە لێیدابوو. هێشتا جەستەی هەڵمی لێهەڵدەستا.

چەندێك؟ چەند سەعات ئێمە ئاوها بێدەنگ لەو چەقی ڕێگەیەدا ڕاکشابووین؟ نازانم چەند سەعات، بەڵام کاتێك هەستاین و تەماشای چواردەوری خۆمانکرد، خۆر لەئاوابووندا بوو. هەنووکە فرانسیسکۆس هەمدیس دەیتوانی قسان بکا.

- " برا لیۆن بینیت؟ تێگەیشتیت؟"

- " بینیم برا فرانسیسکۆس ... بینیم، بەڵام لە هیچ شتێك نەگەیشتم ئەوە نەبێت کە خودا گەمەی لەتەکماندا کرد!"

- " من تێگەیشتم برا لیۆن. لە ماچکردنی هەموو گەڕەکان و هەموو ئیفلیجەکان و هەموو گوناهبارەکان گەیشتم ...."

ئیدی بێدەنگبوو. نەیدەوێرا دووی ڕستی خەیاڵاتەکانی بکەوێ.

- " ڕووناکم کەوە برا فرانسیسکۆس، ڕووناکمکەوە. لە تاریکیدا جێم مەهێڵە!"

دوای ساتێك ڕاپەڕی.

لەبەرخۆوە گوتی:" گەر ئینسان ماچی ئەوانە بکا، ئەوا هەموو ئەوانە، خودایە تۆبە، ئەوا هەموو ئەوانە دەبنە مەسیح!"

*

کە گەیشتینە ئەو شارە گەورەیە شەو داهاتبوو. دار سنەوبەرە بەژن زراڤە چڕەکانمان بینی. لەتاریکیدا سەرنجی بورجە بازنەییەکەمان دەدا و لەچواردەورماندا هەستمان بە هەناسەی

قووڵ و ئازادی زەریا دەکرد. ئەو بۆنی خوێیاوە چالاکیی وروژێنەمان هەڵدەمژت. ئێمە ئیدی گەیشتبووینە ڕاڤێننا، گەیشتبووینە ئەو شارە بەناو و شۆرەتە.

فرانسیسکۆس گوتی:" چ شارێکی خانەدان و ئەمیرانەیە، تەژییە بە کۆشك و کڵێسا و شانازیی دێرینە. دڵم پێی دەکرێتەوە."

گوتم:" با لێرە بمێنینەوە، بائەم زستانە لێرە ببەینە سەر. وەرزی باوبۆران دەستی پێکردووە، ڕووبارەکان هەڵدەسن، ئاخر ڕێگەی کوێ بگرینەبەر؟ برا فرانسیسکۆس هەڵبەت لێرە ڕۆحگەلێك هەن کە چاوەڕێت دەکەن."

ئاخر ئێمە شەکەت بووین و نەماندەتوانی لەوە زیاتر بڕۆین، لەنزیك شارەکە و بەرامبەر پەرستگە بەناوبانگەکەی قەدیس (ئاپۆللیناریۆ) ڕاوەستاین. دەرگاکان داخرابوون و شەوانە نەدەکرانەوە، ئیدی کەس نەیدەتوانی بچێتە ژووری. بارانیش بە لێزمە دەباری.

فرانسیسکۆس گوتی:" لێرە لە نزیك دەرگاکەوە دەنووین، بەیانیش زوو بەخواستی خودا بۆ نوێژ دەچینە ژوورەوە."

لە ناکاوێکڕا فرانسیسکۆس هەستیکرد برسییەتی.

پرسی:" برا لیۆن چ خواردنێك لە کۆڵەپشتەکەدا ماوە؟"

- " هیچ شتێك براکەم هیچ شتێك، تەنها زەنگۆڵەکەی تێدایە. ئاخر بە درێژایی ئەمڕۆ بەلای هیچ گوندێکدا تێنەپەڕیوین. برسیتە؟"

- " نا چ نییە. تا ڕۆژ دەبێتەوە چاوەڕێ دەکەین. ئێرە شارێکی گەورەیە و هەڵبەت هەمیشەماڵێك هەیە بە کولێرەیەك نانەوە چاوەڕێمانکا. کەیبانوو ئەو نانانەی بۆ ئێمە برژاندووە."

خاچمان کێشا و لەنزیك دەروازەکەوە لەپاڵ یەکدا ڕاکشاین و لەبەرئەوەی تەڕ بووین و سەرمامان بوو، پاڵمان بەیەکەوەدا.

گوتم:" برا فرانسیسکۆس، شتێك هەیە بە درێژایی ژیانم بیرم لێکردۆتەوە، بۆم ڕوونکەوە. هەندێك هەیە سواڵ ناکەن و گەر یەکێك سەدەقەیەکیان بداتێ وەریناگرن. هەندێك کەسیتر سواڵ ناکەن، بەڵام سەدەقە وەردەگرن. کەواتە ئەوانیش سواڵدەکەن. ئەوە کامیان ڕاستە؟"

- " خۆنەویستیی پیرۆز برا لیۆن دەخوازێ کە ئینسان دەستی ڕایەڵکا و سواڵ بکا و وەربگرێ، ئیدی شتەکانی تر هەمووی خۆبەزلزانییە. دەوڵەمەندان قەرزاری هەژارانن، لێگەڕێ ئەوانە قەرزەکانیان بدەنەوە. بەڵام ئێستا بەسە، لەوە زیاتر پرسیارم لێمەکە، ڕاکشێ و بنوو. تۆ ماندوویت، هەروەها منیش ماندووم. شەوباش!"

من دەمزانی فرانسیسکۆس پەلەیەتی بۆ ئەوەی لەگەڵ خودادا بەتەنیابێ. بێدەنگبووم و چاوانم لێکنا، بەدرێژایی شەو لەخەوەکەمدا هەستمدەکرد فرانسیسکۆس قساندەکا و گا پێدەکەنێ و گا دەگری.

بۆ بەیانی هەردووکمان لەبەردەم دەروازەکەدا ڕاوەستاین و چاوەڕێ بووین تا قەشەی دەرکەوان بێت و دەرگاکە بکاتەوە. لەودیو شیشەکانەوە و لەحەوشەکەوە لەباخچەکەمان دەنۆڕی بەداردێمشت و دارسەرووەکانییەوە و هۆدەی گومەزییش بەچواردەوریاندا. لەناوەڕاستیشدا بیرەئاوێکی مەڕمەڕیی و لەو دیویشیەوە کڵێسا بەناوبانگەکە هەبوو کە لەلایەن

هونەرمەندگەلێکی بە توانا و دەسترەنگینی خۆرهەڵاتەوە ڕۆنراو و نەخشێنرابوو.

شەبەقیدا. دەرکەوان بەکلیلەکانییەوە هات. دەرکەوان کەسێکی گرژ و مۆن بوو، بە ڕیشێکی کورتی لوول و پایشی پەتیی. شتێکی لەدەمیدا دەجوو بەڵام چەند ددانێك لە دەمیدا مابوونەوە، هەر کە ئێمەی بینی، سەروچاوی بەیەکدادا.

بە تووڕەیی گوتی:" سواڵکەرن؟ ئەم پەرستگەیە نانی ئێوەی نییە. تەمبەڵ و بەتاڵەن؟"

فرانسیسکۆس میهرەبانانە وەڵامیدایەوە:" باوکە دەرکەوان، ئێمە تەمبەڵ و بەتاڵە نین، ئێمەیش ئیش دەکەین، ئێمەیش کلیلمان پێیە کە دەرگایان پێدەکەینەوە و دەرگایان پێدادەخەین."

- " دەرگای کوێی پێدەکەنەوە و دەرگای کوێی پێدادەخەن هەی مورتەدینە؟"

- " دەرگای دۆزەخ!"

- " دۆزەخ؟"

- " بەڵێ دۆزەخ، واتە دڵمان!"

دەرکەوان وەکی سەگێکی هار حەپاندی، بەڵام هیچی نەگوت. کلیلەکەی بەدەستەوە گرت، بایدا و دەرگاکەی کردەوە، ئەڵقەڕیزەکەی ڕاکێشا و ئێمەیش چووینە ژوورەوە. قەشەکان لە هۆدەکانیان نەبوون، نوێژی بەیانی دەستی پێکردبوو. بونیادەم دەیتوانی نەغمەی تەرتیلەیەکی بەسۆز ببیەت. ڕۆشنایی بەخوڕ دەڕژا و بە باخچەکە ڕادەگەییشت، تەیرەکان بێدار ببوونەوە. قەشەیەکی گچکە لەبەر بیرەکەدا دانەویبۆوە و ئاوی هەڵدەگۆزا. دوو دارسەرووی باریك وەکی شمشێر بەرەو لای ڕاست و بەرەو لای چەپی کڵێساکە هەڵکشابوون و وەکی دوو سەرەك فریشتان لەویادا ڕاوەستابوون. داردێمشتێکی چڕ لەناوەڕاستی باخچەکەدا بۆنە خۆشەکەی خۆی پەخشدەکرد.

فرانسیسکۆس گەڵایەکی لێکردەوە و ماچیکرد، ڕێك وەکی مۆمێکی داگیرساو بەدەستییەوە گرت، ئەوسا پاڵێکی بە دەرگای کڵێساکەوە ناو چووە ژوورێ. من تینوو بووم و ڕاوەستام تا ئەو قەشە گچکەیە ئاوەکە هەڵبگۆزێ و منیش

لێی بخۆمەوە. ئاوەکەم خواردەوە و گورج بوومەوە. خاچم کێشا و سوپاسی خودام کرد کە تینوێتیی و ئاوی ئەفراندوون.

بەدەروازەکەدا چوومە کڵێساکە. قەشەگەل لەپەرستگەکانیاندا ڕاوەستابوون و گۆرانییان دەچڕی، بۆنی بخوور لە هەوادا بڵاوبۆوە. ڕۆشنایی لەپەنجەرە بۆیاخکراوەکانەوە پاڵەپەستۆی هاتنە ژوورەوەی بوو، پەنجەرەی بەڕەنگی سوورو شین و سەوز بۆیاخکراو. فرانسیسکۆسم بینی لەسەر بەردچنەکە دانیشتبوو لەسەر ئەژنۆ و بە نەشوەوە بەرەو ژوور، لەژوور میحرابەکەی دەنۆڕی.

منیش دیقەتی سەرەوەمدا، خودایە ئەوە چ موجیزەیەك بوو؟ ئاخۆ ئەوە بەهەشت بوو؟ مۆسایکێکی گەورە بە ڕەنگی سەوز و سپیی و ئاڵتونیی، قەدیس ئاپۆللیناریۆ لە ناوەڕاستا بە شەیالەی زێڕینەوە و دەستی بۆ پاڕانەوە هەڵبڕیبوو. لەلای ڕاست و چەپییەوە مەڕی سپی سپیی، دار سەروو، داری بەردار و فریشتەگەل. خودایە ئەوە چ سەوزەڵانییەك! چ تەڕ و تازەییەك! چ دڵڕفێنییەك بوو! چ هێمنییەکی نەمر و جاویدانیی بوو! چ مێرگێکی سەوز بوو بۆ ئەوەی ڕۆح تا ئەبەد

تێیدا بلەوەڕێ! تەنانەت منێك کە لادێیی بووم، ئەو دیمەنە گەلێك کاری لێکردم. لەلای فرانسیسکۆسەوە لەسەر ئەژنۆ دانیشتم و دەستمکردە گریان.

فرانسیسکۆس بەئەسپایی گوتی:" بێدەنگ! مەگری، پێمەکەنە، قسان مەکە، ڕۆچۆ لە لەخۆبوردووییدا!"

وا بزانم بە درێژایی ئەو ڕۆژە من و فرانسیسکۆس یەك تاقە وشە قسەمان لەگەڵ یەکدا نەکرد، بیرم نایەت چۆن لە کڵێساکە هاتینە دەرەوە یان ئاخۆ قەشەگەل نانێکیان دابێ پێمان بیخۆین یاخود کەنگێ خۆمانکرد بە شاردا! تەنها ئەوەم بیر دێ کە چۆن بە جاددەکاندا دەهاتین و دەچووین و لە خەڵکیمان دەنۆڕی، لە بورج و کۆشکەکانمان دەنۆڕی. بەڵام چ شتێکی ترمان نەبینی جگە لە مێرگێکی سەوزو پیاوێکی قەدیس لەناوەڕاستیدا و مەڕێك کە بەشادومانییەوە ڕایدەکرد و سڵاوی لێدەکرد. بە ژوور سەریشییەوە خاچێکی گەورە هەبوو کە باوەشی کردبۆوە و فەزای لە باوەشدەگرت.

دەمەوئێوارە لەگۆڕەپانێکی گەورە ڕاوەستاین کە وێنەیەکی مەسیح لەناوەڕاستیدا بوو. وی بەرخێکی نابووە سەر شانی تا

ئەو داماوە بۆ پشتیرەکەی بگەڕێنێتەوە. دوکانداران خەریکی داخستنی دوکانەکانیان بوون، جحێڵان لەگەڕەکەکانی ئەو نزیکانەوە بەرەو خوار ببوونەوە و هاتبوونە ئەویّ تا یەکتر ببینن و ببینرێن. باران خۆشیکردبۆوە، لەو هەوا پاقژ و شۆراوەدا بۆنی سنەوبەر دەهات. چاوتروکانێك و ئیدی فرانسیسکۆس زەنگۆڵەکەی ڕاوەشاند، وەك ئەوەی بیەوێ خەڵکەکە بانگهێشتکا تا بێن و گوێ بۆ ئەو شێتێتییە تازەیە ڕادێرن. بەڵام یەکسەر ژێوانبۆوە. هەڵبەت خەیاڵی لەشوێنێکی تر بوو، لەسەر عەردەکە دانیشت و لە خەڵکەکەی دەنۆڕی کە بەوێدا تێدەپەڕین.

منیش لە لایەوە هەڵتروشکابووم. لە ناکاوێکڕا لایکردەوە.

گوتی:" برا لیۆن، من لە جێگەیەك ئەو مێرگە سەوزە و ئەو مەڕە لەوەڕاوانە و قەدیس ئاپۆللیناریۆ و ئەو فریشتانەم بینیون کە بەدوایەوەن. بەڵام نازانم لە کوێ؟ چەند هەوڵدەدەم بیرم بکەوێتەوە بەڵام ناتوانم. بڵێی لەخەوندا نەمبینیبن؟"

بۆ ساتێك بێدەنگبوو، بەڵام یەکسەر بە خۆشحاڵییەوە دەستەکانی بەیەکداماڵی.

گوتی:" سوپاس بۆ خودا، ئێستا بیرمکەوتەوە، ئەوە چەند سەعاتێکە گینگڵم پێدەدا کەی و لەکوێ، ئەوا ئێستا دۆزیمەوە!"

ڕوخساری پرشنگیدەدا، چاوانی وەکی زومرود دەدرەوشانەوە.

بەخۆشحاڵییەوە لەژێر لێوەوە گوتی:" لە ناوەوەمرا!"

شەو داهاتبوو. تا شەو زیاتر چووبایە پێش، ئاشکراتر دەنگەکانی شار دەبیستران. شار وەکی ئاژەڵێکی تێری هەزار سەر لەتاریکییدا ڕاکشابوو، بە هەزارەها دەنگی بونیادەم و سەگ و ئەسپەوە، بە هەزاران جۆر ئاوازی بلوێر و سیتارەوە، شار پێدەکەنی و دەوەڕی و دەیحیلاند و گۆرانی دەچڕی، چاوتروکانێك و شەو قورس لەسەر هەموو ئەوانە ڕادەکشا، پێموابوو کە ئەوە مەسیحە لەوێدا، لە ناوەڕاستی شاردا ڕاوەستاوە و ئەوەش بەرخ نەبوو بەسەر شانییەوە کە دەیویست بۆ پشتیرەکەی بگەڕێنێتەوە، بەڵکو ئەوە تەواوی ڕاڤێننا بوو.
فرانسیسکۆس کە بینی سەرنجمداوەتە وێنەکەی مەسیح، گوتی:

- " برا لیۆن، بیر لە چ دەکەیتەوە؟ "

- " برا فرانسیسکۆس بیر لەوە دەکەمەوە کە ئەوە بەرخ نییە، بەڵکو ئەوە ڕاڤێننایە!"

- " ئەوە ڕاڤێننا نییە، برا لیۆن، نا، ئەوە ڕاڤێننا نییە، بەڵکو ئەوە دونیایە. ئەوە هەموو دونیایە!"

❋

هەمدیس بێدەنگبووینەوە، پیرەمێردێکی کەڵەگەت هات و لەبەردەمماندا ڕاوەستا، ئەو پیرەمێردە توندوتیژ دەینوواند و ڕیشێکی سپیی درێژی هەبوو. بەو ڕۆشناییەی کە لەیەکێك لەمەیخانەکانەوە دەهات، ڕوخسارە هەتاو بردووەکەیمان بینی کە تەژی بوو بەجێزامی شمشێر. وی خواوڕاسان گوێی لەدوا وشەکانمان ببوو، هات و بە چیچکانەوە لە نزیکمانەوە دانیشت.

گوتی:" ببوورن ، لەبەیانییەوە ئێوە دەبینم بە بێدەنگیی بەکۆڵە پشتێکی بەتاڵەوە بەم ناوەدا دێن و دەچن، هەروەك بڵێی هەردووکتان سواڵکەر بن و سواڵکەریش نەبن. ئێستاش گوێم لەدوا قسەکانتان بوو کە پێم قسەی حیسابیی بوو. بیرم زۆر کردەوە و لە خەیاڵی خۆمدا دەمهێنا و دەمبرد کە ئاخۆ دەبێ ئێوە چ بن؟ سواڵکەر بن؟ بەتاڵە بن؟ خەڵکانی داماو بن؟ پیاوانی قەدیس بن؟ هەر چەندمکرد نەمتوانی هەڵیبێنم."

فرانسیسکۆس پێکەنی، پەنجەی هەڵبڕیی و ئاماژەی بۆ وێنەکەی مەسیح کرد.

گوتی:" ئا، ئێمە ئەو بەرخە ونبووەین و هاواردەکەین و بەدوای مەسیحدا دەگەڕێین. ئەوە مەسیح نییە بەدوای ئێمەدا دەگەڕێ، بەڵکو ئەوە ئێمەین بەدوای ویدا دەگەڕێین!"

پیاوەکە بە کەمێك گاڵتەجاڕییەوە گوتی:" باشە ئێوە هاتوون بۆ ڕاڤێننا تا ئەو لێرە بدۆزنەوە؟"

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" ئەو لە هەموو شوێنێك هەیە، بەڵام نازانین لە کوێ میهرەبانیی دەنوێنێ و خۆیمان پیشاندەدا. ڕەنگە لە ڕاڤێننا."

پیرەمێرد سەرە سپییەکەی ڕاوەشاند، دەستی بەڕیشیدا هێنا و دەنگی نزمکردەوە. گوتی:" من جارێکیان ئەوم بینی و دۆزیمەوە، لە شوێنێکی دوور دوور، لەوپەڕی دونیا، لە گەرمەی هەڵایساوترین جەنگدا. کاتێك خۆی پیشاندام قڵافەتی بونیادەمی لەخۆگرتبوو. قڵافەتی پادشایەکی گەورە!"

پیرەمێرد هەناسەیەکی هەڵکێشا، بونیادەم هەستیدەکرد کە چۆن خەریکە دڵی شەقار دەبێ. فرانسیسکۆس دەستی نایە سەر ئەژنۆی. پێیگوت :

- " پیرەمێرد، بە مەسیح سوێندت دەدەم، بەو کەسەی کە بەژوور سەرمانەوە ڕاوەستاوە، پێمانبڵێ کەی و لەکوێ ئەوت بینیوە! یارمەتیمانبدە تا ئێمەیش بتوانین بیدۆزینەوە."

پیرەمێرد سەریداگرت و بۆ ساتێك بێدەنگبوو. بونیادەم دەیتوانی لە سیمایدا ئەوە بخوێنێتەوە کە چۆن خەریکە ئەو

وشانە لە ناوەوەیڕا تاووتوێ دەکا کە دەیەوێ بیانڵێ و چۆناوچۆنی دەبێ بکەوێتە قسان. دواجار زاری هەڵێنا، هەمدیس دایخستەوە و بێدەنگ بوو.

ئەوجا گوتی:" ئەوە دوور دوور لەخۆرهەڵات، لەو شارە دێرینەی ئۆرشەلیم، زیاتر لەبیست ساڵێك لەمەوبەر ڕوویداوە. ئەوێ دونیایەکی سەیر بوو، تەژی بوو لە بۆنی عەتر و بۆنی گەنیو و لە دارخورما، وەك ئەوانەی ئێمە لە تابلۆکاندا دەیبینین، درەختی سەیرتر لەوانەیشی لێبوو بە جۆرێکی ترێی دەنك زلەوە کە هێندەی زەلامێك دەبوون. ژنان دەتگوت تارمایین و لە تەوقی سەرەوە تا قولەپێیان پۆشرابوو، گەر بونیادەم جارێك لەجاران نینۆکی پەنجەی پایانی بینیبا، دەیبینی کە بە ڕەنگێکی سوور بۆیەکراون، وەکی بۆیەکردنی لەپی دەست و بنی پێیان. بەسەیرکردنی ئەو چەند کەسەدا زانیم کە ئێمە بەدیلمان گرتبوون. پیاوانیشیان، عارەبگەلێکی بێباوەڕ، کاتێك ئەسپیان غاردەدا، لەگەڵ ئەسپەکانیاندا دەبوونە یەك، بونیادەم نەیدەتوانی ببینێ ئاخۆ ئەسپەکە لە کوێدا کۆتایی دێ و سوارەش لە کوێوە دەسپێدەکا، بەڵکو دوو

سەرو شەش پێ و ڕۆحێكی دەبینی. پادشاكەشیان سوڵتان سەلاحەدین، كە جلكێكی بە زێڕ و مرواری دووراوی پۆشیبوو، جەنگاوەرێكی گەورە بوو، لە گەرمەی غارداندا خۆی هەڵدەدایە سەر ئەسپەكەی. كۆشكەكەی پڕ بوو لە فووارە و خەنجەر و ژن. لە مەرقەدی پیرۆز بە چیچكانەوە دادەنیشت و سمێڵی لوولدەدا و هەڕەشەی لەمەسیحییەت دەكرد."

فرانسیسكۆس هەناسەیەكی هەڵكێشا:

- " خودایە چ شەرمەزارییەك! لەبری ئەوەی تاو بدەینە خۆمان و بچین مەرقەدی پیرۆز ڕزگاركەین، كەچی لێرە لە ڕاڤێننا بێ ئیش دانیشتووین و دێین و دەچین و سواڵدەكەین!"

من ڕەتیمدایەوە:" گەر دەتەوێ مەرقەدی پیرۆز ڕزگاركەیت، ئەوا ڕۆحی خۆت ڕزگاركە!"

پیرەمێردەكە سەری ڕاوەشاند.

- " منیش كەڕەتێكیان تاومدایە خۆم و بۆ ڕزگاركردنی مەرقەدی پیرۆز ڕۆیشتم. ئەوكات من لێرە لە ڕاڤێننا كەسێكی دەوڵەمەند و سەرێكی ناو سەران بووم، خاوەن منداڵ و كێڵگە و ڕانەمەڕ و ئەسپێكی سپیی بووم كە وەك كوڕەكەم

خۆشمدەویست. ئەسپەکەم نەبێ هەموو شتێکم جێهێشت و تەنیای تەنیا ڕۆیشتم و تەنها ئەوم لەگەڵ خۆم برد. دوو پارچە قوماشی سوورم بە شێوەی خاچ لەسەر پشتی جلکەکەم دووری و بەرەو ڕزگارکردنی مەرقەدی پیرۆز کەوتمە ڕێ!"

هەمدیس بێدەنگبۆوە، دەستی ڕاوەشاند.

گوتی:" لە کوێوە دەست پێبکەم؟ سەرم تەژییە لە زەریا و بیابان و بورجی بەرز بە هیلالگەلەوە. لەناوجەرگەی بیرکردنەوەکانیشمدا ئۆرشەلیمی پیرۆز ڕاوەستاوە. من بە کەشتی سەفەرم کردووە، سوار ئەسپ بووم، خەڵکانێکم ناسیون کە بەزوبانگەلی جیاواز دوواون، خەڵکانی کێویی بەڕەنگی جیاوازەوە. بە سوار ئەسپەوە بە (کوستانتینیە) ی بەناوو شۆرەتدا، ئەو پایتەختە مەزنەی کە کەوتۆتە نێوان دوو کیشوەرەوە، خۆرهەڵات و خۆراوا، تێپەڕیووم و لەسەرسوڕماندا لە جێی خۆم وشکبووم. ئەدی خەونەکانی من چ بوون لەچاو هەموو ئەوەدا؟ موجیزەیەکی ئاوهایی لە تێگەیشتن و فامی خەڵکیان تێپەڕاندووە. خەونەکان هەژارن و کەنگێ توانیویانە شتێکی ئاوهاییمان بۆ بخەنەڕوو؟ بەهەر چواردەوری خۆمدا

دەسووڕامەوەو نەمدەتوانی تێربم لەسەیرکردنی کۆشك و کڵێسا و ئاهەنگ و ژن، خودایە تۆبە، ئەوانە مەرقەدی پیرۆزیان لەبیر بردبوومەوە.

کاتێك گەیشتمە ئۆرشەلیم، مەرقەدی پیرۆز کەوتبووە دەست مەسیحییەکان، ئەو پادشایەشی حوکمی ئۆرشەلیمی دەکرد ...."

پیرەمێرد ڕیشی بادا و ڕوخساری شاردەوە، پاشان درێژەی بە گێڕانەوەکەیدا:

- " پادشا جحێڵێکی تەمەن بیستساڵان بوو. خەڵکی بە (بالدویوین) بانگیان دەکرد، بەڵام من یەکسەر تێگەیشتم کە ئەو بونیادەم نییە، بەڵکو شتێکیترە. خودایە تۆبە، ڕەنگە خودا بووبێت، ڕەنگە ئەو کەسە بووبێت کە من بەدوایدا گەڕاوم. کاتێك بۆ یەکەمجار ئەوم بینی لەرز دایگرتم. عارەبەکان هەمدیس بە ئەسپ و وشترەکانیانەوە شاڵاویان هێنایەوە، تا لە پشتی ئۆرشەلیمەوە پەلامارمان بدەن. پادشا هاواریکرد، فوو بە شەیپوورەکاندا کرا، ئاڵای جەنگ بەرزکرایەوە، زرێمان پۆشی و بە پیادە و سوارە لە دەشتەکەی

دەرەوەی ئۆرشەلیمدا کۆبووینەوە و چاوەڕێ بووین تا پادشا تەشریف بێنێ.

ئۆی خودایە، چۆن کاتێك ئەوەم بیردێتەوە دڵم هەپروون بە هەپروون نابێ؟ ئاخر یەکەمینجار بوو ئەو ببینم! ئەوجا تێگەیشتم کە ڕۆحی ئینسان قادیری ڕەهایە، تێگەیشتم کە لە ناخی ئینساندا خودا دەژێ و ئیدی ئێمە پێویست ناکا بۆ دۆزینەوەی دونیای بەدوادا تەیکەین، تەنها هێندە بەسە دانەوینەوە و لەناو دڵی خۆمان بنۆڕین.

پادشایان لە قەفەسێکدا هێنا، نیوەی ڕوخساری گەنیو و نیوەکەی تریشی نەمابوو، نە پەنجەی مابوو، نەدەست و نە پا، نەیدەتوانی ڕێبکات، ئاخر چۆناوچۆنی ڕێیکردبا؟ ناچار هەڵیانگرتبوو. گەڕیی چاوانیشیی مەحفکردبوو، کوێر ببوو. خواوڕاسان من لەنزیکییەوە بووم و دانەویمەوە تا تەماشایکەم، بەڵام ناچاربووم کەپووم بگرم، ئاخر بۆنێکی گەنیوی بە چواردەوری خۆیدا بڵاوکردبۆوە.

پادشا لە کوتێك گۆشتی گەنیو زیاتر نەبوو. بەڵام لە ناوەڕاستی ئەو کوتە گۆشتەدا، ڕۆح قینج و قیت و نەمر

ڕاوەستابوو. ئەدی بۆچی خودا قێزی نەدەهاتەوە کە لەئاوها وێرانەیەکدا حوکمڕانیی بکا؟ سوڵتانی خەتەرناك قەڵا تۆکمەکەی (کێراك) ی لە بیابانی (مواب)، لەودیو زەریای مردووەوە، گەمارۆدابوو. پادشا بەو بیابانەدا کە گەرما تاوی تێداسەندبوو چووە پێشێ و ئێمەیش شەکەت و ماندوو کەوتینە دوای. بەڵام لەو قەفەسەدا هێزێك تاوی سەندبوو، کڵپەیەك دەسووتا، هەوا وەك دارسنەوبەرێکی گڕگرتوو بڵێسەیدەدا!"

پیرەمێرد بێدەنگبوو. نەیدەویست زیاتر قسان بکا. چما نەیدەویست یاخۆ نەیدەتوانی؟

دواجار گوتی:" کاتێك بیر لەوە دەکەمەوە، زەینم دەوروژێ، هەرگیز ئاوها ئاشکرا و ڕوون موجیزەی خودام نەبینیبوو. کاتێك وی مرد تەمەنی بیست و چوار ساڵان بوو، من لەوێ بووم، لە هۆڵە گەورەکەی کۆشکدا لە ئۆرشەلیم، ئەو لەوێ دواهەناسەیدا. دایکی، دایکە چاوچنۆك و سەرچڵەکەی و (سیبێللا) ی خوشکیشی، خوشکە فێڵباز و جوان و هەوەسبازەکەی بەدەورییەوە بوون. هەروەها هۆڵەکە تەژی بوو

له بارۆنگەل، کۆنتگەل، مەرکیزگەل و گەورە پیاوانی خوێنمژ کە پەلەیان بوو پادشا زوو بمرێ و ئەوجا وەکی گورگی برسی پەلاماری شانشینی ئۆرشەلیم بدەن و بە کەڵبەکانیان هەلا هەلایکەن و هەریەکەیان کوتێکی بۆ خۆی بەرێ. بەڵام پادشا، بەشکۆ و نەجیب، لە تەمەنی بیست و چوارساڵییدا، تاجی دڕك بەسەر سەرە گەنیوەکەیەوە، بێدەنگ و ئارام ڕۆحی خۆی سپاردە خودا."

جەنگاوەری دێرین سمێڵی دەجوی و فرمێسکی درشت بەسەر گۆنا چرچ و لۆچەکەیدا دەڕژا. فرانسیسکۆسیش سەری بەسەر ئەژنۆکانیدا شۆڕکردبۆوە، لە ناکاوێکڕاو لە تاریکیدا دای لە قوڵپی گریان.

پاشان جەنگاوەری دێرین فرمێسکەکانی وشککردنەوە، شەرمی دەکرد کە گریاوە، دەستی لەسەر عەردەکە دانا و ئێسکە پیرەکانی تەقین و ئەوجا هەستایە سەر پێیان. پاشان بێدەنگ و بە بێ هیچ قسەیەك دیار نەما.

فرانسیسکۆس هێشتا هەر دەگریا.

دواجار سەری هەڵبڕی و لەبەرخۆیەوە گوتی:" ئەمە یانی ڕۆح، ئەمە یانی خودا، ئەمە یانی ئینسانی ڕاستەقینە، ئیدی لەم ساتەوەختەوە، ئەو گەڕە دەبێتە پێشەنگمان و ڕێنوێنیمان دەکا. هەستە برا لیۆن، دەی با بڕۆین."

- " بە ناوی خودا، بۆ کوێ ؟"

- " بۆ ئاسیزیی دەگەڕێینەوە، لەوێ بازەکە دەدەین، دەی با بڕۆین ئەی تەمبەڵی خودا!"

- " هەر ئێستا، بەم نیوەشەوە؟"

- " بەڵێ، ڕێك هەر ئێستا. پێتوایە خودا چاوەڕێ دەکا تا ڕۆژ بێتەوە؟"

❋

پێنج

بە درێژایی ڕێگەی گەڕانەوە پادشای گەڕ لە پێشەوە دەڕۆیشت و ڕێنوێنیی دەکردین. باران بەخوڕ دەباری و ڕووبارەکان هەستابوون و ڕێگەکان سڕردرابوونەوە، دەڕۆیشتین و تا ئەژنۆ لەقوڕدا بووین. لە سەرمادا تەزی بووین و برسێتیی برستی لێبڕیبووین، لە زۆر گوندان خەڵکیی بەردیان تێدەگرتین و ڕاویاندەناین، فرانسیسکۆسیش هاواری دەکرد:" ئەڤین! ئەڤین! ئەڤین!" وایدەگوت و جوتیارەکان سەگیان تێبەردەداین.

فرانسیسکۆس بۆ ئەوەی دڵمبداتەوە گوتی:" ئەمە چییە لەچاو ئەو ئازارانەی کەدەبێ بۆ مەسیح بچێژرێن، ئەمە لەچاو

ئەوەدا وەکی گەمەی منالآن وەهایە! پادشا گەڕەکە بێنەوە یادی خۆت!"

شەوێکیان کە تەواوێك شەکەت بووین و لەتاو سەرماو برسێتیی و تەڕیی کە دزەی کردبووە نێو ئێسکەکانیشمانەوە، خەبەرمانبۆوە، لە دوورەوە ڕوناکیی دەیرێکمان بینی، بەپەلە بەرەو ئەوێ چووین تا بەڵکو قەشەکان بەزەییان پێماندابێتەوە و ڕێگەمان بدەن بچینە ژوورەوە، ڕەنگبێ لەوێش تیکە نانێکمان بدەنێ و لای ئاگری پیرۆزەوە دانیشین و گەرمان بێتەوە. خودا بە لێزمە بارانی دەباراند، دونیا وەکی قیر ڕەشدەچۆوە، دەکەوتینە چاڵەوە و دەهاتینەوە دەرەوە و پاشان دەکەوتینەوە ڕاکردن. من جنێوم بەباران و تاریکیی و سەرما دەدا، بەڵام فرانسیسکۆس گۆرانیی دادەنا و ئەوجا دەیچڕی.

خودایە ئەمە چ موجیزەیەکە
باڵەکان لە قوڕدان
خودا بە حەواوەیە
خودایە، کاتێك کرمەکان بیر لە تۆ دەکەنەوە

خۆشحاڵانە باوەشیدەکردەوە و هەوا و بارانی لەئامێز دەگرت، کاتێ پای دادەنا و دەکەوتە چاڵێکەوە، دەیگوت:" قوڕ خوشکمە، با یش برام!"

بۆ ساتێك ڕادەوەستاو چاوەڕێی دەکرد بیگەمێ، من هەمدیس کەوتبوومە چاڵێکەوە و هاتبوومە دەرەوە و دەشەلیم.

گوتی:" برا لیۆن، هەر ئەلعان گۆرانییەکم دانا، حەزدەکەیت بیبیستیت؟"

بە تووڕەیی وەڵامیمدایەوە:" برا فرانسیسکۆس، ئێستا لە کوێ تاقەتی ئەوەمان هەیە گوێ لە گۆرانیی ڕادێرین؟"

- " گەر ئێستا گۆرانیی نەڵێین برا لیۆن، ئەدی کەنگێ دەبێ بیڵێین؟ گوێڕادێرە! ئەوەڵێن ئاژەڵێکی بچکۆلانە کە لەبەر دەروازەی بەهەشتا ڕاوەستا تا بچێتە ژوورەوە هێلکەشەیتانۆکە بوو. پیترۆس دانەوێوە و گۆچانەکەی پێدا هێنا، پێیگوت:(ئەرێ ئەوە هێلکە شەیتانۆکەی بچکۆلانە لێرە بە دوای چیدا

دەگەڕێیت؟) هێلکە شەیتانۆکە وەڵامیدایەوە:(بە دوای نەمرییدا!) پێیگوت:(نەمرییت بۆچییە؟) هێلکە شەیتانۆکە وەڵامیدایەوە:(پێمەکەنە، ئاخۆ منیش مەخلوقی خودا نیم؟ ئاخۆ منیش وەکی میخاییل فریشتەیەکی خودا نیم؟ من هێلکە شەیتانۆکەیەکی فریشتەم!) پێترۆس لێیپرسی: (گەر وایە ئەی باڵە ئاڵتونییەکانت کوان؟ ئەی کوانێ پێڵاوە پادشاییە سوورەکانت؟ کوا شمشێرە بریقەدارەکەت؟) هێلکەشەیتانۆکە وەڵامیدایەوە:(ئەوەتان لە ناخمدا، نوستوون و چاوەڕێ دەکەن!) پێترۆس پرسی:(چاوەڕێی چ دەکەن؟) هێلکە شەیتانۆکە وەڵامیدایەوە:(چاوەڕێی ساتەوەختی مەزن!) پێترۆس گوتی:(کام ساتەوەختی مەزن؟) هێلکە شەیتانۆکە گوتی:(ئا ئەم ساتەوەختە!) هێلکە شەیتانۆکەکە وایگوت و وەك بڵێی باڵی لێ ڕووابێ، قەڵەمبازێکی دا و خۆی بە بەهەشتدا کرد."

فرانسیسکۆس بەپێکەنینەوە لێی پرسیم:" تێگەیشتیت؟ ئێمە هێلکە شەیتانۆکەین برا لیۆن، لە ناوەوەمانڕا باڵ و

شمشێر هەیە، گەر بمانەوێ بچینە بەهەشت، ئەوا دەبێ بازێك بدەین. وەرە برای جمکم، وەرە و بازەکە بدە!"

دەستی گرتم و بەپەلە کەوتینەوە ڕۆیشتن، بەڵام دوای ساتێك بە هەناسەبڕکێوە ڕاوەستا.

- " برا لیۆن، بەئارامیی گوێ بۆ ئەوە ڕادێرە کە پێتی دەڵێم، گوێت تیژکەوە. گوێت لێیە؟ من وا هەستدەکەم تۆ زۆر بەم تەرزە ژیانەمان خۆشحاڵ نەبیت، خەمباریت و پێدەچێ ئەم ژیانەت پێ دژوار بێ!"

- " نا برا فرانسیسکۆس، من بۆ ئەوە خەمبار نیم، بەڵام ئاخر ئێمە ئینسانین. تۆ ئەوە لەبیردەکەیت کە ئێمە ئینسانین، بەڵام من ئەوە لەبیرناکەم، ئەوە هەموو شتێك بوو."

- " برا لیۆن دەزانیت باڵاترین بەختەوەریی چییە؟ "

وەڵامیمنەدایەوە. هەڵبەت دەمزانی باڵاترین بەختەوەریی چییە، باڵاترین بەختەوەریی ئەوەبوو بگەینە ئەو دەیرەو بەزەییان پێماندابێتەوە و دەرگاکەمان لێبکەنەوە، باڵاترین بەختەوەریی ئەوەبوو ئاگردانەکەمان بۆ داگیرسێنن، چوارمشقی لەبەریدا دانیشین، ژەمێك خواردنی خۆش و

گەرمان بۆ ئامادەکەن و لە ژێر زەمینی پەرستگەکەوە یەك بوتڵی گەورە شەرابی کۆنمان بۆ بێنن! بەڵام چۆن دەکرا ئەم شتە ئاقڵانانەیە بە فرانسیسکۆس بگوترێ! ئەڤینی ئەو بۆ خودا وایلێکردبوو چاو لەویستەکانی ئینسان بپۆشێ. بۆ ئەو برسێتیی نان و تینوێتیی ئاو و شەراب بوو، ئیدی چۆناوچۆنیی دەیتوانی لەبرسێتیی و تینوێتیی بگا؟ بۆیە منیش وەڵامیمنەدایەوە و قوڕ و قەپم لێکرد.

- " برا لیۆن، بە باشیی ئەمەت لە بیر بێت کە پێتیدەڵێم، گەر ئێمە بە تەقواترین کەس و خۆشەویستترین مەخلۆقی خوداش بین لەسەر ئەرز، ئەوا بە دڵنیاییەوە ئەوە بەختەوەریی باڵا نییە!"

لە تاریکییدا بەردەوامبووین لەڕۆیشتن، فرانسیسکۆس هەمدیس ڕاوەستایەوە.

لەبەر ئەوەی نەیدەتوانی لە تاریکییەکەدا جیامکاتەوە، بە دەنگێکی بەرز گوتی:

- " برا لیۆن، برا لیۆن تەنانەت گەر ڕۆشنایی ببەینەوە بۆ چاوانی کوێرەکان و ڕۆحگەلی شەڕانگێز لەمرۆڤەکان دەرکێشین

و مردووان زیندووکەینەوە، ئەوەی پێتیدەڵێم باش بیهێنەرەوە بیری خۆت، تەنانەت گەر ئەوانەش بکەین، بە دڵنیاییەوە ئەوە بەختەوەریی باڵا نییە!"

من بێدەنگبووم، ئاخر چۆن دەکرا بونیادەم لەگەڵ پیاوێکی قەدیسدا بکەوێتە جەدەلەوە؟ لەگەڵ ڕۆحە شەڕەنگێزەکاندا دەکرێ، بەڵام لەگەڵ پیاوێکی قەدیسدا ناکرێ، لەبەر ئەوە بێدەنگبووم.

دەچووینە پێش و قاچمان لە بەرد و لەو پەلکی درەختانە هەڵدەنگاوت کە باران شکاندبوونییەوە. فرانسیسکۆس هەمدیس ڕاوەستایەوە.

- " برا لیۆن، گەر تەنانەت بتوانین بە زوبانی هەموو ئینسان و فریشتەکان بدوێین، گەر بتوانین بەقسەکانی خودا وەعز بدەین و هەموو کافران بکەینە مەسیحیی، برا لیۆن شتێکت پێدەڵێم لەبیری نەکەیت، بە دڵنیاییەوە ئەوەش بەختەوەریی باڵا نییە!"

ئیتر حەوسەڵەم نەما. ئاخر من برسی بووم و لەسەرمادا تەزیی بووم، قاچم دەئێشا. بە بێزارییەوە گوتم:" باشە پێمبڵێ بەختەوەریی باڵا چییە؟"

فرانسیسکۆس هەنگاوەکانی خێراترکرد و وەڵامیدامەوە: "دوایی دەیبینیت!"

ئیتر ئێمە ئەلعان گەیشتبووینە دەیرەکە. دەرگاکەی داخرابوو، بەڵام هێشتا لە هۆدەکاندا چرا هەڵکرابوو. فرانسیسکۆس لەزەنگە چکۆڵەکەیدا، من لەبەرئەوەی تەزیی بووم، دەسوبرد خۆم خزاندە لای سوچێکی دەرگاکەوە.

گوێمان هەڵخستبوو چاوەڕێ بووین تا بزانین ئاخۆ دەرکەوانەکە دێت دەرگاکەمان لێبکاتەوە یان نا؟ من هەنووکە شەرم دەکەم کە ئەوە دەڵێم، بەڵام کاتێك مرۆڤ ددان بە گوناهێکدا دەنێ، ئیتر ئەو گوناهە دەسڕدرێتەوە و بە گوناهـ ناژمێردرێ. من لەناوەوەمڕا نەفرەتم لەو چارەنووسە دەکرد کە منی بەفرانسیسکۆس، بەو ئاژەڵە کێوییە ترسناکەی خوداوە بەستبۆوە. بێئەوەی بەخۆی بزانێ وەك پادشا گەڕەکەی ئۆررشەلیمی لێهاتبوو، کوتێك گۆشت و چنگێ ئێسکی

لێمابۆوه و لەناوەوەشڕا تەژی بوو لە خودا. لەبەرئەوە بوو کە ئەو ئاوهابوو، لەبەرئەوە بوو کە هەستی بە برسێتی و تینوێتیی و سەرما نەدەکرد و ئەو بەردانەی تێیدەگیرا بەلایەوە گوڵە لیمۆ بوون و فێنکیان دەکردەوە. بەڵام من ئینسان بووم، ئینسانێکی ئاقڵ و داماو، من برسی بووم و بەردەکانیشم بەلاوە هەر بەرد بوون.

له ناوەوە دەرگایەك کرایەوە و تەپەی هەنگاوگەلێکی قورس هاتنە گوێ.

بەخۆمگوت:" ئەوە دەرکەوانەکە هات، سوپاس بۆ خودا، هەر دەبێ بەزەیی پیاماندا بێتەوە!"

دەنگێك بە توڕەیی گوتی:" ئێوە کێن کە بەم ناوەختە هاتوون؟"

فرانسیسکۆس بەمیهرەبانیی وەڵامیدایەوە:" ئێمە دوو خزمەتکاری هاکەزایی مەسیحین، برسین و سەرمامانە و ئێستایش بەم شەوە، لەم پەرستگە پیرۆزەدا بەدوای پەناگەیەکدا دەگەڕێین. دەی برای دەرکەوان دەرگاکەمان لێبکەوە!"

دەنگەکە نەڕاندی:" بڕۆن بەڕێی خۆتانەوە، ئێوە خزمەتکاری مەسیحن؟ گەر وایە ئەی بۆچی بەم ناوەختە لەم ڕێوبانانەدا دەسوڕێنەوە؟ ئێوە چەتەن کە پەلاماری خەڵکی دەدەن و دەیانکوژن و پەرستگەکان دەسوتێنن، دەی بەڕێی خۆتانەوە بڕۆن!"

هاوارمکرد:" ئەریٚ تۆ ڕوحمت نییە برای دەرکەوان، دەتەویٚ لەسەرمادا ڕەقبینەوە؟ گەر باوەڕت بەمەسیح هەیە ئەوا دەرگاکەمان لێبکەوە و کونجێکمان بدەریٚ تێیدا خۆمان لەباران بپارێزین و لەتیٚ نانیشمان بدەریٚ بیخۆین. ئێمە خەڵکانی مەسیحین و بەزەییت پیاماندا بێتەوە!"

دەنگی کێشانی گۆچانێکمان بە بەردچنی حەوشەکەدا هاتە گویٚ.

دەنگە تووڕەکە گوتی:" هەر ئێستا دێمە دەرەوە و بیرازێکی چاکتان دەکەم هەی فێڵباز و هیچ و پووچینە!" دەنگەکە وایگوت و قوفڵی دەرگای حەوشە لەتەق و هوڕی کرانەوەدا بوو.

فرانسیسکۆس لای بۆ کردمەوە و گوتی:" برا لیۆن ئازابە! چ بەربەرەکانییەك مەنوێنە!"

دەرگاکە کرایەوە. قەشەیەکی زل بە تێلایەکی ئەستوورەوە هێرشی هێنا، ملی فرانسیسکۆسی گرت.

نەڕاندی:" هەی تاوانبارینە، پیاوکوژینە، هاتوون پەرستگەکە وێرانکەن؟ کەواتە دەی بخۆ! بخۆ!" وایگوت و بە تێلاکە کەوتە بیرازکردنی جەستە لاواز و باریك و بنێسەکەی فرانسیسکۆس. من شالاوم برد تا لەژێر دەستی قەشەی دەربێنم، بەلام فرانسیسکۆس دەستی ڕایەلکرد و گوتی:

– " برا لیۆن بەربەرەکانی خواستی خودا مەکە! برای دەرکەوان لێمدە، تۆ ڕزگارکەری منیت!"

دەرکەوان بە گالتەجاڕییەوە پێکەنی، لای بۆ من کردەوە و ملی گرتم.

– " ئێستا نۆرەی تۆیە هەی کەلەکچی!"

منیش دارەکەمم بەرزکردەوە تا بەرگریی لەخۆم بکەم، بەلام فرانسیسکۆس نائومێدانە هاواریکرد:

" برا لیۆن توو ناوی مەسیح چ بەربەرەکانییەك مەنوێنە!"

به تووڕەبوونەوە هاوارمکرد:" ئەدی لێیگەڕێم بمکوژێ؟ نا، دەبێ بزانیت، منیش هەقی خۆم دەکەمەوە."

- " برا لیۆن، برا لیۆن، گەر منت خۆشدەوێ بەربەرەکانیی مەنوێنە. لێگەڕێ تا برای دەرکەوان ئەرکی خۆی بەجێبێنێ، خودا ئەرکی ئەوەی پێ سپاردووە کە لێماندا، لێگەڕێ با ئەرکەکەی سەرشانی بەجێبێنێ!"

دارەکەم لەسەر عەردەکە فڕێدا و دەستم بە نیشانەی خاچ دانا.

لەکاتێکدا کە لە تووڕەییدا لێوەلەرەم پێکەوتبوو، گوتم:" لێمدە برای دەرکەوان، دەی تووڕەیی خودا دامرکێنەوە!"

دەرکەوان بەقسەکانمان پێکەنی، وی بۆنی شەراب و سیری لێدەهات، ئەوجا کەوتە بیرازکردنی من، بیرازکردنێکی وەها کە گوێم لەخڕوهوڕی شکانی ئێسکەکانم بوو. فرانسیسکۆس لەسەر ئەرزەکە لەقوڕەکەدا دانیشتبوو، قسانی لەگەڵ دەکردم و ئازایەتیی دەدامە بەر.

- " هاوار مەکە برا لیۆن، کفر مەکە، دەست بەرز مەکەرەوە، پادشای گەڕ بهێنەوە بیری خۆت، مەسیح بهێنەوە بیرت ئەو دەمەی کە لە خاچدرا، ورەت هەبێ!"

دەرکەوان لەکاری خۆی بۆوە، بەڵام بەوەشەوە هێشتا سەروو تێلایەکی تری پێداکێشاین و ئەوجا دەرگاکەی کلۆمدا.

من لەسوچێکدا کەوتم، ئازارم هەبوو، لە دڵی خۆدا جنێوم دەدا، بەڵام نەمدەوێرا زار هەڵبێنمەوە. فرانسیسکۆس خۆی بۆ ئەو شوێنە کێشکرد کە منی لێکەوتبووم، بە میهرەبانییەوە دەستیگرتم و شانە کوتراوەکانمی نەوازشکرد. ئەویش خزایە سوچەکەوە و ئیدی پالّمان بەیەکەوەدا تا گەرممان بێتەوە.

چرپاندی بە گوێمدا وەك ئەوەی نەیەوێ کەس گوێی لێبێ:" برا لیۆن، ئەمەیە بالآترین بەختەوەریی!"

برا فرانسیسکۆس زۆر پێی لێ هەڵبڕیوە، من ئیتر کەللەیی بووم.

بە دەنگی بەرز گوتم:" ئەمە بالآترین بەختەوەرییە؟ بمبوورە برا فرانسیسکۆس، بەڵام من ئەمە ناو دەنێم بالآترین لووت بەرزیی. دڵی بونیادەم لاف وگەزاف لێدەدا بەوەی کە جگە لەو

شتانەی حەزی لێنین، نایەوێ شادومانانە پێشوازی لە چ شتێکیتر بکا. خودا بەو دڵە دەڵێ: من خواردنم داوەپێت تا بیخۆیت، شەرابم داوەپێت تا بیخۆیتەوە، ئاگرم داوەپێت تا خۆتی پێگەرم بکەیتەوە، کەچی ئەو دڵە بێشەرمە وەڵام دەداتەوە: نا، نا، نامەوێ! ئاخر کەنگێ دەبێ ئەو دڵە خۆبەزلزانە شێتە بڵێ، بەڵێ دەمەوێ؟"

- " برا لیۆن کاتێك خودا ئامێزی خۆی دەکاتەوە و بەو دڵە دەڵێ: وەرە! ئیدی دڵ بەهەمموو ئەو بابەتی شادومانییە گچکە و نادیارانە دەڵێ: نا، نا، نا! پێتوایە بۆچی؟ بۆ ئەوەی خۆی لێیان ڕزگارکا و یەکسەر بێتە سەر بەڵێ مەزنەکە."

-" ئاخۆ ناتوانێ جگە لەو ڕێگەیە، بە ڕێگەیەکیتردا بگاتە ئەوێ؟"

- " نا، ناتوانێ. تەنها ئەو (نا) گەلەن براکەم کە ڕێگە بەرەو (بەڵێ) گەورەکە خۆشدەکەن."

- " بەڵام بۆچی خودا ئەو شتە خۆشانەی لەسەر ئەرز خولڤاندوون؟ بۆچی ئەو خوانە بەشکۆیەی بۆ ڕازاندووینەتەوە؟"

- " بۆ ئەوەی ئیرادەمان تاقیکاتەوە برا لیۆن؟"

- " چۆناوچۆنی بتوانم لەگەڵتدا پێکبێم برا فرانسیسکۆس؟ لێگەڕێ با بنووم، ئاخر خەو لەخودا بەڕوحمترە، خەو ڕێگەم دەدا خەون بە نانەوە ببینم!"

چاوانم لێکنان و خۆم گرمۆڵە کرد. خۆشبەختانە خەونی بە بەزەیی هات و بردمی.

شەبەقیدابوو کەسێك بە پایدا کێشام، ئەوە فرانسیسکۆس بوو، خەبەرمبۆوە.

- " گوێڕادێرە برا لیۆن، وا ئەو هات!"

دەنگی دەرکەوانەکە لە حەوشەکەوە دەهات. کلیلەکان لەبەر پشتێنەکەیدا زرنگەیان دەهات، دەرگاکە کرایەوە.

لەبەر خۆوە گوتم:" سوپاس بۆ خودا، عەزابمان تەواو."

پێمدانا و خۆم ئامادەکرد بچمە ژووریّ.

فرانسیسکۆس لایکردەوە و تەماشایکردم، چاوانی تەژی بە ئازارێکی قەدیسانە پرشنگیاندەدا.

لێیپرسیم:" بچینە ژوورەوە؟ دەڵێی چی ئەی شێری خودا، بچینە ژوورەوە؟"

تێگەیشتم. دەیویست سەر بکاتە سەرم، لەبەرئەوەی برسی بووم و لەوە زیاتر نەمدەتوانی بەرگەی برسێتیی بگرم. ئەمەش لە عیزەتی نەفسمی دادەبەزاند.

وەڵامیمدایەوە:" نا، ناچینە ژوورەوە! برسیم نییە!" وامگوت و گەڕامەوە.

فرانسیسکۆس باوەشی پێداکردم.

- " ئافەرین برا لیۆن، من دەمەوێ ئاوها بیت، دەمەوێ ئازا بیت!"

ئەوجا بەرەو پەرستگەکە لایکردەوە.

- " خودا حافیز ئەی دەیرە پیرۆزە میوان نەویستەکە، برا لیۆن پێویستی پێت نییە و نایەتە ژوورەوە!"

ئەوجا خاچمان کێشا و هەمدیس ملی ڕێگەمان گرتەوەبەر. فرانسیسکۆس خەریکبوو لەخۆشحاڵییدا دەفڕی.

*

خۆر هاتبووە دەرێ و باران نەدەباری. ئەرز ڕاکشاو و تازە خۆشتوو پرشنگیدەدا، درەخت و بەردەکان زەردەخەنەیان دەهاتێ. دوو قژقرە لەپێشمانەوە باڵە تەڕەکانیان ڕادەوەشاند و وەك بڵێی گاڵتەمان پێبکەن، تەماشای ئێمەیان دەکرد و دەیانخوێند، بەڵام فرانسیسکۆس دەستی بۆ ڕاوەشاندن و سڵاوی لێکردن و گوتی:" ئەمانە قەشەی تەیرەکانن، بنۆڕە چۆن جلکیان پۆشیوە؟"

پێکەنیم و گوتم:" ڕاستدەکەیت برا فرانسیسکۆس، من جارێکیان هەر بەڕاستیی لە کڵێسایەکی نزیك پیرۆجیا قژقرەیەکم بینی کە فێر ببوو سروودی **Kyrie eleison** * بچڕێ، ئەو تەیرە قەشەیەك بوو بۆ خۆی!"

فرانسیسکۆس هەناسەیەکی هەڵکێشا.

- " ئاخ گەر کەسێك بیتوانیبا تەیرەکان، گاو مانگا، بەرخ، سەگ، گورگ و بەرازە کێوییەکانی فێری ئەو دوو وشەیە **Kyrie eleison** کردبا! ئاخ گەر بەهەمان شێوە

---

* گوزارشتێکی گریکییە، واتە " خودایە ڕوحمم پێبکە!"یەکێکە لە سروودەکانی قوداسی کاسۆلیکیی . وەرگێڕی سوێدیی.

هەموو بەیانییەك سەرجەم مەخلوقاتەکان لەخەو ڕابوونایە و بونیادەم بیتوانیبا گوێی لێیانبووایە کە لەسەر درەخت و لەناو تەویلەکان و لەباخچە و دارستانەکانەوە ستایشی خودا دەکەن و هاوار دەکەن Kyrie eleison!"

گوتم:" جارێ لێگەڕێ با خەڵکیی فێری ئەو دوو وشەیە بکەین. من پێموایە تەیر و گا و مانگاکان پێویستیان بەو دوو وشەیە نییە، چونکە ئەوان گوناه ناکەن!"

فرانسیسکۆس چاوانی زەقکردنەوە و دیقەتیدام.

- " ڕاستە، برا لیۆن تۆ ڕاستدەکەیت. لە هەموو مەخلوقاتەکاندا تەنها ئینسانە گوناه دەکا."

- " بەڵام برا فرانسیسکۆس ئینسان تەنها مەخلوقێکیشە کە دەتوانێ لەسروشتی خۆی تێپەڕێنێ و بچێتە بەهەشتەوە، تەیر و گا و مانگا ناتوانن ئەوە بکەن."

فرانسیسکۆس ڕەتیدامەوە:" ئێمە ئەوە نازانین، چ کەسێك نازانێ سنووری ڕەحمەتی خودا تا کوێیە!"

ئاوها لەبارەی خودا و تەیرەکان و ئینسانەوە دەدواین تا بەیانییەکیان گەیشتینە ئاسیزییە خۆشەویستەکەمان. زەنگی

بورجەکان، بورجی قەڵاکە، قەڵاکە، دارسەرووەکان و گوڵەکانی بەر هەتاو، چاوانیان پڕکردین لە بەختەوەریی.

فرمێسك زایە چاوانی فرانسیسکۆس.

گوتی:" ئەز لەم خاکە خولقاوم، ئەز چرایەکی چکۆڵەی قورپینیی ئەم خاکەم."

ئەوجا دانەویەوە و مشتێك خۆڵی هەڵگرت و ماچیکرد. گوتی:" من مشتێك خۆڵ قەرزاری ئاسیزییم، دەبێ دواتر مشتێك خۆڵی بۆ بگەڕێنمەوە. برا لیۆن لەهەر کوێیەك مردم، دەبێ بمهێنیتەوە ئێرە تا لێرە بنێژرێم."

ئەورۆ یەکشەممە بوو، بە جاددەیەکی باریکی سەر داپۆشراودا هاتین، زەنگەکان لێیاندەدا و وادەی نوێژ تەواو ببوو. فرانسیسکۆس کە بەزەحمەت قسەکانی بۆ تەواو کرا، بەسەرسوڕمانەوە ڕاوەستا، پشتی بەدیوارێکەوەدا و هەناسەبڕکێی پێکەوتبوو. بە پەلە دوایکەوتم، بەڵام لە ناکاوێکڕا منیش تەنگەنەفەس بووم. کیژۆڵەیەکی سپی پۆش کە گوڵێکی سووری بە سینگەوە بوو، لەبەرامبەرماندا ڕاوەستا، ئەوە کیژۆڵەکەی کۆنت چیفیی بوو، ڕەنگپەڕیو و

خەمبار و بازنەی شین ژێر چاوانی پۆشیبوو. بە درێژایی ئەو ماوەیەی کە ئێمە نەمانبینیبۆوە، لەو ڕۆژەوەی کە لە کڵێسای قەدیس دامیانۆ بینیبوومان، گریان و شەونخونیی لە کچێکی چکۆڵەوە کردبوویانە ژنێك!

لە دوایەوە دایەنە پیرەکەی بە شکۆوە دەڕۆیشت، هەرکە بینی کیژەکە ڕاوەستاوە ئەمیش ڕاوەستا. ئەوان لە نوێژ دەگەڕانەوە، هەموو بەیان لەخۆردا خۆیدەشت، بۆیە ئەوان درێژترین ڕێگەیان گرتبووەبەر بۆ ئەوەی تا دەکرێ درەنگ بگەنەوە ماڵە ئەمیرانەکەیان و ئەوجا دەرگا لەسەر خۆیان کلۆمدەن.

کاتێك کلارا فرانسیسکۆسی بینی، ئەژنۆی سست بوو، دەیویست بگەڕێتەوە بەڵام شەرمی دەکرد. غیرەتیدایە بەر خۆی، چاوانی هەڵبڕی و ڕێك لەچاوانی فرانسیسکۆسی ڕووانی. ڕوانینێکی ڕەق و خەمبار، پاشان هەنگاوێکی نا، ملی هێنایە پێشێ و تەماشای جلکە شڕوپڕەکانی فرانسیسکۆس و پا پەتیی و پۆخڵەکانی و ڕوخسارە لەڕو لاوازەکەی کرد و بە نابەدڵییەوە سەری ڕاوەشاند.

به دەنگێکی نائومێدانە و نیوە نووساو گوتی:" شەرم ناکەیت؟"

- " لە کێ؟ "

- " لە بابت، لە دایکت، لە من. بۆ کوێ دەچیت؟ هاوار هاواری چیتە؟ بۆچیی لە ناوەڕاستی شەقامدا وەك گاڵتەجاڕێك سەما دەکەیت؟"

فرانسیسکۆس بە سەری نەوی و جەستەی کوڕ و ئەژنۆی نیوە نوشتاوەوە گوێی ڕادێرابوو. هیچی نەدەگوت، کلارا بەسەریدا نوشتایەوە، چاوانی لێوڕێژ ببوون لە فرمێسك.

بە دەنگێك کە سوێی ڕۆ دەبردە دڵەوە گوتی:" من لەخەمی تۆدام. کاتێك بیر لەتۆ دەکەمەوە، وەختە دڵم هەپروون بە هەپروون ببێ!"

من فرانسیسکۆسم گرتبوو تا نەکەوێ، بە دەنگێکی هێند نزم کە تەنها من گوێم لێیبوو، گوتی:" هەروەها منیش ....."

کلارا ڕاچڵەکی. ڕوخساری پرشنگیدایەوە، لەجووڵەی لێوی فرانسیسکۆسەوە، مەزەندەی ئەو قسانەی دەکرد کە فرانسیسکۆس دەیەوێ بیانهێنێتە سەر زار.

- " فرانسیسکۆس تۆیش بیر لەمن دەکەیتەوە؟" وایگوت و ئۆخژنێکی پێداهات.

فرانسیسکۆس سەری هەڵبڕی.

- " من، هەرگیز!" فرانسیسکۆس وایگوت و دەستی ڕایەڵکرد، وەك ئەوەی بیەوێ کلارا لەسەر ڕێگەکەی دوور خاتەوە تا بتوانێ ڕەتبێ.

کیژۆڵەکە قیژەیەکی کرد. دایەنەکە بە هەڵەداوان هاتە پێشەوە تا یارمەتیی بدا.

بەڵام کلارا پیرێژنەکەی لاخست، چاوانی بروسکەیاندەدا و دەستی هەڵبڕی.

بە تووڕەیی گوتی:" نەفرەت لەو کەسە بێ کە پێچەوانەی خواستی خودا ڕێدەکا، نەفرەت لەو کەسە بێ کە وەعز دەدا ئێمە نابێ بە یەکبگەین، کە نابێ منداڵ بخەینەوە، کە نابێ ماڵ چێکەین، کە پیاوان نابێ پیاوگەلێکی واقیعیی بن و

جەنگ و شەراب و ژن و شانازییان خۆشبوێ، کە ژنان نابێ ژنگەلی واقیعیی بن و جلکی جوان و ژیانی ئارام و ئەڤینیان خۆشبوێ..... ئەمە یانی ژیان وەکی بونیادەمێکی ئاسایی، فرانسیسکۆسی داماو، لەم قسانەم ببوورە!"

بەخۆمگوت:" بەڵی، بەڵێ، ئەوە یانی ژیان وەکی بونیادەمێکی ئاسایی، فرانسیسکۆسی داماو، لەم قسانەم ببوورە .... " وامگوت و دڵخۆشبووم بە ڕاستگۆیی ئەو کیژەو جوانییەکەی و قسە ناوازەکانی.

دایەنەکە نزیکبۆوە و ناوقەدی کلارای گرت.

گوتی:" وەرە کچی خۆم با بڕۆین، با خەڵکمان لێ کۆنەبنەوە!"

کلارا سەری نایە سەر سینگی دایەنەکە و لەناکاوێکڕا دایە قوڵپی گریان. مەگەر هەر خودا بزانێ چەند مانگان لە دڵیدا خەریکی هۆنینەوەی ئەو قسانە بووبێت و عەوداڵی ئەو ساتەوەختە بووبێ کە فرانسیسکۆسی تێدا ببینێ تا ئەو قسانەی پێبڵێ و باری دڵی خۆی سووککات، بەڵام کە هەنووکە ئەوقسانەی گوتن و باری دڵیشی سووك نەبوو، ئیدی

دڵی هاڕەیەکی کردووە و بەجۆرێك شکاوە کە هەپروون بە هەپروون بووە.

دایەنەکە هێور و میهرەبان کلارای دوورخستەوە، ڕێك هەر ئەو کاتەی کە لەگۆشەی جاددە باریکەکەدا ئاوڕیاندایەوە، کلارا ڕاوەستا، گوڵە سوورەکەی لە بەرۆکی کردەوە، لایکردەوە، فرانسیسکۆسی بینی کە هێشتا نوشتابۆوە، ئەوجا گوڵەکەی بۆ فڕێدا.

گوتی:" هەڵیگرەوە، ئەی پیاوی بەسەزمان هەڵیگرەوە. هەڵیگرەوە و بیر لەمن بکەوە! بیر لەو دونیایە بکەوە کە ئێمەی تێدا دەژین!"

گوڵەکە کەوتە بەر پای فرانسیسکۆس.

ئەوجا کیژەکە بە دایەنەکەی گوت:" دەی وەرە با بڕۆین، هەموو شتێك تەواو!"

فرانسیسکۆس لەوێدا ڕاوەستاو و ڕوانینی لە ئەرزەکە بڕیبوو، وردە وردە سەری بەرزکردەوە و بە ترسەوە سەیری چواردەوری خۆیکرد.

بە ئەسپایی گوتی:"ڕۆیشت؟"

من گوڵەکەم لەسەر ئەرزەکە هەڵگرتەوە و گوتم:" بەڵێ ڕۆیشت!"

فرانسیسکۆس بە ترسەوە گوتی:" دەستی لێوە مەدە، لە قەراغی جاددەکەدا داینێ تا کەس پێی پێدا نەنێ. دەی ئێستا ئیدی با بڕۆین."

- " بۆ کوێ؟ بۆ ناو ئاسیزیی؟ ئەوە دیدارێکی ناکامانە بوو برا فرانسیسکۆس، لێگەڕێ با ڕێگەیەکیتر بگرینە بەر!"

- " نا، بۆ ناو ئاسیزیی!" وایگوت و کەوتە ڕاکردن. گوتی:"زەنگۆڵەکە دەربێنە و زەنگ لێبدە! زەنگ لێبدە کە من زەماوەند کردن، مناڵ خستنەوە، ماڵ چێکردن ئەفەرۆز دەکەم!"

- " نا برا فرانسیسکۆس، خودایە تۆبە، بەڵام من پێموایە ئەو کیژە ڕاستدەکات، بونیادەمی واقیعیی....."

- " بونیادەمی واقیعیی ئەوەیە کە سنووری ئینسان دەبەزێنێ، من وا دەڵێم. تکایە برا لیۆن ئێستا بێدەنگبە!"

بێدەنگبووم. ئاخر چیم گوتبا؟ چەندێك زیاتر لەگەڵ فرانسیسکۆسدا ژیابام، ئاشکراتر هەستم دەکرد کە بۆ

گەیشتنە لای خودا دوو ڕێگە هەیە، یەکەمیان ڕێگە تەخت و هەموارەکەی خەڵك - کە ئەویش ئینسان بە ژن و منالّەوە، ڕیش تاشراو و زگ تێر و بۆنی شەراب لێهاتوو - دەگاتە لای خودا، ڕێگەی دووەمیش کە ڕێگەی تەقوای بەرەو سەرەوە هەڵگژانە - ئینسان بە جلکی شڕ و پڕ و ڕوخسار ڕەنگپەڕیوو پیس و پۆخڵ و بۆنی بخور لێهاتوو دەیگاتێ، من حەزم دەکرد ڕێگەی یەکەمیانم هەڵبژاردبا، بەڵام کێ هەیە پرسیارم لێبکا؟ دە منیش هەر لەبەرئەوە ڕێگەی بەرەو سەرەوە هەڵگژانەکەم گرتبووەبەر، خودا هێز و حەوسەڵەم پێببەخشێ!

چووینە شارەوە، من لە پێشەوە دەڕۆیشتم و زەنگۆڵەکەم ڕادەوەشاند:" وەرن، وەرن، وەرن گوێ بۆ پەیامی ئەم شێتێتییە نوێیە ڕادێرن!" ڕێبواران ڕادەوەستان، بەخۆمدەگوت هەر ئەلعان بەردبارانمان دەکەن، هەر ئەلعان منالاّن لە هەموو کۆلاّنەکانەوە دەردەپەڕن و دەکەونە هوها لێکێشانمان. کەچی هیچ نەبوو، هەموو شتێك ئارام. ترسام، ئاخر دەکرا بێینە شارەوە بە بێئەوەی هوهامان لێ بکێشرێ؟

کەس دەستی لێ بەرز نەکردینەوە و ئێمەیش دەچووینە پێش. بێرناردۆنێ چەماوە و ڕەنگپەڕیو لە دەرەوەی دوکانەکەی ڕاوەستابوو. فرانسیسکۆس ئەوی بینی و بۆ ساتێك لەرز دایگرت، پێدەچوو بیەوێ ڕووی وەرگەڕێنێ و ڕێگەیەکیتر بگرێتە بەر.

قۆڵێمگرت و بە ئەسپایی گوتم:" ورەت هەبێ برا فرانسیسکۆس، دەبێ ئێستا تۆ ڕوحمی خۆت پیشانبدەیت!"

بێرناردۆنێ ئاوڕیدایەوە و ئێمەی بینی. ڕاچڵەکی، خۆیکرد بە دوکانەکەیدا، گۆچانێکی هێنا و بە نەڕە نەڕەوە شاڵاوی بۆ هێناین. فرانسیسکۆس هاتە پێشێ و ئاماژەی بۆ کردم.

- " جەنابی بێرناردۆنێ، ئەوە باوکمە ببینە، ئەو دۆعای خێرم بۆ دەکا و تۆیش بە نەفرەتم دەکەیت، ئەو بابی منە!" هەمدیس وایگوتەوە و پاشان دەستیگرتم و ماچیکرد.

فرمێسك زایە چاوانی بێرناردۆنێ. فرمێسکەکانی بەسەر قۆڵەکەی سڕیی، چەند ڕێبوارێك بەوێدا تێپەڕین و بە ڕقەوە تەماشای ئەو بازرگانە دەوڵەمەند و کوڕە جلك شڕوپڕەکەیان کرد. باوکە (سیلڤێستێر) ی سەر بەفیرقەی (نیکۆلاو) لەوێوە

تێپەڕی، ویستی ناوبژیی باب و کوڕ بکاو ئاشتیانکاتەوە، بەڵام ژێوانبۆوە. لەبەرخۆوە گوتی:" لێگەڕێ با سەرو گوێلاکی یەکتری بێننە خوارەوە!" وایگوت و بەرەو کلێسا کەوتەڕێ.

بێرناردۆنێ سەری دانەواند و تاقە یەك وشەی نەگوت، بەڵام لە ناکاوێکڕا ڕوخساری گرژ بوو، خۆی بە گۆچانەکەیەوە گرت و قاچی خەریکبوو لە ژێریدا دەنوشتایەوە.

ماوەیەکی زۆر بە بێدەنگیی دیقەتی کوڕەکەیدا، دواجار بە دەنگێکی تەژی لەخەم و سەرزەنشت گوتی:" بەزەییت بەدایکتا نایەتەوە؟"

فرانسیسکۆس ڕەنگی پەڕی، زاری هەڵێنا بۆ ئەوەی بدوێ، بەڵام چەناگەی لەرزی و نەیتوانی. بێرناردۆنێ هەمدیس گوتی:" بەزەییت بەدایکتا نایەتەوە؟ بەدرێژایی ڕۆژ دەگری، بە درێژایی شەو دەگری، وەرە ماڵەوە و سەردانی بکە ...."

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" با جارێ پرس بە خودا بکەم."

بێرناردۆنێ بە پاڕانەوەوە لە کوڕەکەی ڕووانی و گوتی:" ئەوە چ خودایەکە کە ڕێگە نادا دیدەنی دایکت بکەیت؟"

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" نازانم، نازانم، لێمگەڕێ با جارێ پرس بەو بکەم."

بەرەو ژورووی شار، بەرەو دەیرەکە هەڵگژا. بۆ ساتێك ئاوڕیدایەوە و بێرناردۆنێی بینی کە هێشتا وەك بەرد لە ناوەڕاستی جاددەکەدا ڕاوەستاوە، بە دەستی چەپی قوڕقوڕاگەی گوشیبوو، وەك ئەوەی بیەوێ گریان و جنێوەکانی ناخی بتاسێنێ.

لەبەرخۆوە گوتم:" بەڵێ ڕاستە، دەبێ ئەوە چ خودایەك بێ!" وامگوت و دایکە داماوە مردووەکەمم کەوتەوە بیر." دەبێ ئەوە چ خودایەك بێ کە کوڕ لە دایك بکا؟"

لەفرانسیسکۆسم دەنۆڕی کە لەپێشمەوە بەخێرایی و بەهەنگاوی گەورە بەبناردا هەڵدەزنی و خەریکبوو دەگەیشتە قەڵاکە، هەستمدەکرد لەو جەستە لاوازە نیوە زیندووەدا هێزێکی دڵڕەق و نائینسانیی وا خۆی حەشارداوە کە نە دایکی مەبەستە و نە باب، هێزێك کە ڕەنگە دڵخۆشبێ بەحاشالێکردنیان. ئاخر ئەمە چ خودایەك بوو، هەر بەڕاستیی من لەوە دەگەیشتم! ئاخ گەر کرابا لەکۆڵانێکەوە خۆم

بدزیایەتەوە و ڕامکردبا! خۆم کردبا بەمەیخانەیەکدا و لەسەر مێزێك دانیشتبام و دەستم بەیەکدا دابا:(هێی ساقی، برسیمە، نان و شەراب و گۆشتم بۆ بێنە! من برسێتیی عەزابم دەدا، دەی خێراکە! خۆ ئەگەر فرانسیسکۆسی کوڕی بێرناردۆنێ لێرەوە تێپەڕی و هەواڵی منی لێپرسیت، ئەوا پێیبڵێ نەمبینیوە!)

بە بناری چیاکەوە ئەشکەوتێکی قووڵ هەبوو کە فرانسیسکۆس دەیزانی لەکوێدایە، فرانسیسکۆس چووە ئەو ئەشکەوتەوە.

گوتی:" برا لیۆن خوداحافیز، من دەبێ سێ ڕۆژان تەنیا بم. زۆر شتم هەن کە دەمەوێ لەخودایان بپرسم، بۆ ئەوەش دەبێ من و ئەو، هەردووك بەتەنیا بین. خودا حافیز، سێ ڕۆژیتر یەکتر دەبینینەوە."

کە دەدوا لاواز و لاوازتر دەبۆوە، لەنێو ڕۆشنایی نیوە تاریکی ئەشکەوتەکەدا توایەوە، وەك هەناسەیەك لە هەوادا دیار نەما.

لەبەر دەلاقەی ئەشکەوتەکەدا، لەسەر ئەژنۆ دانیشت، دەستی بەرەو ئاسمان هەڵبڕی، هاوارێکی کرد کە سوێی دەبردە دڵەوە. پێدەچوو خودا بانگکات تا بێتە پێشەوە و خۆی پیشان بدا. من لە دوورەوە ڕاوەستابووم و تەماشایم دەکرد و خوداحافیزیم لێکرد. لەدڵی خۆدا گوتم:" کێ دەڵێ بە زیندوویی لەو نوێژەی دەگەڕێتەوە!" مەزەندەی شەڕێکی خەتەرم دەکرد، شەڕێك کە ژیانی فرانسیسکۆسی تیادا لە مان و نەماندا بێ.

*

لەو سێ ڕۆژەدا من بە ئاسیزییدا سوڕامەوە و سواڵمکرد، هەموو ئێوارانێك ئەوەی کە مەسیحییە خێرەومەندەکان لەڕووی بەزەییەوە دەیاندا پێم، هەڵمدەگرت و لەسەر بەردێك لەدەرەوەی ئەشکەوتەکە دامدەنا و بەپەلە لەوناوە نەدەمام تا نەبا فرانسیسکۆس ببینێ و خەیاڵاتی بەرەو سەر ئەرز

دابەزێ. بەڵام ڕۆژی دواتر کە دەچوومەوە ئەوێ، دەمبینی خواردنەکە هەر لەسەر بەردەکەیە و دەستی لێنەدراوە.

ڕۆژێکیان بەلای ماڵی بێرناردۆنێدا تێپەڕیم. خاتوو پیکا لەپەنجەرەکەوە بینیمی و بە پێپلیکانەکاندا هاتە خوارەوە و بردمییە ژوورەوە. دەیویست قسانم لەگەڵکا و پرسیارم لێبکا، بەڵام گریان بواری پێنەدەدا، بەڵکو تەنها بە بێدەنگیی تەماشای دەکردم.

خودایە ئەم ژنە چۆن وا گۆڕا و چیی وا پیری کرد. گۆنا سوورەکانی جارانی ژاکابوون، چرچ و لۆچیی قووڵ دەوری دەمیانداو و چاوانیشی سوور دەچوونەوە. بە دەسەسڕەکەی فرمێسکەکانی وشك کردنەوە.

دواجار توانی بڵێ:" ئەو کوا؟ چ دەکا؟"

- " خاتوو پیکا، ئەو شەوانە لە ئەشکەوتێکدایە، عیبادەت دەکا..."

- " بلێی خودا ڕێگەی بدا من ببینێ؟"

- " نازانم، ئیدی نوێژ دەکا و پرسیاری لێدەکا، تا ئێستا چ وەڵامێکی دەسگیر نەبووە."

- " کورسییەك بێنە، دانیشە و هەموو شتێکم بۆ بگێڕەرەوە، ئاخر گەورەیە عەزابی دایك، گەورەیە وەکی خودا، بەزەییت پێمدا بێتەوە و بۆم بگێڕەوە."

هەموو شتێکم بۆ گێڕایەوە. هەر لەو ڕۆژەوەی لەبەردەم سەرەك قەشەدا خۆی ڕووت و قووتکردەوە تا ئەو گەڕەی کە لە ڕێگە بینیمان، ئەو گەڕەی کە مەسیح خۆی بوو. ئەوجا باسی ڕاڤێننام بۆ کرد کە چۆن لەوێ جەنگاوەرێکی پیرمان بینی و باسی ئەو دەیرەی کە لەوێ دارکارییان کردین و دواجار باسی کلارای کیژی کۆنت و نیگەرانییەکەی.

خاتوو پیکا گوێی ڕادەدێرا و فرمێسك هۆن هۆن بەسەر گۆناکانیدا دەڕژا و بەسەر گەردنە سپییەکەیدا دەهاتە خوار، کاتێك من لە گێڕانەوەکەم بوومەوە، هەستاو چووە بەر پەنجەرەکە تا هەناسەیەك بدا، پرسیارێکی ترسناك بەسەر زارییەوە دەشنایەوە، بەڵام نەیدەوێرا بیهێنێتە سەر زوبان. من لەوە دەگەیشتم و بەزەییم پێیدا دەهاتەوە.

لەوەوە کە مەزەندەی پرسیارەکەیم کردبوو، گوتم:" کوڕەکەت بەبێ لەتردان بەسەر یەکەبەیەکەی ئەو پێپلیکانە

لێژەدا سەرکەوتووە کە دەچێتەوە لای خودا. ڕەنگە ئەوە جۆرە بوومەلەرزەیەك بێ لە ناخی ویدا کە دونیا ژێرەو ژوورکا، بەڵام سوێند بێ بەو ڕۆحەی ڕۆژێك تەسلیمی خودای دەکەمەوە، ڕۆحی ئەو ڕۆحێکی تۆکمە و پاقژە."

کاتێك خاتوو پیکا گوێی لەو وشانەی دوایی بوو، سەری هەڵبڕی و چاوە فرمێسك تێزاوەکانی پرشنگیاندا، وەك بڵێی جحێڵ بووبێتەوە. خاچی کێشا و لەبەرخۆوە گوتی:" سوپاس بۆ خودا، خودایە ئیتر چ شتێکی ترم لێتناوێ."

ئەوجا دایەنەکەی بانگکرد.

گوتی:" ئەو کۆڵەپشتەی لێوەرگرە و پڕیکە لە خواردن."

ئەوجا لای بۆمن کردەوە و گوتی:" سەرمایەتی؟ گەر جلکی خوریت بدەمێ بۆی ببەیت، بڵێی لەبەریکا؟"

وەڵامیمدایەوە:" باوەڕناکەم!"

- " ئەی سەرمای دەبێ؟"

- " نا، سەرمای نابێ. ئەو دەڵێ خودای پۆشیوە و خودا گەرمی دەکاتەوە."

- " ئەی تۆ، ئەی تۆ سەرمات نابێ؟ شتێکی گەرمت دەدەمێ لەبەریکە."

- " من سەرمام دەبێ، شەرمدەکەم وا دەڵێم، بەڵێ من سەرمام دەبێ. گەرچی سەرمام دەبێ، بەڵام ئەو جلکە لەبەر ناکەم کە دەمدەیتێ، شەرمدەکەم."

- " لە کێ؟"

سەرم ڕاوەشاند.

- " چوزانم، لە فرانسیسکۆس، لە خۆم، ڕەنگە لە خوداش. حەیف ئەو ڕێگەیەی منی پێدا دەڕۆم، بەدەڤەری ئارامی و ئاسوودەییدا تێناپەڕێ!"

هەناسەیەکم هەڵکێشا، چەند حەزمدەکرد پاڵتۆیەکی گەرم و جووتێك گۆرەوی ئەستوور و جووتێك پێڵاوی تۆکمەم هەبایە، بۆ ئەوەی چیتر پێوپلم بریندار نەبێ، هەروەها فەرەنجییەکیش بەکونی کەمەوە.

دایەنەکە بە کۆڵەپشتێکی پڕ لە خواردنەوە هاتەوە. خاتوو پیکا هەستایە سەرپێ.

- " به ئومێدی دیدار، خوداتان لەگەڵ بێ، بە کوڕەکەم بڵێ دایکت دەیگوت ئەوەی ئەو دەیکا، من یەکجار نەمتوانیوە لە ژیانمدا بیکەم. دۆعاو ڕەحمەتی منی لەگەڵ بێ."

سێ ڕۆژەکە تێپەڕین. بەیانی زووی ڕۆژی چوارەم، بەرەو ئەشکەوتەکە هەڵگژام و لە دەرەوە دانیشتم و چاوەڕێ بووم. کۆڵەپشتەکەم پڕ بوو لەخواردنی خۆش و ڕەحمەتم بۆ خاتوو پیکاو ژێر زەمینەکەی دەنارد. دڵشاد بووم، بەڵام کە بیرم لەوە دەکردەوە دەبێ فرانسیسکۆس چۆن ببینم، لەرز دایدەگرتم. ئاخر سێ ڕۆژان قسەکردن لەگەڵ خودادا خەتەرێکی گەورەیە. خودا دەتوانێ یەکێك فڕێبداتە هەڵدێرێکی خەتەرناکەوە، خودا بەرگەی ئەوە دەگرێ، بەڵام ئینسان نا. کێ چوزانێ لەو سێ ڕۆژی قسە نهێنییەیاندا منیش فڕێدەدەنە کام هەڵدێرەوە. ئازابە ئەی ڕۆحی من، من دەبێ چمکی جبەکەی فرانسیسکۆس بگرم و وەها کە ....

هەروا کە لەوێدا ڕاوەستابووم و بیرم لەهەموو ئەو شتانە دەکردەوە و هەڵدەلەرزیم، فرانسیسکۆس لەئەشکەوتەکە هاتە دەرەوە. وەکی پشکۆیەك هەڵایسابوو. هەمدیس عیبادەت

جەستەی هەڵمژتبوو، بەڵام ئەوەی لێی مابۆوە وەك ڕۆحێك دەدرەوشایەوە. شادومانییەكی سەیر ڕوخساری پۆشیبوو، دەستی ڕاكێشام.

- " ئێ برا لیۆن، تۆ ئامادەیت؟ بە چەك، قەڵغان، زرێ، ئەژنۆبەندی ئاسنین، بەرچاوگەی ئاسنین و خودەی زیوینی پەڕی شین پێوەكراوەوە؟"

پێدەچوو وڕێنە بكا، چاوانی كڵپەیان سەندبوو، هەر كە نێزیكبۆوە، لە ڕوانینیدا فریشتە و وەحییم بینی. لەرز دایگرتم. بەخۆم گوت: " بڵێی ئەقڵی لەدەسنەدابێ؟"

لە ترسەكەم گەییشت و پێكەنی. بەڵام هێشتا كڵپەی ئاگر لە ناوەوەیڕا هەر دەسووتا.

گوتی:" خەڵكیی زۆر گۆرانیی ستایشیان بەسەر خودادا چڕیوە، بەڵام من دەتوانم گۆرانیی زیاتریش بچڕم. گوێڕادێرە بزانە من بە چیی بانگیدەكەم: هەڵدێری بێ بن، هەرگیز تێر نەخۆر، بێڕوحم، ماندوویی نەناس، قاییل نەبوو، ئەو كەسەی كە بە ئینسانی داماوناڵێت جارێ بەسە!"

زیاتر هاتە پێشێ. دەمی نا بە گوێمەوە و بە دەنگێکی گرمەئاسا گوتی:" ئەوە بەس نییە! ئەوە بەس نییە! برا لیۆن گەر لێمدەپرسیت، خودا لە ماوەی ئەو سێ ڕۆژەدا لە ئەشکەوتەکەدا، لێکدا لێکدا فەرمانی چیی دەدا، پێتدەڵێم فەرمانی ئەمەی دەدا: (گوێڕادێرە: ئەوە بەس نییە! ئەوە بەس نییە!) ئەمە ئەو قسەیە بوو کە خودا هەموو ڕۆژێك و هەموو سەعاتێك بەو ئینسانە داماوەی دەفەرموو. ئەوە بەس نییە! ئەوە بەس نییە! ئەوە بەس نییە! ئینسان دەینالآند و دەیگوت: (ئاخر ناتوانم!) ئەو وەڵامیدەدایەوە: (دەتوانیت!) ئینسان بەشیکایەتەوە دەیگوت:(ئاخر هەپروون بە هەپروون دەبم!) ئەو وەڵامیدەدایەوە: (دە هەپروون بە هەپروونبە!)

خەریکبوو دەنگی دەنووسا. تنۆکە فرمێسکێکی گەورە لەچاوانییەوە ڕژا.

توڕەببووم. بەزەییم پێیدادەهاتەوە و خەم باڵی بەسەردا کێشام.

گوتم:" ئاخر لەوە زیاتر چی لێتدەوێ؟ ئەی کڵێساکەی قەدیس دامیانۆت بۆ ڕۆنەنایەوە؟"

- " ئەوە بەس نییە!"

- " ئەی حاشات لە باب و دایکت نەکرد؟"

- " ئەوە بەس نییە!"

- " باوەشت بە گەڕەکەدا نەکرد و ماچت نەکرد؟"

- " ئەوە بەس نییە!"

- " باشە ئەی لەوە زیاتر چیی تری دەوێ؟"

- " برا لیۆن، منیش پرسیاری ئەوەم لێکرد. پێمگوت خودایە لەوە زیاتر چیی ترت لێمدەوێ؟ ئەو وەڵامیدایەوە:(بەرەو خوار بەرەوە بۆ کڵێساکەم لە پورتیۆنکولا، لەوێ وەڵامی ئەو پرسیارەت دەدەمەوە.) کەواتە وەرە با بڕۆین بۆ ئەوێ بزانین چیدەوێ. برا لیۆن خاچ بکێشە، پشتێنەکەت ببەستە. ئەوە خودایە خودا، ناتوانین لێی هەڵبێین!"

بە پەلە لە شاخەکەوە شۆڕبووینەوە. بە بێئەوەی لابدەین، بەئاسیزییدا تێپەڕین و گەیشتینە دەشتەکە. سەرمایەك بوو تەزێنەر. مانگی فێبرایەر بوو، درەختەکان هێشتا چرۆیان

نەکردبوو، ئەرز پۆشراوبوو بە زوقمی بەیان، هەر دەتگوت بەفر باریوە.

بەلای کلێساکەی قەدیس دامیانۆدا تێپەڕین، باخی زەیتونەکەمان لەدوای خۆمانەوە جێهێشت و چووینە دارستانێکی چکۆڵەی دارسنەوبەر و گوێزەوە. خۆر ڕژابوو بەسەر سنەوبەرەکاندا و بۆنی لەهەوادا بڵاوکردبۆوە. فرانسیسکۆس ڕاوەستا، هەناسەیەکی هەڵمژت و ڕوخساری کرایەوە. لەبەرخۆیەوە گوتی:" چ تەنیاییەکە! چ بۆنێکە! چ ئارامییەك!"

هەر ڕێك ئەو کاتەی کە فرانسیسکۆس دەدوا، کەروێشکێکی کێویی لە بێشەڵانەکەوە هاتە دەرێ، گوێی تیژکردبۆوە و ئاوڕی لێدراینەوە و تەماشایکردین. نەدەترسا، بەئارامیی تەماشای دەکردین، وەك بڵێی بیەوێ سەما بکا. کێلەکی کرد* و ئەوجا هەمدیس لەتەڵانەکاندا دیارنەما.

فرانسیسکۆس بە وروژانەوە گوتی:" برا لیۆن بینیت؟ برا کەروێشکە چکۆڵە کێوییەکەمان، کە ئێمەی بینی شادومان

* کێلەکی کردووە: کەروێشك کە لەسەر دوو پێی دوواوەی خۆی هەڵدەبڕێ. و.ك

بوو، بەپێ گچکەکانی گەمەی کرد و سڵاوی لێکردین. چ ئاماژەیەکی باشە! برا لیۆن، مەزەندە دەکەم ئێمە ئیتر گەیشتووین."

تاوێکی تریش ڕۆیشتین، لەنێو داربەڕووەکانەوە کلێسا بچکۆلەکەی (سانتا ماریا) مان بینی لەپورتیونکیولا، شادومان بەچۆڵەوانییەکەی، ئەو کلێسایە لەمەڕمەڕی دێرین ڕۆنراو و دوو سێ هۆدەی داڕووخاو دەوریان دابوو کە لاولاوو کاپریفولیم لە باوەشیان گرتبوون. لە ناکاوێکڕا دارچوالەیەکی جحێڵی تەژی بەگوڵ لەبەرامبەرماندا دەرکەوت - ئێمە تا ئەوکات ئەومان نەبینیبوو - کە لە کەڵێساکەوە هاتبووە دەرێ و هەڵچووبوو، بۆ بەخێرهێنانمان هاتبوو.

فرانسیسکۆس گوتی:" ئەمە مەریەمی پاقیژەیە."

فرمێسك زایە چاومان و خاچمان کێشا.

فرانسیسکۆس باسکی کردەوە و گوتی:" خوشکی چکۆڵەمان دارچوالە، تۆ کە خۆت گۆڕیوە و ئارایشتت کردووە، ئێمە خۆشحاڵین بە دیدارت."

فرانسیسکۆس خۆی نزیك کردەوە و دەستی بەقەدەکەیدا هێنا.

ئەوجا گوتی:" ڕەحمەت لەو دەستە بێ تۆی ڕواندووە، ڕەحمەت لەو چوالەیەی تۆ دەیهێنیتەبەر. تۆ دێیتە پێشەوە، تۆ ناترسیت، خوشکەکەم تۆ یەکەمین کەسێکیت جورئەتت کرد زۆران لەگەڵ زستاندا بگریت و بڕازێیتەوە بە گوڵ. ڕۆژێك بە خواستی خودا، یەکەمین براکان دێن و لێرە، لەژێر پەلکە سەوزەکانتا دادەنیشن."

پاڵێکمان بەدەرگای کڵێساکەوەنا و چووینە ژوورەوە، بۆشیێ و بۆکەڕوو هات بەسەرماندا، پەنجەرە چکۆڵەکە چووبوو لەگرێژنە و لە ساپیتەکەشیەوە لەتە چیمەنتۆ و پارچەدار بە دەوروبەری پەیکەرەکەی خانمی پاقیژەدا کەوتبوون و جاڵجاڵۆکەش داوێکی گەورەی جوانیان چنیبوو.

داوی جاڵجاڵۆکەکەمان لابرد تا لەبەردەم پەیکەرەکەدا نوێژکەین. لێرە ڕەنگەکانمان بۆ جیادەکرایەوە، پاقیژەی پیرۆز پۆشرابوو لەعەبایەکی شینەوە و پێیە پەتییەکانیشی دەنا بە هیلالێکی تیژدا. گروپێك فریشتەی خڕپن و بەهێز و تووکی

ڕەشی نەرم لەسەر گۆنا، هاوڕێیی وییان دەکرد و بەرەو ئاسمانیان دەبرد.

ئینجیلی پیرۆز بە کراوەیی لەسەر میحرابەکە دانرابوو، کۆن و چلکن ببوو بەپەنجەی خەڵك، مارو مێروو کرۆژتبوویان و لە کەڕوودا سەوز دەچۆوە.

فرانسیسکۆس قۆڵی گرتم.

- " برا لیۆن، بنۆڕە لە ئاماژەی خودا! بڕۆ و ئەو ئینجیلە کراوەیە بخوێنەرەوە. خودا ئەو ئینجیلەی کردۆتەوە تا خواستی خۆیمان بۆ ئاشکراکا. بە دەنگی بەرز بیخوێنەوە تا وشەکان دەنگ بدەنەوە و پاقیژەی پیرۆز پاش ئەو هەموو ساڵانە وشەکان ببییەت و خەنیی بێ!"

هەتاو لەپەنجەرە شکاوەکەوە دەهاتە ژوورێ و دەیدا لە ئینجیلەکە. من دانەویمەوە و بەدەنگی بەرز کەوتمە خوێندنەوە:(بچنە دەرێ و مەوعیزە بدەن و بڵێن: شانشینی ئاسمان لێتانەوە نزیکە، نە زێڕ و نە زیو و نە مس مەکەن بە پشتێنەکانتانەوە، نە کۆڵە پشت و نە فانیلە و نە پێڵاو و نە دارعەساش .....)

هاوارێکی بەرزم لە دواوە ژنەفت و ئاوڕمدایەوە. فرانسیسکۆس لەسەر ئەژنۆ کەوتبووە سەر عەردەکە و هاواریدەکرد. دەنگیی زیقن بوو وەکی قریشکەی باز:" هیچ! هیچ! هیچ! دەبێ هیچ نەبەین لەگەڵ خۆمان، خودایا ئەمرت لەسەر سەر، تەنها چاومان لەگەڵ خۆمان دەبەین، تەنها دەستمان، تەنها پامان، تەنها لێومان، دەچین و وەعز دەدەین: مەملەکەتی ئاسمان نزیکە!"

وایگوت و بەتوندی ڕایکێشام و چووینە دەرەوە، ئەوجا گۆچان و پێڵاوەکانی تووڕ هەڵدا.

بە زوبانێکی فەرماندەرانە گوتی:" تۆیش تووڕیان هەڵدە! چما گوێت لێنەبوو؟ نە گۆچان، نەپێڵاو!"

بە حەسرەتەوە کۆڵەپشتەکەم بەخۆمەوە نوساند و گوتم:" کۆڵەپشتیش؟"

- " کۆڵەپشتیش! ئەی گوێت لێنەبوو؟ کۆڵەپشتیش!"

کۆڵەپشتەکەم لەشانم داگرت و بە تورەیی لەبەرخۆوە گوتم:" خودا داواکاریی لە خەڵکیی زۆرە، ئاخۆ بۆچی ئاوها نائینسانییانە مامڵەمان دەکا؟"

فرانسیسکۆس وەڵامیدامەوە:" ئاخر لەبەر ئەوەی خۆشیدەوێین! گلەیی مەکە!"

- " برا فرانسیسکۆس گلەیی ناکەم، بەڵام من برسیمە. تەنها ئەمڕۆش کۆڵەپشتەکە پڕ بووە لە خواردنی خۆش، لانیکەم لێگەڕێ با تامێکی بکەین!"

فرانسیسکۆس بەهاوسۆزییەوە تەماشایەکی کردم و زەردەخەنەیەکی هاتێ.

بەچیچکانەوە لەسەر ئەرزەکە دانیشتم، کۆڵەپشتەکەم کردەوە و کەوتمە خواردن، بوتڵێکی بچووك شەرابیشی تێدابوو، سەرم پێوەنا و هەموویم هەڵقوڕاند. هەتا توانیم خواردم، زیاتریش لەتوانای خۆم خواردم، وەك وشترێك خواردم کە خۆی بۆ سەفەری بیابان ئامادە دەکا.

بە درێژایی ئەو کاتەی کە دەمخوارد، فرانسیسکۆسیش بە چیچکانەوە لەلامەوە دانیشت و قسانی دەکرد.

- " تۆ تێدەگەیت برا لیۆن کە خودا ڕاستە. تا ئێستا ئێمە بیرمان لە منە بچکۆلەکانمان کردۆتەوە، تەنها بیرمان لە ڕۆحی خۆمان کردۆتەوە، تەنها بیرمان لەوە کردۆتەوە کە چۆناوچۆنی

دەتوانین ڕۆحی خۆمان ڕزگارکەین. ئاخر ئەمە بەس نییە! برا لیۆن ئێمە دەبێ بجەنگین تا ڕۆحی خەڵکانی تریش ڕزگارکەین. گەر ئێمە خەڵکانی تر ڕزگار نەکەین، ئەدی چۆن دەتوانین ڕۆحی خۆمان ڕزگارکەین؟ من بە هاوارەوە بە خودام گوت: (خودایە ئاخر ئێمە چۆن بجەنگین؟) ئەو وەڵامیدایەوە: (بچۆ بۆ پورتیونکولا، لەوێ پێتدەڵێم، لەوێ گوێت لە فەرمانەکەم دەبێ!) دەی ئەوەتا گوێم لێبوو. تۆیش برا لیۆن بەگوێی خۆت گوێت لێبوو:(بچنە دەرێ و مەوعیزە بدەن و بڵێن: مەملەکەتی ئاسمان لێتانەوە نزیکە!) براکەم، ئەی هاوڕێی ڕۆژانی جەنگم، ئەمەیە ئەرکی نوێی ئێمە، ئەرکی چوونە دەرەوە و مەوعیزەدان! لێگەڕێ با چەندێك دەتوانین برا لە دەوری خۆمان کۆکەینەوە، چەندێك دەم و لێو کە دەکرێ مەوعیزە بدا، چەندێك دڵ کە دەکرێ ئەڤین بکا و چەندێك پا کە دەکرێ حەوسەڵەی ڕێ ڕۆیشتنی بە ڕێگەکاندا هەبێ. ئێمە دەبێ ببینە لەخاچدراوانی نوێ، ئێمە دەبێ پێکەوە ڕێکەوین بەرەو ڕزگارکردنی مەرقەدی پیرۆز. کام مەرقەدی پیرۆز؟ ئا برا لیۆن، ڕۆحی ئینسان!"

بێدەنگبوو، دوای ساتێك درێژەی بە قسەکانیدا.

گوتی:" ڕۆحی ئینسان مەرقەدی پیرۆزی ڕاستەقینەیە. لێرە لەجەستەی ئینساندا مەسیح بە لەخاچدراویی دانیشتووە. برا لیۆن لەبەر ئەوەیە کە ئێمە دەبێ بکەوینە ڕێ، لەبەر ئەوەیە کە دەبێ بەرەو ئەو شەڕە بکەوینە ڕێ، نەك لەبەر خاتری خۆمان، بەڵکو لەبەر خاتری ڕۆحی ئینسان. ئێستا هەستە، خواردت و خواردتەوە، وەرەو دەڕۆین هاوڕێیانی نوێ هەڵدەبژێرین، دووان بەس نییە، بەڵکو هەزارانمان پێویستن. بەناوی خودا!"

ڕووی بەرەو ئاسیزیی وەرچەرخاند، خۆر لەودیو قەڵاکەوە دابەزیبوو، شار وەکی گوڵێکی پشکوتوو دەدرەوشایەوە. فرانسیسکۆس خاچی کێشا و دەستیگرتم.

گوتی:" دەی وەرە بڕۆین، کێ تا ئێستا نەیهێشتووە لەگەڵ خودادا یەکانگیربم؟ بێگومان فرانسیسکۆس! دەی تۆیش برا لیۆنەکەی خۆت وەلانێ، وا شەڕێکیتر هەڵایسا!"

هیچم نەگوت و دوایکەوتم. لە دواوە چمکی جبەکەیم گرت و لەدڵی خۆدا گوتم:" وا ئیدی هەڵدێر دەستی پێکرد!"

❋

بەرەو ئاسیزیی هەڵگژاین و لە گۆڕەپانەکە ڕاوەستاین. فرانسیسکۆس زەنگۆڵەی بزنەکەی لەبەر پشتوێنەکەی دەرهێناو کەوتە زەنگلێدان و هاوارکردن تا خەڵکیی نزیکمان ببنەوە. هەندێك لەڕێبواران ڕاوەستان و ئەڵقەیەکیان بەدەوریدا دروستکرد، هەندێك کەسیتریش بەڕاکردن هاتن کە لەو ئێوارەی یەکشەممەیەدا لە مەیخانەکان کۆببوونەوە تا پێکێك هەڵدەن. فرانسیسکۆس دەستی ڕایەڵکرد و سلاّوی لێکردن.

هەر کەسێك نزیکدەبۆوە، فرانسیسکۆس پێیدەگوت:" ئاشتیی باڵێت بە سەردا بکێشێ! ئاشتیی باڵێت بە سەردا بکێشێ!"

کاتێك خەڵکێکی زۆر کۆببوونەوە و گۆڕەپانەکە پڕبوو، ئەوسا فرانسیسکۆس دەستی ڕایەڵکرد و گوتی:" ئاشتیی باڵ بەسەر دڵتانا، بەسەر ماڵەکانتانا، بەسەر دوژمنەکانتانا، بەسەر دونیادا بکێشێ! مەملەکەتی ئاسمان نزیکە!"

دەنگی بە فریای نەدەگەیشت، قسانی دەکرد و ناچار دەبوو هەمان قسە دووبارەکاتەوە، کاتێك کە ئیتر نەیدەتوانی بئاخڤێ، دەیدایە قوڵپی گریان و هاواریدەکرد:" ئاشتیی، ئاشتیی، ئێمە ئاشتیمان دەوێ لەگەڵ خودا، لەگەڵ خەڵك، لەگەڵ دڵی خۆمان. بەڵام چۆن؟ تەنها یەك ڕێگە هەیە: ئەویش ڕێگەی خۆشویستنی یەکدییە!"

هاواریدەکرد:" ئەڤین! ئەڤین!" هاواریدەکرد و هەمدیس لە قوڵپی گریانی دەدا.

خەڵکەکە زۆر پێنەکەنین، گاڵتەیان زۆر پێنەکرد. ژنان لەدەرگای ماڵەکانیان هاتبوونە دەرەوە، چووبوونە سەر سەربانەکان و گوێیان بۆ ڕادێرابوو.

فرانسیسکۆس هەموو ڕۆژێك بە جاددەکانی ئاسیزییدا دەهات و پەیڤی خودای ڕادەگەیاند، هەمیشە هەمان قسەی دەگوتەوە و هەمان فرمێسك لە چاوانییەوە دەڕژان. منیش بێدەنگ لە لایەوە ڕادەوەستام و دەگریام. بەرەبەیانیی هەموو ڕۆژێك، زەنگۆڵەی بزنەکەم هەڵدەگرت و ڕامدەکردە سەر جاددە و هاوارم دەکرد:

- " وەرن، وەرن، فرانسیسکۆس دەیەوێ قسانتان بۆ بکا!"

ئێوارەیەکیان کە فرانسیسکۆس لەوەعزدان ببۆوە و دەبوو بچینەوە ئەشکەوتەکەمان تا شەوی تێدا بگوزەرێنین، بازرگانێك لە فرانسیسکۆس هاتە پێشەوە، ئەو بازرگانە قوماشی دەفرۆشت و ناوی (بێرناردۆ) و خەڵکی (کیونتاڤالێ) بوو. وی کەمێك چووبووە تەمەنەوە و خاوەن ڕوخسارێکی نوقم لە ڕامان و چاوانێکی شینی تەژی لەخەون بوو. وەك دواتر زانیم، وی هەرگیز لە ئاهەنگ و شەونشینییەکاندا هاوڕێیی فرانسیسکۆسی نەکردبوو، بەڵکو زۆر کاتی شەوانی بە خوێندنەوەی کتێبی پیرۆزەوە گوزەراندبوو، (یاهوڤا) ی قەلەندەر لە کتێبی ئەهدی ئەتیقدا دەیترساند، بەڵام کاتێك دەگەیشتە سەر مەسیح، دڵی پڕ دەبوو لەغەم و میهرەبانیی.

ئەووەڵێنجار کاتێك دەنگوباسی فرانسیسکۆسی بەرگوێکەوتبوو، پێکەنیبوو. پێیوابوو کە ئەوە چ نییە جگە لەهەوا و هەوەسێکی کاتیی کوڕە بەناز پەروەردەبووەکەی بێرناردۆنێ. پێیوابوو ڕۆنانەوەی کڵێساکان، ماچکردنی

گەڕەکان، خۆڕووتکردنەوە لەبەردەم خەڵکداو پێدانەوەی جلکەکانی بە بابی جگە لەهەواو هەوەسێکی کاتیی چ شتێکیتر نین .... و ئێستایش بە زەنگۆڵەیەکەوە جاددەکان لە پێوەدەدا و وەعز دەدا و خۆی گوتەنی شێتێتییەکی نوێ ڕادەگەیەنێ. کام شێتێتیی؟ بێرناردۆ نەیدەتوانی تێبگا. ئاخر هەموو ڕۆژێك ئەوی دەبینی لە گۆڕەپانەکە ڕاوەستاوە و دەگری و دەڵێ کاردەکا بۆ ڕزگارکردنی ئینسان لەگوناھ. کێ؟ ئەوەی کە تا ئێستا هەموو شەوەکانی ژیانی بە ئاهەنگ و قریوە گوزەراندووە؟ کەچیی هەنووکە بەرگەی ئەم شێتێتییەی گرتووە، بڵێی خودا گوڕی ڕاستەقینەی پێبەخشیبێ کە ئاوها بەرگەی برسێتیی و ڕووت وڕەجاڵیی و گاڵتەپێکردنی خەڵکیی گرتووە؟ خۆزیا شەرمم نەکردایە و لێینزیك بوومایەتەوە و لەگەڵیدا دوابام، ئەوە چەند شەوێکە چاوم نەچۆتە خەو، بەردەوام و لێکدا لێکدا خۆیدەکا بە بیرکردنەوەمدا و ئاماژەم دەداتێ. بڵێی ئەوە چ ئاماژەیەك بێ؟

ئیتر ئێوارەیەکیان لەوە زیاتر نەیتوانی ددان بەخۆیدا بگرێ و ئیدی خۆی لە فرانسیسکۆس نزیکخستەوە.

گوتی:" جەنابی فرانسیسکۆس منت بیردێتەوە؟ من بێرناردۆم، خەڵکی کیونتاڤاللیێ، حەزدەکەیت ئەمشەو بێیت و لای من بمێنیتەوە؟"

فرانسیسکۆس لێی ڕووانی و خەم و ترسی لە چاوانیدا خوێندەوە.

- " برا بێرناردۆ، ئەوە چ موجیزەیەکە؟ من دوێنێ شەو تۆم لە خەونمدا بینی. براکەم خودا تۆی ناردووە، خۆشحاڵم بە دیدارت. ئەم هاتنەی تۆ مانایەکی شاراوەی هەیە، فەرموو با بڕۆین!"

فرانسیسکۆس وایگوت و ئاماژەیەکی بۆ کردم.

- " برا لیۆن تۆیش لە گەڵماندا وەرە، ئاخر من و تۆ لەیەکتر جیانابینەوە."

بەرەو ماڵە خۆشەکەی بێرناردۆ چووین، لەوێ خزمەتکارەکان خوانێکیان بۆ ڕازاندینەوە. فرانسیسکۆس لەبارەی خوداوە قسانی کرد، لەبارەی ڕۆحی ئینسانەوە، لەبارەی ئەڤینەوە. خزمەتکارەکان پاڵیاندابوو بەدەرگاکانەوە و گوێیان ڕادێرابوو، هەوا تەژی ببوو لە مەلایکەت، بونیادەم لەپەنجەرە کراوەکەوە

بەهەشتی دەبینی سەوز و ڕووناك. لەو سەوزاییە نەمرەدا، قەدیسەکان دەست لەناو دەستی مەلایکەتەکاندا دەڕۆیشتن و بەیەکەوە دەدوان، (کیریوبیم) و (سێرافیم) وەکی ئەستێرە بەژوور سەریانەوە دەدرەوشانەوە.

کاتێك فرانسیسکۆس لەقسەکانی بۆوە، هەمدیس دونیا بۆ دۆخی جارانی گەڕایەوە. لەپەنجەرەکەوە باخچەکە هەمدیس بە ئینجانە گوڵەکانی چواردەوری بیرەکەوە بینرایەوە. یەکێك لەکارەکەرەکان دایە قوڵپی گریان، ئاخر وی بۆ ساتێك چووبووە بەهەشت و هەنووکەش هەمدیس وەکی کارەکەرێك بۆ سەر ئەرز گەڕابۆوە.

کات گەییبووە نیوەشەو، بێرناردۆ سەری نەوی و بەسەرسامییەوە گوێی ڕادێرابوو. فرانسیسکۆس ئیدی نەدەدوا، بەڵام بێرناردۆ لە ناوەوەیڕا هەستیدەکرد چۆن فرانسیسکۆس جلك شڕو پێپەتی و بە سروود چڕینەوە ڕێدەکاو چۆن بەسەر لادەکاتەوە و ئاماژە بۆ ئەم دەکا. بێرناردۆ سەری هەڵبڕی.

گوتی:" جەنابی فرانسیسکۆس، بە درێژایی شەو گوێم لێتە باسی ونیی ئەم دونیایە دەکەیت، باسی ئەوەی کە جگە لە ڕۆح چ شتێکیتر نەماوە و ئەویش گۆرانیی بۆ هەڵدێری خودا دەچڕێ. بەڵام جەنابی فرانسیسکۆس من تێنەگەیشتم چیی ڕاستییە و چیی خەونە، وەك دەڵێن شەو بەوەفاترین و خۆشەویسترین پەیامهەڵگری خودایە، لێگەڕێ بزانین ئەمشەو چ پەیامێکمان بۆ دێنێ؟"

ئەوجا هەستایە سەرپا و گوتی:" جەنابی فرانسیسکۆس، ئەمشەو دەبێ ئێمە لە ژوورێکدا بخەوین!"

پاشان بۆ ئەوەی وورووژاویی خۆی حەشاردا، پێکەنیی و گوتی:

- " دەڵێن تەقوا نەخۆشییەکی سارییە، بابزانین وایە!"

بەڵام بێرناردۆ فێڵێکی خۆی هەبوو، دەیویست فرانسیسکۆس تاقیکاتەوە. هەر زوو واخۆی نواندبوو نوستووەو کەوتبووە پرخەلێدان. فرانسیسکۆس هەڵخەڵەتاو وایزانیبوو بێرناردۆ هەر بەڕاستیی لەخەودا ڕۆچووە، لە جێگەکەی هاتبووە خوارەوە، لەسەر ئەژنۆ دانیشتبوو، دەستەکانی نوقاو و ئەوسا بە دەنگێکی نزم کەوتبووە نزا.

بێرناردۆ ورد گوێی هەڵخستبوو، تەنها ئەو وشانەی گوێ لێبوو:

-" خودای من و تاقە شتێکی باشی من .... خودای من و تاقە شتێکی باشی من...."

هەتا شەبەقیدا، ئەو نزایە بەردەوامببوو. ئەوجا فرانسیسکۆس چووبووە سەر جێگاکەی و واخۆی نواندبوو نوستووە. بێرناردۆ هەستابوو، بە درێژایی شەو کە گوێی لە فرانسیسکۆس ببوو، گریا بوو، هەنووکەش چووبوو بۆ حەوشە. من ئەوکات بێداربووم و چوومە دەرەوە ئاو لە بیرەکە هەڵگۆزم، ئاوڕمدایەوە و ئەوم بینی، چاوانی سوور دەچوونەوە.

گوتم:" جەنابی بێرناردۆ چ بووە؟ چاوانت تەواوێك سوورن!"

- " بە درێژایی شەو فرانسیسکۆس پێڵووی لێکنەناو هەر نوێژی دەکرد، کڵپەی ئاگرێکی گەورە ڕوخساری دەلستەوە!"

- " ئەوە کڵپەی ئاگر نەبووە جەنابی بێرناردۆ، ئەوە کڵپەی ئاگر نەبووە، بەڵکو ئەوە خودا بووە!"

فرانسیسکۆس هاتە دەرەوە، بێرناردۆ دەست و برد خۆی بەسەر پایدا دا.

- " جەنابی فرانسیسکۆس شتێك عەزابم دەدا، ڕەحمەتتم پێببەخشە و دڵم ئارامکەوە."

فرانسیسکۆس دەستی بێرناردۆی گرت و هەڵیسانده سەر پا.

- " برا بێرناردۆ گوێم لێتە، من نا، بەڵکو خودا. ئەو ئارامیی دەبەخشێتە دڵت. عەزابەکەت بگێڕەوە!"

- " قودرەتمەندێك گەنجینەیەکی گرانبەهای لە لا داناوم تا بۆی بپارێزم، ساڵانێکی زۆرە ئەو گەنجینەیەم پاراستووە، ئەلعانیش دەمەوێ سەفەرێکی خەتەرناك و دوورو درێژ بکەم، دەمەوێ بزانم ئیدی چیی لەو گەنجینەیە بکەم؟"

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" برا بێرناردۆ، گەنجینەکە بۆ ئەو کەسە بگەڕێنەرەوە کە بە ئەمانەت لای داناویت. باشە ئەو قودرەتمەندە کێیە؟"

- " مەسیح. هەموو ئەو سەروەتەی هەمە، بە هیی ئەوی دەزانم. چۆن دەتوانم بۆی بگەڕێنمەوە؟"

فرانسیسکۆس لە فیکرەوە چوو.

گوتی: " برا بێرناردۆ، ئەوەی تۆ لێت پرسیم، وەڵامدانەوەی زۆر قورسە. بە تەنها هەر خۆم ناتوانم چ وەڵامێکت بدەمەوە. وەرەو دەچین بۆ کڵێسا تا پرسیار لە مەسیح خۆی بکەین."

*

هەرسێکمان بەرەو دەرگای حەوشە دەچووین، بەڵام هەر ڕێك لەو کاتەدا یەکێك لە دەرگاکەیدا. بێرناردۆ بەپەلە چوو کردییەوە. ئەوسا بە خۆشحاڵییەوە هاواریکرد:

- " ئەوە تۆیت جەنابی پیێترۆ؟ بۆ وا زوو؟ چییە ڕەنگت تەواوێك پەڕیوە!"

جەنابی پیێترۆ مامۆستایەکی ناوداری یاسا بوو لەزانکۆ لە بولۆگنا، وی خەڵکی ئاسیزیی و بەردەوام و هەمیشە بۆ حەوانەوە دەگەڕایەوە ماڵە بابی. بەڵام دوو ڕۆژ پێشتر خۆشەویستترین قوتابیی خۆی لە بولۆگنا مردبوو، لەبەر ئەوەی بەهیچ شتێك نەیدەتوانی سەبووریی خۆی بداتەوە، بۆیە سەفەری کردبۆوە و هاتبۆوە ماڵی بابی و دەرگای لەسەر خۆی داخستبوو، حەزی نەدەکرد کەس ببینێ.

پرسیی:" بێرناردۆ بە تەنیایت؟"

- " نا، فرانسیسکۆس کوڕی بێرناردۆنێ لێرەیە، دەیناسیت، لەگەڵ هاوڕێیەکیدایە."

- " کێشە نییە، دەتوانم لە ئامادەیی ئەوانیشدا بدوێم."

پێیترۆ وایگوت و هاتە حەوشە.

ئەو زەلامێکی کەتە، بە ئەدەب و خاوەن چاوانێکی خۆڵەمێشیی و بڕندە و ڕیشێکی کەم، بەڵام خوێندن و شەونخونیی گۆناکانیان تواندبۆوە و تەواوی ڕوخساری وشك و زەرد بوو وەك ئەو کاغەزە گرانبەهایانەی کە قەشەگەل مێژووی عەزابەکانی مەسیحیان لەسەر دەنووسییەوە.

تەواوێك شەکەت لەسەر سەکۆیەك دانیشت. ئێمەیش هەرسێکمان بەدەوریدا دانەوینەوە و گوێمان بۆ ڕادێرا. هەناسەیەکی قووڵی هەڵمژت.

گوتی:" ببوورن، من دەبێ هەموو شتێکتان لەسەرەتاوە بۆ باسکەم. قوتابییەکم هەبوو ناوی (گیویدۆ) بوو، وەکی کوڕی خۆم خۆشمدەویست. قوتابییەك کە سەری لەسەر کتێبان بەرز نەدەکردەوە، لە تەمەنی بیستساڵیدا هێند بە توانا و

کەسێکی خوێنەواری لێدەرچووبوو، دەتگوت ئینسانێکی کامڵە. شتێکی گەلێك دەگمەن، شتێکی پرشنگدار یەکانگیری ئەو بەهرە درەوشاوەیەی ببوو، هەر لەبەر ئەوەش خۆشمدەویست. حەیف پێرێ ئەو قوتابییەم مرد ....."

لە حەژمەتا لێوی خۆی گەست، تا گریانەکەی ناخی قووتبداتەوە، بەڵام دوو دڵۆپە فرمێسکی درشت لەچاوانییەوە ڕژان. بێرناردۆ پەرداخێك ئاوی بۆتێکرد و خواردییەوە.

ئەو ڕۆژەی گیانیدەدا، بەسەر سەریدا دانەویمەوە و گوتم:

(گیویدۆ کوڕی خۆم، گەر خودا بڕیاریدابێ بەرەو لای خۆیت بانگکاتەوە، ئەوا من داواکارییەکم هەیە پێی بڵێیت!) وەڵامیدایەوە:(باوکە چیت دەوێ؟ داواکارییەکەت چییە؟) گوتم:(داواکارییەکەم ئەوەیە شەوێك بێیتە خەونم و باسی ئەوەم بۆ بکەیت کە ئەودونیا چۆنە!) گوتی: (دێم!) ئەو کوڕە جحێڵە لەبەر خۆیەوە وایگوت و دەستی لەنێو دەستمنا، پاشان ئیدی خەوی یەکجارەکیی لێکەوت.

من دەسوبرد بولوگنام جێهێشت و هاتمەوە بۆ ئێرە تا لە تەنیاییدا چاوەڕێبکەم، بەڵکو ئەو جحێڵە مردووە بێتە خەونم!"

جەنابی پێیترۆ هەمدیس بێدەنگبۆوە، بە زەحمەت دەیتوانی قسەکانی بێنێتە سەر زوبان. دواجار گوتی:

" ئەمڕۆ شەبەق ئەو هات ...."

بێرناردۆ دانەوێوە و دەستیگرت.

- " جبەیەکی سەیری قەشانەی پۆشیبوو، نا، جبەی قەشانە نەبوو، بەڵکو ژمارەیەکی زۆر شریتی کاغەزیی بەدەوری جەستەیدا پێکەوە دوورابوون، ئەوە هەموو ئەو شتانە بوو کە لەتافی خوێندنیدا نووسیبوونی، پرسیار و هاوکێشەی جۆراوجۆر، گومانە فەلسەفیی و یاساییەکان، کێشە و گرفتە تیۆلۆگییەکان و عەزابی ئەوەی چۆن دەتوانرێ ڕزگاربکرێین، چۆن دەتوانین لە دۆزەخ ڕزگاربین و بچینە بەرزەخ و لەوێشەوە بچینە بەهەشت ... ئەو کاغەزی پۆشیو و هەوڵیدەدا بێتە پێشێ، بەڵام نەیدەتوانی. بایەك هەڵیکرد و کاغەزەکانی شەکاندەوە، هەر کە کاغەزەکان شەکینەوە، پەیکەرە

ئێسکییەکەی وی دەرکەوت کە تەژی بوو بە قوڕ و گژوگیا. هاوارمکرد:(گیویدۆ، کوڕی خۆم، ئەو شریتە کاغەزانە چییە پێتەوە کراوە و ناهێڵن بڕۆیت؟) وەڵامیدامەوە: (ئاخر من لە دۆزەخەوە هاتووم و هەوڵدەدەم بچمە بەرزەخ، بەڵام ناتوانم. ئەو شریتە کاغەزانە لێناگەڕێن بچم ..)

وایگوت و چاوێکی بووە دڵۆپە فرمێسکێك و ڕژا بە مندا و دەستی سووتاندم. ئەها ئەوەتا!"

دەستی ڕاستی ڕایەڵکرد و ئێمە برینێکی بازنەیی سوورمان وەکی چاو لەسەر دەستی بینی.

ترس باڵی بەسەر هەرسێکماندا کێشا. تەنها فرانسیسکۆس بە ئارامیی زەردەخەنەی دەهاتێ.

جەنابی پێترۆ هەستایە سەر پێ.

گوتی:" ئێستاش هەموو شتێك تەواو. بەر لەوەی بێم بۆ ئێرە، هەموو دەسنووسەکانم و هەموو کتێبەکانم فڕێدانە ناو ئاگردانەکەوە و چتاقیان سووتان. ئیدی من ئازاد بووم! سوپاسی قوتابییەکەم دەکەم کە لەو دونیاوە بەو پەیامەوە

هات بۆ لام. سوپاس بۆ خودا، ئیتر من ژیانێکی نوێ دەسپێدەکەم!"

بێرناردۆ لێیپرسیی:" ئەی ئێستا پێترۆی ئازیز، بەتەمایت چ ڕێگەیەك بگریتەبەر؟ بەتەمایت کام ژیان دەسپێبکەیت؟"

مامۆستای خوێنەوار تێفکری و وەڵامیدایەوە:" هێشتا نازانم، نازانم ...."

فرانسیسکۆس هاواریکرد:" من دەزانم!" وایگوت و ئەوسا دەستی ڕایەڵکرد و دەرگای حەوشەی کردەوە. گوتی:" من دەزانم، لەتەکمدا وەرە!"

فرانسیسکۆس پێشکەوت و ئەو دوو هاوڕێیەش قۆڵ لە قۆڵی یەکدا لە دوایەوە و پاشان من. پێموابوو ئیدی ڕۆحی ئەوان ئامادەیە، ئامادەیە بۆ ڕێڕۆیشتن بەرەو هەڵگژان.

بەلای کڵێساکەی قەدیس ڕیوفینۆدا تێپەڕین، ڕێوڕەسمی نوێژ و خەڵکێکی زۆر لەوێ کۆببوونەوە، ئێمە لامان نەدا. هەر لەسەر سوچەکەوە داگەڕاین و چووین بۆ کڵێسا چکۆڵەکەی (نیکۆلایۆ). کڵێساکە چۆڵ بوو. فرانسیسکۆس پاڵی بە دەرگاکەیەوەنا و چووینە ژوورێ. لەخاچدراو بەژوور

میحرابەکەوە بوو، چرایەکی بچووك داگیرسابوو، وێنەی قەدیس نیکۆلایۆ لەسەر دیوارەکە کێشراو و بە دەوریشیدا ماسی و بەلەمگەل و زەریا.

فرانسیسکۆس گوتی:" برا بێرناردۆ، تۆ پرسیارت لێکردم، بکەوە سەر ئەژنۆ، ئێستا مەسیح وەڵامدەداتەوە!"

بەرەو میحرابەکە چووەپێش، سوژدەی برد، خاچی کێشا و ئەوسا ئینجیلە ئەستوورە بەرگ زیوینەکەی هەڵگرت.

گوتی: " ئەمە زاری مەسیحە!"

ئینجیلەکەی کردەوە، دەستی خستە سەر لاپەڕەیەك و بە دەنگی بەرز خوێندییەوە:

(گەر دەتەوێ بەکامڵیی بگەیت، ئەوا بڕۆ و هەرچیت هەیە بیفرۆشەوە و بیدەرە هەژاران، ئەوسا لە بەهەشتدا گەنجینەیەك وەردەگریت.)

هەمدیس ئینجیلەکەی داخستەوە و سەرلەنوێ کردییەوە و خوێندییەوە:

(گەر کەسێك دەیەوێ دوومکەوێ، دەبێ نکوڵیی لەخۆی بکا، دەبێ خاچی خۆی لە کۆڵنێ و لەدوومبێ!)

فرانسیسکۆس لای بۆ بێرناردۆ کردەوە کە کڕنۆشی بردبوو، گوێی ڕادەدێرا و دەگریا.

گوتی:" برا بێرناردۆ، هێشتا دوو دڵیت؟ حەزدەکەیت لێگەڕێم جارێکیتریش مەسیح بئاخڤێ؟"

بێرناردۆ بە وروژانەوە لەپڕ هەستایە سەر پاو گوتی:" نا، نا، ئامادەم."

دەنگێك لە دواوە گوتی:" هەروەها منیش!"

ئەوە جەنابی پیێترۆ بوو کە سەری بەرەو عەردەکە شۆڕکردبۆوە و گوێی ڕادێرابوو.

فرانسیسکۆس قۆڵی لە ناوقەدی هەردوو ئەو قوتابییە نوێیە ئالآند و بە شادومانییەوە گوتی:"دەی وەرن با بڕۆین! جەنابی پییێترۆ تۆ هەرئێستا ئەوەت ئەنجامداوە کە مەسیح داوایکردووە، سەروەت و سامانەکەت - دەسنووسەکانت، کتێبەکانت، پەڕە کاغەزەکانت — سوتاندوون و هەموو مەرەکەبەکەت ڕشتووە، تۆ ئیدی خۆت ئازادکردووە. برا بێرناردۆ ئیتر نۆرەی تۆیە! دەرگای دوکانەکەت بخە سەر پشت، هەموو هەژاران بانگکە، ئەو قوماشانەی کە دەیفرۆشیت،

خەڵکە ڕووت و قووتەکانی پێ پۆشتەکەوە! گەزەکەت بشکێنە، سنووقەکانت بکەوە، دابەشیکە، دابەشیکە و دڵت بحەوێنەوە! ئێمە دەبێ برا بیرناردۆ، ئێمە دەبێ هەرچیمان لە برا هەژارەکانمان قەرز کردووە، بیاندەینەوە. گەر پارەیەکی ئاڵتوون ڕۆحی قورس کردوویت و ڕێگەت نادا هەڵگژێی، ئەوا ئەو پارەیە تووڕ هەڵدە!"

ئەوجا ئاوڕی بۆ میحرابەکە دایەوە و ڕوویکردە مەسیح و گوتی:

- " ئەی مەسیح تۆ چ هەرزان شمەکەکانت بە ئێمە دەفرۆشیت! ئێمە دوکانێکی بچووك دەدەین و بەهەشت وەردەگرین، بڕێك کاغەزە کۆن دەسوتێنین و بەرامبەر ئەوە دەچینە ناو ئەبەدییەتەوە!"

بێرناردۆ گوتی:" دەی با بڕۆین، با کات بەهەدەر نەدەین!" وایگوت و کلیلی دوکانەکەی لەبەر پشتێنەکەی دەرهێنا و بە پەلە کەوتەڕێ.

هەنووکە خەڵکیی لەنوێژ دەهاتنە دەرەوە. کڵێساکان دادەخران، مەیخانەکان دەکرانەوە، خەڵکیی لەمەیدانەکە

چووبوون بەیەکدا و گیزو ویزیان بوو. خۆر وەدیارکەوتبوو، هەورەکان ڕەویبوونەوە، ئەو فێبرایەرە کورتە، گەرم بوو وەکی بەهار، درەختەکان یەکەمین گۆپکەی چکۆڵەی شەپۆلاویی خۆیان دەردەکرد.

زۆر جاران من بەهارم لە ژیانمدا بینیبوو، بەڵام ئەوە یەکەمینجار بوو کە هەستم بە مانای بەهار دەکرد. ئەوساڵ بۆ یەکەمینجار ئەوەمزانی، ئاخر فرانسیسکۆس فێری کردبووم کە هەموو شتەکان یەکێکن، هەموو شتەکان گوێڕایەڵی هەمان یاسای خودان، درەخت و ڕۆح، ڕۆحیش بەهاری خۆی هەیە و چرۆ دەکا.

چووین بۆ گۆڕەپانی قەدیس جیۆرج، بێرناردۆ کلیلەکەی دەرهێنا و دوکانەکەی کردەوە، لەبەر دوکانەکەدا ڕاوەستاو هاواریکرد:

- " هەموو هەژاران، هەموو ئەوانەی کە چ جلکێکیان نییە، با بێن بۆ ئێرە! بەناوی مەسیحەوە هەموو شمەکانم دابەشدەکەم!"

فرانسیسکۆس له لای ڕاستییەوه ڕاوەستا، پێیترۆ لای چەپییەوه و منیش تۆپه قوماشی هەڵچنراوم دەهێنا و له لای ڕاستەوه لەبەر دەمیدا دامدەنا.

خودایه به چ ڕاکردنێك هاتن. ژنان و پیرەمێردان و هەموو جلك شڕوپڕەکان، چۆن چاوانیان پرشنگیدەدا و لەو ئێوارەی یەکشەممەیەدا به چ پەرۆشییەکەوه دەستەکانیان ڕایەڵدەکرد! بێرناردۆ شادومان و لەخۆشحاڵییدا پێدەکەنی، لەگەڵ یەکێکدا سوعبەتی دەکرد و سەری دەخسته سەر یەکێکی دیکه، مقەستێکی گەورەی گرتبوو به دەستەوه و قوماشەکانی پێدەبڕی.

جاروبار لای دەکردەوه و دەیگوت:

- " برا فرانسیسکۆس ئەمه چ بەختەوەرییەکە! چ ئازادییەکە!"

باوکه سیلڤێستێر بەوێدا تێپەڕی، بێرناردۆی بینی وا دارونەداری خۆی تەخشان و پەخشاندەکا، ئاگر له هەناوی بەربوو.

لەبەرخۆوە گوتی:" حەیفێك کە ئاوها سەروەت و سامانێك بە هەدەر دەچێ! هەڵبەت فرانسیسکۆسی دێوانەی خودا ئەوەی ئاخنیوەتە کەللەیەوە!"

لەوێدا ڕاوەستا، سەری بادەدا و سەیریدەکرد، فرانسیسکۆس مەزەندەی خەیاڵاتەکانی وی کرد.

گوتی:" باوکە سیلڤیستێر، بیرتدێتەوە مەسیح چیی گوتووە؟ بمبوورە کە ئەوەت بیردەخەمەوە : مەسیح دەڵێ:(گەر دەتەوێ بگەیتە کامڵیی، ئەوا ئەوەی هەتە بەسەر هەژاراندا دابەشیکە، ئەوسا لە بەهەشت گەنجینەیەك دەبەیتەوە.) ئەدی بۆچیی سەر بادەدەیت؟"

باوکە سیلڤێستێر کەوتە کۆکین، سوور هەڵگەڕاو بەڕێی خۆیەوە ڕۆیشت.

فرانسیسکۆس خەمبار بوو کە هەستی وی بریندار کردووە.

هاواریکرد : " باوکە سیلڤێستێر!"

قەشە ئاوڕیدایەوە.

- " ببووره كه قسه‌كه‌ی مه‌سیحم بیر خستیته‌وه. تۆ وه‌ك خزمه‌تكاری خودا، باشتر له‌منی گوناهبار ئه‌و شتانه‌ت ئه‌زبه‌ره!"

گه‌ر فرانسیسكۆس نزیكتربا، ئه‌وا دوو دلۆپه فرمێسكی ده‌بینی كه به گۆنای قه‌شه‌دا ده‌هاتنه خوار.

ئیتر ئێواره داهاتبوو، دوكانه‌كه به چوار دیواری خاڵییه‌وه مایه‌وه. بێرناردۆ گه‌زه‌كه‌ی هه‌ڵگرت، شكاندی و هه‌ڵیدا بۆ سه‌ر جادده‌كه. هه‌روه‌ها مقه‌سته‌كه‌شی تووڕ هه‌ڵدا و خاچی كێشا.

گوتی:" سوپاس بۆ خودا، ئیدی من ئازادم." وایگوت و ده‌ستی له نێوقه‌دی پێیترۆوه ئالآند و هه‌ردووكیان شوێنی فرانسیسكۆس كه‌وتن.

ئه‌م ڕه‌وتاره سه‌یره‌ی ده‌وڵه‌مه‌ند و فرۆشیارێكی به‌هره‌داری وه‌ك بێرناردۆ و خوێنه‌وار و مامۆستایه‌كی یاسای وه‌ك پێیترۆ له‌سه‌راپای ئاسیزییدا ده‌نگیدایه‌وه. ئێمه زانیمان كه هه‌مان شه‌و، ژماره‌یه‌كی زۆر له پیاوماقوڵه نیگه‌رانه‌كان له‌ماڵی مامێكی بێرناردۆ كۆبوونه‌ته‌وه تا ڕێوشوێنی ئه‌وه دانێن كه

چۆناوچۆنی ئەو تاعونە بنەبڕکەن. گوتوبییان ئەو نەخۆشییە سارییە، ئەو بەڵایە توانیویەتی هەندێك لە جحێڵان لە خشتە بەرێ، با تا زووە بیرێك لە حاڵی خۆمان بکەینەوە، تا کوڕەکانمان نەچوون ئەو سەروەت و سامانەی باوکانمان بە ئارەقەی نێوچەوان پەیدایان کردووە بەسەر خەڵکانی بەتاڵە و پا پەتییدا دابەشیکەن. هەنووکە ئەو دێوانەی خودایە دێ و مێشکی کوڕەکانمان تێکدەداو بناغەی ماڵەکانمان لە بنەوە هەڵدەتەکێنێ. دەی با هەر چۆنێك هەیە لێرە وەدەرینێین، با شارەکەمان جێبێڵێ و بڕواو بەنەفرەت بێ! هەروا ئەو پیاوماقووڵانە بڕیاریاندابوو بچن بۆ لای سەرەك قەشە و بۆ لای ئەنجومەن تا ئەو بەڵایە لە ئاسیزیی دوورخەنەوە.

لە ژوورە بچووکەکەی (گیۆڤاننا) ی بێوەژن، زەلامێکی بەهێز و خۆربردووی گورجوگۆڵ لای ئاگرەکەوە دانیشتووە و خۆی گەرمدەکاتەوە. پوورە پیرەکەی بینی کە خاچ دەکێشێ و دۆعا بۆ قەدیسی نوێ دەکا، ئەو قەدیسەی کە بە فرانسیسکۆس بانگیاندەکرد. ئەو زەلامە تەماشای پووری

دەکاو گاڵتەی پێدەکا، ئەم قسانە چەند ڕۆژێك دواتر خۆی بۆی گێڕاینەوە.

- " ئاخ سەیر دەبێ هەروا بە ئاسانی بەرەڵاو قوشقییەکی وا ببێتە قەدیس. من ئیگیدیۆ نیم گەر نەچم و ئەو قەدیس فرانسیسکۆسەی تۆ نەدۆزمەوە، گرەو دەکەم بزانن چۆن بە بوتڵێك شەراب و پلێك بەرازی برژاو تەواو سەرخۆشی دەکەم و پەتێك دەکەمە ملی و بەرەو گۆڕەپانەکە ڕایدەکێشم، لەوێ دەسبەیەکدا دەماڵم و وەکی ورچ دەیخەمە هەلەکە سەما!"

*

ڕۆژان تێدەپەڕین. ئێمە هەنووکە چوار کەس بووین و ئاسیزیمان جێهێشتبوو، لە کلێسا چۆڵەکەی پۆرتیونکولا، پەناگەیەکمان بۆ خۆمان دۆزیبۆوە. بەرامبەر دارچواله چرۆ کردووەکە کوختێکمان ڕۆناو بە گەچ سواخماندا، ئەوێ ئیدی بووە یەکەمین دەیری ئێمە.

چەندین سەعات لەسەر ئەژنۆ دادەنیشتین، سەرمان بۆ ئاسمان بەرزدەکردەوە و نوێژماندەکرد. فرانسیسکۆس لەبارەی ئەڤینەوە بۆمان دەدوا، لە بارەی هەژارییەوە، لەبارەی ئاشتییەوە، لەبارەی ئاشتیی لە ڕۆحی ئینساندا و لەبارەی ئاشتیی لە دونیادا. من کە تا هەنووکە تەنها پرسیارکردن و پشکنینم بەدوای وەڵامدا دەزانی، ئەوا ئێستا ئیدی لەگەڵ ئەو برایانەدا فێری بێدەنگیی ببووم. ڕۆژێکیان جەنابی پێیترۆ قسەیەکیکرد کە هەرگیز یادم ناچێتەوە، ئەو گوتی:" زەینم بەردەوام دەدوێ و پرسیار دەکا و دەپشکنێ، بەڵام دڵم چ نادوێ، چ ناپشکنێ، بەڵکو بە بێدەنگیی، خۆی بە خودا دەسپێرێ. مێشکم پارێزەری شەیتانە، بەڵام دڵم خزمەتکاری خودا، وی دادەنەوێتەوە و بەخودا دەڵێ: (ئەمرکە بە چاوان!)"

فرانسیسکۆس گوێی بۆ ئەو قسانە ڕادەدێرا و زەردەخەنەی دەهاتێ .

گوتی:" جەنابی پێیترۆ - ئاخر هەمیشە وەك ڕێز ئەوی بە جەناب بانگدەکرد - تۆ ڕاستدەکەیت. کاتێك لە ئاسیزیی

دەچووم بۆ قوتابخانە، زانایەکی تیۆلۆگ لە کریسمیسدا هات بۆ ئاسیزیی. وی لە کڵێسای ڕیۆفینۆ چووە سەر مینبەر و کەوتە قسان. چەندین سەعات لەبارەی لەدایکبوونی مەسیح و ڕزگارکردنی دونیا و ئەفسانەی ترسناکی بە ئینسانبوون دووا کە چۆن خودا لە قەڵافەتی ئینساندا خۆی دەگۆڕێ. من لەفیکرەوە چووبووم و حەپەساو سەرم لەگێژەوە چووبوو. چیدی نەمدەتوانی بەرگەبگرم. هاوارمدەکرد:(مامۆستا بێدەنگ، بهێڵە با گریانی مەسیح لە جۆلانەکەیدا ببیەین!) کاتێك هاتینەوەماڵەوە، باوکم لێیدام، بەڵام دایکم بردمییە ئەولاوە و دۆعای بۆ کردم."

بە دەگمەن برا بێرناردۆ زاریدەکردەوە تا بئاخڤێ. هەر کە شەبەقیدەدا، لەژێر درەختێکدا کڕنۆشی دەبرد و دەپاڕایەوە، بونیادەم کە سەیری پێڵووە لێکنراوەکانی و گۆنا بە قووڵاچووەکانی و لەرەی لێوە ناسکەکەی دەکرد، ئیدی دەیزانی وی لەگەڵ خودادا دەئاخڤێ.

هەر کە خۆر هەڵدەهات، ئێمە لەیەکدی جوێ دەبووینەوە، یەکێکمان دەچوو بۆ ئاوهێنان، یەکێك بۆ دار، یەکێکیتر بۆ

سوالّ و فرانسیسکۆسیش بە جاددە باریکەکانی ئاسیزیی و گوندە نزیکەکاندا دەگەڕا و لەبارەی ئەو شێتێتییە نوێیە - ئەڤین - ەوە نوتقی دەدا. زۆر جاران گسکێکی بە دەستەوە دەگرت و کلّێساکانی گسکدەدا.

دەیگوت:" ئەمە مالّی خودایە، منیش گسکدەرم و بەر پرسیاری ئەوەم!"

بەیانییەکیان، کە جێژنی قەدیس جیۆرج بوو، ئێمە لەکوختەکەماندا کەوتبووینە سەر چۆك و نوێژی بەیانیمان دەکرد، زەلامێکم بینی بە هێواشیی و بەپێدزکێ نزیکدەبۆوە. بوتلّێك شەرابی نابووە بن هەنگلّ و شتێکیتریش کە لە گەلاّ لیمۆیەوە پێچابوو، بۆنی گۆشتی سوورەوەکراو گەییە کەپووم.

زەلامێکی درێژ بوو، هەتاو بردبووی و قەلاّفەتێکی پتەوی هەبوو، بەهەنگاوی نەرم لەکوختەکەمان نزیك دەبۆوە، سەری بەرەو پێشەوە دانەواند و لەنێو پەلکی درەختەکانەوە سەرەتاتکێی بوو، منیش بە تیلەی چاو هەر تەماشایم دەکرد.

فرانسیسکۆس وەك هەموو بەیانییەك ڕاهاتبوو، لەبارەی ئەوەی کە شەو چیی بەخودا گوتووە و خوداش چیی بەم

گوتووه، دەکەوتە قسان. ئەو زەلامە نەناسەش، زاری کردبۆوە و گوێی تیژکردبۆوە و گوێی ڕادێرابوو. لە ناکاوێکڕا ئاوڕیدایەوە و بە خێرایی بەنێو درەختەکاندا ڕۆیشت و بە دەستی بەتاڵ گەڕایەوە، هەمدیس پاڵی بە کوختەکەوەدا و گوێی ڕادێرایەوە.

فرانسیسکۆس گوتی:" خودایە گەر من لەبەر ئەوە تۆم خۆشبوێ کە بمخەیتە بەهەشت، ئەوا مەلایکەتەکەت بەشمشێرێکەوە بنێرە تا دەرگاکەم لەسەر داخا. خودایە گەر من لەبەر ئەوە تۆم خۆشبوێ کە لە دۆزەخ دەترسم، ئەوا فڕێمدەرە دۆزەخ، بەڵام ئەگەر من لەبەر خاتری خۆت تۆم خۆشدەوێ، تەنێ لەبەر خاتری خۆت، ئەوا ئامێزت بکەوە و لە باوەشمگرە!"

پیاوەکە کە گوێی ڕادێرابوو، هەنگاوێکی ناو لەبەر دەرگاکە ڕاوەستا، ڕەنگی پەڕیبوو، دوو دڵۆپ فرمێسکی درشت بە گۆناکانیدا هاتنە خوارەوە، کەوت بەسەر پای فرانسیسکۆسدا.

گوتی:" برا فرانسیسکۆس بمبوورە! من ناوم ئێگیدیۆیە و خەڵکی ئاسیزییم، من بووم کە گاڵتەم پێکردویت و گرەوم

کردووه لەسەر ئەوەی کە دەبێ سەرخۆشتکەم و گوریسێك بکەمە ملت و بۆ گۆڕەپانی قەدیس جیۆرج راتکێشم و لەوێ چەپڵە لێدەم و بتخەمە هەلەکەسەما!"

فرانسیسکۆس بە پێکەنینەوە گوتی:" برا ئێگیدیۆ بۆ نەچین؟ بۆ نەچین بۆ مەیدانی قەدیس جیۆرج و ئەمڕۆ خەڵکێکی زۆر لەوێ کۆدەبنەوە، تۆ چەپڵە لێدە و منیش دەکەومە سەما. ئاخر حەز ناکەم گرەوەکەت بدۆڕێنیت!"

وایگوت و دەستی نایە ژێر باڵی و هەڵیساند.

گوتی:" دەی با بڕۆین، خەڵکێکی زۆر لەوێ چاوەڕوانن."

هەردووکیان بەڕێکەوتن. دەمەوئێوارە، هەرسێکمان، من و بێرناردۆ و پێیترۆ دانیشتبووین و چاوەڕێ بووین.

من گوتم:" برا فرانسیسکۆس درەنگی پێچوو، بلێی هێشتا هەر سەما بکا؟"

جەنابی پێترۆ گوتی:" هەر سەما دەکا!" وایگوت و بێدەنگبوو. دوای تاوێك گوتی:" بە داخەوە من ئازایەتیی ئەوەم نییە شتێکی لەو جۆرە بکەم، من هێشتا شەرم لە خەڵك دەکەم، دەمەوێ بڵێم شەرم لەخودا دەکەم!"

کاتێك ئێمە لەوێدا دانیشتبووین و دەدواین، فرانسیسکۆس هات و ئێگیدیۆی کەتەش بە پێکەنینەوە بەهەنگاوی نەرمەوە لە دوایەوە دەڕۆیشت، وەکی ئەوەی بفڕێ.

فرانسیسکۆس دەستی نابووە نێو دەستی هاوڕێکەی و بەرەو پێشەوە بۆ لای ئێمە هاتن.

بە زەردەخەنەوە گوتی:" ئێگیدیۆ هێنامیە سەما، منیش ئەوم هێنایە سەما. یەکەمجار من لەبەردەم خودادا سەمام دەکرد و ئەو چەپڵەی لێدەدا، بەڵام دوای ساتێك برا ئێگیدیۆ ئیرەیی برد و ئیدی لە چەپڵەکوتان کەوت، ئەوسا شانیگرتم و هەردووکمان پێکەوە کەوتینە سەما. پێمانوابوو هەموو مەخلوقەکان شانیانگرتووین و هەموو لەتەك ئێمەدا لەبەردەم خودادا کەوتوونەتە سەما.

براییینە ئەوە چ سەمایەك بوو! سەماکردن بەتەنێ شتێکە و سەمای بە کۆمەڵیش شتێکیتر. لە سەرەتاوە دوو کەس، پاشان سێ، دوای ئەوە سی و سێ، سێ سەد هەزار، هەموو خەڵکیی، پاشان سەرەك قەشە و تەیرەکان و درەختەکان و

زەریاو چیا، هەموو مەخلوقەکان لەبەردەم خودادا سەمایان دەکرد. برا ئێگیدیۆ وابوو؟"

ئێگیدیۆ بە پێکەنینەوە وەڵامیدایەوە:" من چ ئیشێکی ترم ناوێ، تەنێ سەما باشە، برا فرانسیسکۆس من دەمەوێ تا ئەبەد دەستت بگرم و سەمات لەگەڵدا بکەم!"

فرانسیسکۆس گوتی:" سڵاو لەم برا تازەیەمان." وایگوت و ئامێزی بۆ کردەوە.

ئێمەیش گوتمان: " بەخێربێن!" وامانگوت و باوەشمان بە ئێگیدیۆدا کرد.

ئێگیدیۆ سوور هەڵگەڕا. حەزیدەکرد شتێك بڵێ، بەڵام دوو دڵبوو، دواجار ئازایەتیدایە بەر خۆی.

گوتی: " برا فرانسیسکۆس، من بڕێك خواردن و بوتڵێك شەرابم لەگەڵ خۆمدا هێناوە ...."

فرانسیسکۆس دەستی هێنا بەسەر شانە پانەکانی ئێگیدیۆداو گوتی :

-" برا ئێگیدیۆ بە بۆنەی ڕۆژی لەدایکبوونتەوە ئاهەنگ دەگێڕین و پێکێك بە شانازیی تۆ دەخۆینەوە. ئەوە چ نییە،

خودا دەبووریٚ گەر بونیادەم جاروبار بێوەفا بێ بەرامبەر قەدیسانی برسێتیی و تینوێتیی.... دەی برۆ و ئەشیای گوناھ بێنە!"

ئێگیدیۆ بە پڕتاو چوو لەنێو تەڵانەکاندا بەرازە برژاو و بوتڵە شەرابەکەی هێنا.

فرانسیسکۆس گوتی:" بە خۆشیی سەرفرازیی برا ئێگیدیۆ." وایگوت و پێکەکەی بەرز کردەوە و هەڵیقوڕاند. گوتی:" ئەمڕۆ ئەو لەدایکبووە، ئارەزووی تەمەن درێژیی بۆ دەکەین! ئەمڕۆ ئەو زەماوەند دەکا. ئەمڕۆ ئەو بە کیژێك گەیشتووە ناوی هەژارییە، ئارەزووی تەمەن درێژیی بۆ دەکەین!"

*

ماوەیەکی زۆر تێنەپەڕیبوو کە باوکە سیلڤێستێر لەبەر دەروازەی پورتیۆنکۆلادا وەدیارکەوت، چەماوە و ڕوخساری شەرمەندە دەینواند و بوخچەیەکی لە بنهەنگڵی نابوو، ئەو هەر هەمان لەو کاتەدا هات کە ئێمە بەرەو کاری ڕۆژانەمان

دەچووین. هێند گریا بوو چاوانی سوور دەچوونەوە و دەستیشی دەلەرزی.

فرانسیسکۆس ئەوی بینی و باوەشی بۆ کردەوە.

گوتی:" باوکە سیلڤێستێر هاتنت خێر، دەبێ ئەوە چ بایەك بێ کە بۆ ئەم عەردە قاقڕەی ئێمەی هەڵگرتوویت؟"

قەشە وەڵامیدایەوە:" بای خودا. برا فرانسیسکۆس تۆ لەو ڕۆژانەدا قسەیەکت پێگوتم، ئەو قسەیە وەکی ئاگرێك هەم دڵی سووتاندم و هەم دڵیشی پاقژکردمەوە."

- " ئەو قسەیە هیی من نییە، باوکە سیلڤێستێر ئەو قسەیە هی من نییە، بەڵکو ئەو قسەیە هی مەسیحە."

- " بەڵێ، ئەو قسەیە هی مەسیحە، بەڵام تۆ بەشێوەیەك ئەو قسەیەتکرد کە پێدەچوو یەکەمینجار بێ گوێم لێیبێت و هەرگیز ئینجیلیشم موتاڵا نەکردبێ. ئەز ڕۆژانە ئینجیل دەخوێنمەوە، بەڵام وشەکانی هاوار و پیتن، ئاگر نین ... برا فرانسیسکۆس بۆ یەکەمینجار تێگەیشتم هەژاریی مانای چییە، بۆ یەکەمینجار تێگەیشتم ئەڤین مانای چییە و ویستی خودا مانای چییە. ئەوە وا ئەلعانیش هاتووم!"

- " ئەدی ئەوە چییە لە بوخچەکەتا؟"

- " دەستێك جل، پێڵاوی تۆکمە و چەند شتێکیتر کە پەیوەندییەکی تایبەتی و بەهێزم پێیانەوە هەیە."

فرانسیسکۆس بە پێکەنینەوە گوتی:" جارێکیان زاهیدێك هەبوو، چەندین ساڵ تێدەکۆشا بۆ ئەوەی خودا ببینێ، بەڵام هەر شکستی دەهێنا. هەموو جارێك شتێك لەبەردەمیدا قووتدەبۆوە و دەبووە ڕێگر کە خودا ببینێ، ئەو کلۆڵە هاواریدەکرد، دەگریا، دەپاڕایەوە، بەڵام هەمووی بێسوود بوو! ئەرێ باشە ئەوە چ شتێك بوو دەبووە ڕێگر لەبەردەم بینینی خودادا؟ هەرچەندی دەکرد نەیدەتوانی تێبگا. بەیانییەکیان بەشادومانییەوە لەخەو ڕاپەڕی، ئەو ڕێگرەی دۆزیبۆوە و ئەویش گوڵدانێکی چکۆڵە بوو کە لەهەموو شتەکانیتر بۆی مابۆوە و زۆری خۆشدەویست. ئیدی گوڵدانەکەی هەڵگرت و تا دەستی گرتی تووڕیدا و گوڵدان هەپروون بە هەپروون بوو. پاشان چاوانی هەڵبڕی و بۆ یەکەمینجار خودای بینی. باوکە سیلڤێستێر، تۆیش، گەر تۆیش حەزدەکەیت خودا ببینیت، ئەوا بوخچەکەت تووڕ هەڵدە!"

باوکە سیلڤێستێر دوو دڵبوو، فرانسیسکۆس میهرەبانانە دەستیگرت.

گوتی:" وەرە لەگەڵم، ئێستا دەچینە دەرەوە و دەچینە سەر ڕێگەکە. بۆ خاتری ئەڤینی مەسیح، بوخچەکەت بدەرە یەکەمین هەژارێك کە دەیبینین. ئاخر باوکە سیلڤێستێر، بونیادەم بە بوخچەوە ناچێتە بەهەشت!"

قەشە بەدوو دڵییەوە گوتی:" باشە تەنێ پێڵاوەکانم گل دەدەمەوە ..."

هەمدیس فرانسیسکۆس گوتی:" بونیادەم تەنێ بەپای پەتیی دەتوانێ بچێتە بەهەشت. براکەم ماملە مەکە، دەی با بڕۆین!"

وەك چۆن گورگ بە کەڵبەکانی پەلاماری مەڕ دەدا، ئاوهاش فرانسیسکۆسیش پڕیدایە باوکە سیلڤێستێر تا فڕێی بداتە بەهەشتەوە.

*

خودایە، گەورەیە، گەورەیە، دەوڵەمەند و خاوەن چاوانێکی زۆرە بەخشندەیی تۆ، وەکی پەڕی تاوس دونیا دادەپۆشێ و بەدرەوشانەوەوە خۆی پەخشدەکا و خۆنەویستترین و بێ لاف وگەزافترترین ڕۆحەکانیش دادەپۆشێ و پڕیاندەکا لە خۆی. ئاخر زۆری نەبرد دوو داماو کە ببوونە گاڵتەجاڕی خەڵکی ئاسیزیی، هاتن و دەستی فرانسیسکۆسیان ماچکرد و داوایان لێکرد ببنە قوتابی وی. یەکێکیان ناوی (ساباتینۆ) و ئەویتریشیان بە (کاپیللۆ) بانگدەکرا، بۆیە بەو ناوەوە بانگدەکرا چونکە هەمیشە و تەنانەت لە کاتی خەوتنیشدا شەپقەیەکی مەخمەلیی سەوزی گەورەی بە پەتێکی سوورەوە لە سەردابوو. هەرچیی سابتینۆشە، هەرکە بینیم یەکسەر ناسیمەوە، ئەو هەمان ئەو کەسەبوو کە ئەو ئێوارەیەی هاتم بۆ ئاسیزیی و پاڕامەوە هاولاتییەکی مەسیحیی خێرێکم پێبکا، ئەو گاڵتەی بە فرانسیسکۆس کرد. وی کەسێکی باریکەلە و زەردهەڵگەڕاو بوو، ڕوخساری لەمشك دەچوو، بالوکەیەکی توکن لەسەر کەپووی بوو. بەڵام کاپێللۆ کەتەو درێژ، سمێڵی

لوولدراو و کەپووی تیژو قڵیشێك لە لێویدا هەبوو، کە دەدوا زوبانی دەیگرت و قسانی بێسەروبەرەی دەکرد.

ساباتینۆ گوتی:" برا فرانسیسکۆس من ئیتر ناتوانم خەوم لێبکەوێ، ئاخر من زوبان بەدییم بەرامبەر کردوویت، بەخیلییم پێبردوویت لەبەر ئەوەی تۆ دەوڵەمەند بوویت و منیش هەژار، تۆ قۆز بوویت و من ناشیرین، تۆ جلکی جوانت لەبەردا و منیش جلکی شڕ، بە درێژایی ئەم ماوەیەی دوایی هەوڵمدەدا بنووم، بەڵام هەرگیز خەوم لێنەکەوت! گەر بۆ یەك چاوترووکانیش خەو بردمێتییەوە، ئەوا تۆ هاتوویتەتە خەونم و پێتگوتووم: (قەیدی ناکا برا ساباتینۆ، من ناخوازم شەڕت بێتەرێ، بنوو!) ئەو میهرەبانییەی تۆ خەریکبوو دڵی هەلا هەلا دەکردم، ئیتر لەوە زیاتر بەرگەم نەگرت و بۆ ئێرە هاتم. چیم لەگەڵدا دەکەیت بیکە، دەمەوێ تا مردن شوێنپێکانی تۆ هەڵگرم."

کاپێللۆش گوتی:" برا فرانسیسکۆس هەروەها منیش، منیش دەمەوێ تا مردن لەگەڵ تۆدا بڕۆم. من لە دونیادا عەزابم کێشاوە، دونیا بۆ من بۆتە عەزاب، جگە لەخودا چ

پەناگەیەکیتر شکنابەم. بەڵام برا فرانسیسکۆس مەرجێکم هەیە، ئەویش ئەوەیە ڕێگەمبدەیت شەپقەکەمم لەسەردا بێت، من جگە لەوە چ شەپقەیەکی ترم ناوێ. ڕەنگە تۆ بڵێیت ئەوە شتێکی ئاسایی نییە، بەڵام ئاخر تازە ئەو شەپقەیە بۆتە بەشێك لە سەرم، گەر ئەو شەپقەیەم لەسەر لابدەیت، ئەوا هەستدەکەم ملم هەڵکێشراوە!"

فرانسیسکۆس پێکەنی، بەڵام یەکسەر ڕوخساری جیددی بۆوە. گوتی:

- " براکەم ئاگات لەخۆت بێ. ڕەنگە شەیتان بووبێتە شەپقەیەك و چووبێتە سەرت، ئاگات لەخۆت بێ فڕێتنەداتە هەڵدێرەوە. لە شەپقەوە بکەویتە خوارەوە بۆ جبەی قەشە و بڵێیت ئەوەت ناوێ، لە جبەی قەشەوە بکەویتە خوارەوە بۆ ناو برایان و بڵێیت نامەوێن! لە برایانەوە بکەویتە خوارەوە بۆ ئەڤین و بڵێیت نامەوێ هەستی پێبکەم! لە ئەڤینەوە بکەویتە خوارەوە بۆ خوداو بڵێیت نامەوێ بیناسم!"

فرانسیسکۆس بێدەنگ بوو. لەفیکرەوەچوو. پاش ساتێك گوتی:

- " ڕێگەی بەرەو ژوورکەیە براکەم، خودا لەسەری سەرەوەیە لەسەر ترۆپك، بەڵام ڕێگەی بەرەو خوار، دۆزەخ لە ژێرەوەیە لە بنەوە، کوڕەکەم ڕەنگە ئەو شەپقەیە فڕێتداتە دۆزەخەوە."

فرانسیسکۆس بەقووڵیی لە چاوانی کاپێللۆی ڕووانی، ئەم قوتابییە نوێیەش ددانی بە خۆیدا نەگرت و خوڕ خوڕ دایە قوڵپی گریان.

گوتی:" گەر ڕوخسەتم نەدەیتێ ئەم شەپقەیە لەسەرکەم، ئەوا تیادەچم، دەڕۆم و ڕێگەیەکی دی دەگرمە بەر!"

فرانسیسکۆس بەزەیی پێیداهاتەوە و دەستی نایە سەر شانی. گوتی:" بمێنەوە، من متمانەی خۆم دەبەخشمە خودا."

*

چ ڕۆحگەلێکی زۆر هەن پەرۆشیی ڕەهایین و کاتێ گوێیان لەو دەنگە دەبێ کە بانگیاندەکا ئیدی دەکەونە خۆ و بە دەنگییەوە دەچن. هاوڵاتییەکی بەختەوەر و کەسێکی بێلانە و ماڵ

شەوێکیان لە بێدەنگییدا گوێیان لە یەکێك دەبێ بانگیان دەکا. بە ترسەوە ڕادەپەڕن و هەریەکەیان ژیانی تا ئێستای خۆی بێمانا، بە هەدەرچوو، دیلی شەیتان دێتە پێشچاو، ئیدی دەکەون بەسەر پای ئەو دەنگەدا کە بانگیکردوون.

بەدەنگەکە دەڵێن:" لەگەڵ خۆتدا بمانبە، ڕزگارمانکە، تۆ ئەو کەسەیت چاوەڕێت بووین!"

ڕۆژێك نەبوو یەکێك بەنێو دارستانەکەدا نەیەت بۆ پورتیونکۆلا و نەکەوێ بەسەر پای فرانسیسکۆسدا و نەڵێ:" بمبە! ڕزگارمکە، تۆ ئەو کەسەیت کە چاوەڕێت بووم!" ئاوهایان دەگوت و پاشان جلکەکانیان دادەکەند و جبەی قەشەییان دەپۆشی.

ڕۆژێکیان جوتیارێکی میهرەبان و دەوڵەمەند و دڵ و دەروون کراوە، کە تەمەنی سیی ساڵێك دەبوو، هات بۆ لامان و گوڵدانێکی بەدەستەوە بوو وێنەی هەر حەوت گوناهەکەی لەسەر کێشاو و لەژێریشیاندا ناوەکانیانی نووسیبوون: فیز، تەماح، بەخیلیی، دەعارەت، چاوچنۆکیی، توڕەیی، تەمبەڵیی. هات و کەوت بەسەر پای فرانسیسکۆسدا.

گوتی:" براکەم، بابەکەم ، گوێم بۆ ڕادێرە: من بەئارامیی لە گوندەکەم دەژیام، عەردم دەکێڵا، پەلکی زیادەی درەختەکانم دەبڕی و ترێ ڕنییم دەکرد، ئیدی ژیانی خۆم دەژیام. من چ ژنم نەبوو، چ منداڵم نەبوو، پێموابوو ئیدی چ گرفتێکم نییە. بەڵام کاتێك گوێم لەدەنگی تۆ بوو، ئەوسا تێگەیشتم من بەختەوەر نیم. لە دڵی خۆم دەنۆڕی و وامدەزانی بێگوناهە، کەچی هەر حەوت گوناهەکەم تێدابینی. ئەوسا ئەم گوڵدانەم هێنا و هەر حەوتیانم لەسەری وێنەکێشا و ناوەکانیانم لەژێریاندا نووسی. وا ئێستاش لەبەر پێی تۆدا دەیشکێنم. نەفرەت لە هەر حەوتیان بێت!"

گوڵدانەکەی کێشا بە بەردەکاندا و هەپروون بە هەپروون بوو.

- " بەهەمان شێوە دڵی منیش هەپروون دەبێ و هەر حەوت گوناهەکە بەسەر بەردەکاندا دەڕژێن!"

فرانسیسکۆس هاوڕێیانە دەستی بە سەریدا هێنا.

- " براکەم ناوت چییە؟"

- " کیدرۆ."

- "کیدرۆ، بە خواستی خودا هەزاران ڕۆح هێلانەی خۆیان لەسەر پەلکەکانت چێدەکەن."

❋

شەش

ئادەم و حەوا لەبەهەشت دانیشتبوون و قسانیان دەکرد.

-" با دەرگاکە بکەینەوە و بچینە دەرێ!"

-" هاوڕێم بچین بۆ کوێ؟"

- " با دەرگاکە بکەینەوە و بچینە دەرێ!"

- " ئاخر دەرەوە نەخۆشییە و خەم و مردن."

- " با دەرگاکە بکەینەوە و بچینە دەرێ!"

ببوورە خودایە، بەڵام من لەناوەوەمڕا هەردووك ئەو دەنگانەم دەژنەفت. دەمژنەفتن کە فرانسیسکۆس و ڕۆحی من لە بەهەشتن، ئیدی برسێتیم بیردەچۆوە، ڕووتێتیی و دونیام بیردەچوونەوە. لە ناکاوێکڕا دەنگێکی یاخییانە دەهاتە گوێم و دەیگوت: بەڕێگەی خۆتا بڕۆ!"

ڕۆژێکیان فرانسیسکۆس بینیمی دەگریام. دانەوێوە، دەستی نایە سەر شانم و گوتی:" برا لیۆن، برا لیۆن ئەوە بۆچی دەگریت؟"

- " شتم بیردێتەوە برا فرانسیسکۆس، شتم بیردێتەوە!"

- " چیت بیر دێتەوە؟"

- " بەیانیەکیان دەستم بۆ پەلکی دارهەنجیرێك برد و هەنجیرێکم لێکردەوە و ...."

- " هەر ئەوە؟"

- " هیچیتر نا برا فرانسیسکۆس، لەبەر ئەوەیە دەگریم."

فرانسیسکۆس لەسەر ئەرزەکە لەپاڵما دانیشت و دەستی گرتم.

- " گوێڕادێرە شتێکت پێبلێم، بەڵام ئەو قسەیە بە کەس نەڵێیت!"

- " گوێم ڕادێراوە برا فرانسیسکۆس."

کە دەستم لە نێو دەستیدا بوو، هەستم دەکرد گەرمایی لە جەستەیەوە دێ. نا، لە جەستەیەوە نا، بەڵکو لە ڕۆحییەوە،

گەرماییەك کە ڕۆحی منیشی گەرم دەکردەوە. کاتێك بینیم بێدەنگە، هەمدیس گوتم:
- " برا فرانسیسکۆس گوێمڕادێراوە."
دەستی بەردام و هەستایە سەرپێ. دەنگی تووڕە و توندوتیژ بوو.
- " برا لیۆن، تەقوا بە تەنێ لەسەر گاشەبەردێکی چەپەك دادەنیشێ و تەواوی ئەو شادومانییانەی ئەم نەیچەشتوون، بە زەینیدا تێدەپەڕن، ئیدی فەزیلەت لە حەژمەتا دەستدەکاتە گریان."
فرانسیسکۆس وایگوت و ئەوجا دانەویێوە و لەنێو درەختەکاندا بزر بوو.

*

دەڵێن گەر جارێك لە جاران، دلۆپێك هەنگوین بکەوێتە خوارەوە، مێشهەنگەکان لەهەوادا بۆنی ئەو هەنگوینە ڕژاوە دەکەن و لە هەموو لایەکەوە بۆ تامکردنی دەکەونە خۆ. بە هەمان شێوەیش خەڵکی بۆنی دلۆپە هەنگوین - واتە ڕۆحی فرانسیسکۆس - یان لە هەوادا دەکرد و لە پورتیونکولا

کۆدەبوونەوە. ئێوارەیەکیان، هەر ڕێك لەو کاتەدا کە خۆرئاوا دەبوو، ڕوفینیۆی هاوڕێ دێرینەکەی فرانسیسکۆس هات، ڕۆفینیۆ ئەو کەسەی کە یەکەمین دوو جبەی بە من و فرانسیسکۆسدا و بە پێکەنینەوە گوتی:" ئەوا زستان هات، خودا بۆ گەرمکردنەوەتان بەس نییە، پالتۆیەکی گەرمیشتان پێویستە!" وایگوت و ئەم جبە قەشەییانە و پێلاو و گۆچانی پێداین.

فرانسیسکۆس ئەوی بینی و پێکەنی. پێیگوت:

- " ئێ هاوڕێی دێرین، دەبینم تەنێ پالتۆی گەرم بەس نییە، بەڵکو خوداش پێویستە!"

ڕۆفینیۆ سەری داگرت و گوتی:" برا فرانسیسکۆس ببوورە، من ئەو کات کوێر بووم. مەبەستم لە کوێریی ئەوەیە تەنێ دونیای بینراوم دەبینی، بەڵام ئەوەم نەدەبینی کە لەودیویەوە خۆی حەشاردابوو. بەڵام کاتێك تۆ هاتیت و بۆ ساتێك لە ماڵەکەم مایتەوە، هەوای ماڵەکەم گۆڕا، پڕبوو لەدەنگی هاندەر و دەستیی بانگێشتکەر کە کێشیاندەکردم بێمە دەرێ و ڕێگە بگرمەبەر. ئیدی ڕۆژێك هات لەوەندە زیاتر نەمتوانی

ددان بەخۆدابگرم. دەرگای ماڵەکەم بە کراوەیی جێ هێشت، کلیلەکانم فڕێدانە ڕووبارەکەوە و هەنووکەش وا ئیدی هاتووم."

- " بەڵام هاوڕێی ئازیزم، ئاخر ئەم ژیانەی ئێمە گەلێك زەحمەتە، چۆن دەتوانیت لێرە بەرگە بگریت؟ ئۆه، حەیف بۆ ئەو کەسەی بە خواردنی خۆش و جلکی نەرم و گەرمایی ژن ڕاهاتووە!"

- " بەڵام برا فرانسیسکۆس سێجار حەیف بۆ ئەو کەسەی ناتوانێت خۆی لەخواردنی خۆش و جلکی نەرم و گەرمایی ژن دوورخاتەوە. برا فرانسیسکۆس دەس بەڕوومەوە مەنێ، گلم بدەرەوە!"

- " ڕۆفینۆی ئازیز، ئێمە شتێکی تریشمان هەیە، وەك بزانم تۆ لە زانکۆی بولۆگنا خوێندووتە و سەرت تەژییە بەپرسیار. بەڵام ئێمە لێرە پرسیار ناکەین، ئێمە تازە گەیشتووینەتە دڵنیایی. تۆ دەتوانیت بەرگەی برسێتیی و ڕووت وڕەجاڵیی و تەهارەت بگریت، بەڵام بڵێی بیرکردنەوەت بە بێ چ یاخیبوونێك بەرگەی ئەو دڵنیاییەی ئێمە بگرێ؟ ئەمە گەورەترین هەوەسە بۆ ئەو کلۆڵەی کە لەژێر درەختی

ماریفەتدا دانیشتووە و مارەکە تامی گوێ و چاو و لێوی دەکا."

ڕۆفینۆ بێدەنگبوو.

فرانسیسکۆس بە هاوسۆزییەوە لە هاوڕێکەی ڕووانی و لێیپرسی:" ئێ، دەتوانیت؟"

نائومێدانە و بە ئەسپایی وەڵامیدایەوە:" برا فرانسیسکۆس ناتوانم!"

فرانسیسکۆس ڕاچڵەکی و هاوڕێکەی لە ئامێز گرت. گوتی:

- " تۆ دەتوانیت! تۆ دەتوانیت! تۆ ئازایەتیی ئەوەت هەیە کە بڵێیت ناتوانیت، ئەمەش واتە تۆ دەتوانیت. ئاخر دڵ نێزیکترین شتێکە لە خوداوە، دوویکەوە، لە ئەقڵ گەڕێ، تەنێ دڵە ڕێگەی بەهەشت بەڵەدە. جلکەکانت داکەنە و جبە قەشەییەکەی ئێمە بپۆشە! ئەو جلکە شوانکارەییەت لەیادە کە بە ئێمەت بەخشی؟ ئێمە دواتر لەسەر ئەوە، جبە قەشەییەکانمان دووری. ئاخر ئەوە ڕەنگی ئەرزە. دەی برا ڕوفینۆ ئەرز بپۆشە!"

*

ڕۆژێکی تر فرانسیسکۆس جحێڵێکی قۆزی له گوندێك بینی که جلکی مەخمەلی لە بەردا و بەشمشێر و چەکمە و پەڕ بە کڵاوەوە و قژە لوولەکەی تازە شۆراو و بۆنی سابونی میسکی لێدەهات.

- " هێی ئەی جحێڵی قۆز، ئاخۆ هیلاك نەبوویت لە پۆشینی جلکی جوان و بادانی سمێڵت؟ ئیدی کاتی ئەوەیە گوریسێك لە ناوقەدتەوە بپێچیت و کڵاوێك بکەیتە سەرت و بە پێی پەتیی بە قوڕ و لیتاودا بڕۆیت. وەرە لەگەڵم من نازناوی سوارەی خودات دەدەمێ!"

کوڕەی جحێڵ سمێڵی بادا، لەو قەشە جلك شڕەی ڕووانی کە قسانی لەگەڵدەکرد و ئیدی دایە قاقای پێکەنین.

وەڵامیدایەوە:" چاوەڕێکە تا دڵێشم با دەدەرێ ئەوسا دێم!"

سێ ڕۆژی نەبرد هات بۆ پورتیۆنکولا. سڕ وەك تەیرێکی مار پێوەداو، (ئانگیلۆ تانکرێدی) هات و بۆ خۆی بوو بە داوی خوداوە.

کڕنۆشی برد و دەستی فرانسیسکۆسی ماچکرد و گوتی:"وا هاتم، ئیتر بەسە کە هێندەم جلکی جوان پۆشیی و سمێڵم بادا، لەگەڵ خۆت ببە!"

بەڵام ئەو نەهەنگە زلە دڕندەیەی کە ئەویش بوو بە تۆڕی خوداوە، دوای چەند ڕۆژێك وەدیارکەوتەوە. من و فرانسیسکۆس لەبەر دەرگاکە دانیشتبووین لە پورتیۆنکولا، خۆر هێشتا ئاوا نەببوو، برایانیش هێشتا لەسواڵ نەگەڕابوونەوە، تەنها بێرناردۆ نەبێت، کە دوای ساتێك گەڕایەوە و خۆی بەسەر پای فرانسیسکۆسدا دا و داوای بەخشینی کرد، ئاخر ئەو هەر کاتێك کە دەچوو بۆ عیبادەت وایدەکرد، لەبەرئەوەی دڵنیا نەبوو ئاخۆ بەسلامەتی لە نوێژەکەی دەگەڕێتەوە یان نا.

فرانسیسکۆس لەفیکرەوە چوو. هیچیی نەگوت، تەماشای دەست و پای خۆیکرد و هەناسەی هەڵکێشا.

دوای بێدەنگییەکی درێژ گوتی:" برا لیۆن، کاتێك بیر لە ئازارەکانی مەسیح دەکەمەوە، پێم دەکەوێتە ژان، وەك بڵێی کونیان تێبوبێت، ژان ڕۆدەچێتە لەپی دەستمەوە وەك ئەوەی

کونیان تێبووبێ. بەڵام کوان بزمارەکان؟ کوا خوێنەکە؟ کوا خاچەکە؟ ڕۆژێکی هەینی درێژ دێتەوە یادم لە جێگەیەکی نزیك کڵێسای قەدیس ڕوفینۆ، ئەو ئەکتەرانەش لە ئاسیزیی بوون کە ئەو ڕۆژانە دەگەڕان و مێژووی عەزابەکانی مەسیحیان دەنواند. ئەو ئەکتەرەی ڕۆڵی مەسیحی یاریی دەکرد، بە توندی بەسەر خاچەکەوە هەناسەبڕکێی بوو، ئەوانی تریش وایاندەنواند وی لە خاچدەدەن. ئەوان ڕەنگی سووریان کردبوو بە دەست و پێی ئەکتەرەکەدا تا وا بنوێنرێ کە ئەوە خوێنە دەڕژێ. ئەو ئەکتەرەی ڕۆڵی مەسیحی دەبینی، ناڵەیەکی وەهایکرد کە سۆی بردە دڵەوە، من بەوە یەکسەر فرمێسك لەچاوانمەوە ڕژا، خەڵکەکە غەڵبەغەڵبیان تێکەوت، ژنان قیژاندیان و دایانە قوڵپی گریان، ئیدی نواندنەکە تەواوبوو. ئەو ئەکتەرەی دەوری مەسیحی دەبینی هات بۆ ماڵی ئێمە و دایکم خوانێکی بۆ ڕازاندەوە، لێکدا لێکدا سوعبەتی دەکرد و پێدەکەنی، ئاوی گەرمیان بۆ هێنا تا ڕەنگی سووری دەست و پای پێلێکاتەوە. من ئەوکات منداڵ بووم و تێنەدەگەیشتم مەسەلە چییە.

لە ئەکتەرەکەم پرسی:" ئەدی تۆ لە خاچ نەدرایت؟"

بەڵام ئەو بە پێکەنینەوە گوتی:" نە کوڕە بچکۆلەکەم، ئەوە هەمووی تەمسیل بوو، تێگەیشتیت. ئەوە تەمسیل بوو، من وامنواند کە لە خاچدەدرێم."

بەڵام من لە تورەییدا سوور هەڵگەڕام. پێمگوت:" کەواتە تۆیش درۆزنیت؟" وامگوت و دایکم لەسەر ڕانی داینیشاندم و گوتی:

" بێدەنگبە کوڕەکەم. تۆ هێشتا منداڵیت و تێناگەیت!"

بەڵام برا لیۆن من هەنووکە گەورەم، گەورەم و تێدەگەم. من لە خاچنەدرام، بەڵکو بیر لە لەخاچدان دەکەمەوە، برا لیۆن ئاخۆ بڵێی ئێمەیش ئەکتەر نەبین؟"

هەناسەی هەڵکێشاو گوتی:" سەیری دەستمکە، سەیری پێمکە، ئەدی کوان بزمارەکان؟ ئاخۆ هەموو ئەم بەرخۆدانەی ئێمە تەمسیلە؟"

هەر هەمان لەو کاتەدا، زەلامێکی کەتە لەنێو درەختەکانەوە وەدیارکەوت، تەمەنی سیی ساڵێك دەبوو، جەستەیەکی بەخۆی هەبوو، نێوچەوانی کەوانیی و قژیشی وەك

یاڵی شێر درێژ، پێی پەتیی، بە هەنگاوی قورس دەڕۆیشت. لەبەردەم فرانسیسکۆسدا ڕاوەستا، دەستی نایە سەر دڵی و سڵاوی کرد.

- " من بەدوای فرانسیسکۆسی ئاسیزییدا دەگەڕێم کە برایان کۆدەکاتەوە بۆ دامەزراندنی فیرقەیەکی ئایینیی. من ناوم (ئێلیاس بۆباڕونێ) یە و خەڵکی (کورتۆنا) م. خوێندنی زانکۆم لە بۆلۆگنا تەواوکردووە، هەستدەکەم کتێب بەس نییە بۆم، دەمەوێ بەهۆی کارگەلی مەزنەوە لە دونیا بگەم."

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" من ئەو کەسەم کە تۆ بەشوێنیدا دەگەڕێیت، بەڵام من برایانم کۆنەکردۆتەوە تا فیرقەیەکی ئاینیی دامەزرێنم، بەڵکو لەبەر ئەوە کۆمکردوونەتەوە تا هەمووان تێکۆشین بۆ رزگارکردنی ڕۆحی خۆمان. ئێمە خەڵکانی نەخوێنەوار و ساکارین، تۆیەك کە دەرچووی زانکۆیت دەتەوێ لەناو ئێمەدا چ بکەیت؟"

- " برا فرانسیسکۆس منیش دەمەوێ ڕۆحی خۆم ڕزگارکەم، ئاخر ئەو ڕۆحە بەکتێب ڕزگار ناکرێ. من چتی زۆرم لەبارەی ژیانی تۆوە زانیون و ئەو شتانە سەرنجیان

ڕاکێشاوم. دەکرێ کەسێك نەخوێنەوار و ساکار بێ و شوێنپێی دڵ هەڵگرێ، لە ساتێکدا بۆی هەیە ئەو کەسە شتی وا بدۆزێتەوە کە هەرگیز ئەقڵ پەی پێنەبردووە. بەڵام برا فرانسیسکۆس ئەقڵیش پێویستە، ئەویش دیاریی خودایە کە بە ئینسانی بەخشیوە، بەخشیویەتی بەو مەخلوقە گرانبەهایەی خۆی. ئەدی ئینسانی کامڵ کێیە؟ ئینسانی کامڵ ئەو کەسەیە کە لەنێوان دڵ و ئەقڵدا هاوگونجانی ڕۆناوە. ئەدی فیرقەی کامڵ کامەیە؟ فیرقەی کامڵ ئەوەیە دڵ دەکاتە بناغەو ئەقڵی لەسەر هەڵدەچنێ."

- " بێئەندازە جوان دەدوێیت هاوڕێی ناکاوم، بێئەندازە وەستایانە مێشکت چنراوە، من لەپێناوتا دەترسێم. تکات لێدەکەم لە جێگەیەکیتر بە دوای ڕزگاربووندا بگەڕێ."

- " برا فرانسیسکۆس تۆ مافی ئەوەت نییە ڕۆحێك جوابکەیت کە ئەویش دەخوازێ هەمان ئەو ڕێگەی ڕزگاربوونەی تۆ بگرێتە بەر. باشە تۆ ئەو ڕێگەیەت بۆ کێ کردۆتەوە؟ تەنها بۆ نەخوێنەواران؟ بەڵام هەر خۆت نەتگوتووە کە خەڵکە خوێنەوار و لە زانکۆ دەرچووەکان پێویستییەکی

زۆریان بەوە هەیە ڕزگارکرێن، چونکە خوێنەوارەکان شتیان زۆر گەرەکە و ڕێگەی زۆر دەکەنەوە، ئیدی ئەقڵ بە لاڕێدا دەیانبا کە دواجار نازانن کامەیان بگرنەبەر. برا فرانسیسکۆس، من متمانەم بەو ڕێگەیە هەیە کە تۆ کردووتەتەوە."

فرانسیسکۆس بەپێ ئەرزەکەی هەڵکۆڵی و بێدەنگبوو. ئێلیاس بەبێ ئەوەی ڕوخسەت بخوازێ لەبەر دەرگاکە لە لایەوە دانیشت.

لەبەرخۆوە گوتی:

- " چ تەنیاییەکە! چ ئارامییەك!"

خۆرئاوابوو، قەدی درەختەکان سوورهەڵگەڕان، تەیرەکان بۆ هێلانەکانیان گەڕانەوە، برایان لە سواڵ گەڕانەوە، کێدرۆ لای ئاگردانەکەوە دانیشت و دایگیرساند تاخواردن ئامادەکا. لەو ڕۆژەوەی کە هاتبوو ئەو چێشتی بۆ لێدەناین. بێرناردۆش بە دارستانەکەدا هاتەوە، وا ئەمڕۆیش بە زیندوویی لە نوێژەکەی گەڕابۆوە. بەڵام چاوانی پڕ بوون لە فرمێسك، وەك کوێرێك دەڕۆیشت و تەماشای دەکردین، بەڵام ئێمەی نەدەبینی.

ئێلیاس لەخۆرە ئاوابووەکەی ڕووانی و هەمدیس گوتی:" چ تەنیاییەکە! چ ئارامییەك!"

فرانسیسکۆس لایکردەوە و تەماشای ئەو میوانە نوێیەی کرد. من هەستمدەکرد چ ململانێیەك ناخی تەنیوە، وەك بڵێی مەزەندەی ئەوە بکا کە ئەم زەلامە کەتەیە پشێویی بخاتە ئەو برایەتییە ئارام و پڕ لە ئاسودەییەوە.

بێدەنگییەکی درێژ باڵی کێشا. لە ناکاوێکڕا کێدرۆ لای ئاگرەکەوە هەستا و دەستی بەیەکدا ماڵی.

گوتی:" برایان، لۆبیاکە کوڵاوە و وەرن بیخۆن، بەناوی خودا!"

فرانسیسکۆس هەستا و دەستی میوانە تازەکەی گرت، بەرەو ژوورەوە ڕێنوێنیی کرد و گوتی:" براینە خودا هێزێکی نوێی بۆ ناردووین، برایەکی نوێ کە ناوی ئێلیاس بۆبارۆنێ یە و خەڵکی کۆرتۆنایە، هەستن و سڵاوی لێبکەن."

هەمووان چوونە ژوورێ و لەسەر ئەژنۆ لەسەر ئەرزەکە دانیشتین، فرانسیسکۆس نزیکی ئاگردانەکە بوو، کێدرۆ ڕۆیشت و خواردنەکەی تێکرد. لەبەرئەوەی برسیمان بوو، بە پەرۆشەوە کەوتینە خواردن. لە ناکاوێکڕا فرانسیسکۆس

کەوچکەکەی دانا و گوتی:" برایینە ئەم لۆبیایە بێئەندازە بەتامە، لەبەرئەوەی جەستە بێئەندازە چێژ وەردەگرێ، ئەوە گوناهێکی گەورەیە، من مشتێك خۆڵەمێش دەکەمە خواردنەکەوە."

وایگوت و مشتێك خۆڵەمێشی لەئاگردانەکە دەرهێنا و کردیە دەفرەکەیەوە و ئەوجا هەمدیس کەوتەوە خواردن.

گوتی:" براییینە بمبوورن، من لە ئێوە باشتر نیم، نا، بەڵام جەستەی من گوناهبارترە، نابێ لێگەڕێم یاخی بێ!"

ئێلیاس پرسیی:" برا فرانسیسکۆس بۆچی ئێمە ئەوەندە لەجەستە دەترسین؟ ئاخۆ ئێمە چ متمانەیەکمان بە گوڕی خۆمان نییە؟"

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" نا برا ئێلیاس نیمانە!"

وایگوت و چنگێك خۆڵەمێشی تری کردە خواردنەکەیەوە.

*

ڕۆژی دواتر فرانسیسکۆس بە شادومانییەوە پێیگوتم:" ئەو لێوانەی وەعز بۆ پەیڤەکانی خودا دەدەن ڕۆژ بەڕۆژ لەزیاد بووندان."

وەڵامیمدایەوە:" بەڵام ئاخر ئەو لێوانەیش کە دەیانەوێ بخۆن ڕۆژ بەڕۆژ زیاتر و زیاتر دەبن، چۆناوچۆنی هەموویان تێر دەکەیت؟"

لە ڕاستیدا خەڵکی ئاسیزیی خەریك بوو بێزار دەبوون و ماندوو ببوون لە پێدانی خواردن بەو ژمارە زۆرەی سواڵکەرانی خودا. بەیانییەکیان سەرەك قەشە بە نوێنەرێکدا پەیامی بۆ فرانسیسکۆس هەناردبوو کە دەیەوێ قسانی لەگەڵ بکا. فرانسیسکۆس خاچی کێشا و گوتی:" لە خزمەتیدام!" وایگوت و لای بۆ من کردەوە و گوتی:

- " برا لیۆن مەزەندە دەکەم سەرەك قەشە بیەوێ سەرزەنشتمکا، تۆیش لەگەڵم وەرە."

سەرەك قەشە لەسەر کورسییەکەی دانیشتبوو. بە پەنجەکانی دەنکی ڕەشی تەسبیحەکەی دەجوڵاند و ڕۆچووبووە نێو ئەو کێشە و گرفتانەی لە ئاسمان و لەسەر ئەرز گیرۆدەیان کردبوو.

عیبادەت ڕۆحی کردبووە دوو کەرتەوە. ئاخر ئەو کرابووە شوانی خەڵك و دەبوو چاوی لەو پەزانە بێ کە خودا بە ئەمانەت پێی سپاردبوون. ڕەشەبرین نەخۆشییەکی سارییە و دەبوو ئەو ئاگای لەوەبێ هەر بەرخێك ئەو نەخۆشییە بگرێ، ئەوا لە بەرخەکانی تری جیاکاتەوە. هەروەها دەبێ لە لایەکیترەوە بیر لەڕۆحی خۆیشی بکاتەوە، چونکە ئەو بۆ خۆیشی یەکێك بوو لە بەرغەلی خودا و دەبوو پابەندی شوانی گەورە بێ.

هەر کە فرانسیسکۆسی بینی، وا خۆی نوواند نارازییە، بەڵام نەیتوانی هەستی خۆی حەشاردا. ئاخر ئەم ئیمانداره یاخییەی خۆشدەویست چونکە حاشای لەهەموو ئەو شتانە کردبوو کە خەڵکیی لەم دونیایەدا هۆگریین و هەموو ئەو شتانەشی قەبووڵکردبوو کە خەڵکیی لەم دونیایەدا ڕقیان لێیەتی و لێی دەترسن: تەنیایی و هەژاریی و تەنانەت گوێی لەسوکایەتیکردنەکانی خەڵکیش خەواندبوو، بە جۆرێك کە بەپای پەتیی دەگەڕا و پەیڤی ئەڤینی بە گوێی خەڵکیدا دەدا.

دەستە قەڵەوەکانی ڕایەڵکرد، فرانسیسکۆس نوشتایەوە و ماچیکرد. هەستایەوە و دەستی بەنیشانەی خاچ دانا و چاوەڕێی کرد.

سەرەك قەشە لەکاتێکدا زۆری لەخۆیکرد چەندێك دەکرێ دەنگی فەرماندەرانە بێ، گوتی:" کوڕەکەم فرانسیسکۆس، من دەبێ سەرزەنشتتکەم، زۆر شتم لەبارەی تۆوە بیستووە، هەموو ئەو شتانەی بیستوومن شتی باشن، تەنها یەکێکیان نەبێت کە بە دڵم نییە!"

فرانسیسکۆس گوتی:" حەزدەکەم بزانم ئەو شتە چییە. گەر ئەو شتە لە خوداوە بێت ئەوا تۆیش حەزی پێدەکەیت و دەبێ ڕووبدا، گوێڕایەڵیی پیرۆز کیژی گرانبەهای خودایە."

سەرەك قەشە کۆکی، لەناوەوەیڕا دەیهێنا و دەیبرد کە دەبێ چ بڵێ و چۆن ئەوەی دەیەوێ بیڵێ بە جۆرێك بیهێنێتە سەر زوبان کە فرانسیکۆسی پێ بریندار نەبێ.

دواجار گوتی:" فرانسیسکۆس، ئەو ئیماندارانەی دوات دەکەون ڕۆژ بەڕۆژ لە زیادبووندان، زانیومە هەموو ڕۆژێك ئەوانە دەڕژێنە شار و گوندەکانەوە و لە دەرگای ماڵان دەدەن و

سواڵدەکەن. ئەوە شتێکی ڕاست نییە. ئاخر هەموو خەڵکی ئێرە هەژارن، ئیدی چۆن دەتوانن و لە کوێیان بوو نانی ئێوەش بدەن؟"

فرانسیسکۆس سەری داگرت و هیچی نەگوت. سەرەك قەشە دەستی ڕایەڵکرد و قورس دەستی خستە سەر ئەو ئینجیلە کراوەیەی لەلایەوە دانرا بوو.

ئەمجارە بە نەغمەیەکی تووڕە گوتی:" ئاخۆ بیرتچۆتەوە، بیرتچۆتەوە ئینجیل چ دەڵێ؟ ئینجیل دەڵێ ئەوەی ئیش نەکا نان ناخوا!"

فرانسیسکۆس لەبەرخۆوە گوتی:" ئێمە نوێژ دەکەین و پەیڤی خودا ڕادەگەیەنین، ئەوە ئیشی ئێمەیە!"

بەڵام سەرەك قەشە گوێی لە فرانسیسکۆس نەبوو، درێژەی بە قسەکانیدا.

- " وەك سەرەك قەشەیەك و وەك باوکێك کە خۆشی دەوێی، دوو داواکاریم لەتۆ هەیە. هەموو ئەوانەی پێوەندیت پێوەدەگرن، داوایان لێبکە کار بکەن و لەسەر ئارەقە و ماندوویی خەڵکانیتر نەژین. پاشان موڵکێك بۆ خۆتان

دابینکەن، بۆ نموونە کێڵگەیەك، ڕەزێك، باخێك، لەوێ ئیشکەن و ئەو بەرە بچننەوە کەخودا هەموو ساڵێك دەیداتە ئیشکەران. مەبەستم لەوە نییە ئیشبکەن بۆ ئەوەی دەوڵەمەند بن، خودا شتێکی لەو چەشنەی قەدەغە کردووە! بەڵکو مەبەستم لەوەیە ئێوە دەبێ ئیش بکەن تا نەبن بە بار بەسەر براگەلێکەوە کە ماڵ و منداڵیان هەن و چ شتێك لە خۆیان زیاد نییە تا بیدەنە سواڵکەران. کوڕی خۆم، هەژاریی تەواوەتیی دژی خودا و خەڵکییە.

ئەمە ئەوە بوو ویستم پێتبڵێم و هەرلەبەر ئەوەش بانگمکردیت بۆ ئێرە. ئێستاش ئەوەی کە پێمگوتیت بە وردیی بیری لێبکەوە و وەڵامم بدەوە."

سەرەك قەشە پێڵووی لێکنا و سەری بە کورسییەکەوە دادایەوە. قسەکان ماندوویان کردبوو، تەسبیحەکەی لە دەست کەوتە خوارەوە. من دانەویمەوە هەڵمگرتەوە و دامەوە دەستی. دەستەکانی نەرم و سپیی بوون و بۆنی بخووریان لێدەهات.

فرانسیسکۆس سەری هەڵبڕی. گوتی:" بەیارمەتیت دەمەوێ وەڵام بدەمەوە."

- " کوڕی خۆم فرانسیسکۆس، بە سەربەستیی بدوێ، دڵم لاتە!"

- " شەوێکیان گریام و بە خودام ڕاگەیاند ئەقڵم ڕۆشنکاتەوە و لێگەڕێ بڕیارێك بدەم کە ئێمەیش ببینە خاوەنی کێڵگەیەکی بچووك و ماڵێکی بچوك و دەخیلەیەك بە شتێك پارەوە بۆ کاتی پێویستیی، شتێك کە ئێمە بتوانین بڵێین هیی خۆمانە. ئەوسا خودا وەڵامیدامەوە: (فرانسیسکۆس، فرانسیسکۆس ئەوەی خانوویەکی هەبێ، ئەوا خۆی دەبێتە دەرگاو پەنجەرە، ئەوەی کێڵگەیەکی هەبێ، ئەوا خۆی دەبێتە عەرد، ئەو کەسەیشی ئەڵقەیەکی چکۆڵەی ئاڵتوونی هەبێ، ئەوا ئەو ئەڵقەیەی لێدەبێتە تەڵەیەك و لە ملەوە دەیگرێ و دەیخنکێنێ!) خودا ئاوها وەڵامیدامەوە!"

سەرەك قەشە سوور هەڵگەڕا، دەیویست وەڵامبداتەوە، بەڵام وشەکان لەدەمە بێ ددانەکەیدا ئاڵۆزکان، دەمارەکانی ملی ئاوسان، قەشەیەکی کورتەباڵای یارمەتیدەر کە دەست بە نیشانەی خاچەوە ڕاوەستابوو، کەوتە خۆو پەرداخێك ئاوی

پێدا. سەرەك قەشە هاتەوە سەر خۆی و ڕوویکردەوە فرانسیسکۆس.

- " کێ گەرەنتی ئەوە دەدا کە ئەوەی قسەی لەگەڵ کردوویت خودا بووە؟ زۆر جاران کاتێك ئێمە نوێژ دەکەین، دەنگی خۆمان دەبییەین و وا دەزانین ئەوە دەنگی خودایە. زۆر جاران شەیتان ڕوخسار و دەنگی خودا هەڵدەگرێ و دێ و ڕۆحمان گومڕا دەکا. دەتوانیت دەست بەئینجیلدا بدەیت و سوێند بخۆیت کام دەنگێك لەو دەنگانەی لە نوێژەکەتدا هاتە گوێت دەنگی خۆت بووە و کامەشیان هی خودا بووە؟"

فرانسیسکۆس ڕەنگی پەڕی، لێوە لەرەی پێکەوت.

لەبەرخۆوە گوتی:" نا، ناتوانم ..."

وایگوت و ئەژنۆی نوشتایەوە و کەوتە سەر ئەرزەکە.

- " ڕوخسەتم بدە بگریم .... وشەکانت وەکی نەشتەر دڵیان شەقارکردم. چۆناوچۆنی دەتوانم خودا لە فرانسیسکۆس و فرانسیسکۆس لە شەیتان جیاوەکەم؟"

ئەوجا ڕوخساری لە نێو دەستیدا شاردەوە و دایە قولپی گریان.

سەرەك قەشە بەزەیی پێیداهاتەوە، لەسەر كورسییەكەوە دانەوییەوە و ژێر باڵی گرت و هەڵیساندەوە.

بە قەشە یارمەتیدەرەكەی گوت:" كوڕم، پەرداخێك شەراب بۆ میوانەكەمان بێنە، سێ پەرداخ شەراب بێنە، هەمووومان بە سلامەتی وی دەخۆینەوە."

فرانسیسكۆس لەنێو كورسییەكەدا ڕۆچوو. فرمێسكەكانی لەسەر گۆنا و ڕیشیی وشك كردنەوە.

گوتی:" ببوورە، نەمتوانی ددان بەخۆدا بگرم."

قەشەی یارمەتیدەر لەسەر سینییەكی دارین سێ پەرداخ شەرابی هێنا.

سەرەك قەشە گوتی:" كوڕەكانم، شەراب خواردنەوەیەكی پیرۆزە، لەگەڵ نزای قەشەدا شەراب دەبێتە خوێنی مەسیح. فرانسیسكۆس، بەسلامەتی تۆ دەخۆمەوە، برۆ و ڕەحمەتی خودات لەگەڵ بێت. من نامەوێ هەر ئێستا دەست و برد وەلامم بدەیتەوە. بیر لەو قسانە بكەوە كە بۆمكردیت، بە وردیی بیریان لێبكەوە، پاشان وەرەوە بۆ لام و پێمبڵێ چ بڕیارێكتداوە. هەژاریی باشە، بەلام تا سنورێكی دیاریكراو،

دەوڵەمەندیی باشە، بەڵام تا سنورێکی دیاریکراو. هەموو شتێك، هەموو شتێك دەبێ بە پێوانە دەستی بدرێتێ. تەنانەت میهرەبانیی و تەقوا و قیّز هاتنەوە لە شتە باشەکانی دونیا. کوڕەکەم هەموو شتێك کە پێوانەی بەزاند، ئەوا ئەوە خەتەری نزیکبوونەوەیە لەدۆزەخ. ئاگات لەخۆت بێ، خوداحافیز!"

فرانسیسکۆس ویستی دانەوێتەوە و هەمدیس دەستی سەرەك قەشە ماچکا و ئەوسا بڕوا، بەڵام ڕاوەستا، ئەوە دەنگێك بوو لە ناوەوەیڕا بەرز بۆوە و پێیگوت:" مەڕۆ، لێی مەترسە! وەڵامیبدەوە!"

فرانسیسکۆس گوتی:" دەنگێك لە ناوەوەمڕا بەرز بۆتەوە و هانم دەدا نەڕۆم!"

- " کوڕەکەم ئەوە چ دەنگێکە؟ بڵێی دەنگی شەیتان نەبێت؟ دەڵێ چی؟"

- " دەنگەکە دەڵێ: (شەیتان خەنیی دەبێ کاتێ دەبینێ خەڵکیی لە هەژاریی دەترسن. تاقە ڕێگەیەك کە بەرەو خودات دەبا ئەوەیە هیچت نەبێ، خاوەنی هیچ نەبیت. جگە لەوە چ ڕێگەیەکی تر بوونی نییە!)"

سەرەك قەشە هەنووكە تووڕە ببوو، دەستی كێشا بەئینجیلەكەدا.

گوتی:" شەیتان خەنیی دەبێ كاتێك دەبینێ تۆ بەرپەرچم دەدەیتەوە. فرانسیسكۆس چ شتێكیتر مەڵێ، فەرموو بەڕێی خۆتا برۆ، خودا ڕەحمەت پێبكا و دەستی خۆیت بەسەردا بهێنێ و شەفات بدا، ئاخر تۆ نەخۆشیت!"

فرانسیسكۆس دانەویەوە، دەستی سەرەك قەشەی ماچكرد و پاشان چووینە دەرێ.

*

ئاسیزییمان جێهێشت و بە لای كڵێسای قەدیس دامیانۆدا تێپەڕین و لە پۆرتیونكولا نزیكبووینەوە. بەدرێژایی ڕێگە چ قسەیەكمان لەگەڵ یەكدا نەكرد، فرانسیسكۆس لە دوو ڕێیانەكەدا ڕاوەستا.

گوتی:" قسەكانی قەشە كاریگەر بوون، برا لیۆن من دەمەوێ بە تەنێ بم. دەمەوێ بەلای چەپدا بەرەو كەناری ڕووبارەكە داگەڕێم و بچم بۆ ئەو گوندە گچكەیەی دارستان!"

- " ئاخر خەڵکی شەڕانگێز لەوێن، دەترسم برا فرانسیسکۆس ئازارت پێبگەیەنن."

- " منیش رێك لەبەر ئەوە دەچم بۆ ئەوێ، ئەی مەڕی خودا، ئاخر ناتوانم بەرگەی ئەم ژیانە خۆش و ئارامە بگرم."

بە تەنێ گەڕامەوە پۆرتیونکولا، ئیدی چ ئارەزوویەکم نەبوو بڕۆم و سواڵکەم، منیش پێموابوو قسەکانی قەشە کاریگەر بوون و خودایە تۆبە هەروەها ڕاستیش بوون. بەڵێ، ئەوەی ئیش نەکا، نایشبێ نان بخوا، ئێمە دەبێ بکەوینە خۆ، کارێك بدۆزینەوە و بەو شێوەیەی خودا فەرمانیداوە نانی خۆمان بە ئارەقەی نێوچەوانمان پەیداکەین.

نیگەران لەبەر دەرگاکەی پورتیۆنکولادا ڕۆنیشتم. چاوەڕێ بووم ئێوارە دابێ و برایان بگەڕێنەوە، چاوەڕێ بووم ئێوارە دابێ و فرانسیسکۆس بگەڕێتەوە. دڵم ناڕەحەت بوو، نەدەبا بەتەنیا جێمهێشتبا، ئاخر خەڵکانی بەدخوو لەو گوندە گچکەیە هەن کە ئەمی بۆ چووە، ئەو خەڵکانە مورتەدن و دەشێ ئەزیەتی بدەن.

هەستامە سەرپا، خۆر هێشتا ئاوا نەببوو، بەپەلە ڕێگەی کەناری ڕووبارەکەم گرتەبەر، گەیشتمە ئەو گوندە شەڕانگێزە و چوومە ناو گوند. چ کەسێك لە گوندەکە نەدەبینرا. تەنها وەڕەی سەگ و قاووقیژ و دەنگی قاقای پێکەنین و هاوار هاوارم هاتە گوێ. بەڕاکردن بەرەو ئاراستەی دەنگەدەنگەکە چووم. خودایە چیم بینی. پیاوان، ژنان و منالان فرانسیسکۆسیان خستبووە سەر لێواری بیرێك و کەوتبوونە بەرد بارانکردنی. فرانسیسکۆس دەستی بەنیشانەی خاچ دانابوو، خوێن لە سەرییەوە دەچۆڕا و جارناجار دەستی ڕایەڵدەکرد و لەبەرخۆوە دەیگوت:

-" سوپاس منالەکانم، ئەوە باشە ......" وایدەگوت و هەمدیس دەستی لەسەر سینگی دادەنایەوە.

هەر ڕێك لەو کاتەدا کە بەرەو پێشەوە تاومدایە خۆم تا خۆم بخەمە بەردەمی و بیپارێزم، نەڕەیەکی دڕندانە لەودیو فرانسیکۆسەوە هاتە گوێ و هەمووان ئاوڕیان بۆ دایەوە. زەلامێکی کەتە، خەڵکەکەی لەسەر ڕێگەی خۆی لادا و

فرانسیسکۆسی وەکی منالێك لە نێو باوەشیدا بەرز کردەوە و بەسەریدا نوشتایەوە.

- " فرانسیسکۆسی داماو، دەتەوێ بۆ کوێت هەڵگرم؟"

- " تۆ کێیت؟"

- " ناوم (ماسیۆ) یە، من ڕێنوێنم، هەموو دونیا دەمناسێ، دەتەوێ بۆ چ جێگەیەکت بەرم؟"

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" بۆ پۆرتیۆنکولا، برا ماسیۆ منیش هەر ڕێنوێنم، بەڵام من خەڵکیی لەعەردەوە دەهێنم و بەرەو ئاسمانیان دەبەم!"

ماسیۆ، فرانسیسکۆسی کردە باوەش و کەوتەڕێ، منیش بەدوایاندا ڕامکرد، لای خۆرئاوابوون گەیشتینە پۆرتیۆنکولا. ماسیۆ فرانسیسکۆسی لەباوەشی داگرت و لەبەر دەرگاکە دانیشتین. بێرناردۆ لە قوژبنێکدا ڕاکشاو و نزایدەکرد، کاپێللۆو ئانگیلۆ لەسواڵ گەڕانەوە، ئیدی برایان یەك لەدوای یەك پا پەتیی و برسیی و گوریس لەناوقەد گرێدراو گەڕانەوە و ڕوخساریان بە بەختەوەریی پرشنگیدەدا. وردە وردە دونیا تاریکیی دەکرد، تاریکییەکی ئارام و چێژبەخش، تەیرەکان

دەیانجوکاند و خوداحافیزییان لەڕۆشنایی دەکرد، ئەستێرەی ئێوارە بەئاسمانەوە دەدرەوشایەوە. ئێگیدۆ بەبێدەنگیی نوست. من ئاوم هێنا و برینەکانی فرانسیسکۆسم شت. برا کیردۆ داری لەنێوان دوو بەرددا دانا تا ئاگر بکاتەوە، جەنابی پیێترۆ و ڕۆفینۆ لەکەناری ڕووبارەکە پەلکی داردێمشتیان کۆکردبۆوە و ئەیکۆنەکەی خاتوونی پاقیژەیان لە کلێسا پێ دەڕازاندەوە.

*

فرانسیسکۆس لەناکاوێکڕا گوتی:" ئەم ئێوارەیە ئێمە زەماوەندی ئەلْقە لە پەنجەکردنمان هەیە. ماسیۆ دەتەوێ ببیتە شاهێدی زەماوەندەکە؟"

هەمووان بەسەرسوڕمانەوە لەفرانسیسکۆسیان ڕووانی. نەماندەزانی مەبەستی چییە. کاپێللۆ بەخۆشحاڵییەوە ڕاپەڕی و کلاوەکەی گرت بە دەستییەوە و تەپوتۆزەکەی لێتەکاند.

گوتی:" برا فرانسیسکۆس زەماوەند؟ زەماوەندی چی؟"

فرانسیسکۆس زەردەخەنەیەکی هاتێ و گوتی:" لەڕێگە بێوەژنێکم بینی کە ساڵانێکە بە پای پەتیی و جلکی شڕ و

زگی برسییەوە دەگەڕێ، تا ئێستا کەس دەرگای لێنەکردۆتەوە و میهرەبانییەکی بەرامبەر نەنواندووە. برایان ئێمە ئیدی دەبێ دەرگای لێبکەینەوە!"

برایان هاواریانکرد:" توو ناوی خودا برا فرانسیسکۆس باتێبگەین، مەبەستت کام بێوەژنە؟"

-" براکانم بێوەژنەکەی مەسیح دەڵێم، ئاوها دیقەتم مەدەن، بێوەژنەکەی مەسیح، هەژاریی دەڵێم. لە پێناوی ئەڤینی یەکەمین مێردیدا دەبێ بیکەمە هاوسەری خۆم."

ئەوجا هەستایە سەرپێ و تەماشای خۆیکرد.

گوتی:" وەکی زاوایەك خۆم گۆڕیوە، نامەوێ جلکی تر بپۆشم. ئەو جبە پینە پینەیە، ئەم گوریسە ئەستوورە گرێدراوە، ئەم پێوپلە پیس و پۆخڵانە، ئەم زگە بەتاڵە، ئیدی لەهیچم کەم نییە، هەروەها بووکێش لە چ شتێکی کەم نییە. دەی وەرن با بڕۆین، شاهێدی زەماوەند تۆیش وەرە تاجە گوڵینە بنێ سەرمان!"

فرانسیسکۆس پێشکەوت و ماسیۆش لەدوایەوە، پاشان ئێمە هەموومان چووینە کلێساکەوە.

- " ئەی کوا باوکە سیلڤێستێر؟" فرانسیسکۆس وایگوت و چاوی بۆ گێڕا.

گوتی:" با ئەویش بێ و زەماوەندەکە بەرەکەتدا."

من گوتم :" ئەی بووکێ کوا؟ نایبینم!"

فرانسیسکۆس وەڵامیدامەوە:" تۆ نایبینیت برا لیۆن، تۆ نایبینیت لەبەر ئەوەی چاوانت کراونەتەوە. چاوانت لێکنێ ئەوسا دەیبینیت!"

لەبەردەم میحرابەکەدا کڕنۆشی بردو بەرەو لای ڕاست ئاوڕیدایەوە.

بە دەنگێکی وروژاو گوتی:" ئەی خوشکە هەژاریی بەشکۆ و بەڕێز، ئەی خۆشەویستترین هاوسەری مەسیح، تۆ بە درێژایی ژیانت بەوەفابوویت بۆی، هاوڕێی دلێری ڕۆژانی جەنگی وی بوویت و تا بەرپێی خاچەکە، تا قەبر لیێی جوێنەبوویتەوە. من دەست ڕایەڵدەکەم و لەڕێگەکان هەڵتدەگرمەوە، من دەتکەمە ژنی خۆم، دەی دەستتم بدەرێ!"

فرانسیسکۆس لەهەوادا دەستی بەرەو لای ڕاستی خۆی ڕاگرت.

ئێمە هەموومان بەرامبەر میحرابەکە کڕنۆشمان برد و بەسەرسوڕمانەوە لەو زاوا سەیرەمان دەنۆڕی و گوێمان بۆی ڕادێرابوو کە قسانی دەکرد و دەستی بۆ لای بووکە نەبینراوەکە ڕاگرتبوو.

چاوانم لێکنا و ژنێکی ڕەنگپەڕیوم لەنزیك فرانسیسکۆس و لە لای ڕاستییەوە بینی، جلکێکی شڕی ڕەشی پۆشیو و خانەدان وەکی شازادە بێوەژنێك. ماسیۆش لەبەردەمیاندا ڕاوەستاو و دوو تاجەدڕکی نایە سەریان. باوکە سیلڤێستێر مۆمێکی داگیرساوی بەدەستەوە و تەرتیلەی شادومانیی زەماوەندی دەچڕی.

چاوانم کردنەوە و ڕووانیم، ڕوخساری هەموو برایان پرشنگی دەدا، بلێسەی ئاگری پیرۆز لە چاوانیانەوە هەڵدەقوولێ. بە یەك گوژم هەستاینە سەرپێ، دەستی یەکترمان گرت و بە جۆش و خرۆشەوە بەدەوری فرانسیسکۆس و بووکە نەبینراوەکەیدا کەوتینە گۆرانی و سەما. برا بێرناردۆ دایە خوڕەی گریان و برا کاپێللۆ کڵاوە بەناوبانگەکەی گرتبوو بەدەستەوە و لەهەوادا ڕایدەوەشاند و ئێگیدۆش لەلایەوە

چەپڵەی لێدەدا. هەروا ماسیۆ زاتیکرد بلوێرەکەی لەبەر پشتوێنەکەی دەربێنێ، ئەو ڕاهاتبوو شەوانە کاتێك بەتەنێ بە ڕێگەکاندا دەڕۆیشت، دەکەوتە بلوێر ژەنین، لەبەردەم فرانسیسکۆسدا کڕنۆشی برد و کەوتە ژەنینی ئاوازی خۆشی شوانان. هەنووکە ئەو کڵێسا پەڕپووتە وەکی پشتیرێك کە شوانەکەی زەماوەند دەکا دەنگیدەدایەوە، مەریەمی پاقیژەش سەرسام و لەنێو ئەیکۆنەکەیەوە لەو زەماوەندە سەیرەی دەنۆڕی و زەردەخەنەی بۆ کوڕەکەی دەکرد و پێدەچوو پێیبڵێ:

"کوڕەکەم، ئەو ئەڤینە هێند بەخوڕە کە ئیدی هاوڕێکانتی شێتکردووە، سەیریانکە چۆن بە بێ شەراب مەست بوون، بە بێ بووك بوونەتە زاوا، لە برسێتییدا تێر بوون، لە هەژارییدا دەوڵەمەند بوون. کوڕەکەم ئەوانە سنوورەکان دەبەزێنن، ئەوانە هەموو سنوورەکانی ئینسان دەبەزێنن، ساتێك و ئیدی دەبنە فریشتە، ئەویش لە ناوەڕاستیاندایە، دەیبینی؟ ئەوە فرانسیسکۆسی هاوڕێمانە، گاڵتەگێڕە ئازیزەکەی خودا."

کاتێك لە کڵێسا دەهاتینە دەرێ، ئاسمان تەژی بوو بە ئەستێرە. فرانسیسکۆس لەتاریکاییەکەدا بەرەو پێشەوە

هەنگاویدەنا و دەیویست تەنیا بێت. ئێمەش هەموو لەسەر ئەرزەکە ڕاکشاین و گوێمان بۆ شەو ڕادێرا.

چ نەدەدواین، ناو بەناو ئەو زەماوەندە سەیرەمان لەزەینماندا دەژیانەوە. یەکەمجار هەندێك لەبرایان خەریکبوو دەیاندایە قاقای پێکەنین، بەڵام وردەوردە ڕۆدەچووینە مانا نهێنییەکەیەوە، پێکەنین بووە فرمێسك و فرمێسکیش بووە بەختەوەریی. پێمواببوو دەبێ ئەوانە لەبەهەشتا بگرین، دەبێ ئەوانە لەبەهەشتا پێبکەنن، بەختەوەریی دەبێ لە سەرەوە ئاوها بێ، بۆ چاوتروکانێك ڕۆحمان بەتاڵبۆوە لە ئەقڵ و لە جەستەو ئیدی چ موحتاجی چەند ڕاستییەکی هەژارانەی ئاشکرا نەبوو، بەڵکو ڕۆحمان ببووە نەوڕەس کە لەزەریای خودادا مەلەی دەکرد و لەسەر شەپۆلەکان هەڵدەگژا و دادەکشا و ڕەحمەتی خودا یار و یاوەری بوو.

فرانسیسکۆس ئەو شەوە نەگەڕایەوە، ڕۆژی دواتریش هەر نەگەڕایەوە. ئێمە دڵمان کەوتە ختوورە، بەڵام چمان نەگوت. ئێوارە داهات و هەموومان لە دەرەوەی پۆرتیۆنکولا دانیشتبووین، هەریەکە ئەو خواردنانەی دەرهێنا کە

کۆیکردبۆوە تا بیخۆین. من تیکەیەك نانم لەزارمنا، بەڵام بە قوڕگما نەدەچووە خوارێ. هەستامە سەرپێ.

گوتم:" من دەڕۆم و بەدوای فرانسیسکۆسدا دەگەڕێم!" وامگوت و ئیدی ڕۆیشتم.

ملی ڕێگەم بەرەو ئاسیزیی گرتەبەر و بە بناری سوباسیۆدا هەڵژنیم، وام مەزەندەکرد لەیەکێك لەئەشکەوتە ئازیزەکانیدا دەیدۆزمەوە، دڵنیابووم ئەلعان لەوێ کڕنۆشی بردووە و نزادەکا. هەستمدەکرد هەنووکە ساتەوەختێکی قورس دەگوزەرێنێ، سەرگەرمی جەنگێکە کە ناخیی وردوخاشکردووە، وی هەنووکە لەگەڵ خودادا چۆتە خەڵوەتەوە و داوای یارمەتیی لێدەکات.

دەمەو نیوەشەو گەیشتمە ئەوێ و دوو سێ ئەشکەوت گەڕام، لەو ئەشکەوتانەدا نەمدۆزییەوە. لە ناکاوێکڕا دەنگی گریانێکیم ژنەفت، گریانێکی ئارام و پڕ لە گلەیی، تەواوێك وەك گریانی منالێکی چکۆڵە. ئاخۆ ئەو گریانە لە کوێوە دەهات؟ لە تاریکاییەکەدا ڕوخسارێکی ڕەنگپەڕیو و دوو دەستم جیاوەکرد کە هەڵبڕدرابوون و دەجولان، هەناسەم لەخۆ

بڕی و گوێمڕادێرا، پێموابوو یەکێك دەئاخڤێ، پێموابوو فرانسیسکۆس لەگەڵ یەکێکدا دەئاخڤێ.

فرانسیسکۆس دەیگوت:" من دەزانم تۆ چیتدەوێ، من دەزانم تۆ چیتدەوێ، بەڵام ناتوانم!"

پاشان بێدەنگییەك باڵیکێشا. گوێم لەفرانسیسکۆس بوو قوڵپ قوڵپ دەگریا و سینگی خۆی دەکوتی، ئەوجا هەمدیس دەنگی هاتەوە گوێ:

- " من، منی بە نەفرەتکراو، چۆناوچۆنی بتوانم خەڵکیتر ڕزگارکەم؟ چ کەسێکیتر ناتوانێ تۆ نەبێت. خودایە ئەمە چ دۆزەخێکە، چ تاریکاییەکە، چ پۆخڵییەکە کە ناخی تەنیوم!"

هەمدیس بێدەنگیی باڵی کێشایەوە. وەك بڵێی فرانسیسکۆس گوێی بۆ وەڵامێك ڕادێرابێ.

حەزمدەکرد بکشێمەوە تا گوێم لەهیچ نەبێ، ئاخر ئەو دووانە لەگەڵ یەکدیدا دەدوان و شورەیی بوو ئینسان خۆی بنێتەوە و بەدزێوە گوێ بۆ قسەی خەڵکانیتر ڕادێرێ. بەڵام جارێکیتریش دەڵێم من لادێیم و ئەو شتانە نازانم. هەر بۆیە بەدەمدا لەسەر عەردەکە درێژ بووم و گوێم ڕادێرا.

هەمدیس دەنگی فرانسیسکۆس هاتەوە گوێ، دەنگێك تەژی لە ترس.

- " لە گوناهەکانم دەبووریت؟ من پرسیاری ئەوەت لێدەکەم کە ئاخۆ لە گوناهەکانم دەبووریت؟ ئەگەر نا خودایە چۆن بتوانم دەست پێبکەم؟ من چ متمانەیەکم نییە بەو تۆپەڵە پۆخڵییەی کە بە فرانسیسکۆس بانگی دەکەن."

ماوەیەکی درێژ تێپەڕی و گوێم لەهیچ نەبوو، نە دەنگی قسە و نە دەنگی گریانیش، هەروەها لە تاریکاییەکەدا نەیشمتوانی دەستەکانی ببینم کە دەجووڵێن.

بەڵام لە ناکاوێکڕا فرانسیسکۆس ناڵەیەکی کرد، ناڵەیەك کە سوێی دەبردە دڵەوە.

- " کەنگێ کاتی ئەوە دێت بڵێیت بەسە؟ ئاخر کەنگێ؟ کەنگێ؟"

بە گوڕێك هەستایە سەرپێ. ڕۆشنایییەکی ڕەنگپەڕیو و لەرزۆك دزەی کردە ژووریێ و گاشەبەردی دیواری ئەشکەوتەکەی روناك کردەوە. فرانسیسکۆس هەنگاوێکینا، بەهەڵە ڕۆیشت و سەری بەر گاشەبەردەکە کەوت، من بینیم

خوێن بە هەنییەیدا چۆڕا، هاوارێکی کرد و ئیدی لێی چوومە پێش.

- " برا فرانسیسکۆس مەترسە، ئەوە منم، برا لیۆنم!"

سەری هەڵبڕی و تەماشایکردم، ماوەیەکی خایاند تا بینیمی، دواجار هەمدیس ناسیمییەوە.

بە ئەسپایی و بە هەناسەبڕکێوە گوتی:" برا لیۆن لەجەنگ بووم. ماندووم!"

لە ئەشکەوتەکە هاتینە دەرێ، قۆڵیم گرت تا نەبا بکەوێ.

هەنووکە ڕۆشناییەکە گەییبووە ترۆپکی چیاکە، دونیا بێداربۆوە، فرانسیسکۆس ڕاوەستا.

پرسی:" بچین بۆ کوێ؟ بۆ کوێم دەبەیت؟ من ئێرەم باشە. برا لیۆن ماندووم ... ماندوو!"

لە ترۆپکی چیاکەی ڕووانی کە ڕۆشنایی خۆی بەسەر بنارەکەدا پەخش دەکردەوە و بەرد و تەلانی دڕك و خاك بێداردەبوونەوە. کەوێك بەتوندی باڵەکانی لێکدا و بە قاسپەقاسپەوە بەلاماندا فڕی. ئەستێرەی بەیان لەخۆرهەڵاتدا سەمای دەکرد و زەردەخەنەی دەهاتێ.

هەمدیس گوتی:" ئێرەمان باشە، شەو تێپەڕی و سوپاس بۆ خودا بەسەر چوو!"

هەناسەیەکی هەڵکێشا. لەسەر بەردێك خۆی گرمۆڵە کرد و دەستەکانی ڕایەڵکرد و لەبەر هەتاوەکە ڕایگرتن تا گەرمیان بێتەوە.

ئەوجا سەری هەڵبڕی و ئاماژەی بۆ کردم لەلایەوە دانیشم. لەملاولای خۆی ڕووانی وەك بترسێ لەوەی نەبا یەکێك لەو ناوەدا بێ و گوێی لێمانبێ. ئەوسا دەستی نایە سەر ئەژنۆم.

بە ئەسپایی گوتی:" برا لیۆن، خودا درەوشاوەترین ڕوخساری ئومێد و درەوشاوەترین ڕوخساری نائومێدیشە. لەنێوان ئەو دوو خەرەندەدا ڕۆحی ئێمە دەفڕێ و دەست دەگێڕێ!"

هیچم نەگوت. ئاخر چیم گوتبا؟ هەستمدەکرد فرانسیسکۆس زۆر لەدوورەوە هاتۆتەوە، لەو ترۆپکە بەرزانەوە شۆڕبۆتەوە خوارێ، لەوێوە بە پەیامی سەختەوە هاتۆتەوە.

دوای ساتێك گوتی:

- " برا لیۆن ئاخۆ پێڵاوەکانت ئاسنینە؟ هاوڕێی بەوەفام، تۆ دەبێ پێڵاوی ئاسن لەپێکەیت. هاوڕێی کلۆڵم، ئاخر ڕێگەیەکی درێژو بەردەڵانمان لە پێشە!"

وەڵامیمدایەوە:" من پێی خۆم هەن کە لە ئاسنیش تۆکمەترن. دەخوازیت بۆ کوێم ببەیت؟"

فرانسیسکۆس زەردەخەنەی هاتێ.

- " برا لیۆن خۆت هەڵمەکێشە، من لە ڕێیەکی گەلێك دوورەوە هاتوومەوە، شتگەلێکی ترسناکم بینیون و بیستوون. گوێم بۆ ڕادێرە: گەر ترس بۆ فرۆشتن هەبێ، برا لیۆن ئەوا ئێمە دەبێ هەرچیمان هەیە بیدەینە ترس!"

لەبەرخۆوە گوتم:" تێناگەم!"

فرانسیسکۆس گوتی:" زۆر باشتر!"

وایگوت و هەمدیس بێدەنگبۆوە.

*

هەنووکە چیاکە لە ڕۆشناییدا نوقووم ببوو. تەڵانە گیایەکی کێویی لەبەردەماندا پشکوتبوو بە گوڵ و بۆنێکی خۆشی پەخشدەکرد. هەورێکی چکۆڵەی گوڵڕەنگ لە ئاسماندا مەلەی دەکرد و هێور هێور لەخۆردا دەتوایەوە و دیار نەدەما. تەیرێکی چکۆڵە بە پۆپنەیەکی سوورەوە هات و لەسەر بەردێك لە بەرامبەرماندا نیشتەوە، تەیرەکە کلکی بادەدا و بەدوودڵییەوە سەری بەهەموو لایەکدا دەجولاند و لە ئێمەی دەنۆڕی. هەر کە ئێمەی بینی ناسینییەوە، ئازایەتیدایە بەر خۆی و یەکەمجار وەك بڵێی شەرمنانە خوێندی، بەڵام دواتر ملی درێژ کرد و لە چریکەیدا. لە ئاسمانی دەنۆڕی، لە خۆری دەنۆڕی، گەرووی ئاوسا، بونیادەم بەچریکەی مەست دەبوو، هەموو شتێك دیار نەدەما، تەنها ئەو و خودا نەبێ، تەنێ دەنووکێکی بە چریکە و خودا لە دونیادا مابوون.

فرانسیسکۆس چاوانی لێکنا و گوێی ڕادێرا، تەرزە نیگەرانییەك کە بە وشە دەرنابڕدرێ و جۆرە هاواری شادومانییەك لەسەر ڕوخساری نیشت و لێوەلەرەی پێکەوت.

لە ناکاوێکڕا تەیرەکە لە چریکە کەوت. لە شەقەی باڵیدا و دیار نەما. فرانسیسکۆس چاوانی کردنەوە.

لەبەرخۆوە گوتی:" خودایە تۆبە، بۆ چاوتروکانێك خۆم لەبیرکرد!"

ئەوسا بە پەشۆکاویی هەستا.

- " برا لیۆن، دەی با بڕۆین!"

بە ڕێگەکەدا شۆڕ بووینەوە.

گوتی:" چەندێك دڵت ئارام و خاوەن بڕیار بێ، کاتێك گوێ بۆ چریکەی تەیرێکی چکۆڵە ڕادەدێریت، ئیدی دڵت ڕادەچڵەکێ!"

بۆ ئەوەی بە ئاسیزییدا نەڕۆین، ڕێگەکەمان گۆڕی و گەیشتینە پۆرتیۆنکولا.

کەس لەوێ نەبوو. برایان هەریەکەیان لە شوێنێك بوون و دەبوو بۆ ئێوارە بگەڕێنەوە.

فرانسیسکۆس گوتی:" برا لیۆن بچۆ مەرەکەب و پەڕەمووچ بێنەو بنووسە!"

چووم ئەشیای نووسینم هێنا و بەرامبەری لەسەر ئەژنۆ دانیشتم.

قۆڵیی ڕایەڵکرد و فەرمانیدا:" بنووسە!" بۆ ساتێك بێدەنگبوو، منیش پەڕەمووچ بە دەست و چاوەڕێ بووم.

- " بنووسە: (ئێستا ئیتر بەسە، بەشی خۆمم بینی! بەشی خۆم بەژێر درەختە گوڵکردووەکاندا ڕۆیشتم، بەشی خۆم ئاژەڵە کێوییەکان هاتن و دەستیان لستمەوە، بەشی خۆم ڕووبارەکان خۆیان بۆ کردمەوە تا پیایاندا تێپەڕم، بەشی خۆم بە ئاگردا ڕۆیشتم بەبێئەوەی بسوتێم! بەشی خۆم بینی. ئاخۆ دەبێ هەر لێرە بمێنمەوە و لە دڵنیایی و تەمبەڵیی و عەیش و نۆشدا بگەنێم؟ دەرگاکە والآکە و من دەچمە دەرێ! هێی ئادەم، ئادەم، خۆت هەڵمەکێشە، تۆ لە قوڕو زیخ خوڵقاویت! من فریشتە نیم، من مەیموون نیم. بەڵکو ئینسانم، ئینسان واتە جەنگاوەر، کرێکار، شۆڕشڤان. مەزەندە دەکەم لە دەرەوەی ئێرە ئاژەڵگەلێکی کێویی هەبن کە قەپاڵ بگرن، ڕووبارگەلێك هەبن خەڵکیی نوقوومکەن، ئاگرگەلێك هەبن بسوتێنن.

دەخوازم بچمە دەرێ و بجەنگم! دەی دەرگاکە بکەوە و من دەچمە دەرێ!)"

فرانسیسکۆس ئارەقەی توێڵی سڕی. تەماشای ئەملاولای خۆیکرد نەبا کەسێك قسەکانی بژنەڤێ.

- " ئەوەی گوتم نووسیت؟"

- " ئا، نووسیم برا فرانسیسکۆس، بەڵام بمبوورە تێناگەم مەبەستت لە چییە؟"

- " قەیدی ناکا. کاغەزێکی تر دەربێنە و بنووسە:(سەرەك قەشە ڕاستدەکا. دەبێ ئێمەیش نانی خۆمان بە ئارەقەی نێوچەوانمان پەیداکەین، دەبێ ئیشکەین، ئاخر ئەوە خواستی خودایە. بەڵام ئەی سەرەك قەشە بمانبوورە، ئێمە هەژاریمان کردۆتە هاوسەری خۆمان و ناتوانین لێی جیابینەوە.) بنووسە:(هەر برایەك پیشەیەك دەزانێ، دەبێ ئیش بکا، بەڵام نابێ ئەو ئیشە بێئابڕووانە بێ و ببێتە کۆسپی بەردەم ڕزگاربوونی ڕۆح. وەك کرێش دەبێ برایان هێندە وەرگرن کە بەشی ژیانیان بکا، هەرگیز پارەی زیاتر نا، پارە بەرد و زبڵە، بەڵام گەر ئیشەکەیان گوزەرانیانی بەڕێوەنەبرد، نابێ

شەرمکەن لەوەی کە لەدەرگای ماڵان بدەن و سواڵبکەن، چونکە ڕوحم ئەرکی یاساییمانە بەرامبەر هەژاران. خودی مەسیح شەرمیی نەکردووە لەوەی هەژار و غەریب بێ و لە سای ڕوحمی خەڵکانی تردا بژێت.

برایان بزانن نابێ ئێمە لە پێناوی شتی نائاشکرا و کاتیدا، وەك شتە خۆشەکانی دونیا، بەشی خۆمان لە بەهەشت بدۆڕێنین. کاتێك لەناو خەڵکانی ساکار و سووکایەتیپێکراو و هەژار و نەخۆش و گەڕو سواڵکەراندا دەبن، دەبێ خۆنەویست و دڵ و دەروون باش و ڕوخۆش بن.)

برا لیۆن بنووسە:(هەژاریی، گوێڕایەڵیی، تەهارەت و لەپێش هەموو شتێکیشەوە ئەڤین، هاوڕێیانی مەزنی سەفەری ئێمەن. یەك کەس، شەوو ڕۆژ لە پێشمانەوە دەڕوا، ئەو کەسەش مەسیحە و دەبێ هەمیشە لێی بنۆڕین. گەر وی برسیی بێ، دەبێ ئێمەیش برسیمان بێ، گەر ئەو لە عەزابدا بێ، دەبێ ئێمەیش لەعەزابدا بین، گەر وی لە خاچ بدرێ، دەبێ ئێمەیش لە خاچ بدرێین، گەر وی زیندوو بێتەوە، دەبێ ئێمەیش ڕۆژێك زیندوو ببینەوە.)"

من هەر نووسیم و هەر نووسیم و کاغەزەکان ڕەشبوونەوە. فرانسیسکۆس پەڕەمووچەکەی هەڵگرت و بەدەسخەتێکی قەبە لەژێرەوە ناوی خۆی نووسی:" فرانسیسکۆس، هەژارە بچکۆلەکەی خودا."

گوتی:" ئەمانە یاساکانی ئێمەن، ئێستا لەسەرەوەی کاغەزەکە بنووسە: (بۆ باوکی پیرۆز، پاپا ئیننۆسێنتیۆس.)"

بە سەرسوڕمانەوە لە فرانسیسکۆسم ڕووانی.

- " برا فرانسیسکۆس، ئێمە ئەمە بۆ پاپا دەنێرین؟"

- " نا برا لیۆن، ئێمە هەردووکمان دەڕۆین و ئەمەی بۆ دەبەین. ئەدی پای تۆ لە ئاسن نییە؟ ئەوەی من لە ئاسنە. ئێمە دەبێ بە پای پیادە، وەکی حاجییەکی هەژار بڕۆین بۆ ئەو شارە پیرۆزە، دەبێ ئێمە بەم دەستانەی خۆمان ئەم کاغەزە بدەینە پاپا، گەر حەز بکا ئەوا مۆری خۆی لێدەدا، گەر حەزیش نەکا، ئەوا خودا مۆری خۆی لێدەدا. خودا لەوبارەیەوە گفتی داومەتێ!"

- " کەنگێ دەڕۆین؟"

- " ئەم ئێوارەیە."

- " برا فرانسیسکۆس هەروا زوو؟"

- " ئۆف برا لیۆن، چەند جارت پێبڵێم خودا ناتوانێ چاوەڕێ بکا!"

کاتێك ئێمە دەدواین، برایان یەك لەدوای یەك هاتنەوە و هەموان هیلاك و ماندوو، لەسەر ئەرزەکە دانیشتن.

برا بێرناردۆ بەچرپە بەوەی تەنیشتی گوت:" ئێمە کاتی خۆمان بەهەدەر دەدەین، واتە ئێمە ڕۆحی خۆمان دەدۆڕێنین کە بە درێژایی ڕۆژ دەسوڕێینەوە و لە دەرگای ماڵان دەدەین، لەبری ئەوەی بە ئارامیی کڕنۆش بەرین و نوێژ کەین. تاکەی برا پێیترۆ، تاکەی؟"

جەنابی پێیترۆ گوتی:" تا ئەو کاتەی ئێمە دەمان هەیە و ئەو دەمەش خواردنی گەرەکە. بێرناردۆی ئازیز پشووت درێژ بێ!"

هەر لەوکاتەدا، هەموان ڕوویان بەلای فرانسیسکۆسدا وەرگێڕا کە هەستابووە سەرپێ و خەریکبوو دەدووا.

فرانسیسکۆس ماوەیەك، یەکە یەکە لە برایانی ڕووانی، چاوانی تەژی بوون لەخەم و نیگەرانیی، ئەو دەیزانی شەیتان

فێڵبازە، دەیزانی دڵی ئینسان خۆشباوەڕە و جەستەش چێژ ویست و دەسەڵاتی ڕەها ویستە.

گوتی:" برایانم، لە خوداوە پەیامێکم پێگەیشتووە، من دەبێ بۆ ماوەیەکی کەم جێتانبێڵم. ئێمە ئێستا ژمارەمان زیادی کردووە، ئێمە ئیتر بووینەتە فیرقەیەکی تەواو، دەبێ ئیتر یاساو بنەما بۆ خۆمان داڕێژین. من دەڕۆم بۆ ئەوەی بکەوم بەسەر پای سێبەرەکەی مەسیحدا لەسەر ئەرز و لێی بپاڕێمەوە کە ڕوحمی خۆمان پێ ببەخشێ. خەمبار مەبن، ئێوە تەنیا نابن، من بە نەبینراویی شەوو ڕۆژ لە ناوتانا دەبم، ئاخر نەبینراو باشتر دەبینێ، باشتر دەبیستێ، باشتر خەیاڵاتی خەڵکیی دەخوێنێتەوە. بەڵام وریابن و فامیدە! ئەو شتانە لە یادمەکەن کە لە شەونخونییە پیرۆزەکانماندا لێیاندواوین. ئەوانیش: گوێڕایەڵیی، عیبادەت، هەژاریی و لەپێشی هەمووشیانەوە ئەڤین! منالەکانم، وەك دوا پەیامیش ئەمەتان پێدەڵێم: ئیتر سواڵ مەکەن، هەریەکەتان دەبێ کارێك پەیداکا، یەکێك لە نەخۆشخانە، یەکێك لە دارستان دار ببڕێ و بیفرۆشێ، یەکێك حەماڵیی بکا، یەکێك زەمیلە بچنێ،

یەکێك پێڵاو بدووریٚ، یەکێك ئەرز بکێڵێ و ئەوە بچنێتەوە کە خودا دەیبەخشێ. بەڵام ئەوەتان یاد نەچێ کە ئێمە هەژاریمان کردۆتە هاوسەری خۆمان و کەس نابێ خیانەتی لێبکا، کاری ڕۆژانە دەبێ تەنیا خەرجیی ڕۆژانە پڕکاتەوە، ئەوەی لەوە زیاترە لە شەیتانەوە هاتووە. مناڵەکانم : تاعەت، هەژاریی، تەهارەت و ئەڤین! هەر کەسێك لە ئێوە بەهرەی ئەوەی تێدایە قسان بۆ خەڵك بکا، ئەوا با خاچ بکێشێ و بچێتە دەرێ. دوو دوو بە ڕێگەکاندا بڕۆن، تا یەکێکتان دڵنەوایی ئەویترتان بکا، هەر کاتێك خەڵکی دەبینن ڕاوەستن، پەیامی ئەڤین ڕاگەیەنن، ئەڤینی پاقژ، بۆ هاوڕێیان و بۆ دوژمن، بۆ هەژار و بۆ دەوڵەمەند، بۆ شەڕانگێز و بۆ میهرەبان، هەمووان زارۆکی خودان، هەمووان برای ئێمەن.

من باوکە سیلڤێستێر لە جێگەی خۆم دادەنێم. چەندێك لێرە نیم، گوێڕایەڵیی بن، ئەو قەشەی خودایە، ئەو قوداس لە بەردەم میحرابەکەدا دەخوێنێتەوە، ئەوە نان دەکاتە جەستەی مەسیح و شەرابیش دەکاتە خوێنی مەسیح. ئەو لە ئێمە لەخودا نێزیکترە.

باوکە سیلڤێستێر وا من برایان لای تۆ جێدێڵم، ئاگات لێیانبێت. گەر بەرخێك نەخۆشکەوێ، ئەوە خەتای شوانە، گەر بەرخێك لە پەرژینەکەوە بازبدا و لەپەچەکە هەڵبێ، ئەوە خەتای شوانە، باوکە سیلڤێستێر وریابە!"

ئەوجا باوەشیکردەوە و یەکەیەکە برایانی لە ئامێزگرت.

- " خوداحافیز براکانم، من تەنها برا لیۆن، ئەم مەڕەی خودا لەگەڵ خۆم دەبەم. ئەمشەو مانگەشەوە، ئەو ڕێگەیەی دەچێتەوە سەر ڕۆما ڕووناکە، ئێستا ئێمە دەکەوینە ڕێ. برا لیۆن خاچ بکێشە، بەناوی خودا!"

ئێگیدیۆ، ماسیۆ و بێرناردۆ دایانە قوڵپی گریان، ئەوانیتریش بەبێدەنگیی دەستی فرانسیسکۆسیان ماچکرد. ڕۆفینۆ لە فرانسیسکۆس نزیکبۆوە و شتێکی بە گوێیدا چرپاند، بەڵام فرانسیسکۆس سەری بادا.

گوتی:" نا، نا برا ڕۆفینۆ، نە گۆچان و نە پێڵاوو نە نان، خودا گۆچان و پێڵاو و نانمانە. خوداحافیز مناڵەکانم!"

چەند هەنگاوێکی هەڵێنا، پاشان ئاوڕیدایەوە، چاوانی فرمێسکیان تێزابوو.

گوتی:" ئێوە باب و دایك و برایانی منن، شەیتان ئالاّکەی بەرزکردۆتەوە. خودا هاواردەکا: ئەی جەمعی ئیمانداران! گوێ بۆ دەنگی ڕادێرن! خودایە ئێمە وادێین، دەبێ هاوارکەن. برایانم ئازابن، ئەوە شەڕێکە لەنێوان خێرو شەڕدا، دەبێ خێر سەرکەوێ. برایانم ترس نییە، برسێتیی یان تینوێتیی یان نەخۆشیی یاخود مەرگ نین، تەنێ خودا هەیە!"

- " دەی با بڕۆین!" وایگوت و قۆڵی گرتم و بە پەلە بەڕێکەوت.

*

چ سالاّنێکی زۆر بەسەر ئەو شەوەدا تێپەڕیون کە ئێمە خاچمان کێشا و کەوتینە ڕێ. هەنووکە من لە هۆدەکەمدا دانیشتووم و چاوانم لێکناون و لە فیکرەوە چووم: چەند مانگ، چەند بەهار و هاوین تێپەڕیون و چەند تنۆکە فرمێسك ڕژاون! هەڵبەت هەنووکە فرانسیسکۆس لەبەر پای خودادا دانیشتووە، دانەویوەتەوە و لە عەردێ دەنۆڕێ، هەوڵدەدا پۆرتیونکولا

بدۆزێتەوە، بەڵام ناتوانێ، کڵێسایەکی گەورە بەبورج و ناقوسەوە، بە پەیکەر و مۆمدانی زێڕەوە شوێنی گرتۆتەوە! چیدی برایانیش بە پای پەتیی ڕێناکەن، بەڵکو پێڵاویان لەپێدا و جبەی گەرم و گوڕیان لەبەردا، هەندێکیشیان - خودایە تۆبە - گوریسی ئاوریشمیان لەناوقەدیان گرێداوە.

بۆ ساتێك بەژێر تریفەی مانگدا ڕۆیشتین. بیرمدێتەوە فرانسیسکۆس لە ناکاوێکڕا ئاوڕیدایەوە و بە ترسەوە لە پشتەوەی خۆی ڕووانی - وەك بڵێی زەنگی ناقوسی بیستبێ و کڵێسایەکی سێ نهۆمیی بینیبێ — هاوارێکی کرد و خاچی کێشا، پاشان کڵێساکە لەنێو تریفەی مانگدا دیارنەما. لەژێر لێوەوە گوتی:" سوپاس بۆ خودا، ئەوە ڕاست نەبوو!"

حەیفێك ئەوە ڕاستبوو برا فرانسیسکۆس، ئەوە ڕاستبوو! ئاخر چۆناوچۆنی دەتوانرێ واهیمە و خۆبەزلزانیی خەڵکی جڵەوکرێ؟ چۆناوچۆنیی تەقوا دەتوانێ بەسەر ئەرزدا بڕوا بەبێئەوەی پێوپلی قوڕاویی ببێ؟

سەفەرەکەمان ڕۆژان و شەوانێکی زۆری خایاند. گەر بەڕێگەوە گۆرانیمان نەگوتبا، گەر لەبارەی خوداوە نەدوابایین،

گەر هەستمان نەکردبا کە مەسیح لەپێشمانەوە دەڕوا و ناوبەناو ئاوڕمان بۆ دەداتەوە و زەردەخەنەمان بۆ دەکا، باوەڕ ناکەم بمانتوانیبا بەرگەی ئەو هەموو زەحمەتە، ئەو هەموو برسێتیی و لەسەرمادا تەزینەی شەوانمان گرتبا!

دەچووینە گوندەکانەوە، برسیی دەبووین و لە دەرگاکانمان دەدان و سواڵماندەکرد، هەندێجار یەکێك نانێکی دەداینێ، هەندێجاریتر بەردێك یاخۆ مشکێکی مردوویان دەنایە دەستمان و لە قاقای پێکەنینیان دەدا. بەڵام ئێمە هەر بەردەوام بووین. دۆعای خێرمان بۆ ئەوماڵەش دەکرد کە خەراپ مامڵەیان دەکردین.

بەهار بوو، وەرزی شادومانیی خودا. درەختەکان کەوتبوونە چرۆ کردن، دارمێوەکان شکۆفەیان کردبوو، دارهەنجیرەکان یەکەمین گەڵا ناسکە چکۆڵەکانی خۆیان دەردەدا.

فرانسیسکۆس گوتی:" برا لیۆن ئەمە ڕۆژی مەزنە، بەهارێکە مردووان وەکی گوڵ لە ڕۆشناییدا زیندوو دەبنەوە!"

ڕۆژێکیان ڕێگەمان کەوتە گوندێکی گەورەوە. ئەو ئێوارەیە کوڕو کیژە جحێڵەکان ئاهەنگیان دەگێڕا و لەو ئاهەنگەدا پیرە زستانیان دەسووتاند. ئێمە دەچووین بۆ گۆڕەپانی گوند و لەوێ زستانمان لە ناوەڕاستدا دەبینی کە لەبەردەم کڵێسادا دانرابوو، لە پەلکی وشکی درەخت و کا دروستکراو و ڕیشێکی درێژی لە لۆکە بۆ کرابوو. کوڕ و کیژە جحێڵەکان مەشخەڵی هەڵایساویان بە دەستەوە و بە دەوری زستاندا سەمایاندەکرد و گۆرانییە ئابڕووبەرەکانی بەهاریان دەچڕی. هەمووان شاگەشکە و خەنیی بوون، ئاخر ئەوانە جحێڵ بوون و خوێنیان قوڵپی دەدا، هەروەها شەرابیشیان خواردبۆوە، ئەوانە هەموو بوخچەی نەکراوە بوون و بەهار سینگ و گورچیلەیانی پەنماندبوو. ژندار و شووکردووەکان و بەتەمەنەکان بەدەوریاندا ڕاوەستابوون، تەماشایان دەکردن و پێدەکەنین.

فرانسیسکۆس لە گۆڕەپانەکە پاڵیدابوو بە درەختێکەوە و تەماشای دەکرد. من چاوەڕێ بووم تووڕە بێ و قۆڵمبگرێ تا بەرێگەی خۆماندا بڕۆین، بەڵام بە چاوانێکی کراوە و پەرۆشەوە تەماشای دیمەنەکەی دەکرد.

گوتی:" برا لیۆن ڕەگەزی ئینسان نەگۆڕە، لەو کوڕ و کیژە جحێڵانە بنۆڕە، بنۆڕە چۆن ڕوخساریان پرشنگدەدا، چۆن چاوانیان دەدرەوشێتەوە، بنۆڕە چۆن تەماشای یەکتری دەکەن، وەك ئەوەی بە یەکدی بڵێن: (تەنها من و تۆ لەسەر عەرد ماوین، دەی با پڕیکەین لە کوڕو کیژ!) برا لیۆن ئەوانە ڕێگەی خۆیان بەرەو لای خودا دەگرنەبەر، ئێمە لەڕێی هەژاریی و تەهارەتەوە، ئەوانیش لەڕێی خواردن و یەکتر لەئامێزگرتنەوە."

ڕێك لەو کاتەدا کە فرانسیسکۆس ئەو قسەیەی کرد، یەکێك لەجحێڵەکان، ئەوەی کە لەپێشەوە سەمای دەکرد، بۆ پێشەوە تاویدا و مەشخەڵە هەڵایساوەکەی بۆ زگی زستان هەڵدا. هەر یەکسەر ئەو پیرەمێردە لە کا دروستکراوە ئاگری گرت، کڵپەی ئاگرەکە نێڵەی کرد و بڵێسەکەی هەڵگژا و داکشا و زستانی کردە خۆڵەمێش. کوڕان و کیژان هاوارێکی بەرزیان کێشا و مەشخەڵەکانیان فڕێدا و بەدەم قیژە و هاوارەوە ڕێگەی خۆیان گرتەبەر و لە تاریکیدا بە گێژو وێژیی

کەوتنە ڕاوەدوونانی یەکتر. گوندەکە تەژی ببوو لە پێکەنین و هەناسەبڕکێ.

فرانسیسکۆس دەستیگرتم. بەرەو کڵێساکە کەوتینە ڕێ و لەژێر دەروازە کەوانەییەکەیدا هەڵتروشکاین.

پاڵیدا بە چوارچێوەی دەرگاکەوە تا بەو شێوەیە شەو بگوزەرێنێ. گوتی:" ئەمڕۆ ڕۆژێکی خۆشبوو، ڕوخسارێکی تری ئینسانی جەنگاوەرمان بینی، خۆزیا ئەویش بەر ڕەحمەتی خودا دەکەوت!"

*

بەیانی زوو هەمدیس ڕێگەمان گرتەوە بەر.

فرانسیسکۆس بەخۆشحاڵییەوە گوتی:" برا لیۆن ئەوە چ ئازادییەکە! ئێمە ئازادترین خەڵکی دونیاین، لەبەرئەوەی ئێمە هەژارترینیانین، ئاخر هەژاریی و ساکاریی و ئازادیی یەکێکن و هەمان شتن!"

هەمدیس کەوتینەوە گۆرانیی چڕین تا برسێتیی و ماندوویيمان لەبیربچێتەوە. بەڵام دڵی فرانسیسکۆس ڕۆژ دوای

ڕۆژ سەغڵەتتر دەبوو. ئاخر بۆ هەر شار و بۆ هەر گوندێك دەچووین، شەیتان ئەوێی کردبووە زێدی خۆی. خەڵکەکەی کوفریان دەکرد و شەڕیان دەکرد و چەقۆیان لەیەکتری دەسویی و سەردانی کڵێسایان نەدەکرد و خاچیان نەدەکێشا.

فرانسیسکۆس پێیگوتم:" برا لیۆن ڕۆحی ئینسان لە عیززەتی نەفسی خۆی تەوەللا بووە و چیدی لە خودا ناترسێ. شەیتان لە چوار ڕاکاندا ڕاوەستاوە، هەر قلاّفەتێکی بوێ لە خۆی دەگرێ و خەڵکیی گومڕا دەکا. گا لە قلاّفەتی قەشەیەکدا و گا لە شێوەی کوڕێکی قۆزدا و گا لە ڕوخساری ژنێکدا!"

ڕۆژێکیان لە شارێکی پیرۆز نزیکدەبووینەوە. پێدەچوو لای نیوەڕۆ بێت، بۆ ئەوەی هەناسەیەکمان بە بەردا بێتەوە لەژێر دار سەروویەکدا ڕاکشاین. خوێن بە پێوپلماندا دەچۆڕا، تۆزوخۆڵ بەرەو ژوور تا سەر ئەژنۆ و لەوێشەوە تاسەرو قژمان نیشتبوو، هەر لە بەیانییەوە لەبارەی عەزابەکانی مەسیحەوە دووابووین، گریابووین و چاوانمان پەنماو و سوور هەڵگەڕابوون. هەر لەو کاتەدا کە پێڵوومان لێکنا و خەو ڕوحمی پێکردین و

لەگەڵ خۆی بردینی، قەشەیەکی لەشساخ و و دڵخۆش، جووتێك پێڵاوی سووری لە پێدا و کڵاوێکی سووری لەسەردا، ڕیش تاشراو و بۆن لە خۆداو، زەلامێکی تا بڵێی جوان و جحێڵ، لە نێو دارسەرووەکانەوە هاتە پێشێ، ئیتر ئێمە نەماندەزانی ئاخۆ ئەو قەشەیە خۆی ئاوها بوو یان بەهۆی خەواڵوویيمانەوە واماندەبینی و بەو شێوەیە لەبەر چاوماندا خۆی نواند؟

نزیکمانبۆوە و بەویقارەوە سڵاویکرد. دەسەسڕێکی ئاوریشمیی لەسەر بەردێك ڕاخست و لەسەری دانیشت.

گوتی:" براکانم، بەجبە شڕوپڕەکانتان و بە پا پەتییەکانتانا وا مەزەندە دەکەم سەر بە فیرقەیەکی نوێی ئایینی زۆر سەخت و وشکوبرینگ بن و ئەلعانیش بۆ حەج بەرەو ڕۆما بەرێوەبن."

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" ئێمە براگەلێکی هەژارین، گوناهبارو نەخوێنەوار، لە توێژی ژێری ژێرەوەی خەڵکین، هەنووکەش دەڕۆین بکەوین بەسەر پای پاپادا و داوای ئیمتیازێکی لێبکەین!"

- " چ ئیمتیازێك؟"

- " ئیمتیازی هەژاریی تەواوەتیی، هەژارییەك کەخاوەنی هیچ نەبیت، هیچ!"

قەشەی قەڵەو پێکەنی.

گوتی:" بە شڕوپڕیی جبەکانتانا هەست بەلووتبەرزیتان دەکەم. هیچ شتێك واتە هەموو شتێك، ئاخر ئەو دووە هەر یەکێکن، ئەوەی داوای هیچ شتێك بکا، ئەوا داوای هەموو شتێکی کردووە. ئەی ڕێوییە فێڵبازەکان، ئێوە باش ئەمە دەزانن، بەڵام خۆتان ئاوها پیشاندەدەن، بۆ ئەوەی بەبێ چ بەرهەڵستییەك و بەبێئەوەی کەس تێبگا، تەنانەت خوداش، هەموو شتێك بۆ خۆتان لووشدەن!"

فرانسیسکۆس هەستایە سەرپێ، بەڵام هەمدیس لەژێر دارسنەوبەرەکەدا دانیشتەوە.

بەلێوەلەرەوە گوتی:" هەموو شتێك؟"

-" ئا هەموو شتێك. تۆ هەی فێڵباز خاوەنی هەموو شتێکیت، تۆ دەوڵەمەندترین کەسی دونیایت!"

- " من؟"

- " ئا، تۆ! لەبەر ئەوەی ئومێدت بەخودا بەستووە. بەڵام من دەخوازم تۆ ئەوەندە هەژاربیت کە ئیدی ئومێدی ئەوەت نەبێ بۆ کەرەتێکیش خودا ببینی. دەتوانیت؟ دەتوانیت؟ ئەوەیە هەژاریی ڕاستەقینە، ئەوەیە زوهدی ڕاستەقینە، ئەوەیە بالاترین تەقوا. دەتوانیت؟"

فرانسیسکۆس هاواری کرد و خاچی کێشا:" تۆ کێیت؟ هەی شەیتان لەسەر ڕێگەکەم لاچۆ!"

لە ناکاوێکڕا قەشە لەهەتاوەکەدا تووایەوە و ئیدی ئێمە هیچمان نەبیست جگە لەپێکەنینێکی کپ و گاڵتەجاڕییانە کە دوور دەکەوتەوە و لەنێو دار سنەوبەرەکاندا دیار نەماو بۆنێکی وەك بۆنی قیر و گۆگردی لەهەوادا جێهێشت.

فرانسیسکۆس بە پڕتاو هەستایە سەر پێ.

گوتی:" هەستە با بڕۆین، سێبەری دارسەرووەکان قورسە. برا لیۆن ئاخۆ کەست بینی و گوێت لە کەس بوو؟"

- " بیستم و بینیم برا فرانسیسکۆس. دەی وەرە با بڕۆین!"

هەمدیس ملی ڕێگەمان گرتەوە بەر، بەڵام دڵی هەردووکمان بە توندی لێیدەدا. تا ئێوارە فرانسیسکۆس یەك تاقە وشەی نەگوت، لەپێشەوە دەڕۆیشت و وەك بڵێی ڕابکا. هەمیشە و بەردەوام گوێم لێیبوو هەناسەی هەڵدەکێشا. دەمەو ئێوارە ئاوڕی بۆ دامەوە و بینیم ڕەنگی پێنەماوە.

لەبەرخۆوە گوتی:" پێتوایە ئەو راستبکا؟ پێتوایە ئەو سێجار بە نەفرەتبووە راستبکا؟ بەڵام ئەگەر ئەو ئومێدەش بدۆڕێنم، ئەوا مانای وایە خۆم دۆڕاندووە."

هەوڵێکی زۆرم لەگەڵدا تا دڵنەوایی بکەم. گوتم:" ئەوە قسەی شەیتان بوو، تەڵەی شەیتان بوو، فرانسیسکۆس نەکەویتە ناوی!"

بەڵام ئەو نائارامانە سەری لەقاند.

-" زۆر جاران قسەی شەیتان قسەی خودایە. برا لیۆن زۆر جاران ئەو دووانە یەکێکن و یەك شتن. جاروبار خودا شەیتان ڕەوانە دەکا تا خواستی خۆیمان پێ ڕابگەیەنێ!"

بێدەنگبوو. بەڵام دوای ساتێك بە هەناسە هەڵکێشانێکەوە درێژەی بە قسەکانیدا:

-" ئەو ڕاست دەکا! هەژاریی ئێمە زۆر لە دەوڵەمەندیی دەچێ، لەبەر ئەوەی بەهەشتی لەقوڵایی تابووتەکەیدا شاردۆتەوە. بەڵام برا لیۆن هەژاریی ڕاستەقینە، واتای ئەوە دەگەیەنێ کە دەبێ تابووتەکە تەواوێك تابنی بنەوە بەتاڵ بێت، نە بەهەشت و نە نەمرییش. هیچ شتێك، هیچ شتێك، هیچ شتێك!"

بۆ ساتێك بیری کردەوە و هەمدیس ژیانی تێهاتەوە. ویستی شتێك بڵێت، بەڵام قسەکەی گەڕاندەوە. دواجار چەند وشەیەکی خەتەرناك لە زاری هاتنە دەر.

لەبەرخۆوە گوتی:" خودایە، گوڕی ئەوەم بدەرێ کە ڕۆژێك لە ڕۆژان بتوانم نکوڵیی لە ئومێد بکەم، نکوڵی لەئومێدی ئەوەی کە ڕۆژێك بتبینم! کێ دەزانێت، ڕەنگە ئەمە، ڕەنگە تەنها ئەمە هەژاریی تەواوەتیی بێ!"

فرمێسکەکانی دەنگیان تاساند. لەتریدەداو گرتبووم تا نەبا بکەوێ.

- " برا فرانسیسکۆس شتی وەها مەڵێ. ئاخر ئەوە لەهێزی ئینسان ئەولاوەترە!"

- " بەڵێ، بەڵێ، برا لیۆنی کلۆڵ، ئەوە لەهێزی ئینسان ئەولاوەترە، بەڵام ڕێك لەبەر ئەوەیە کە خودا داوایەکی ئاوها لە خەڵکیی دەکا، ڕێك لەبەر ئەوەیە. هێشتا لەوە تێنەگەیشتوویت ئەی هاوسەفەری کلۆڵم!"

من تێنەدەگەیشتم و ناشمەوێ هەرگیز تێیبگەم. ئایا ئینسان سنووری نییە؟ ئایا خودا خۆی ئەو سنوورانەی دانەناون؟ ئیتر بۆچی داوادەکا کە دەبێ ئێمە لەو سنوورانە تێپەڕێنین؟ باشە خۆ ئەو باڵی پێنەداوین، ئیدی بۆچی داوامان لێدەکا بفڕین؟ حەیفێك، خۆزیا باڵی دابایێ!

چووینە دارستانێکی چڕی سنەوبەرەوە، بە درێژایی ڕۆژ خۆر لەپەلکی درەختەکانی دەدا، کەتیرە بەقەدی درەختەکاندا دەچۆڕا و بۆنی بەو ناوەدا پەخشکردبوو. لەسەر عەردەکە ڕاکشاین تا شەو لەوێدا بەسەربەرین. هەندێك نانمان پێمابوو، بەڵام نە ئارەزووی خواردنمان هەبوو، نە ئارەزووی قسەش.

چاوانم لێکنان. بۆ نووستن نا، بەڵکو لەبەرئەوەی لەوە زیاتر نەمدەتوانی ڕوخساری فرانسیسکۆس ببینم. هەرگیز ترسێکی لەو جۆرەم بە ڕوخسارییەوە نەبینیبوو. لێوی خۆی دەگەست،

بەڵام من دەنگیناڵەیەکم لەسینگیدا دەژنەفت، ناڵەیەك وەك ئەوەی لە ئاژەڵێکی کێویی بریندارەوە بێ.

ئەستێرەکان هەڵاتن و دەنگەکانی شەو لە ئەرزەوە بەرز دەبوونەوە، هەستم دەکرد وردە وردە خەریکە چێژی شەوم تێدەڕژێ و بە سۆزەوە ناخم دەپێچێتەوە. ئەستێرەیەك لە ئاسمانەوە کەوتە خوارەوە.

فرانسیسکۆس گوتی:" برا لیۆن بینیت؟" وایگوت و ئاماژەی بۆ ئاسمان کرد." ئەوە فرمێسکێك بوو کە بە گۆنای خودادا ڕژایە خوار. خودایە، ئاخۆ تۆیش دەگریت؟ باوکە تۆیش وەك من عەزاب دەچێژیت؟"

بێدەنگبوو. ئەوجا بە شەکەتییەوە پاڵی بە دارسنەوبەرەکەوەدا. چاوانم لێکنان و خەریك بوو بە ئارامیی لەخەودا ڕۆدەچووم، بەڵام دەنگی فرانسیسکۆس دەنوساو وەك بڵێی بتاسێ، ئیتر دەنگیم نەدەناسییەوە.

- " برا لیۆن، لێتدەپاڕێمەوە، بەتەنها جێم مەهێڵە، مەنوو! خەیاڵێکی ترسناك لەناوەوەمڕا بەرزدەبێتەوە، نامەوێ بە تەنێ لە گەڵیدا بم!"

چاوانم کردنەوە و کاتێك دەنگیم ئاوها لەرزۆك هاتە گوێ ترسام.

- " برا فرانسیسکۆس چ خەیاڵێك؟ هەمدیس شەیتانە؟ بۆم بگێڕەوە تا ئارامبیتەوە!"

فرانسیسکۆس نوشتایەوە و دەستی نایە سەر ئەژنۆم.

- " ئینسان لە نەمامێکی چکۆڵە بۆتەوە، دەزانیت برا لیۆن ئینسان لە نەمامێکی چکۆڵەوە بۆتەوە. فریشتەکان و شەیتانەکان هەوڵدەدەن لەو نەمامە چکۆڵەیەی بکەنەوە. ئەویش برسییە و تینوو، بەخوڕ ئارەقە لەجەستەیەوە دەڕژێ، خوێن بە خوڕ لەجەستەیەوە دەڕژێ، دەگری و کوفر دەکا، بەڵام هەر لێنابێتەوە. ئەو نەمامە چکۆڵەیە ناخوازێ لە عەرد، لەو تەڵە گیایە ببێتەوە کە بە عەردەوە گرێیداوە. برا لیۆن ئاخر نەمامێکی چکۆڵە، ئەویش بەهەشتێکە بۆ خۆی!"

بێدەنگ بوو، هەستمدەکرد هەموو جەستەی هەڵدەلەرزێ.

هەستامە سەرپا و کوتوپڕ هاوارمکرد:" ئەوە فرانسیسکۆس نییە دەدوێ، ئەوە فرانسیسکۆس نییە دەدوێ ، بەڵکو ئەوە شەیتانە!"

وەڵامیدامەوە:" ئەوە فرانسیسکۆس نییە دەدوێ، ئەوە شەیتان نییە دەدوێ، ئەوە خودا نییە دەدوێ، بەڵکو ئەوە ئاژەڵێکی دڕندەی بریندارە کە لە ناوەوەمڕا دەئاخڤێ!"

زارم کردەوە تا بدوێم، بەڵام فرانسیسکۆس دەستی ڕایەڵکرد.

بە ناڵینێکەوە گوتی:" زیاتر مەدوێ، بنوو، زیاتر مەدوێ!"

*

بۆ بەیانی کە خەبەرم بۆوە هەتاو کەوتبوو. فرانسیسکۆسم لەلامەوە نەبینی. لەژێر دارسنەوبەرێکەوە چووم بۆ ژێر دارسنەوبەرێکی تر و بانگیمکرد. لە ناکاوێکڕا چاوانم هەڵبڕی و فرانسیسکۆسم لە سەرەوە لەسەر پەلکی درەختێك بینی دانیشتبوو. لەنێو گەڵاکانەوە سەیری دوو پەڕەسێلکەی دەکرد کە بە جیکەجیکەوە دەفڕین و دەهاتنەوە و بە دەنووکیان گا

پووشێك، گا تەڵی یاڵی ئەسپێك کە لە ڕێگەکەدا کەوتبوو، گا دەنکێك گڵیان بۆ چێکردنی هێلانەکەیان دەهێنا.

بانگیمکرد:" برا فرانسیسکۆس وەرە خوارەوە، وەرە خوارەوە خۆر کەوتووە. دەی با بڕۆین!"

وەڵامیدایەوە:" من ئێرەم باشە، بچین بۆ کوێ؟ ئێرە ڕۆمایە، ئێرە پاپایە، لێرە دەتوانم ڕوخسەتی ئەوە وەربگرم وەعز بۆ پەیڤی خودا بدەم!"

هیچم نەگوت. بۆ ساتێك ترسام نەبا مامۆستاکەم ئەقڵی لەدەسدابێ. لەژێر دارسنەوبەرەکەدا هەڵتروشکام و چاوەڕێ بووم. هەمدیس دەنگی هاتەوە گوێم.

-" بۆ هیچ کوێیەك نایەم. من ڕوخسەتم لە پەڕەسێلکەکان وەرگرتووە، ئیتر چ پێویست ناکا پاپا ببینین!"

هەمدیس بێدەنگبووم و چاوەڕێ بووم تا بەڵکو ئاگری خودا لە ناوەوەیڕا دامرکێتەوە.

بۆ ماوەیەکی درێژ بێدەنگبووین. بۆ سێیەمین جار دەنگی بیسترایەوە.

- " برا لیۆن بۆچی شتێك نالێیت؟ " هەنووکە دەنگی ئارام و تەژی بوو لە سۆز.

وەڵامیمدایەوە:" برا فرانسیسکۆس من چاوەڕێم تا ئاگری خودا لە ناوەوەترا دامرکێتەوە!"

ئەوجا لەنێو پەلکی درەختەکانەوە پێکەنی، پێکەنینێکی خۆشحاڵانە و گەش و مناڵانە.

- " برا لیۆن بۆچی چاوەڕێی ئەوە دەکەیت؟ هەتا من گۆشت و ئێسك بم، ئەو ئاگرە هەمیشە هەر دەسووتێ. ئەو ئاگرە یەکەمجار گۆشت و ئێسك دەخوا و پاشان دەکەوێتە خواردنی ڕۆح و ئەوجا دادەمرکێتەوە. برا لیۆن بۆچی چاوەڕێی ئەوەیت؟ بنۆڕە وا هاتمە خوارەوە!"

خۆی لەژێر پەلکەکاندا دانەواند و بازیدایە خوارەوە. ڕوخساری ئارام و دەدرەوشایەوە.

گوتی:" پێموایە، من لەمڕۆ بەیانییەوە لە زوبانی تەیرەکان دەگەم، گوێت لێیە؟ ئەوانیش لەبارەی ئەڤینی خوداوە دەدوێن."

- " برا فرانسیسکۆس کێ؟"

- " پەڕەسێلکەکان؟"

خەریکبوو لە قاقای پێکەنین بدەم، بەڵام یەکسەر ئەوەم هاتەوە بە خەیاڵدا کە ئێمە هەموومان چاو و گوێی ڕووکەشمان هەن. بەڵام فرانسیسکۆس لەناخیشیدا چاو و گوێچکەی هەیە. کاتێك تەیرەکان دەچریکێنن، ئێمە تەنێ دەنگی چریکەکەیان دەبییەین، بەڵام فرانسیسکۆس لەوشەکانیشیان تێدەگا.

لەژێر دارسنەوبەرەکەدا کڕنوشمان برد و نوێژمان دابەست، ئەوجا هەمدیس ملی ڕێگەمان گرتەوە بەر.

❋

دڵم وەك کارژۆڵەیەکی تازە لەدایکبوو لنگەفرتێی بوو. ساڵەهای ساڵ بوو خەونم بەوەوە دەبینی بچمە ئەو شارە پیرۆزەوە، کە منیش لای مەرقەدی حەوارییەکانەوە کڕنۆش ببەم، کە لای ستونگەی کڵێساکەوە ڕاوەستم و ئەو تارماییە پیرۆزەی نوێنەری خودا لەسەر ئەرز بیینم. دەڵێن ئینسان بە بێ لەچاوکردنی عەدەسەی خۆر ناتوانێ دەستی ببینێ.

ئێمە نزیك و نزیكتر دەبووینەوە، چەندێك نزیكتر باینایەتەوە، زیاتر ژاوەژاوی بەرزی ئەو شارە پیرۆزەمان دەژنەفت: دەتگوت بۆڕەی مانگایەکە لەساتی گۆلك زاندا، دەتگوت نەڕەی ئاژەڵێکی دڕندەیە لەساتی برسێتییدا. ناوبەناو دەنگی خەڵکی دەبیسترا، ئاوازی شەیپوور، زەنگی ناقوسەکان. بەڕێگە سەرەکییەکەدا پیاوانی زرێپۆش و ژنانی دەوڵەمەند بەسوار ئەسپی ڕەش و سپییەوە تێدەپەڕین و تۆزو خۆڵێکی زۆریان هەڵدەسان، گەرما بۆژۆکەر و هەوا تەژی بوو بە بۆنی تەرسی ئەسپ و بە بۆنی تەپاڵەی گا و بە بۆنی پیسایی ئینسان.

فرانسیسکۆس گوتی:" برا لیۆن، ئێمە ئێستا دەچینە ماڵەکەی (پێترۆس) ی حەواریی، ئەوەی کە دەیبینی و دەیبیستی، مانایەکی نهێنیی هەیە، وریابە! ئەو ژنە بەگزادانەت بینی کە لەپێشمانەوە بە سواری ئەسپی ڕەش و سپییەوە بوون؟ چاکەخوازیی و گوناهیش هەر بەو جۆرە، وەکو خانمانی بەگزادە دێن و دەچن!"

گوتم:" برا فرانسیسکۆس گوناه، گوناه لێره لای پێترۆسی حەوارییش؟"

فرانسیسکۆس پێکەنی.

- " چەند سافیلکە و بێئەزمونیت و چەندم خۆشدەوێیت برا لیۆن! ئەی ئاخۆ پێتوایە گوناه لە کوێ هەیە؟ با گوناه لێره، لەم شارە پیرۆزەش هەیە. لێره شەیتان ڕووبەڕووی مەترسیی دەبێتەوە و لێرەدا سەربازەکانی کۆدەکاتەوە. دەی با خاچ بکێشین و لە دەروازەکە تێپەڕین، واگەیشتین."

چووینە سەر جاددەیەکی پانوپۆڕ. پێچەوانەی ئەوەی کە پێی ڕاهاتبووین، خەریکبوو لەو شارە گەورەیەدا، کەڕ دەبووین بە قیژەقیژ و هاوار، بە وەڕینی سەگ و بە حیلەی ئەسپ. بازرگانان دەنگیان نووساو بەبانگهێشتکردنی خەڵك بۆ کڕینی شمەکەکانیان، ئەسقەفەکان بەسەر کەژاوەی ئاوریشمینەوە تێدەپەڕین و پاسەوانەکانیان پێشدەکەوتن تا ڕێگەیان بۆ بکەنەوە، ژنانی خۆئارایشتکردوو بە لاماندا تێدەپەڕین و تەواوی شەقامەکە بۆنی میسك و یاسەمینی دەگرت ....

لەبەرخۆوە گوتم:" ئەوە گوناهەکانن!" وامگوت و چاوانم داگرت.

لە ناکاوێکرا من و فرانسیسکۆس هاوارێکمان لێهەستا. لە کۆتایی شەقامەکەوە کاروانێکی سەیر دەبینرا. پێنج شەش سوارەی ڕەشپۆش کەوتبوونە پێش کاروانەکە و فوویان بەشەیپوورە برۆنزییەکانیاندا دەکرد، بەردەوام و لێکدا لێکدا ڕادەوەستان و جارچییەکی وشترسوار بە دەنگێکی زل وەعزیدەدا و دەیگوت:" ئەی مەسیحییەکان، ئەی مەسیحییەکان، مەرقەدی مەسیح داگیرکراوە، بیر لەوە بکەنەوە و شەرم بتانگرێ! تاکەی کافران ژێر پێی بنێن و پۆخڵیکەن؟ برایان بەناوی خودا، چەك هەڵگرن و هەمووان بکەونە خۆ بۆ ڕزگارکردنی مەرقەدی مەسیح!" بێدەنگ بوو، ئەوجا هەمدیس فووی بە شەیپوورەکەیدا کردەوە. پاشان عارەبانەیەك بەکاوەخۆ هات کە چوار گای ڕەش ڕایاندەکێشا، لەسەر عارەبانەکە وێنەیەکی مەرقەدی مەسیح دانرابوو کە لە تەختە و چوارچێوەی ئاسن و پەڕۆی ڕەنگاوڕەنگ دروستکرابوو، لەسەر ئەسپە دارینەیەکیش فیگۆرێك دانرابوو

که جلکی عارەبیی پۆشیو و ئاڵایەکی سەوز، که هیلالێکی لەسەر وێنەکێشرابوو ڕادەوەشاند، ئەسپەکەش کلکی لەهەوادا بەرزکردبۆوە و تەرسی بە مەرقەدی مەسیحدا دەکرد. پاشان کۆمەڵێك ژنانی ڕەشپۆش لە دواوە بەقژی ژاکاو و بژەوە دەڕۆیشتن و سنگی خۆیان دەکوتی و شیوەنیان دەکرد.

کاروانەکە بەلاماندا تێپەڕی. لە گۆشەی جاددەکەوە داگەڕاو دیارنەما، بەڵام لە چاوانماندا هەر مایەوە و دەڕۆیشت و هەر دەڕۆیشت و کۆتایی نەبوو ... فرمێسك لە چاوانمانەوە دەڕژا، شار لەبەر چاوماندا کاڵ دەبۆوە و ئیدی هیچیترمان نەدەبینی جگە لە مەرقەدی مەسیحی پۆخڵکراو، هیچی ترمان نەدەبینی جگە لە ڕۆحی پۆخڵکراوی خۆمان.

فرانسیسکۆس بەدەم سڕینی فرمێسکەکانییەوە گوتی: " برا لیۆن ئێمە هێشتا شتی زۆرمان ماوە بیکەین، ئاخر ژیان کورتە، بڵێی فریاکەوین؟ براکەم تۆ چ دەڵێیت؟"

گوتم:" ئەم ژیانەی سەر عەرد هێشتا مانای خۆی هەیە، ئیدی بۆچی وەکو ترسنۆکێك لێی ڕاکەین؟"

فرانسیسکۆس بێدەنگ و لەفیکرەوە چوو. من خەنیی بووم کە قسەکەم بووە مایەی بیرکردنەوەی ئەو، ئاخر من ژیانم خۆشدەویست، ئەم نەمامە چکۆڵەیەم خۆشدەویست و حەزم نەدەکرد جێیبێڵم.

*

ئێوارە داهات. شەکەت و ماندوو لەو شەقامە باریکانەدا ڕاوەستاین و بەدوای جێگەیەکدا دەگەڕاین بتوانین لێی ڕاکشێین و بنووین. پیرەمێردێکی چکۆلانە بە ڕیشێکی سپیی و تیژەوە کە ماوەیەك بوو شوێنپێی هەڵگرتبووین، لێمان نێزیکبۆوە.

گوتی:" ببوورن، پێدەچێ غەریبە بن و وەکی منیش هەژار بن، گەر ئێوەیش وەك مەسیح شتێکتان نییە سەری بنێنە سەر، ئەوا لەگەڵ مندا وەرن."

فرانسیسکۆس گوتی:" خودا تۆی ناردووە، ڕێگەمان پیشاندە دێین."

بە جاددە باریکە پیس و پۆخڵەکاندا ڕۆیشتین، جاددەگەلێك کە تەژی بوون بە خەڵکانی هەژار. منالانی پێپەتیی خۆیان لە

قوڕدا گەوزاندبوو، ژنان لەچەقی شەقامدا شتیان دەشت و چێشتیان لێدەنا، پیاوان دەستەوئەژنۆ دانیشتبوون و یاری تاوڵەیان دەکرد... ئەو پیرەمێردە گچکەیە بەپەلە لەپێشمانەوە دەڕۆیشت و ئێمەیش بە بێدەنگیی دوای کەوتبووین.

بۆ ساتێك فرانسیسکۆس دانەوێوە و بە گوێمدا چرپاندی:" بڵێی ئەمە کێ بێت؟ ڕەنگبێ مەسیح بێ کە ئاوها ڕوحمان پێدەکا!"

وەڵامیمدایەوە:" ڕەنگبێ شەیتانیش بێ، با وریای خۆمان بین."

گەیشتینە میوانخانەیەکی داڕووخاو بە باخچەیەکی گەورە و بیرە ئاوێکیش لەناوەڕاستیدا. هۆدەی پەرپووتی بێ دەرگا، وەك پەڵەی ڕەش دەوری باخچەکەیاندابوو، ئەو هۆدانە هەر لە ئەشکەوت دەچوون.

پیرەمێردی گچکە ڕاوەستاو سەیرێکی ئەملاولای خۆیکرد و بەرەو ژوورێکی بردین و چرایەکی لێداگیرساند.

- " براینە لێرە دەتوانن بە دڵنیایی شەو بگوزەرێنن. ئەو شارە نەفرەتییە بە شەوان خەتەرناکە، خودا ڕوحمی پێکردن."

فرانسیسکۆس دیقەتی لە پیرەمێردە گچکەکەدا و لێیپرسیی:" براکەم تۆ کێیت؟"

پیرەمێرد لەسەر قسەکانی بەردەوام بوو:" ئێرە دوو سەکۆ و گۆزەیەك ئاوی لێیە، ئێستاش دەچم نان و زەیتونتان بۆ دێنم و دوایی دەدوێین. ئێوە پێدەچێ خەڵکانی هەژار و ئیماندار بن، منیش هەروا هەژار و ئیماندارم، هەڵبەت ئێمە شتمان زۆرە کە بە یەکدی بڵێین. تاوێکیتر دەگەڕێمەوە لاتان!"

وایگوت و لە تاریکایی باخچەکەدا بزر بوو.

تەماشای فرانسیسکۆسم کرد.

گوتم:" ئەم پیرەمێردە ناچێت بە دڵمدا، لە میهرەبانییەکەیدا مەبەستێکی شاراوە هەیە."

دوو حەسیر لەسەر ئەرزەکە ڕاخرابوون، لەمیانەی خاچێکی بچووکەوە کە بە بەرزاییەوە هەڵواسرابوو، چەند ئەستێرەیەك دەبینران. هەنووکە ئیدی شەو داهاتبوو.

پیرەمێردە گچکەکە بە نان و زەیتونەوە گەڕایەوە، دوو هەناریشی پێبوو.

گوتی: " برایینە، لە وڵاتەکەی من مەسەلێك هەیە دەڵێ:(شتێکی کەم و ئەڤینی زۆر. خۆشهاتن!)"

خاچمان کێشا و کەوتینە خواردن. پیرەمێرد دانیشتبوو لەسەر ئەژنۆ و تەماشای دەکردین.

کاتێك لەخواردنەکە بووینەوە و شوکری خودامان کرد، بەرلەوەی پیرەمێردەکە فریاکەوێ پرسیارکا، فرانسیسکۆس ئاخافت:

- " ئێمە دوو برای هەژارین، هەروەها برای تریشمان هەن، بە ستایشکردنی خوداو سواڵ دەژین. ئێمە نامانەوێ خاوەنی چ شتێك بین، وا ئێستایش هاتووین بۆ ئەم شارە پیرۆزە، تا داوای ئیمتیازێکی گەورە لەنوێنەری خودا بکەین، ئەویش ئیمتیازی هەژاریی تەواوەتییە. ئێستا پیرەمێرد تۆ هەموو شتێکت لەبارەی ئێمەوە زانی، هەنووکە نۆرەی ئێمەیە گوێت بۆ ڕادێرین."

پیرەمێردە گچکە کۆکی و ڕیشی لە دەستیدا گوشیی. تاوێك بێدەنگبوو، دواجار زاری هەڵێنا و گوتی:" ئێوە ئیعتیرافتان کرد و منیش ئیعتیرافتان بۆ دەکەم. خودا شاهیدمە و هەموو

ڕاستییەکەتان پێدەڵێم. من خەڵکی (ڕۆڤێنسێ) م و لایەنگیری فیرقەی ئایینی کاتارێنا م کە یەکێکە لە فیرقە واقیعییەکان و بە دڵنیاییەوە دەبێ ناویتان بیستبێ. ئێوە هەژارییتان خۆشدەوێ، هەروەها ئێمەیش. بەڵام لەسەروو هەموو شتێکەوە ئێمە تەقوا و تەهارەت و پاك و خاوێنیمان مەبەستە، هەر لەبەر ئەوەشە کە بە کاسارییەکان** یش بانگماندەکەن. ئێمە ڕقمان لە مادده و چێژ و ژنە، گەر ژنێك لەسەر سەکۆیەك دانیشێ، ئەوا ئێمە هەرگیز لەسەری دانانیشین، ئەو نانەی ژنێك بیبرژێنێ هەرگیز نایخۆین. ئێمە ژن ناهێنین، منداڵ بۆ دونیا ناخەینەوە، گۆشت ناخۆین، لەبەر ئەوەی گۆشت لەمیانەی جووتبوونی دوو مەخلوقی نێرو مێوە دروستدەبێ. شەراب ناخۆینەوە، خوێنی کەس نارێژین، کەس ناکوژین، ناچین بۆ شەڕ. حەز ناکەین چ شتێ لەبارەی ئەم دونیایەوە بزانین، لەبەر ئەوەی ئەم دونیایە دونیایەکی بێئابڕوو، درۆزن، لەرزۆك و تەڵەیەکە کە شەیتان ناوێتییەوە. چۆن دەبێ خودا

---

* فیرقەیەکی مەسیحیی سەدەکانی ناوەڕاستی ئەورووپای خۆرئاوایە، بیروباوەڕی خۆیان لەمەزەبی گنۆستیسمانکیستەوە هەڵگۆزیوە،ئەوان پێیانوایە کە مادده شەڕە و مەعریفەی ڕۆحیی ڕێگەی ڕزگار بوونە. (وەرگێڕی سوێدی)

** لە کاسارۆسەوە هاتووە کە وشەیەکی گرێکییە و بە مانای پاقژ دێ.

ئەم دونیایەی خوڵقاندبێ. نا، ئەوە ئیشی خودا نییە، بەڵکو ئەوە ئیشی شەیتانە. خودا تەنها دونیای ڕۆحیانەتی خوڵقاندووە و شەیتانیش دونیای سەر ئەرز کە تیایدا ڕۆحمان بەسەر یەکدا وێران دەبێ و دەتاسێ .... لێگەڕێ با لەو دونیایە هەڵبێین تا ئازاد بین! بەڵام چۆن؟ بەخێر بێت مەرگ، بە خێر بێت فریشتەی ڕزگاربوون!"

هالەیەك بە ڕوخساری ئەو پیرەمێردەوە پرشنگی دەدا. هەوای دەوراندەوری سەری دەدرەوشایەوە.

فرانسیسکۆس سەری لەنێو دەستەکانیدا شاردبۆوە و گوێی ڕادێرابوو.

پیرەمێرد بەوروژاوییەوە درێژەی بەقسەکانیدا:" مەرگ چییە؟ فریشتەیەکی دەرکەوانە. مەرگ دەرگاکەمان لێدەکاتەوە و ئیدی دەچینە نەمرییەوە!"

فرانسیسکۆس سەری هەڵبڕیی، بۆ ساتێك ڕوخساری تاریکداهات، وەك بڵێی باڵی مەرگ بەژوور سەریدا تێپەڕیبێ.

گوتی:" ببوورە پیرەمێرد، پێموایە تۆ گەلێك ڕقت لە دونیا دەبێتەوە، ئاخر دونیا کەناڵێکە کە ئێمە لێی پەڕیوینەوە تا

گەمە بکەین و بجەنگین، تا تێیدا جەستە بکەین بە ڕۆح. تەنها ئەو کاتەی کە هەموو شتێك دەبێ بە ڕۆح ، ئەوجا ئیدی ئەم دونیایە پێویست نییە و نۆرەی مەرگە کە بێت، نەك بەر لەوە. ئاخر ئێمە دەبێ لە خودا بپاڕێینەوە کاتمان بداتێ تا جەستە وێرانکەین!"

پیرەمێردی گچکە سەرسەختانە وەڵامیدایەوە:" تەنها مەرگ دەتوانێ جەستە وێرانکا!"

فرانسیسکۆس گوتی:" ئەی باشە کە وایە ئینسان چ بەهایەکی هەیە؟ ئێمە، ئێمە، ئێمە دەبێ جەستە وێرانکەین نەك مەرگ!"

فرانسیسکۆس هەستا، چراکەی لەسەر تاقەکە داگرت و لەڕوخساری پیرەمێردەکەی نزیکخستەوە.

به ترسەوە لێیپرسیی:" تۆ کێیت؟ قسەکانت خەتەرناك و لە خشتەبەرن و شەیتانیش هەر ئاوها دەدوێ، من دەمەوێ بە ڕێگەی خۆمدا بڕۆم."

ئەوسا ئاوڕێکیدایەوە و ئاماژەیەکی بۆ کردم و گوتی:" برا لیۆن، وەرە با لێرە بڕۆین!"

ئاخر بۆ کوێ ڕۆیشتباین؟ من خەوم دەهات و جووڵەم بۆ نەدەکرا.

گوتم:" برا فرانسیسکۆس، ئاخۆ پێتوایە شتێکی زیرەکانە و ئازایانە بێت ئێستا بڕۆین؟ لێگەڕێ با لێرە بمێنینەوە، بۆچی لێیدەترسیت؟ لێگەڕێ با لەبارەی ئەو ڕێگەیەوە بدوێ کە بۆ لای گەیشتنە لای خودا هەڵیبژاردووە. خۆ ڕێگەکان زۆرن!"

فرانسیکۆس لەبەر دەرگاکەدا ڕاوەستا و لە شەوی نۆڕی. هەراوزەنای شار هێور ببۆوە. ئەستێرەکان بە ژوور عەردەوە هەڵواسرابوون و دەلەرینەوە. پەپوویەك لەو خانووە وێرانەدا هەناسەی هەڵدەکێشا.

گەڕایەوە، لەسەر حەسیرەکە دانیشت و پشتی بە دیوارەکەوەدا.

لەبەرخۆوە گوتی:" ڕێگاکان زۆرن، زۆر ....." وایگوت و ئەوسا بێدەنگبوو.

پیرەمێردەکە هەستایە سەر پێ.

گوتی:" پێتان خۆشبێت یان نا، وشەکانم چووە گوێچکەتانەوە، ئەو وشانە هێدی هێدی بە ناوەوەتانرا دەڕۆن

تا دەگەنە دڵتان. من قسەی خۆمکرد، من تۆوی خۆم وەشاند و ئەوەی دەمێنێتەوە لەئەستۆی خودادایە."

وایگوت و ئەوسا لە تاریکایی باخچەکەدا دیار نەما.

ئێمە بە تەنێ ماینەوە و چراکەمان کوژاندەوە. بۆ ماوەیەکی درێژ هیچمان نەگوت. چاوانم لێکنا تا بنووم، بەلاّم دەنگی فرانسیسکۆسم میهرەبان و ئارام و خەمین هاتە گوێ.

- " برا لیۆن، متمانەم بە دڵی تۆ هەیە، بدوێ! "

وەلاّمیمدایەوە:" برا فرانسیسکۆس، ئەرز بەخشندەیە و قسەی ئەو شەیتانە پیرە نەچێ بە گوێچکەتا. من دەخوازم جەستەم بە کیسەڵێکەوە ببەستم و چەندێك دەکرێ هێور هێور بەسەر ئەرزدا سەفەر بکەم، لەبەر ئەوەی ئەرزم خۆشدەوێ. خودایە تۆبە، جوانیی بەهەشت جوانییەکی بەلێشاوە، بەلاّم بۆنی دارچواله لە بەهاراندا.....!"

فرانسیسکۆس بەدەم ڕاکشانەوە گوتی:" شەیتان دوور کەوە! ڕۆحی من ئەم ئێوارەیە کەوتە داوی دوو هەوا و هەوەسەوە، ئەلعان بنووا!"

لەمە چاکترم نەدەویست. چاوانم لێکناو یەکسەر خەو بردمییەوە. بەیانیی کاتێك خەبەرمبۆوە، فرانسیسکۆسم بینی لەبەر دەرگاکەدا لەسەر ئەژنۆ دانیشتووە و بە نەشوەوە گوێی بۆ دونیا ڕادێراوە کە خەریکبوو خەبەری دەبۆوە.

❋

حوت

هێشتا دوای تێپەڕینی ئەو هەموو ساڵانە، کاتێك بیر لەو شارە پیرۆزە دەکەمەوە، سڕ دەبم. هێشتا فرانسیسکۆس دەبینم لەسەر کورسییەکی نزم لە ژووری چاوەڕوانیی دانیشتووە و چاوەڕێدەکا تا دەرگاکە بکرێتەوە و بچێتە لای پاپا. ڕۆژێك، دووان و سیان، ئێمە هیلاك و برسیی و پێپەتیی هەر لە بەیانییەوە تا ئێوارێ لەوێ دادەنیشتین. ئەسقەفەکان، کاردیناڵەکان و خانمە بەگزادەکان بە جلکی ئاڵوواڵاوە دەهاتن و دەڕۆیشتن. فرانسیسکۆسیش لەسەر کورسییە گچکە هاکەزاییەکەی نزایدەکرد و چاوەڕێ بوو.

سێیەمین ڕۆژ بەبێزارییەوە گوتم:" خۆ گەر مەسیح بووایە بینینی هاسانتر بوو!"

وەڵامیدامەوە:" زۆر بەشکۆیە، ڕوخساری پاپا زۆر لە باڵاوەیە، سێ ڕۆژمان تێپەڕاندووە و سبەینێ دەیبینین، خەونم بینیوە، برا لیۆن حەوسەڵەت هەبێ!"

لەڕاستیدا سێیەمین ڕۆژ، قەشە گچکە دەرکەوانەکە ئیشارەتێکی بۆ کردین. دەرگاکە کرایەوە. فرانسیسکۆس خاچی کێشا، بۆ ساتێك بێجووڵە مایەوە و ئەژنۆی سست بوو.

بە ئەسپایی گوتم:" برا فرانسیسکۆس غیرەت بدەرە بەر خۆت، بیرت نەچێ مەسیح تۆی ناردووە، مەلەرزە!"

لەبەرخۆوە گوتی:" برا لیۆن نالەرزم." وایگوت و بە حیرسەوە لە دەرگاکەوە ئاودیو بوو.

هۆڵێکی لاکێشەیی بەئاڵتون نەخشێنراو و وێنەی مەسیحی لەخاچدراو بە دیوارەکانییەوە، لای چەپ و ڕاستەوە وێنەی دوانزە حەوارییەکە. لە پشتەوە پیرەمێردێکی بەشکۆ لەسەر عەرشێك دەبینرا، سەری نابووە نێو دەست و چاوانی لێکناو و لە فیکرەوە چووبوو. دیاربوو ئاگای لە هاتنە ژوورەوەی ئێمە نەبوو، هیچ نەجووڵا. من لای دەرگاکەوە ڕاوەستام و نەچوومە پێشێ، بەڵام فرانسیسکۆس لەرزە لەرز چووەپێشێ، خۆی

لەعەرشەکە نزیکخستەوە. کڕنۆشی برد و نێوچەوانی نایە سەر عەردەکە.

بێدەنگییەکی درێژ باڵیکێشا. گوێمان لەو پیرەمێردە بوو کە قورس و خەمۆك هەناسەی دەدا، وەك بڵێی هەناسە هەڵبکێشێ وەهابوو. نەماندەزانی ئاخۆ نزا دەکا یاخۆ بەچاوانێکی نیوەکراوەوە دزەنیگامان دەکا؟ من وا هەستمدەکرد وی ئاژەڵێکی دڕندەیە و خۆی کردووە بە نوستوو، بەخۆم دەگوت هاکا لە ناکاوێکڕا ڕاپەڕی و شالآوی بۆ هێناین.

فرانسیسکۆس بە ئەسپایی و پاڕانەوەوە گوتی:" باوکی پیرۆز.....!"

پاپا هێدی هێدی سەری بەرزکردەوە، لەخوارەوەی ڕووانی و فرانسیسکۆسی بینی. کونە کەپووی دەلەرزیی.

برۆی بۆ سەرێ و خوارێ برد و بە سوکایەتییەوە گوتی:" ئەم پیس و پۆخڵییە چییە؟ ئەم جلکە شڕوپڕەی بەرت؟ ئەم پا پەتییانە چین؟ تۆ کێیت؟"

فرانسیسکۆس کە هێشتا هەر سەری لەسەر عەردەکە بوو، وەڵامیدایەوە:" باوکی پیرۆز، من بەندەیەکی خزمەتکاری خودام و خەڵکی ئاسیزیم."

-" لە چ گەورێکەوە هاتوویت؟ پێتوایە ئەم بۆنە لەبەهەشت هەیە؟ بۆچیی خۆت نەشتووە و جلکێکی پاکت نەپۆشیوە تا ئەو کات بێیت و خۆتم پیشاندەیت؟ دەی بزانم چیت دەوێ؟"

هەڵبەت فرانسیسکۆس بەدرێژایی هەموو ئەو شەوانە، لە زەینیدا هەموو ئەو قسانەی هۆنیبوونەوە کە دەبوو بە پاپای بێژێ، هەموو وشەکانی لە ناوەوەیڕا بە حیرس و وردبینانە، هەر لەسەرەتاوە تاکۆتایی چنیبوو، بەڵام هەنووکە کە لەبەردەم سێبەرەکەی خودادا ڕاوەستابوو، چتاقیانی بیرچووبوونەوە. دووجار زاری هەڵێنا، بەڵام نەیتوانی یەك تاقە وشە بە ڕەوانیی بێژێ، وەکی مەڕ هەر باعەباعی بوو.

پاپا برۆی گرژ کرد.

- " ناتوانیت بدوێیت؟ چیت دەوێ؟"

- " باوکی پیرۆز هاتووم تا بەسەر پاتا بکەوم و داوای ڕەحمەتێکتان لێبکەم!"

- " چ ڕەحمەتێك؟"

- " ئیمتیازێك!"

- " ئیمتیازێك، تۆ؟ چ ئیمتیازێك؟"

- " باوکی پیرۆز، ئیمتیازی هەژاری تەواوەتیی!"

- " زۆر داوا دەکەیت!"

- " ئێمە چەند برایەکین و دەمانەوێ هەژاریی بکەینە هاوسەریی خۆمان. وا ئێمەیش هاتووین ئەی بابی پیرۆز تا ئەو یەکێتییەمان بەرەکەتدەیت و ڕوخسەتمان پێبفەرموویت کە وەعز بدەین و ئەو پەیامە ڕاگەیەنین!"

- " وەعزی چ بدەن؟"

- " وەعزی هەژاری تەواوەتیی، تاعەتی تەواوەتیی، ئەڤینی تەواوەتیی."

- " ئەوە پێویستی بە ئێوە نییە، ئێمە خۆمان وەعزی ئەوانە دەدەین. دەی برۆ بەرێی خۆتەوە و خودات لەگەڵ بێ!"

فرانسیسکۆس سەری لەسەر عەردەکە هەڵبڕی و هەستایە سەر پا.

هەنووکە بە دەنگێکی یەکلاکەرەوە گوتی:" باوکی پیرۆز بمبوورە، نارۆم. خودا ئەمری پێکردووم بێم و لەگەڵتا بئاخڤم و ئیدی منیش هاتم. لێتدەپاڕێمەوە گوێم بۆ ڕادێرە! ئێمە خەڵکانێکی هەژار و نەخوێنەوار و جلك شڕین، ڕێگەکان لەپێوەدەدەین و دەڕۆین و خەڵکیی بەرد و توێکڵە لیمۆمان تێدەگرن، خەڵکیی لەنێو ماڵ و دوکانەکانیانەوە دێنە دەرێ و هوهامان لێدەکێشن. بەڵێ، سوپاس بۆ خودا، ئێمە ئاوها سەفەرەکەمان دەستپێکرد، ئاخۆ هەموو ئومێدێکی گەورە لەسەر عەرد بە هەمان شێوە دەست پێناکات؟ ئێمە پشتمان بە هەژاریی خۆمان و نەخوێنەواریی خۆمان و دڵی کڵپە سەندووی خۆمان بەستووە. بابی پیرۆز کاتێ ملی ڕێگەم گرتەبەر تا بۆ لای ئێوە بێم، هەموو ئەو قسانەم هۆنیبوونەوە و ئاشکرا و پوخت لەزەینمدا ئامادەم کردبوون کە پێتی بێژم و تۆیش پێی قاییل بیت و مۆری خۆتی لێدەیت. بەڵام وا هەنووکە هەموو شتێکم بیرچۆوە، تەماشات دەکەم و لەپشتتەوە لەخاچدراو دەبینم و لەودیو لەخاچدراوەوە زیندووبوونەوەی مەسیح و لەودیو زیندوو بوونەوەی مەسیحەوە

زیندوو بوونەوەی ئەو دونیا هەژارە بەدبەختە دەبینم. بابی پیرۆز ئەرێ ئەمە چ شادومانییەکە! ئیدی چۆناوچۆنی بونیادەم ناشڵەژێ!

دەی من ئاوها شڵەژام. نازانم لەکوێوە دەسپێبکەم و نازانم کامە سەرەتایە و کامە ناوەڕاستە و کامە کۆتاییە؟ بابی پیرۆز هەموو شتەکان یەکێکن، هەموو شتێك وەکی هەناسە هەڵکێشانێکە، هەموو شتێك وەکی سەمایەکە، وەکی نائومێدییەکی گەورەیە، وەکی قیژەیەکە لە ئومێدەوە. ئۆه ئەی بابی پیرۆز گەر ڕێگەت دابام گۆرانیم گوتبا، ئەوسا دەمتوانی ئەوەی لە دڵمدایە پێتیبڵێم!"

لەو قوژبنەوە کە لێی ڕاوەستابووم، قسەکانی فرانسیسکۆسم دەژنەفت و هەڵدەلەرزیم. پێوپلی نائارام و بە شەپۆل دەجوڵاند، هەنگاوێکی بەرەو چەپ دەنا و هەنگاوێکیش بەرەو لای ڕاست، گا خاو و گا خێرا، وەك ئەو سەماکەرە بەهرەمەندانەی کە لەسەرەتاوە بە ئەسپایی چەند هەنگاوێکی کوتوپڕ دەنێن بۆ ئەوەی سەرەسوڕەی پیرۆزی سەما لەخۆیانەوە بپێچێ. بە دڵنیاییەوە ئەوە هەناسەی خودا بوو گەمارۆی دابوو، وا

هەنووکە پێدەچوو بکەوێتە چەپڵەکوتان و سەما و ئیدی پاپا وەدەرمانێ.

ڕێك هەر ئەو کاتەی کە بیرم لەوە دەکردەوە، فرانسیسکۆس دەستی هەڵبڕی.

- " بابی پیرۆز، ئارەزوویەکم هەیە، تکایە پێی بێزار مەبە، ئەویش ئەوەیە دەخوازم هاوارێکی توند بکەم، دەخوازم چەپڵە بکوتم و بکەومە سەما. خودا بەسەر سەرمەوە، خودا لە ژێرمەوە، خودا لای ڕاستمەوە و لای چەپمەوە هەڵیکردووە و وەکی گەڵای وشکی نەمامێك دەمهێنێت و دەمبا."

من بە بێدەنگیی نزیکبوومەوە.

بە چرپە گوتم:" فرانسیسکۆس براکەم، تۆ لەبەردەم پاپادا ڕاوەستاویت، چما چ ڕێزێکت بۆی نییە؟"

بە دەنگی بەرز وەڵامیدامەوە:" من لەبەردەم خودادا ڕاوەستاوم. گەر سەما نەکەم و گۆرانیی نەڵێم، ئیدی چۆناوچۆنی و بە چ ڕێگەیەکیتر دەتوانم لێی نزیك ببمەوە؟ من دەمەوێ سەما بکەم!"

سەری بۆ دواوە تەکاندا، باسکەکانی بەرەو لای ڕاست و بەرەو لای چەپ ڕایەڵکرد، پێیەکی لە پێشەوە دانا، ئەوجا پێیەکەی تریشی، لەسەر ئەژنۆ نوشتایەوە، هەڵبەزیوە، هەمدیس نوشتاندنییەوە، لەسەر ئەژنۆ لەسەر عەردەکە گیرسایەوە، چاوتروکانێك و دەستی لە عەردەکەیدا، گوڕێکیتری خواردەوە و بە باسکی ڕایەڵکراوەوە بازێکیتری لە هەوادادا. بونیادەم باوەڕیدەکرد کە ئەوە مەسیحی لەخاچدراوە و سەما دەکات.

من بەسەر پای پاپادا کەوتم.

- " بابی پیرۆز، لێیببووره، ئاخر ئەو مەستە بە خودا و هەنووکە خۆی لەبیرکردووە. ئەو هەمیشە بە سەما نوێژ دەکا!"

پاپا لە عەرشەکەی هەستا، زۆری لەخۆیکرد ئەوجا توانی توڕەیی خۆی بخواتەوە. شانی فرانسیسکۆسی گرت.

هاواریکرد:" بەسە! خودا شەراب نییە سەرخۆشتکا، بڕۆ بۆ مەیخانەکان و لەوێ بڕەقسە!"

فرانسیسکۆس لەسەما کەوت و بە هەناسەبڕکێوە پاڵی بە دیوارەکەوە دایەوە. سەیری دەوروبەری خۆیکرد و بە خۆیدا هاتەوە.

پاپا دەستی ڕایەڵکرد تا لە زەنگە چکۆڵەکە بدا و دەرکەوانەکە بانگکا. هاواریکردەوە:" بچۆ دەرێ!"

بەڵام فرانسیسکۆس ئارام ببۆوە.

- " بابی پیرۆز حەوسەڵەت هەبێ، حەزدەکەم لێرە بڕۆم بەڵام ناتوانم، هێشتا وشەیەکی تریشم ماوە پێتی بڵێم، دوێنێ شەو خەونێکم بینی ....."

- " خەون؟ قەشە من کێشە و گرفتی زۆرم هەن، دونیا وا بەسەر شانی منەوەیە و کاتم نییە گوێ بۆ گێڕانەوەی خەون ڕادێرم!"

- " لێتدەپاڕێمەوە بابی پیرۆز، دەکرێ ئەو خەونە پەیامێك بێ لەئاسمانەوە، ئاخر شەو مەزنترین پەیامگەیەنەری خودایە، تکایە گوێم بۆ ڕادێرە!"

- " ئا، شەو مەزنترین پەیامگەیەنەری خودایە، دەی بدوێ!"

پاپا وایگوت و هەمدیس بە تێفکرینەوە لەسەر عەرشەکەی دانیشتەوە.

- " بابی پیرۆز لە خەونەکەدا پێموابوو بەسەر شاخێکی بەرزو لاکەوتەوە ڕاوەستاوم و لەکڵێسای (لاتێران)، لەدایکی هەموو کڵێساکانم دەنۆڕی. کاتێك لە کڵێساکەم دەنۆڕی، لەناکاوێکرا هەستمکرد دەلەرزێ، بورجی ناقوسەکە لاربۆوە و دیوارەکان خەریکبوو دەڕمین. هاوارێکم لە فەزادا ژنەفت:(فرانسیسکۆس یارمەتیی!)"

پاپا دەسکی کورسییەکەی گرت، بە خێرایی لە کەمەر بەرەو ژووری لەشی بۆ پێشەوە برد، وەك ئەوەی بیەوێ شالاو بۆ فرانسیسکۆس بێنێ، بە هەناسەبڕکێ و دەنگێکی قرخنەوە گوتی:

- " ئەی دوایی؟ ئەی دوایی؟ بەردەوامبە!"

- " بابی پیرۆز ئیتر لەوە زیاتر چیدیکەم نەبینی، خەونەکەم ڕەوییەوە و خەبەرم بۆوە!"

پاپا بەیەك قەڵەمباز لەسەر عەرشەکەی هاتە خوارەوە، دانەوێوە و ملی فرانسیسکۆسی گرت.

به زوبانێکی فەرماندەرانە گوتی:" ڕوخسارت مەشارەوە! سەرت بەرزکەوە تا بتبینم!"

- " بابی پیرۆز شەرم دەکەم، ئاخر من لە کرمێك زیاتر نیم!"

پاپا هەمدیس فەرمانی پێدایەوە:" کڵاوەکەت داگرە، سەرت بەرزکەوە تا بتبینم!"

- " سەیرکە بابی پیرۆز!" وایگوت و کڵاوەکەی داگرت و ڕوخساری پیشانی پاپادا.

تیشکێکی هەتاو لەپەنجەرەکەوە هات و لە ڕوخساری فرانسیسکۆسیدا. گۆنا چرچ و لۆچەکەی، لێوە وشکهەڵگەڕاوەکەی و فرمێسکی درشتی چاوانیان ڕوناککردەوە.

پاپا هاواریکردەوە.

- " تۆ؟ تۆ؟ نا، نا، باوەڕ ناکەم. کەی ئەو خەونەت بینی؟"

- " بوومەلێڵ!"

پاپا بەهەناسە هەڵکێشانەوە گوتی:" من، منیش لە بوومەلێڵدا هەمان خەونم بینی!"

چوو بۆ لای پەنجەرەکەوە و بە پەشۆکاوییەوە کردییەوە، هەراوزەنای شار خۆی بە ژووردا دەکرد، هەمدیس پەنجەرەکەی داخستەوە.

بە هەنگاوی هێور بەرەو لای فرانسیسکۆس گەڕایەوە، شانی فرانسیسکۆسی ڕاتەکاند.

بە توڕەیی و لێوڕێژ لە سوکایەتیی پرسی:" تۆ هەرگیز خودات بینیوە؟"

- " بابی پیرۆز بمبوورە، بەڵێ، دوێنێ شەو بینیم."

- " قسانی لەگەڵ کردیت؟"

- " بە درێژایی شەو پێکەوەبووین بەڵام قسەمان لەگەڵ یەکدیدا نەکرد. تەنها من ناوبەناو پێمدەگوت:(باوکە!) ئەویش وەڵامیدەدامەوە: (کوڕی خۆم!) لەوە زیاتر چیدیکە نا، تاریك و ڕوون خەونەکەشم بینی."

پاپا دانەوێوە و پەرۆش و پەشۆکاو دیقەتی ڕوخساری فرانسیسکۆسیدا.

- " هەڵدێرە مشوەرتی خودا، هەڵدێرێك .... قەشە، ئەمرۆ تاریك و ڕوون خەونەکە تۆی جێهێشتووە، هاتووە و منی دۆزیوەتەوە ... منیش لە خەونەکەمدا کڵێساکەم بینی لار دەبۆوە ... بەڵام قەشە، من شتێکیتریشم بینی کە تۆ نەتبینی، من قەشەیەکی ناشیرین و جلك شڕیشم بینی....."

ئازارێك لە خۆیەوە پێچاو بێدەنگبوو.

پاش تاوێك هاواریکرد:" نا، نا، ئەمە شەرمەزارییەکی گەورەیە. چما ئەمە لەگەڵ شان و شەوکەتی پاپادا دێتەوە؟ چما ئەدی من هەردوو کلیلەکەی ئاسمان و عەردم پێنییە؟ ئەدی خودایە بۆ ناحەقیم بەرامبەر دەکەیت؟ ئاخۆ هەر من نەبووم کە ئەو (کاتارینا) نە تاوانبار و وەحشییە مورتەدانەم تارومار کردن و ئیمانم بۆ (پرۆڤێنسێ) گەڕاندەوە؟ ئاخۆ هەر من نەبووم کە شاری (کوستەنتینییە)، ئەو شارە مێشهەنگەم بە پا پلیشاندەوە و هەر من نەبووم سەروەت و سامانە خەیاڵییەکەیم لەزێڕ و جبەی گرانبەهای کاهین و ئەیکۆن و دەسنووس و کۆیلە و ژنە کۆیلە تالآنکرد و هەموویم بۆ زێدەکەی تۆ هەناردەوە؟ ئاخۆ هەر من نەبووم خاچم بەسەر

هەموو قەڵاکانی ئیتاڵیادا داکوتی؟ چما ئەدی من نەجەنگیوم بۆ ئەوەی مەسیحییەت بەرەو دەرەوە تاو بداتە خۆی و مەرقەدە پیرۆزەکەت ڕزگارکات؟ ئیدی بۆچی منت بانگ نەکرد؟ تەنێ قەشەیەکی ناشیرین و جلك شڕت دەسکەوت کە شانی بداتە بەر دیوارەکانی کڵێسا تا ڕێگە لە ڕوخانی بگرێ!"

پاپا هەمدیس ملی فرانسیسکۆسی گرتەوە و ڕایکێشا و بردییە بەر ڕۆشنایی پەنجەرەکە. سەری بۆ دواوە وەرچەرخاند و بە پەشۆکاوی و هەڵلەرزینەوە بەسەریدا چەمییەوە.

گوتی:" تۆ ئەویت؟ ڕوخساری ئەو قەشەیە لە تۆ دەچوو! ئەوە تۆیت کە دەتەوێ کڵێسا ڕزگارکەیت؟ نا، من شتێکی لەو جۆرەم بەئەقڵدا ناچێ! خودایە، ئاخر من سێبەری تۆم لەسەر ئەرز، مەهێڵە شەرمەزارت کەم و شەرمت بۆ بێنم!"

بە توندیی فرانسیسکۆسی ڕاتەکاند. ئەوسا دەستی ڕایەڵکرد، تا دەرگاکەی پیشانبدا و دەریکاتە دەرەوە.

- " بچۆ دەرێ!"

فرانسیسکۆس گوتی:" بابی پیرۆز، دەنگێك لە ناوەوەمرا پێمدەڵێ نەڕۆم!"

- " ئەوە دەنگی شەیتانە، دەنگی یاخیگەرانەی شەیتان!"

- " ئەوە دەنگی مەسیحە ئەی بابی پیرۆز، دەیناسمەوە. ئەمرم پێدەکا: مەڕۆ، دڵی خۆتبکەوە بە ڕووی نوێنەرەکەی مندا لەسەر ئەرز. ئاخر ئەو دڵی تەژییە بە سۆز و بەزەیی و ڕەحمەتی خۆیت پێدەبەخشێ."

پاپا سەری دانەواند، بەهەنگاوی هێور گەڕایەوە و لەسەر عەرشەکەی دانیشتەوە. بەژوور سەرە قورسەکەیەوە و لەسەرووی عەرشەکەوە، دوو کلیلی ڕەنگێنراوی زۆر گەورە دەبریسکانەوە، یەکێکیان لە زێڕ و ئەویدییان لە زیو.

بە دەنگێکی نەرم گوتی:" بدوێ، من هێشتا نامەوێ دوا داوەریی لەبارەی هیچ کەسێکەوە بدەم. چیت دەوێ؟ گوێم لێتە!"

- " باوکی پیرۆز نازانم چ بڵێم و لەکوێوە دەسپێبکەم و چۆن دڵم لەبەر پا پیرۆزەکانتا دانێم. من گاڵتەگێڕی خودام، هەڵدەبەزمەوە و سەمادەکەم و گۆرانیی دەچڕم تا بۆ ساتێك زەردەخەنەی بخەمە سەرلێوان. من جگە لەوە چ شتێکیتر نیم، جگە لەوە چ شتێکی بەنرخم لەدەسنایە بیکەم. بابی پیرۆز

ڕوخسەتم بدەرێ لە شاران و لە گوندان گۆرانیی بڵێم و سەما بکەم، ڕوخسەتم بدەرێ بەجلکی شڕەوە بم و پام پەتیی بێ و چ شتێك بۆ خواردن شك نەبەم!"

- " بۆچی تۆ ئەوەندە پەرۆشیت پەیڤی خودا بە خەڵکیی ڕاگەیەنیت؟"

- " لەبەر ئەوەی ئەی بابی پیرۆز من هەستدەکەم کە ئیدی ئێمە واین بەسەر لێواری هەڵدێرەوە. مۆڵەتم بدەرێ هاواربکەم: (ئێمە وا دەکەوینە هەڵدێرەوە!) من چ شتێکیترم ناوێ، تەنها ڕێگەمبدە هاوارکەم: ئێمە وادەکەوینە هەڵدێرەوە!"

- " قەشە، تۆ پێتوایە بەو هاوارەت بتوانیت کلێسا ڕزگارکەیت؟"

- " خودا ڕوحم پێبکات، من چۆناوچۆنی دەتوانم کلێسا ڕزگارکەم؟ ئەی پاپا چییە؟ ئەی کاردیناڵ و ئەسقەفەکان چین؟ ئەدی مەسیح خۆی پارێزگاریی کلێسا ناکات؟ تۆ دەزانیت، من تەنێ یەك شت داوادەکەم، ئەویش ئەوەیە هاوارکەم: وا ئێمە دەکەوینە هەڵدێرەوە!"

ئەوجا قانوننامەکەی لەبەر پشتوێنەکەی دەرهێنا، ئەو قانوننامەیەی کە پێی گوتبووم و من نووسیبوومەوە، پاشان لە عەرشەکە نزیکبۆوە و لەسەر ئەژنۆ دانیشت.

- " بابی پیرۆز، وا ئەم قانوننامەیە کە مەبدەئی من و براکانمە، دەخەمە بەر پای عەرشەکەتان، لوتف بکە مۆرە پیرۆزەکەتانی لێدە!"

پاپا بە وردیی دیقەتی فرانسیسکۆسیدا.

بە ئەسپایی و قورس، وەك ئەوەی بە نەفرەتیکا، گوتی: "فرانسیسکۆسی ئاسیزیایی، هەستدەکەم کڵپەی ئاگر دەوراندەوری ڕوخسارتیداوە، ئاخۆ ئەوە کڵپەی دۆزەخە یاخۆ کڵپەی بەهەشت؟ ئاخر من متمانەم بە ڕۆحانییەك نییە بەدوای مەحاڵدا بگەڕێ - بەدوای ئەڤینی تەواوەتیی و بەدوای تەهارەتی تەواوەتیی و بە دوای هەژاریی تەواوەتییدا-! بۆچی دەخوازیت سنوورەکانی ئینسان ببەزێنیت؟ چۆن زاتدەکەیت و بۆچ دەتەوێ بگەیتە ئەوەی کە مەسیح پێیگەیشت و بگەیتە ئەو شوێنەی کە ئەوی تێدا تەنیا کەوتەوە؟ ئەمە لەخۆبەزلزانییەکی گەورە زیاتر چیدیکە نییە. فرانسیسکۆسی

ئاسیزیایی، لەخۆباییبوون ڕوخساری ڕاستەقینەی شەیتانە. کێ دەڵێ ئەوە شەیتان نییە کە هانت دەدا پێش هەموو کەسێك بکەویت و وەعزی مەحاڵ بدەیت؟"

فرانسیسکۆس خۆنەویستانە سەری داگرت.

گوتی :" بابی پیرۆز، ڕێمبدە بەمەسەل بدوێم!"

پاپا بەحیرسەوە گوتی:" ئەمەش هەر لەخۆبایی بوونە! مەسیحیش هەر ئاوها دەدوا!"

- " ببوورە ئەی بابی پیرۆز، بەڵام من بەو ڕێگەیە نەبێت ناتوانم. کاتێك ماوەیەکی زۆر خەیاڵاتەکانم لەناوەوەمڕا دەمێننەوە، بەبێ ئەوەی خۆم بمەوێ، دەبنە حەکایەت. نەك هەر بەتەنها خەیاڵاتەکانم، بەڵکە گەورەترین ئومێدەکان و گەورەترین نائومێدییەکانیش. بابی پیرۆز گەر دڵم شەقارکەیت، جگە لە سەما و حەکایەت چیدیکەی تیادا نادۆزیتەوە، هیچ شتێك!"

دەستی بۆ خاچ دانا و بێدەنگبوو. پاپا بە بێدەنگیی تەماشایدەکرد.

فرانسیسکۆس چاوەڕێی پاپا بوو قسەیەك بکا، بەڵام ئەو بێدەنگبوو. فرانسیسکۆس سەری هەڵبڕی.

- " بابی پیرۆز، دەتوانم بدوێم؟"

- " گوێم لێتە!"

- " کاتێك لە چلەی زستاندا دارچوالە بەگوڵ دەڕازێتەوە، هەموو درەختەکانی دەوروبەری، فیکەی لێدەکێشن و هاواریلیێدەکەن. دەڵێن:(ئۆی چ بێحەیاییەکە! چ شەرمەزارییەکە! پێیوایە بەهاری هێناوە!) دارچوالەیش شەرم دایدەگرێ و گوڵەکانی لە شەرمدا سوور هەڵدەگەڕێن. دەڵێ:(خوشکەکانم ببوورن، سوێند دەخۆم نەمویستووە بەهار بێنم، بەڵام لەناکاوێکڕا هەستمکرد شنەیەکی گەرمی بەهاریی لەدڵمدا هەڵیکردووە!)"

پاپا ئیدی لەوە زیاتر نەیتوانی ددان بەخۆیدا بگرێ. نەڕاندی:

- " بەسە! لەخۆبایی بوون و خۆنەویستیت چ سنووریان نییە. لە ناوەوەتڕا شەیتان و خودا لە جەنگدان، خۆیشت ئەمە دەزانیت!"

- " بابی پیرۆز دەزانم، هەر لەبەر ئەمەشە هاتووم تا داوای ڕزگار بوونت لێبکەم. دەی دەستت ڕایەڵکە و یارمەتیمبدە! چما ئەدی تۆ سەر گەورەی مەسیحییەت نیت؟ چما منیش ڕۆحێك نیم لە خەتەردا؟ یارمەتیی!"

- " من لەگەڵ خودادا دەدوێم و ئەوجا بڕیاری خۆم دەدەم، خوداحافیز!"

فرانسیسکۆس ڕوخساری نایە سەر عەردەکە، هەستایەوە و بەرەو لای دەرگاکە ڕۆیشت و چووە دەرێ، منیش بە دوایدا.

بە جاددەکاندا دەڕۆیشتین و وەکی دوو مەست پێمان بە هەوادا دەنا. جاددەکان وەك ئۆکۆردیۆن دەکشان و دەچوونەوە یەك، خانووەکان دەلەرینەوە، بورجی ناقوسەکان لار دەبوونەوە، هەوا تەژی بوو بە باڵی سپیی. ئێمە وەك بڵێی مەلەبکەین، دەستمان ڕایەڵدەکرد تا بتوانین بچینە پێشێ. هەمیشە و لێکدا لێکدا پێمانوابوو کەسێك بانگماندەکا، بەڵام کاتێك ئاوڕماندەدایەوە، چ کەسێکمان نەدەبینی. خانمان وەك کەشتی جەنگیی کە چارۆکەیان هەڵدابێ و بای هات پاڵیان بنێ، بە بەردەمماندا تێدەپەڕین، دەنگی زەریایەکمان

لەخەڵکیی، لەمەیخانەکانەوە دەهاتە گوێ، دەنگی حیلەی ئەسپمان لە دوای خۆمانەوە دەژنەفت. لە پەنجەرەکانەوە هێشووە ترێی ڕەشی دەنك زل شۆڕببوونەوە، کڵێسای دێرینی لاتێران، مێویێکی هەزار ساڵە بوو کە پەلکە جاڵجاڵۆکەییەکانی لە دەرگا و پەنجەرە و بانیژە و هەموو شارەوە ئاڵاندبوو تا هێور هێور بەبەرزایی ئاسمانەوە دیار نەمابوو.

بەرەو ڕووبارەکە دەڕۆیشتین و بۆ کەنار شۆڕ دەبووینەوە، بۆ تاوێك سەرمان بەژێر ئاوەکەدا دەکرد و خۆمان فێنك دەکردەوە. بیرو خەیاڵاتمان تۆکمەتر و دونیا تۆکمەتربۆوە و هێشووە ترێکان لەچاوانمان بزر بوون. فرانسیسکۆس بەسەرسوڕمانەوە وەك بڵێی یەکەمینجار بێ بمبینێ، لای بۆ کردمەوە.

بە نیگەرانییەوە گوتی:" تۆ کێیت؟"

بەڵام یەکسەر هاتەوە سەر خۆی و باوەشی پێداکردم.

-" برا لیۆن ببوورە. پێدەچێ من هەمیشە شتەکان بۆ یەکەمینجار ببینم، ئەرێ ئەو هەراوزەنایەی چواردەورمان

چییه؟ ئەم هەراوزەنایە هی ئەم شارەیە؟ هی ڕۆمایە؟ ئەی کوان حەوارییەکان؟ ئەی مەسیح کوا؟ وەرە و با بڕۆین!"

لە چواردەوری خۆی ڕووانی و دەنگی نزمکردەوە.

- " گوێت لێیبوو؟ تۆ لەوێ بوویت و گوێت لێیبوو کە چۆن ئاقلآنە و خاکیی و دڵنیا و ئارام دەئاخافت! ئەوەی دوای کەسێکی وەك ئەو کەوتبێ هەرگیز تیاناچێ، بەڵآم قەتیش ناتوانێ لەو زەلکاوەی ئینسان بێتە دەرێ و ئەو سروشتە توڕەهاتەی ببەزێنێ. ئەدی ئێمە برا لیۆن، ئامانجی ئێمە چییە؟ ئامانجمان ئەوەیە لە زەلکاوی ئینسان بێینە دەرێ!"

غیرەتم دایە بەر خۆم و پرسیم:" ئاخۆ دەتوانین؟"

هەر کە پرسیارەکەم کرد یەکسەر لێی ژێوان بوومەوە.

فرانسیسکۆس وچانێکیداو پرسیی:" گوتت چی؟"

خۆم گرمۆڵە کرد و گوتم:" هیچ برا فرانسیسکۆس، هیچم نەگوت، بەڵکو ئەوە شەیتان بوو شتێکی لە مندا گوت!"

فرانسیسکۆس بە ناڕەحەتییەوە زەردەخەنەیەکی هاتێ.

- " برا لیۆن تا چەندێکیتر شەیتان لە تۆدا دەدوێ؟"

- " تا ئەو کاتەی دەمرم برا فرانسیسکۆس. کە مردم ئەویش لەگەڵمدا دەمرێ!"

- " متمانەت بە ڕۆحی ئینسان هەبێ برا لیۆن، گوێ لە ئەقڵ مەگرە، گوێ لە ئەقڵ مەگرە، برا لیۆن ڕۆح مەحاڵ وەدیدەهێنێ!"

بە خێرایی بەرەو کەنارەکەیتر چوو. خۆی فڕێدایە قوڕاوی کەنارەکەوە، لەناکاوێکڕا ڕاوەستا و چاوەڕێی منی کرد. دەستی قورس نایە سەر شانم.

- " برا لیۆن زەینت بکەوە و ئەوەی پێتدەڵێم لەناویدا هەڵیکۆڵە: جەستەی ئینسان وەك تیروکەوان وەهایە، خودا کەوانەکەیە و ئینسانیش تیرەکە. تێگەیشتیت؟"

- " برا فرانسیسکۆس تێدەگەم و تێشناگەم. مەبەستت چییە؟ هاسانتر بدوێ تا بتوانم تێبگەم!"

- " ئەوەی دەمەوێ بیڵێم ئەمەیە: سێ جۆر نزا هەن:

یەکەمیان: خودایە، ڕامکێشە ئەگینا دەڕزێم.

دووەمیان: خودایە، زۆرم ڕامەکێشە ئەگینا دەپچڕێم.

سێیەمیان: زۆر زۆرم ڕاکێشە خودایە، دە لێگەڕێ با بپچڕێم.

بنۆڕە برا لیۆن، ئەمەیە نزای ئێمە، زۆر زۆرم ڕاکێشە با بپچڕێم! نزاکان سێ جۆرن، هەروەها ئینسانەکانیش سێ جۆر، ئەوە باش لە زەینتدا بچەسپێنە و مەلەرزە. من چەند جار شتێکم پێگوتوویت و وا جارێکیتریش هەمدیس پێتی دەڵێمەوە: هێشتا تۆ کاتت بەدەستەوەیە بە ڕێی خۆتدا بڕۆیت و ئازاد بیت و لە پچڕان ڕزگاربیت!"

دانەویمەوە، دەستیمگرت و ماچم کرد.

گوتم:" برا فرانسیسکۆس زۆر زۆرم ڕاکێشە و لێگەڕێ با بپچڕێم!"

ماوەیەك بە بێدەنگیی ڕۆیشتین، من پێم لە شوێنپێکانی فرانسیسکۆسدا دادەنا و خەنیی بووم. بەڵام هاوکات جەستەم کەوتە سەر لەرز کاتێ خۆم بینی کە منی تووڕەهات دوای پیاوێکی ڕەنگپەڕیوو ئازای وا کەوتووم کە داوا لەخودا دەکا زۆر ڕایکێشێ تا بپچڕێ. ئەدی باشە چیم کردبا؟ خۆ منیش

نوێژم دەکرد، بەڵام فرانسیسکۆس لە نوێژدا قریوەی لێدەدا و من لەنوێژدا هەڵدەلەرزیم. ئەو دەڵێ گوایە من دەتوانم بەڕێی خۆمدا بڕۆم، بەڵام بۆ کوێ چووبام؟ ئاخر ئەو نانی فریشتانەی ئەو دەیداپێم گەلێك بەچێژ بوو. بیرمدێتەوە ئێوارەیەکیان لەبەرئەوەی برایان برسییان بوو کەوتبوونە منجە منج، فرانسیسکۆس برۆی گرژ کرد و تووڕە بوو. گوتی:" ئێوە لەبەر ئەوە برسیتانە چونکە ئەو نانەی فریشتەکان نابینن کە هێندەی بەرداشێك گەورەیە و لەبەر دەمتانا دانراوە. ئێوە ئەو نانە نابینن و دەست نابەن لەتێکی لێکەنەوە و تا ئەبەد برسێتییەکەتان بڕەوێننەوە و خۆتان تێرکەن!"

لەناکاوێکڕا، دەنگێکی ئاشنامان لە دوواوە ژنەفت.

- " برا فرانسیسکۆس! برا فرانسیسکۆس !"

ئاوڕماندایەوە. قەشەیەك ڕایدەکرد و هەناسەبڕکێی پێکەوتبوو، دەیویست هەرچیی زووترە بمانگاتێ.

فرانسیسکۆس هاواریکرد:" برا سیلڤێستێر!" وایگوت و گوڕیدایە خۆ و لێی نزیکبۆوە.

-" برا سیلڤێستێر ئەوە بە دوای چییدا دەگەڕێی؟ ئەدی بۆچ پەزەکانت جێهێشتوون؟" وایگوت و ئەوجا باوەشی پێداکرد.

باوکە سیلڤێستێر بەهەناسەبڕکێ و گریانەوە کەوتە قسان.

-" هەواڵی ناخۆشم پێیە برا فرانسیسکۆس! تۆ چەندێك لەگەڵماندابوویت، شەیتان بە دەوری پشتیرەکەماندا خولی خواردووە و ددانی تیژ کردۆتەوە و لوراندوویەتی، بەڵام نەیوێراوە بەسەر پەرژینەکەدا بازبدا و خۆی بە ژووردا بکا. برا فرانسیسکۆس ئاخر ئەو بۆنی تۆی کردووە و ترسی لێنیشتووە، بەڵام کاتێك تۆ ڕێگەی سەفەرت گرتە بەر ......"

-" ئاخۆ لەودیو پەرژینەکەوە بازیداوە و هاتۆتە ئەمدیو؟"

-" ئا برا فرانسیسکۆس، لەودیو پەرژینەکەوە بازیداوە و هاتۆتە ئەمدیو. شتێکی بەگوێی ساباتینۆ و ئانگێلۆ و ڕوفینۆدا چرپاندووە، هەروەها پەلاماری براکانی تریشیداوە. ئاخر کاتێ ڕادەکشان و خەو دەیبردنەوە و ڕۆحیان بە بێ پشت و پەنا دەمایەوە، دەچوو سەری قسەی لەبارەی نوێنی گەرم و نەرم و خواردن و ژنەوە لەگەڵ دادەمەزراندن .... بۆ بەیانییش

برایان بێتاقەت و بە بیانوو لەخەو ڕادەبوون و بە بێ چ هۆیەك دەکەوتنە سوکایەتی پێکردنی یەکتر و شەڕ بە یەکدی فرۆشتن. زۆر جاران بەیەکدا هاتوون و منیش بێهودە ناوبژیم کردوون و پێمگوتوون:(یەکێتیی، برایینە یەکێتیی! چما ئێوە لە خودا ناترسن؟ چما شەرم لە فرانسیسکۆس ناکەن؟ ئەو هەنووکە لەناوماندایە و تەماشامان دەکا و گوێی لێمانە!) بەڵام ئەوان چ مەبەستیان نەبوو گوێم بۆ ڕادێرن. ساباتینۆ هاواریدەکرد: (ئێمە برسیمانە! ئاخر ئەو ورچەی بەڕۆژوو بێ سەما ناکا، پێی بێژە ئێمە خواردنمان دەوێ، خواردن!) ئیدی شەیتان لە زگەوە گرتبوونی و بەرەو دۆزەخ پەلکێشی دەکردن!"

فرانسیسکۆس بە ترسەوە پرسیی:" ئەی بێرناردۆ و پێترۆ؟"

- " ئەوان بە جیا دەژین، هەمیشە پێکەوەن و نوێژ دەکەن."

- " ئەی ئێلیاس؟"

- " برا فرانسیسکۆس، ئێلیاس دەیەوێ قانوننامەکەت بگۆڕێ. ئەو پێیوایە هەژاریی تەواوەتیی سەخت و قورس و نا ئینسانییانەیە و سروشتی ئینسان ناتوانێ بە ئەڤینی تەواوەتی

و تەهارەتی تەواوەتییدا ڕابگا. ئەو دێ و دەڕوا و قسان دەکا، بە نهێنیی لەگەڵ ئەوانیتردا دەدوێ، شەوانیش ئانتۆنیۆ دەبا و قانوننامە نوێیەکەی پێدەنووسێتەوە. وی پلانی گەورەی لە بن سەردایە، دەیەوێ کڵێسا و دەیر و زانکۆ ڕۆبنێ و موبەشیر بەهەر چوارلای ئەرزدا بنێرێ و دونیا کۆنترۆڵکا، ئەو دەڵێ دەبێ هەموو دونیا کڵاوی قەشانە بنێتە سەر و بەو ڕوخسارەوە خۆی پیشانی خودا بدا!"

فرانسیسکۆس هەناسەیەکی هەڵکێشا.

- " باوکە سیلڤێستێر چیترت هەیە بیڵێ، خەمی منت نەبێ، بدوێ!"

- " کاپێلاش ئالای خۆی بەرزکردۆتەوە، ئەمیش پێیوایە قانوننامەکەت گەلێك نەرم و نیانە و نیازی وایە بەرەو ڕۆما بکەوێتە ڕێ تا داوا لە پاپا بکا مۆڵەتی بداتێ فیرقەیەکی نوێ ڕۆبنێ. ئەو دەڵێ دەبێ ئێمە ساڵی جارێك گۆشت بخۆین، ئەویش لە جێژنی پاکدا، ڕۆژانیتر دەبێ ئاو و کلۆش بخۆین و تەنها ڕۆژانی هەینی بۆمان هەیە تۆزێك خوێی تێکەین. هەروەها دەڵێ ئێمە ئیتر نابێ لەگەڵ یەکدیدا بدوێین، لەبەر

ئەوەی ئاخاوتن کات بەهەدەردان و هەوەسە، ئێمە تەنها دەبێ لەگەڵ خودادا بدوێین. ئەو ئیدی کڵاوە سەوزەکەی بە پەتە سوورەکەیەوە تووڕ هەڵداوە و وەك شێت بەپێوە چووەتە سەری!"

فرانسیسکۆس گوتی:" زیاتر برا سیلڤێستێر زیاتر، ئەمە گەورەترین زامە، بەردەوامبە!"

- " برا فرانسیسکۆس، لێکدا لێکداش براگەلی تازە دێن. برایانی ڕۆشنبیر و خوێنەوار و بەهرەمەند، هەمیشە دەسنووسی ئەستوور ئەستووریان بە دەستەوەیە و خەریکی نووسین و موتاڵان و لە کڵێساکان نوتقدەدەن. ئەوانە جبەی تازە دەپۆشن و پێڵاوی چەرم لەپێدەکەن، تەماشای ئێمەومانان دەکەن و پێدەکەنن. ئاخر ئێمەیش، هاوڕێ دێرینەکان، چۆناوچۆنی بتوانین بڕکەین؟ برا فرانسیسکۆس ئێمە ئیدی هێزمان تێدانەماوە، تۆ دووریت و چۆن بتوانین بەرگە بگرین؟ بەبێ تۆ ئێمە پەرتەوازەین. شەوێکیان دوو کەس لەو برا تازانە لە دەرەوە نوستبوون، بەیانی کە بینیم شەکەت و بە هەناسەبڕکێوە دێنەوە، لێمپرسین: ئەمشەو لەکوێ بوون؟ ئەوان

نەیانویست وەلامبدەنەوە، هێند بۆنێکی سەیر و تیژیان لێدەهات، کە برا بێرناردۆ لە حەژمەتا بوورایەوە؟"

فرانسیسکۆس خۆی بە منەوە ڕاگرت تا نەکەوێ.

برا سیلڤێستێر لەسەر قسەکانی بەردەوام بوو:" برا فرانسیسکۆس من بە حەوسەڵە بووم، بەخۆم دەگوت بەو زووانە دەگەڕێیتەوە و ئەو شەیتانە ڕاودەنێی و چتەکان ڕێکدەخەیتەوە. بەڵام برا فرانسیسکۆس شتێکی خەتەرناك ڕوویدا. هەموو برایان لە ئێوارەی هەینی درێژدا کۆببووینەوە، چ شتێکمان شك نەدەبرد بیخۆین، ئاخر خەڵکیی لە نان پێدانمان بۆژۆ بوون و ئیدی چ بەزەییەك بەرامبەرمان نانوێنن. من کەوتمە باسکردنی ئازارەکانی مەسیح بۆیان و ستایشی خودام کرد و سوپاسم کرد کە بواری داوین ئەم ڕۆژە، ڕۆژی لەخاچدان بە ڕۆژووی تەواو و نزاوە بگوزەرێنین. پێمگوتن: (زگی تێر وەك قورقوشمی لێدێ و ناهێڵێ نزاکان بگەنە ئاسمان!) پێمگوتن:(شەیتان شاد و خەنیی دەبێ، چونکە دەبینێ کە ئاوها خەڵکیی لە برسێتیی دەترسن.) کاتێ من نوتقم بۆ دەدان، نێرە بزنێکی ڕەشی قەڵەوی قۆچ پێچاوپێچم

لەبەر دەرگاکەدا بینی، من ترسام. چاوانی لە تاریکاییەکەدا سەوز دەچوونەوە و کڵپەی ئاگر لەڕیشە تیژەکەیەوە دەردەپەڕی. پێنج شەش کەسێك لە براکانمان هەر کە بزنەکەیان بینی قریوەیەکیان لێدا و گوڕیان بۆ خواردەوە، یەکێکیان چەقۆیەکی درێژی پێبوو، ئەوانیتر گوریسەکانیان لە خۆیانکردەوە و ئەڵقەیەکیان کردە گوریسەکە تا بۆ ملی بزنەکەی هەڵدەن و بیگرن. بزنەکە سڵەمێوە و کێلەکی کرد، تاوێك سەمایکرد و هەڵبەزێوە و پاشان لەدارستانەکەدا بزر بوو. برایان بەدوایدا تاویاندایە خۆیان و منیش ڕامکرد و هاوارم لێکردن: (براینە ڕاوەستن، ئێوە نابینن، ئەوە بزن نییە، بەڵکە ئەوە خودی شەیتانە، خودایە تۆبە!) بەڵام ئەوان گوێیان بۆ ڕانەدێرام، ئاخر برسێتیی شێت و هاری کردبوون. ئەڵقەی گوریسەکەیان بۆ هەڵدەدا و براکەی تریش بە چەقۆکەی دەستییەوە دادەنەوێوە و خۆی دەنایەوە و بۆی دەچووە پەسێرەوە و چەقۆکەی دەوەشاند، بەڵام تەنێ هەوای دەپێکا. بزنەکە خۆی لێڕزگارکردن، ئاوڕی دەدایەوە و تەماشای دەکردن، چاوانی لەو تاریکاییەدا تەژی لە کڵپەی ئاگر بوو.

هاوارم کرد:(ئەوە شەیتانە، ئاخۆ کلپەی ئاگرەکەی چاوانی نابینن؟ سوێندتان بە مەسیحی لەخاچدراو دەدەم دەسهەڵگرن!) هەندێك لە برایان ترسان و دەسیان هەڵگرت، بەڵام پێدەچوو بزنەکەش ترسابێ لەوەی برایان هەمدیس بۆی بچنەوە، بۆیە ئەویش ڕاوەستا. هەر ڕێك لەو کاتەدا برای چەقۆ بەدەست، دەسوبرد خۆی هەڵدایە سەر بزنەکە، بۆ ساتێك بینیمن کە یەکیان دەهێنا و دەبرد، بەڵام لەچاوتروکانێکدا چەقۆکە ڕۆچوو بە زگی بزنەکەدا و ئیدی ئەو ئاژەڵە ڕەشە بە دەم باعەیەکی شادومانییەوە تەختی عەردەکە بوو. برایانیتر هاتنە پێشێ، ئەمانیتریش هێرشیان برد، لەیەك چاوتروکاندا بزنەیان هەلاهەلا کرد. هەر یەکێك لەبرایان پلێك گۆشتی خوێناویی لە دەمیدا دەجوو، خێرا خێرا گۆشتەکەیان لەدەمدا دەجووی و قووتیان دەدا و پاشان پلی تریان لێدەبڕی، ئەوجا وەك سەرخۆش بەدەوری سەری بڕاوی بزنەکەدا کەوتنە سەما و قۆچی بزنەکەیان لە هەوادا بادەدا. خوێن و کلپەی ئاگر بە دەم و لێویاندا دەچۆڕا. بەڵام من سینگی خۆم دەکوتی و دەگریام، بۆنێکی قورسی گۆگرد لە هەوادا بڵاوبۆوە. لەناکاوێکڕا،

خودایە تۆ چەند گەورەیت، لە ناکاوێکڕا بینیم، بەم چاوانەی خۆم بینیم کە چۆن سەری بزنەکە جولآیەوە و بەرزبۆوە، ئەوجا جەستەشی بەسەرە بڕاوەکەوە نووسایەوە و لەسەر چوارپەل خۆی لەسەر عەردەکە دانایەوە و ئەوسا باعەیەکی گاڵتەجاڕییانەی لێهەستا و ئیدی لەناو تاریکایی شەودا دیار نەما. براکانیش هێشتا هەر بێ پەروا دەیانخوارد و سەمایان دەکرد. شەیتان چاوانیانی ئەفسونکردبوو، هیچیان نەدەبینی. من ئیتر نەگەڕامەوە بۆ لایان، بەڵکو ڕێك کەوتمە ڕێ و بەرەو ئێرە هاتم. ئەوەتا برا فرانسیسکۆس، ئێستاش گەیشتوومەتە ئێرە تا بەسەر پێتا بکەوم و پێتبڵێم: برایان لە خەتەردان. ڕۆحمان لەخەتەردایە. وەرەوە!"

فرانسیسکۆس لە ئاوی ڕەشباوی ڕووبارەکەی دەنۆڕی کە ئارام و ئەستوور بەرەو زەریا دەبۆوە و لەبەر خۆوە گوتی:" قورسە، زۆر قورسە شوانکارەیی. ئەوە خەتای منە. لەم سەفەری حەجەمدا کێشە و گرفتی نوێ سەرقاڵیانکردم و بۆ ساتێك ڕۆحم خۆی لەبیرکرد، ئیدی نەیپەرژا کە بەسەریاندا بچەمێتەوە و ئاگای لێیانبێ، ئەوسا ئەوانیش تەنیا و

پەرتەوازە کەوتنەوە. ئەوە خەتای منە! باوکە سیلڤێستێر، بڕۆرەوە و کۆیانکەوە، سوێندیان بدە حەوسەڵەیان هەبێ، من دەگەڕێمەوە، خوداحافیز!"
باوکە سیلڤێستێر دانەویەوە و دەستی فرانسیسکۆسی ماچکرد. گوتی:" بە هیوای دیدار." وایگوت و ڕێگەی خۆی بەرەو باشوور گرتەبەر.

فرانسیکۆس لای بۆ کردمەوە و هەمدیس بە هەناسە هەڵکێشانەوە گوتی:" خەتای من بوو، ئەوە من بووم گوناهم کرد، ئەوە من بووم کە خەیاڵی ژن و خواردن و نوێنی نەرم دایان لەسەرم و دەمم پڕکرد لە پلە گۆشتی بزن. من، من....." وایگوت و بەسینگی خۆیدا کێشا و هەناسەی هەڵکێشا.

باسکم لەناو قەدییەوە ئالاَند و کەوتینە ڕێ. لە ڕۆخی ڕووبارەکە و لەژێر دارسنەوبەرێکی چڕدا دانیشتین، فرانسیسکۆس شەکەت و ماندوو چاوانی لێکنان، برایان لەزەینی نەهاتبوونە دەرێ، چونکە لێکدا لێکدا هەناسەی هەڵدەکێشا. سەرەنجام چاوانی کردنەوە.

گوتی:" خەونەکان تەیری شەوانەی خودان و بە پەیامەوە دێن. بەرلەوەی بەرەو ئەم شارە پیرۆزە بکەوینە ڕێ، خەونێکم بینی. لە خەونەکەمدا مریشکێکی ڕەشم بینی هێند چکۆڵە و سیس و هێند باڵەکانی گچکە بوون، کە نەیدەتوانی هەموو جووجەڵەکانی لەژێر باڵیدا جێگە بکاتەوە. باران دەباری و زۆر لەجووجەڵەکان لەژێر باڵی دایکیاندا جێگەیان نەبوو تا خۆیانی تێدا لە باران بپارێزن، لە دەرەوە دەمانەوە و تەڕ دەبوون، من دەبوو لەو پەیامە گەیشتبام و ئەوێم جێنەهێشتبا...."

کاتێك فرانسیسکۆس دەدوا، قەشەیەکی سەیر هات کە جبەیەکی سپیی پۆشیبوو، پشتوێنێکی چەرمی بە نێوقەدەوە و پێڵاوێکی قەبەی لەپێدا و کڵاوێکی چەرمی لە پێستی بەراز دووراو بە سەرە تاشراوەکەیەوە بوو. ڕوخساری چرچ و چاوانیشی دڕندانە وەك دوو پشکۆی هەڵایساو. لایکردەوە و فرانسیسکۆسی بینی و بە سەرسوڕماوییەوە ڕاوەستا. هاوکات شڵەژاو و خەنیی دەینوواند. باوەشیکردەوە و هاواریکرد:

- " براکەم تۆ کێیت؟"

فرانسیسکۆس گوتی:" بۆ وا بە حیرسەوە تەماشام دەکەیت؟ ئاخۆ لەوەوبەر منت بینیوە؟"

- " بەڵێ، بەڵێ دوێنێ شەو لە خەونمدا. لەخەونمدا مەسیحم بینی گەلێك تووڕە بوو، دەستی بەرزکردەوە تا دونیا هەپروونکا. بەڵام خاتوونی پاقیژە هاتە پێشێ و گوتی:(کوڕەکەم بەزەییت بە دونیادا بێتەوە! حەوسەڵەت هەبێ، ئاخر دوو خزمەتکاری ئیمانداری تۆی لێن کە خەریکی ڕزگارکردنی دونیان!) یەکێك لەو دوو کەسە من بووم، منی توڕەهات. ئەویتریشیان، ئەویتریشیان وابزانم تۆ بوویت، براکەم ڕوخسارت، قلافەتت، جبەکەت، کلاوەکەت، هەر تەواوێك ئاوهایی بوون! براکەم ئەدی تۆ کێیت؟ خودا ئێمەی یەکانگیر کردووە!"

فرانسیکۆس وەڵامیدایەوە:" من ناوم فرانسیسکۆسە و خەڵکی ئاسیزییم، بەڵام بە هەژارە گچکە و گاڵتەگێڕەکەی خوداش بانگمدەکەن، ئەدی تۆ؟"

وایگوت و جێگەی بۆ ئەو ڕێبوارە کردەوە تا دانیشێ.

-" من قەشەیەکی خەڵکی ئیسپانیام، لەوسەری دونیاوە هاتووم تا داوا لە پاپا بکەم مۆڵەتم بداتێ فیرقەیەك ڕۆنێم تا دژی مورتەد و کافران بجەنگم. من ناوم دۆمینیۆسە."

- " منیش داوام لە پاپا کرد مۆڵەتم بدات فیرقەیەك ڕۆنێم و وەعز بدەم."

- " برا فرانسیسکۆس وەعزی چی؟"

- " هەژاری تەواوەتیی و ئەڤینی تەواوەتیی برا دۆمینیۆس."

- " ئەدی ناخوازیت لە هەموو گوندێکدا ئاگرێك بکەیتەوە و مورتەد و گوناهبار و کافران بسوتێنیت؟"

فرانسیسکۆس لەرز دایگرت و بەحیرسەوە گوتی:" نا، نا، گەر من گوناهباران بکوژم، گوناهم نەکوشتووە. من ناخوازم دژی شەڕانگێزان و کافران جەنگ هەڵایسێنم، بەڵکو دەخوازم وەعزی ئەڤین و یەکێتیی و برایەتیی نێوان هەموو خەڵکیی بدەم. ببوورە برا دۆمینیۆس، ئەوە ڕێگەی منە!"

قەشەی سپیی پۆش بە تووڕەیی گوتی:" ڕەگی ئینسان شەڕانگێزییە. ئینسان شەڕانگێز و فێڵبازە و زارۆکی شەیتانە.

ئەو میهرەبانییەی تۆ باسی دەکەیت داد نادا، بەڵکو زەبروزەنگ پێویستە. گەر جەستە ڕێگرە، ئەوا با وێرانکرێ تا ڕۆح ئازاد بێ. من دەخوازم ئاگرێك لە ئیسپانیا بکەمەوە و لێگەڕێم ڕۆحەکان هەڵگژێن بەرەو بەهەشت، لێگەڕێم ڕۆحەکان عەرد لەژێر خۆیانەوە جێبێڵن و جەستەش بۆ خۆی ببێتە خۆڵەمێش، سینیزا یا نادا! سینیزا یا نادا!"* ئەوجا قەشە کەوتە هاوار و مشت گرمۆڵە کردن:" خۆڵەمێش و هیچیتر نا!"

- " ئەڤین!"
- " زەبرو زەنگ!"
- " بەزەیی!"

- " برا فرانسیسکۆس، ژیان پیاسە نییە. ژیان ئەوە نییە قۆڵ لە قۆڵدا بڕۆیت و سترانی ئەڤین بچڕیت، بەڵکو ژیان جەنگە، ماندووییە، زەبروزەنگە! چییە؟ خۆر کەوتووە؟ دەی کەواتە ڕابە، ئاو لە بیرەکە هەڵگۆزە و بیخۆرەوە، گەر دەتەوێ شەڕ لە ناوبەریت، ئەوا بکێشە بەسەری شەڕانگێزییدا، کە

---

*واتە خۆڵەمێش و هیچیتر نا. (وەرگێڕی سوێدی)

مردیت تەورێك لەگەڵ خۆتا ببە تا دەرگای بەهەشتی پێ بشکێنیت، گەر ویستت بچیتە بەهەشت، ئەوا بزانە کە بەهەشت کلیلی نییە، دەرکەوانی نییە، بەڵکو تەور کلیلی بەهەشتە. تۆ ئەی قەشەی فەقیر، ئاوها بە ترسەوە تەماشام مەکە. کتێبی پیرۆزییش دەڵێ: (ئەوانەی بەهێزن، سەر بەمەملەکەتی بەهەشتن!)

فرانسیسکۆس هەناسەیەکی هەڵکێشا.

گوتی:" من نەمزانیوە زەبروزەنگ لەخوداوەیە. تۆ خەیاڵم بەرفەراوان دەکەیت، بەڵام دڵم بەربەرەکانی دەکا و هاواردەکا: ئەڤین! ئەڤین! ئاخر براکەم کێ دەزانێ، ڕەنگە ئێمە لە ناکاوێکرا لەرێگە جیاوازەکانی ئەو خەرەندەدا یەکبگرینەوە، ئەو ڕێگەیەی کە دەچێتەوە لای خودا!"

قەشە گوتی:" خودا بکا. بەڵام من دەترسم تۆ مەڕێك بیت و کەوتبیتە ناو گەلە مرۆڤی گورگەوە و بەر لەوەی بگەیتە ترۆپکی خەرەند هەڵتلووشن. بمبوورە ڕاشکاوانە لەگەڵتا دەئاخڤم. تۆ هەست بە ئەڤین دەکەیت، بەڵام ئەوە بەس نییە، دەبێت فێربیت کە ڕقیش لە خوداوەیە و ئەویش لەخزمەتی

خودادا ڕاوەستاوە. لەم زەمەنەشدا کە ئێمەی تێدادەژین و لە دونیایەکی وەك ئەمەی ئێستادا، ڕق زۆر لەوە زیاتر خزمەت دەکا وەك ئەوەی ئەڤین دەیکا!"

- " برا دۆمینیۆس من تەنێ ڕقم لە شەیتانە!" بەڵام هەر کە فرانسیسکۆس ئەو قسەیەی کرد ڕاچڵەکی، وەك ئەوەی ترسا بێت کە قسەیەکی زۆر خەراپی کردبێ.

بۆیە یەکسەر گوتی:" نا، نا، ڕقیشم لەو نییە، زۆر جاران سەر دەنێمە سەر عەرد و لە خودا دەپاڕێمەوە لەو برا گومڕایەشمان ببوورێ!"

- " لە کێ؟"

- " لە شەیتان، برا دۆمینیۆس!"

برا دۆمینیۆس پێکەنی.

گوتی:" تۆ ئەی مەڕی خودا، گەر بمتوانیبا هەڵبژێرم، ئەوا ئەوەم هەڵدەبژارد کە ببوومایەتە شێری خودا، ئاخر مەڕ و شێر بەیەکەوە ڕێناکەن. خوداحافیز!"

وایگوت و هەستایە سەرپا تا بڕوا.

- " خوداحافیز برا دۆمینیۆس، مەڕ و شێر، ئەڤین و زەبروزەنگ، ڕوناکیی و ئاگر، میهرەبان و شەڕانگێز یەکێکن، دەزانیت هەموو ئەوانە بۆ سەر خەرەندی هەمان چیا، چیای خودا هەڵدەگژێن، بەڵام ئەوان خۆیان ئەمە نازانن. بە دڵنییایەوە ڕق ئەمە نازانێ، بەڵام هەڵبەت ئەڤین دەیزانێ. دەشمەوێ براکەم کەوا ئێستا دەڕۆیت، نهێنییەکی خۆشت لەلا بدرکێنم: ڕۆژێکیان هەمووان لەو ترۆپکە بەیەك دەگەن کە خودای بە ئامێزی کراوەوە لێ ڕاوەستاوە. تۆ ئەی شێری خودا، دەشێ بە بەخشندەیی خودا، من و تۆیش لەسەر ئەو ترۆپکە یەکانگیر ببین، بەڵام تۆ دەبێ ئەوکاتە مەڕەکەیت نەخواردبێ!"

فرانسیسکۆس پێکەنی و دەستی خوداحافیزیی بۆ قەشەی ئاگریین ڕاوەشاند.

ئێمە تەماشای قەشەی سپیی پۆشمان دەکرد کە لە هەوادا دەشەکایەوە و لای کەناری ڕووبارەکەوە دیارنەما. فرانسیسکۆس لای بۆ کردمەوە و زەردەخەنەیەکی بەرینی هاتێ. گوتی:

- " برا دۆمینیۆس دەخوازێ هەڵمانلوشێ. ئەو نازانێ، ئاخر چۆناوچۆنی بزانێت کە ڕۆژی مەزن دێ و ئیدی مەڕ و گورگ یەکانگیری یەکدی دەبن."

*

سەرم بەسەر دەسنووسەکەدا شۆڕکردۆتەوە و دەنووسم، بۆ ساتێك لەنووسین ڕادەوەستم و پشوویەك دەدەم. پەڕەموچەکە دەکەم بەلا گوێ چرچۆڵەکەمەوە، چاوانم لێکدەنێم و بیر لەو هەموو ڕۆژ و شەوانەی ئەو شارە پیرۆزە دەکەمەوە. کڵێساکانم بیردێنەوە، ئەسقەفەکانم بیردێنەوە کە مەراسیمی نوێژیان بەڕێوەدەبرد، منالآنی دەسبژێر کە گۆرانییان بۆ خودا دەچڕی، ئەو خۆرەم بیردێتەوە کە لەناوجەرگەی ئاسماندا ڕادەوەستا و دەیبرژاندین و ئەو ڕۆژەم بیردێتەوە کە شەستەبارانێکی ترسناك ئەو عەردە بەخۆر وشکهەڵگەڕاوە و دڵی ئێمەی نوقووم کرد. بیرمدێ فرانسیسکۆس لەژێر دەروازەی کڵێسای قەدیسە پیرۆزەکاندا لەپاڵما ڕاوەستابوو، بە نەشوەوە چاوانی زەقکردبوونەوە و لە بارانەکەی دەنۆڕی، کەپووی دەلەری و

بۆنی ئەرزی هەڵدەمژت، بۆن لە خاکەوە دەڕژاو فرمێسکی ئارام و شادییش لە چاوانی ئەوەوە.

پێیگوتم:" برا لیۆن، ئاسمان یەکانگیریی ئەرز دەبێ، خودا یەکانگیریی ڕۆحی ئینسان دەبێ، هەستت نەکردووە چۆن لە ئەرزی ناوەوەترا پیتەکانی ئینجیل وەك دەنکە جۆ ئاو دەخۆنەوەو چرۆ دەکەن؟ من هەستدەکەم چۆن ناوەوەم پڕ دەبێ لە سەوزایی و زەینم تەژی لە گوڵە خەشخاش دەبێ."

ئیدی ڕۆژێك، دوای ئازار و دڵەڕاوکێیەکی زۆر، قانوننامەکەمان بە پاپا مۆرکرد. مۆرە گەورەکەی پاپا و دوو کلیلی گەورەش کە بە پەتێکی ئاوریشمیی بەژێر قانوننامەکەوە گرێدرابوو. بیرمدێتەوە چۆناوچۆنی وەك سەرخۆش ڕاماندەکرد بۆ بەردەم کڵێسای گەورەی لاتێران و دوو قۆڵیی کەوتینە هەڵبەز و دابەز و سەما. فرانسیسکۆس وەك شوان پەنجەی نایە زاری و فیکەیەکی بۆ پەزە نەبینراوەکانی کێشا.

وەی خودایە چ شادومانییەك بوو، وەی خودایە دڵی ئینسان چ هێزێکی تێدایە بۆ خولقاندنی نەغمە لەهەوای بەتاڵ! بە

فرانسیسکۆسم گوت:" ئەمەیە بەهەشت، مەسیح ڕاستیگوتووە کە مەملەکەتی ئاسمان وا لەناوەوەی خۆماندا. نە برسێتیی هەیە و نەتینوێتیی و نە کۆست، تەنها دڵی ئینسان هەیە!"

ئەوکاتەی ئێمە لەوێدا سەمامان دەکرد و فیکەمان دەکێشا، خانمێکی دەوڵەمەندی جحێڵ، هات نزیکمان بۆوە و بە پێکەنینەوە پرسیی:

- " ئەوە چیتانە قەشەیینە؟ کێ شەرابی دەرخوارد داون و سەرخۆشی کردوون؟"

فرانسیسکۆس بەچەپڵە لێدانەوە وەڵامیدایەوە:" خودا! لە بەرمیلە پڕ لەشەرابەکانی سەرخۆشیکردووین. وەرەو تۆیش لێیبخۆرەوە!"

- " ئێوە خەڵکی کوێن؟"

- " هیچ شوێنێك!"

- " ئەی نیازتانە بەرەو کوێ بڕۆن؟"

- " بەرەو لای خودا. لەنێوان ڕێگەی هیچ شوێنێك و خودادا ئێمە سەما دەکەین و دەگرین!"

پێکەنینەکەی سەرلێوی خانمی جحێڵ کوژایەوە. بەدەستی ڕاستی لاگەردنە ڕووتەکەی شاردەوە و هەناسەیەکی هەڵکێشا. گوتی:" چما لەبەر ئەوە ئێمە لەدایکبووین؟"

- " بەڵێ لەبەر ئەوە. بۆ ئەوەی سەما بکەین و بگرین و بچین بۆ لای خودا!"

- " من ناوم (گیاکۆمینا) یە و ژنی جەنابی (گراتیانۆ فرانگیپانیس) م. بە ڕادەیەك لە ژیانمدا بەختەوەرم کە شەرم دەکەم و بە ڕادەیەك ژیانم بێخەمە کە دەمترسێنێ. ئێستا ناتوانم لەبەردەمی ئەم هەموو خەڵکەدا قسانت بۆ بکەم. گەر حەزدەکەیت وەرە ماڵەوە بۆ لام!"

وایگوت و ڕۆیشت، ئێمەیش بە دوایدا.

کێ دەیگوت ئەم خانمە شۆخە، دوای خوشکە کلارا، دەبێتە بەوەفاترین و خۆشەویستترین پەیڕەوکارانی فرانسیسکۆس! کێ دەیگوت بەختەوەریی بەلێشاو، ڕۆحێکی میهرەبان و نەجیب بەرەو لەخاچدان و فرمێسك کێشدەکا.

کاتێ بەرەو ماڵە خۆشەکەی دەڕۆیشتین، گیاکۆمینا پێیگوتین:" شەرم دەکەم هەموو شتێکم هەن و ژنانێکی

زۆریش نییانە. ئاخر ئەمە دادوەرانە نییە، دادوەرانە نییە! گەر خودا دادوەرە، ئەوا لێی بپاڕێرەوە تووشی بەڵایەکی گەورەمکا. گەر ئازاد بام، ئەوا بەپێی پەتیی بە شەقامەکاندا دەگەڕام و دەرگا بە دەرگا سواڵم دەکرد، بەڵام چبکەم، منداڵ و مێردم هەن و بەستراومەتەوە!"

فرانسیسکۆس بەستایشەوە لێی دەنۆڕی.

- " تۆ ڕۆحێکی میهرەبان و میزاجێکی پیاوانەت هەیە. ڕێمبدە بە برا بانگتکەم نەك خوشکە گیاکۆمینا. برا گیاکۆمینا ددان بەخۆتا بگرە، ئەو ڕۆژە هەر دێ ئازاد بیت و بەپێی پەتی بڕۆیت و سواڵ بکەیت. خودا گەورەیە، بەزەیی بەژناندا دێتەوە و ڕوحمت پێدەکا. هەمدیس یەکتر دەبینینەوە!"

- " کەنگێ؟ لە کوێ؟"

- " برا گیاکۆمینا، ڕۆحێك لە ناوەوەمرا پێمدەڵێ، لە ساتەوەختی ترسناکی مەرگدا!"

دەستی هەڵبڕی و بەرەکەتیدا و هەمدیس گوتی:" یەکتر دەبینینەوە!"

هەر کە لەماڵە خۆشەکەی گیاکۆمینا هاتینە دەرێ و ڕێی گەڕانەوەمان گرتەبەر، یەکسەر پێمگوت:" برا فرانسیسکۆس بۆچی لە بارەی مەرگەوە دووایت؟ نەفرەتیی لێبێ، خۆ ئێمە هێشتا کاری ڕۆژانەمان لەسەر ئەرز تەواو نەکردووە."

فرانسیسکۆس سەری ڕاوەشاند.

- " برا لیۆن، ئەو کاتەی سەمام دەکرد و فیکەم دەکێشا و پێموابوو کە بە بەرزترین ترۆپکی شادومانیی و خۆشبەختییەوەم، فریشتەی تاریك لە ئاسمانەوە دابەزی. من ئاماژەم بۆ کرد و پێیمگوت :(برا مەرگ، چاوەڕێکە، نەختێکیتر چاوەڕێکە!) ئەویش زەردەخەنەیەکی هاتێ و لە بۆشاییدا ڕاوەستا. برا لیۆن ئارامبە! من لە ساتی خۆیدا دەمرم، نە پێشتر و نە پاشتر!"

بەرەو باکوور کەوتینە ڕێ و تۆز و خۆڵی ڕۆمامان لە پێوپلمان تەکاند. وەك ئەسپێك دەڕۆیشتین کە دەیەوێ بۆ ئاخوڕەکەی بگەڕێتەوە. ناو بەناو ئاوێکمان دەبینی و لاماندەدا، سەرمان دادەنەواند و ئاومان دەخواردەوە، ئەوجا لەسەر بەردێك دادەنیشتین و دوور دوور لە ئاسیزییمان

دەنۆڕی. چەندێك نزیكتر كەوتبایینایەوە، زیاتر ڕوخساری فرنسیسكۆس تاریك دادەهات و بە زەحمەت زاری بۆ هەڵدەهاتەوە و دەیتوانی بدوێ، تەنها ئەو كاتە نەبێ كە منداڵێكمان دەبینی، یان گوڵە كێویلەیەكی جوانمان دەبینیی، یاخود تەیرێك كە بەسەر پەلكی درەختێكەوە نیشتبۆوە و گۆرانیی دەچڕی. تەنێ لەو ساتانەدا ڕوخساری فرانسیسكۆس ڕووناك دەبۆوە.

جارێكیان پێیگوتم:" برا لیۆن تا منداڵ و گوڵ و تەیر لە دونیادا هەبن، چ پێویست ناكا بترسیت. هەموو شتێك بە باشیی بەرێوە دەچێ!"

هەر ڕۆیشتین و ڕۆیشتین، پێوپلمان پۆشراوبوو بە برین و خوێنیان لێدەچۆڕا و ئیدی نەیاندەتوانی جەستە هەڵگرن، ئێمە برسیی و بە شەوانیش لە سەرمادا دەتەزین. من خەیاڵمكردەوە و لێوم لستەوە و لەدڵی خۆدا گوتم:" ئای ئێستا مەرێكی سوورەوەكراومان لەسەر سینییەك و بوتڵێك شەرابمان هەبوایە و نوێنێكی گەرمیش تێیدا ڕاكشاینایە! ئەوسا بە چ ئارەزوویەكەوە دەكەوتمە ستایشكردنی خودا!" بێهودە سەرم

ڕادەوەشاند تا هەوا و هەوەسی لەو جۆرە، سینیی و قاپ و نوێن لە خۆم دوورخەمەوە کە هەمیشە دەهاتنەوە وێزەم و لە هەوادا دەستیان بۆ ڕادەوەشاندم.

فرانسیسکۆس مەزەندەی خەیاڵاتەکانمی کرد و بەزەیی پێمداهاتەوە. بە میهرەبانیی دەستی نایە سەر شانم.

- "برا لیۆنی ئازیز، نازانم بۆچی هەر ئەلعان زاهیدێکی گەلێك گەورەم هاتەوە یاد کە جارێکیان قسەیەکی پێگوتم هەرگیز لە بیرم ناچێتەوە. حەزدەکەیت گوێت لە قسەکەی بێت؟"

من بەشەرمەوە چاوم داگرت، ترسام نەبادا سینیی و بوتڵە شەراب و نوێنەکە ببینێ.

گوتم:" بەڵێ، گوێم لێتە."

- " ڕۆژێکیان ڕێبوارێك ئەو زاهیدەی بینی هەناسە هەڵدەکێشێ. لێیپرسی:

(ئەی پیاوی پیرۆزی خودا، بەدوای چییدا وێڵیت و بۆچی هەناسە هەڵدەکێشیت؟)

زاهید وەڵامیدایەوە: کوڕەکەم بەدوای پەرداخێك ئاوی سازگاردا وێڵم.

- جا ئەوە شتێکی هاسانە، شەوانە گۆزەیەك لە دەرەوە دانێ، بەیانی کە هەستایت لە خەو ئاوەکەی سازگار دەبێ!

- کوڕەکەم جارێکیان ئاوهام کرد، بەڵام شەوەکەی خەونێکم بینی. لە خەونەکەمدا لەبەر بەهەشت ڕاوەستابووم و لە دەرگاکەیم دەدا، یەکێك لەودیوەوە گوتی: تۆ کێیت؟ من گوتم: ئەوە منم، ناوم (پاچۆمیۆس)ە و خەڵکی (سێبیس) م. دەنگەکە گوتی: بەڕێی خۆتا بڕۆ، بەهەشت بۆ ئەو کەسانەیە کە شەوانە گۆزە لە دەرەوە دانانێن تا هێند سازگار بێ بۆ خواردنەوە دەسبدا!

خۆم بەسەر پێی فرانسیسکۆسدا دا.

- " بمبوورە برا فرانسیسکۆس، من هێشتا نەمتوانیوە جەستە ببەزێنم، ئاخر برسیمە و ماندووم و سەرمامە. تۆ بۆ هەر شوێنێك بڕۆیت، منیش دێم، بەڵام هەموو کاتێك خەیاڵم بە شوێنتەوە نییە، بەڵکو لاسارییی دەیگرێ و بەربەرەکانیی

دەنوێنێ. من لەبەردەم بەهەشتا ڕاوەستاوم بەڵام دەرگاکەی ناکرێتەوە!"

- " برا لیۆن متمانەت بەخۆت لەق نەبێ. گەر شەیتان زۆری بۆ هێنایت مەترسە، دەرگای بەهەشت دەکرێتەوە و ئەوسا هەردووکتان بەیەکەوە دەچنە بەهەشت!"

فرانسیسکۆس وایگوت و دەستی نەوازشی بەسەرمدا هێنا.

- " ئاخۆ شەیتانیش ڕێگەی دەدرێ بچێتە بەهەشت؟ برا فرانسیسکۆس لە کوێوە دەزانیت؟"

- " برا لیۆن بەدڵمدا هەست بەوە دەکەم، ئاخر دڵم کراوەیە و پێشوازی لەهەموو شتێك دەکا. بەدڵنیاییەوە بەهەشتیش هەر ئاوهایە!"

*

گەیشتینە شارۆچکەیەك کە کەوتبووە شوێنێکی بەرز و چەپەکی چیایەکی بڵندەوە. بە ترۆپکی چیاکەوە، قەڵا و بورج هەبوون بەدوو ئاڵای بەرزەوە، لەوێدا خاوەنی قەڵاکە لەگەڵ

بازەکانیدا دەژیا. بە بناری چیاکەشەوە، شار ڕاکشابوو بە ڕەز و دارزەیتوونەکانییەوە، بەخانووە گچکە و هەژارانەکەیەوە کە باران و زەمەن و هەتاو وێرانی کردبوون. فرانسیسکۆس بەزەیی پێمدا دەهاتەوە.

گوتی:" سێ ڕۆژان لێرە دەمێنینەوە و دەحەوێینەوە. لەنێو دار زەیتونەکانەوە دەیرێکی گچکە دەبینم. برا لیۆن خودا بەزەیی پێتدا هاتەوە!"

چووینە شارۆچکەکەوە، کرێکاران لە کارەکانیان دەگەڕانەوە، خۆر خەریکبوو ئاوادەبوو. لە باخچەی کڵێسایەکی وێراندا دانیشتین، چواردەورمان درەختی سەروو بوو، پەرژینەکە بۆنی دەپرژاند. لە ناوەڕاستا دارچنارێك هەڵکشابوو بە گەڵای سەوزی تۆخی تازە پشکوتووەوە و تۆزێکیش لەولا چنارەکەوە ئاوی کانییەك پرشنگیدەدا. فرانسیسکۆس لەچوار دەوری خۆی ڕووانی و هەناسەیەکی قووڵی هەڵمژت.

گوتی:" برا لیۆن هەڵبەت ئەمە بەهەشتە، ئیدی سەرەوەی بۆ مەگەڕێ، ئەمە بۆ ڕۆحی ئینسان بەسە، ئەوپەڕی بەسە!"

چریکەی تەیرەکان سەریان بەفرانسیسکۆس هەڵبڕی. پۆلێك چۆلەکە لەنێو هێلانەکەیان لەسەر دارچنارەکە نیشتنەوە تا شەو لەوێدا بەسەر بەرن، بەرلەوەی بخزێنە هێلانە چکۆڵەکانیان و سەریان بنێنە نێو سینگە پەڕنەکانیانەوە و بنوون، لەسەر پەلکی درەختەکە نیشتنەوە، پاشان دابەزینە خوارەوە بۆ حەوشە و شادومانانە کەوتنە جریوەجریو.

فرانسیسکۆس بە ئەسپایی بەرەو لای کانییەکە چوو کە لەوێدا چۆلەکەکان کۆببوونەوە، دەستی سڵاوی بۆ هەڵبڕین.

گوتی:" برا لیۆن، ئارامبە، مەجووڵێ نەبا بیانتارێنیت، من چ خواردنێکم نییە بیاندەمێ، لەبەرئەوە پەیڤی خودایان دەدەمێ، ئیدی بەدەم گوێڕادێرانەوە دەچنە بەهەشت."

ئەوجا ڕوویکردە تەیرەکان. دانەوێوە و بە ئامێزێکی کراوەوە کەوتە قسان:

- " برا تەیرەکانم، خودا وەك باوکی تەیر و مرۆڤەکان، ئەنگۆی زۆر خۆشدەوێ و ئەنگۆ خۆشتان ئەمە دەزانن. هەر لەبەر ئەوەشە کە لەگەڵ خواردنەوەی هەر قومە ئاوێکدا، سەرە چکۆڵەکانتان هەڵدەبڕن و سوپاسی دەکەن، بەیانیانیش کاتێ

هەتاو لەسینگتان دەدا، ئەوسا تەژی بە ستران دەکەن و لەم چڵەوە دەفڕن بۆ ئەو چڵ و ستایشی خودا دەکەن کە هەتاوی ناردووە و ئەو درەختە سەوزانەی ناردوون و گۆرانیی ناردووە. ئێوە بەرز بەرز بە ئاسماندا دەفڕن تا زیاتر لێینزیك ببنەوە و دەنگتان ببیەت!"

فرانسیسکۆس دەدوا و پۆلێك کۆتر کە گوێیان لەدەنگە بەسۆزەکەی بوو دابەزین و بە دەوری پای فرانسیسکۆسدا نیشتنەوە. کۆترێکی گچکەشیان بەرزبۆوە و گماندی و لەسەر شانی ڕاستی نیشتەوە. فرانسیسکۆس زیاتر خۆی چەماندەوە و جبەکەشی وەك باڵ دەشەکاندەوە و دەنگیشی وەکی دەنگی بولبوول دەژنەفترا. پێدەچوو بیەوێ ببێتە تەیر، ببێتە چۆلەکەیەکی گەورە کە حەز دەکا لەگەڵ خودادا یەکانگیر ببێ.

- " برا چۆلەکە و کۆترەکانم، بیر لە هەموو ئەو شتە باشانە بکەنەوە کە خودا پێیبەخشیون. خودا باڵی پێبەخشیون تا بە ئاسماندا سەفەری پێبکەن، پەڕی پێبەخشیون تا زستانان سەرماتان نەبێ و جۆرەها خواردنیشی بۆ هەڵداونەتە سەر عەرد و سەر درەختەکان تا برسیتان نەبێ!"

ئەوجا پەڕەسێلکەکان هاتن و بەڕیز بەرامبەر ئێمە لەسەر پەرژین و سەربانی کڵێساکە نیشتنەوە. باڵیان لێکدەدا و ملیان درێژ دەکرد و گوێیان ڕادەدێرا. فرانسیسکۆس ڕووی تێکردن و سڵاوی لێکردن.

- " بەخێرهاتن برا پەڕەسێلکەکانمان کە هەموو ساڵێك لەسەر باڵە شمشێرییەکانتان بەهار دێنن. هێشتا دونیا ساردە و باران دەبارێ و خۆریش ڕووت و هەژار، کەچیی ئێوە هەست دەکەن دڵتان گەرمە و تەژییە بە هاوین. لەسەر گوێسوانەی بە خشت ڕۆنراوی پۆشراو بە بەفری خانووەکان دەنیشنەوە، لەم چڵی ڕووتەوە دەفڕن بۆ ئەو چڵی ڕووت و بە دەنووکە تیژەکانتان دەنووك لەزستان دەدەن تا هەرچیی زووە بە ڕێگەی خۆیدا بڕوا. کە ڕۆژی ئاخیرەتیش دێ برا پەڕەسێلکەکانم، ئێوە بەر لە تەیرەکانی تر و بەر لە مەلایکەتە شەیپوور بە دەستەکان دەفڕن بۆ قەبرسانەکان و دەنووك لە کێلەکان دەدەن و گۆرانی زیندووبوونەوە دەچڕن، ئیدی مردووەکان گوێیان لێتان دەبێ و گوڵە بەیبوونی سەر گۆڕەکانیان لەخۆیان

دەتەکێنن و هەڵدەسنە سەرپێ تا سڵاو لەو بەهارە نەمرە بکەن!"

پەڕەسێلکەکان بەشادومانیی باڵەکانیان لێکدەدا و کۆترەکان دەیانگماند و چۆلەکەکانیش لێی نێزیکببوونەوە و نەرم و ئارام دەنووکیان لە جبەکەی دەدا. فرانسیسکۆس دەستی بەسەریاندا دەهێنا، خاچی دەکێشا و بەرەکەتیدەدان. پاشان دەستی بە هەر چوار لادا بۆ ڕاوەشاندن و خوداحافیزیی لێکردن و گوتی:

- " برا چۆلەکە و کۆتر و پەڕەسێلکەکان، ئیتر وا ئێوارەیە و بچن بۆ خۆتان بحەوێنەوە. گەر خودا لوتف بفەرموێ و هەندێ خەونتان پێببەخشێ، ئەوا ڕەنگە ئەمشەو خەون بە خاتوونی پیرۆزی پەڕەسێلکەکانەوە ببینن کە وەك پەڕەسێلکەیەکی گەورە بەسەر هێلانەکانتاندا دەفڕێ."

کاتێك فرانسیسکۆس دەدوا، سوارێك بەوێدا تێپەڕی. ئەو سوارەیە قەشەیەکی بینی کە لەگەڵ تەیردا دەدوێ، ئیدی ڕاوەستاو دایە قاقای پێکەنین. وی بەگزادەیەکی تەمەن مام ناوەندیی بوو، خاوەن کەپوویەکی ئەستوور و ناقۆڵاو لچ و

لێوێکی شۆڕ و شەهوانیی، جلکێکی ڕەنگاوڕەنگی لەبەردا و تاجێکی گەڵای داردێمشتی بە سەرەوە بوو، زنجیرێکی ئاڵتونی ئاڵاندبوو لە ناوقەدییەوە کە مەیمونێکی چکۆڵەی ئاوریشمینی وەك نوشتەی بەخت پێوەبوو، بلوێرێکییشی بە شانیدا کردبوو.

کۆمەڵێك کوڕو کچ لەدوایەوە دەڕۆیشتن کە تاجی لاولاو و گوڵیان بەسەرەوە بوو. هەر کە پێشەواکەیان بینی ڕاوەستا، ئەوانیش ڕاوەستان و لە قاقای پێکەنینیاندا. ڕوخساری کابرای سوارە پرشنگیدەدا و دوا تیشکی خۆر لێیدەدا و قژی وەك بڵێسە زەرد هەڵگەڕاندبوو. من خۆم بەسەر پەرژینەکەدا چەماندەوە و ئاماژەیەکم بۆ یەکێك لە کوڕەکان کرد و ئەویش نێزیکبۆوە.

لێیمپرسیی:" ئەو جەنابە، ئەو سوارەیە کێیە؟ لە پادشا دەچێ!"

وەڵامیدامەوە:" ئەوە جەنابی (گیویلێلمۆ دیڤینی)، پادشای سترانە، چما هیچت لە بارەیەوە نەبیستووە؟ وی لە ڕۆماوە هاتووە، لەوێ لە (کاپیتۆلیۆم) تاجی گەڵا داردێمشتی لەسەر نراوە و نازناوی پادشای سترانی پێ بەخشراوە!"

- " سترانەکانی باسی چ دەکەن؟"

- " باسی ئەڤین. قەشە باسی ئەڤین، چما ناوبانگی گۆرانییەکانیت بەرگوێ نەکەوتووە؟"

وایگوت و دایە قاقای پێکەنین و بۆ لای هاوڕێکانی گەڕایەوە.

هەنووکە کۆترەکان هاتبوون و پاشان پەڕەسێلکەکان، سوارەیش بێجووڵە ڕاوەستاو گوێی ڕادەدێرا. بۆ ساتێك ڕاچڵەکی و ڕوویکردە هاودەمەکانی کە لە قاقای پێکەنینیاندابوو.

بە تووڕەیی هاواریلێکردن: " بێدەنگ بن!"

ئیدی فرانسیسکۆس شەوباشی کردبوو لە تەیرەکان و لەوەدا بوو بە حەوشەکەدا بچێتە دەرێ، بەڵام سوارە لە ئەسپەکەی بازێکیدا و بەسەر پێی فرانسیسکۆسدا کەوت.

پێوپلە خوێناوییەکەی فرانسیسکۆسی ماچکرد و گوتی:" من کوێر ببووم و وا ئەلعان بیناییم بۆ گەڕایەوە، من مردبووم و وا هەنووکە هەمدیس ژیانم تێهاتەوە, هەڵمگرەوە، لەم دونیایە دەرمبێنە و ڕۆحم قووتارکە! بەدرێژایی ژیانم هەر

سەرقاڵی گۆرانیی گوتن و شەراب و ژن بووم، ئیتر ئەوانە با بەس بن و تەواو. لەگەڵ خۆتدا بمبە و لێگەڕێ با ستران بۆ خودا بچڕم! من ناوم (گیویلێلمۆ دیڤینی) یە و هەر ئێستا ئەو خەڵکە شێتە تاجیان لەسەر نام و نازناوی پادشای سترانیان پێبەخشیم!"

وایگوت و تاجەکەی لەسەری داگرت. گەڵا دێمشتەکانی هەڵپڕواند و لە ئەرزەکەدا ورد وردی کردن.

گوتی:" وا ئیدی ئارام بوومەوە. هەروا جلکە ڕەنگاوڕەنگەکانیشم دادەکەنم. باوکی پیرۆز جبەیەکی قەشەییم بدەرێ، ئەم زنجیرە زێڕەش لە خۆم دەکەمەوە، گوریسێکی گرێدراوم بدەرێ!"

فرانسیسکۆس دانەوییەوە. هەڵیساندە سەر پێ و نێوچەوانی ماچکرد.

- " برا ئیرێنیۆ* هەستە سەر پێ. براکەم من بەو ناوە بانگت دەکەم، لەبەر ئەوەی تۆ لەم ساتەوە چوویتەتە نێو ئارامیی خوداوە. من نێوچەوانت ماچدەکەم کە هێشتا پڕە لە

---

* بەزوبانی گریکیی واتە ئاشتیی، ئارامیی.(وەرگێڕی سوێدی)

گۆرانی. تا ئێستا تۆ گۆرانیت لەبارەی دونیاوە گوتووە، لەمەولا گۆرانیی لەبارەی کەسێکەوە دەچڕیت کە دونیای خولّقاندووە. بلوێرەکەت با پێبێ و ئەویش بۆ خزمەتی خودا بەکاربێنە. براکەم ئیرێنیۆ، دەبێ بزانیت کاتێك ساتەوەختی مەزنیش دێ، تۆ هەر بە بلوێرەکەی شانتەوە دەچیتە بەهەشت و مەلایکەتەکانت لێ کۆدەبنەوە تا فێری گۆرانییەکانی خۆتیان بکەیت."

کوڕو کیژەکان کەوتنە کۆکردنەوەی گەلاّ دێمشتەکانی سەر ئەرزەکە و سەیری ئەو گۆرانیبێژە بەنێوبانگەیان دەکرد و نەیاندەزانی ئاخۆ ئەوە سوعبەتێکی نوێیەتی یاخۆ هەر بەڕاستیی سەری لێشێواوە و دەیەوێ ببێتە قەشە.

بەلاّم برا ئیرێنیۆ ئاوڕی بۆ دانەوە و خوداحافیزیی لێکردن.

- " خوداحافیز هاوڕێیانی ئەو ژیانەی پێشووم. ڕێگەی خۆتان بگرنەبەر. ئیدی گیویلیێلمۆ دیڤینی مرد، بڕۆن و لاشەکەی بەخاك بسپێرن، ئەو مەیموونەش بخەنە سەر تابووتەکەی و ئەوجا بینێژن!"

وایگوت و زنجیرە ئاڵتونەکە و مەیموونە ئاوریشمینەکەی بۆ هەڵدان. هەمدیس پێیگوتنەوە:" خوداحافیز، ئێمە ئیتر یەکتر نابینینەوە!"
کورو کیژەکان بەسەر سوڕماویی بڵاوەیان لێکرد و ئیدی ئێمە هەرسێکمانماینەوە. فرانسیسکۆس لەپێشەوە دەڕۆیشت و ئێمەیش بەدوایدا بەرەو ئەو دەیرە چکۆڵەیەی ناو دارزەیتونەکان ملمان دەنا. برا ئیرێنیۆ بەدەم ڕێوە سترانی دەچڕی.
گوتی:" برا فرانسیسکۆس، وەك تەیرێك وەهایە دڵی من، وەکی بولبولێکە کە لەگەڵ تەیرەکانی تردا هاتبوو تا گوێت بۆ ڕادێرێ. دڵم گوێی بۆ ڕادێرایت و ئەوسا دەنووکی بۆ ئاسمان هەڵبڕی و کەوتە چڕینی سترانێکی نوێ."
فرانسیسکۆس پێکەنیی.

گوتی:" من بە شێتێتییەکی نوێوە هاتووم بۆ دونیا، تۆیش بە سترانێکی نوێوە، ستران لەبارەی ئەو شێتێتییە نوێیەوە. برا

ئیرێنیۆ من خۆشحاڵم کە یەکترمان ناسی. خۆشهاتیت بۆ لامان!"

سێ ڕۆژان لەو دەیرەماینەوە و حەواینەوە. قەشەکان هەر کە ئێمەیان بینی، لە سەرەتاوە کەمێك بەرامبەرمان شەڕانگێزبوون. فرانسیسکۆس پێدەکەنی، ئیرێنیۆ بلوێرەکەی دەژەند و منیش بە دەنگە قرخنەکەم لەسەر ئاوازی بلوێرەکە گۆرانیم دبێژا.

سەرۆکی دەیرەکە پێیگوتین:" پێتانوایە ئێوە لەکوێن؟ ئێرە دەیرە، ماڵی خودایە!"

- " برای سەرەك دەیر، تۆ پێتوایە دەبێ بە گریانەوە بێینە ماڵی خودا؟ خودا دەڵێ: ئیتر بەسە فرمێسك و شیوەن، من حەزم لەهەناسە هەڵکێشان نییە. ئاخر بە ڕوخساری مۆن خەمین دەبم، من پەرۆشم بۆ ژنەفتنی پێکەنین لەسەر ئەرز! دەی برا ئیرێنیۆ بلوێرەکەت کۆککە، گۆرانییەك بچڕە تاخودا دڵی گەرمدابێ!"

قەشەکان وردە وردە لێمان کۆدەبوونەوە و پێمان ڕادەهاتن. فرانسیسکۆس ئێواران لە حەوشەکەدا کۆی دەکردنەوە و لەبارەی ئەڤین و هەژاریی و بەهەشتەوە قسانی بۆ دەکردن.

پێیدەگوتن:" پێتانوایە بەهەشت چۆنە؟ پێتانوایە بەهەشت کۆشکێکی گەورەیە بە پێپلیکانەی مەڕمەڕیی و زێڕین و هۆدەی زۆرەوە؟ نا، نا! من شەوێکیان بەهەشتم لەخەونمدا بینی. بەهەشت گوندێکی چکۆڵەی دەورە دراوە بە سەوزەگیا، لە ناوەڕاستی گوندەکەشدا و لە کوختێکی گچکە و هەژارانە و هاکەزاییدا و لەلای بیرە ئاوێکەوە، ڕۆحی ئینسان دانیشتووە کە تەواوێك لە مەریەمی پاقیژە دەچێ ئەو کاتەی شیری خۆی دەداتە خودا ...." فرانسیسکۆس دەدوا و شەو تەژی بە ئارامیی باڵی بەسەرماندا دەکێشا. هەوا پڕ دەبوو لەباڵی شین، قەشەگەلیش خەنیی و خۆشحاڵ چاوانیان لێکدەنا و خۆیان بە بەهەشتا دەکرد.

دوای سێ ڕۆژ هەمدیس بەرەو باکوور ملی ڕێگەمان گرتەوە بەر. پێدەچوو ڕێگەکەمان کورت بووبێتەوە، چونکە برا ئیرێنیۆ بە درێژایی کات هەر گۆرانیی دەچڕی. تا ئیدی ئێوارەیەکیان

قەڵا و بورجەکەی ئاسیزیی ئازیزمان لێ وەدیارکەوت. فرانسیسکۆس دەستی هەڵدەبڕی و شاری بەرەکەت دەدا.

- " تۆ ئەی شاری ئازیز. شادومانم دەتبینمەوە، خودایە یارمەتیم بدە، لێگەڕێ با لە ئارامییدا براکانم ببینمەوە!"

خۆر ئاواببوو کە ئێمە بە شەکەتیی گەیشتینە پۆرتیۆنکولا. فرانسیسکۆس لەپێشەوە و من و ئیرێنیۆش لەدواوە، بە هێواشیی نزیک دەبووینەوە. فرانسیسکۆس ویستی لەناکاوێکڕا خۆی پیشانی براکان بدا، تا بزانێ چ دەکەن، گوێی لێبێ بزانێ چ دەڵێن، بەڵام هەر چەندێك زیاتر نزیك دەبووینەوە، زیاتر دەنگی هاوار و پێکەنینمان دەژنەفت. سەرنجماندا دوکەڵ لە سەربانەکەوە بەرز دەبێتەوە. هەڵبەت برایان ئاگریان کردبۆوە، بۆنی گۆشتی برژاو گەییە کەپوومان، هەڵبەت خەریکی چێشت لێنان بوون. فرانسیسکۆس ڕاوەستا.

لەبەرخۆوە گوتی:" برایان ئاهەنگیان هەیە، گۆشت دەخۆن!"

سواڵکەرێکی پیر بەوێدا تێپەڕی. ئەویش لە دوورەوە بۆنی گۆشتەکە گەییبووە کەپووی و بە هەڵەداوان هاتبوو تا بەڵکو بەزەییان پێیدا بێتەوە و پلێکی بەش بدەن.

فرانسیسکۆس پێیگوت:" براکەم، دەتوانیت یارمەتییەکم بدەیت؟ کڵاوەکەت و گۆچانەکەت و تورەکەکەتم بدەرێ، دەڕۆم و سڵاو لەو برایانە دەکەم و دواتر یەکسەر شتەکانت بۆ دەگەڕێنمەوە. ئەم یارمەتییەم بدە خودا پاداشتی خێرت دەداتەوە."

- " ئەرێ تۆ فرانسیسکۆس نیت؟ ئەوەی بە فرانسیسکۆسی ئاسیزیایی بانگی دەکەن؟"

- " بەڵێ براکەم ئەوم."

- " هانێ!"

فرانسیسکۆس کڵاوەکەی کردە سەر و بەسەر گوێیدا دایدایەوە، تورەکەکەی نایە کۆڵ و خۆی بەسەر گۆچانەکەدا نوشتانەوە و لە دەرگای پورتیۆنکولایدا.

به ناڵەناڵەوە گوتی:" بۆ خاتری ئەڤینی مەسیح، براکانم بۆ خاتری ئەڤینی مەسیح بەزەییەکتان بەم پیرەمێردە نەخۆش و برسییەدا بێتەوە!"

برایان وەڵامیاندایەوە:" پیرەمێرد وەرە ژوورەوە، لای ئاگردانەکەوە دانیشە و بخۆ!"

فرانسیسکۆس بۆ ئەوەی برایان ڕوخساری نەبینن و نەیناسنەوە، کۆمەکۆم چووە ژووری و لای ئاگردانەکەوە دانیشت و پشتی کردە برایان. قوتابییەکی جحێڵ قاپێك شۆربا و لەتێك نانی بۆ هێنا. فرانسیسکۆس داهاتەوە و چنگێك خۆڵەمێشی لە ئاگردانەکە دەرهێنا و ڕۆیکردە ناو شۆرباکەوە و ئەوجا کەوتە خواردن. برایان دەسوبرد ناسییانەوە، بەڵام کەسیان نەیانوێرا ئەوە ئاشکراکەن. شەرم دایگرتبوون کە ئاوها فرانسیسکۆس لە کاتی خواردنی گۆشت و ئاهەنگ گێڕاندا بەسەریاندا هاتبوو. پارووەکانیان لە قوڕگیاندا گیرابوو، کەسیان نەیاندەتوانی لەسەر خواردن بەردەوام بن، گرمۆڵە بەدیار دەفرەکانیانەوە دانیشتبوون و چاوەڕێ بوون. دەیانزانی تاوێکیتر گەردەلوول هەڵدەکا.

فرانسیسکۆس دوو دەفر شۆربای خوارد، پاشان دەفرەکانی لەولاوە دانان و ڕوویکردە برایان.

گوتی:" براکانم ببوورن. کاتێك هاتم و ئێوەم بەرامبەر ئەم هەموو خواردنە زۆرە بینی، هیچ باوەڕم نەکرد. لەخۆم پرسی: ئاخۆ ئەمانە ئەو برا هەژارانەن کە لەدەرگای ماڵانیان دەدا و سواڵیان دەکرد؟ ئەوانەی کە خەڵکیی مەزەندەی دەکرد بەتەقوا و قەدیس بن؟ ئەوانەی کە خەڵکی دەیانگوت گەر بچینە فیرقەکەیانەوە، ژیانێکی بێخەم و ئارام دەگوزەرێنین. توو ئەڤینی مەسیح پێمبڵێن، ئاخۆ ئێوە هەمان برا سادە و ساکارەکانی فرانسیسکۆسی ئاسیزیایی هەژارن؟"

براکان لەوە زیاتر نەیانتوانی خۆیان ڕاگرن، هەندێکیان دایانە قوڵپی گریان، هەندێکیتر بەپێدزکێ و بەترسەوە چوونە دەرێ و دیارنەمان، هەندێکیتریش کەوتنەوە بەسەر پێی فرانسیسکۆسدا و داوای لێبوردنیان لێکرد. فرانسیسکۆس دەستی بەنیشانەی خاچ لەسەر سینگی دانا و وەك ڕاهاتبوو ئەمجارە باوەشی نەکردەوە تا لە لەئامێزیان بگرێ. ئێلیاس نزیکبۆوە، وی نە گریا و نە داوای لێبوردنیشی کرد.

گوتی:" برا فرانسیسکۆس چییە برایان ناناسیتەوە؟ کاتێك دوور بوویت، ژمارەمان زیاتر بووە، دەستت ڕایەڵکە و بەرەکەتیان بدە!"

بەڵام فرانسیسکۆس بە بێدەنگیی سەری بەسەر سینگیدا شۆڕکردەوە. برایان بەدەوریدا بە ترسەوە لێیان دەنۆڕی.

ئێلیاس هەمدیس گوتی:" برا فرانسیسکۆس، پاپات بینی؟ قانوننامەکەی مۆر کرد؟"

فرانسیسکۆس دەستی لەسەر سینگی دانا.

- " برا ئیلیاس پەلە مەکە، بە دوو کلیلەکەوە ئەوەتا لێرەدایە، گەر خودا بیکا سبەینێ لەو بارەیەوە قساندەکەین. وەرن ئێستایش با بڕۆین بۆ کلێسا و لەخودا بپاڕێینەوە تا ئەویش مۆری خۆی لە کاغەزەکان بدا!"

*

بۆ سبەینێ هەموو برایان لە جێگەیەکی کراوە لە دارستانەکە کۆبووینەوە. ئێلیاس هاتوچۆی دەکرد و بەنهێنیی قسانی بۆ دەکردن. قڵافەتە کەتەکەی هەمووانی شاردبۆوە،

فرانسیسکۆس هێند چکۆڵە و بێنموود بوو کە بەحاڵ لە پاڵ ئێلیاسدا دەبینرا. من هەرگیز، خودایە تۆبە، من هەرگیز ئیلیاسم نەچوو بوو بە دڵدا. ئاخر چاوانی پڕ بوون لە فیز و لە تەماح، رۆحی بێزی نەدەهات چ شوێنێك لە پورتیۆنکولا بگرێت بۆ خۆی، بێزی نەدەهات چ ژوورێك لەهەژاریی و ئەڤین بگرێت بۆ خۆی. ئەو حەزی بوو پەل بهاوێ و دونیا بخاتە ژێر رکێفی خۆیەوە، نەك بە میهرەبانیی، بەڵکو بە زەبرو زەنگ و بە سواری ئەسپەوە بچێتە مەملەکەتی ئاسمان. ئەو دەبوو لەگەڵ دۆمینیکۆس، ئەو قەشە ئیسپانیاییە دڵڕەقەدا با نەك لەگەڵ ئەم پیاوە هەژارە ئاسیزیاییەدا. نازانم خودا بۆچی کەسێکی لەو جۆرەی بۆ ناردبووین؟ ئاخۆ دەبێ مەبەستی نهێنیی خودا لەناردنی پیاوێکی لەو جۆرەدا چ بووبێ؟ بڵێی خودا نەیەوێ لێکنەچووەکان یەکانگیرکا؟ رۆژێکیان غیرەتمدایە بەر خۆم و بە فرانسیسکۆسم گوت:

- " برا فرانسیسکۆس، برا ئێلیاسم خۆشناوێ. هەموو برایەتییەك یەهودایەکی خۆی هەیە. خودا وەك درۆزنێك بەدرۆم بخاتەوە گەر ئەم پیاوە یەهودای ئێمە نەبێ!"

فرانسیسکۆس وەڵامیدامەوە:" برا لیۆن یەهوداش میهرەبانە. ئەویش خزمەتکارێکی تری مەسیحە. گەر خودا لەنێوچەوانی نووسیبێ کە دەبێ خیانەت بکا، ئەوا ئەو ئەرکی سەرشانی خۆی بەجێهێناوە و خیانەتیکردووە!"

تاوێك بیریکردەوە و دەنگی نزم کردەوە.

- " تۆ سەربوردەی گورگەکەی (گیوبیۆ) ت لەیادە کە فێر ببوو دەچووە پشتیرەوە و بەرخی دەبرد؟ ئەو گورگە هەموو شوێنێکی گوندەکەی تێکوپێك دابوو. من بەزەییم بە خەڵکی گوندەکەدا هاتەوە و چووم بۆ دارستان تا بەناوی خودا سوێندی بدەم کە چیتر بەرخ نەفڕێنێ. کە چوومە دارستانەکە هاوارم لێکرد و هات. دەزانیت چیی وەڵامدامەوە؟ گوتی:(فرانسیسکۆس، فرانسیسکۆس نەزمی خودا مەشێوێنە، بەرخ گژوگیا دەخوا و گورگیش بەرخ. ئاخر خودا ئاوها ئەمری فەرمووە. بۆچی؟ مەپرسە بۆچی. گوێڕایەڵیی خواستی خودایە و ئیدی لێمگەڕێ با ئازاد بم بەرەو پشتیرەکان بچم. کاتێك برسێتیی هێرشم بۆ دێنێ و دەیەوێ گوڕی بەرگرییم تاقیکاتەوە، منیش وەك تۆ ئەی پیاوی قەدیس لەخودا

دەپاڕێمەوە و پێیدەڵێم: ئەی باوکی ئێمە کە فەرمانڕەوایی جەنگەڵەکان دەکەیت و ئەمرم پێدەکەیت بەرخ بخۆم، دەی وەعدی خۆت بەجێبێنە و بەرخی ڕۆژانەی خۆمم بدەرێ تا تێر بم و ستایشت بکەم. خودایە تۆ گەورەیت، تۆ کە ئەو هەموو گۆشتە خۆشەی بەرخت خولڨاندووە، گەر ڕۆژێك مردم، ئەوا ڕێگەم بدە زیندوو ببمەوە و هەروەها ئەمر بفەرموو هەموو ئەو بەرخەکانەیش لەگەڵ مندا زیندوو ببنەوە کە خواردوومن تا جارێکیتریش بیانخۆمەوە.) برا لیۆن، گورگەکە ئاوها وەڵامیدامەوە. ئیدی منیش سەرم داگرت و بە کوێدا چووبووم، هەر بەوێشدا گەڕامەوە. بۆچی؟ بۆچی؟ برا لیۆن ئێمە چ بێعارین کە پرسیار دەکەین!"

ئای خۆزیا دڵێکی وەکی ئەوەی فرانسیسکۆسم هەبا کە جێگەی هەموو کەسێکی تێدا دەبۆوە و لە هەموو کەسێك دەبوورا! ئەمڕۆ (ئێلیاس بۆباڕۆنێ) دەبینم کە بەگوێی براکاندا دەچپێنێ، لە ترس و تووڕەییدا هەڵدەلەرزم.

کاتێك هەموو برایان کۆبوونەوە، فرانسیکۆس هەستایە سەرپێ. وەك ڕاهاتبوو دەستی بەنیشانەی خاچ دانا و ئارام و

هێور و خەمین کەوتە ئاخافتن. ناو بەناو وەك ئەوەی سوالّبکا دەستی بۆ برایان ڕایەڵدەکرد. بە وشەی ساکار گێڕایەوە کە چۆن ئێمە چووین بۆ ئەو شارە پیرۆزە و چۆن چۆنی باوکی پیرۆزمان بینیوە. گێڕایەوە ئەو چیی پێگوتووە و ئەم چیی وەڵامداوەتەوە، چۆناوچۆنی دانەویوەتەوە و قانوننامەکەی لەبەر پێیدا داناوە. ئیدی دوای سێ ڕۆژان پاپا قانوونامەکەی مۆرکردووە. هەڵبەت خودا ئەمری پێفەرمووە، تەماشاکەن ئەمەتا! ئەوسا دەسنووسە پیرۆزەکەی لەبەر سینگی دەرهێنا و بە هێواشیی کەوتە خوێندنەوەی وشە بە وشەی. برایان هەموو کەوتنە سەر چۆك و گوێیانڕادێرا. کاتێ لەخوێندنەوەی بۆوە، دەستی ڕایەڵکرد و دوو قسەی تریشی کرد، نا، قسانی نەکرد، بەڵکو دەستی ڕایەڵکرد و پاڕایەوە:

- " ئەی خاتونی پیرۆزی هەژاریی ئێمە، ئێمە لەم مەملەکەتەدا کەسیتر شك نابەین، بەجێمانمەهێڵە! لێگەڕێ با هەمیشە هەر برسیی بین و لە سەرمادا بتەزین و شوێنێك نەبێ پاڵی پێوە بدەین!

ئەی خاتوونی پیرۆزی تەهارەتی ئێمە، خواستمان پاقژکەوە، دڵمان پاقژکەوە، هەوای هەناسەدانمان پاقژکەوە! یارمەتیماندە بەسەر شەیتاندا زاڵبین کە وەکی شێرێك بە دەوری پۆرتیۆنکولادا، بەدەوری دڵماندا ماتەماتێتیی!

ئەی خاتوونی پیرۆزی ئەڤینی ئێمە، ئەی کیژە گەورەی خودا، ئەز دەست هەڵدەبڕم و گوێم بۆ ڕادێرە، دڵمان هێند بەرین بکە جێگەی هەموو خەڵکیی تێدابێتەوە. خێرەومەند و شەڕانگێز، دڵمان هێند بەرین بکە جێگەی هەموو ئاژەڵانی تێدابێتەوە، کێویی وماڵیی. دڵمان هێند بەرین بکە جێگەی هەموو درەختێکی تێدابێتەوە، زڕو بەردار. دڵمان هێند بەرین بکە جێگەی هەموو بەرد و ڕووبار و زەریایەکی تێدابێتەوە. ئێمە هەموومان براین، هەموومان یەك بابمان هەیە و هەمووشمان دواجار ملی ڕێگە دەگرین و دەگەڕێینەوە ماڵە باب!"

بێدەنگبوو. ڕەنگبێ ویستبێتیی شتی تریش بڵێ، بەڵام برا ئێلیاس ڕاپەڕی. هەڵم لە جەستە کەتەکەیەوە هەڵدەستا و ئارەقەش بە لاجانگەکانیدا دەهاتە خوار. بە دەنگێکی قەبە و

کاریگەر گوتی:" برا فرانسیسکۆس ڕێگە بە برایانی تریش بدە بدوێن، ئێمە هەموومان لەبەردەمی خودادا وەك یەکین، دەی با هەمووان ئازاد بین لە دەربڕینی بیروڕای خۆمان. برایان ئێوە گوێتان بۆ ئەو قانوننامەیە ڕاگرت کە فرانسیسکۆس لە دەستی پاپای وەرگرتۆتەوە و ئەویش بۆ ئێمەی هێناوەتەوە. ئاخۆ ئێوە پێتان باشە یان نا؟ با هەر کەسێك ئازاد بێ هەستێ و قسان بکا!"

بۆ ساتێك هەمووان بێدەنگبوون. هەندێکیان ناڕازیی بوون، بەڵام لەبەر ڕێزی فرانسیسکۆس بێدەنگبوون. هەندێکیتریان چ قسەیەکیان نەبوو بیڵێن، بە وردی لەوە نەگەیشتن کە فرانسیسکۆس خوێندییەوە، لەبەرئەوە بێدەنگبوون. منیش هەر بێدەنگبووم، لەبەر ئەوەی لەگەڵ فرانسیسکۆسدا کۆك بووم و نەمدەزانی چۆن چۆنی ئەوە دەربڕم.

سەرەنجام باوکە سیلڤێستێر بەهەناسە هەڵکێشانێکەوە هەستایە سەر پا.

گوتیی:" براینە، من لە هەمووتان بە تەمەنترم، هەر لەبەر ئەوەش پڕکێشیم کرد و یەکەمین کەس هەستام بدوێم. براینە

گوێم بۆ ڕادێرن، دونیا تاریك داهاتووە و لە کۆتاییدایە، با بەسەر هەموو ئەرزدا بڵاوبینەوە و وەعزی ئەوە بدەین کە زەمەن لە کۆتاییدایە. دەبێ خەڵکی بترسێنرێن تا ژێوان ببنەوە و خۆیان ڕزگارکەن. ئەمە مەبەستی منە، ئێوەش ئەوە بکەن کە خودا ڕانومایيیتان دەکا!"

ساباتینۆ لە جێگەکەی ڕاپەڕی. ڕوخساری زەرد و ژەهراویی بوو.

نەڕاندی:" دونیا تاریك دانەهاتووە. ئەوە پیاوماقوڵەکانن کە تاریکداهاتوون. با ڕاپەڕین، با ڕاپەڕین و پەلاماری پیاوماقوڵەکان بدەین، ڕاپەڕین و قەڵاکانیان ئاگر تێبەردەین، جلکە ئاوریشمییەکانیان ئاگر تێبەردەین، ئەو پەڕانە ئاگر تێبەردەین کە دەیکەن بە کڵاوەکانیانەوە، ئەمە ڕاستەقینەترین بەرخۆردانی خاچە، تەنها لەم ڕێیەوە دەکرێ ئێمە مەرقەدی پیرۆز ڕزگارکەین. کام مەرقەدی پیرۆز؟ ئەو خەڵکە بەدبەختەی کە لەخاچ دەدرێن. هەستانەوەی خەڵك واتە هەستانەوەی مەسیح!"

کێدرۆ ئاگرگرتووانە هاواریکرد:" خەڵکیی برسییانە و هێزی ئەوەیان نییە لەسەر پێ ڕاوەستن، با یەکەمجار تێرکرێن تا هێزیان تێبێتەوە، تەنانەت چاویشیان نابینێ کە ببینن چ ناحەقییەکیان بەرامبەر دەکرێ، با ئێمە چاویان بکەینەوە! برا فرانسیسکۆس با ئێمە بۆ ساتێك مەملەکەتی ئاسمان جێبهێڵێن و لەمەملەکەتی ئەرز بنۆڕین، دەبێ ئێمە لەوێوە دەستپێبکەین. ئەمە ئامانجی منە، دەبێ یەکێك هەبێ هەموو قسەکان بنووسێتەوە!"

برا بێرناردۆش هەستایە سەرپێ و چاوە شینەکانی فرمێسکیان تێزابوو.

گوتی:" براینە با دونیا جێبێڵێن، چۆن دەکرێ لەگەڵ جەنابگەلی ئەم زەمەنەدا خۆمان هاوشانکەین و بیانهێنینە ڕیزەی خۆمانەوە؟ با دوورکەوینەوە، دوور دوور بەرەو بیابان و لەوێ شەوان و ڕۆژانمان بۆ عیبادەت تەرخانکەین. براکانم عیبادەت قودرەتی تەواوەتییە، کاتێ ئینسان لە ترۆپکی چیایەکدا نوێژ دەکا، ئیدی نزاکانی بە گوڕ لە چیاکەوە دێنە خوارەوە و دەچنە شارەکانەوە و دڵە گوناهبارەکان دەهێننە

لەرە، ئەوجا بۆ بەرپای خودا بەرزدەبنەوە و لەبارەی عەزابی ئینسانەوە دەئاخڤن. براکانم تەنێ بە تەقوا، نەك بە دەوڵەمەندیی، نەك بە چەك ئێمە دەتوانین دونیا ڕزگارکەین."

منیش هەستامە سەرپا تا بدوێم. چەند قسەیەکم بە لاڵەپەتێ کرد، بەڵام یەکسەر ڕستی قسەکانم لێئاڵۆزکا، سەرم لەنێو دەستمدا حەشاردا و لە قوڵپی گریانمدا. هەندێك لەبرایان پێکەنین، بەڵام فرانسیسکۆس باوەشی پێداکردم و لای دەستە ڕاستی خۆیەوە داینیشاندم.

گوتی:" کەستان ئاوها ڕوون و بە گوڕەوە نەدوان. برا لیۆن نزای خێری منت لەگەڵبێ!"

ئەوجا هەستایە سەرپێ و وەك ڕاهاتبوو باوەشیکردەوە.

گوتی:" ئەڤین! ئەڤین! نە شەڕ، نە زەبروزەنگ. برا بێرناردۆ تەنها عیبادەت بەس نییە، بەڵکو کردەوەشی دەوێ، قورس و زەحمەتە لەنێو خەڵکیدا بژیت و بوونت پێویست نەبێ، ئەوە گەلێك خۆش و هاسانە لەبیابانێکدا خۆت گۆشەگیرکەیت و نزا بکەیت، ئاخر عیبادەت بە هێوریی موجیزەی خۆی دەنوێنێ. بەڵام کردەوە خێراترە، دڵنیاترە، زەحمەتترە. لەهەر کوێیەك

خەڵك هەبێ، ئەوا خەم و نەخۆشیی و گوناه هەن، براکەم ئەوێ شوێنیی ئێمەیە، نێو گەڕەکان، نێو گوناهبارەکان، برسییەکان. کرمێکی خەتەر و پیس لەناخی هەموو کەسێکدا سەر خەو دەشکێنێ، تەنانەت لە ناخی پیرۆزترین زاهیدیشدا. دانەوەرەوە و بەو کرمە بڵێ: خۆشمدەوێی! هەر کە وا دەڵێی ئیدی ئەو باڵ دەردەکا و دەبێتە پەپوولە .... ئەی ئەڤین، من بۆت دەنوشتێمەوە و قودرەتی ڕەهای تۆ بەرز ڕادەگرم، وەرە و براکانمان ماچکە، وەرەو موجیزەی خۆت بنوێنە!"

کاتێك فرانسیسکۆس دەدوا، برا ئێلیاس لەسەر ئەو بەردەی کە لەسەری دانیشتبوو، ئاوڕی دەدایەوە و بەنیگەرانی و بۆڵەو خورتەوە سەری بادەدا و ئاماژەی بۆ ڕەفیقەکانی دەکرد. دواجار ئیدی نەیتوانی ددان بەخۆیدا بگرێ و بەرزە پێ هەستایە سەرپێ .

- " برایینە گوێی لێمەگرن، ئەڤین بەس نییە، جەنگ هەموو شتێکە، جەنگ! فیرقەکەمان پێویستە ببێتە فیرقەیەکی جەنگیی و براکانیشمان ببنە جەنگاوەری دلێر کە بە دەستێك خاچ هەڵگرن و بە دەستەکەی تریش تەور. ئینجیل

دەڵێ ئەو درەختە زڕە بە ڕەگەوە هەڵدەکێشم و دەیخەمە ئاگرەوە. ئەی چۆن بتوانین بەسەر دەسەڵاتداراندا سەرکەوین؟ باشە، تەنها ئەو کاتە دەتوانین کە لەوان بەهێزتر بین. نە هەژاریی، نە هەژاریی تەواوەتیی، برا فرانسیسکۆس ئەم لەخۆباییبوونە بۆ؟ خودی مەسیح ئیجازەی داوەتە حەوارییەکانی کە پێڵاو و گۆچان و کۆڵەپشتیان هەبێ و یەکێك لە حەوارییەکانیش سەرپەرشتیی دەخیلەکەی کردووە و هەوڵیداوە پڕ بێ تا خواردنی بۆ هەمووان پێ دابینکا. باشە برا فرانسیسکۆس زاتدەکەیت و دەتەوێ لە مەسیحیش باڵاتر بیت؟ سەروەت و سامان شمشێرێکی خاوەن قودرەتی ڕەهایە، با لەم دونیا بێشەرمە چەقۆ وەشێنەدا بێچەك نەبین! سەرۆکەکەمان نابێ مەڕ بێ، بەڵکو دەبێ شێر بێ، لەبری پەلکی پیرۆز دەبێ قامچیمان بەدەستەوە بێ. برا فرانسیسکۆس ئاخۆ بیرتچۆتەوە کە مەسیح بە قامچی بازرگانانی لەپەرستگەی خودا کردە دەرەوە؟ برایان من دەیڵێم و ئەمجارەش دەیڵێمەوە: شەڕ!"

پێنج شەش کەس لەبرا جحێڵەکان هەستانە سەرپێ و بەهاواری شادومانیی برا ئێلیاسیان خستە سەر شانیان.

هاواریاندەکرد:" تۆ شێریت. دەی بۆ پێشەوە و ڕێنوێنمانبە!"

فرانسیسکۆس ڕەنگپەڕیو و شەکەت دەستی نایە سەر شانم و هەستایە سەرپا، دەنگی پڕ لە نزا و خەم هاتە گوێ.

هاواریکرد:" براکانم ئاشتیی! ئاشتیی! چۆناوچۆنیی دەتوانین ئاشتیی لەدونیادا بخولقێنین کە ئاشتیی لەخودی دڵی خۆماندا نەبێت؟ ئاخر شەڕ شەڕی تری بەدوادا دێ و خوێنی ئینسانیش هەرگیز ناگیرسێتەوە. ئاشتیی، بیرتان نەچێ ئاشتیی، برا ئێلیاس مەسیح مەڕێك بوو کە گوناهی هەموو دونیای بە کۆڵەوە بوو."

ئێلیاس وەڵامیدایەوە:" مەسیح، برا فرانسیسکۆس مەسیح شێرێك بوو، ئەی خۆی نالێت: من نەهاتووم تا ئاشتیی بهێنم، بەڵکو هاتووم و شمشێرێکم وا بەدەستەوەیە؟"

وایگوت و ئەوسا ڕوویکردە براکان.

- " گوێتان لێ بوو؟ ئەوە قسەی مەسیحە، قسەی من نییە، بەڵکو مەسیح ئەو قسەیەی کردووە کە دەڵێ: من نەهاتووم ئاشتیی بهێنم، بەڵکو هاتووم و شمشێرێکم وا بەدەستەوەیە!"

برایان پشێوییان تێکەوت. هەندێکیان بەدەوری فرانسیسکۆسدا ڕاوەستان و دەگریان، زوربەیش بەپێکەنینەوە دەوری ئێلیاسیاندا. هەمووان لەیەککاتدا بەتوڕەیی پێکەوە هاواریاندەکرد. باوکە سیلڤێستێر چووە نێوانیانەوە.

گوتی:" براینە، شەیتان، ئەو بزنە ڕەشە گەڕاوەتەوە ناومان، چاوە سەوزەکانی دەبینم!"

فرانسیکۆس ڕێی خۆی بەنێو ئەو برایانەدا کردەوە کە دەوریان دابوو، نزیکبۆوە و دەستی ئێلیاسی گرت.

گوتی:" برا ئێلیاس، ئێوەیش برایانیتر گوێم بۆ ڕادێرن. ئەمە ساتەوەختێکی دژوارە کە برایەتیی ئێمەی پێدا تێدەپەڕێ. با هەموو بەهانە و دژەبەهانەکان کە لەم بەیەکگەیشتنەماندا گوێتان لێبوو، هێور هێور بیری خۆتانی بەرنەوە. شەڕ؟ ئاشتیی؟ عیبادەت لە تەنهاییدا؟ زەمەن

باشترین پەیکی خودایە کە ڕێگەمان پیشاندەدا. بەڵام برایان ئەرکی خۆتان لەیاد نەچێ! پاپا ئیمتیازی پێداوین وەعز بۆ پەیڤەکانی خودا بدەین. هەموو ڕێگاکانی عەرد خۆیان بۆ والاکردووین، با ئەو ڕێگایانە برایانە لەنێوان خۆماندا دابەشکەین! دەی با ڕێکەوین و دەسپێبکەین، ئەم جێگەیەمان چکۆڵەیە و ئیدی لە پۆرتیۆنکولا جێگەمان نابێتەوە، ئێمە وا خەریکین دەکەوینە بازوو شکاندنەوەی یەکتر، خەریکین دەکەوینە ئەوەی کە پاڵ بەیەکترەوە بنێین، هەڵدەچین و تووڕە دەبین و ئیدی شەیتانیش دێ. بچنە هەوای ئازادەوە، ڕێگا گەورەکان بگرنەبەر، دوو دوو بەڕێکەون، ببنە خزمەتکار و هاندەری یەکتر. لەهەر کوێ بینیتان خەڵکیی کۆبوونەتەوە، لەوێ ڕاوەستن و تۆوی نەمریی، پەیڤی خودا بووەشێنن. بەیارمەتی مەسیح، من ڕێگەی عارەبستان دەگرمەبەر و سوار کەشتییەك دەبم و بە زەریادا سەفەر دەکەم. گەر خودا حەزبکا ئەوا بەرەو ئەو وڵاتە دوورانەی کافران دەڕۆم، لەوێ خەڵکانێکی بێشومار هەن کە هەرگیز ناوی مەسیحیان نەبیستووە. گەر خودا حەزبکا ئەوا دەڕۆم و ئەوەیان فێردەکەم!

برایان بەناوی خودا بۆ پێشەوە! با بەسەر ئەرزدا بڵاوبینەوە، پاشان بۆ پۆرتیۆنکۆلا، بۆ ئەو لانکە و بۆ ئەو شوێنە دەگەڕێینەوە کە لێی لەدایکبووین و ئیدی بۆ یەکتری دەگێڕینەوە لەم هێرشە حەوارییەماندا چیمان بینیوەو بەرگەی چیمانگرتووە و چیمانکردووە!

براکانم، کوڕەکانم، بە نزای خێری منەوە بە سەر ئەرزدا بڵاوببنەوە. هەموو ئەرز کێڵگەیەکی خودایە، ئەو کێڵگەیە بکێڵن و تۆوی هەژاریی و ئەڤین و ئاشتیی تێدا بووەشێنن. ئەو دونیایە قایمکەن کە خەریکە دادەڕمێ، ڕۆحی خۆتان قاییمکەن و دڵتان لە توڕەیی و تەماح و ئیرەیی بەتاڵکەنەوە. مەڵێن: من، من! ئاژەڵێکی دڕندەو تێرنەخۆرە (من من) کردن. بە ئەڤین خودا ڕامکەن، (من) ناچێتە بەهەشت، بەڵکو لەبەر دەرگای بەهەشتا ڕادەوەستێ و دەبۆڵێنێ. هەنووکەش منداڵەکانم لەساتەوەختی خوداحافیزییدا، دەمەوێ مەسەلێکتان بۆ بگێڕمەوە، کاتێ بەبیری خۆتانی دەهێننەوە، وەك ئەوە وایە منتان بیری خۆتان هێنابێتەوە!

زاهیدێك بەدرێژایی ژیانی دەجەنگی بۆ ئەوەی بگاتە کامڵیی، هەموو سەروەت و سامانەکەی بەسەر هەژاراندا دابەش کرد، ئەوسا لە بیاباندا خۆی گۆشەگیرکرد و شەوو ڕۆژ لە خودا دەپاڕایەوە. تا ڕۆژی خۆی هات و مرد، بەرزبۆوە و لەدەرگای بەهەشتیدا. یەکێك لەناوەوە گوتی: (تۆ کێیت؟) زاهیدەکە وەڵامیدایەوە: (ئەوە منم!) دەنگەکە گوتی:(لێرە جێگەی دوو کەسمان نییە، بڕۆ بەڕێی خۆتەوە!) زاهیدەکە دابەزییەوە سەر ئەرز و هەمدیس کەوتەوە جەنگین: هەژاریی، ڕۆژوو، نزا و گریانی بەردەوام. ڕۆژی خۆی هاتەوە و مرد، هەمدیس لە دەرگای بەهەشتیی دایەوە. هەمان دەنگی پێشوو پرسییەوە:(تۆ کێیت؟) ئەم گوتی:(ئەوە منم!) دەنگەکە گوتی: (لێرە جێگەی دوو کەسمان نییە، بەڕێی خۆتا بڕۆ!). زاهید بە نائومێدیی هەمدیس دابەزییەوە سەر ئەرز و جارێکی دی بەرخۆدانێکی تری بۆ ڕزگاریی دەسپێکردەوە. زاهید پیر بوو، تەمەنی گەییە سەد ساڵ و مردەوە، هەمدیس لە دەرگای بەهەشتیی دایەوە. دەنگەکە پرسییەوە: (تۆ کێیت؟) زاهید

وەڵامیدایەوە:(تۆیت، خودایە تۆ!) وایگوت و دەرگای بەهەشتیان لێکردەوە و وەژوور کەوت!"

❋

هەشت

هاوین بوو. خۆر سوتێنەر و زەریا بە درەوشە. دورگەکانی گرێکستان کەوتبوونە چەپەوە و جەنگاوەرگەلێکی زرێپۆش، جحێڵ و کامڵ و پیرەمێردگەلێکی ڕیش سپیی لە کەشتییەکەدا بوون. ئەوانە بەرەو ڕزگارکردنی مەرقەدی پیرۆز دەچوون. چەند مانگێك بوو جەنگاوەرانی مەسیح (دامییێتێ) یان گەمارۆدابوو، بەڵام سوڵتان (مەلیك ئەلکامیل) کە جەنگاوەرێکی دلێر بوو، بەری لە خۆبەدەستەوەدانی شارەکە گرتبوو.

لە کلکەی (مالییا) ڕووبەڕووی تۆفانێکی گەورە بووینەوە و زەریا بە هەزاران سەر و بە هەزاران دەمەوە هەڵدەچوو تا هەڵمانلوشێ. پیاوەکان ڕەنگیان پێ نەمابوو، تەژی لە پەرۆشیی، لەنیشتمانیان دەنۆڕی و هەناسەیان هەڵدەکێشا: ئای گەر توانرابا بازێك درابا تا گیان غیرەتی وەبەر دەهاتەوە، خۆ

به پەلکێکەوە ڕاگیرابا! ئەو ژنانەی کە لەگەڵ ئەواندا سەفەریان دەکرد، دەیانزریکاند. فرانسیسکۆس لەمیانەوە دەچوو بۆ لای ئەویان و لەبارەی خوداوە قسانی بۆ دەکردن، ئەوانیش گوێیان بۆ ڕادەدێرا و سەبوورییان دەهاتەوە. شەو دادەهات، هەورێکی ڕەش سەراپای ئاسمانی سەر زەریای دادەپۆشی و پاپۆڕەکە لەنێوان ئاسمان و ئاودا بازی بەسەر شەپۆلەکاندا دەدا و بەتوندی خۆی پێدادەکێشان و دەنگیی تەقوهۆڕی شکانی دەهات. فرانسیسکۆس لەپێشی کەشتییەکەدا و لەنێو گلۆڵەی چارۆکەکاندا کڕنۆشی دەبرد و بانگی خودای دەکرد.

خۆم لێ نێزیك خستەوە. بەڵام ئەو منی نەبینی و نەیژنەفتم، ڕوویکردبووە زەریا، لەبەرخۆوە و بە نەغمەیەکی تەرتیلەئامێز گۆرانییەکی دەچڕی. دەتگوت جادوویەك دەخوێنێتەوە:" زەریا، زەریا، ئەی کیژی خودا، ڕوحم بە براکانت بکە .... ئاخر ئەوان بەرەو ئامانجێکی شەنگ و باڵا دەڕۆن، ئەوان بەرەو مەرقەدی پیرۆز دەڕۆن، ئەوانە نە بازرگانن و نە چەتەی زەریا، چما خاچە سوورەکانی سەر سینگیان نابینیت؟ ئەوانە جەنگاوەرانی مەسیحن، جەنگاوەرانی خودان

و ڕوحمیان پێبکە .... بیرت بێتەوە کە ڕۆژێکیان مەسیح پێیگوتیت هێور بەوە و ئیدی تۆ هێور بوویتەوە. من خزمەتکارێکی ناچیزەی مەسیحم، بە ناوی مەسیحەوە سوێندت دەدەم: هێوربەوە!"

لەسەر عەردی کەشتییەکە درێژ بووم و گوێم بە گلۆڵەی چارۆکەکەوە نا و گرمەی زەریا و شیوەنی خەڵکانی سەر کەشتییەکەم دەژنەفت و لەنێوان ئەو زەریا هەڵچووە و شین و زاریی خەڵکیدا، دەنگی ئارامی فرانسیسکۆس دەهاتە گوێ کە دەپاڕایەوە و خودای بانگدەکرد. لەو ساتەدا بۆ یەکەمینجار لەو بەهایە حاڵیبووم کە لەقودرەتی ئینساندا هەیە بەوەی لەنائومێداویترین ساتەوەخت و لەو ساتەدا کە دونیا دادەڕمێ، وی دەپاڕێتەوە. من دڵنیابووم زەریا گوێ بۆ قسەکانی فرانسیسکۆس ڕادەدێرێ و خوداش گوێی لێدەبێ و مەرگیش گوێی لێدەبێ و هەمووان گوێیان لێی دەبێ. ئیدی بنۆڕە، سوێند بەو ڕۆحەی تەسلیمی خودای دەکەمەوە، موجیزەکە ڕوویدا. نا، ئەوە موجیزە نەبوو، بەڵکو ساکارترین و سروشتیترین شتێکی دونیا بوو: زەریا هێور بۆوە. سەرەتا

کەمەکێك لە گرمەکەی کەمبۆوە، بەڵام هێشتا توڕەییەکەی نەنیشتبۆوە و هێشتا هەر ملی نەدەدا و نەیدەویست بسرەوێ و نەیدەویست تەسلیم بێ. بەڵام وردە وردە ئارام و هێوربۆوە و ئیدی لە نیوەشەودا، پەلاماری کەشتییەکەی نەدەدا تا تێکوپێکی بشکێنێ، بەڵکو ئارام و خۆنەویستانە و ئاشتیی ویستانە خۆی هەڵخست. گوماندارانی با هەر نکوڵی لەوە بکەن کە ڕۆح بتوانێ لەگەڵ زەریادا بئاخڤێ و ئەمری پێبکا، بەڵام من نهێنییەك دەزانم کە فرانسیسکۆس فێریکردووم، ئەویش ئەوەیە ڕۆح لە زەریا بەهێزترە، ڕۆح لە مردن بەهێزترە و دەتوانێ لە جەستەی ئینسان دەرپەڕێ و ئەو دونیایە ڕاگرێ کە خەریکە لار دەبێتەوە. بەسینگەخشکێ چووم بۆ لای فرانسیسکۆس و پێوپلە خوێناوییەکەیم ماچ کرد، بەڵام ئەو هەستی پێنەکردم، ڕۆحی بە تەواوەتی بەسەر ئەو ئاوە ڕەشەوە دەشنایەوە و شەونخونیی دەکێشا تا نەبادا زەریا هەمدیس تێهەڵچێتەوە و سەرلەنوێ سەر بڵند بکاتەوە.

خودا خۆری هەڵێنا. ئاسمان و عەرد پرشنگیان دەدایەوە و زەردەخەنەیان دەهاتێ، سەرنشینانی کەشتییەکەش پرشنگیان

دەدایەوە و زەردەخەنەیان دەهاتێ. فرانسیسکۆس هێشتا لە پێشی کەشتییەکەدا دانیشتبوو لەسەر ئەژنۆ و ڕەنگی پەڕیو و بەقورسیی هەناسەی دەدا. چاوی لێکنابوو، هەنووکە وی کاری خۆی بە باشیی ئەنجامدابوو، ئیدی خۆی تەسلیمی خەون کردبوو.

ڕۆژان و شەوانێك تێپەرین. کە لە (ئانکۆنا) وە بەڕێکەوتین مانگ هیلالێکی چکۆڵە بوو، هێدی هێدی گەورە بوو تا شێوەی بازنەیەکی وەرگرت، پاشان هەمدیس چکۆڵە بۆوە و دیارنەما. هەموو چاوانمان بڕیبووە باشوور و چاومان دەگێڕا تا بەڵکو ئەو وڵاتە نەفرەتییەی موسوڵمانان ببینین. وردە وردە زەریا سەوز هەڵدەگەڕا. ناخودای کەشتییەکە گوتی:" وا ئاوی زەریا خۆی لەگەڵ ئاوی نیلدا یەکانگیرکرد، ئیدی وا گەیشتین!" لەڕاستیدا بۆ سبەینێ بەیانیی، لە ئاسۆوە بە ڕۆشنیی ئەو وڵاتەمان دەبینیی، نزم و لمین و کەنارەکانی بە یەکەمین تیشکی هەتاو گوڵڕەنگ دەبوون.

لە پێچێکی دووری کەناردا لەنگەرمانگرت. فرانسیسکۆس کڕنۆشی برد، نزایکرد و وێنەی خاچی لێرە، لەسەر لمەکە

کێشا. جەنگاوەران کەوتنە ڕێ تا خۆیان لەگەڵ مەسیحدا یەکانگیرکەن. ئێمەیش هەردووکمان، من و فرانسیسکۆس لەو کەنارە چۆڵەدا ماینەوە. لە دووری دوورەوە بورج و منارەکانمان بۆ جیا دەکرایەوە. فرانسیسکۆس بە سۆزەوە تەماشای دەکردم.

گوتی:" برا لیۆن، ئەی مەڕی خودا، ئێمە ئیدی واین لەنێو لانەی شێردا، ئاخۆ ناترسیت؟"

وەڵامیمدایەوە:" با برا فرانسیسکۆس دەترسم، بەڵام وا خۆم پیشانناندەم کە دەترسم، ئاخر تۆ بۆ هەر کوێ بڕۆیت منیش لەگەڵت دێم!"

بە پێکەنینەوە گوتی:" برا لیۆن بۆ بەهەشتیش؟"

- " بەڵێ برا فرانسیسکۆس، بۆ بەهەشتیش."

دەستی بەرەو منارە دوورەکان هەڵێنا.

- " کەواتە دەی وەرە و با بڕۆین، لێرەوە ڕێگەکە دەچێتەوە سەر بەهەشت!" وایگوت و پێشکەوت.

خۆر بەرز بە ئاسمانەوە بوو. پێوپلمان بە لمەکە دەسووتا، کەوتینە گۆرانیی چڕین و ئازارمان بیرچۆوە. ناو بەناو

فرانسیسکۆس ڕادەوەستا و ئازایەتیی دەدامەبەر، پاشان پێشدەکەوتەوە و هەمدیس دەکەوتەوە گۆرانیی چڕین.

گوتی:" ئای گەر لێرە برا (ئیرنیۆ) مان بە بلوێرەکەیەوە لەگەڵبا، ئەوا دەمانتوانی وەك سێ قەشەی سەرخۆش خۆمان پیشانی سوڵتان دابا، سێ قەشە کە خودایان زۆر خواردۆتەوە و پێی سەرخۆش بوون!"

لەبەر ئەوەی بڕستم لێ بڕابوو، گوتم:" برا فرانسیسکۆس برسیمە!"

- " برا لیۆن حەوسەڵەت هەبێ، بنۆڕە وا منارەکان گەورە و گەورەتر دەبن، ئەلعان دەگەین. ئارامبە، هەرکە سوڵتان دەمانبینێ فەرماندەدا سینیی بنێنە فڕنەوە!"

ئەو کاتەی ئێمە دەدواین، نەڕەیەکمان ژنەفت و دوو قولەڕەش بە شمشێری لەکالان ڕاکێشراوەوە شالاّویان بۆ هێنایین.

فرانسیسکۆس هاواریکرد:" سوڵتان! سوڵتان!" وایگوت و ئاماژەی بۆ منارەکان کرد.

دوو قولەڕەشەکە لێیاندداین و پاشان بەلقەلێدان و پێکەنینەوە خستیانینە ئەملاولای خۆیانەوە و بردیانین. ئێوارەیەکی درەنگ فڕێیاندداینە بەر پێی سوڵتان.

سوڵتان زوبانەکەی ئێمە بەڵەد بوو. هەر کە ئێمەی بینی، پێکەنی و شەقێکی تێهەڵداین.

- " ئێوە کێن ئەی قەشە بە شەراب سەرخۆشەکان؟ بۆچی هاتوونەتە ناو دەمی شێرەکەمەوە؟ چیتان گەرەکە؟"

من چاوانم هەڵبڕی و تەماشایمکرد. سوڵتان پیاوێکی قۆز بوو بە ڕیشێکی لوولەوە، کەپوویەکی جوانی چەماوە و چاوانیشی گەورە و ڕەش وەکی خەڵوز. مێزەرێکی زلی سەوزی بەسەرەوە و هیلالێکی لەمەرجان دروستکراوی پێوەکردبوو. جەللاد کە قولەڕەشێکی کەتە بوو، بە خەنجەرەوە لەلایەوە ڕاوەستابوو.

هەمدیس پرسییەوە:" ئێوە کێن؟ چیتان دەوێ؟ هەستنە سەرپا!"

هەستاینە سەر پا، فرانسیسکۆس خاچی کێشا.

گوتی:" ئێمە مەسیحیین، مەسیح ئێمەی هەناردووە، لەبەرئەوەی ئەی سوڵتانی بەناوبانگ مەسیح بەزەیی پیاتا هاتەوە و ویستی ڕۆحت ڕزگارکا!"

سوڵتان بێهودە هەوڵیدا بەر بەپێکەنینەکەی بگرێت. گوتی:" ڕۆحی من ڕزگارکا؟ قەشە، ڕۆحی من چۆن ڕزگار دەکرێ؟"

- " سوڵتان، بە هەژاریی تەواوەتیی، بە ئەڤینی تەواوەتی، بە تەهارەتی تەواوەتیی!"

سوڵتان چاوانی زەقکردنەوە.

گوتی:" ئەرێ ئەوە تێکچوویت؟ قەشە ئەم قسە هەلەق و مەلەقانە چییە دەیانکەیت؟ تۆ مەبەستت لەوەیە سەروەت و سامانەکەم، کۆشکەکانم و ژنەکانم جێبێڵم و ببمە شڕوپڕ پۆشێکی وەك تۆ و لەدەرگای ماڵان بدەم و سواڵ بکەم؟ مەبەستت لەوەیە بەلای ژندا نەچم؟ بەڵام ئەدی بۆچی دەژیم؟ دەتوانیت پێمبڵێیت؟ ئەدی بۆچی خودا کلیلی ژنی داومەتێ؟ دەتەوێ ببمە قەشە؟ ئەوەت دەوێ؟"

فرانسیسکۆس گوتی:" ژنان ....."

سوڵتان بەتوڕەیی دەستی ڕایەڵکرد.

- " قەشە دەمت داخە، بە خەراپ باسی ژن نەکەیت، ئەگینا زوبانت لەبنا دەقرتێنم! بیر لەدایکت بکەوە، گەر خوشکت هەیە بیر لە خوشکت بکەوە، لەپێش هەموو شتێکیشەوە تۆ وەك مەسیحییەك بیر لە مەریەم، لەدایکی مەسیح بکەوە!"

فرانسیسکۆس سەری دانەواند و وەڵامینەدایەوە.

سوڵتان ئیشارەتێکی بۆ جەللاد کرد تا نێزیك بێتەوە و ئەوجا گوتی:" ئەی مەبەستت لەوە چی بوو پێتگوتم ئەڤینی تەواوەتیی؟"

- " کە دوژمنەکانت خۆشبوێ سوڵتان!"

- " دوژمنەکانم خۆشبوێ؟" ئەمجارەیان سوڵتان دای لە قاقای پێکەنین و بەجەللادەکەی گوت:" خەنجەرەکەت بنێوە کێلان، ئەم نەگبەتانە شێتن، شێتی خودان، نایانکوژین."

هەمدیس ڕوویکردەوە فرانسیسکۆس. ئەمجارەیان دەنگی نەرم و میهرەبانتر بوو، وەك ئەوەی لەگەڵ نەخۆشێکدا بدوێ.

پرسی:" ئەرێ ئەم بەهەشتەی ئێوە چۆن چۆنییە؟ گەر بهێنێ ئەوا دەچین و دەیبینین!"

- " پڕە لەمەلایکەت و ڕۆحگەلی پیاوچاکان، خوداش لەژوور هەمووانەوەیە!"

- " ئەی بونیادەم لەو سەرەوە چ دەخوا؟ چ دەخواتەوە؟ چ لەباوەش دەگرێ؟"

- " کوفر مەکە. لەسەرەوە بونیادەم نان ناخوا، ناخواتەوە و چ کەسێك لە باوەشناگرێ، هەموو شتەکان ڕۆحن."

سوڵتان هەمدیس لە قاقای پێکەنینی دایەوە.

- " ڕۆح؟ مەبەستت لە هەوایە؟ بەهەشتەکەی خۆمان هەزارانجار لەوەی ئێوە باشترە. چیاگەلێك لەخواردنی خۆش، ڕوبارگەلێك لەشیر و هەنگوین و کچگەلێك کە دوای هەموو لێکالآنێك لەتەکیاندا، سەرلەنوێ پاکیژە دەبنەوە. ئیدی قەشە، خۆ شێت نەبووم بۆ بەهەشتەکەی تۆ بێم، لێمگەڕێ!"

فرانسیسکۆس لەتوڕەییدا قوولپی دەدا. لە بیری چووبۆوە لەکوێیە، بیری چووبۆوە کە سوڵتان دەتوانێ بەیەك ئیشارەت ملی بپەڕێنێ. بە بێ ترس کەوتە وەعزدان لەبارەی ئازارەکانی

مەسیح و زیندوو بوونەوە و ڕۆژی مەزن و ئەو دۆزەخەوە کە موسوڵمانانی تا ئەبەد تێدا دەسوتێنرێن. ئیدی دوای ئەوەی لە وەعزدانەکەیدا بە پەیڤی خودا سەرخۆش بوو، کەوتە چەپڵەلێدان و سەما کردن. پێدەکەنی، تەرتیلەی دەچڕی و فیکەی دەکێشا، هەڵبەت ئەقڵی لەدەسدابوو. سوڵتانیش تەماشایدەکرد و پێدەکەنی، ئەوسا ئەویش کەوتە چەپڵەلێدان و فیکەکێشان تا هانی فرانسیسکۆس بدا زیاتر سەما بکا.

لەناکاوێکڕا فرانسیسکۆس لەسەما کەوت. زەنگۆڵ زەنگۆڵ ئارەقەی پێدا دەڕژایە خوار و هاڵاو لە دەمییەوە دەهاتە دەرەوە.

سوڵتان گوتی:" قەشە بەرەکەتی منت بەنسیب بێ کە بەشی خۆم پێکەنیم، ئێستا هێوربەرەوە. قسەیەکیشم هەیە دەمەوێ پێتبڵێم، پێغەمبەری من حەزی لە عەتر و ژن و گوڵ بووە و ئاوێنەیەکی چکۆڵە و شانەیەك لەبەر پشتوێنەکەیدا بووە تا قژی پێدابێنێ، هەروەها حەزی بە جلکی جوانیش بووە. بەڵام دەڵێن پێغەمبەرەکەی تۆ پا پەتیی، خۆنەشتوو، بە قژی شانە نەکراوەوە گەڕاوە و جبەکەی هەزاران پینەی

پێوەبووە و دەشڵێن هەر هەژارێك پینەیەكی داوەتێ. ئەوە ڕاستە؟"

فرانسیسكۆس بە ئەفسونەوە هاواریكرد:" ئەوە ڕاستە! ئەوە ڕاستە! ئاخر ئەو هەژاریی پۆشیبوو، هەموو خەم و عەزابی دونیای پۆشیبوو!"

سوڵتان ڕیشی هەڵگڵۆفت، ئاوێنەیەكی چكۆڵەی لەبەر پشتوێنەكەی دەرهێنا و سمێڵی سڕی، ئەوجا سەبیلێكی درێژی بەدەستەوە گرت كە سەرێكی عەنبەرینیی هەبوو. منداڵێك كڕنۆشی برد و سەبیلەكەی بۆ داگیرساند. چەند جارێك دوكەڵەكەی هەڵمژت و بە خۆشحاڵییەوە پێڵووی لێكنا. فرانسیسكۆس ڕوویكردە من و بە چرپە گوتی:

- " برا لیۆن ئەمە ساتەوەختێكی جوانە بۆ مردن. ئامادەیت؟ دەنگی كردنەوەی دەروازەكانی بەهەشت دەبییەم!"

وەڵامیمدایەوە:" برا فرانسیسكۆس بۆچی مردن؟ چاوەڕێكە!"

سوڵتان چاوانی كردنەوە.

گوتی:" محەممەد، دروودی خودای لەسەربێ، بە تەنێ هەر پێغەمبەر نەبوو، بەڵکو ئینسانیش بوو. حەزی لەوەبوو کە ئینسان حەزی لێیبوو، ڕقی لەوەبوو کە ئینسان ڕقی لێیبوو، هەر لەبەرئەوەیە سوژدەی بۆ دەبەم و بەرز و پیرۆز ڕایدەگرم و منیش وەکو ئەو دەگەڕێم. بەڵام پێغەمبەرەکەی ئێوە لە بەرد و هەوا بوو. پێغەمبەرێکی لەو جۆرە بەکەڵکی من نایەت."

ئەوجا ڕوویکردە من.

- " ئەی تۆ قەشە، دەی قسەیەك بکە با گوێم لەدەنگت بێ!"

گوتم:" من برسیمە!"

سوڵتان قاقا پێکەنی و دەستی بەیەکدا ماڵیی، ئەو دوو قولەڕەشەی کە ئێمەیان هێنابوو بۆ ئەوێ، هاتنە ژوورەوە.

سوڵتان ئەمریکرد:" خواردنیان بدەنێ. سینییەکیان لە فڕنەکە بۆ دەربێنن، پاشان ڕێگەیان بدەن بڕۆن و مەسیحییەکان، ئەو وێنەپەرستە کافرانە بدۆزنەوە. ئەم فەقیرانە شێتن، هەر تەواوێك شێتن، ئێمەیش دەبێ چاومان لێیانبێ و ڕێزیان بگرین!"

شارەکە تەژی بوو لە خەڵکی خۆرهەڵاتیی و لە بۆگەنیی، لاشەی نەنێژراو لەجاددەکاندا کەوتبوون، لاشەی ئەسپ کەوتبوو بە زگی هەڵدراوەوە، دەروێشەکان لەبەردەم مزگەوتەکاندا زیکریان دەکرد و چەقۆی درێژیان بەسەری خۆیاندا ڕۆدەبرد و خوێن بە جبە سپییەکانیاندا دەهاتە خوارەوە. مناڵانی قەڵەو لە چایخانەکاندا گۆرانی دوور و درێژی خۆرهەڵاتییانەیان دەچڕی و ئامێرێکی سەیری لاکێشەییان لەگەڵ دەژەند کە پێیاندەگوت تەنبورر. ژنانی سەراپا پۆشراو لەوێوە تێدەپەڕین و بۆ ساتێك بۆنی میسك لەو هەوا تاعوناوییەدا بڵاودەبۆوە.

ئێمە کەپوومان گرتبوو تا ئەو بۆنە هەڵنەمژین. بەدوای دوو قوولەڕەشەکەوە بە کۆڵانە باریکەکاندا بە خێرایی بەرەو دەرەوەی شار دەڕۆیشتین. قوولەڕەشەکان ڕاوەستان، دەستیان ڕایەڵکرد و ئاماژەیان بۆ دوور کرد، بۆ ئەودیو گردۆڵکەیەکی لمین. هاواریانکرد:" ئەوە مەسیحییەکانن!" وایانگوت و ددانە سپییەکانیان لەبەر هەتاودا دەبریسکایەوە، ئەوجا دوو مشتەکۆڵەی توندیان بەپشتماندا کێشا و بە ڕاکردن گەڕانەوە.

به بێدەنگیی ملی ڕێگەمان گرتەبەر، فرانسیسکۆس وەك بڵێی دەمی مۆری لێدرابێ، داخراو و لە عەردەکەی دەنۆڕی و لەفیکرەوە چووبوو. بەڵام من بە چاوانێکی زەقەوە بە هەموو لایەکدا دەمنۆڕی، دونیام زۆر گەورە دەهاتە پێشچاو، هەزارەها میل دوور لە ئاسیزییەوە، ڕۆحگەلێکی بێشومار لێرە لەگوناهدا دەژیان و هەرگیز ناوی مەسیحیان نەبیستبوو. ئاخۆ چۆناوچۆنیی بتوانین وەعزی پەیڤی خودا بۆ ئەو هەموو ڕۆحە بدەین؟ ژیان کورتە و ئێمە پیاڕاناگەین، دونیا بێ کۆتاییە و ئەدی یەکەمجار لەکوێوە دەسپێبکەین؟

بەردەممان ئەرزێکی تەختانیی لمین بوو. تەیری سەیر و ڕەنگ سوور و ژێر زگ سپیی بەژوور سەرماندا دەفڕین، لە دواشمانەوە هەراو زەنای ئەو شارە موسوڵماننشینە دەهاتە گوێ و لەودیو گردۆڵکە لمینەکەی پێشیشمانەوە، دەنگی تەپڵ و حیلەی ئەسپ دەبیسترا. وردە وردە لە سوپاکەی مەسیحیان نزیك دەبووینەوە کە چەند مانگێك بوو ئەو شارەی کافرانیان گەمارۆدابوو.

لەناکاوێکڕا فرانسیسکۆس ڕاوەستا.

گوتی:" برا لیۆن کاتێك بۆ نیشتیمان دەگەڕێینەوە - گەر بگەڕێینەوە - هەر هەژارێك ببینم داوای پینەیەکی لێدەکەم و جبەکەمیان لیٚ دروستدەکەم. سوڵتان ڕاستدەکا."

- " برا فرانسیسکۆس هەرزان نەجاتمان بوو!"

وەڵامیدامەوە:" بەڵام هەلێکمان بۆ چوونە بەهەشت لەدەسچوو!"

هەنووکە گەیشتبووینە گردۆڵکە لمینەکە. لەخوارەوە هۆبە ڕەنگاورەنگ و بە یەکداچووەکانی سوپاکەی مەسیح هەڵدرابوون.

*

حەز ناکەم ئەو ڕۆژ و مانگانە وەبیرخۆبێنمەوە. هێشتا ژاوەژاوی ئەو ڕۆژ و مانگانە لە گوێمدا دەزرنگێتەوە و کاسم دەکا. کاتێك گەیشتینە ئەو دەشتاییەی کە جەنگاوەرانی مەسیح خێوەتەکانیان لێهەڵدابوو، خودایە چ بۆگەنییەك چوو بەسەرماندا، خودایە چ گۆرانیگەلێکی بێشەرمانە و چ کوفرکردنێك چوو بە گوێماندا. پێدەچوو فرانسیسکۆسی فەقیر

گوێی ئاخنیبێ تا گوێی لە هیچ نەبێ. باشە جەنگاوەرانی مەسیح ئاوهایین؟ باسی ئەو شاڵاوی تاڵانکارییەیان دەگێڕایەوە کە ئەنجامیاندابوو، باسی ئەو ژنانەیان دەگێڕایەوە کە بەدیلیان گرتبوون و باسی ئەو عارەبانەیان دەگێڕایەوە کە قەتڵوعامیان کردبوون، بەڵام هەرگیز ناوی مەسیحیان بە زاردا نەدەهات. نازانم چەند هەفتە لەوێ لەلایانماینەوە. فرانسیسکۆس دەچووە سەر بەردێك و وەعزی پەیڤەکانی خودای دەدا، لەبارەی مەرقەدی پیرۆز و ڕوحمی خوداوە دەئاخافت، بەڵام جەنگاوەرانی مەسیح بەلایدا تێدەپەڕین، هەندێکیان تەنانەت بۆ یەکجاریش ئاوڕیان نەدایەوە تەماشایەکیشی بکەن، ئەوانەیشی کە دەوەستان بۆ ئەوە بوو پێی پێبکەنن و لمی تێبگرن.

هەمدیس شەڕ هەڵایسایەوە. مەسیحییەکان پەلاماری سەنگەرەکانیاندا و بەرەو شوراکان چوون، پیایاندا هەڵگژان و دابەزینە ناو شارەوە، ئیدی تاڵانیی و خوێنڕێژیی دەستی پێکردەوە. فرانسیسکۆس دەگریا و ڕایدەکرد و سوێندی جەنگاوەرانی مەسیحی دەدا کە ڕوحم بنوێنن، بەڵام ئەوان

بەسەریدا دەیانقیژاند و پاڵیان پێوەدەنا و ئەوجا دەکەوتنە شکاندنی دەرگاکان. هەرگیز ناتوانم زریکەی ژنان و نەڕەی ئەو پیاوانەم بیرچێتەوە کە شەلاڵی خوێن کران! ڕوباری خوێن بەخوڕ دەڕژا، بۆ هەر کوێ دەڕۆیشتیت پێت بەر سەرێکی بڕاو دەکەوت. هەوا تەژی بوو لە گریان و زریکە.

گەرمایەکی خنکێنەر بوو. ڕوخساری ئاسمان شەلاڵ بوو بە دوکەڵی خانووی سووتاو و لاشەی برژاو. ئالای مەسیح بە کۆشکەکەی سوڵتانەوە دەشەکایەوە، بەڵام خودی سوڵتان توانیبووی خۆی هەڵبداتە سەر ئەسپێکی تیژڕۆ و هەڵبێت و ژنگەل و سەروەت و سامانەکەی جێبێڵێ. فرانسیسکۆس لەبەر دەروازەی کۆشکەکەدا دەکەوتە سەر چۆك، دەستی بۆ ئاسمان هەڵدەبڕی و لەخودا دەپاڕایەوە کە ڕووی خۆی لە (دامیێتێ) وەرگێڕێ و نەبینێ کە لێرە لەسەر عەرد، جەنگاوەرەکانی چ دەکەن. فرمێسك بە چاوانیدا دەڕژایە خوارێ و هاواریدەکرد:" خودایە، خودایە ئینسان لەم قەسابخانەی جەنگەدا بۆتە ئاژەڵێکی دڕندە، بۆتە ئاژەڵێکی تینوو بەخوێن، ئیدی ئەو ڕوخسارەی دۆڕاندووە کە تۆ پێتبەخشیوە و لەبری ئەوە

ڕوخساری گورگ یاخۆ ڕوخساری بەرازێکی پیسی پۆشیوە. خودایە ڕوحمی پێبکە. خودایە ڕوخساری ئینسان، ڕوخساری خۆتی بدەرەوە!"

پیرەمێرد و پیرێژنان و ئەوانەی کە نەخۆش بوون لەمزگەوتێکدا کۆببوونەوە. فرانسیسکۆس دەچوو بۆ لایان و لەلایان دەمایەوە و دڵی دەدانەوە. زوربەیان بەهۆی نەخۆشییەوە کوێر ببوون، خوێن و جەراعەت لەچاوانیانەوە دەڕژایە خوار. فرانسیسکۆس دادەنەوێوە، دەستی دەنایە سەر پێڵووی نەخۆشەکە و لە خودا دەپاڕایەوە شەفای بدا. دەیگوت:" خودایە، ئەمانیش ئینسانن، زارۆکی خۆتن، ڕوحمیان پێبکە!" ئەوجا فووی لە چاوانیان دەکرد و پەیڤی دڵنەوایی و ئەڤینی بەگوێیاندا دەچرپاند. تا ئیدی ڕۆژێك چاوانی فرانسیسکۆسیش نەخۆشییەکەی بۆ گوێزرایەوە، سوورهەڵگەڕاو کەوتە برژانەوە، دواجار ڕوناکیی چاوانی کوژایەوە و نەیدەتوانی بە تەنێ ڕێبکا، من دەستیم دەگرت و ڕێنوێنیم دەکرد.

گوتم:" برا فرانسیسکۆس پێمگوتیت لێیان نزیکمەبەوە و دەستیان تێوە مەدە!"

وەڵامیدامەوە:" تۆ زیاد لە پێویست ئاقڵێت برا لیۆن، ئەوەی تۆ دەیڵێت لەوە زیاترە کە ئەقڵ داوایدەکا. کەواتە تۆ ناتەوێ باز بدەیت؟ دەتەوێ هەر بڕۆیت و هەمیشە سەرسم بدەیت؟"

- " برا فرانسیسکۆس بازی چی؟"

- " باز بەسەر ئەقڵی خۆتا، باز لە فەزادا!"

ناتوانم و هەرگیزیش نامەوێ ئەوە بکەم. ئاخر من لە ژیانمدا تەنێ بازێکمداوە، ئەویش ئەو بازە بوو کە دووی فرانسیسکۆس کەوتم، ئیدی ناتوانم بازێکیتر بدەمەوە .... زۆر جاران خۆشحاڵم بەوەی کە ئەو بازەم داوە و زۆر ساتەوەختیتریش لێی ژێوانم. ئای، سروشتی من لەگەڵ بوون بە قەدیسدا نایەتەوە.

ڕۆژی دواتر پێیگوتم:" برا لیۆن دونیا گەورەیە، لەودیو عارەبەکانەوە قوولەڕەشەکان هەن، لەولا ئەوانیشەوە جۆرە خەڵکانێکی بونیامخۆر هەن، دوور لەودیو ئەوانیشەوە زەریایەکی بێسنوور کە بەستوویەتیی و بووەتە شەختە و

دەتوانیت بەسەریدا بڕۆیت. ئاخر چۆناوچۆنیی دەتوانین پیاڕابگەین کە ئەو پەیامە خۆشە، پەیامی هاتنی مەسیح بۆ دونیا بە گوێیاندا بدەین؟"

- " برا فرانسیسکۆس نیگەران مەبەو کات بەشدەکا، بەشی هەموو شتێك دەکا!"

فرانسیسکۆس لەبەرخۆوە گوتی:" کات ... کات ... بەڵام ئەوکات ئیتر ئێمە نەماوین."

- " برا فرانسیسکۆس ئەوکات تۆ لە ئاسمانیت و دەتوانیت ببینیت. هەڵبەت تۆ بەسەر ئەسپی زەمەنەوەیت و دەیئاژوویت!"

فرانسیسکۆس هەناسەی هەڵکێشا.

گوتیی:" برا لیۆن، جارێکیان زاهیدێك هەبوو مرد و بەرەو ئاسمان بەرزبۆوە. کە سەرکەوتە سەرێ، ڕێك بەرەو باوەشی خودا ڕۆیشت و بە بەختەوەریی تەواوەتی گەییشت. بەڵام ڕۆژێکیان بەسەر ئەرزدا دانەوێوە و گەڵایەکی سەوزی بینی. گوتی:(خودایە، خودایە، ڕێگەم بدە بڕۆمەوە سەر ئەرز و

جارێکیتر دەست لەو گەڵا سەوزەوە بدەم! برا لیۆن تێگەیشتیت؟

وەڵامیم نەدایەوە، بەڵکو لەرز دایگرتم. ئای لەڕاستیدا چەند بەهێزە گوڕی ناو ئەو گەڵا سەوزە!

*

هاوین تێپەڕی و پاییز هات.

- " برا فرانسیسکۆس، ئیتر وا پاییزە. کەنگێ ڕێگە دەگرینە بەرو دەڕۆین؟ من بەعەزرەتەوەم بگەڕێمەوە بۆ ئەو شوێنەی کە لێی لەدایکبووین. ئاخر ئێرە دونیایەکیترە، ڕەنگە خودایەکی تریشی لێبێ. وەرە و با ڕێگە بگرینە بەر و بڕۆین!"

وەڵامیدامەوە:" برا لیۆن، کاتێك دوو ڕێگە لەبەردەمی خۆتا دەبینیتەوە و تۆ دەبێ یەکێکیان هەڵبژێریت، دەزانیت کامیان ڕێگە ڕاستەکەیە؟ دەزانیت کامیان ئەو ڕێگەیەیە کە دەتباتەوە لای خودا؟"

- " ئەدی برا فرانسیسکۆس کامەیانە؟"

- " سەختترین و لێژترینیانە. لێرە ژیان سەخت و ناهەموارە، کەواتە لێگەڕێ با هەر لێرە بمێنینەوە!"

هەموو ڕۆژێك دەڕۆیشت و وەعزی بۆ پەیڤەکانی خودا دەدا، بەڵام کەس ڕانەدەوەستا گوێی بۆ ڕادێرێ. هەمووان فیکر و داڵغەیان لای پەلاماردانی ئۆرشەلیم و تاڵانکردنی بوو.

فرانسیسکۆس نائومێدانە پێیدەگوتن:" براکانم بیر لە مەسیح ناکەنەوە؟ براینە ئێوە لەوپەڕی دونیاوە هاتوون تا مەرقەدەکەی وی ڕزگارکەن، ئاخر ئێوە بۆ ئەوە هاتوون!"

بەڵام خەڵکەکە بەو دواییە کەوتبوونە گاڵتەپێکردنی، جبەکەیان ڕادەکێشا و بەردیان تێدەگرت، دەیاندا لە قاقای پێکەنین کاتێك لە شەقامەکاندا دەردەکەوت و زەنگۆڵەی بزنەکەی ڕادەوەشاند. بەڵام ئەو شادومان بوو بەوەی کە لەلایەن خەڵکییەوە سوکایەتی و گاڵتەی پێبکرێ، ئەمیش لەگەڵیاندا پێدەکەنی و لە چەقی جاددەکەدا دەکەوتە سەما کردن و وەعزدان.

- " من گاڵتەگێڕیی خودام، گاڵتەگێڕی خەڵکم، دەی وەرن و پێبکەنن!"

ڕۆژێکیان لەبەر دەروازەیەکدا ڕاکشابووین، کاتی نیوەڕۆ و دونیا گەرم، ئێمە ماندووبووین و یەکسەر خەومان لێکەوت. لە شیرینە خەودا و لە ناکاوێکڕا گوێم لە فرانسیسکۆس بوو ڕاپەڕی و هاوارێکیکرد. چاوانم کردنەوە و منیش هاوارێکم کرد. دوو جەنگاوەری مەسیح هەر بۆ ئەوەی سەر بکەنە سەری فرانسیسکۆس، قەحپەیەکی ڕووت و قووتیان لەپاڵێدا خەواندبوو! بێشەرمانە دەستیکردبووە ملی فرانسیسکۆس و ئەمیش بەهەڵلەرزینەوە ڕاپەڕی. کیژەکە دەستی ڕایەڵکرد و بانگی فرانسیسکۆسی کرد و بەدەنگێکی هەوەسبازانە گوتی: " وەرە، وەرە، من بەهەشتم، وەرە ژوورەوە!"

فرانسیسکۆس بۆ ئەوەی نەیبینێ، دەستی بە چاوانییەوە گرت، بەڵام لە ناکاوێکڕا سۆزی بەرامبەری جووڵا.

پێیگوت:" خوشکێ، خوشکی سۆزانیی، بۆچی ناتەوێ ڕۆحی خۆت ڕزگارکەیت؟ ئاخۆ چ مەیلێکت بۆ ڕزگاربوون نییە؟ بە درێژایی ئەو ساڵانەی کە جەستەی خۆت تەسلیمی پیاوان کردووە، ئاخۆ چ مەیلێکت بۆ ڕزگاربوون نەبووە؟ ڕێگەم

بده دەست بنێمە سەر سەرت و لە خودا بپاڕێمەوە ڕوحمت پێبکا!"

ژنەکە لە قاقای پێکەنینیدا.

- " قەشە دەی دەستت بخە سەر سەرم، دوعای خۆت بکە و خوداکەت بانگکە تا بێتە خوارەوە و موجیزەی خۆی بنوێنێ!"

فرانسیسکۆس دەستی نایە سەر قژی ڕەش و ژاکاوی ژنە و چاوانی بۆ ئاسمان هەڵبڕین.

لەبەرخۆیەوە گوتیی:" مەسیح تۆ کە لە پێناوی هەژاراندا نازیلْ بوویت، لە پێناوی گوناهباران و سۆزانییەکاندا نازیلْ بوویت، دەی ڕوحم بەم ژنە ڕووتوقووتە بکە. لە قوڵاییڕا ئەم ژنە خاوەن دڵێکی میهرەبانە، بەڵام ئیدی ئەو ڕێگە خەراپەی گرتۆتەبەر. دەست ڕایەڵکە و بەرەو ڕێگەی ڕزگاربوون ڕێنوێنیی بکە!"

ژنەکە چاوی لێکنا. هێور هێور ڕوخساری نەرم بوو، بە دڵنیياییەوە هەستی بەو هێزە پیرۆزە کردبوو کە لە دەستی فرانسیسکۆسەوە دەڕژایە خوارێ بۆ ناو سەری، بۆ ناو دڵی، بۆ تەواوی ناخیی. ئیدی لە ناکاوێکڕا کوڵی گریانی بەربوو.

فرانسیسکۆس دەستی کێشایەوە و نیشانەی خاچی بەسەر ئەو جەستە ڕووتوقووتەدا کێشا.

پێیگوت:" خوشکەکەم مەگری. خودا میهرەبانە، دەبووریٚ. بیرتدیٚ کە وی کاتێك لەسەر عەرد بوو چیی بە سۆزانییەکە گوت. پێیگوت: تۆ دەبەخشرێیت، لەبەرئەوەی زۆرێکت خۆشویستوون!"

سەربازەکان کە بەدرێژایی ئەو ماوەیە لەوێدا ڕاوەستابوون و پێدەکەنین، هەنووکە کەوتنە فیکەلێدان بۆ ژنەکە و سوکایەتیی پێکردنی. بەڵام ئەو بەخێرایی جلکەکانی لەسەر ئەرزەکە هەڵگرتنەوە، توند لەخۆیەوە پێچاو ئەوجا بەسەر پای فرانسیسکۆسدا کەوت.

گوتی:" من گوناهبارم، چ دەیرێکت هەیە بۆ من؟ بمبە بۆ ئەویٚ!"

- " خوشکەکەم هەموو دونیا دەیرە، تۆ دەتوانیت لەنێو خەڵکیشدا وەك زاهیدێك بژیت. بڕۆ و دەرکی ماڵەکەت لەسەر خۆت داخە و مەترسە، خودات لەگەڵە!"

*

زستانمان بەسەردا هات. سوپا خێوەتەکانی پێچایەوە و بەرەو ئۆرشەلیم ڕیزی بەست. هەوری تەنك بە ئاسمانەوە دەبینرا، بە ڕۆژ پۆلە قەلەڕەش و شەوانەیش ڕەوە کەمتیار دوای سوپا جەنگاوەرەکەی خودا دەکەوتن. ئێمەیش بە خێرایی بە دوای سوپاکەدا دەڕۆیشتین. من دەستی فرانسیسکۆسم گرتبوو، چاوانی چکۆلەتر ببوونەوە، ببوونە دوو درزی سووری باریك و وەك بڵێی چینێك شەختەیان لەسەر نیشتبێ و دونیایان لێ تاریك کردبێ.

سێیەمین ڕۆژ بەیانییەکەی شەکەت و ماندوو بە عەردەکەدا کەوت.

- " برا لیۆن، ئیتر تەواو پێم نەما. حەزدەکەم هەتا ئامانج بڕۆم بەڵام ناتوانم ببینم!" وایگوت و پێوپلی پیشاندام کە خوێن و جەراعەتێکی زەردیان لێوە دەهاتە دەرەوە.

هەناسەیەکی هەڵکێشاو گوتی:" برا لیۆن، وەك بڵێی ئەم برینانە کەم نەبووبن، ڕۆحگەلی شەیتانیی نویٚ لە ناوەوەمڕا هەستاونەتە سەر پا!"

نەمویٚرا لیٚی بپرسم، خەریکبوو پیٚیبڵیٚم مەزەندەم کردووە ئەو شەیتانە نوێیانە کە .... بەڵام بیٚدەنگ بووم.

لمیٚکی بیٚ سنوور گەمارۆی دابووین. سوپاکە دیارنەما، دوور زۆر دوور لە بیابان، هەورەکە چڕ ببۆوە و خۆر دیار نەمابوو. دوور لای چەپمانەوە زەریا پرشنگیدەدا، فرانسیسکۆس بوورایەوە، دانەویمەوە و کردمە کۆڵ، ئیدی بە هەرچی هیٚزیٚك کە تیامدا بوو گوڕمدایە خۆم و خۆم بەرەو زەریا کیٚشکرد. بۆ نیوەڕۆ گەیشتینە کەنار، کەشتییەك کە خاچیٚکی ڕەش لە پیٚشەکەیدا بوو لەویٚدا لەنگەری گرتبوو، چ هەوای نەدەهات و چارۆکەکەی شۆڕببۆوە. چەند ماسیگریٚك تۆڕەکانیان ڕادەکیٚشایە دەریٚ، بە دریٚژایی کەنارەکە چەند خانوویەکی گچکە هەبوون کە بە خشت و کاو زیخ ڕۆنرابوون. دوور لەولاتریشەوە، زەریا بوو، زەریای شینی سەوزباو.

فرانسیسکۆسم لە کەنار دانا و ئاوی زەریام پرژاند بە دەموچاویدا، چاوانی کردنەوە.

تەژی لە پەرۆشیی گوتی:" زەریا؟ زەریا؟"

- " بەڵێ برا فرانسیسکۆس زەریا. ئیدی ئێمە دەگەڕێینەوە!"

هیچی نەگوت، چ بەرهەڵستییەکی نەنواند. ئەوم جێهێشت و بەرەو لای کەشتییەکە ڕامکرد. ناخودای کەشتییەکەم بینی و بەسەر پایدا کەوتم.

باوەشمکرد بە ئەژنۆکانیدا و گوتم:" گەر بۆ نیشتیمان دەگەڕێیتەوە، ئەوا بمانبەوە! چ پارەمان پێ نییە بتدەینێ، خودا دەتداتێ!"

- " کەی دەمداتێ؟"

- " لەو دونیا، لەو دونیای ڕاستەقینە."

ناخودا پێکەنی.

- " کەرە مەمرە بەهارە، ئیتر بۆ خۆت بکەوە وێنجە خواردن! خودا مشتەرییەکی گەلێك خەراپە و زۆر قەرزارمە، تا ئێستا نەمدیوە دەست بە باخەڵیدا بکا!"

هەمدیس گوتمەوە:" بمانبەوە! بیر لە دۆزەخ بکەوە، بیر لە بەهەشت بکەوە، دوو ڕێگەت لەبەردەمدایە، هەڵبژێرە!"

ناخودا بەبێزارییەوە چنگی بەڕیشیدا کرد.

- " قەشە گوێڕادێرە. ئەوە سێ ڕۆژە لێرەدا بێ ئیش چاوەڕێ دەکەم بای گونجاو هەڵکا و کەچی هیچ. باشە تۆ و هاوڕێکەت کە ئاوها سەودا و مامەڵە بەخوداوە دەکەن، لێی بپاڕێنەوە کە با هەڵکا و چارۆکەکەم بخاتە جووڵە؟ گەر ئەو بایەم بۆ تەگبیرکەن، ئەوا سواری کەشتییەکەتان دەکەم، جگە لەوە بەهیچ نرخێکیتر ناتانبەم. دەی ئێستا بچۆ بۆ لای هاوڕێکەت و بکەونە دوعاکردن!"

بە پەلە گەڕامەوە لای فرانسیسکۆس. گەر فرانسیسکۆس بیەوێ لە خودا بپاڕێتەوە، ئەوا هەڵبەت خودا گوێی لێدەگرێ.

-" برا فرانسیسکۆس، کەشتییەکی لای دەڤەرەکەی ئێمە لێرە لەنگەری گرتووە. خاوەنەکەی دەڵێ لەگەڵ خۆم دەتانبەم گەر لەخودا بپاڕێنەوە بای گونجاو هەڵکا. دەی تۆیش دەست بۆ ئاسمان هەڵبڕە و هاوار بۆ خودا بەرە!"

وەڵامیدامەوە:" برا لیۆن من تەنێ باوەڕم بە موجیزەی دڵ هەیە، ئیتر لەوە بەدەر داوای شتێکی ترم لێمەکە، چونکە ناتوانم."

بە قیرسیچمەیی گوتم: " هاوار بۆ ئاسمان بکە و هەر هاوارکە و گوێی لێت دەبێ!"

فرانسیسکۆس گەرچی نیوە مردوو بوو، کەچی قینج و قیت هەستایە سەرپێ و ملی گرتم.

- " برا لیۆن تووڕەم مەکە، لێکدا لێکدا داوام لێمەکە هاوار بۆ خودا بەرم و بڵێم: بێنە! بێنە! بێنە! بۆچی تۆ وا دەزانیت خودا چ ئیشێکی تری نییە بیکا جگە لەوەی نان و جلکی گەرم و بای گونجاو ببەخشێ؟ ئەو خۆی فڕێیداوینە ئەم بیابانەوە و هەموو هیلاکیشمان بە هەدەر چوو، ئەوە خواستی خۆیەتی. یەك باڵی ڕەشی لەسەر چاوانم داناوە و ڕۆژی ڕوناکی لێ تاریك کردووم، ئەوە خواستی خۆیەتی. کەشتییەکی هێناوەتە بەر دەستمان بەڵام چ بایەکی گونجاو نییە فوو بەچارۆکەکەیدا بکا، ئەوە خواستی خۆیەتی. چما دەتەوێ حیساب و کیتابی لەگەڵدا بکەین؟ ئەوا ئێستایش هاتوویت و

دەڵێیت با لێی بپاڕێینەوە تا خواستی خۆی بگۆڕێ! برا لیۆن بێدەنگ، دەستت بە نیشانەی خاچ دانێ و شوکری خودا بکە، ئەو کەنگێ بیەوێ وەکی برسێتیی یان وەکی بای گونجاو یاخود وەکی تاعون بە سەرماندا هەڵدەکا!"

سەرم سوڕما کە گوێم لە فرانسیسکۆس بوو بە ئاوها نەغمەیەکی تووڕە دەدوا. دانەویمەوە و دەستیم ماچکرد و هیچم نەگوت. بەڵام ئەو تێگەیشت نیگەرانی کردووم و ژێوان بۆوە.

- " برا لیۆن ببوورە، ئەو ڕۆحە شەیتانییە نوێیانەی ناوەوەم، دڵ و زوبانیان ژەهراویی کردووم!"

ئەو ڕیز ڕیز دەدوا و بیرم نایەت چی تری گوت، لە زەریام دەنۆڕی و دەگریام. ئەو کاتەی من دەمنۆڕی و دەگریام، زەریا وردە وردە جوڵەی تێکەوت و کەوتە شەپۆلدان. سینگی نەرم نەرم بۆوە و بایەکی گەرم لە باشوورەوە هەڵیکرد. یەکسەر فرانسیسکۆس لە قسان ڕاوەستا. بایەکی گونجاو هەڵیکردبوو، منیش بینیم کە چارۆکەی کەشتییەکە جوڵەی تێکەوت و

ئاوسا. ناخودای کەشتییەکە خۆشحاڵ و خەنیی هاواریکرد:" هێی قەشەکان!"

دانەویمەوە و چوومە ژێر باڵی فرانسیسکۆس.

- " برا فرانسیسکۆس، بای گونجاو هەڵیکردووە، ئەوە ناخودای کەشتییەکە بانگماندەکا. دەی وەرە و با بڕۆین!"

فرانسیسکۆس لەبەرخۆوە گوتی: " بونیادەم لێی دەپاڕێتەوە و ئەو گوێی لێ ڕاناگرێ، بونیادەم لێی ناپاڕێتەوە کەچی گوێی لێی ڕادەگرێ. سوپاس و شوکور بۆ ناوەکەی! بەڵێ، دەی با بڕۆین!"

کاتێك سواری کەشتییەکە بووین و چوار مشقی لە پێشی کەشتییەکەدا دانیشتین و لە کەنارەکانی عارەبستانمان دەنۆڕی کە دوور دەکەوتەوە، فرانسیسکۆس دەستی لەسەر ئەژنۆم دانا.

- " برا لیۆن، کاتێك ئێمە لە خودا دەپاڕێینەوە نابێ داوای هیچی لێبکەین، هیچ شتێك. هەرچەندێك زیاتر زەمەن دەگوزەرێ، زیاتر تێدەگەم لەوەی کە ئەو حەزی بە گریان و کڕوزە کڕوز و سواڵکردن نییە. برا لیۆن من پێموایە ئێمە زۆر

دەگرین و دەکرووزێینەوە، ئێمە زۆر سواڵدەکەین. ڕۆژێکیان بۆ یەکەمجار دەنگێکم ژنەفت، دەنگێك کە هاواری لێکردم:

(ڕێگەکە، ڕێگەیەکی ترە!) کام ڕێگە؟ برا لیۆن لەوە زیاتر نازانم، لەوە زیاتر ناتوانم چ شتێك جیاوەکەم. دەی با بزانین چۆن دەبێ!"

زەریا بۆنێکی خۆشی لێهەڵدەسا. کەشتییەکە بە چارۆکەی پڕەوە دەڕۆیشت. وای ... ڕێگەی بەرەو ماڵەوە بوونەوە چەندێك جوان بوو. ڕۆژان و شەوان وەکی بروسکەی خێرای ڕەش و سپیی تێدەپەڕین. من لەپێشی کەشتییەکەدا پاڵم بە گلۆڵەی گوریسەکانەوە دا و بیرم لەهەموو ئەو هیلاکییە بەهەدەرچووەمان دەکردەوە. فرانسیسکۆس ڕاستدەکا، سوڵتان نەبووە مەسیحیی و هەموو فرمێسك و پەیڤەکانی فرانسیسکۆس بێسوود بوون. جەنگاوەرە مەسیحییە زرێپۆشەکان گوێیان بۆ ڕادێرا و ئەوجا بێشەرمانەش کەوتنە تالانکاریی و خوێنڕێژیی و بیریان چووبۆوە بۆچی هاتوون. ئایا ئەمە خواستی خودا بوو؟ بۆچی؟ بۆچی؟

نائومێدانە پرسیارم لەخۆم دەکرد، پرسیارم دەکرد و نەمدەتوانی چ وەڵامێك پەیداکەم، جورئەتیشم نەدەکرد لابکەمەوە و لە فرانسیسکۆس بپرسم کە لە لامەوە ڕاوەستابوو. لەبەرئەوەی شەوێکم بیرهاتەوە کە ئێمە لەژێر تریفەی مانگدا گوێمان لە بولبولێك بوو دەیچریکاند، هەردووکمان هەستاینە سەرپا، هەناسەمان لەخۆ بڕی و گوێمانڕادێرا.

فرانسیسکۆس بە ئەسپایی گوتی:" برا لیۆن ئەوە خودایە، ئەوە خودایە لە گەرووی ئەو بولبولەدا دانیشتووە و گۆرانی دەچڕێ!"

هەر کە فرانسیسکۆس ئەوەی گوت، بولبولەکە لەسەر پەلکی درەختەکەوە هەڵفڕییە سەر عەردەکە، فرانسیسکۆس دانەوێوە و لەنێو لەپی خۆینا، بولبووڵەکە هەموو دەنوکی خوێناویی بوو.

فرانسیسکۆس ملە چکۆڵە هێشتا گەرمەکەی بولبولەکەی ماچکرد و گوتی:" لەبەر گۆرانیی چڕینی زۆر مرد!"

بەڵام من تووڕە بووم و گوتم:" ئاخر بۆچ دەبێ ئەم بولبوولە خاوەن گەرووە چکۆڵە گەرمە بمرێ؟ بۆچ دەبێ چاوانی ئینسان ببنە خۆڵ؟ بۆچی؟ بۆچی؟"

فرانسیسکۆس برۆی گرژ کرد.

گوتی:" بۆچی، بۆچی ئینسان هێند بێ چاو و ڕووە کە پرسیار دەکا؟ پێتوایە خودا دەبێ وەڵامیبداتەوە؟ بێدەنگبە و لە پرسیاری بێشەرمانە گەڕێ!"

وا ئەلعانیش، لەسەر کەشتییەکە هەمدیس بیر و خەیاڵات ڕاستبوونەوە و پرسیاردەکەن. منیش قسەکانی فرانسیسکۆسم بیرکەوتەوە و بێدەنگ بووم.

ئیدی بەیانییەکیان کەناری نیشتیمان وەدیارکەوت، فرانسیسکۆس بەبێزارییەوە لێم نێزیك بۆوە.

- " برا لیۆن خەونێکم بینیوە، خودا بکا نەیەتەدی!"

وەڵامیمدایەوە:" هەموو خەونەکان لەخوداوە نین، برا فرانسیسکۆس مەترسە!"

- " لەخەونما ببوومە مریشك، پێشتریش ئەو مریشکەم لەخەونمدا بینیبوو، مریشکێك کە لەکولانەکەمدا هەڵنیشتبووم

و جوجەڵەکانم نابووە ژێر باڵم. لە ناکاوێکڕا بازێك لە ئاسمانەوە شاڵاوی هێنا، زۆر ترسام و لە حەژمەتا دەرپەڕیم و جوجەڵەکانم بە تەنهاو بێپشت و پەنا جێهێشتن. ئیدی بازەکە هات و بە چەنگاڵەکانی جوجەڵەکانمی هەڵگرت و لێیدا فڕی!"

هیچم نەگوت. بەڵام لەرزێکم تێگەڕا و بەخۆم گوت، بێشك ئەو بازە ئێلیاس بووە.

فرانسیسکۆس هەناسەیەکی هەڵکێشا.

لەبەرخۆوە گوتی:" من نەدەبوو دوور کەوتمایەتەوە، نەدەبوو منداڵەکانم بێ پشت و پەنا جێهێڵابا. برا لیۆن دەبێ ئەو بازە کێ بووبێ؟"

- " برا فرانسیسکۆس چەند ڕۆژێکیتر لە پۆرتیۆنکولاین و دەبینین!"

زیاتر و زیاتر لە کەنار نێزیك دەبووینەوە. لەپێشی کەشتییەکەدا دانەویبووینەوە و تەژی لە پەرۆشیی لەکەنارمان دەنۆڕی. خانووەکان، دارزەیتون، دارهەنجیر و ڕەزەکان وەدیاردەکەوتن. سەرەتای بەهار بوو، زەرعاتەکان کەوتبوونە

گوڵکردن، عەرد بۆنێکی خۆشی لێهەڵدەسا، تەرخون و پونگە چرۆیان کردبوو.

فرانسیسکۆس گوتی:" ناتوانم نیشتیمان بە ڕوونیی ببینم، بەڵام هەست دەکەم کیژۆڵەیەکە و لەئامێزمدایە!"

پێمان نایە وشکانیی. فرانسیسکۆس دانەوێوە و هەروەها منیش دانەویمەوە و خاکەکەیمان ماچکرد. خاچمان کێشا و بە پەلە بەڕێکەوتین. خودایە چ خۆشییەکە گەڕانەوە بۆ نیشتیمان کە بەهار بێ و درەختەکان چرۆیان کردبێ! من دەستی فرانسیسکۆسم گرتبوو تا پێی هەڵنەنگوێ و نەکەوێ، هەردووکمان لەفیکرەوە چووبووین. ناو بەناو فرانسیسکۆس ڕادەوەستا، دەستی هەڵدەبڕی و ڕووەو باکوور، ڕووەو پۆرتیۆنکولا خاچی دەکێشا، وەك بڵێی دۆعای بۆ بکا، وەك بڵێی سوێندی پێ بخوا.

شەوێکیان کە لە کایانێکدا نوستبووین، تاریك و ڕوون خەبەری کردمەوە. بە ئارامیی گوتی: "هەمدیس خەونێکی ترم بینییەوە، نا، خەون نەبوو، بەڵکو بە چاوانێکی کراوەوە پۆرتیۆنکولام لەنێو درەختەکاندا بینی. سێ ڕۆحی شەڕانگێز

پەلاماریاندابوو، باڵەکانیان دەتگوت باڵی شەمشەمەکوێرەیە، چەنگاڵ و شاخیان پێوە و بەکلکە پێچاوپێچەکانیان خۆیان لە کڵێسا چکۆڵەکەمان و هۆدەکەمان دەئالآند. ئیدی من هاوارێکم کرد:(بەناوی مەسیح، ونبە ئەی ڕۆحگەلی پۆخڵ!) ئەوسا خاچم کێشا و ئیدی ئەوان ڕەوینەوە!"

بۆ ئەوەی هێوری بکەمەوە، گوتم:" برا فرانسیسکۆس ئەوە خەونێکی خێر و موبارەکە، خودا سەردەکەویٚ!"

فرانسیسکۆس خەنیی بوو. لەناوەڕاستی کایانەکەدا هەڵبەزێوە و کەوتە سەماکردن. بەڵام کوتوپڕ ترسێك ڕوخساری پۆشی، وەك بڵێی دیمەنێکی ترسناکی لە کایانە نیوە تاریکەکەدا بینیبیٚ. بە دەمدا کەوتە سەر ئەرزەکە و لەرز دایگرت.

بە ترسەوە هاوارمکرد:" برا فرانسیسکۆس، چ بووە؟ چ شتێکت لە فەزادا بینیی؟"

لەبەرخۆیەوە گوتی:" برا لیۆن، ڕوحم پێبکە، یارمەتیم بدە و لە دۆزەخ دەرمبێنە. وەرە دەچین بۆ سەر شاخێکی بەرزو لەویٚ

لەنێو بەفردا دەپارێینەوە. من بەرلەوەی برایان ببینم، دەبێ خودا ببینم، بۆ ئەوەی پاقژ ببمەوە!"

لەرزم لێهات.

- " ئاخر برا فرانسیسکۆس لەسەرمادا ڕەق دەبینەوە. هێشتا زستان تەواو نەبووە و لە شاخ هێندەی باڵای زەلامێك بەفر نیشتووە!"

فرانسیسکۆس سەری ڕاوەشاند.

- " برا لیۆن گەر ئیمانت نەبێ، ئەوا هەڵبەت لەسەرمادا ڕەق دەبیتەوە، بەڵام گەر ئیمانت هەبێ ئەوا ئارەقە بە جەستەتا چۆڕاوگە دەبەستێ و هەڵاو لە سەرتەوە هەڵدەسێ. خاچ بکێشە، ڕۆژ بۆتەوە، دەی با بڕۆین!"

کەوتینە ڕێ و بە چیاکەدا هەڵگڕاین، تا زیاتر سەرکەوتباین هەوا ساردتر دەبوو. من لەسەرمادا هەڵدەلەرزیم، گەیشتینە بەفر. پێوپلە پەتییەکانمان لە بەفردا ڕۆ دەچوو، یەکەمجار تا کلاوەی پێ و دواتریش تا قوولەپێ. بۆ ئێوارە گەیشتینە لوتکە.

لێی پرسیم:" برا لیۆن سەرماتە؟"

لێوم له سەرمادا شین هەڵگەڕابوو، تەواوێك ببوومە شەختەو نەمدەتوانی بدوێم. فرانسیسكۆس بە میهرەبانییەوە دەستی كێشا بە پشتمدا.

- " بیر لە خودا بكەوە برا لیۆنی كلۆڵ، بیر لەخودا بكەوە تا گەرم بیتەوە!"

بیرم لە خودا كردەوە و هەر بیرم لێكردەوە، بەڵام گەرمم نەبۆوە! سەرما كردبوومییە شەختە، خەوم دەهات و برسیشم بوو. بەخۆمگوت:" ئای ئێستا لێرە، لەناو ئەم بەفرەدا لێی ڕانەكشێیت، بنوویت و ئیدی بەئاگا نەیەیتەوە و بۆ خۆت ئازاد بیت! ئاخر ئیتر بەشی خۆمم چەشتبوو. ئاخر من بۆ ئەوە نەخولقابووم ببمە قارەمان یاخۆ قەدیس! ئەو كاتە هەڵەم كرد كە دوای قارەمان و قەدیس كەوتم! بۆ ئەوە باش بووم تەمبەڵ و تەوەزەل لەناو خەڵكیدا بێم و بچم و لە دەرگای ماڵان بدەم و سەر لەمەیخانەكان بدەم و بە شێوازە هاسانەكەی خۆم بەدوای خودادا بگەڕێم.

فرانسیسكۆس لەسەر بەفرەكە كڕنۆشی دەبرد و دەپاڕایەوە. شەو داهات. ئاسمان تەژی لە ئەستێرە بوو. هەرگیز لە ژیانمدا

ئەستێرەی ئاوها گەورە و بە ورشە و لە ئینسانەوە نزیکم نەبینیبوو. دەنگی فرانسیسکۆسم دەژنەفت.

- " برا لیۆن لەکوێیت، ناتبینم!"

- " ئەوەتام لەپاڵتام برا فرانسیسکۆس، دەتەوێ بڵێی چیی؟"

- " برا لیۆن، بیستوومە دەڵێن، ئەو زاهیدگەلە موبارەکانەی کە لە ترۆپکی چیاکاندا دەژین، لەوێ جلکەکانیان لەبەری خۆیان دادەکەنن و چاڵ لە بەفرەکەدا هەڵدەکەنن و دەچنە ناوی و ئارەقە زەنگۆڵ زەنگۆڵ بە قۆڵ و باسکیاندا دێتە خوارەوە!"

بەنیگەرانییەوە وەڵامیمدایەوە:" من زاهید نیم، گەر حەز دەکەیت تۆ جلکەکانت داکەنە!"

ئەو جلکەکانی داکەند. لە بەفرەکەدا خۆی خلۆرکردەوە و بە دەنگێکی بەرز کەوتە گوتنی ئەو گۆرانیی ئەڤینەی کەسێ کوڕە جحێڵەکە لە کوانوویەکی هەڵپڕووکێنەردا چڕیبوویان. ئەوسا جبەکەی لە خۆیەوە پێچا و لێیڕاکشا تا بنوێ.

- " برا لیۆن ڕۆحگەلێکی شەڕانگێزی تر عەزابم دەدەن، بۆیە لەبەفرەکەدا خۆم خلۆرکردەوە تا بترسن و بەڕێی خۆیاندا بڕۆن!"

بیرم کردەوە بڵێم جا من چبکەم. بەڵام هیچم نەگوت.

کاتێك دەدوا، چاوانی دەرپەڕین و لەرز دایگرت، دەستی ڕایەڵکرد وەك ئەوەی بیەوێ خۆی لەشتێك بپارێزێ، بەگوڕ هەستایە سەرپێ، هەنگاوێك گەڕایەوە دوواوە، هەنگاوێکی تر و پێی هەڵەنگاوت.

لەبەرخۆوە بە هەڵلەرزینەوە گوتی:" ئەوە ئەوە، هەمدیس هاتۆتەوە! هەمدیس هاتۆتەوە!"

لەسەرڕێم ڕووانی. چۆڵ بوو. کەسی لێ نەبوو.

گوتم:" برا فرانسیسکۆس، کێ دەبینیت؟"

- " سواڵکەرێك، سواڵکەرێك کڵاوێکی لەسەردایە و دەست و پێیشی کون کون، خوێن لەزامەکانییەوە دەچۆڕێ، خاچێك لەنێوچەوانیدایە. ئەوەتا! ئەوەتا!"

هەموو جەستەی هەڵدەلەرزی. باوەشم پێداکرد. بۆ ئەوەی هێوری بکەمەوە، بە ئەسپایی و میهرەبان لەگەڵیدا دەدوام.

هەمدیس هاواری کردەوە:" ئەوەتا! ئەوەتا! تەژی لە ڕق تەماشام دەکا، سەر ڕادەوەشێنێ......"

هەڵدەلەرزی، لەسەرمادا نا، بەڵکو لە ترسدا. چاوانی هێشتا دەرپەڕیو و دیقەتی ئەو فەزا چۆڵەی دەدا. لەناکاوێکڕا بە هەموو جەستەی ڕاچڵەکی و ددانەچۆقەی پێکەوت. قیژاندی: "یارمەتیمبدە، واهات!"

باوەشم پێیدا کرد تا نەکەوێ.

- " هاوار بۆ خودا بەرە برا فرانسیسکۆس، هاوار بۆ خودا بەرە تا ڕاوینێی!"

لەبەرخۆوە گوتی:" ئەدی ئەگەر لەلایەن خوداوە نێردرابێت چیی؟"

دانەوێوە و تۆپەڵێك بەفری هەڵگرت تا تێیگرێ بەڵام ژێوان بۆوە و هەنگاوێك لێی چووە پێشێ.

- " براکەم، براکەم، ئەمرکە!"

وایگوت و بێدەنگ بوو، چاوەڕێی وەڵام بوو.

- " بۆچیی هیچ نالێیت؟ تۆ کێیت؟ کێ تۆی ناردووە؟ بۆچیی سەر ڕادەوەشێنیت؟"

گوێیڕادێرا، وەك ئەوەی یەکێك قسانی بۆ بکا.

گوتی:" بەرۆکم بەردە، بەڕێی خۆتا بڕۆ! ئاخۆ ئەدی من ئازاد نیم؟ من لەگەڵ ڕۆحە شەڕانگێزەکاندا دەجەنگم، من حەزم بەوەیە، من مەلایکەت نیم، من ئینسانێکم و هەموو ئەو ڕۆحە شەڕانگێزانەش وان لە مندا. من لەگەڵ ئەواندا دەجەنگم. من خودام لەگەڵە و چ پێویستییەکم بە تۆ نییە. دەی بەڕێی خۆتا بڕۆ! بۆچی دەستە کون کونەکانتم پیشان دەدەیت؟ بڕۆ!"

ئەوجا دەستی هەڵبڕی و تۆپەڵە بەفرەکەی تێگرت.

هاواریکرد:" من مەلایکەت نیم، حەزیش ناکەم ببمە مەلایکەت. من بە شمشێرەکەی خۆم ڕاهاتووم!"

ئەوجا لە قاقای پێکەنینێکی شێتانەیدا، گوتی:" تۆپەڵە بەفرەکە بەر دەم و چاوی کەوت و بەڕێی خۆیدا ڕۆیشت، لە کۆڵمان بۆوە!"

داکەوتە سەر ئەرزەکە، قۆڵی گرتم و ڕایکێشام، منیش لە پاڵیدا کەوتم.

قەیرێك بێدەنگ بوو. تۆپەڵێك بەفری هەڵگرت و هێنای بەسەر لاجانگەکانیدا کە خەریکبوو دەسووتان. دواجار لایکردەوە و تەماشایکردم.

- " برا لیۆن دەمەوێ قسەیەکت پێبڵێم، پرسیارێکت لێبکەم، تکات لێدەکەم مەترسە. ئەوە من نیم کە دەدوێم، بەڵکو ئەوە ڕۆحە شەڕانگێزەکانن. "

گوتم:" برا فرانسیسکۆس گوێم لێتە!" وامگوت و شەویلەکانم چۆقەیان پێکەوت.

- " باشە بۆچی خودا ژنی دروستکردووە؟ دەتوانیت پێمبڵێیت بۆ؟ بۆچی خودا پەراسوویەکی پیاوی دەرهێنا و ژنی پێ دروستکرد؟ ئەی بۆچی پیاو بەدرێژایی ژیانی لەدووی ئەوە وێڵە کە پەراسووە دەرهێنراوەکەی بۆ خۆی بگەڕێنێتەوە؟ ئاخۆ ئەوە دەنگی خودایە؟ ئاخۆ ئەوە دەنگی شەیتانە؟ برا لیۆن تۆ ڕات چییە؟ ئایا ژن هێنان و منداڵ خستنەوە نهێنییەکی پیرۆزن؟"

کە ئەو قسانەیم گوێ لێبوو لەرز دایگرتم. ئەو دەدوا و هەڵدەلەرزی و هەر بە ڕاستیی دەمبینی کە ئارەقە

بەنێوچەوانیدا چۆڕاوگەی بەستووە. باشە ئەو ڕۆحە شەڕانگێزانە ئاوهایین؟ کێ دەتوانێ باوەڕکا کە ئەوان دڵ و گورچیلەیان شەقار کردووە؟

بە ترسەوە لەسەر قسەکانی بەردەوام بوو:" برا لیۆن، بێدەنگ مەبە، بدوێ! کێ نالێ ئێمە ڕێگە خەراپەکە، ئەو ڕێگەیەمان هەڵبژاردووە کە پێچەوانەی خواستی خودایە؟ ئەی چما خۆی نەیگوتووە: زیادبن و وەك لمی زەریا خۆتان زۆرکەن؟"

وەڵامیمدایەوە:" برا فرانسیسکۆس، بەسەر پێڵاوەکانتا دەکەوم، ببوورە کە ئەم قسەیە دەکەم، بەڵام ئەوە ڕۆحی شەیتانە، ڕۆحی شەیتانی جەستەیە کە ئەلعان لە زاری تۆدا دەدوێ، ئەوە شەیتانە بە مەمکە زلەکانییەوە!"

هاوارێکی بەرزی کرد و کەوتە سەر بەفرەکە. گوریسەکەی لەناوقەدی کردەوە و بە درێژایی شەو گوێم لێیبوو کە بەوروژانەوە دەیکێشا بەپشت و سمتی خۆیدا و دەینالاند. بۆ بەیانی تەواوێك ڕووت لە شوێنەکەی ڕاپەڕی، بەڵام جەستەی بەلێدان و سەرما شین و مۆر ببۆوە، پاشان کەوتە تۆپەڵکردنی بەفر و بەڕیز ئینسانە بەفرینەی لە بەردەمی خۆیدا دانا.

گوتم:" برا فرانسیسکۆس ئەوە چ دەکەیت؟" وامگوت و ترسام ئەقڵی لەدەسدابێ.

وەڵامیدامەوە:" دەیبینیت! تاوێکیتر دەیبینیت!" وایگوت و سەرقاڵی دروستکردنی دەست و قاچ بوو بۆ ئەو حەوت شێرە بەفرینەیەی کە لەبەردەمی خۆیدا ڕیزی کردبوون.

- " دەیبینیت برا لیۆن، تاوێکیتر دەیبینیت!"

لەڕاستیدا دوای قەیرێك، حەوت پەیکەرە بەفرینەم بە جوانیی لە ڕیزی یەکدا بینین. ژنێکی کەتە بە مەمکی زلی شۆڕەوە، لەلای ڕاستییەوە دوو کوڕ و لای چەپیشییەوە دوو کچ، لەدوواشییەوە ژن و پیاوێك بەسەری نەوییەوە.

فرانسیسکۆس تەماشایکردن و لە قاقای پێکەنینیدا.

گوتی:" بنۆڕە جەنابی فرانسیسکۆس، ئەی کوڕەکەی بێرناردۆنێ، ئەمە ژنەکەتە، ئەمانەش منداڵەکانتن، ئەوانەی دوواشیانەوە خزمەتکار و کارەکەرەکەتن. هەموو خێزانەکە چوونەتە دەرەوە بۆ پیاسە، تۆیش لە پێشەوە دەڕۆیت، تۆی پیاو و تۆی باوك و تۆی عالیجەناب!"

کوتوپڕ پێکەنینەکەی وشکهەڵگەڕا. ڕوخساری گرژبوو، دەستی بەرەو ئاسمان هەڵبڕی. هەر هەمان لەو ساتەدا خۆر نزمبۆوە و سەراپای چیاکەی ڕوناك کردەوە. ئاسیزیی وەکی وێنەی خەونێك و وەك خەیاڵێك، هەروەك ئەوەی کە لە زوقمی بەیان خولْقابێ، لە فەزادا دەستی ڕادەوەشاند.

فرانسیسکۆس بە دەنگێکی بەسۆ هاواریکرد:" خودایە، خودایە، ئەمر بە خۆر بفەرموو بەسەر خێزانەکەمدا بکەوێ و بیتوێنێتەوە، دەمەوێ ئازاد بم!"

ئەوجا خۆی بەعەردا دا و کوڵی گریانی بەربوو. من نزیکی بوومەوە و لە جبەکەیمەوە پێچا و گوریسە خوێناوییەکەم هەڵگرت و لەنێو قەدیم گرێدا. ئەوسا قۆڵیم گرت و هەڵمساند.

گوتم:" برا فرانسیسکۆس، وەرەو دەچینەوە بۆ پۆرتیۆنکولا، لەوێ برایان ئاگرێك دەکەنەوە و گەرمت دەبێتەوە، هەردووکمان گەرمان دەبێتەوە. ئاخر لێرە بین لەسەرمادا ڕەقهەڵدێین. خۆت باش دەزانیت، کە ئێمە هێشتا ئامادەی ئەوەنین بمرین و خۆمان پیشانی خودا بدەین!"

فرانسیسکۆس لەتری دەدا، بەپێوە خۆی ڕانەدەگرت، دەستی لەنێو دەستمدا دەلەرزی. هەردووکمان بێدەنگ بووین. خۆر گەرمتر دەبوو، بە میهرەبانییەوە لە باوەشی دەگرتین و گەرمی دەکردینەوە، وەك بڵێی خودا چاوی لێمانبێ و بەزەیی پێماندابێتەوە. کاتێك من لەو خۆرەم دەنۆڕی، خەیاڵم دەڕۆیشت و دەستی فرانسیسکۆس لەنێو دەستمدا دەخزا. دوو هەنگاوی هەڵێنا، هەڵخلیسکا و بەدەمدا بە عەردەکەدا کەوت. ڕامکرد تا هەڵیسێنمەوە، سەری خوێنی لێهاتبوو، دوو بەردی تیژ، زامێکی قووڵیان لە شێوەی خاچدا کردبووە نێوچەوانی. دەستی هەڵبڕی و بە زامەکەیدا هێنا و لە ترسا ڕاچڵەکی.

- " برا فرانسیسکۆس چییە؟ بۆچیی هەڵدەلەرزیت؟"

- " ئەو نیشانەیە چییە لەسەر نێوچەوانم؟"

- " خاچە!"

- " خاچ؟"

لەرز دایگرتبوو. بۆ ساتێك زاری کردەوە تا بدوێ، بەڵام لێکینایەوە، زانیم دەیەوێ چ بڵێ.

گوتم:" بێدەنگ برا فرانسیسکۆس بێدەنگ، تێگەیشتم!"

دەستیم گرت. منیش وەکو ئەو هەڵدەلەرزیم، هەمدیس ملی ڕێگەمان گرتەوەبەر. خودایە چۆناوچۆنیی توانیمان و هێزی ئەوەمان لە کوێوە هێنا لە چیاکە دابەزین! چۆن توانیمان دەشتەکە ببڕین و نەکەوین لە کاتێکدا کە برسێتیی و سەرما و نائومێدیی تەنگی پێهەڵچنیبووین! ئاسیزیی لە دوورەوە، لە ئاسۆوە خۆی پیشان دەداین و تا دەهات گەورە و گەورەتر دەبوو. ئێمە هەستمان دەکرد ئەوە وەهم و خەون نییە، بەڵکە ئاسیزییەکە لە بەرد و گەچ. لە دوورەوە قەڵاو بورج و کڵێساکانیمان ناسییەوە. لەو باوەڕەدا بووم ئەوە ئاسیزیی بوو کە هەرچەندێك نێزیکیی دەبووینەوە، زیاتر گوڕی ئەوەی دەداینێ لە ڕێڕۆیشتن بەردەوام بین. فرانسیسکۆس نەیتوانی ئەوانە ببینێ، ئاو لەچاوانییەوە دەچۆڕا و بێوچان دەبرژایەوە، بەڵام من هەموو شتێکم بۆ وەسفکرد.

- " شار نزیك و نزیکتر دەبێتەوە، ئەوە ئیدی بورجەکان بە تەواویی دەرکەوتن، ئەوە گومەزەکەی کڵێسای قەدیس ڕوفینیۆیش دەرکەوت....."

فرانسیسکۆس گوێی ڕادەدێرا و ئازایەتیی تێدەگەڕا و هەنگاوەکانی خێراتر دەکردن.

چەند جارێك گوتی:" دەترسێم، دەترسێم ... برا لیۆن خەونەکەت بیر دێتەوە ... ئاخۆ دەبێ برایان چۆن ببینین؟ بڵێی بازەکە چەند دانەیانی ڕفاندبێ؟ من بەپەلە دەڕۆم بۆ ئەوەی زووتر بگەم، بەڵام لەهەمان کاتیشدا بەخۆم دەڵێم: ئای خۆزیا قەت نەگەیشتبام!"

خۆر ئاواببوو کاتێك ئێمە گەیشتینە پورتیۆنکولا. دڵمان پەلە پەل لێیدەدا وەك ئەوەی ساڵانێك بێ دوور بین و پورتیۆنکولاش مەخلوقێکی زیندوو بێ، وەك ئەوەی پورتیۆنکولا دایکمان بێ .... بێدەنگ دەچووینە پێش. بێ سرتە پەلکی درەختەکانمان لادەدا و نێزیك دەبووینەوە. دەرگاکە کرابۆوە و حەوشە چۆڵ بوو، چ دەنگێك نەدەبیسترا... لەترسا لەرز دایگرتین. ئاخۆ برایان چییان بەسەر هاتبێ؟ وا شەوە و دەبوو هەنووکە گەڕابێتنەوە. چووینە ژوورەوە، چراکە لە گۆشەیەکدا داگیرسابوو. برا (ماسیۆ) مان لەبەر کووانووەکەدا بینی دانیشتبوو بە چیچکانەوە و ئاگرەکەی

خۆشدەکرد. دارەکان تەڕ بوون و دوکەڵیان دەکرد، فرانسیسکۆس هەناسەی گیرا و کەوتە کۆکە، ماسیۆ ئاوڕیدایەوە. ناسییەوە و خۆی بۆ ئامێزی کوتا.

هاواریکرد:" برا فرانسیسکۆس، بەخێربێنەوە!" وایگوت و ئەژنۆ و دەست و شانی ماچکرد. گوتی: " ئێمە وامان بیست کە تۆ لە عارەبستان مردوویت، ئیدی برایان کەوتنە شەڕ فرۆشتن بەیەکدی و لەوە زیاتر نەیانتوانی بەیەکەوە بژین و بڵاوەیان لێکرد ... ئیلیاس زوربەیانی برد، جحێڵکانیانی برد، ئەلعان بەگوندەکاندا دەگەڕێن زێڕ کۆدەکەنەوە. وەك دەڵێن دەیانەوێ کلێسایەکی گەورە ڕۆنێن. بێرناردۆ و پیێترۆ بەتەنێ لەدارستانەکە دەژین و خەریکی نوێژ و نزان، باوکە سیلڤیستێریش برا بەساڵاچووەکانی برد و هەنووکە لە گوندەکاندا وەعز بۆ پەیڤی خودا دەدەن. ناو بەناو دەگەڕێنەوە ئێرە و هەمدیس دەڕۆنەوە. من بەتەنێ لێرە ماوم، لێرە دادەنیشم و ئاگر دەکەمەوە و چاوەڕێی تۆ دەکەم. برا فرانسیسکۆس هەزار جار بەخێربێنەوە!"

وایگوت و هەمدیس کەوتەوە ماچکردنی فرانسیسکۆس و دەست بەشاندا هێنانی.

فرانسیسکۆس بەبێدەنگیی لەبەر ئاگردانەکەدا کروشکەی کرد. لەئاگرەکەی دەنۆڕی کە دارەکەی هەڵدەلوشیی، دەستی ڕایەڵکرد تا گەرمی بێتەوە و ناوبەناویش زاری دەکردەوە و لەژێر لێوەوە دەیگوت:" خوشکە بڵێسەی ئاگر، خوشکە بڵێسەی ئاگر..."

وایدەگوت و هەمدیس بێدەنگ دەبۆوە.

ماسیۆ پەرۆش بوو قسەیەك لە فرانسیسکۆسەوە ببیەت. گوتی:" برا فرانسیسکۆس هیچ ناڵێیت! حەزدەکەیت هەموو برایان کۆکەمەوە و بیانهێنم بۆ ئێرە؟ من ماندوو بووم کە ئەوەندە بێ ئیش لێرەدا دانیشتم، ئەمرکە!"

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" چ بڵێم برا ماسیۆ، ئەمری چ بکەم؟ لێرەدا لای ئاگرەکەوە دانیشتووم و چاوەڕێ دەکەم. دەنگێك لەناوەوەمرا پێمدەڵێ : چاوەڕێکە!"

ئاوم گەرمکرد و لە گۆشەیەکدا لەسەر ئەژنۆ دانیشتم و پێوپلە خوێناوییەکەی فرانسیسکۆسم شت، پاشان بە پارچە

پەڕۆیەکی تەڕ بە ئاوی شلەتێن کەوتمە شتنی چاوانی کە جەراعەتی پێدا دەهاتە خوارەوە.

هەرسێکمان بێدەنگبووبن. هەنووکە کە فرانسیسکۆس لێرە لەگەڵماندا بوو، من و ماسیۆ لەناوەوەمانڕا هەستمان بەئارامیی و دڵنیاییەکی قووڵ دەکرد. لەدەرەوە بایەکی توند هەڵیکردبوو، با خۆی بە درەختەکاندا دەکێشا و پەلکەکانیانی دەشکانەوە. لە دوورەوە سەگەل دەوەڕین.

ماسیۆ قابلەمەکەی نایە سەر ئاگرەکە تا ئەو خۆراکەی کە هەبوو بۆمان لێبنێ. بە درێژایی ئەو ماوەیەی ئێمە لەوێ نەبووین، ئەو قامیش و شوڵکەداری لە کەنار زەریا لێکردبۆوە و زەمیلەی پێچنیبوون و فرۆشتبوونی و بە پارەکەیان خۆی ژیاندبوو. بە درێژایی ئەو ماوەیە فرانسیسکۆس دەستی بەسەر ئاگرەکەدا ڕایەڵکردبوو، وەك ئەوەی نزابکا، لە جۆرە ئارامییەکی دەگمەندا غەرق ببوو. ئینسان ئەو ئارامییەی لە ڕوخساریدا دەخوێندەوە. ئاخر ئیدی ئەو عەردی بیر چووبۆوە و بۆ ساتێك وا هەستمدەکرد کە لەو شوێنەی دانیشتبوو، لای ئاگردانەکەوە بەرزبۆتەوە و بە فەزاوە دەشەکێتەوە. بیستبووم

کاتێك قەدیسان بیر لەخودا دەکەنەوە، قورسایی جەستە دەبەزێنن و بە ئازادیی لە فەزادا دەشەکێنەوە. هێور هێور فرانسیسکۆسم بینی کە هەمدیس لە فەزاوە دادەبەزییەوە و سەرلەنوێ بە ئارامیی لەبەر ئاگردانەکەدا دادەنیشتەوە. ئێوارە داهاتبوو، کەس هیچی نەدەگوت. هەرسێکمان بەختەوەرانە بێدەنگ بووین.

لەناکاوێکڕا ماسیۆ لایکردەوە و من ڕووم بەلای دەرگاکەدا وەرگێڕا. کەسێك لە دەرگایدا.

ماسیۆ گوتی:" دەشێ ئەوە یەکێك لە براکان بێت، من دەچم و دەیکەمەوە!"

هەستا. قلافەتی کەتە و خەریك بوو سەری دەیدا لە ساپیتە قامیشەکە. دەرگاکەی کردەوە و دەستوبرد گوێم لێیبوو کە بەدەنگێکی بەرز قسانی دەکرد:

- " ئێە، چیت دەوێ؟ ژن نابێ بێتە ژوورەوە، ئێرە شوێنێکی پیرۆزە!"

به سەرسامیی هەستامە سەرپێ. بینیم ژنێك لەبەر دەرگاکەدا ڕاوەستاوە و بەجۆرێك خۆی پێچابۆوە کە تەنها توانیم چاوانی ببینم.

به دەنگێکی میهرەبانانە گوتی:" برا ڕێگەم بدە بچمە ژووریێ. من دەمەوێ، من دەبێ باوکە فرانسیسکۆس ببینم!"

فرانسیسکۆس دەنگەکەی ژنەفت و ڕاپەڕی. سەری لەنێو دەستەکانیدا حەشاردا، وەك ئەوەی بیەوێ دیارنەمێنێ. منیش دەنگەکەم ناسییەوە و خۆم لەفرانسیسکۆس نزیك خستەوە.

به ئەسپایی گوتم:" برا فرانسیسکۆس، کلارا ....."

فرانسیسکۆس قۆڵی گرتم.

بەترسەوە قیژاندی:" نامەوێ بیبینم! برا لیۆن ڕوحم پێبکە نامەوێ بیبینم!" ئەوجا ڕووی بەلای ئاگرەکەدا وەرگێڕا و لەژێر لێوەوە گوتی:" ئەی بڵێسەی ئاگری خوشکم، ئەو لە بەفرە .... لەبەفر، دە بیتوێنەرەوە تا ببێتە ئاو و دیارنەمێنێ! ببێتە ئاوو بڕژێتە زەریای خوداوە!"

بەڵام کیژەکە هەنووکە لە دەرگاکە هات بەمدیودا و لەبەر پای فرانسیسکۆسدا کڕنۆشی برد و ڕوخساری وەدیارخست.

فرانسیسکۆس هێشتا سەری لەنێو دەستەکانیدا شاردبۆوە و لای نەکردەوە تا کیژەکە ببینێ.

کیژەکە بە دەنگێکی تەژی لە میهرەبانیی و گلەیی گوتی:" باوکە فرانسیسکۆس، بەزەییت پێمدابێتەوە، سەر هەڵبڕە و تەماشام بکە!"

- " گەر تۆ هەر بەڕاستی کیژەکەی کۆنت چیفیسیت، گەر خودات خۆشدەوێ، گەر لەخودا دەترسیت، ئەوا هەستە و بەرێگەی خۆتا بڕۆ!"

دەستی لابرد و ڕوخساری بەو تێشکاوی و وێرانیی و خوێنەوە وەدیارکەوت کە لە چاوانییەوە دەهاتە خوار.

گوتی:" گەر مایەی قێز و ئازار نیم ئەوا تەماشامکە، من کوێر بووم، سوپاس بۆ خودا ئیدی ناتوانم بتبینم!"

کیژەکە ڕوخساری بە پای فرانسیسکۆسەوە نوساند و وەڵامیدایەوە:" باوکە فرانسیسکۆس مەترسە، من سەر هەڵنابڕم تا بتبینم، هەروا ناشمەوێ تۆ من ببینیت، تەنێ گوێم بۆ ڕادێرە. گوێم بۆ ڕادێرە بزانە چ دەڵێم!"

فرانسیسکۆس خاچی کێشا و گوتی:" بەناوی مەسیحی لەخاچدراو، گوێ ڕادەدێرم!"

کیژەکە بەحیرسەوە و بەدەنگێکی قووڵ گوتی:" باوکە فرانسیسکۆس، ئەو ڕۆژەت بیردێتەوە کە تۆم شڕوپڕ پۆش و پێپەتیی لە شەقامێکی ئاسیزیی بینیی؟ لەو ڕۆژەوە چ جێگەیەك بۆ ڕۆح لەجەستەمدا نییە، ڕۆحم دەیەوێ هەڵفڕێ. باوکە فرانسیسکۆس گەر دانەویتەوە و لە ڕوخسارم بنۆڕیت ئەوا دەبینیی کە چۆن وەکو مۆم تووامەتەوە و ئیدی زەندەقت دەچێ. بەڵام گەر ڕۆحم ببینیت، ئەوا خەنیی دەبیت، باوکە فرانسیسکۆس ڕۆحم جبەیەکی وەك ئەوەی تۆی پۆشیوە و کڵاوێکی وەك ئەوەی تۆی لەسەر کردووە و گوریسێکی وەك ئەوەی تۆی لەناوقەدییەوە گرێداوە و بەپێی پەتیی دەگەڕێ. چ شادومان نیم بەوەی کە ئیتر لەگەڵ دایك و بابما، لەگەڵ هاوڕێکانمدا، لەگەڵ خەڵکیدا بژیم. دونیا بە بەرم تەنگە و دەخوازم بڕۆم! باوکە فرانسیسکۆس قژم ببڕە و بیخەرە نێو ئاگرەکەوە. لە جبەکەی خۆتمەوە بپێچە، بە گوریسەکەت ببەستەوە، دەخوازم بەرەو بیابان بچم، دەخوازم وەك

پەڕەسێلکانی چیا، لەسەر گابەردێك هەڵنیشم، باوکە فرانسیسکۆس دەخوازم دوورکەومەوە، دەخوازم لە ئەرز دوورکەومەوە!"

هەر بەڕاستیی وەك پەڕەسێلکەیەك خوێندی. من و ماسیۆ سەرمان داگرت و گریاین، وەی ئەوە چ پەرۆشییەکی گەورە بوو بۆ یەکانگیر بوون لەگەڵ خودادا!

فرانسیسکۆس گوێی بۆ ڕادێرا. ڕوخساری بێجوولە و ڕەق وەکی بەرد.

کیژەکە جار دوای جار لە قسەکردن دەوەستا، ڕوخساری نابووە سەر پای فرانسیسکۆس و پرچی بە خۆڵەمێشی ئاگردانەکە خۆڵەمێشاویی ببوو. چاوەڕێ بوو فرانسیسکۆس بدوێ. چاوەڕێی دەکرد و چاوەڕێی دەکرد، بەڵام فرانسیسکۆس کڕ و تا دەهات ڕوخساری ڕەقتر دەبوو.

کیژەکە گوتی:" باوکە فرانسیسکۆس، ڕووت وەرمەگێڕە، توورە مەبە. تۆ بەپای پەتیی دەڕۆیت و سەما دەکەیت و گۆرانیی دەچڕیت و هاوار لەکڕیاران دەکەیت: (وەرن، من ئەو ڕێگەیەم کە دەچێتەوە لای خودا، وەرن شوێنمکەون!) هەر کە

گوێم لەدەنگی تۆ بوو، باب و دایکم و ماڵەکەم و هەر شتێك کە هەمبوو بەجێمهێشت. جحێڵیم جێهێشت، جوانیم و هیوام بەمنداڵ خستنەوە لەبار برد و هاتم بۆ ئێرە. ئەوە خەتای تۆ بوو. پێتخۆشبێ یان نا، تازە دەبێ گوێم بۆ ڕادێریت. گوێڕادێرە، ئەمڕۆ من ماڵئاواییم لە دونیا کرد، گرانبەهاترین جلکەکانم پۆشی، بۆ دوایەمینجار پرچە زەردەکەم شانە کرد، گوارە ئاڵتونەکانم لەگوێکردن و ملوانکە ئاڵتوونە دەنك درشتە مرواریيەکانم کردە مل و بۆ کلێسا چووم تا خەڵکی ببینن، تا خەڵکی جوانییەکەم ببینن و پێیبڵێن خوداحافیز. تا خۆیشم ناشیرینیی خۆم ببینم و پێیبڵێم خوداحافیز. پاشان چووم بۆ لای دەستە خوشکەکانم بۆ ئەوەی بۆ دوایەمینجار بیانبینم. پێدەکەنیم و لە شادومانیدا سەمام دەکرد، ئەوانیش بە سەرسامییەوە لێیان دەپرسیم:

(کلارا چیتە؟ ئەرێ بۆچی ئەوەندە خۆشحاڵیت؟ چییە شوو دەکەیت؟) وەڵامدانەوە:(ئا، شوودەکەم. زاواش لەخۆر جوانترە و لەپادشاش بەهێزترە.) گوتیان:(ئەی کەنگێ زەماوەندەکە ڕێکدەخەن؟) پێکەنیم و گوتم:(ئەم ئێوارەیە، ئەم ئێوارەیە!)

گەڕامەوە ماڵەوە، ماوەیەکی زۆر بە بێدەنگیی لە بابم و دایکم و خوشکەکانم نۆڕی و ئەوجا خوداحافیزیم لێکردن. هەنووکە دەنگی شین و زارییان دەبییەم کە چەند سەعاتێك دواتر، بەدوامدا گەڕاون تا بمدۆزنەوە. ئەدی چۆناوچۆنیی دەتوانن لە ئامێزی خودادا بمدۆزنەوە! کە ئێوارە داهات، بە بێدەنگیی لەژوورەکەم هاتمە خوارەوە، ڕێگەی لای دارزەیتونەکانم گرتەبەر، بەلای کلێساکەی قەدیس دامیانۆدا تێپەڕیم، ئەوسا فڕیم و باوکە فرانسیسکۆس گەیشتمە ئەم ناوچە پیرۆزەی تۆ، بانگت کردم و ئیدی منیش هاتم!"

فرانسیسکۆس گوتی:" من؟ من؟"

- " بەڵێ تۆ باوکە فرانسیسکۆس تۆ، دوێنی شەو کە نوستبووم- خۆت دەزانیت لەکاتی نوستندا جەستە دەنوێ و ڕۆح بە ئاگایە - گوێم لێتبوو بە ناو بانگت کردم. باوکە فرانسیسکۆس تۆ بوویت تۆ. وەك بڵێیت هەمدیس لەبەر پەنجەرەکەمدا ڕاوەستابیتەوە و بانگمکەیت:(وەرە! وەرە!) ئیتر منیش هاتم."

فرانسیسکۆس هاوارێکی کرد و هەستایە سەرپا، ویستی بڕوا، بەڵام هەمدیس دانیشتەوە. بەچواردەوری خۆیدا دەستی گێڕا و پارچە دارێکی بەدەستەوە هات و فڕێیدایە ناو ئاگرەکەوە. پاشان هەمدیس سەری لەنێو دەستەکانی نایەوە و ماوەیەکی زۆر بێدەنگ بوو. وەك بڵێی غەم زوبانی لەگۆ خستبێ و نەیەوێ کیژەکە ببینێ.

کیژەکە چاوەڕێی دەکرد و هەر چاوەڕێی دەکرد، بەڵام فرانسیسکۆس یەك وشەی لەزار نەهاتە دەرەوە، تووڕە دیار بوو. کیژەکە لەسەر ئەژنۆ هەستا و دەستەکانی گرمۆڵە کرد.

گوتی:" باوکە فرانسیسکۆس، من دڵم لەبەر پێتا خاڵیی کردەوە. ئەدی بۆچی وەڵام نادەیتەوە؟ پێویستە لەسەرت وەڵامم بدەیتەوە!"

بێدەنگیی باڵیی کێشابوو. لەدەرەوە وژەی بایەکی توند دەهات و خەریك بوو دەرگاکەی لە گرێژنە دەبرد. فرانسیسکۆس دەستەکانی کردنەوە، لەملاولای خۆی ڕووانی، پێڵووی تروکاند و تەماشای ئێمەی کرد.

وەك ئەوەی لەخەتەردا بێ و داوای یارمەتیی بکا، گوتی:" برا لیۆن، برا ماسیۆ، وەرنە ئێرە بۆ لام!"

پاشان چنگێك خۆڵەمێشی هەڵگرت و بە پڕتاو کردی بەسەری خۆیدا و لە گۆناکانی هەڵسوویی و خۆڵەمێشەکە چووە چاوانییەوە.

گوتم:" برا فرانسیکۆس، ئاخۆ بەزەییت پێیدا نایەتەوە؟ ڕوحمی پێبکە!"

ڤیژاندی:" نا ..!" بۆ یەکەمجار هەستمکرد چ توندوتیژیی و غەمێك لەدەنگیدا هەیە. دەستمی بە توندی لەسەر شانی لابرد و هەمدیس هاواری کردەوە: " نا! نا!"

کیژەکە هەستایە سەرپێ و برۆکانی گرژکرد و ڕوخساری مۆن بوو، شکۆ و شانازیی باوانی لەناوەوەیڕا بریندار ببوو.

گوتی:" من لێت ناپاڕێمەوە و ئیدی بەسەر پێتا ناکەوم، گوێم بۆ ڕادێرە. منیش وەك تۆ ڕۆحێکی نەمرم کە لە خەتەردایە، تۆ بە شار و گوندەکاندا دەگەڕێیت و وەعزی ڕزگارکردنی دونیا دەدەیت، دەی کەواتە ڕزگارمکە! ئەوە ئەرکی تۆیە ڕزگارمکەیت. گەر ئەوە نەکەیت، گەر

ڕزگارکردنی ڕۆحم ڕەتکەیتەوە، ئەوا لێپرسراوێتیی ڕۆحی منت دەکەوێتە ئەستۆ و ئەوسا لە دۆزەخدا ڕۆدەچیت. هەستە، ئەو جبەیەم بدەرێ کە داوام لێکردیت، هەستە قژم ببڕە و بیخەرە ئاگرەکەوە، ئەوجا دەست بنێ سەر قژە دەسکەنەکراوەکەم، دۆعا بکە و بەخوشکە کلارا بانگمکە!"

فرانسیسکۆس لە جێگەکەی ڕاپەڕی و لەدەرگاکەی ڕووانی، وەك ئەوەی بیەوێ بچێتە دەرەوە. من و ماسیۆ هەستاین تا بەر لە ڕۆیشتنی بگرین. ئەو ڕاوەستا، سەری داگرت و هەموو جەستەی کەوتە هەڵلەرزین. ئاخر ئەو هەموو جارێك کە بڕیارێکی گرینگی پێچەوانەی خواستی خۆی دابا ئەوا جەستەی هەڵدەلەرزی. بە لەتردانەوە گەڕایەوە و خۆی بەئاگردانەکەوە گرت، بڵێسەی ئاگرەکە لەسەر ڕوخساری پرشنگیدەدایەوە و واپێدەچوو ڕوخساری هەڵایسابێ. بەدەنگێکی بەسۆ و تەژی لەسوکایەتیی، گوتی:" ئەی کچی کۆنت، ئەی کچە دەسەڵاتدارەکەی کۆنت فاڤۆڕینۆ چیفیی، دەتوانیت بەپای پەتیی بەسەر ئەرزا بڕۆیت؟"

کیژەکە بەدڵنیایی و شانازییەوە وەڵامیدایەوە:" دەتوانم!"

- " دەتوانیت بەرگەی برسێتیی بگریت و لە دەرگای ماڵان بدەیت و داوای سەدەقە بکەیت؟"

- " دەتوانم!"

- " دەتوانیت گەڕەکان بشۆیت؟ دەتوانیت دەمیان ماچکەیت؟"

- " بەڵێ دەتوانم!"

- " دەتوانیت ئەی کیژی جوان، خۆت ناشیرین بکەیت و ئەوسا منالان لە جاددەکاندا دواتکەون و هوهات لێبکێشن و بە ژنەی سیحرباز و گێڕەی بێتەربێت و بە پشتکۆم بانگتکەن؟ ئایا دەتوانیت شادومان بیت بەوەی لەپێناوی مەسیحدا بوویتەتە ژنێکی سیحرباز و گێڕێکی بێتەربێت و پشتکۆم؟"

کیژەکە وەك ئەوەی سوێند بخوا، دەستی هەڵبڕی و هەمدیس گوتی:" بەڵێ دەتوانم، دەتوانم!"

- " ئاخر ناتوانیت!"

- " با، دەتوانم. کیژەکەی کۆنت چیفیی هەر بەتەنها بەرگەی ژیانی خۆش و ئارام ناگرێ، بەڵکو بەرگەی هەژاریی و

ڕووت و ڕەجالّیی و سوکایەتیش دەگرێ، دەتوانێ هەموو ئەو شتانە بکا کە خەڵکیتر دەیکەن."

- " من متمانەم بەژن نییە، مارەکەی حەوا تا ئەبەد گوێچکەو دەم و لێوتانی لستۆتەوە! هەوا و هەوەسم مەخەرە بەر، ژنانی ترت لێکۆدەبنەوە، پێکەوە دەچنە سەربانی دەیرەکەتان و لەوێوە لە برایان دەنۆڕن، برایانیش دەچنە سەربانی دەیرەکەی خۆیان و لەوێوە لەئێوە دەنۆڕن. ئیدی دێوی جەستە خۆشحاڵ و خەنیی لەنێوان ئەو دوو دەیرەدا دێ و دەچێ! هەستە، بچۆرەوە ماڵەوە، نامانەوێ ژنمان لەگەڵبێ!"

- " ئاخر ژنیش مەخلۆقی خودایە، ئەویش ڕۆحێکی هەیە و دەیەوێ ڕزگاریکا!"

- " ڕێگەی گەیشتنە لای خودا بۆ ئێوە ڕێگەیەکیترە. ئێوە دەبێ شووبکەن و منالّ بخەنەوە، تەقوای ئێوە شکۆفەکردن و بەرگرتنە، ئەویش نەك لە تەنیاییدا، بەڵکو لەناو خەڵکدا!"

- " تۆ ناکرێ سنوور بۆ تەقوا دانێیت، ئاخر تەقوا لە هەر کوێ حەز بکا شکۆفە دەکا و بەر دەگرێ، بەڵام زیاتر تەنیایی پێخۆشترە."

- " هۆشیاریی هەیە لای ژن لە تێگەیشتووییەوە نییە. کێ فێری کردوویت وەڵام بۆ هەموو شتێك بدۆزیتەوە؟"

- " دڵم!"

فرانسیسکۆس ئەو دیوارەی جێهێشت کەپاڵی پێوەدابوو. بە سەرسمدانەوە بۆ ناوەڕاستی ژوورەکە هاتە پێشێ، من ڕامکرد تا قۆڵی بگرم.

گوتی:" بەرمدە، دەستم لێوە مەدە!"

پاشان لەناکاوێکڕا بەیەك قەڵەمباز خۆی گەیاندە لای ئاگردانەکە. دانەوێوە، مشتێك خۆڵەمێشی هەڵگرت و بە قورسیی کردی بەسەری کیژەکەدا، خۆڵەمێشەکەی لە پرچ و ڕوخسار و ملی هەڵسویی و بڕێکیشی کردە دەمییەوە. لێوی جوڵاند، شتێکی لەژێر لێوەوە گوت، بەڵام کەس لەیەك وشەی حاڵیی نەبوو، دەنگی زیاتر لەمرەی ئاژەڵێك دەچوو، بەڵام وردە وردە و دوای ماندووییەکی زۆر ئەوجا دەنگی بۆوە بە دەنگی ئینسان. لەو بێدەنگییە خەتەرناکەدا، دوو وشەی ئینسانییانە بیسترا، تەنێ دوو وشە:

- " خوشکە کلارا .... خوشکە کلارا ....."

ئاگرەکە کڵپەی سەندبوو، لەسەر ڕوخساری فرانسیکسۆس و کلارا شەوقیدەدایەوە. هەردووکیان تەواوێك لە خۆڵەمێش هەڵکێشرابوون.

چراکە کەوتە پرتە پرت، ڕوناکییەکەی کزبوو، کەس نەجووڵا نەوتی تێکا، وەك بڵێی هەمووومان ڕەقهەڵاتبین. چراکە کوژایەوە و تەنها تیشکی ئاگری ئاگردانەکەمان بۆمابۆوە، دەنگی فرانسیسکۆس بیسترا، ئارام و ئاشتییانە و تەواوێك ئینسانیی و گەلێك میهرەبان.

- " خوشکە کلارا خۆشهاتیت بۆ لامان!"

*

بە خێرایی دەماودەم لەگوندەکانی دەوروبەر و لە ئاسیزییدا هەواڵی ئەوە بڵاوبۆوە کە فرانسیسکۆس لە عارەبستانەوە گەڕاوەتەوە و لەوێ موجیزەی نواندووە و سوڵتانی کردۆتە مەسیحیی و ئیدی سوڵتان شارەکەی خۆی، (دامیێتێ) ی تەسلیمی خاچپەرستان کردووە. ئیدی ئەو هەواڵە خۆشانە بەگوێی برایان دەگەیشتن و لە هەموو لایەکەوە بە شەرمەزاریی

بۆ پۆرتیۆنکولا، بۆ پشتیرە کۆنەکەیان دەگەڕانەوە. فرانسیسکۆس ئامێزی بۆ کردنەوە و پێشوازیی لێکردن.

هەمووان دەگەڕانەوە و پۆرتیۆنکولایان لێ پڕ دەبۆوە. پەلکی درەختیان دەهێناو لەو دەوروبەرەدا دەکەوتنە ڕۆنانی کوخ. بێرناردۆ و پێیترۆ بە چاوانێکی نیوە لێکنراوەوە گەڕانەوە و هێشتا هەر غەرقی عیبادەت بوون. کاپێللۆ بێدەنگ و بەبێ کلاوەکەی، هەروەها ئیرنیۆش بەبلوێرەکەی شانییەوە هاتەوە.

دواجار ئێلیاس و لایەنگیرانیشی گەڕانەوە. ئێلیاس توندوتیژ، دڕندە، قلافەتێکی پتەو، برۆ چڕ و سمێڵ تاشراوو کتێبێکی ئەستووریشی بەدەستەوە بوو.

گوتی:" برا فرانسیسکۆس، خودا بێئەندازە خۆشیدەوێی، ئاخر ئەو هێشتا لەسەر ئەرز گلیداویتەوە تا بە ئامانجە بالاکانت بگەیت. من پێموایە هێشتا خەرەندێکیتر لە پێش ماوە پیایدا هەڵزنێیت!"

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" برا ئێلیاس دەبێ بزانیت کە ئامانجی بالا بۆ ئینسان خودایە، ئێمە بەر لەمردن ناتوانین بەوە بگەین!"

ئێلیاس ڕەتیدایەوە:" ببوورە، بەڵام من پێموایە تەنێ لە ژیاندا دەتوانین بەوە بگەین!"

هەمووان بێدەنگ بوون و چاوەڕێ بوون گەردوولەکە هەڵکا.

ماوەی سێ ڕۆژ بوو فرانسیسکۆس بەناو برایاندا دەگەڕا، پرسیاریدەکرد، قسانی بۆ دەکردن، هەوڵیدەدا بزانێ کاتێك ئەم لەسەفەری عارەبستان بووە، ئەوان چ ڕێگەیەکیان گرتۆتەبەر. هەندێك لە برایان بەرەو شارە بەناوبانگەکەی بۆلۆگنا چووبوون و لەوێ کەوتبوونە وەعزدان، بەڵام ڕووبەڕووی بەرهەڵستی زانا ئایینییەکانی ئەوێ ببوونەوە و ئەمانیش بە شەرمەوە بەرگەی ئەو هەلومەرجەیان گرتبوو. بەڵام هەر کۆڵیان نەدابوو، قوتابخانەیەکیان لەو شارە لەخۆباییە کردبۆوە و لەو قوتابخانەیەدا برا گەنجەکان، دەسنووسە پیرۆزەکانیان موتاڵاکردبوون، کتێبی ئەستووریان کڕیبوو، شەوانیان بەموتاڵا و دەرسکردنەوەوە بردبووە سەر. ئەوان نە وەعزیاندابوو، نە عیبادەتیان کردبوو، نە کاریشیان کردبوو، بەڵکو تەنها سەرگەرمی خوێندن ببوون.

فرانسیسکۆس گوێی بۆ هەموو ئەوانە ڕادێرا و دڵی لەڕق و توڕەییدا جۆشی سەندبوو.

پێیگوتم:" برا لیۆن، ئێمە شکستمان هێنا. ئێمە تۆومانکرد و هەنووکە بنۆڕە کێڵگەکە پڕە لەخەشخاش و گەزنە. ئەم پیاوە خوێنەوارانە چ گەلە گورگێکن هاتوونەتە پشتیرەکەمانەوە؟ من چ مەعریفەتێکم ناوێ، چ زانایییەکم ناوێ، شەیتان لەمێشکدا دانیشتووە، لەدڵیشدا خودا. دڵ لەشتە زانستییەکان تێناگا، هەرگیز کتێب ناکاتەوە. برا لیۆن پێتوایە چیمان بەسەر بێ و بکەوینە کوێوە؟ خەرەند؟"

ڕۆژی دواتر خوێنەوارێکی بینی کە نەیدەناسی، خوێنەوارێك تەواو ڕەنگپەڕیو و گۆنا چرچولۆچ و چاو گەورە، بەسەر کتێبێکدا نوشتابۆوە و بە پەرۆشەوە دەیخوێندەوە. دوور لە خوداو دوور لەبرایان، دونیا لەبەر چاوانیدا ون و جگە لە خۆی و کتێبەکەی چ شتێك لە ئاسمان یاخۆ لەسەر ئەرزدا نەمابوو.

فرانسیسکۆس لێی نزیکبۆوە و دەستی بە شانیدا کێشا. کوڕە گەنجەکە ڕاچڵەکی.

- " ناوت چییە؟"

- " ئەنتۆنیۆ."

- " خەڵکی کوێیت؟"

- " خەڵکی پورتوگال!"

- " کێ ڕوخسەتی پێداویت کتێبت پێبێت؟"

کوڕە گەنجەکە کتێبەکەی بە سینگییەوە نوساند و وەڵامیدایەوە:" برا ئێلیاس!"

فرانسیسکۆس دەستی ڕایەڵکرد و کتێبەکەی لێوەرگرت.

- " بەڵام من ڕوخسەتت نادەم!" بەتوڕەیی وایگوت و کتێبەکەی هەڵدایە ناو ئاگرەکەوە. هاواریکرد:" خۆڵەمێش! خۆڵەمێش! خۆڵەمێش!"

بەڵام کاتێك فرانسیسکۆس کوڕە گەنجەکەی بینی بە چاوانێکی فرمێسك تێزاوەوە لە بڵێسەی ئاگرەکە دەنۆڕێ، بەزەیی پێیدا هاتەوە.

- " کوڕی خۆم گوێڕادێرە. هەموو ساڵێك من لەجەژنی پاکدا زیندوو بوونەوەی مەسیحم بینیوە، هەموو ئێمەی مەسیحییان بەدەوری مەرقەدەکەیدا کۆدەبینەوە و دەگرین، دەگرین و نائومێدانە بە ئەرزدا دەکێشین تا بەڵکو خۆی

بکاتەوە. دەی بنۆڕە، هەر ڕێك ئەو کاتەی ئێمە لەوێدا ڕاوەستاوین و دەگرین، کێلی قەبرەکەی هەپروون دەبێ و بە ئاڵایەکی سپییەوە لەنێو ئەرزەوە دێتە دەرێ و بەرەو ئاسمان هەڵدەکشێ و بەزەردەخەنەوە لێماندەنۆڕێ. من تەنێ لەیەك جەژنی پاکدا زیندووبوونەوەی ئەوم نەبینیوە، ئەویش ئەو ساڵە بوو کە زانایەکی گەورەی ئایینیی هاتبوو کە لە زانکۆ لە بۆلۆگنا دەیخوێند، سەرکەوتە سەر مینبەری کلێسا و چەندین سەعات لەبارەی زیندووبوونەوەی مەسیحەوە ئاخاڤت، هەر دەدواو ڕوونیدەکردەوە و ئێمەیش تەواوێك کاس و وڕ ببووین. سوێند دەخۆم ئەو ساڵە کێلی قەبرەکە نەشکا و کەس زیندووبوونەوەی مەسیحی نەبینی!"

کوڕە خوێنەوارەکە غیرەتیدایە بەر خۆی و گوتی:" برا فرانسیسکۆس گەر تێنەگەم مەسیح بۆچی زیندوو دەبێتەوە، ئەوا چ زیندووبوونەوەیەکی نابینم. ئاخر جگە لەئەقڵی ئینسان متمانەم بە چ شتێکیتر نییە!"

فرانسیسکۆس لە توڕییدا دەمی کەفیکرد و هاواریکرد:

- " هەر لەبەر ئەمەشە ڕێگەی هەڵە دەگرنەبەر، هەر لەبەر ئەمەشە چ زیندوو بوونەوەیەك نابینن. چۆن و بۆچی؟ چ لاسارییەکە! نەفرەت لە ئەقڵی ئینسان!"

برا ئیگیدیۆ ڕاوەستاو و گوێیڕادێرابوو، لەزەتی لە قسەکانی برا فرانسیسکۆس دەبرد و دەستی بە دەمییەوە گرتبوو تا زەردەخەنەکەی حەشار بدا. کاتێك دەستی فرانسیسکۆسم گرت تا بڕۆین، برا ئیگیدیۆ بەدوواماندا ڕایکرد.

گوتی:" برا فرانسیسکۆس دەك دەمت خۆشبێ، تۆ دەدوێیت و یەکسەر وشەکان لەناوەوەمڕا دەبنە کردەوە. یەکشەممەیەکیان کە تۆ لێرە نەبوویت، هەر ئەم ئەنتۆنیۆ خوێنەوارە بەیەك گورز قاقزی ڕەشکراوەوە هات و داوای لێکردم ڕوخسەتی بدەمێ بچێت بۆ ئاسیزی تا لە کلێسای قەدیس ڕوفینیۆ نوتقبدا. منیش وەڵامیمدایەوە:(بە خۆشحاڵییەوە ڕوخسەتت دەدەمێ بەڵام بەمەرجێك. مەرجەکەش ئەوەیە کە هەر سەرکەوتیتە سەر مینبەر، وەك مەڕ هاوارکەیت: (باع ! باع! نابێ جگە لە باعە باع چ شتێکیتر بڵێیت!) ئەو کە وەڵامەکەمی بیست سوور هەڵگەڕا و تووڕەبوو، وایزانی پێی ڕادەبوێرم و ئیدی

نووسینەکانی لەبەر سینگیدا شاردەوە. بەفیزێکەوە گوتی: برا ئیگیدیۆ من مەڕ نیم، بەڵکو ئینسانم، من ناباعێنم، بەڵکو دەدوێم، خودا ئیمتیازێکی گەورەی بەخشیوەتە ئینسان کە ئەویش وشەیە!"

فرانسیسکۆس پرسی:" ئەی تۆ چیت وەڵامدایەوە برا ئیگیدیۆ؟"

- " برا فرانسیسکۆس ڕاستییەکەی من تەواوێك ساکاو و زوبانم بەسترا و لەحەژمەتا خۆم خستە کۆکە، نەمدەزانی چ بڵێم. برا کێدرۆم بینی کە بە گورزە دارەوە لەدارستانەوە دەگەڕایەوە، خۆم گەیاندێ تا یارمەتیی بدەم و دارەکانی لەگەڵدا هەڵگرم. بەو جۆرە خۆم ڕزگارکرد."

فرانسیسکۆس پێکەنی.

گوتی:" برا ئیگیدیۆ وەڵامێکی لەوە باشتر هەیە، خۆت دەیبینیت! دەی برا لیۆن وەرە!"

پرسیم:" برا فرانسیسکۆس هەمدیس بۆ کوێ بچین؟" دەترسام هەمدیس بۆ چیایەکی بە بەفر داپۆشراوی ترم بەرێت.

وەڵامیدامەوە:" بەرەو بێشەی شەیتان، بۆ بۆلۆگنا!"

پاش تاوێك گوتی:" برا لیۆن كەشتییەكەمان ئاوی تێدەچێ، دەترسێم غەرقبێ. بۆلۆگنا، بۆلۆگنا تۆ دەبێ پۆرنیۆنكولامان بۆ هەڵلوشیت!"

ڕۆیشتین. نا، نەڕۆیشتین، بەڵكو وەك با هەڵمانكرد. هەوا خۆش و نیمچە گەرم، دارسێو و دارهەرمێكان شكۆفەیانكردبوو، یەكەمین گوڵەخەشخاشەكان لە كێڵگەكاندا بریقەیاندەدایەوە، ئەرز پۆشرابوو بەگوڵە مینای چكۆڵەی سپی و زەرد، بایەكی گەرم دەهات و پەلكی درەختەكانی دەهێنانە لەرە و دەگەیشتە دڵمان و دەیكردنەوە. نازانم بۆچی هەموو ڕۆژانی بەهار من دڵم لای خوشكە كلارا بوو، خۆشحاڵبووم كە بە هیممەتی فرانسیسكۆس، سەرەك قەشە قایل بوو لە نزیك كلێسای قەدیس دامیانۆ، كلارا دەیرێك وەربگرێ و بۆ خۆی لەوێدا ژیانێكی پڕ لە تەقوا و زوهد بژێت.

بەیانییەك گەیشتینە بۆلۆگنا. بۆلۆگنا شارێكی گەورە و بەنێوبانگ بوو. جاددەكانی پڕ بوون لەخەڵك، ئاڵای سوور بە مەیخانەكانەوە كرابوو، میوە و سەوزە لە دوكانەكاندا هەڵدرابوونەوە، خانمگەلی شۆخ و شەنگی پەڕی ڕەنگاوڕەنگ

بەسەر تێدەپەڕین. ئێمە شەقامێکی باریکمان گرتەبەر و گەیشتینە شوێنێکی دووری بە درەخت داپۆشراو، فرانسیسکۆس سەیری ئەملاولای خۆیکرد و ئەوجا لە دەرگای ئەو قوتابخانە ئایینییەیدا کە ئێلیاس و هەندێ لە برا نوێیەکانمان ڕۆیان نابوو. دەستوبرد چووە ژوورەوە، ئەوێ هۆڵێکی گەورە بوو کە مێزێکی لاکێشەیی لێدانرابوو، پێنج شەش برا بەدەوری مێزەکەدا نوشتابوونەوە و دەیانخوێندەوە، کتێب و کاغەز لە تاقی دیوارەکاندا دانرابوو.

فرانسیسکۆس هاواریکرد:" هێی برا لە دین وەرگەڕاوەکان، ئەوە چ دەکەن لێرە؟ ئەم کەرەستە شەیتانیانەیە چییە؟ شەرمناکەن؟"

براکان بە ترسەوە ڕاستبوونەوە. فرانسیسکۆس بەدەوریاندا سوڕایەوە و ئەو کتێبانەی داخستن کە دەیانخوێندەوە. گوتی:

- " نەفرەتتان لێبێ ئەی برا لەدین وەرگەڕاوەکان! ئێوە ئەو پەیڤەی مەسیحتان بیرچۆتەوە کە دەڵێ: ستایش و شانازیی وا لە ڕۆحی هەژاردا. خودا ئەمری بە من کردووە ساکار و نەخوێنەوار بم. ئەو دەستی گرتم و پێیگوتم:(وەرە دەمەوێ بە

کورتترین پێپلیکانەدا بەرەو ئاسمانت بنێرم، تۆیش دەستی براکان بگرە، ئەوانیش بەو پێپلیکەیەدا ببە کە پیشانت دەدەم!) ئیدی بەو جۆرە من دەستی ئێوەم گرت، بەڵام ئێوە دەستتان لەنێو دەستمدا دەرهێنا و ئەو ڕێگە پان و پۆڕەتان گرتەبەر کە دەچێتەوە سەر شەیتان. هەستن و هەموو ئەو کتێبانەی سەر تاقەکان داگرن و لەحەوشەکەدا کۆمەڵیکەن، برا لیۆن تۆیش ڕاکە و ئاگرێك بکەرەوە! ئێوەیش هەمووتان بە پەلە ڕێگەی گەڕانەوە بۆ لای دایکتان، ڕێگەی گەڕانەوە بۆ پۆرتیۆنکولا بگرنەبەر. بە ناوی موبارەکی فەرمان جێبەجێکەر، بکەونە ڕێ!"

ئەوجا هەموو کتێب و کاغەز و دەسنووسە کۆنەکانی لەناوەڕاستی حەوشەکەدا کەڵەکە کرد و منیش بە ڕاکردن چووم ئاگر بێنم.

فرانسیسگۆس گوتی:" وەرە پێشێ خوشکە ئاگرمان!"

وایگوت و دانەوێوە، ئاگرەکەی بەژێر کتێب و کاغەزە کەڵەکەکراوەکانەوە نا و خاچی کێشا.

- " به ناوی مەسیح، بەناوی قەدیسی خۆنەویستیی و بەناوی قەدیسی هەژاریی!"

ئەوجا ڕوویکردە ئەو برایانەی کە بۆ خوێندن بۆ بۆلۆگنا هاتبوون.

- " ئێوە چەند کەسن لێرە دەخوێنن؟"

- " حەوت!"

- " من تەنها شەشتان دەبینم، ئەی حەوتەم کوا؟"

- " نەخۆشە و لە هۆدەکەیدا ڕاکشاوە."

- " ئەویش بێنن، بیکەنە کۆڵتان و بڕۆن، من کلیلەکان هەڵدەگرم و دەرگاکان دەکەمەوە!"

کاتێك هەموو شتەکان بە ئارەزووی دڵی ئەو بەڕێوەچوون و شەش قوتابییەکە لەگەڵ حەوتەمدا ڕۆیشتن و تەنها تەپۆڵکەیەك خۆڵەمێش لەهەموو ئەو دەسنووس و کاغەزانە مایەوە، فرانسیسکۆس دانەوێوە و خۆڵەمێشەکەی بەهەردوو دەستی هەڵگرت.

- " بنۆڕە برا لیۆن، بیخوێنەرەوە بزانە چ لەم کتێبە نووسراوە؟"

وەڵامیمدایەوە:" برا فرانسیسکۆس نووسراوە، زانستی ئینسان خۆڵەمێشە. بە دەردی ئەو قەشە سەیرە جلك سپییەی کە لە ڕۆما بینیمان و دەیگوت کێنیزا یێ نادا! کێنیزا یێ نادا!"

- " جگە لەوە چ شتێکیتر نا؟ چ شتێکیتری لێنەنووسراوە؟ لێرە لەکۆتایی لاپەڕەی دووەمدا، چیی نووسراوە؟"

نوشتامەوە و وا خۆم نواند کە دەخوێنمەوە:" خودا دانەویێوە و سەیری خوارەوەی کرد و هاواریکرد:(ئاگر، ئاگر، کچی خۆم عەرد بۆگەنی کردووە، بۆگەن بەرەو ئاسمان بەرزدەبێتەوە، دابەزە و بیکەرە خۆڵەمێش!"

فرانسیسکۆس بە ترسەوە ڕەتیدامەوە:" نا، نا، وا نەنووسراوە، نەنووسراوە: ئەویێ بکەرە خۆڵەمێش، بەڵکو نووسراوە: ئەویێ پاقژ کەرەوە!"

❋

فرانسیکۆس پەلەیبوو بۆ پۆرتیۆنکولا بگەڕێتەوە. ئاخر وی نیگەران و شتەکانی لە ناوەوەیڕا پەنگ پێخواردبوونەوە. پێدەچوو تەقەللا بدا بڕیارێکی گەورە بدا. ڕۆژی دواتر کاتێك ئێمە لە ئەشکەوتێکی نزیك پۆرتیۆنکۆلادا خەبەرمان بۆوە، فرانسیکۆسم بینی لە جێگەکەی ڕاپەڕی.

گوتی: " برا لیۆن، خەونێکم بینیوە، خەونێکی ترسناك، خێرا هەستە!"

- " چ خەونێك برا فرانسیسکۆس؟"

- " شوانەکە ببووە کەسێکیتر، مەڕەکان لە دەشتەکەوە بەرەو لەوەڕگە چڕەکان بەرەو خوار دەبوونەوە، کەفەڵیان گۆشتن ببوو!"

- " برا فرانسیسکۆس تێناگەم!"

- " مەڕەکان لەدەشتەکەوە بەرەو خوار دەبوونەوە، بەڵام برا لیۆن ئێمە نامانەوێ قەڵەو ببین، بەڵکو ئێمە لە چیا دەمێنینەوە و لەسەر بەرد دەلەوەڕێین!"

هەمدیس گوتم:" ببووره برا فرانسیسکۆس، هەر تێناگەم!"

- " ئێمە دەبێ سەما بکەین و چەپڵە لێدەین تا خودا کاتی خۆی بەسەیرکردنی ئێمەوە بەرێتە سەر، برا لیۆن قایلیت؟"

قسانی دەکرد و بە پەلە دەڕۆیشت، منیش هانکە هانك بەدوایدا ڕامدەکرد.

کاتێك گەیشتینە پۆرتیۆنکولا، چراکان دادەگیرسێنران. هەموو برایان کۆببوونەوە و ئێلیاس قسانی بۆ دەکردن، ئێمە هەناسەمان لەخۆ بڕی و گوێمانڕادێرا، دوا قسەیان دەژنەفت.

پێیدەگوتن:" براکانم، گوتوومە و هەمدیس دەیلێمەوە: ئیتر فیرقەکەمان منداڵێکی ساوا نییە، بەڵکو گەورە بووە و ئەو جلکە کورتەی منداڵیی نابێ بە بەریی، بەڵکو جلکێکی تازە و گەورەی گەرەکە، جلکێك بە بەری ئینسانێکی گەورە. هەژاریی تەواوەتی باشە بۆ ئەو کاتەی کە دوو سێ برا دێن و ڕێگەمان لەبەردەمدا دەکەنەوە، بەپای پەتیی دەڕۆن و سواڵی لەتە نانێك دەکەن و تێر دەبن، کوختێکی هاکەزایی سەر و زیادیانە. بەڵام ئێستا، سوپاس بۆ خودا، ئێمە بووینەتە سوپایەکی شەڕکەر، هەژاریی تەواوەتی بۆتە بەربەستی سەر ڕێگەمان، بۆیە ئێمە دەبێ کڵێسا و دەیر ڕۆنێین، ئێمە دەبێ مژدەبەر ڕەوانەی

هەموو وڵاتان بکەین، ئێمە دەبێ خواردن بدەینە هەزاران برامان و پۆشتەیان بکەینەوە و پەنایان بدەین. ئاخر چۆناوچۆنیی ئەمە بەهەژاریی تەواوەتیی دەکرێ؟"

دەستی فرانسیسکۆسم گرت، وی هەڵدەلەرزی.

بە ئەسپایی پێیگوتم:" گوێت لێبوو، برا لیۆن گوێت لێبوو؟ دەیانەوێ هەژاریی لەماڵەکەی خۆیدا وەدەرنێن!"

چاوانی تاریك ببوون، دەیویست ڕابکاو بکەوێتە قسان، بەڵام من گلیمدایەوە.

- " بێدەنگ برا فرانسیسکۆس، بێدەنگ، ئارامت هەبێ با گوێمان لە هەمووی بێ!"

هەنووکە دەنگی ئێلیاس، گرمەی دەهات.

- " ئەڤینی تەواوەتییش بەربەستێکی ترە، ئەووەڵێن براکانمان لە ڕێگەکاندا سەمایاندەکرد و گۆرانییان دەچڕی. مناڵان بە بەرد و توێکڵە لیمۆوە دوایان دەکەوتن، خەڵکی لێیاندەدان، بەڵام ئەمان ئەو دەستەیان ماچ دەکرد کە تێی دەسرەواندن، ئەمەیان ناونابوو ئەڤینی تەواوەتی. بونیادەم دەتوانێ لە مناڵێك بدا، بەڵام هەرگیز دەرەقەتی سوپایەك

نایەت، ئەڤینی تەواوەتی دەسەسڕێك نییە فرمێسكی پێ بسڕدرێ، بەڵكو دەبێ شمشێرێكی هەڵگرتبێ كە بەوە بەرگریی لەدادوەریی بكا و تاوانباران بكوژێ. دەبێ ئەڤین چەكدار بكرێ. ئێمە لەنێو گەلەگورگدا دەژین، ئێمە نابێ ببینە مەڕ، بەڵكو دەبێ ببینە شێر، مەسیحیش بۆ خۆی شێرێك بوو. برایان ئەمەیە ئەڤینی تەواوەتیی. ساكاریی تەواوەتیی و سافیلكەییش چیتر بەعەمەل نەماون. ئەقڵ گەورەترین دیاریی خودایە بۆ ئینسان، ئەقڵە كە جیامان دەكاتەوە لە ئاژەڵ، هەر بۆیە لەسەرمان پێویستە ئەقڵمان دەوڵەمەندكەین، قوتابخانە رۆنێین، لێگەرێین برایان بخوێنن تا وەك قەشمەرێك خۆمان پیشانی دونیا نەدەین. دڵ شتێكی باشە، ئەویش خەڵاتێكی گەورەی خودایە، بەڵام لاڵە، لاڵەو نایەوێ بدوێ. ئەقڵ پەیڤی خودا وەكو شمشێر بە دەستییەوە دەگرێ، پەیڤیش براكانم كوڕی خودایە، ئێمە نابێ ببینە گاڵتەگێڕی خودا، بەڵكو دەبێ ببینە جەنگاوەری خودا، درەوشاوەترین و بڕندەترین چەكی ئێمەیش پەیڤی خودایە. ئێمە هەمووان بۆ برا فرانسیسكۆس دەنوشتێینەوە و دەستی ماچ دەكەین، ئەو تا ئێستا بە باشترین

شێوە ئەرکی خۆی ئەنجامداوە، ئەو فیرقەکەمانی گۆشکردووە و خواردنی داوە. هەر لەوکاتەوەی گروپەکەمان منالێکی چکۆلە بووە، هەنووکە ئەو منالە گەورە بووە، دادەنەوێتەوە و دەستی بابی ماچدەکا، خوداحافیزیی لێدەکا و دەڕوا و ڕێگەی خۆی دەگرێتەبەر. خوداحافییز برا فرانسیسکۆس، وا ئیتر ئێمە دەڕۆین!"

فرانسیسکۆس هەموو جەستەی هەڵدەلەرزی، دەیویست هێرش بەرێ، بەڵام من توند قۆڵیم گرتبوو.

چەند جارێك پێمگوت:" برا فرانسیسکۆس ئارام بگرە، لێگەڕێ با لە قسەکانی بێتەوە، بابزانین دەگاتە کوێ؟"

فرانسیسکۆس لەبەرخۆوە گوتی: " خەونەکە .... خەونەکە... خودایە دەستت ڕایەڵکە!"

گوێمان لێبوو برایان چەپڵەیان بۆ ئێلیاس لێدەدا و بە خۆشحاڵییەوە هاواریاندەکرد. هەڵبەت زۆریان باوەشیان پێداکردووە و ئەوانیتریش دەستیان ماچکردووە. ئیدی فرانسیسکۆس نەیتوانی لەوە زیاتر ددان بەخۆیدا بگرێ، بەگوڕ

ڕایکردە پێشێ و خۆی گەیاندە بەر دەرگاکە و منیش بەدوایدا ڕامکرد.

هەر کە برایان ئەویان بینی، لەجێی خۆیاندا وشك بوون. لە ئێلیاس کشانەوە و ئێلیاس بەخۆی و گۆچانە زلە شوانکارییەکەی دەستییەوە بە تەنێ مایەوە، گۆچانەکەی لەخۆی گەورەتربوو. فرانسیسکۆس بە پێهەڵنوتانەوە چووە پێشی و لە ئێلیاس نزیکبۆوە.

بەدەنگێکی لەرزۆك گوتی" برا ئێلیاس، ئەم گۆچانە شوانکارییەت لەکوێ دۆزیوەتەوە؟"

ئێلیاس هەوڵیدا بابەتەکە بەلایەکیتردا بەرێ.

گوتی: " برا فرانسیسکۆس، من بۆ برایان دەدوام لە ....."

- " گوێم لێتبوو، گوێم لەهەموو شتێك بوو، بەڵام من پرسیاری گۆچانەکەم لێکردیت، لە کوێ دۆزیوتەتەوە؟"

- " نازانم، دەبێ بڵێم ئەوە موجیزەیەك بوو؟ ئەم بەیانییە برایەك هات کە هەرگیز لەمەوبەر نەمدیبوو، بەڵام برا فرانسیسکۆس زۆر لەتۆ دەچوو، بەرەو ئەو جێگەیە هات کە منی لێڕاکشابووم و سەرم نابووە سەر بەردێك و خەریکبوو

خەوم لێدەکەوت، ئەو برایە هات و ئەم گۆچانەی لەپاڵما داناو ئیدی دەسوبرد دیارنەما. برا فرانسیسکۆس دەشێ ئەو کەسە تۆ بووبیت؟"

فرانسیسکۆس هاواریکرد و دەستی ڕاوەشاند:" من؟ نەفرەت لەم دەستانەم بێت! برا ئێلیاس منیش عەینەن تۆ ڕاکشابووم و خەریکبوو خەوم لێدەکەوت ..." دەسوبرد گوتی: " نا ، نا ، من نەبووم، کەسێکیتر بوو، ڕەحمەت لەدەستەکانی بێ!"

کە ئێلیاس بینی فرانسیسکۆس وڕێنە دەکا، بە هاوسۆزییەوە زەردەخەنەی هاتێ. هەندێك لەبرایان بە دزییەوە پێکەنین، گوێم لە دوو برا بوو لە دوامەوە. یەکێکیان گوتی:" شێت بووە!" ئەویتریان وەڵامیدایەوە: " وسبە، تۆ دەبێ لەبری ئەوە بەزەییت پێیدابێتەوە، فەقیرە ...."

هەنووکە بێرناردۆ و پێیترۆ و باوکە سیلڤێستێر نزیکبوونەوە. برا بەساڵاچووەکان تاویاندایە خۆیان تا دەستی باوکە سیلڤێستێر ماچکەن. ئێلیاس بێجووڵە لەگەڵ لایەنگیرانیدا ڕاوەستابوو، لە دووایشییەوە قوتابییەکان

بێدەنگ و بێجووڵە ڕاوەستابوون. فرانسیسکۆس لە یەکەبەیەکەیان نزیکبۆوە و دەستی هەڵبڕیی و دۆعای بۆ کردن. غەمێك لەسەر ڕوخساری نیشتبوو، تەواوێك ڕەنگپەڕیو لێوی خۆی دەگەست تا بەر بە قوڵپی گریانەکەی بگرێ. دوای ئەوەی دۆعای بۆ هەموویانکرد، لەبەرئەوەی شەکەت و دەیشیویست چەند قسەیەك بکا، داوایکرد کورسییەکی بۆ بێنن تا لەسەری دانیشێ. ماسیۆ دەسوبرد چوو کورسییەکی بۆ هێنا و ئەمیش لە ناویدا ڕۆچوو. پاشان دەستی بە ڕوخسارییەوە گرت و دانەوێوە و ماوەیەکی درێژ تێپەڕی و هیچی نەگوت. لەبەر ئەوەی من لەنزیکییەوە ڕاوەستابووم، دەمارەکانی لاجانگەیم دەبینی کە هەڵاوسابوون. ئیشارەتێکم بۆ کێدرۆ کرد و چوو پەرداخێك ئاوی بۆ هێنا. فرانسیسکۆس دوو قومی لێدا و ئاهێکی وەبەر هاتەوە.

لەژێر لێوەوە گوتی:" برای ئاو، ڕەحمەتت لێبێ!"

هەموو هێزی خۆی کۆکردەوە، هەستایە سەر پێ و باوەشیکردەوە.

به هەناسەبڕکێوە کەوتە قسان، بە جۆرێك کە ئێمە بەزەحمەت دەنگیمان دەژنەفت.

- " براکانم، خودا مشتێك دانەوێڵەی بەئەمانەت داپێم و منیش چوومە دەرەوە تا بیوەشێنم، دەستم بۆ ئاسمان هەڵبڕی و لێیپاڕامەوە باران ببارێنێ و ئەویش بارانەکەی باراند. ئەمجارەش دەستم هەڵبڕییەوە و لێی پاڕامەوە خۆر بنێرێ تا ئەوەی چاندوومە گوڵبکا، ئیدی خۆرهەڵات و ئەوەی چاندبووم گوڵی کرد و سەراپای کێڵگەکە سەوز دەچۆوە. دانەویمەوە لە ئەرزەکەم ڕووانی تابزانم ئەوە چ جۆرە دانەوێڵەیەکە کە خودا بەئەمانەت پێیداوم، کە دانەویمەوە، دانەوێڵەی پیرۆز و خەشخاشی لەخۆباییم بینی. بەخۆمگوت ئەوە خواستی خودایە، کێ چوزانێ، گوڵە خەشخاش جوان و سوورە، ئەوانیش خاچێکی ڕەش لەسەر دڵیانە، جوانییەکەی ئەوانیش وەکی خۆراکە بۆ ئینسان، خۆراکێك عەینی دانەوێڵە، لەبەرئەوە ڕەحمەتیش لە خەشخاش بێ! برایانم، ئەی دانەوێڵە و خەشخاشەکان، ئەم ئێوارەیە قسەیەکی خەتەرناك هەیە دەمەوێ پێتانبلێم، گوێم بۆ ڕادێرن!

پێموایە ئێلیاس ڕاستدەکا. من ئەرکی خۆم بەبێ کەم و زیاد بەجێهێناوە، ئەرکی سەر شانی من تۆوکردن بوو، تۆوی خۆمکرد. ئەلعان ئیتر دەبێ خەڵکانیتر بێن ئاوی بدەن و بیدوورنەوە و بیگوێزنەوە. من بۆ ئەوە لەدایك نەبووم گەنمەکە بدوورمەوە و قازانجی لێبکەم، بەڵکو بۆ ئەوە لەدایکبووم عەردەکە بکێڵم و تۆویکەم و پاشان بەڕێی خۆدا بڕۆم. سوێند دەخۆم من نەمویستووە بەجێتانبێڵم، براکانم من بێئەندازە ئێوەم خۆشدەوێ، من بێئەندازە بەو برایەتییەمانەوە ڕایەڵم، ئیتر چۆن دەتوانم بەجێتانبێڵم؟ بەڵام دوێنێ شەو پێدەچوو خودا بێت کە هاتبووە خەونم. من ئەوم نەبینی، بەڵکە تەنها دەنگیم دەژنەفت، گوتی:

(فرانسیکۆس، ئەوەی لەتواناتدا بوو کردت، ئیدی لەوەندە زیاترت لە توانادا نییە، بچۆ بۆ پورتیۆنکولا، برایەك گۆچانێکی شوانکارەیی پێیە کە لە باڵای خۆی درێژترە....."

فرانسیسکۆس لە قسەکردن وەستا، هەمووان بەزاری داپچڕاوەوە چاوەڕێی بوون، ئێلیاس هەنگاوێکی بەرەو لاینا،

بەڵام فرانسیسکۆس نیگایەکی تیژی ئاراستەکرد و لەجێی خۆی ڕاوەستا.

هەمدیس فرانسیسکۆس گوتی:" سوێند دەخۆم من هەرگیز بیرم لەو نەکردۆتەوە، خودایە بمبوورە، بەڵام تەهارەتی ئەو دژی ئەو کەسانەیە کە گروپەکەمانیان ڕۆناوە و توندوتۆڵیان کردووە، وی هەرگیز هەژاریی تەواوەتیی، ئەڤینی تەواوەتیی و ساکاریی و سافیلکەیی تەواوەتی ناسەلمێنێ! ئەو وەکو داگیرکەرێك لەدایکبووە و ئەو سیفەتە باشانە لەگەڵ سروشتی ویدا نایەنەوە. من بیرم لە برا بێرناردۆ کردۆتەوە کەبەدوای تەنیاییدا دەگەڕێ، یاخود بیرم لای جەنابی پێیترۆ یاخۆ باوکە سیلڤێستێر بووە، ئەوان ڕانەمەڕەکەی مەسیحیان بەرەو ئەو پشتیرانە، بەرەو ئەرزی قاقڕ، بەرەو بەردە پیرۆزەکان ڕانومایی دەکرد کە شیاوی خۆیانە، بەرەو ئەو تەلانانەیان دەبردن کەهێشتا هەر دەسووتێن و ناکوژێنەوە، ئەو زاتانە دەسبژێری منن. بەڵام خودا، خواستی بەدیبێ، کەسێکیتری هەڵبژارد. کاپتن ئێلیاس نزیکتر مەبەوە. کاتێك کوڵی ئازارم دەنیشێتەوە و غەمی نێو دڵم بەتاڵ دەبێتەوە، ئەوسا خۆم بانگت دەکەم. کاتێك دەستم

لەسەر سەرت دادەنێم کە ئیدی لە ڕق و تووڕەییدا نەسوتێ و نەلەرزێ، بەڵکو وەکی ئەڤین سازگار و پاقژ بێ، ئەوسا خۆم بانگت دەکەم!"

دەستی بەنیشانەی خاچ دانا. سەری داگرت. خوێن لەچاوانییەوە دەهاتە خوار و بەسەر گۆنایدا دەڕژا و ڕیش و سمێڵی شەلاڵی خوێن دەبوو. ئازار زۆری بۆ هێنابوو، بەلاّم لە حەژمەتا لێوی دەگەست و ددانی بەخۆیدا دەگرت.

لەبەرخۆوە گوتی:"خودایە تێناگەم، بەلاّم پرسیار ناکەم. ئاخۆ بۆچی پرسیار بکەم؟ من چ بەرهەڵستییەك نانوێنم. ئاخۆ بۆچی بەرهەڵستیی بنوێنم؟ ڕاوێژکردن بە تۆ هەڵدێرێکە بۆ خۆی، چۆناوچۆنی شۆڕببمەوە و هەڵدێرەکە هەڵبسەنگێنم؟ تۆ هەزاران ساڵی ئایندە دەبینی و داوەریی دەکەیت، ئەوەی ئەمڕۆیش مێشکی چکۆڵەی ئینسان بە ناعەدالەتیی دادەنێ، دوای هەزاران ساڵێتر دەبێتە تۆوێك بۆ ڕزگاربوونی ئینسان. گەر ئەو شتە بوونی نەبا کە ئەمڕۆ ئێمە ناومان ناوە ناعەدالەتیی، ئەوا ڕەنگە هەرگیز دونیا عەدالەتی بەخۆوە نەبینیبا!"

که دەدوا، ڕوخساری زیاتر پرشنگیدەدا. وەك بلێی یەکەمینجار بێ ئەو خەیالاتەی بۆ بێ و ئیدی دڵی لێوڕێژ دەبوو لە ئارامیی. زەردەخەنەی دەهاتێ، ئەوسا ڕوویکردە ئێلیاس و ئیشارەتێکی بۆ کرد. ئەویش بە گۆچانەکەی دەستییەوە لێی نزیك بۆوە.

بە میهرەبانیی گوتی:" برا ئێلیاس، بچەمێرەوە، دەمەوێ بەرەکەتت بدەم. بنۆڕە ئەلعان دەستەکانم نالەرزن و وەکی ئەڤین سازگار و پاقژن!"

هەردوو دەستی نایە سەر سەری ئێلیاس.

ئەوجا بەدەنگێکی قووڵ گوتی:" برا ئێلیاس، خودا نهێنییە و درك ناکرێ، وەك گێژەنێك وەهایە، وی بەو تەرزەی پێیخۆش بێ بەخششی خۆی بەسەر خەڵکیدا دابەش دەکا، پێوانەکانی ئەو وەك ئەوانی ئێمە نین، خەیالاتی ئەو بەجۆرێکە کە ئەقڵی ئینسان لە توانایدا نییە نزیکی بێتەوە، گەر یەکێك لێی نزیك بێتەوە ئەوا دەبێتە خۆڵەمێش. گۆچانەکەم بدەرێ!"

ئێلیاس بۆ ساتێك دوو دڵ بوو، گۆچانەکەی توند لەنێو دەستیدا گرت و بۆ دواوە ڕایکێشا. بەڵام فرانسیسکۆس دەستی ڕایەڵکرد.

هەمدیس فەرماندەرانە گوتی:" گۆچانەکەم بدەرێ!"

ئێلیاس سەری نەویکرد و گۆچانەکەی بۆ ڕایەڵکرد. فرانسیسکۆس بەهەمان دەنگە قووڵ و هێورەکەی درێژەی بەقساندا.

- " برا ئێلیاس، خودا ئەمری پێکردووم و منیش بەگوێی ئەو دەکەم. خودایە، گەر بە هەڵە دەنگم تەرجومەکردیت، ئەوا ئیشارەتێکم بدەرێ. ئاسمان سامالە، هەورە بروسکەکەت بنێرە و بگرمێنە، دەرگاکە هەپرووکە بە هەپروونکە، بەر لەوەی دەستم بنێمە سەر سەری و دۆعای بۆ بکەم، دەستم ببڕەوە!"

بێدەنگ بوو. چاوەڕێی کرد، چ شتێك ڕووینەدا. فرانسیسکۆس بە خێرایی دەستی هەڵبڕی و گوتی:" برا ئێلیاس، دەستم دەنێمە سەر سەرت. بچەمێرەوە، بەئەمانەت مەڕەکانمت پێدەسپێرم، بەرەو لای خودا ڕێنوێنییانکە، بۆ لەوەڕیان ببە بەو تەرزەی خودا نیشانەی لەوەڕگەکانی هەڵداوە،

تۆ دەبێ حیساباتەکان مشت و ماڵکەیت، بۆ من نا، بەڵکو بۆ خودا. من تەنێ دەتوانم دۆعات بۆ بکەم. دۆعای من ببە، گۆچانە شوانکارییەکە ببە، بکەوە ڕێ و ڕێگە پیشانی مەڕەکان بدە!"

خوێن و فرمێسك ئامێتەی یەکدی دەبوون و لەچاوانییەوە هۆن هۆن دەڕژایە خوار. لە یەکە بەیەکەی برایانی نۆڕی. وەك بڵێی خوداحافیزییان لێبکا، وەك بڵێی بمرێ و ئیدی ماڵئاوایییان لێبکا. بەسەر قۆڵی جبەکەی چاوانی سڕی.

- " براکانم ببوورن، من نەمدەزانی جیابوونەوەمان ئەوەندە تاڵە بۆیە گریام. خوداحافیز! خەمین مەبن، من لەلاتان ناڕۆم، بەڵکو هەمیشە بە بێدەنگیی و نەبینراو لە تەکتاندام. ئێوە تەنێ دەتوانن شەوانە لەخەونەکانتانا ببینن. ئێوەیش ئەی سێ خوشکە سەنگینە لەیەکترجیانەبووەوەکە، تۆ ئەی هەژاریی پیرۆز، ئەی هاوسەرە پێپەتی و شڕوپڕ پۆش و زگ برسییەکەم، تۆیش ئەی ئەڤینی پیرۆز، تۆ ئەی ئەوەی کە دەسەسڕێك شك نابەیت فرمێسکەکانتی پێ وشك کەیتەوە و شمشێرێکت نییە بکوژیت، بەڵکو وەك مەریەم خودات وەك منالێکی چکۆڵە

لەباوەشگرتووە. تۆیش ئەی ساکاریی پیرۆز، ئەی ئەوەی کە دەم بەخەندە وەڵامی هەموو پرسیارەکان دەدەیتەوە و دەڵێیت: (نازانم، نازانم....) کەچی وەکی ئەوە وایە هەموو شتێك بزانیت. لێتان دەپاڕێمەوە دەس لەبرایان بەر مەدەن، لە تەکیاندا برۆن، وەك سەگی پاسەمەڕ بەسەر ڕەوەکەوە بێدار بن و مەهێڵن چ مەڕێك بزر بێ!"

فرانسیسکۆس بێدەنگ بوو، بەڵام هێشتا دڵی ئاوی نەخواردبۆوە. هەمدیس لەهەمووانی ڕووانییەوە و زەردەخەنەی هاتێ.

- " گەر بڕیاربێ شێوەی تەیرێك بکەینە مۆری گروپەکەمان، منالەکانم ئێوە کام تەیر هەڵدەبژێرن؟ نە هەڵۆ برا ئێلیاس، نە تاووس برا کاپیللۆ، نە بولبول برا ئیرێنۆ، کۆترە شینکەی شەرمنیش نا برا بێرناردۆ، تەیرەلحوبیش نا برا لیۆنۆ، بەڵکو کلاوکوڕە!"

ئەوجا دەم بەخەندە کەوتە هۆنینەوەی سوپاسگوزارییەك بۆ کلاوکوڕە:

- " برا کلاوکوڕە کلاوێکی لەسەردایە وەکی ئەوەی ئێمە، ڕەنگی باڵی لەڕەنگی جبەکەی ئێمە، لەهەمان ڕەنگی ئەرزە، ساکار و هەژارانەیە وەك جلکەکانمان، کلاوکوڕە لە پەلکێکەوە بۆ پەلکێکی تر دەفڕێ و دادەبەزێتە ڕێگەکان بۆ ئەوەی دەنکە جۆیەك بدۆزێتەوە و بیخوا. بەیانیانیش، هەموو بەیانییەکیش بەگۆرانیی چڕینەوە بەرەو ئاسمان هەڵدەگڕێ و مەست بەڕوناکیی، دیارنامێنێ. ئیتر بینینی وی لەهێزی چاواندا نامێنێ، پاشان لە ناکاوێکڕا وەك دەنکە خۆڵێك دەکەوێتە سەر ئەرز. برا کلاوکوڕە بەیانیان نوێژی خۆی دەکا، بەرەو لای خودا دەچێ و پاشان دەگەڕێتەوە بۆ سەر عەرد!"

ئێلیاس دەستی هەڵبڕیی و ئیشارەتێکی کرد کە دەیەوێ بدوێ.

- " برا فرانسیسکۆس، ئەوەی تۆو دەکا، هەر هەمان وەخت ئەوە دەدوورێتەوە کە چاندوویەتی، چونکە پێشوەخت تامی بەری ئەو شتە دەکا کە دەیچێنێ. برا فرانسیسکۆس تۆ بەختەوەریت لەبەرئەوەی بەتەواوی ئەو ئەرکەت بەجێهێناوە کەخودا پێیسپاردوویت، واتە ئەرکی تۆوکردن، وا هەنووکەش

ئارام و ئاسوودە گۆچانە درێژەکە بەدەستێکی تر دەسپێریت، برا فرانسیسکۆس ئیدی کاتێك خۆت پیشانی خودا دەدەیت، باوەشت تەژییە بە گوڵەگەنم. وامنیش گۆچانەکە هەڵدەبڕم و سوێند دەخۆم: ئەو ڕێگەیەی تۆ کردتەوە و سێ چوار برای پێدا ڕۆیشتن، بەڵێن بێ بیکەمە ڕێگەیەکی پان و بەرینی وا کە هەزاران کەسی پێدا بڕۆن. بەڵێن بێ ئەو چاکەخوازییانەی تۆ کردتە بنەما، فراوانی بکەم و بیکەمە مایەی بەختەوەریی نەك هەر بەتەنها بۆ سێ چوار برا، بەڵکو بۆ هەزارەها. بەڵێن بێ ئەم پۆرتیۆنکولا گچکەیە بکەمە قەڵا و کۆشکی خودا، سوێند دەخۆم!"

وایگوت و پاشان ئەمریکرد دوو کورسیی بێنن و لەبەر ئاگردانەکەدا داینێن. دەستی فرانسیسکۆسی گرت و لەسەر کورسییەکیان داینیشاند و خۆیشی لەپاڵیدا لەسەر کورسییەکەی تریان دانیشت. برایان یەکە یەکە هاتن و پاشان قوتابییەکان هاتن و دەستیان ماچکردن. ڕوخساری فرانسیسکۆس وشك و خەمین بوو، ڕوخساری ئێلیاسیش

پرشنگیدەدا بەسەرکەوتن. هێزو دەسەڵات بە هەنگاوی خێرا بەسەر لێوو برۆ و چەناگە پتەوەکەیدا پیاسەیدەکرد.

*

نۆ

ڕۆژی دواتر فرانسیسکۆس ڕووە و پورتیۆنکولا دانەوییەوە و بەر دەرگاکەی ماچکرد، پاشان دەستی گێڕا و قۆڵی گرتم.

گوتی:" برا لیۆنی بەستەزمان، وەرە با بڕۆین، وەدەریاننناین!"

ڕۆیشت و بە ڕێگەوە هەڵدەنوتا. من دەستیم گرتبوو تاخۆی نەدا لە درەختێك. گەیشتینە ئەو کوختەی کە بەدەستی خۆی لە دارستانەکەدا لەپەلکی وشکی درەختان ڕۆینابوو. لەسەر ئەرزەکە دانیشت، تەماشایەکی چواردەوری خۆیکرد و هاوارێکی کرد.

- " برا لیۆن دونیا زۆر تاریکبووە. بڵێی تەواو کوێر بووبم؟ برا لیۆن هیچ نابینم، هیچ!"

وەڵامیمدایەوە:" باوکە سیلڤێستێر بانگ دەکەم، بیستوومە کە داوو دەرمانی زۆر بەڵەدە و دەتوانێ ئازاری چاویش دەرمانکا."

- " نا، نا برا لیۆن، لێمگەڕێ با هەر وابم، ئاوهاش لە تاریکیدا باشم. ڕاستە دونیا نابینم، بەڵام باشتر ئەو کەسە دەبینم کە دونیای خوڵقاندووە."

بێدەنگبوو. تا دەهات ئازاری زیاتر و زیاتر دەبوو. بۆ ئەوەی ئازارەکەی بۆ ساتێك بیر خۆی بەرێتەوە، خەیاڵی بەلای شتێکیتردا برد.

-" برا لیۆن وەرە ئێرە، ناتوانم زۆر بەدەنگی بەرز بدوێم. ئەرێ خوشکە کلارا چۆنە؟ ماوەیەکی زۆرە خەبەرم لێی نییە، بەڵام هەڵبەت خودا لەیادی نەکردووە. پێمبڵێ وەزعی چۆنە؟"

- " برا فرانسیسکۆس کلارا هەمان ئەو شتەی کردووە کە تۆ ئەمرت پێیکردووە. چووە بۆ دەیرەکەی کڵێسای قەدیس دامیانۆ و لەوێ وەك زاهیدێك دەژی. خانمانی ئاسیزیی بەوەیان زانیوە و هاتوون ڕاوێژیان پێکردووە و سوژدەیان بۆ بردووە. زۆربەیان حەزیان نەکردووە بۆ ماڵەوە بگەڕێنەوە و ئەو تەرزە ژیانەیان بە دڵ چووە. پێش هەموویان خوشکە ئاگنێس چووە، ئەو چۆتە دەیرەکەیشەوە و پرچی بڕیوە و ڕووپۆشی ڕاهیبانی پۆشیوە. ئیتر کیژە شوونەکردووەکان و دوو ژنی بەمێردیش

چوون. کلارا وەك دڵۆپە هەنگوینێك لە هەموو لایەکەوە مێشهەنگی لێکۆبۆتەوە. سەروەت و سامانەکانیان بەسەر هەژاراندا دابەشکردوون، خوداحافیزییان لەژاوەژاوی دونیا کردووە و چوونەتە ئەوێ تا لە کڵێساکەی قەدیس دامیانۆدا بە دوای ئارامیی خودادا بگەڕێن."

فرانسیسکۆس گوتی:"خودا دەستی یارمەتیی ڕایەڵکا. هەر بە تەنێ ئەو لەتوانایدایە ژن، ئەو ئاژەڵە کێوییە ماڵییکا!"

- " برا فرانسیسکۆس مەترسە، کلارا هەنگاو بەهەنگاو شوێنپێت هەڵدەگرێ، هامشۆی گەڕەکان دەکا و دەیانشوا و خواردنیان بە دەمەوە دەکا، ئەویش وەکو تۆ خۆڵەمێش دەکاتە خواردنەوە تا نەبا خواردنەکە تامی هەبێ و جەستەی شادومانکا. بەدرێژایی شەو بێدارە و هەر خەریکی عیبادەتە. جەستەشی پیر بووە، گۆناکانی چرچ و لۆچ بوون، چاوانی بەهۆی گریانی زۆرەوە تاریك داهاتوون، ئیدی ئەو لە خۆئامادەکردندایە بۆ دەرکەوتن لەبەردەمی خودادا. لەنێو برایاندا باوکە سیلڤێستێر تاقە کەسێکە ناوبەناو سەردانی دەیرەکەی کلارا دەکا تا بزانێ لەوێ چ دەگوزەرێ، خۆ گەر

خوشکێك بیەوێ ددان بەگوناهەکانیدا بنێ، ئەوا ئەو گوێی بۆ ڕادەدێرێ."

بۆ ساتێك بێدەنگ بووم، بەڵام دواجار بڕیاری خۆمدا.

- " برا فرانسیسکۆس بە ئیجازەی تۆ دەخوازم قسەیەك بکەم. ژیان لە دەیرەکەی قەدیس دامیانۆ، بە تەقواترە لە ژیان لە پورتیۆنکولا. لەبەر ئەوەی خوشکە کلارا جڵەوی هەموو شتێکی گرتووە، کەچی تۆیش تەسلیمی کێت کرد؟ تەسلیمی برا ئێلیاس!"

فرانسیسکۆس بەناڕەزایەتییەوە گوتی:" من نا، من نا، بەڵکو خودا، من بەقسەی ئەوم کرد، ئەو ئەمری پێکردم!"

سەرم ڕاوەشاند.

-" برا فرانسیسکۆس، خۆت باش دەزانیت، شەیتانیش لاسایی دەنگی خودا دەکاتەوە تا خەڵکیی بکا بەتەڵەکەیەوە!"

فرانسیسکۆس ڕاچڵەکی.

-" وسبە! تۆ دڵت هەلا هەلا کردم. گەر ئەوە دەنگی خودا نەبووبێ، ئەوا مانای وایە شکستم هێناوە!"

هەمدیس چاوانی ئاویان پێدا دەهاتە خوارەوە و ئازار زۆری بۆ دەهێنایەوە. بەزەییم پێیدا هاتەوە و لەئامێزم گرت.

-" بمبوورە برا فرانسیسکۆس، نا، نا، ئەوە دەنگی خودا بووە. مەگری!"

هیچی نەگوت. دەستی نایە سەر چاوانی و لە حەژمەت ئازار دەینالاند.

بەدرێژایی شەو چاوانی لێکنەنا، بۆ ئەوەی بێدار نەبمەوە، چووە دەرێ و لەوێ دەینالاند، بەڵام چۆناوچۆنیی نووستبام؟ کە دەنگی نالاندنەکەیم دەژنەفت سوێ دەچووە دڵمەوە. تاریك و ڕوون بەدوای باوکە سیلڤێستێردا چووم.

گوتی:" بڕۆ و ئاگرێك بکەوە. منیش بەشیشی ئاسنەوە دێمەوە و ئیدی خودا یارمەتیمان بدا!"

کە گەڕامەوە بینیم فرانسیسکۆس دانیشتبوو لەبەر دەرگاکەدا و وەك ئاکاری خۆی سەری بەسەر ئەژنۆیدا شۆڕکردبۆوە و قۆڵ و قاچی لێکئالاندبوو، نوستبوو. لەسەر نووکی پێ چوومە کوختەکەوە و ئاگرێکم کردەوە، پاشان ڕۆیشتم لەپاڵیدا دانیشتم و چاوەڕێی باوکە سیلڤێستێر بووم.

ناوبەناو فرانسیسکۆس هەناسەیەکی هەڵدەکێشا، هەڵبەت هەنووکە خەونی دەبینی. ئەژنۆی دەلەرزی و سەریشی زیاتر و زیاتر ڕۆدەچوو بەنێو ئەژنۆکانیدا و خەریکبوو لە عەردەکەی دەدا.

لەنێو درەختەکانەوە، دەنگی تەپەی پێی باوکە سیلڤێستێر هاتە گوێ. فرانسیسکۆس ڕاچڵەکی و خەبەریبۆوە، دەستی گێڕاو دۆزییەوە.

- " برا لیۆن ئەوە تۆیت؟"

- " بەڵێ برا فرانسیسکۆس، ئارامبە، ئەوە بۆچی دەلەرزیت؟"

- " برا لیۆن کڕنۆش ببە و تۆیش برا مردن بانگکە تا بێت، ئاخر چیتر حەوسەڵەم نەماوە."

کاتێك فرانسیسکۆس دەدوا، باوکە سیلڤێستێر گەیشت و شیشێکی درێژی بە دەستەوە بوو.

فرانسیسکۆس بە شپرزەییەوە گوتی:" ئەوە کێیە؟"

- " برا فرانسیسکۆس منم، باوکە سیلڤێستێرم، هاتووم تا بەیارمەتیی خودا چاوانت تیمارکەم و ئازار بەرۆکت بەردا و ئیدی بپەرژێیتە سەر عیبادەت."

فرانسیسکۆس لەسەر پشت لەسەر عەردەکە ڕاکشاو بەهەناسە هەڵکێشانەوە گوتی:" باوکە سیلڤێستێر ئازاریش بۆ خۆی عیبادەتە، ئازاریش جۆرێکە لەعیبادەت....."

باوکە سیلڤێستێر خاچی کێشا. شیشە ئاسنەکەی ڕۆبردە ئاگرەکەوە، لێگەڕا تا تەواو سوور هەڵگەڕا، پاشان لەنێو ئاگرەکەی دەرهێنا و لە فرانسیسکۆسی نزیکخستەوە. فرانسیسکۆس هەستی بە سێبەری برا سیلڤێستێر و شیشە سوورەوەبووەکەی بەسەر خۆیەوە دەکرد، دەستی ڕایەڵکرد.

بە پاڕانەوەوە گوتی:" ئەی شیشی سوورەوە بووی برا، داوات لێدەکەم زۆر ئازارم مەدە، ئاخر من جەستەم، ئاسن نیم، بەرگە ناگرم!"

باوکە سیلڤێستێر گوتی:" برا فرانسیسکۆس لەخودا بپاڕێرەوە ئازایەتیت بداتەبەر، ددانت توند لەسەر یەك جووتکە و لێمەگەڕێ ڕۆحت دەرچێ، ئاخر ئەمە ئازاری زۆرە!"

بەرلەوەی فرانسیسکۆس بەوەدا ڕابگا هاواری خودا بکا، باوکە سیلڤێستێر شیشە سوورەوەبووەکەی لەلاجانگەی نزیکخستەوە. فرانسیسکۆس هاوارێکی جەرگبڕی کرد و ئیدی بوورایەوە. ئاومان بەڕوخساریدا کرد، بەرزمانکردەوە، هەڵمانگرت و لەسەر حەسیرەکەی ڕامانکشاند. هەموو جەستەی هەڵدەلەرزی، خۆی گرمۆڵە دەکرد و بانگی برا مردنی دەکرد بێت و ڕزگاریکا.

باوکە سیلڤێستێر لەسەر ئەژنۆ لەلایەوە دانیشت، منیش لەسەر ئەرزەکە کەوتبووم، دوعامدەکرد و دەگریام.

کاتێك فرانسیسکۆس هاتەوە سەر خۆی و سەری هەڵبڕی، من لەرز دایگرتم. دوو برینی قووڵ کەوتبوونە لاجانگەکانی و چاوانیشی دەتگوت دوو کانیاوی خوێنن. دەستی ڕایەڵکرد و بە نائومێدییەوە قۆڵی گرتم.

بە هەناسەبڕکێوە، لەبەرخۆیەوە گوتی:" برا لیۆن پێمبڵێ خودا بە ڕوحمە، ئەگینا ئەقڵم تێکدەچێ. پێمبڵێ خودا بە ڕوحمە تا ئازایەتیم بێتە بەر، ئاخر لەوە زیاتر بەرگە ناگرم!"

وەڵامیمدایەوە:" بیر لەمەسیح بکەوە لەکاتی لەخاچداندا، ئەو بزمارانە بێنەرە یادت کە بەدەست و پێیدا داکوتران، ئەو خوێنە بێنەرە یادت کە بە جەستەیدا چۆڕاوگەی بەست!"

فرانسیسکۆس سەری ڕاوەشاند.

- " ئاخر ئەو خودا بوو، ئەو خودا بوو، بەڵام من وردە خۆڵم!"

هەستا و لەسەر حەسیرەکە دانیشت. سەری بەنێو ئەژنۆکانیدا شۆڕکردەوە و بە درێژایی ئەو ڕۆژە چ قسەیەکی تری نەکرد.

دەمەو ئێوارە، بەپەلە چووم بۆ پۆرتیۆنکولا تا داوای کولێرەیەك لە برایان بکەم.

هەوای ئێوارە وەك بڵێسە شەپۆلیدەدا. ئەوە خۆر نەبوو، بەڵکو پشکۆیەکی هەڵایساو بوو کە لەودیو درەختەکانەوە خلۆر دەبۆوە و ئاگری لە دار و بەرد بەردەدا. لە دوورەوە قەڵاکەی ئاسیزیی بڵێسەیدەدا. ڕامدەکرد و لە ناکاوێکڕا ترسێکی سەیر لەخۆوەی دەپێچام، پێدەچوو ئەو خۆرە و درەختە هەڵایساوەکان و دڵی من ئاگریان گرتبێ و منیش

ڕابکەم تا نەبمە خۆڵەمێش. کە لە پۆرتیۆنکولا چوومە دەرەوە، هێور بوومەوە.

هەنووکە لانکەی ئازیزی برایەتییە بێ باوکەکەمانم بینییەوە، ساتە خۆش و بەچێژەکانی ئەوماڵەم هاتنەوە بیر، عیبادەتە پڕ لە تەقواکانمان، قسەوباسە پڕ لەتەقواکانمان، ژەمە خواردنە پڕ لەتەقواکانمان کە بە نانێکی وشك تێر دەبووین، فرانسیسکۆسیش وەکی خۆر، میهرەبان لەناوماندا پرشنگیدەدا. بۆ ساتێك ڕاوەستام تا هەناسەیەك وەربگرم. گوێمڕادێرا. برایان پێدەکەنین و یەکێکیش لەنێوانیاندا لاسایی فرانسیسکۆسی دەکردەوە و ئەوانیتریش لە قاقای پێکەنینیان دەدا. لە دەروازەکە چوومە ژووریٚ و برایان منیان بینی و بێدەنگ بوون. برا بەساڵاچووەکان لەویٚ نەبوون و برا تازەکانیش لەسەر ئەرزەکە دانیشتبوون و نانیان دەخوارد.

یەکێکیان پرسی:" پیاوە هەژارە داماوەکەمان لەچیدایە؟ ئاخۆ ئیتر لە سەما و گۆرانی چڕین کەوتووە؟"

یەکێکیتریان گوتی:" لێرەوە دەنگی هاوارەکەی هاتە گویٚ. دەڵێن باوکە سیلڤێستێر چووە بۆ ئەویٚ تا چاوانی تیمارکا!"

من چ وەڵامم نەدانەوە. ئێشێك ڕۆچووە دڵمەوە و مارێکی ژەهراوی لە ناوەوەمڕا فیشکاندی. گەر زارم هەڵێنابایەوە، ئەوا دەبوو بکەوتمایە جنێودان و کوفرکردن، بەڵام لەخودا ترسام و بێدەنگ بووم. ئەو کولێرەیەم هەڵگرت کە یەکێکیان بۆی هەڵدام و پاشان ڕێگەی گەڕانەوەم گرتە بەر.

*

تا فرانسیسکۆس نەخۆش بوو، نەمانتوانی لەشوێنی خۆمان بجوڵێین. هەموو بەیانییەك باوکە سیلڤێستێر دەهات و سەردانی فرانسیسکۆسی دەکرد. بەیانییەکیان وی پەیامێکی پێبوو لە کڵێسای قەدیس دامیانۆوە.

گوتی:" برا فرانسیسکۆس، خوشکە کلارا دەستت ماچ دەکا و داوات لێدەکا سەردانی بکەیت. خوشکە کلارا دەڵێ تا ئێستا تۆ نەچوویت بۆ دەیرەکەیان تابەرەکەتیان بدەیت و تا ئێستا خوشکان پەیڤێکی تەسەللا بەخشیان لێنەبیستوویت. دەڵێ ئاخر ئەوان ژنن و بۆ ئەوەی بچنە ئامێزی خوداوەند

گەرەکیان بەتەسەللادانەوە و یارمەتیی هەیە. خوشکە کلارا بەمندا پەیامی ئەوەی بۆ ناردوویت کە ئەو خزمەتەیان بکەیت و بچیت بۆ دەیرەکەی قەدیس دامیانۆ تا بتبینن و گوێت بۆ ڕادێرن و سەبووریيان بێتەوە."

فرانسیسکۆس سەری ڕاوەشاند.

- " برا سیلڤێستێر تۆ چ دەڵێی؟ بڕۆم؟"

- " بەڵێ برا فرانسیسکۆس بڕۆ. ئەوانە ژنن و ڕوحمیان پێبکە!"

- " باوکە سیلڤێستێر هەمدیس بە مەسەل بۆت دەدوێم، تۆیش گوێڕادێرە برا لیۆن، ئای خۆزیا برایانیش هەموویان لێرەبان و گوێیان ڕادێرابا! ڕۆژێکیان ئەسقەفێك لەدەیرێکدا قەشەیەکی وەدەرنا لەبەرئەوەی دەستی لەدەستی ژنێکەوە دابوو. قەشە گوتی:(بەڵام باوکە ئەو ژنێکی ئیماندار بووە و دەستیشی پاقژ.) ئەسقەف وەڵامیدایەوە: باران پاقژە، ئەرزیش پاقژە، بەڵام کاتێك یەکانگیر دەبن، دەبنە قوڕ و زەلکاو، کاتێك دەستی ژن و پیاویش بەریەك دەکەون هەمان شت ڕوودەدا!"

- " برا فرانسیسکۆس ئەم قسانەت قورسن، بۆ ژنان قورسن!"

گوتم:" ئەم قسانە بۆ پیاو قورسترن!" وامگوت و بەترسەوە هەموو ئەو کیژانەم هاتنەوە یاد کە هەزاران جار پەرۆش بووم دەست لە دەستیانەوە بدەم.

باوکە سیلڤێستێر گوتی:" بیر لە مەریەمی پاقیژە بکەوە!"

فرانسیسکۆس گوتی:" چ کەسێك دەستی لەدەستی مەریەمی پاقیژەوە نەداوە، تەنانەت (یوسف) یش." پاشان خاچی کێشاو گوتی:" تۆیش حەوات لەیاد نەچێ!"

- " ئەدی من چیی وەڵامی خوشکە کلارا بدەمەوە؟ هەنووکە هەڵبەت لەبەر دەروازەی دەیرەکەی قەدیس دامیانۆدا ڕاوەستاوە و چاوەڕێ دەکا، چی پێبڵێم؟"

- " پێیبڵێ هەر کاتێك ڕێگەی نێوان پورتیۆنکولا و دەیرەکەی قەدیس دامیانۆ بەگوڵی سپیی پۆشرا، ئەوکات دەچم!"

- " ئاخر کەنگێ؟"

- " باوکە سیلڤێستێر، (هەرگیز) و (هەمیشە) دوو وشەن تەنێ بە زاری خودا دەپەیڤرێن. دەشێ هەر ئەو کاتەی ئێمە

دەئاخڤین ڕێگەکەی بەگوڵی سپیی پۆشاندبێ. برا لیۆن وەرە و با تەماشا بکەین!"

هەستامە سەرپێ. دڵم بەتوندی کەوتە تەپەتەپ. باوکە سیلڤێستێر سەری ڕادەوەشاند و باوەڕی نەدەکرد. بەپەلە چوومە دەرێ، ڕێگەی دارستانەکەم گرتەبەر. هێشتا بەیانی بوو، دونیا سارد وەکی ئەوەی بەفر باریبێ، دڵەکوتێیەکی وا گرتمی کە خەریك بوو دڵم بەرەو گەرووم هەڵگژێ. ئاخر من دڵنیابووم و مەزەندەی موجیزەیەکم دەکرد. کاتێك فرانسیسکۆس لای بۆ کردمەوە و گوتی:(برا لیۆن پێهەڵگرە و بزانە!) کە وایگوت، ڕوخسارە خوێناوییەکەی پرشنگیدا و ڕێگەکە لە زەینمدا تەژی لە گوڵی سپیی بوو.

ڕامکرد و گەیشتمە جاددە گستییەکە و هاوارمکرد. تا چاوبڕکا ڕێگەکە، پەرژینەکان، ئەرزو بەردەکان پۆشراون بە گوڵی سپیی. خۆم بە ئەرزەکەدا دا و لە خودا پاڕاماوە، ئەوجا چەپکێك گوڵم چنیی و بەپەلە بۆ کوختەکە گەڕامەوە. لەبەر دەرگاکە لە خۆشحاڵێدا هەناسەیەکی قووڵم هەڵمژت و ئەوجا خۆم بە ژووردا کرد.

هاوارمکرد:" برا فرانسیسکۆس، ڕێگەکە پۆشراوە بە گوڵی سپیی، بنۆڕە چەپکێ لەو گوڵانەم چنیوە!"

برا سیلڤێستێر کەوت بەسەر پێی فرانسیسکۆسدا و ماچیکرد.

- " ببوورە برا فرانسیسکۆس سەرم ڕاوەشاند، ئاخر باوەڕم نەدەکرد!"

فرانسیسکۆس چەپکە گوڵەکەی هەڵگرت و خستییە سەر پێڵووە خوێناوییەکەی و برینەکانی.

لەبەرخۆیەوە گوتی:" باوکە ... باوکە ..." وایگوت و گوڵەکانی ماچکردن و گریا.

ئەوسا ڕوویکردە ئێمە.

- " ئەنگۆ بۆچیی سەرتان سوڕما؟ هەموو شتێك موجیزەیە. ئەدی ئەو ئاوە چییە دەیخۆینەوە؟ ئەو عەردە چییە پێی پێدا دەنێین؟ ئەدی شەو چییە کە هەموو ئێوارانێك بە ئەستێرەکانییەوە وەدیاردەکەوێ؟ ئەی خۆرو مانگ چین؟ ئەوانە هەموویان موجیزەن. ئێوە لەگەڵایەکی هاکەزایی بنۆڕن، لەبەر ڕوناکییدا تەماشایکەن و بزانن ئەوە چ

موجیزەیەکە! وێنەی لەخاچدراوی لەسەر دەبینن. هەڵیگێڕنەوە و بەدیوەکەیتردا تەماشایکەن، وێنەی قیامەت دەبینن! ئیدی ئەوە گەڵا نییە، ئیدی ئەوە گەڵایەك نییە بەدرەختێکەوە، بەڵکو ئەوە دڵی خۆمانە!"

باوکە سیلڤێستێر دەستی فرانسیسکۆسی ماچکرد.

- " برا فرانسیسکۆس، من چاوەڕوانی ئاماژەیەك بووم لە خوداوە، ئەوا ئەو ئاماژەیەیدا و ڕێگەکە بەگوڵ پۆشرا. بچم بۆ دەیرەکەی خوشکە کلاراو پێی بڵێم دێیت؟"

- " پێیبڵێ دێم. پێیبڵێ خۆم حەز ناکەم، خۆم نامەوێ بچم، بەڵکو خودا ئەمرم پێدەکا. ئەم گوڵانەی ئاسمانیشی بدەرێ، لەبەر ئەوەی بەر ئەرز کەوتوون خوێناویی بوون!"

وایگوت و گوڵە خوێناوییەکانی نێو دەستی بۆ باوکە سیلڤێستێر ڕایەڵکرد.

❊

باوکە سیلڤێستێر ڕۆیشت. من کەوتمە سەرچۆك و ئاگرمکردەوە، ئاوم گەرمکرد، دەم و چاوی فرانسیسکۆسم شت، دەست و پێوپلیم وشککردنەوە، بە پەنجەکانم قژیم بۆ داهێنا. لە منداڵێکی گچکە دەچوو کە بە باسکی کراوەوە ڕێگە دەدا بگۆڕدرێ و قژی داهێنرێ. پاشان دەستمنایە ژێر هەردوو باڵی و هەڵمساند، بەڵام ئەژنۆکانی سڕ بوون و نەیدەتوانی ڕێك بە پێوە خۆی ڕاگرێ.

بە نائومێدییەوە گوتم:" برا فرانسیسکۆس، چۆن بتوانین بڕۆین؟ ئاخر ئەژنۆت لەژێرتا دەنووشتێتەوە و قاچت لەدووت نایەت!"

وەڵامیدامەوە:" لە ئەژنۆم مەنۆڕە برا لیۆن، بەڵکو لە ڕۆحم بنۆڕە. ڕۆحم لەژێرما نانوشتێتەوە، دەی با ئێستا بڕۆین!"

لێوی گەست و هەموو هێزی دایە بەرخۆی، لە کوختەکە چووینە دەرێ و ملی ڕێگەمان گرتەبەر.

بەدەم ڕێگەوە گوتی:" برا لیۆن، ڕۆحی ئینسان، چەند جار پێتبڵێم ڕۆحی ئینسان پریشکی خودایە، واتە لەهەموو شتێك

بەهێزترە. بەڵام ئێمە درك بەوە ناكەین و دەیترنجێنینە نێو گۆشت و جەستەمانەوە، ئای خۆزیا ڕزگار دەكرا!"

پاش تاوێك لەسەر قسەكانی بەردەوامبوو:

- " تۆ پێتوایە ناتوانم بڕۆم؟ تۆ پێتوایە ڕۆحم ناتوانێ جەستەم هەڵگرێ؟ دە فەرموو ببینە!" وایگوت و ئەوجا بەهەنگاوی دڵنیا كەوتە ڕۆیشتن.

كاتێ گەیشتینە سەر ڕێگە گشتییەكە، تەماشامانكرد گوڵەكان نەمابوون، وەكی ئەوەی شەختەی زستان بووبێتن و بەخۆر تووابێتنەوە. فرانسیسكۆس خاچی كێشا.

گوتی:" ئەمەش هەر موجیزەیە. گوڵەكان بە پەیامەوە لە ئاسمانەوە دابەزین و پاشان هەمدیس بۆ ئاسمان گەڕانەوە، ئاخر حەزیان نەكرد پێی ئینسان بیانشێلێت!"

وایگوت و بە بێدەنگیی بە قەراخیی جاددەكەدا بەرەو دەیرەكەی قەدیس دامیانۆ كەوتە هەنگاونان.

خوشكە كلارا و دوو خوشكیتر كە لەدوایەوە بوون بۆ بەخێرهێنانی لە دەیرەكە هاتبوونە دەرەوە. كە بینی وا فرانسیسكۆس دەگا، ڕاوەستا و دەستی بەنیشانەی خاچ دانا،

سەری داگرت و چاوەڕێیکرد. کاتێك تەپەی پێی وی ژنەفت، سەری هەڵبڕی و ڕوخساری سوور هەڵگەڕا.

فرانسیسکۆس دەستی سڵاوی بەرزکردەوە تا بەرەکەتی بدا.

گوتی:" خودا ئاگای لێتانبێ خوشکە کلارا، خودا ئاگای لێتان بێ خوشکەکانم."

کلارا گوتی:" باوکە فرانسیسکۆس بەخێربێیت بۆ لامان، ئێمە هەزار ساڵە چاوەڕێت دەکەین!"

وایگوت و دانەوێوە و پێی ماچکرد.

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" خوشکە کلارا گلەیی مەکە، من بەردەوام بەباوکە سیلڤێستێردا پەیامم بۆ ناردوون."

کلارا هەمدیس کەوتەوە بەسەر پێیدا و ڕوخسەتی لێوەرگرت بدوێ.

-" باوکە فرانسیسکۆس، ئێمە هەواڵی تۆمان دەزانی، (با) وشەکانتی لە دوورەوە دەهێنان و ئیدی دیارنەدەمان. ئاخر ئێمە ژنین، تا ئەو لێوانە نەبینین کە دەجوڵێنەوە و دوعامان بۆ دەکەن و سەرمان هەست بەو دەستانە نەکا کە بەرەکەتمان دەدەن، هێور نابینەوە. من گوتم ئێمە ژنین، برا فرانسیسکۆس

گەر تۆ نەیەیت و قسانمان بۆ نەکەیت و دڵمان نەدەیتەوە ئەوا زایە دەبین!"

هەردووکیان کەوتنە قسان، ئەوان لە پێشەوە دەڕۆیشتن و ئێمەیش لەدوایانەوە. کاتێك فرانسیسکۆس گەیشتە بەر دەروازەی دەیرەکە سەری سوڕما. خودایە ئەو باخچە چکۆڵەیە چ بوو؟ وەکی بەهەشت خۆی دەنواند! چ بۆنێك لە گوڵەباخ و گوڵە سۆسەنەکانەوە دەهات!

- " خوشکە کلارا چیتان لە باخچەکەدا ڕوواندووە؟ من نابینم!"

- " گوڵەباخ و گوڵە سۆسەن باوکە فرانسیسکۆس، پاییزانیش باخچەکە پڕ دەبێ لەگوڵە وەنەوشە. ئیتر هیچیتر نا."

فرانسیسکۆس دەستی ڕایەڵکرد و دۆعای بۆ باخچەکە کرد.

- " ئەی باخچەی برام، خوشکەکانم گوڵەباخ و گوڵە سۆسەن، من گەلێك خۆشحاڵم بە بینینتان! بە بەخشندەیی خودا لەڕۆژی ئاخیرەتدا بۆ ئاسمان هەڵدەگژێن و لەگەڵ خوشکە کلارادا دەچنە بەهەشت!"

چووە ژوورەوە، دیوارەکان بە گەچ سواخدراو، وێنەی مەریەمی پاقیژەی پێدا هەڵواسرابوو کە کوڕەکەی توند نوساندبوو بەسینگی خۆیەوە و زەردەخەنەی دەهاتێ. خوشکان دانەوینەوە و پێی فرانسیسکۆسیان ماچکرد، ئەمیش دەستی نایە سەر سەری هەریەکەیان و دۆعای بۆ کردن. هەموویان خۆیان لە شاڵی سپییەوە پێچابوو، کە بە هەنگاوە چکۆڵە و نەرمەکانیانەوە دەڕۆیشتن هەر دەتگوت کۆترن.

کورسییەکیان بۆ فرانسیسکۆس هێنا و داوایان لێکرد لە سەری دانیشێ. کلارا لەسەر ئەرزەکە لەسەر ئەژنۆ دانیشت و خوشکانیش دەست بەنیشانەی خاچ، لەدواوە ڕاوەستان. بۆ ماوەیەکی درێژ کەس چ قسەیەکی نەکرد، هەمووان نیگایان بڕیبووە قەدیسی میوان. خودایە ئەوە چ بێدەنگییەك بوو! چ لەزەت و چ دڵنیاییەك! من دڵنیابووم کە هەنووکە فریشتەگەلێك لەئاسمانەوە دابەزیبوونە دەیرەکەی قەدیس دامیانۆوە و ئەوانیش نەبینراو لەفەزادا ڕاوەستابوون و چاوەڕێ بوون تا فرانسیسکۆس بکەوێتە قسان. بەڵام ئەو پەلەی نەبوو،

دەتوانرا لە ڕوخساریدا ئەو هەستی شادومانییە بخوێنرێتەوە کە لە خۆیەوە پێچابوو.

دواتر بەمنی گوت:" خودایە ئەوە چ هەوایەك بوو! چ بۆنێك و چ پاقژییەك بوو! خودایە چ لەززەتێکم لەبۆنی جلکی تازە شۆراو برد، چ لەزەتێکم لەبۆنی ئەو باولانە برد کە دەکرانەوە و بۆنی شیوەران و نەعنایان لێوە دەپرژا!"

سەرەنجام خوشکە کلارا داوێنی جبەکەی فرانسیسکۆسی ماچکردو گوتی:"ڕوحمان پێبکە، بدوێ!"

ئەوسا فرانسیسکۆس باسکی کردەوە و وەك ئەوەی لەخەو خەبەری بووبێتەوە، سەری هەڵبڕی.

- " خوشکەکانم، خۆشحاڵم دەتانبینم. دەتانەوێ چیترتان پێبڵێم؟ کاتێك من لە دونیادا بووم، هاوڕێیانم داوەتدەکردن، سەرم هەڵدەبڕی و بە گۆرانییەوە دەمگوت:

هەزار جار خۆشحاڵم دەتبینم

هەزار، دوو هەزار جار

وەك چۆن کێڵگە خەنییە بەگوڵ و سەوزاییەکانی خۆی. *

---

* دوو بەیتە شیعری شەش تەفعیلەیی کریتییە، کەخانەخوێ سلاّوی لە میوانەکەی پێدەکا. (و.سوێدی)

*

فرانسیسکۆس وروژابوو، دەمێك بوو ئاوها شادومان نەمبینیبوو، ئەو تەقوا و پاقژیی و ئاگر و شاڵە سپییانەی دەوریاندابوو، ئەو کەش و هەوایە بوو کە خۆشیدەویست.

هەمدیس گوتی:" گوێم بۆ ڕادێرن خوشکەکانم، من بیر لەکرمێك دەکەمەوە، بمبوورن، من گەرەکمە باسی ئەو کرمەتان بۆ بکەم. ئەوەی باسیدەکەم حەکایەت نییە، بەڵکو ڕاستییە، لە حەقیقەتیش ڕاستترە. کرمێك هەبوو بەدرێژایی ژیانی پەلی دەکوتا و ئیدی لە پیریدا گەیشتە بەهەشت و لەدەرگاکەیدا. دەنگێك لە ناوەوە گوتی:(کرم ناکرێتە ژوورەوە، پێدەچێ زۆرت پەلە بێ!) کرمەکە کە لەترسا گرمۆڵە ببوو، وەڵامیدایەوە:(خودایە ئەی چ بکەم؟ ئەمرکە!) (عەزابی زیاتر بکێشە، زیاتر تێبکۆشە تا باڵت لێدەڕوێ!) ئیدی خوشکەکانم، کرمەکە بۆ سەر عەرد گەڕایەوە و هەمدیس سەفەرەکەی دەسپێکردەوە!"

کلارا پرسیی:" باوکە فرنسیسکۆس، کام کرم؟ ئاخر ئێمە کیژگەلێکی سادەو ساکارین، بۆمان ڕوونکەوە!"

- " خوشکە کلارا، ئەو کرمە منم و تۆیت و هەموو ئەو خوشکانەن کە لێرەدا گوێیان ڕادێراوە و هەموو ئەو خەڵکانەن کە لەژیانیاندا بەسەر ئەرزدا پەلدەکوتن. بەرخۆدان و بەرخۆدان، خوشکەکانم هەموو بەرخۆدانێك بۆ هەڵگژان گەلێك بە سۆیە. خودایە تەهارەت و هەژاریی و ئەڤین و فرمێسك و برسێتیی و ڕووتوڕەجاڵیی چ هەڵپڕوکێنەرن. دەبێت کرمی هەژار بەرلەوەی ببێتە پەپوولە بەرگەی هەموو ئەوانە بگرێ! شەیتانیش لە هەموو جێگەیەك تەڵەی بۆ ناوینەتەوە تا بکەوینە ناوی. کاتێك دادەنەونەوە و بۆنی گوڵێك دەکەن، شەیتانی لەناودا دەبینن، کاتێك بەردێك هەڵدەگرن، شەیتان لەوێدا خۆی ماتداوە و چاوەڕێیە، کاتێك لە دارچوالەیەکی گوڵکردوو دەنۆڕن، شەیتان لەنێو پەلك و چڵەکانیدا دانیشتووە و دیقەتدەدا. لەو ئاوەدا کە دەیخۆینەوە، لەو نانەدا کە دەیخۆین، لەو نوێنەدا کە لەنێویدا ڕادەکشێین تا بنووین، خوشکەکانم لە هەموو شوێنێك، لە هەموو شوێنێك شەیتان

خۆی ماتداوه و چاوەڕێیه. ئەدی چاوەڕێی چییه؟ چاوەڕێی ئەو هەلەیە کە ڕۆح بۆ چاوتروکانێك ماندوو ببێ و خەو زۆری بۆ بێنێ و نەیپەرژێتە پاسەوانیکردن، ئیدی فرسەت دێنێ و پەلامارمان دەدا و فرێمان دەداتە دۆزەخەوە. خوشکەکانم، من زیاتر لەپیاوان بیر لەئێوە دەکەمەوە و خەمتان بۆ دەخۆم، لەبەرئەوەی ئێوە ژنن، ئاخر دڵی ئێوە بەو ئاسانییە نابێتە بەرد. ئێوە لە دونیا دەنۆڕن و خۆشتاندەوێ. گوڵ، منداڵ، پیاو، جلکی ئاوریشمین، پەڕی بریقەدار و گوارە، خودایە ئەمانە چ تەڵەیەکن و دەتوانرێ چەند ژن ڕزگار بکرێ؟

خوشکەکانم، بەیانیان و ئێواران بپاڕێنەوە بۆ ئەو ژنانەی کە لەسەر ئەم ئەرزە خۆ ئارایشدەکەن و پێدەکەنن. مەریەمی پاقیژەش لە ئاسماندا و لەگەڵ ئێوەدا بۆیان دەپاڕێتەوە. ئاخۆ شەوانە بێدەنگییەکی قووڵ و سەیر بەسەر سەرتانەوە ناژنەفن و لە ناوەندی ئەو بێدەنگییەشدا شتێك وەك خشەی گەڵای سپیدارێك، کە لەلێوێکی نەبینراوەوە دێتەدەرێ و بانگدەکا و دەپاڕێتەوە، ناژنەفن؟ ئەوە مەریەمی پاقیژەیە و بۆ ژنان دەپاڕێتەوە!

خوشکەکانم دەبێ ئاگاتان لەخۆتان بێ و نەڵێن: خۆمان لەدەیرێکدا پەناداوە و ئیدی حەقمان بەسەر دونیاوە نییە و ڕێگەی خۆمان بەرەو ئاسمان گرتۆتەبەر! خوشکەکانم خەیاڵاتێکی لەو جۆرە تەڵەیە، تەڵەی شەیتان. گوێڕادێرن بزانن چ دەڵێم، سوێند دەخۆم، ئێمە هەموومان یەکێکین، گەر ژنێك لەوپەڕی دونیاوە لێوی سووركا، ئەوا لێوی ئێوەیش بە پەڵەی شەرمەزاریی دەڕەنگێ! ئەی بەهەشت مانای چییە؟ مانای بەختەوەریی تەواوەتییە. بەڵام بونیادەم چۆن دەتوانێ بەختەوەریی تەواوەتیی بەدەسبێنێ، لەکاتێکدا کە لە بەهەشتەوە دادەنەوێتەوە و برا و خوشکەکانی دەبینێ لەسەر عەرد عەزاب دەچێژن؟ خوشکەکانم ئەی چۆن دەبێ بەهەشتێك هەبێ لە کاتێکدا دۆزەخێك هەیە؟ من ئەمەتان پێدەڵێم و بیخەنە زەینتانەوە: یان دەبێ هەموومان پێکەوە ڕزگار بین، یاخۆ با هەموومان پێکەوە بمرین. گەر کەسێك لەوپەڕی دونیا تیاچێ، ئەوا تۆیش تیادەچیت، گەر کەسێك لەوپەڕی دونیا ڕزگار بکرێ، ئەوا تۆیش ڕزگار دەکرێی!"

من گوێم بۆ فرانسیسکۆس ڕادەدێرا و دڵم لە شادومانی و

سەرسوڕماندا بە توندی کەوتبووە لێدان. ئاخر ئەوە یەکەمینجار بوو گوێم لە فرانسیسکۆس بێت کە هەموو بەشەرییەت بە ئەڤینێکی ئاوها بەخوڕ گەمارۆ بدا. دڵی وی لەو ئەتمۆسفێرە ژنانەیەدا توابۆوە، وی خوشکانی دەبینین و هاوسۆزییەکەی باڵی لێدەڕوا و هەموو دونیای دادەپۆشیی.

هەموو خوشکان کەوتبوونە سەر ئەژنۆ. وردە وردە نێزیك دەبوونەوە و فرنسیسکۆسیان گەمارۆ دەدا و بەوروژانەوە لێیان دەنۆڕی. ڕوخساریان پرشنگیدەدا وەك ئەوەی هەتاو لێیانبدا.

فرانسیسکۆس هەستی بە گەرمای خوڕەیان کردبوو، زاری هەڵێناو گوتی:

- " خوشکەکانم، کۆبوونەوەتان لە دەورم هەست پێدەکەم و دڵم بە تەرزێك بەرفەراوان دەبێ کە دەخوازم هەمووان، باش و خەراپ بێنە ناوییەوە، دڵم بە تەرزێك بەرفەراوان دەبێ کە دەخوازم چ گریانێك لە دونیادا، لەم دونیایەدا و لەوەیتردا نەمێنێ.

خودایە، لێگەڕێ ئەو خەیاڵە یاخیگەرانەیە بەم خوشکانەی ئێرە بڵێم کە لە دڵمەوە بۆ لێوم هەڵدەگڕێ، ئاخر ژنێك بریتییە

لەدڵی وی و ئەو دڵەش تەژییە بە ئەڤین و هاوسۆزیی و دەبێ ئەوان لەمە بگەن. کەواتە خوشکەکانم گوێم بۆ ڕادێرن. لەم ساتەدا، خودا بمبەخشێت، بەزەییم بە شەیتانیشدا دێتەوە، ئاخر چ مەخلۆقێك نییە لەو نابەختەوەرتر بێ، لەبەرئەوەی جارێك لەجاران ئەویش هاوکاری خودا بووە و هەنووکە لێی جیابۆتەوە و حاشای لێدەکا و نائومێدانە لەفەزادا دەسوڕێتەوە، لەبەرئەوەی خودا زەینی لێنەسەندۆتەوە، بۆیە بە لەزەتەوە بەهەشت وەبیرخۆی دێنێتەوە، ئاخۆ ئیدی چۆن دەتوانێ سەبووریی بێتەوە؟ خوشکەکانم ئێمە دەبێ بۆ شەیتانیش بپاڕێینەوە تا خودا بە بەخشندەیی خۆی ڕوحمی پێبکا و لێی ببورێ و ڕێگەی بدا هەمدیس بۆ ناو مەلایکەتەکان بگەڕێتەوە.

ئەڤین، ئەڤین، خودا بەرەکەتی بدا، ئەڤین قەدەری ژنە. شەیتان ئاژەڵێکی دڕندە و ترسناك و تینوو بەخوێنە، گەر ئینسان دەمی ماچکا، ئەوا ئەو ئاژەڵە دڕندەیە سەر لەنوێ دەبێتەوە بە فریشتە. خوشکەکانم ئەمەیە ئەڤینی تەواوەتیی. ئێمە گەڕەکان ماچ دەکەین، دەی با بە هەمان ئەڤینی

تەواوەتیی شەیتانیش ماچکەین، تا هەمدیس ڕوخسارە نوورانییەکەی بۆ بگەڕێتەوە! ئەڤین! ئەڤین!"

دەنگی فرانسیسکۆس بە هەنسکی گریان خەفە بوو، سەری لەنێو دەستیدا حەشاردا و کوڵی گریانی بەر بوو.

ژنەکانیش دەستیانکردە گریان. یەکەمینجار کلارا گریا، دەنگی شیوەن لە دەیرەکەوە هەستا، فرانسیسکۆس دەنگی ئەو گریانەی دەژنەفت و بە پەشۆکاوییەوە سەری هەڵبڕی.

دەستی ڕایەڵکرد و گوتی:" خوشکەکانم بمبوورن، من نەمویست بتانخەمە گریان، بۆ ئەوە نەهاتم بۆ ئێرە تا باسی دۆزەختان بۆ بکەم، بەڵکو بۆ ئەوە هاتم تەنێ باسی بەهەشتتان بۆ بکەم. دەی بۆ ئەوەی تەسەللامان بێتەوە، ئێوەیش باسی بەهەشتم بۆ بکەن. ژیان سەختە، خودایە گەر برا مەرگ نەبا دەرگاکەمان لێبکاتەوە تاڕێگەی خۆمان بگرینە بەر، ئەوا ئەم ئەرزە دەبووە چ زیندانێك و جەستەمان دەبووە چ زیندانێك کە بەرگە نەدەگیرا! بەڵام ئێستا بنۆڕن چ شادومانییەك هەیە، چ ئومێدێك هەیە کە بە وشە دەرنابڕدرێ، ئومێد نا، بەڵکو یەقین! ڕۆح تاجێك لەگەڵا لیمۆ لەسەر دەنێ و بەسەر گاشەبەرد

و هەڵدێرەکاندا هەنگاو هەڵدێنێ و هاواردەکا: خودایە، تۆ هاوسەری ئازیزی منیت، تۆ هاوسەری ئازیزی منیت!"

خوشکێك خەریك بوو ببووریێتەوە، ئەو پەنجەرەیەیان کردەوە کەبەسەر باخچەکەدا دەینۆڕی و هەوای ژوورەوە تەژی بە بۆنی سۆسەن و گوڵەباخ بوو. کلارا ئازایەتیی دایە بەر خۆی و دەستی لە ئەژنۆی فرانسیسکۆسەوەدا.

بە ئەسپایی گوتی:" باوکە فرانسیسکۆس، کاتێك سەیری تۆ دەکەم، هەرگیز لەو باوەڕەدا نیم ئادەم گوناهی کردبێ!"

فرانسیسکۆس بەحاڵ دەستی لەشاڵە سپییەکەی کلاراوەدا و وەڵامیدایەوە:" خوشکە کلارا منیش کاتێك تۆ دەبینم هەرگیز پێموانییە حەوا گوناهی کردبێ!"

قەدەرێك کەس هیچیی نەگوت. ئەو بێدەنگییە میهرەبان و هاژەی دەهات لە میهر و سۆز، ئینسان مەزەندەی دەکرد ئەوە فرانسیسکۆسە کە هێشتا لەو بێدەنگییەدا هەر دەدوێ و خوشکانیش بە گریانەوە گوێیان بۆ ئەو پەیڤانەی ڕادێراوە کە پێشتر نەیگوتبوون. ژنەکان وایاندەزانی هێشتا فرانسیسکۆس باسی قەدەری ژنیان بۆ دەکا، باسی ئەڤین و باسی ئەو ماچەی

که شەیتان دەکاتە مەلایکەت. ئەوان بۆ یەکەمینجار هەستیان بەوە کرد کە ژنێتیی چ بەخششێکی گەورەی خودایە و ژنێتیی خاوەن چ بەرپرسیارێتییەکە.

لەناکاوێکڕا و لەنێوجەرگەی ئەو بێدەنگییە پیرۆزەدا، بەتوندی لە دەرگای دەرەوەی دەیرەکە درا و لەپڕ کرایەوە و برایانی پۆرتیۆنکولا بە هەناسەبڕکێوە شاڵاویان هێنایە ژوورەوە.

کلارا ڕاچڵەکی.

- " برایینە چ بووە؟ بۆچیی ئاوها شاڵاوتان هێنایە دەیرەکەوە؟"

کێدرۆ ئارەقەی نێوچەوانی وشککردەوە.

- " خوشکە کلارا بمانبوورە، ئێمە لەپۆرتیۆنکولاوە دەیرەکەتانمان بینی ئاگری گرتبوو، کڵپەی ئاگرەکە بەرەو ئاسمان هەڵدەگڕا!"

هەموو برایان هاواریانکرد:" ئاگر! ئاگر! خوشکە کلارا ئاگر!"

کلارا زەردەخەنەیەکی هاتێ.

- " براکانم ئەوە ئاگر نەبووە، چ کڵپەی ئاگرێك نەبووە، بەڵکو ئەوە باوکە فرانسیسکۆس بووە کە دەدوا!"

هەنووکە فرانسیسکۆس هەستایە سەرپا، خۆر لەئاوابووندا بوو. خوداحافیزیی لە کلارا و خوشکان کرد. هەمدیس دەستی نایەوە سەر سەریان و بەرەکەتیدان.

کلارا گوتی:" باوکە فرانسیسکۆس زۆر لوتفت نوواند کە تەسەلای دڵی بێتەسەلای ژنانت دایەوە، ئەی ئێمە دەتوانین چیت بۆ بکەین؟"

- " خوشکەکانم، لەڕاستیدا خزمەتێکی گەورە هەیە کە داواتان لێدەکەم بۆم جێبەجێکەن، خزمەتێکی گەورە!"

هەمووان هاواریانکرد:" ئەمرکە باوکە فرانسیسکۆس!"

- " بڕۆن و سواڵی پینەیەکم لە جلکی هەر هەژارێك بۆ بکەن. هەموو پینەکان کۆکەنەوە و جبەیەکم بۆ لێبدوورن. ئەمە ئەو خزمەتەیە کە داواتان لێدەکەم بۆم جێبەجێکەن!"

کلارا دەستی ماچکرد.

- " باوکە فرانسیسکۆس ئەدی بۆچی داوای ژیانی خۆمم لێناکەیت تا پێتی ببەخشم! یەکشەممەی داهاتوو، بە ویستی

خودا به باوکه سیلڤێستێردا ئەو جبەیەت بۆ دەنێرین کە حەزی پێدەکەیت."

فرانسیسکۆس بەهەنگاوی پتەو پێشکەوت و ئێمەیش هەموومان لەدوایەوە ڕۆیشتین و بەخۆشحاڵییەوە باسی موجیزەمان دەکرد. لەودیو دەرگای حەوشەی دەیرەکەوە، خوشکە کلارا و خوشکانیتر ڕاوەستابوون، لە ئێمەیان دەنۆڕی و فرمێسکەکانیان دەسڕی.

*

بە درێژایی ڕۆژی داهاتوو فرانسیسکۆس تاقە وشەیەکی نەگوت. هەر لە شەبەقەوە لە دەرەوەی کوختەکەدا هەڵکورماو لەبەر خۆرەکەدا دانیشت. دونیا گەرم بوو، شنەیەك هەڵیکرد، ناوبەناویش برایەك بۆ ئاوهێنان، داربڕین یاخۆ بۆ کۆکردنەوەی چیلکە بەوێدا تێدەپەڕیی. قژقڕەیەك هەڵفڕیی، دووجار خوێندی و ئەوجا دیارنەما. فرانسیسکۆس بە باشیی نەیدەبینی، بەڵام لەبری ئەوە گوێی تیژکردبۆوە و گوێی بۆ

دونیا ڕادێرابوو. ڕوخساری غەرقی وەها نەشوەیەك بوو كە بە درێژایی ئەو ڕۆژە نەموێرا لێی نێزیك ببمەوە. دەمەو ئێوارە، كاتێك كڵپەی ئاگری نەشوەكەی هێوربۆوە، چووم لەبەر دەرگاكە، لە نزیكییەوە دانیشتم.

بینیمی و دەستی هەڵێنا.

گوتی:" برا لیۆن ئەمە چ موجیزەیەكە! لەو ڕۆژەوەی ڕووناكیی چاوانم لێسەنراوەتەوە، چ چپەچپی خۆش، چ خشەخشی درەختگەلێك، چ ویزەی هەنگگەلێك ڕژاونەتە گوێمەوە!"

بێدەنگبوو، پاش ساتێك لەسەر قسەكانی بەردەوامبوو:

- " برا لیۆن لەو كاتەوەی ڕووناكیی چاوانم لێسەنراوەتەوە، نەبینراو دەبینم. برا لیۆن ئیدی من چاوانی ناخم كردۆتەوە، بە درێژایی ئەمڕۆ بازنەكانی ڕوانینم فەراوان دەبوون. لێرەوە و لەبەر دەرگاكە و لەو شوێنەدا كە لێی هەڵكورمابووم، سەرەتا بە ڕوونیی پۆرتیۆنكولا و برایانم دەبینین كە جەدەلیان دەكرد و خەریكی عیبادەت دەبوون و باوكە سیلڤێستێریشم دەبینی لە دوورەوە دانیشتبوو دەگریا. پاشان بازنەكە گەورەتر دەبوو،

ئاسیزیی و شوراكانی و بورجەكەی و خانووەكانیم دەبینین، كۆڵانە باریكەكانیم دەبینین كە خەڵكی پیایاندا ڕەتدەبوون، بەردەرگای ماڵەكانیانم دەبینین كە كیژانیان لێدانیشتبوون و شتیان دەچنی، دایكمم دەبینی كە لەودیو پەنجەرەكەوە دانیشتبوو لەسەر ئەژنۆ و دەگریا ..... پاشان بازنەی ڕوناكییەكە بە جۆرێك گەورە و گەورەتر بوو، كە ڕۆمام دەبینی، شەقامە پان و پۆڕەكانیی، گەورە پیاوەكانی كە بۆنی میسكیان لێدێ، ژنە خۆ ئارایشكردووەكانی و پاپام بینی كە بەڕێزەوە دەستی نابووە پشت سەری و بیری لە مەسیحییەت دەكردەوە. لە كەناری زەریاش قەشە دلڕەقە جلك سپییەكەم بینی، ئەوەی لە زەینیدا ئاگرێكی گەورەی كردبۆوە و كافر و مورتەدانی تێدا دەسووتاندن .... دوورتر زەریای شین باو و دوورگە سپییەكان و (كرێت) ی كێویی و عارەبستان و سوڵتانم بەسواری ئەسپەكەیەوە دەبینی كە خاچ ڕاویدەنا و ئەمیش بەخێرایی غاریدەدا تا لە دەستی هەڵبێ.... برا لیۆن پاشان ڕووناكیی بەخوڕ، ئەستێرەی گەورە، ئاسمانەكانم بە قەدیس و حەواری و مەلایكەت و (كیریۆبیم) و (سێرافیم) ەوە دەبینین و

ئیدی پاشان بۆ هەمیشە ڕووناکیی خامۆش بوو، من کوێر بووم و پێموابوو لەهۆش خۆم چووم، ئاخر برا لیۆن من زیاتر لەوە لە خودا نزیم ببوومەوە کە ڕێگەم پێدرابوو!"

بێدەنگبوو، شادومان بووم بەوەی کە ڕۆحی لە ڕوانیندا بەسەر ئەرز و ئاسماندا سەفەری کردووە و ئێش و ئازاری بیرچۆتەوە. ئاخر بەدرێژایی ئەو ڕۆژە خوێنی لێدەچۆڕا و بەسەر ڕیشیدا دەهاتەخوار و ئەرزەکەی تەڕ دەکرد، بەڵام ئەو ئیدی تەواوێك لەجەستە دوور کەوتبۆوە و چ هەستی بەئازار نەدەکرد. قەدەرێك بێدەنگبوو، پاشان کەوتەوە قسان و هەموو وشەیەکی کە دەگوت، بە وردی هەڵێدەسەنگاند.

گوتی:" برا لیۆن، جەستەی ئینسان وەك کەشتییەکەی نوح وایە و خودا سەفەری پێدەکا."

ئیتر ئێوارە داهاتبوو. تەیرەکان لەنێو درەختەکانەوە کەوتنە خوێندن، یەکەمین دەنگی شەو بەرزبۆوە، سیسرکەکان گەمەی خۆیان دەسپێکرد. دوو شەمشەمەکوێرە بە فڕینە کپەکەیانەوە بە نزمیی بەسەر سەرماندا تێپەڕین و لەچاوتروکانێکدا خەریکبوو یەکێکیان لەنێو قژی فرانسیسکۆسدا عاسیی بێ.

سەری ڕاوەشاند و پرسیاریکرد:" ئەوە چ بوو؟ باڵێك خۆیدا لە قژم!"

وەڵامیمدایەوە:" برا فرانسیسکۆس ئەوە پیرە شەمشەمەکوێرەیەك بوو، نەفرەتی لێبێ!"

- " برا لیۆن هەموو مەخلوقێکی زیندوو مێژووی خۆی هەیە، مەڵێ نەفرەتی لێبێ. کاتێك تۆ لە مێژووی هەموو ئینسانێك، هەموو ئاژەڵێکی دڕندە، هەموو تەیرێك بەڵەد دەبیت، ئەوسا خۆشتدەوێن. باشە تۆ هیچ لەبارەی مێژووی شەمشەمەکوێرەوە دەزانیت؟"

- " برا فرانسیسکۆس بۆم باسکە!"

- " کەواتە گوێڕادێرە. شەمشەمەکوێرە لە ئەووەڵدا مشکێك بوو کە لەنێو بناغەی بینای کڵێسایەکدا دەژیا. شەوێکیان لە کونەکەی دێتە دەرێ و بۆ سەر میحرابەکە هەڵدەزنێ و کوتێك نانی بەرەکەتدراو دەکرۆژێ و ئیدی دوای ئەوە باڵ لە پشتی دەڕوێ و دەبێتە خوشکە شەمشەمەکوێرەی ئێمە!"

شەمشەمەکوێرەکە هەمدیس بەلاماندا تێپەڕی و دوای مێشەکانی شەو دەکەوت. من دەستم بەرزکردەوە.

گوتم:" بمبوورە خوشکە شەمشەمەکوێرە، نەمزانی باڵەکانت لەنانی بەرەکەتدراو دروستبوون!"

فرانسیسکۆس دەستی نایە سەر گوێی و گوێی بۆ ڕووبارەکە ڕادێرا کە دەڕژایە زنارەکەوە.

- " گویێ بۆ ڕووبارەکە ڕادێرە برا لیۆن چۆن بۆ ناو زنارەکە دەڕژێ و خوڕەی دێ و پەلەیەتی زوو خۆی بگەیەنێتە زەریا. برا لیۆن بە هەمان شێوەیش ڕۆحی ئێمە پەلەیەتی خۆی بگەیەنێتە ئاسمان. خودایە کەنگێ ڕۆح دەگاتە ئەوێ؟"

- " پەلە مەکە برا فرانسیسکۆس، پەلە مەکە، تۆ هێشتا لەسەر ئەرز پێویستیت. بینیت دوێنێ چ شتێکی باشت بۆ خوشکان لە دەیرەکەی قەدیس دامیانۆ کرد؟ هەمووان لە حەژمەت ئەو خۆشییەی پێتبەخشین، دایانە خوڕەی گریان."

فرانسیسکۆس هەناسەی هەڵکێشا.

- " ئەرێ من لە دەیرەکەی خوشکە کلارا چیمگوت؟ خودایە بمبوورە، ئاخر تەواوێك ئەفسون ببووم!"

- " برا فرانسیسکۆس بۆچی بەزەییت بە شەیتاندا هاتەوە؟ بۆچی پەرۆشی ئەوە بوویت کە لە خودا بپاڕێنەوە لێی ببووریێ؟"

فرانسیسکۆس بەدەنگێکی وروژاوەوە گوتی:" نا، نا! بەڵام بۆچی دڵم لەنێو ژناندا دەشڵەژێ؟ خودای من، ئاخۆ بۆچی جەستە ئەوەندە بەهێز و ئەوەندە خۆڕاگرە؟ بەر قامچی دەدرێ، خواردنی نادرێتێ، ڕێگەی نادرێ بنوێ، لە بەفردا ڕۆدەبرێ تا ڕەقهەڵدێ، دەکرێتە خاکەنازێك قوڕ، کەچی سەرسەخت و قیرسیچمە ئاڵا سوورەکەی هەڵدەبڕێ و هاواردەکا!"

فرانسیسکۆس ئاگری گرت و هەستایە سەرپێ.

- " برا لیۆن، بەناوی گوێڕایەڵیی پیرۆزەوە، فەرمانت پێدەدەم هەرچییەکم گوت دووبارەیکەوە، تەواوێك وەك ئەوەی کەمن دەیڵێم، بە بێئەوەی یەك وشەی بگۆڕیت. دەتەوێ وابکەیت؟"

- " برا فرانسیسکۆس سوێندم خواردووە کە هەمیشە گوێڕایەڵی فەرمانەکانت بم."

- " دەی من دەسپێدەکەم و تۆ بیلێرەوە: نەفرەتت لێبێ فرانسیسکۆس، تۆ لە ژیانتا گوناهی زۆرت کردوون، ڕزگار نابیت و دەخرێیتە قولاّیی دۆزەخەوە. تۆیش وەلاّمدەدەیتەوە: بەڵی لەڕاستیدا فرانسیسکۆس تۆ گوناهی زۆرت لەژیانتا کردوون، ڕزگار نابیت و دەخرێیتە قولاّیی دۆزەخەوە! ئامادەیت؟"

- " بەڵێ برا فراسیسکۆس!"

- "کەواتە دەی ئەوە بڵێرەوە!"

- " سلاّوت لێبێ برا فرانسیسکۆس، تۆ شتی زۆر باشت لە ژیانتا کردوون، هەر بۆیە دەچیتە قولاّیی بەهەشتەوە!"

فرانسیسکۆس بەسەرسوڕمانەوە تەماشایکردم.

- " برا لیۆن بۆچی بەقسەم ناکەیت؟ گوێت لێنەبوو چیم پێگوتیت؟ ئەی ئەلعان ئەوە چییە دەیلێیت؟ بەناوی قەدیسی تاعەتەوە فەرمانت پێدەدەم ئەو وشانە لە دوامەوە بڵێیتەوە!"

- " بەخۆشحاڵییەوە برا فرانسیسکۆس، بڵێ و من گوێڕایەڵتم!"

- " باشە، وا دەیلێم: فرانسیسکۆسی بەسەزمان، ئاخۆ ئەوەندە بێعاریت پێتوایە خودا ڕوحمت پێدەکا و لەهەموو ئەو گوناهانەت دەبووریٚ کە لەژیانتا کردووتن؟ نا، نا، نەفرەتت لێبیٚ، خودا فڕێتدەداتە دۆزەخەوە! برا لیۆن هەنووکە گوێت لێبیٚ چ دەڵێیت، بە وردیی گوێڕادێرە: بەڵیٚ، بەڵیٚ فرانسیسکۆس، نەفرەتت لێبیٚ، خودا فڕێتدەداتە دۆزەخەوە! دەی ئێستا بڵیٚ!"

- " نا، نا، فرانسیسکۆسی ئیماندار، ڕوحمی خودا گەلێك گەورەترە لە گوناهەکانت، بە دڵنیاییەوە برا فرانسیسکۆس خودا دەتبووریٚ و دەتخاتە بەهەشتەوە."

هەنووکە فرانسیسکۆس توڕە بوو، شانی گرتم و ڕایوەشاندم.

- " برا لیۆن چۆن دەوێریت پێچەوانەی خواستی من بکەیت؟ تۆ پێچەوانەی ئەو قسانە دەڵێیت کە من گوتم، بۆ دواجار بەناوی قەدیسی تاعەتەوە فەرمانت پێدەدەم گوێڕایەڵ بیت!"

- " بەشادومانییەوە برا فرانسیسکۆس، ئەوەی تۆ دەیلێیت، بە وردیی و بە بێئەوەی وشەیەکی لێبگۆڕم دەیلێمەوە."

فرانسیسکۆس کەوتە سنگ کوتان و هۆن هۆن فرمێسك لەچاوانیەوە ڕژانە خوار. بە سینگکوتان و گریانەوە گوتی:" فرانسیسکۆسی فەقیر نەفرەتت لێبێ، چ ڕزگاربوونێك نییە بۆ تۆ! چ ڕوحمێك نییە بۆ تۆ! دۆزەخ دەمیت بۆ دەکاتەوە و هەڵتدەلوشێ!"

منیش فرمێسك زایە چاوانم و گوتم:" برا فرانسیسکۆس، تۆ قەدیسێکی شەهیدیت، خودا تژییە بە ڕوحم، هەرسێ قەدیسە گەورەکەش، هەژاریی و ئەڤین و تەهارەت لەبەر دەوازە زێڕینەکەی بەهەشتدا ڕادەوەستن و چاوەڕێت دەکەن. قەدیسی تەهارەت تاجێك لەدڕکی بەدەستەوە گرتووە."

فرانسیسکۆس بەسەر پێمدا کەوت. من ترسام، دانەویمەوە و لەلایەوە دانیشتم.

- " برا فرانسیسکۆس بۆچی باوەش بە ئەژنۆمدا دەکەیت؟"

وەڵامیدامەوە و هۆن هۆن فرمێسك لەچاوانییەوە ڕژایە خوار:" برا لیۆن، بۆچی عەزابم دەدەیت؟ بۆچی بەگوێم ناکەیت؟"

- " برا فرانسیسکۆس، دەستت ماچدەکەم ببوورە، ئەوە گوناهی من نییە. ئاخر هەر ئەو کاتەی زار هەڵدێنمەوە تا ئەو قسانە بڵێمەوە کە ئەمرم بە گوتنەوەیان پێدەکەیت، سوێند دەخۆم بێئەوەی خۆم بمەوێ و بێئەوەی بزانم چۆن، زوبانم شتێکیتر دەبێژێ. لەناوەوەمرا گوێم لە دەنگێکبوو، برا فرانسیسکۆس بەهێزتر لەدەنگی تۆ و ئیدی منیش قسەکانی ئەوم گوتەوە. براکەم هەڵبەت ئەوە دەنگی خودا بووە!"

فرانسیسکۆس ڕەتیدامەوە:" ڕەنگبێ ئەوە دەنگی شەیتان بووبێ. ئاخر ئەو خواخوایەتی ڕۆحم بنوێ و جەستەم بێ پشت و پەنا بمێنێتەوە و ئیدی زەفەر بێنێ و بێتە ژوورەوە. بەڵام من ڕێگەی نادەم بەو مەرامەی بگا!"

هەستایە سەر پێ، گوریسەکەی لەناوقەدی کردەوە و بۆی فڕێدام.

- " برا لیۆن، گوریسەکە هەڵگرە و بکەوە لێدانم، هێندەم لێدە تا خوێن لە جەستەمەوە دێ."

جبەکەی لەخۆی کردەوە و پشتی ڕووت. من تەماشایمکرد و بەزەییم پێیدا هاتەوە. ئاخر لێدان بۆ؟ هەر تەنێ ئێسکەکەی

ماوه، ئێسکێکی پۆشراو به پێستێکی به لێدان و جێگەزام شینهەڵگەڕاو.

گوتم:" برا فرانسیسکۆس، بۆ ڕوحمم پێناکەیت؟ من چۆن دەتوانم دەست له ڕووتا بەرزکەمەوە؟"

بەڵام فرانسیسکۆس نەیتوانی ددان بەخۆیدا بگرێ و تووڕه بوو.

- " برا لیۆن دەبێ بزانیت، ئەگەر ئەو شتە نەکەیت که ئەمرت پێدەکەم، ئەوا لەیەکتر جوێدەبینەوە و من بەڕێگەی خۆمدا دەڕۆم! بەڵێ، سوێند بەئاسمان جوێ دەبینەوە!"

وایگوت و پشتی تێکردم و گوتی:" خوداحافیز!"

ترسام و دەمزانی بڕیاری خۆیداوه و وا جێبەجێی دەکا. ئیدی منیش پشتم ڕووتکرد.

- " برا فرانسیسکۆس، باشه دانەیەك لەتۆ دەدەم و دووان لەخۆم. براکەم لێتدەپاڕێمەوە ئەم داوایەم ڕەتمەکەوە!"

هیچی نەگوت. پشتی چەماندەوە و به گوریسەکە کەوتمە لێدانی ئەو و خۆیشم. یەکەمینجار به سوکیی لێمدەدا، بەڵام توڕه بوو. هاواریکرد:" قایمتر، قایمتر، ئاخۆ بەزەییت به

جەستە، بەزەییت بەو قەحپەیەدا دێتەوە؟" ئیدی منیش قایمتر لێمدەدا. یەکێك لە فرانسیسکۆس و دووان لە خۆم، بەڵام هەر چەند زیاتر گوریسەکەم دەوەشاند، خۆنەویستانە زیاتر توڕەییم هەڵدەچوو. مەستییەکی سەیر لەخۆوەی پێچابووم، عەزابدەدرام و کە عەزابیش دەدرام، کەسێك لە ناوەوەمرا خەنیی دەبوو. هاوارێکی دڕندانە و خۆشحاڵانەم دەکرد، وەك بڵێی قامچی لە ئاژەڵێك دەدەم کە زەرەرێکی لێداوم و هەنووکەش کەوتۆتە بەردەستم و دەمەوێ حەقی خۆمی لێبکەمەوە. گوریسەکە سوور دەچۆوە بە خوێنی فرانسیسکۆس و من، بەڵام دەستم هەڵنەگرت، بەڵکو بێڕەحمانە هەر گوریسم دەوەشاند.

فرانسیسکۆس تەواوێك ئارام گوتی:" برا لیۆن بەسە!"

وا خۆم نواند گوێم لێینەبووە. جۆرە ئەفسونێك لەخۆوەی پێچابووم، وەك شێت لەپشتی خۆمدەدا و نەمدەتوانی دەسهەڵگرم. لەحەژمەتا بەرز دەبوومەوە و لەتاو ئازار گرمۆڵە دەبووم. کەوتبوومە سەما، پێموابوو لەژیانمدا گوناهی زۆرمکردوون و هەنووکەش دەبوو سزاکەی وەربگرم و باری

شانی خۆم سووککەم. بەخۆم دەگوت: ئەو ژنەت بیردێ کەلە دەستت هەڵات و تۆ لەنێو تەلاّنی بییەکاندا ڕاوتدەنا؟ ئەی ئەو نانەت بیردێتەوە کە لە نانەواخانەیەك دزیت؟ دەی کەواتە بخۆ! بخۆ هەی درۆزن، هەی ترسنۆکی نەوسن، هەی مێباز، دەی بخۆ، دەی بخۆ! منیش هەر گوریسم بەخۆدا دەکێشا و خۆشحاڵ دەبووم و باری شانم سووك دەبوو."

فرانسیسکۆس هەمدیس ئەمریکردەوە:" بەسە!" وایگوت و گوریسە خوێناوییەکەی لێسەندم و بە نێوقەدمەوە بەستی. گوتی:" بەسە برا لیۆن، دەبێ بەشی ئەوە هێزمان تیدا بمێنێ کە سبەینێ بەیانیی زوو هەمدیس دەسپێبکەینەوە!"

کفت و شەکەت کەوتمە سەر ئەرزەکە. گوتم:" برا فرانسیسکۆس، من لەزەتم برد!"

وەڵامیدایەوە:" تۆ لەزەتت نەبرد، بەڵکو ئازار و عەزابت چەشت، بەڵام هەردووکیان هەر یەك شتن!"

چووینە ژوورەوە. ئاگرم کردەوە و بە چیچکانەوە لەبەر ئاگردانەکەدا دانیشتم. بیرمکردەوە کە تاوێکیتر خەوم

لێدەکەوێ و لە خەونمدا بەرازێکی ساوا لە باوەشدەگرم و شیری دەدەم.

*

ئەمڕۆ برایان بێرناردۆ و پێیترۆ هاتن، دەستی فرانسیسکۆسیان ماچکرد و لەلای چەپ و ڕاستییەوە لەسەر عەردەکە دانیشتن. بەیانییەکی ساردە، ئاگر کراوەتەوە و هەرسێکیان بەبێدەنگیی ڕوویانکردۆتە ئاگرەکە و بێدەنگن. ناو بەناو فرانسیسکۆس دەست بۆ بێرناردۆ لەلای ڕاست و بۆ پێیترۆ لەلای چەپەوە دەگێڕێ و وەك ئەوەی بیەوێ دڵنیابێ کە تا ئێستا لە دەوری ماون، ئەوجا وەك ئەوەی نوێژ بکا، دەستی جووتدەکاتەوە و ڕوخساری بە سوپاسگوزاریی و بەختەوەریی پرشنگدەدا. من لەقوژبنێکدا ڕاوەستاوم و تەماشایان دەکەم، هەر دەڵێی سێ جەنگاوەری پیرن کەدوای ساڵانێکی زۆر یەکدیان بینیبێتەوە و هەنووکەش سەرمایانبێ و بۆ ئەوەی گەرمیان بێتەوە ئاگریان کردبێتەوە. من گوێمڕادێراوە تا بزانم چ دەڵێن، بەڵام کەسیان زار هەڵناهێننەوە. بونیادەم دەتوانێ

هەست بەوە بکا کەچۆن فەزای نێوانیان دەلەرێ و چۆناوچۆنی وشەکان بەبێئەوەی بگوترێن، لە زارێکەوە بۆ زارێکیتر دەفڕن، هەڵبەت فریشتەکانیش لەئاسماندا هەر بەو چەشنە دەئاخڤن. ئەرێ ئەوە چەندێکی خایاند؟ چەند سەعات؟ من لاموابوو زەمەن ڕاوەستاوە، چ جیاوازییەك لەنێوان سەعاتێك و ئەبەدییەتێکدا نەمابوو، هەردووکیان بەقەد یەك درێژ بوون. نەمرییش هەر ئاوهاییە، نەمرییش هەر ئاوها کپ و بێجووڵەیە.

ئاگرەکە کوژایەوە. خۆر لەئاسماندا وەدیارکەوت. برایان، بێرناردۆ و پێیترۆ هەستانە سەرپێ، دانەوینەوە و ئەژنۆ و دەست و شانی فرانسیسکۆسیان ماچکرد. فرانسیسکۆس دەستیکردە گریان، ئەو دوو برایەش دەستیانکردە گریان. هەرسێکیان ئامێزیان بەیەکدا کرد و ماوەیەکی درێژ ئاوها بێجووڵە مانەوە، ئەوجا بەبێ ئەوەی تاقە وشەیەك بڵێن لەیەکتر جیابوونەوە. بێرناردۆ و پێترۆ ڕووە و دەرگاکە ڕۆیشتن و چوونە دەرەوە و لەنێو درەختەکاندا بزر بوون.

ئێمە تەنیا ماینەوە. لای فرانسیسکۆسەوە دانیشتم، زوبانم دردۆنگانە دەلەرزی. دەمویست بئاخڤم.

پرسیم:" برا فرانسیسکۆس، بۆچی هیچتان نەگوت؟ ئاخر ئێوە ماوەیەکی زۆرە یەکترتان نەبینیوە، ئاخۆ چ قسەیەکتان نەبوو بە یەکدی بڵێن؟"

فرانسیسکۆس بەسەرسوڕماویی گوتی:" چۆن برا لیۆن، ئێمە قسانمان کرد. بە درێژایی ئەو ماوەیە ئێمە هەر قسانماندەکرد، هەموو شتێکمان گوت، ئیدی چ قسەیەکمان نەما بەیەکتری بڵێین و ئەوسا لەیەکتر جیابووینەوە!"

- " بەڵام برا فرانسیسکۆس من گوێم لەهیچ نەبوو!"

فرانسیسکۆس زەردەخەنەیەکی هاتێ.

- " برا لیۆن، ئینسان بەچ گوێیەك قسان دەبییەت؟ ئاخر ئیدی ئەو جووتە گوێ دونیاییە پێویست نین کە وەك هێلکەشەیتانۆکە کراون بەلای چەپ و لای ڕاستی لاجانگەکانمانەوە. ئێمە گەرەکمان بە گوێیترە، گوێی ناوەوە، ناوەوەی خۆمان!"

پاشان دەستی بەشانمدا کێشا و گوتی:" ئێمە گوێ و چاو و زوبانمان لەناوەوەی خۆماندا هەیە کە لە خاکوخۆڵ نەخولڤاوە، بەڵکو لە ئاگرە. برا لیۆن ئینسان دەتوانێ بەو گوێ و چاو و زوبانە بژنەفێ و ببینێ و بپەیڤێ!"

ئەمڕۆ بەیانییەکی یەکشەممەیە. باوکە سیلڤێستێر بەو جبەیەوە هات کە خوشکان لە هەزار پینەی سواڵکراو لە هەژاران بۆیان دووریبوو. هەموو هەژارێك بەشی خۆیدابوو، دیاری خۆی بە بووکی هەژاریی بەخشیبوو. فرانسیسکۆس جبەکەی لەباوەشگرت، یەکە یەکە ماچی پینە پیسەکانی کرد و قەدیسی هەژاریی- هاوسەرەکەی - بەرەکەتدا.

- " ئەو کەسە دەوڵەمەندە کە عەودالّی سەروەت وسامان نەبێ. ئەو کەسە دەوڵەمەندە کە عەودالّی سەروەت و سامانیتر، عەودالّی هەژاریی بێت. سوپاس خودایە، من دەوڵەمەندترین پادشای دونیام. برا لیۆن ئەم جبەیە پۆشاکی پادشایی منە!"

گوتم:" سەرکەوتوو بیت برا فرانسیسکۆس، ئەوە دیاری زاوایەتییە کە هەژاریی هاوسەرت بۆی ناردوویت!"

جبە نوێیەکەی پۆشی و دڵی پێیخۆش و شانازیی پێوەدەکرد. جۆرەها پینەی ڕەنگاوڕەنگی پێوەبوو، ڕەش، شین، سەوز. کاتێك فرانسیسکۆس بەڕێگەدا دەڕۆیشت و جبەکە دەشەکایەوە، دەتگوت تەیرێکی سەیر و ڕەنگاوڕەنگە کە هەر تەیرێکی ئاسمان پەڕێکی خۆی دابێتێ.

گوتی:" برا لیۆن، من پەرۆشم برایان ببینم، حەز دەکەم برایان ببینن. ڕەنگە تا ئێستا لەنوێژ بن، دەی کەواتە با ئێمەیش بچین بۆ ئەوێ، دەی با بڕۆین."

ئەو ڕۆژانە چاوانی باشتر ببوون. ئەژنۆکانی هەندێك گوڕیان تێهاتبۆوە، لەپێشەوە دەڕۆیشت و پەلکی درەختەکانی لادەدا و منیش خەنی و خۆشحاڵ دوای کەوتبووم. پێموابوو فرانسیسکۆس وەك منداڵێك وەهایە، لەبەر ئەوە خۆشمدەویست چونکە وەك منداڵێك وابوو، وا ئێستایش دەچوو بۆ لای برایان تا جبە نوێکەی خۆی پیشانیان بدا!

ئاسمان ڕەنگ خۆڵەمێشیی. تنۆکە ئاوێکی سازگار کەوتە سەر لێوم، فرانسیسکۆس سەری هەڵبڕی، لە ئاسمانی ڕووانی و دەستی هەڵبڕی، دەتگوت سواڵی تنۆکە ئاوێك دەکا. لای بۆ

کردمەوە و گوتی:" برا لیۆن، هەست بە چ خۆشییەك دەکەم؟ وەك ئەوەی هەموو هەژاریی دونیام پۆشیبێ، وەك ئەوەی هەموو هەژاریی دونیا بەسەر شانمەوە بێ و بڕۆم. ئاخۆ بۆ کوێ بڕۆم؟ خودا بیدا، بۆ ئاسمان! لە ڕاستیدا، برا لیۆن لە ڕاستیدا هەژارییم لێدێ و پڕ بە بەرمە، هەر دەڵێی قردێلەیەکی سوورە بە پرچی کیژێکەوە!"

لەنێو درەختەکاندا گرمەی دەنگی ئێلیاس دەهاتە گوێ. ڕاگەیاندنێکی بۆ برایان نوتقدەکرد. فرانسیسکۆس ڕاوەستاو دوو دڵییەك گرتی، وەك ئەوەی بیەوێ بگەڕێتەوە.

بە ئەسپایی گوتی:" برا ئێلیاس نوتقدەدا، نوێژەکە تەواو بووە. ڕەنگبێ ئینجیلیان بۆ ڕاڤەکا!"

شەڕانگێزانە وەڵامیمدایەوە:" هەڵبەت بەو جۆرەی خۆی دەیەوێ پەیڤی مەسیحیان بۆ ڕاڤە دەکا. من ناتوانم ئەو برایەم خۆشبوێ، خودایە تۆبە، لەناوەوەمڕا ئەو بە ئێلیاس بانگ ناکەم، بەڵکو بە یەهوزا بانگیدەکەم!"

فرانسیسکۆس لای بۆ کردمەوە و بەحیرسەوە تەماشایکردم.

گوتی:" برا لیۆن، عەرد حەوت چینە، ئاسمانیش حەوت چینەو کەچی هیچیان جێگەی خودا نین و دڵی ئینسان بۆتە جێگەی وی. کەواتە بیرکەوە برا لیۆن، وریابە دڵی ئینسان بریندار مەکە، چونکە ڕەنگە ئەوکات خودا بریندار بێت!"

وایگوت و بەسەرێکی نەوییەوە، کەوتەوە هەنگاونان.

*

پورتیۆنکولا پڕ بوو لە برایان و وەك پورەی مێشهەنگ ویزەی دەهات. ئێلیاس لەناوەڕاستا لەسەر کورسییەك ڕاوەستابوو. گۆچانە درێژەکەی گرتبوو بەدەستییەوە و قسانی بۆ ئەوانیتر دەکرد. من هەرگیز لەژیانمدا جگە لە جەنابی بێرناردۆنێی بابی فرانسیسکۆس، کەسێکیترم نەبینیوە هێندەی ئەو ئێلیاسە خاوەن ئیرادە و تەماحکار و هێزو گوڕ لەتەواوی جەستەیەوە پرشنگبدا.

فرانسیسکۆس چووە ژوورەوە. هەندێك ئاوڕیان بۆ دایەوە، بەڵام جووڵەیان نەکرد. هەندێکیتریان تەماشای جبەکەیان کرد و پێکەنین. گەرچی ئێلیاس ئەوی بینی، بەڵام لەسەر

کورسییەکە نەهاتە خوارەوە بەخێرهاتنی بکا. فرانسیسکۆس بۆ لای ئەوسەری دیوارەکە چوو، لەقوژبنێکدا هەڵتروشکا، سەری نەویکرد و گوێی ڕادێرا. ئێلیاس لەبارەی ئەو یاسا نوێیەوە دەدوا کە دەبوو برایان پەیڕەویکەن. لە باوکە سیلڤێستەرم بیست، کە ئێلیاس بەدرێژایی ئەو ماوەیە شەو و ڕۆژ کار بۆ چەسپاندنی یاسا نوێیەکە دەکا، گوایە یاسا کۆنەکەی بەدڵ نییە و پێی ساکار و تەنگە و چ جێگەی ئیجتیهادەکانی ئەوی تێدا نابێتەوە.

گوتی:" زەمەنەکان گۆڕاون، دونیا گۆڕاوە و لەگەڵێشیاندا ڕوانین بۆ ئاسمان و عەرد گۆڕاوە. ڕاستییە کۆنەکان درۆزنانە خۆدەنوێنن، چاکەخوازییە کۆنەکان گروپەکەمانیان وەك منداڵێکی ساوا قوماتە کردووە، بەڵام هەنووکە ئەو منداڵە گەورە بووە و دەبێ ئەو قوماتەی لێبکرێتەوە و ڕێگە بدرێ ئازادانە هەوا هەڵمژێ. براکانم، یاسا نوێیەکە ڕاستیی نوێ و چاکەخوازیی نوێی پێیە!"

ئێلیاس گۆچانەکەی بەرزکردەوە و نیگایەکی تیژی گرتە فرانسیسکۆس.

گوتی:" ئەوەی لەگەڵمدا نییە، ئیدی با ڕێگەی خۆی بگرێتەبەر. گوێڕایەڵیی توندوتیژترین تەقوای نوێمانە، دوو مانایی لەگروپەکەماندا جێگەی نابێتەوە. ئێمە سوپایەکی بە پرانسیپین و بەرەو جەنگ دەکەوینە ڕێ. ئێمە خەڵکانی یاخیی نین و ئەو یاسا نوێیەش ژەنەراڵی ئێمەیە!"

ئەوجا کاغەزێکی گەورەی کردەوە، کاغەزێکی پڕ لە پیتی ڕەش و سوور.

- " من هەموو بنەمایەکی ئەم پەیامەم بۆ ڕاڤە کردوون. بۆم ڕاڤە کردوون کە هەژاریی، ئەڤین، تەهارەت و گوێڕایەڵیی بۆ ئێمە چ دەگەیەنێ. دەی ئێوەیش دەستتان هەڵبڕن و بڵێن: بە نرخە! بە نرخە!"

هەمووان دەستیان هەڵبڕیی و گوتیان:" بە نرخە! بە نرخە!"

تەنێ من و فرانسیسکۆس دەستمان لەسەر سینگ داناو و هەڵنەساینە سەرپێ. هەمدیس گرمەی دەنگی ئێلیاس هاتەوە گوێ.

- " سەرکەوتن و سەرفرازیی بۆ ئەو برا و برایەتییەی کە بەدوای ڕیتمی دونیاوە ڕێدەکا، نەفرەتیش ...- کە ئەم

قسەیەی دوایی کرد، نیگایەکی بروسکەئاسای بڕییە فرانسیسکۆس- نەفرەتیش لەو کەسەی جێدەمێنێ!"

ئەوجا سەرکەوتووانە لای بۆ ئەو برا خۆنەویستە کردەوە، کە لە قوژبنێکدا هەڵتروشکاو و گوێپڕادێراو و هیچی نەدەگوت.

گوتی:" برا فرانسیسکۆس بەخێر بێیت، ئەرێ بۆچی سەر با دەدەیت؟ ئاخۆ لەگەڵمدا کۆك نیت؟ چ نارەزایەتییەکت هەیە؟"

فرانسیسکۆس دەستی ڕایەڵکرد و گوتی:" براکانم، منداڵەکانم، برا ئێلیاس، ببوورن تەنێ دەخوازم ئەوە بڵێم کە خەڵکانێکی زۆر لەم زەمەنەی ئێمەدا هەن بە دوای سەروەت و سامان و دەسەڵات و ماریفەدا ڕادەکەن. من دەڵێم سەرکەوتوو ئینسانی هەژار و خۆنەویست و نەخوێنەوارە!"

ئێلیاس بەگاڵتەپێکردنەوە پێکەنی.

گوتی:" برا فرانسیسکۆس، ببوورە منیش ئەم ڕستەیەی خۆم دەڵێم: ئەرکی ئینسانی زیندوو ئەوەیە هاوبڕوا بێ لەگەڵ ئەو زەمەنەدا کە تیایدا دەژی!"

فرانسیکۆس ڕەتیدایەوە:" ئەرکی ئینسانی زیندوو ئەوەیە بەرهەڵستیی ئەو زەمەنە بکا کە تیایدا دەژی! خودا دەستی

منی گرت و پێیگوتم:(فرانسیکۆس، تۆ فرانسیسکۆسی نەخوێنەوار و سافیلکەو پێپەتیت، برۆو پێش ئەو ڕەوە بکەوە کە پێمسپاردوویت، ئەم تاقە ڕێگەیە بگرە و دەمدۆزییەوە!) برا ئێلیاس، ئەو ڕێگەیە ناوی خۆنەویستییە!"

- " برا فرانسیسکۆس، مادامەکی بە وێنە دەدوێیت، ئەوا منیش پێتدەڵێم کە خودا دەستی منیشی گرت و ڕێگەیەکی پان و پۆڕی پیشاندام و گوتی:(ئەم ڕێگەیە بگرە و ئیدی دەمدۆزییەوە!) برا فرانسیسکۆس ئەو ڕێگەیە ناوی بەرخۆدانە!"

بەڵام فرانسیسکۆس سەری بادا.

بەنەغمەیەکی بەرزو نائومێدانە گوتی:" برا ئێلیاس دەترسم پەزەکانی مەسیح گورگانخواردوو بکەیت. ئەو ڕێگەیەی تۆ باسی دەکەیت ناوی بەرخۆدان نییە، بەڵکو ناوی خۆشگوزەرانییە. برا ئێلیاس چ ڕێگەیەکی پان و پۆڕ نییە ئینسان بگەیەنێتە لای خودا، بەڵکو تەنها ڕێگە باریکەکان دەچنەوە لای وی، دەچنەوە سەر بەهەشت. ڕێگە پان و پۆڕەکان ڕێگەی شەیتانن. دەبینم ئەمڕۆ بەیانیی، خودا منی

بۆ ئەم کۆبوونەوەیەی ئێوە هەناردووە تا پێتانبڵێم: ڕاوەستن، لەوە زیاتر مەچنە پێشێ، براکانم بگەڕێنەوە بۆ ڕێگە کۆنەکە، بۆ ڕێگە باریکەکە!"

- " برا فرانسیسکۆس، خۆر بۆ دوواوە ناگەڕێتەوە، ڕووبار بۆ دوواوە ناگەڕێتەوە، ڕۆحی ئینسان بۆ دوواوە ناگەڕێتەوە، بەڵکو دووی هێزی کاریگەری خودا دەکەوێ. براکانم گوێی لێمەگرن، برا فرانسیسکۆس ئێمە دادێینەوە و دەستەکانت ماچ دەکەین و ئیدی درێژە بەڕێگەی خۆمان دەدەین. خوداحافیز!"

لە هەموو لایەکەوە گوتیان:" خوداحافیز، برا فرانسیسکۆس خوداحافیز!"

فرانسیسکۆس داوێنی جبەکەی بەرزکردەوە تا فرمێسکەکانی وشککاتەوە.

ئێلیاس گوتی:" برا فرانسیسکۆس، چ شتێکیترت نییە بیلێی؟"

فرانسیکۆس دایە خوڕەی گریان و گوتی:" هیچم نییە، هیچ...."

وایگوت و بە ئەسپایی و بێدەنگ بەسەر عەردەکەدا کەوت. من دانەویمەوە تا هەڵیسێنمەوە.

بەگریانەوە گوتی:" برا لیۆن لێمگەڕێ، ئاخۆ نابینیت؟ ئیدی تەواو!"

هەندێك لە برایان، ساباتینۆ، کێدرۆ، ئێرنۆ و ڕوفینۆ بە هاوسۆزییەوە دەوریاندا و هاوڕێ دێرینەکانی تریشمان لەگەڵ باوکە سیلڤێستێردا ڕۆیشتن تا چیدی گوێیان لە ئێلیاس نەبێت. هەموو ئەوانە یاخیی ببوون کە بڕوایان بەیاسا کافرانەکە نەبوو.

ئێلیاس لە فرانسیسکۆس نزیکبۆوە و کاغەزەکەی لەبەر چاویدا کردەوە. ئانتۆنیۆی قوتابی جحێڵ لەدووایەوە بە مەرەکەب و قەڵەمەوە ڕاوەستابوو. ئێلیاس دانەوێوە.

گوتی:" برا فرانسیسکۆس، ئەمە یاسا نوێیەکەمانە، لێرە لەخوارەوە مۆری خۆتی لێبدە و بەرهەڵستیی مەنوێنە. چەند برایەك یاخیی بوون و جیابوونەتەوە، لێکترازان کەوتۆتە گروپەکەمانەوە. مۆری خۆتی لەسەر دانێ تا هەموومان ببینەوە بە یەك!"

فرانسیسکۆس بە دەنگێکی نائومێدانەوە گوتی:" برا ئێلیاس، مردووان مۆریان نییە. خودا حافییز!"

وایگوت و کاغەزەکەی فڕێدا کە ئێلیاس بۆی ڕاگرتبوو.

من لەسەر عەردەکە هەڵمساندەوە، چوومە ژێر باڵی و ڕێگەی خۆمان گرتەبەر. ئیتر فرانسیسکۆس هێزی ئەوەی تێدا نەبوو ڕێبکا. گرتبووم تا نەکەوێ، هەڵدەنگاوت و دەکەوت. بەرزمدەکردەوە و هەڵمدەگرت، سووکەڵە بوو وەك بوخچەیەك جلکی شڕ، ئیدی گەیشتینە کوختەکە. لەسەر حەسیرەکە دامنا و ئاوم پێداپرژاند، دوای قەدەرێك هۆشی هاتەوەبەر. بە خەمێکەوە کە لەدەربڕین نایەت سەیرێکی کردم و چاوانی لێکنا، پێموابوو هەمدیس بووراوەتەوە.

*

ماوەی چوار ڕۆژ نە بۆ قسەکردن و نە بۆ نانخواردن زاری هەڵنەهێنایەوە، وەك مۆمێك کوژابۆوە و تووابۆوە. بەیانیی پێنجەمین ڕۆژ کە خەبەرمبۆوە و تەماشایم کرد، ترس دایگرتم. سەری دەتگوت ئێسکی کەللەسەرە، گۆنا و لێو و

لاجانگەکانی بە قولآچووبوون و لە پەنجەکانی هەر دەستێکی پێنج پارچە ئێسك مابوونەوە.

دەمم بردە لای گوێچکەیەوە و هاوارمکرد:" برا فرانسیسکۆس!" بەڵام ئەو گوێی لێم نەبوو. هەمدیس هاوارمکردەوە:" فرانسیسکۆسی ئازیز، باوکە!" بەڵام ئەو هیچ نەجووڵا. ئەوسا لەباوەشم گرت، جبەکەی دەتگوت تورەکەیەکی بەتاڵە و قاچیشی وەکو دوو تیرەدار لێوەی هاتبوونە دەرەوە.

بەجێمهێشت و بە هەڵەداوان خۆم گەیاندە پۆرتیۆنکولا.

گوتم:" ئەی ئەوانەی بڕواتان بە خودا هەیە، یارمەتیی، وا برا فرانسیکۆس دەمرێ!"

ئێلیاس سەری لەسەر ئەو دەسنووسە بەرز کردەوە کە تیایدا دەینووسی.

پرسی:" دەمرێ؟"

- " چوار شەوو چوار ڕۆژە ئەوەی پێی بگوترێ زاد نەچووە بە گەروویدا، نە نان و نە ئاو، ئیدی ئەمڕۆ گوڕی هەناسەدانیشی لە دەسداوە. وەرن و ڕزگاریکەن!"

ئێلیاس قەڵەمەکەی دانا و گوتی:" ئێمە چۆن بتوانین ڕزگاریکەین؟ گەر خودا بڕیاریدابێ بیمرێنێ، ئەوا ئێمە دەبێ چ بەرهەڵستییەك نەکەین و ناتوانین هیچی بۆ بکەین!"

بە نائومێدییەوە هاوارمکرد:" ئێوە دەتوانن! ئاخر ئەو خۆی بەرەو مردن دەچێ، ئەو خۆی دەیەوێ بمرێ، لەبەر ئەوەی ئێلیاس تۆ قانوونئامەیەکی نوێت نووسی و ئەو ڕێگەیەت گۆڕی کە وی ڕابەرایەتیی دەکرد. ئەوە وەك ڕۆبردنی نەشتەرێك وابوو بە دڵیدا. ئیدی ئەو دەخوازێ بمرێ، برا ئێلیاس، ئەوەش گوناهی تۆیە، لەبەردەمی هەمووو برایاندا دەڵێم خەتای تۆیە!"

ئێلیاس هەستایە سەر پێ و گوتی:" دەتەوێ من چ بکەم؟ بڵێ!"

- " ئەو کاغەزەی کە نووسیوتە، برۆ لەبەر چاوی فرانسیسکۆسدا بیدڕێنە. ئەو ئەمەی دەوێ، ئەو چاوەڕێی ئەوە دەکا تا بۆ ژیان بگەڕێتەوە. لەبەردەمی هەمووو برایاندا دەڵێم: گەر تۆ ئەوە نەکەیت، ئەوا باوکە فرانسیسکۆس دەمرێ و تۆیش بکوژەکەیت!"

پێنج شەش برایەك لە دەورم کۆبوونەوە. چاومان بڕیبووە ئێلیاس و چاوەڕێ بووین. هەستمدەکرد هەموو ئەو برایانە لەگەڵ مندان و ئیدی منیش زیاتر دەنگم لێ بەرز دەکردەوە.

ئێلیاس کاغەزەکەی هەڵگرت و گوتی: " باشە، مەقیژێنە!"

وایگوت و پێڵاوەکانی لە پێ کردن و گۆچانەکەی بەدەستەوە گرت.

بە بێزارییەکەوە گوتی:" دەی بابڕۆین!" ئەوجا لای بۆ برایان کردەوەو گوتی:" برایان کەس لەو مێزە نزیك نەبێتەوە کە لەسەری دەنووسم. ئانتۆنیۆ، وریا بە!"

ئەو قوتابییە جحێڵە نزیکبۆوە.

بۆ ئەوەی کەس گوێی لێنەبێ بە ئەسپایی - بەڵام من گوێم لێی بوو - گوتی:" برا ئێلیاس، بەتەمایت چ بکەیت؟ دەتەوێ قانووننامەکە بدڕێنیت؟"

ئێلیاس هاوڕێیانە لێی ڕووانی و زەردەخەنەیەکی هاتێ.

گوتی:" ئارامبە کوڕەکەم، خۆم دەزانم چ دەکەم!"

کاتێ گەیشتیینە کوختەکە و بەسەر ئەو حەسیرەدا دانەوینەوە کە فرانسیسکۆسی لەسەر ڕاکشاو و کاتێ

جبەکەیان بەرزکردەوە، خودایە چیمان بینی، هەردووکمان لە ترسا ڕاچڵەکین. ئەوەی بینیمان جەستەی ئینسان نەبوو، بەڵکو چنگێك ئێسك و کەللەسەرێکیش لە سەرەوەی. چاوانی ڕۆچووبوونە گلێنەکانیانەوە، جگە لە سمێڵ و ڕیش و برۆیەکی شەڵاڵ بە خوێن، چ شتێکیتر بە ڕوخسارییەوە نەمابوو.

ئازایەتیمدایە بەرخۆم و دەمم بردە لای گوێیەوە و گوتم:" برا فرانسیسکۆس، برا ئێلیاس هاتووە. گوێت لێیە؟ هاتووە تا کاغەزەکە، قانوننامە نوێیەکە بدڕێنێ. چاوانت بکەوە، برا فرانسیسکۆس چاوانت بکەوە و بنۆڕە!"

تۆزقاڵێك جوولا. بە ئاستەم دەنگێکی لێوە بیسترا، بەڵام پێڵووەکانی هەر داخرابوون. ئەوسا ئێلیاس دانەوێوە.

- " برا فرانسیسکۆس، ئەوە منم، ئێلیاسم، چاوانت بکەوە، بنۆڕە، گوێت لێیە؟ هاتووم بۆ ئەوەی دڵت بحەوێتەوە، قانوونامەکە دەدڕێنم!"

بە ئەسپایی و بە هەوڵێکی زۆر فرانسیسکۆس چاوانی کردنەوە. دەتگوت پێڵووەکانی لەسەر یەك دووراون و

نەدەکرانەوە. تەماشایەکی ئێلیاسی کرد، هیچی نەگوت و چاوەڕێ بوو.

ئێلیاس قانوننامەکەی لەبەر کۆشی دەرهێنا، کردییەوە و لەسەرخۆ ورد وردی کرد. لێو و گۆنای فرانسیسکۆس خوێنیان تێزایەوە.

گوتی:" برا لیۆن، وردە کاغەزەکان بخەرە ئاگرەکەوە!"

ئەوسا ڕوویکردە ئێلیاس.

- " ئێلیاس دەستتم بدەرێ."

ئێلیاس دەستی گرت. فرانسیسگۆس قەدەرێك لەنێو دەستیا هێشتیەوە و فرمێسك زایە چاوانی.

- " برا لیۆن، شتێکم بدەرێ بیخۆمەوە، گەر هەیە تۆزێك شیر."

❊

هێور هێور و بە زەحمەت فرانسیسکۆس ژیانی تێهاتەوە، هەمدیس ژیانی دەسپێکردەوە. هەنووکە دەمی دەکردەوە و نانی دەخوارد، لێوی دەجولاند و قسانی دەکرد. دەیتوانی بە

گاگۆڵکێ بۆ بەردەرکی کوختەکە بچێ و لەوێ دانیشێ و خۆی بە هەتاو بدا. کە بارانیش دەباری، لەبەر ئاگرەکەدا هەڵدەتروشکا و بەخۆشحاڵییەوە گوێی بۆ باران ڕادەدێرا. دەتگوت یەکەمجارە گوێی لەدەنگی باران دەبێ. دەتگوت هەموو دڵۆپە ئاوەکانی جەستەی ڕژاون و جەستەی وشکهەڵگەڕاوە و هەنوکەش دڵۆپە بارانەکان دەڕژێنە جەستەی و ئاوی دەدەن، نەك هەر بەتەنێ دەڕژێنە جەستەیەوە، بەڵکو دەشڕژێنە ڕۆحییەوە.

ڕۆژێکیان گوتی:" وەك یەك وەهان، برا لیۆن عەرد و ڕۆحی ئینسان وەکو یەك وان. هەردووکیان تینوویان دەبێ و ئیدی چاوەڕێی ئاسمان دەکەن تا خۆی بکاتەوە و تینوێتییان بشکێنێ!"

ڕۆژێکیان ئیگیدیۆ لەسەفەرێکی درێژ هاتەوە. وی یەکێك بوو لەو برایانەی کە فرانسیسکۆس زۆری خۆشدەویست. فرانسیسکۆس باوەشی پێداکرد و ماچیکرد، فرانسیسکۆس دەیگوت بۆیە خۆشمدەوێ چونکە بە حیرسەوە چاوانی لە ئاسمان بڕیوە. ئێگیدیۆ لەسەر عەردەکە دانیشت و بە پێکەنینەوە

کەوتە گێڕانەوەی هەموو ئەو شتانەی کە لە گوندەکان بینیبووی و ئەزموونی کردبوون. هەندێك لە گوندنشینەکان بە شێتیان زانیوە و هوهایان لێکێشاوە، هەندێکیتریش بە پیاوێکی قەدیسیان زانیوە و سوژدەیان بۆ بردووە. بەڵام ئەم هاواریکردووە:(من نە پیاوێکی قەدیسم و نە شێت، بەڵکە گوناهبارێکم کە باوکە فرانسیسکۆس ڕێگەی ڕزگاربوونی پیشانداوم و ئیدی منیش پێڵاوەکانم داکەندوون و بەپێی پەتیی ڕێگەکەیم گرتۆتەبەر.)

زەمیلەیەکم بەدەستەوە گرت کە هەنجیر یان فستق یاخۆ گەر ئەوانەم دەسنەکەوتبان، گوڵە کێویلەم تێدەکرد و خۆم بەگوندەکاندا دەکرد و هاوارمدەکرد:(ئەوەی زللییەکم لێبدا هەنجیرێکی دەدەمێ، ئەوەی دوو زللەم لێبدا، دوو هەنجیری دەدەمێ.) ئیدی هەمووان بە ڕاکردن دەهاتنە پێشێ و لێیاندەدام و زەمیلەکە بەتاڵ دەبوو. منیش خۆشحاڵ و بە شوکرانەبژێرییەوە دەڕۆیشتم تا زەمیلەکە پڕ کەمەوە و ڕوو لە گوندێکیتر بکەم."

فرانسیسکۆس گوتی:" بەرەکەتی منت لێبێ برا ئیگیدیۆ، من خۆشمدەوێی!"

- " برا فرانسیسکۆس هەروەها قەدیس (بۆناڤێنتورا)* شم بینی. وی ڕێگەیەکیتری گرتۆتەبەر، ئەو پێیوایە مەعریفەت یارمەتی ئینسان دەدا بۆ ڕزگاربوون. چووم بۆ لای و لێمپرسی:(باوکە دەتوانرێ هەردوولامان ڕزگار بکرێین، خوێنەوارو نەخوێنەوار؟) وەلامیدامەوە:(براکەم بە دڵنیاییەوە دەتوانین.) لێمپرسی:(ئاخۆ گوناهبارێك دەتوانێ بە هەمان شێوەی خوێنەوارێك خودای خۆش بوێ؟) باوکە دەزانیت چی وەلامدامەوە؟ کاتێ وەلامەکەی دەبیەیت، دڵت دەبێتە باخچە. گوتی:(پیرێژنێکی نەخوێنەوار دەتوانێ زۆر باشتر لە زانایەکی ئاینیی خودای خۆش بوێ!) برا فرانسیسکۆس کە ئەوەم بیست، ڕامکردە دەرەوە و ڕێگەکانم تەیدەکرد و وەك جارچییەك هاوارمدەکرد:(منالّەکانم گوێڕادێرن بزانن

---

* یەکێك لە پێشەوا تیۆلۆگەکانی سەدەکانی ناوەڕاست، وەك فەیلەسوف و سۆفییەك ناسراوە، دواتر ڕابەرایەتی فیرقەی فرانسیکۆسییەتی کرد. بە" دکتۆر سێراپهیۆس" یش ناسراوە.(وەرگێڕی سوێدیی)

بۆناڤێنتورای زانا چ دەڵێ: ئەو دەڵێ پیرێژنێکی نەخوێنەوار دەتوانێ زۆر باشتر لە بوناڤێنتورای زانا خودای خۆش بوێ!)"

فرانسیسکۆس زەردەخەنەی هاتێ و هەمدیس گوتی:" بەرەکەتی منت لێبێ برا ئێگیدۆ، گەر یەکێك دڵت بکاتەوە، ئەوا دەبینێ کە قانوننامە ڕاستەقینەکە بە پیتی سوور لەوێدا نووسراوە!"

ئیتر ئاوها ناو بەناو هاورێ دێرینەکان دەهاتن بۆ لای و دڵیان دەدایەوە. زیاتر لە نان و شیر، هێزی خۆی لە ئەڤینی ئەوانەوە هەڵدەمژت.

ڕۆژێکیتر برا ماسیۆ هات. چەپکێك گوڵەگەنمی گەییوی پێبوو، هێنابووی تا گەنمەکانی لەسەر ئاگر ببرژێنێ و بیداتە فرانسیسکۆس بیخوا.

فرانسیسکۆس بە نیگەرانییەوە لێیپرسی:" ئەم گوڵەگەنمانەت لەکوێ هێناوە؟ من دەزانم تۆ لەبری کاری باش، کارێکی خەراپت کردووە. ڕەنگبێ بازتدابێتە کێڵگەی نەناسیاوێکەوە و ئەم گوڵەگەنمانەت لەوێ هەڵپچوڕقاندبێ!"

ماسیۆ پێکەنی.

- " برا فرانسیسکۆس، ئاوها گومانم لێمەکە، نا نەمدزیوە. بەڵکو لە ڕێگە، ژنێکی کورتەباڵام بینی کە گورزێك گوڵەگەنمی پێبوو. لێیپرسیم: (قەشە، ئەوە دەچیت بۆ کوێ؟ تۆیش سەر بەوانیت؟) گوتم:

(سەر بەکێ؟) گوتی:(سەر بە برایانی ئەو فرانسیسکۆسە داماوە؟) گوتم :(باش بۆی چوویت، باشە چۆنت زانی؟) گوتی: (ئاخر لەبەرئەوەی جبەکەت هەزار کونی تێبووە و بە پێی پەتیی ڕێدەکەیت و پێدەکەنیت وەك ئەوەی یەکێك ختوکەت بدا!) وەڵامیمدایەوە:(ئاخر ئەوە خودایە ختوکەم دەدا، بۆیە پێدەکەنم. گەر تۆیش لەخودا نزیکبیتەوە، ئەوا تۆیش پێکەنین دەتگرێ!) ژنەکە گوتی:(ئاخر من کاتی ئەوەم نییە، من مێردم هەیە و منالّم هەیە و ناتوانم بە پێی پەتی بەسەر بەرددا بڕۆم، دەی کەواتە لێمگەڕێ. بەڵام تەنها دەمەوێ داوایەکت لێبکەم!) ئەوسا گورزە گوڵەگەنمەکەی لە کۆڵی داگرت، چەپکێکی لێدەرهێنا و بۆی ڕاگرتم.

گوتی:(دەزانم ئێستا ئەو برسێتی. من هەژارم، ئەم گوڵەگەنمانەی بدەرێ و سڵاوی ئەم ژنە هەژارەی پێبگەیەنە!)

فرانسیسکۆس گوڵەگەنمەکانی لەباوەشگرت.

- " ئەمە نانی فریشتانە برا ماسیۆ، نانی سواڵە. خودا ئەو ژنە چکۆڵەیەش بە تاجێکی گوڵەگەنم لەسەر سەر بخاتە بەهەشتەوە!"

ماسیۆ نزیکی ئاگرەکە بۆوە و کەوتە پرواندنی گوڵەگەنمەکان تا گەنمەکەی ناویان دەربێنێ و پاشان بیبرژێنێ.

گوتی:" برا فرانسیسکۆس، هەروەها شتێکیتریش هەبوو حەزمکرد پێتبڵێم، بەڵام دڵگران مەبە، دەتوانم پێتبڵێم؟"

- " بڵێ برا ماسیۆ، ئازاد بە!"

- " بەڵام ئاخر پێموایە ئەوەی کردوومە شتێکی شێتانەیە و تووڕەت دەکا!"

- " برا ماسیۆ، شێتێتیی ئەو خوێیەیە کە ناهێڵێت ئەقڵ بۆگەنکا. ئاخۆ بیرت نایە من چۆن ڕێگەکانم لەپێوەدەدان و هاوارمدەکرد: گوێ بۆ ئەم شێتێتییە نوێیە ڕادێرن؟ دەی کەواتە بدوێ!"

- " برا فرانسیسکۆس بۆ هەر شوێنێك دەچم، ناوی تۆ بەسەر هەموو زارانەوەیە. هەمووان دەیانەوێ ڕێگە لە پێوە

بدەن و بێن دەستت ماچکەن. ڕۆژێکیان کۆنتێکی لەخۆبایی لێیپرسیم:(ئەرێ مەسەلە چییە؟ من جارێك ئەو فرانسیسکۆسە بەناوبانگەم بینیوە، وی نە کەسێکی خوێنەوارە، نە شمشێری پێیە، نە خانەدانزادەیە، جگە لەوانەش، ئەو کەسێکی چرچنی دەموچاو ناشیرین و توکنە. باشە بۆچی هەموو خەڵکی دەخوازن بیبینن؟ من لەو نهێنییە تێناگەم!"

فرانسیسکۆس بە پێکەنینەوە گوتی:" ئەی تۆ چیت وەڵامدایەوە؟"

- " ئاخر برا فرانسیسکۆس شێتێتییەکەی من ئا لێرەوە دەسپێدەکا. پێمگوت:(بۆچی هەموو خەڵکی دەخوازن بیبینن؟ ئا، لەبەر ئەوەی بۆنێکی لێدێ کوتومت وەك بۆنی ئاژەڵی دڕندەی دارستان، بۆنێکی سەیر، ئەوەی ئەو بۆنەی بچێ بەسەردا گێژ و کاس دەبێ!)

کۆنتەکە گوتی:(ئەوە چ بۆنێکە؟) وەڵامیمدایەوە:(بۆنی تەقوای قەدیس، بۆنی قەداسەت!)

ئەدی برا فرانسیسکۆس، ڕاستم وەڵامداوەتەوە؟"

فرانسیسکۆس گوتی:" نا، نا، برا ماسیۆ، جارێکیتر شتی وەها مەڵێرەوە. چییە دەتەوێ پاڵم پێوە بنێیتە دۆزەخەوە؟"

- " ئەی چۆن وەڵام بدەمەوە؟ هەموو خەڵکیی پرسیارم لێدەکەن؟"

- " بڵێ: دەزانن بۆچیی هەمووان دەخوازن ڕاکەن بەدوایدا؟ لەبەرئەوەی لەهەموو دونیادا ناشیرینێکی تر، گوناهبارێکی تر، ناچیزەیەکی تر لە وێنەی ئەو نییە. ڕێك هەر لەبەر ئەوەشە کە خودا ئەوی هەڵبژاردووە تا جوانیی و دانایی و ترادیشۆنەکانی پێ شەرمەزارکا! برا ماسیۆ، دەبێ ئەمجارە وا بڵێیت، دۆعای خێری منت لەگەڵ بێت!"

ماسیۆ سەری خوراند، دزە نیگایەیەکی بۆ کردم، وەك ئەوەی پرسیارم لێبکا قسەیەك هەیە، بیکا یان نا.

گوتم:" برا ماسیۆ چی لەسەر زارتە بیڵێ و ئیدی ئەوەندە سەرت مەخورێنە!"

- " ئا، برا فرانسیسکۆس، تەنێ شتێکیتر ماوە، پێتدەڵێم و ئیدی دەڕۆم. ڕاستییەکەی هەست بەو بۆنە دەکەم کە لە تۆوە دێ، بۆنی میسك و گوڵەباخ، نازانم بۆنی کامیانە. لە دووری

میلێکەوە، بە بۆنەکەتا دەزانم لە کوێیت، ئەلعان هەر بەو بۆنەشدا تۆم دۆزییەوە و بەرەو ئەم کوختە هاتم."

*

خۆمان ئامادە دەکرد تا لە پۆرتیۆنکولا بڕۆین. ئیدی فرانسیسکۆس پەرۆشی ئەوە بوو خۆی تەواوێك گۆشەگیر بکا و خۆی لە ئەشکەوتی چیایەکدا وەشارێت و هاواری خودا بکا. ئاخر ئەو لە جەنگین لەگەڵ خەڵکدا شەکەت ببوو.

گوتی:" من بۆ ئەوە خوڵقاوم تا وەك کەسێکی گۆشەگیر، وەك ئاژەڵێکی کێویی بژیم. ڕێك هەر لەبەر ئەمەش بوو کە خودا ئەمری پێکردم تا بچمە دەرێ و پەیڤەکانی وی بەخەڵکیی ڕاگەیەنم. ئاخر خودایە چیان پێبڵێم؟ تۆ دەزانیت من نازانم بدوێم. من بۆ ئەوە لەدایکبووم تا هەر گۆرانیی بچڕم و بگریم!"

چەند ڕۆژێك بەرلەوەی بکەوینەڕێ، باوکە سیلڤێستێر لەگەڵ پێنج کەس لەهاوڕێ دێرینە ئیماندارەکانماندا هات بۆ کوختەکە. ئەوانیش بێرناردۆ، پێیترۆ، ساباتینۆ، ڕوفینۆ و

ئیرێنۆ بوون. فرانسیسکۆس بۆڵە ترێیەکی بەدەستەوە و بەسەرسامییەوە سەیریدەکرد. پیرەمێردێك ئەو بۆڵە ترێیەی لە بەرچنەترێی بارکردووی سەر گوێدرێژەکەی دابووپێی، لەوێوە تێپەڕی و دەچوو بۆ ئاسیزیی تا لەوێ ترێکەی بفرۆشێ. وا ئەلعانیش فرانسیسکۆس بۆڵە ترێکەی گرتبوو بەدەستەوە و بە سەرسوڕماویی تەماشایدەکرد.

گوتی:" برا لیۆن، ئەمە چ موجیزەیەکە؟ ئینسان چەند هەست سز و کوێرە کە ناتوانێ ئەم موجیزانە ببینێ کە بەردەوام و هەموو ڕۆژێك ڕوودەدەن! خودایە بۆڵە ترێیەك چ نهێنییەکی گەورەی لەخۆدا حەشارداوە! ئینسان دەیخوا و دەبوژێتەوە، بەڵام کە دەیگوشێ و دەیکاتە شەراب و دەیخواتەوە، ئەقڵی دەکەوێتە هەڵنوتان, هەندێجار ئینسان پڕدەکا لە ڕۆحی ئاشتییخوازانەی خودا، ئامێزی دەکاتەوە و هەموو دونیا لەباوەشدەگرێ. هەندێ جاریتریش ئینسان شێتگیردەکا و چەقۆی پێدەردەکێشێ و قەتڵی پێدەکا!"

هەر ڕێك لەو کاتەدا باوکە سیلڤێستێر و برایان گەیشتن. هەمووان کڕنۆشیان برد و دەستی فرانسیسکۆسیان ماچکرد.

باوکە سیلڤێستێر گوتی:" برا فرانسیسکۆس، هاتووین تا بەرەکەتمان بدەیت. ئێمە دەمانەوێ بچینە دەرێ و ئەو پەیڤانەی خودا بە خەڵکی ڕاگەیەنین کە تۆ بە ئێمەت ڕاگەیاندوون."

- " برایینە، بۆ کوێ دەچن؟"

- " بۆ هەر جێگەیەك خودا ڕێنوێنیمانکا برا فرانسیسکۆس. ئەدی هەموو عەرد کێڵگەی مەسیح نییە؟ ئێمە دەڕۆین و تۆو دەکەین!"

فرانسیسکۆس دەستی نایە سەر سەری برایان.

- " برایینە بڕۆن بەرەکەتی منتان لەگەڵبێ. گەر دەتوانن بە وشە پەیڤی خودا بە خەڵکی ڕابگەیەنن، بەر لەهەموو شتێك بە ژیانتان و بەکردەوەتان ئەو پەیڤە ڕابگەیەنن. ئاخۆ چ وشەیەك لەهەموو شتێك بالآترە؟ هەڵبەت کردەوە. ئەی چ کردەوەیەك لەهەموو شتێك بالآترە؟ هەڵبەت بێدەنگیی. براکانم، بەسەر هەموو ئەو پێپلیکانانەدا سەرکەون کە دەتانباتەوە لای خودا. بە وشە پەیڤی خودا بە خەڵکیی ڕاگەیەنن، پاشان بەکردەوە. کاتێکیش تەنیا دەکەونەوە، بەو

بێدەنگییە پیرۆزە پەیڤی خودا ڕابگەیەنن کە خودای لەخۆگرتووە!"

بێدەنگ بوو. قەدەرێك تەژی لەخۆشەویستیی لە یەکە بەیەکەی برایانی ڕووانی. دەتگوت بۆ شەڕ دەڕۆن و ئەمیش دڵنیا نییە ئاخۆ هەمدیس دەیانبینێتەوە یان نا.

ئەوجا بە هەناسە هەڵکێشانەوە گوتی:" دڵی ئینسان ڕەقە، بەڵام مەترسن خوداتان لەگەڵە. هەموو جارێك کە ڕاودەنرێن، بڵێن:(ئێمە هاتووین بۆ ئەم دونیایە تا عەزاب بچێژین، بۆ ئەوەی بمرێنرێین و سەرکەوین!) لە چی دەترسن؟ لە کێ دەترسن؟ ئێوە لەکەس ناترسن. ئەوی هاموشۆی لەگەڵ خودادا هەبێ، سێ دیاریی گەورە بەدەسدێنێ: دەسەڵاتی تەواو بەبێ قودرەت، سەرخۆشیی بەبێ شەراب، ژیان بەبێ مردن!"

برایان لە فرانسیسکۆسیان ڕووانی و بە ئارامیی خوداحافیزییان لێکرد، کەس زاری هەڵنەهێنایەوە.

فرانسیسکۆس گوتی:" براکانم، منیش ڕێگەی خۆم دەگرمەبەر. دەڕۆم و پەیڤی ڕزگاریی بە بەردەکان ڕادەگەیەنم، دەڕۆم و پەیڤی خودا بە گوڵە کێویلە و بە پونگەی چیا

ڕادەگەیەنم. وا ڕۆژی ئاخیرەت نێزیك دەبێتەوە، برایان با پەلە بکەین. ئاخر کاتێك ئەو ڕۆژە دێ، دەبێ هەموو ئینسان و هەموو ڕەوە ئاژەڵ و هەموو تەیر و هەموو گاشەبەرد و هەموو گژوگیاکان ئامادەبن. لەبەر ئەوەی برایان، هەموو شتێك کە ئەنگۆ دەیبینن، هەموو عەرد پێویستە ئامادەی هەڵگژان بێ بەرەو ئاسمان. براکانم، پێتانوایە بەهەشت چییە؟ بەهەشت هەر هەمان ئەم ئەرزەیە، بەڵام ئەرزێکی پاقژ و بێگەرد!"

بێرناردۆ گوتی:" برا فرانسیسکۆس، خودا بکا هەموو ئەرز شوێنپێی ڕێگە ڕاستەکەی تۆ هەڵگرێ."

جەنابی پییێترۆ دانەوێوە و دەستی لە ئەژنۆی فرانسیسکۆسەوەدا.

- " برا فرانسیسکۆس، پرسیارێك هەیە ماوەیەکی زۆرە گینگڵی پێوە دەدەم و ناشمەوێ لێت جیاببمەوە تا وەڵامێك لەو بارەیەوە لەزاری تۆوە نەبییەم. برا فرانسیسکۆس، تا چەندێکیتر فیرقەکەمان بە ڕێگە ڕاستەکەی تۆدا دەڕوا؟"

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" تا ئەو کاتەی بەپێی پەتیی دەڕوا!" وایگوت و بێدەنگبوو.

هەموومان بێدەنگ بووین. سەرەنجام باوکە سیلڤێستێر هەستایە سەر پێ و گوتی:

- " برا فرانسیسکۆس، خۆر لە ئاسماندا بەرزبۆتەوە، خوداحافیز!"

فرانسیسکۆس خاچی کێشا و وەڵامیدایەوە:" بەرەکەتی منتان لەگەڵبێ!"

*

ده

فرانسیسکۆس به برایانی گوت خوداحافیز، دانەوێوە و بەر دەرگاکەی پۆرتیۆنکولای ماچکرد، پاشان نیگا فرمێسکاوییەکەی بڕییە هەموو شتێك. خواحافیزیی لە درەخت و تەیر و برا نەمامە خۆنەویستەکانی کرد، خوداحافیزیی کرد لە دڕك و پونگە و هەموو تەرزە گوڵە کێویلە و جۆرە تەڵانێکی چکۆڵە کە لە دەوروبەری دایکە پیرەکەمان، پورتیۆنکولا ڕووابوون.

گوتی:" دەی برا لیۆن بەناوی خودا!" وایگوت و چووینە دەرێ.

لێمپرسی:" برا فرانسیسکۆس، بیرتکردۆتەوە بچین بۆ کوێ؟"

وەڵامیدامەوە:" بۆچی بیر لەوە بکەینەوە؟ خودا ئەوە دەکا، ئەوەش بەسە. ئاخۆ تۆ ئەو گوڵە زەردە پرشنگدارانەت نەبینیون کە لەخۆر دەچن؟ ئەوانە ڕێك سەر بەرەو لای خۆر

هەڵدەبڕن و گوێڕایەڵانە ڕوخساریان بەرەو ئەو لایەدا وەردەگێڕن کە خۆری بۆ دەچێ. برا لیۆن ئێمەیش هەر واین، لێگەڕێ سەرمان ڕووە و خودا هەڵبڕین!"

هاوین خەریکبوو کۆتایی دەهات. ئەرز خەنیی و خۆشحاڵ وەك ژنێکی زەیستان دەحەوایەوە. کێڵگە درەوکراوەکان و ڕەزە ڕنراوەکان هێشتا دەبریسکانەوە و هێشتا لەنێو گەڵای دارسێو و پڕتەقاڵەکاندا، پەڕەسێلکەی زۆر بچووك و ڕەشی سەوزباو، چاوەڕێ بوون قوڵینگەکان بێن و بە باڵەکانیان بیانبەن. ئاسمان بە ڕووپۆشێکی تەنك و نەرم پۆشرابوو، پێدەچوو باران لەچیاکانەوە بەڕێوەبێ. ئەرز بۆنێکی خۆشی لێ هەڵدەسا.

فرانسیسکۆس قووڵ هەوای هەڵدەمژت. من دەمبینی هەمدیس ڕوخساری ئارامییەکەی خۆی بۆ دەگەڕێتەوە. بە بەرزاییەکدا داگەڕاین و پاڵمان بە دیواری ڕوخاوی بورجێکی کۆنەوەدا. من بۆ خوارەوە لە دەشتەکەم دەنۆڕی. خودایە چ ئارامییەك بوو، چ نەشئە و چ لەزەتێك بوو! ئینسان هەستیدەکرد کە ئەرز ئەرکی سەرشانی خۆی بەتەواوەتی بەجێهێناوە و ئەلعانیش دەحەوێتەوە.

فرانسیسکۆس لای بۆ کردمەوە و گوتی:" برا لیۆن، ئەیکۆنێکی پیرۆزم بیردێتەوە کە جارێکیان لە (ڕاڤێننا) بینیم. خاچپەرستەکان ئەو ئەیکۆنەیان وەك تالآنیی لەخۆرهەلآتەوە بۆ ولآت ناردبۆوە. ئەو سەربازانەی خودا ڕۆیشتبوون تا مەرقەدی پیرۆز ڕزگارکەن، گەیشتبوونە کوستانتینیە و لەوێ بەجوانیی ئەو شارە سەرسام ببوون و کەوتبوونە ژێر سیحری سەروەت و سامانەکەیەوە. ئیدی مەسیحیان بیرچووبۆوە و خۆیان بەسەر شارەکەدا دابوو، کەوتبوونە قەتڵوعام و سوتاندن و تالآنکاریی و پاشان بە دەسکەوتەکانیانەوە بۆ ولآت گەڕابوونەوە. ئەو ئەیکۆنە دەگمەنە خەونی مەریەمی پاقیژەی نومایش دەکرد. ئەو ئەیکۆنە یەکێك بوو لەو شتە تالآنکراوانەی کە بۆ ڕاڤێننایان هێنابۆوە. خودایە، برا لیۆن ئەو ئەیکۆنە چ موجیزەیەك بوو! دایکی خودا لەنوێنەکەیدا ڕاکشابوو، دەستی بەنیشانەی خاچ داناو و زەردەخەنەیەکی بەختەوەرانە هەموو ڕوخساری پۆشیبوو. ڕووپۆشێکی وەنەوشەیی بەسەرەوە و دەستەکانی داخوراو و چرچ و لۆچ بە ئیشوکاری ناو ماڵ، گۆنای ژاکاو و پای بریندار بە بەرد و دڕك و داڵ، بەلآم

زەردەخەنەیەك، کە وەك بڵێی هەڵگۆزراوی شادومانییەکی نهێنیی ناخیی بێ، کەوتبووە سەر لێوی و بەسەر هەموو ڕوخساریدا پەخش ببوو. ئاخر وی ئەرکەکانی سەر شانی بەجێهێناو و ئارام و هێور ڕاکشابوو. باشە کام ئەرك؟ ئەرکی خستنەوەی ڕزگارکەری دونیا. ئەلعانیش برا لیۆن، کاتێ لەم دەشتە تەژی بە ئارامییە دەنۆڕم کە بەری خۆیداوە، وا دێتە بەرچاوم کە ئەرزیش وەك مەریەمی پاقیژە، بە هەمان شێوە پاییزان بحەوێتەوە!"

چەندین ڕۆژ و چەندین هەفتە بەڕێوەبووین. بەرەو کوێ؟ بۆ ئەو شوێنەی خودا دەیویست. فرانسیسکۆس نەدەچووە ژێر باری ئەوەی هەر جۆرە وادە و جێگەیەك دەسنیشانکا، ئیدی وەك گوڵە زەردەکە شوێنپێی ڕوخساری خودای هەڵدەگرت.

گوتی:" چ بەختەوەرییەکە خاوەن چ هەڵبژاردنێك نەبیت. چ بەختەوەرییەکە کە چیدی پێویستت بەوە نەبێ بڵێی من، چ پێویستت بەوە نەبێ بیر لەوە بکەیتەوە کە فلان کێیە و ناوی چییە و ئیدی لێوانلێو لە متمانە، خۆت بسپێریتە (با) ی خودا! ئەمەیە پێی دەگوترێ ئازادیی! باشە ئەدی کێ ئازادە؟

برا لیۆن گەر کەسێك ئەو پرسیارەت لێبکا، تۆ چیی وەڵام دەدەیتەوە؟ ئەوەی کە کۆیلەی خودایە؟ ئیدی هەموو جۆرە ئازادییەکانی تر کۆیلایەتین!"

ڕۆژێکیان لە گوندێك لاماندا. فرانسیسکۆس زەنگۆڵەی بزنەکەی هێنایە زرنگە. جوتیارەکان کۆبوونەوە، ژن و پیاو هاتن و گوێیانڕادێرا. ئەوان دەیانزانی ئەو پیاوە پا پەتییە کێیە، دەنگوباسی ئەو موجیزانەی کردبووی و ئەڤینی بۆ هەژاریی، بۆ خاتوونی دڵەکەی گەیشتبوونە ئێرەش. فرانسیسکۆس چووە سەر بەردێك.

گوتیی:" براکانم، لەبارەی چییەوە وەعزتان بۆ بدەم؟ چۆن دەتوانم ئەو ڕێگەیەتان پیشاندەم کە دەچێتەوە سەر بەهەشت؟ ئێستا ئێوە خۆتان لەسەر ئەو ڕێگەیەن، لەبەر ئەوەی ئێوە خەڵکانی هەژار و ساکار و نەخوێنەوار و ئیشکەرن، تا ئەو ڕادەیەی کە خودا دەیەوێ."

فرانسیسکۆس لەقسان ڕاوەستا. بەسەر سەربانەکانی ئەو دەوروبەرەوە و لە نێو داروپەردووی بورجە داڕوخاوەکەدا، پەڕەسێلکەکان کۆبووبوونەوە و گوێیان ڕادەدێرا، دردۆنگ بوون و

پێدەچوو خۆیان ئامادەی ڕۆیشتن کردبێ و چاوەڕێی بای گونجاو بن. دەیانچریکاند و کەوتبوونە باڵەفڕێ، بەپۆل دادەبەزین و بەدەورانده‌وری فرانسیسکۆسدا دەنیشتنەوە.

فرانسیسکۆس لەحەژمەتا هاواریدەکرد. زۆری لەخۆیدەکرد دەنگی بەسەر چریکەچریکی پەڕەسێلکەکانی دەوروبەر و ژوور سەریدا زاڵکا.

هاواریکرد:" براکانم، ئەم ژیانەی سەر ئەرز خەونێکی فریودەرانەیە، ژیانە ڕاستەقینەکە، ژیانە ئەبەدییەکە لە ئاسمان چاوەڕێمان دەکا. سەیری ئەرز مەکەن، بەڵکو ڕوانینتان بۆ سەرەوە هەڵبڕن. براکانم ئەو قەفەسە بکەنەوە و لێیەوە بفڕنە دەرێ کە لەوێدا ڕۆح بە دەنووکە خوێناوییەکەی لە هەوڵی کردنەوەیدایە!"

هاواریدەکرد، دەنگی دەنووسا، پەڕەسێلکەکان لێنەدەگەڕان دەنگی ببیسترێ، پۆلە پەڕەسێلکەی تر دەنیشتنەوە، دەیانچریکاندو لێنەدەگەڕان دەنگی ببیسترێ. فرانسیسکۆس ئاوڕی بۆ دەدانەوە و بە دەنگێکی تەژی لە میهر و سۆز و پاڕانەوە دەیگوت:

- " برا پەڕەسێلکە گچکەکانم، لێتان دەپاڕێمەوە بهێڵن منیش بدوێم! ئێوە کە لەگەڵ بەهاردا دێنە دونیا، ئێوەی پەیام هەڵگرە جوانە چکۆڵەکانی خودا، بۆ ساتێك باڵەکانتان لێکنێن، لە بازنەیەکدا بە ئارامیی ڕیز بەستن و گوێڕادێرن، بە بێدەنگیی لەسەربانەکان ڕیز بەستن و گوێڕادێرن. ئاخر ئێمە لێرەدا لەبارەی ئەو خودایەوە دەدوێین کە پەڕەسێلکەکان و بەشەری خولقاندووە، لەبارەی خودا هاوبەشەکەمانەوە دەدوێین. پەڕەسێلکە چکۆڵەکانم گەر خوداتان خۆشدەوێ، گەر وەك برایەکی خۆتان منتان خۆشدەوێ، ئەوا بێدەنگ بن! من سەرنجدەدەم کە ئێوە خۆتان بەرەو سەفەرە درێژەکەتان، بەرەو عارەبستان ئامادەکردووە، خودا ئاگادارتان بێ، بەڵام بەر لەوەی بەڕێکەون، باشترە گوێ لە پەیڤەکانی خودا ڕادێرن."

کاتێك پەڕەسێلکەکان گوێیان لە قسەکانی فرانسیسکۆس بوو، باڵەکانیان لێکنا، بێدەنگ و ڕێکوپێك بەدەوریدا ڕیز بوون و لەسەر شانی نیشتنەوە. هەمووان چاوە چکۆڵە گردەکانیان بڕیبووە پەیڤگۆی خودا کە دەدوا. تەنها ئەوەندە نەبێت کە ناو بەناو شادومانییەکی ڕووت دەیخستنە باڵەفڕە و

دەتگوت پەرۆشی ئەوەن بەرەو ئاسمان لە شەقەی باڵ بدەن و بفڕن.

که جوتیارەکان ئەو موجیزەیەیان بینی، ژن و پیاو بەسەر پێی فرانسیسکۆسدا کەوتن.

ژنان هاواریان دەکرد:" ئێمەیش ببە، ئێمە چیدی پەرۆشیی ماڵ نین، دەسبەرداری ماڵ و مێرد دەبین، دەمانەوێ بچین بەرەو شانشینی بەهەشت. حەز دەکەین ئێمەیش بەپێی پەتیی بڕۆین و جبە بپۆشین و شوێن پێت بەرەو مردن هەڵگرین!"

پیاوانیش پێی فرانسیسکۆسیان ماچ دەکرد و هاواریان دەکرد:" ئێمەیش چیتر ژنەکانمان ناوێ، نامانەوێ چیتر عەردەکانمان بکێڵین، ئێمەیش دەمانەوێ بێین بۆ شانشینی بەهەشت. برا فرانسیسکۆس بمانبە!"

فرانسیکۆس هەڵدەلەرزیی. ئەدی باشە چیی لێکردبان؟ بۆ کوێی بردبان؟ چۆناوچۆنیی خواردنی دابان؟ ئاخر چیی بەسەر دونیادا دێ گەر هەمووان ببنە قەشە و ڕاهیبە؟

گوتی:" براکانم، حەز دەکەم شتێکیتریش بڵێم. تەنێ یەك ڕێگە نییە کە دەچێتەوە ئاسمان. تەنێ ئەو ڕێگەیە نییە کە

قەشەیەك بێ ژن و بێ نان و بێ گەرمایی ئاگر دەیگرێتەبەر، بەڵکو ڕێگەیەکیتر هەیە کە مەسیحییەکی هاکەزایی و میهرەبان دەیگرێتەبەر، ژن دێنێ و منداڵ دەخاتەوە و نەسلی ئینسان لەسەر ئەرز بەهێز دەکا. ئەوە نە شتێکی ڕاستە و نە خوداش پێیخۆشە کە عەرد نەکێڵرێ و تۆو نەکرێ، کە ژنان منداڵ نەخەنەوە. خودا بۆ ئێوە کە لەسەر ئەم ئەرزە دەژین، هاوئامێزیی بێگەرد و نان و ئاگردان و ئاخاوتنی ئارامانەی خولّقاندووە! سوێند دەخۆم درێژەدان بەم ژیانەی ئێستاتان دەتانگەیەنێتە بەر دەرگای بەهەشت!"

هەندێك لە جوتیارەکان بەبیستنی ئەو قسانە تووڕە بوون.

- " تۆ ئاگرێکمان بۆ دەکەیتەوە و پاشانیش هەوڵدەدەیت بیکوژێنیتەوە. گەر ئەو قسەیەی یەکەمجارت ڕاستە کە ئێمە بۆ ئەوەی ڕزگار بین دەبێ ڕوو لەدونیا وەرگێڕین، ئەوا لەگەڵ خۆتمان ببە، خۆ گەر ڕاستیش نییە، ئەوا لێمانگەڕێ و بەڕێی خۆتا بڕۆ!"

ژنان زیاتر تووڕە ببوون.

هاواریان دەکرد:" قەشە، ئەوە شتێکی حەق و شەرافەتمەندانە نییە! بتەوێ و نەتەوێ ئێمە لەگەڵت دێین! ئاخۆ ئەدی ژنانیش ناچنە بەهەشت؟ ئەی مەریەمی پاقیژە چۆن دەچێتە بەهەشت؟ دەی ئێمەیش دەمانەوێ بچینە بەهەشت!"

فرانسیسکۆس نائومێدانە دەستی بەیەکدا دەماڵی و لێیان دەپاڕایەوە.

- " ڕاوەستن! ڕاوەستن تا دەگەڕێمەوە. یەکەمجار ئەوەی هەتانە بەسەر هەژاراندا دابەشیکەن، وەك ژن و پیاو پێکەوە بەحیشمەتەوە بژین، کوفر مەکەن، هەڵمەچن، ڕۆژانە سێجار کڕنۆش ببەن و پێکەوە فەرزی نوێژ بەجێبێنن. منداڵەکانم، ئەوە پێویستی بەئامادەییەکی درێژخایەن هەیە، ئێوە خۆتان ئامادەکەن و من دەگەڕێمەوە بۆ لاتان!"

ئەوجا بەهەنگاوی گەورە لە گوند چووە دەرێ و هەمدیس هاواریکرد:"دەگەڕێمەوە!"

منیش بەپەلە دوایکەوتم، لەدواوە گوێم لە ژنان بوو کەوتبوونە جنێودان.

- " هەی کەڵەکچییانە، درۆزنانە، کەڵەگایینە، تاوانبارینە!"

وایانگوت و ئیدی یەکەمین بەرد هاوێژرا، بەڵام ئێمە دوور کەوتبووینەوە و چیدی گوندەکە نەدەبینرا. ئەوسا ڕاوەستاین تا بحەوێینەوە.

ئازایەتیمدایە بەرخۆم و گوتم:" برا فرانسیسکۆس، وابزانم ئێمە ناحەقین. ئینسان کە لەگەڵ یەکێکدا دەئاخڤێ، پێویستە زیاتر لەتوانا و حەوسەڵەی ئەو کەسە، قسانی بۆ نەکا. ئیتر لەوە زیاتر دەچێتە خانەی هەوا و هەوەسی شەیتانەوە!"

فرانسیسکۆس لەفیکرەوە چوو، لەسەر بەردێك دانیشت. وەڵامینەدامەوە، خەیاڵاتی سەرگەرمی کار بوو، چونکە دەمارەکانی لاجانگە و نێوچەوانیم دەبینی کە دەئاوسان. بەرامبەری دانیشتم و چاوەڕێ بووم. لەو گوندە، چەند لەتە نانێکی وشك و زەیتون و دوو بۆڵ ترێیان پێدابووین. من برسیم بوو.

گوتم:" برا فرانسیسکۆس، خاچ بکێشە و با شتێك بخۆین، ئەدی برسیت نییە؟"

بەڵام ئەو گوێی لێم نەبوو، لە بیرو خەیاڵاتەکانیدا ڕۆچوو بوو.

دوای قەدەرێك بێدەنگیی، گوتی:" برا لیۆن، نەفرەت لەو گوندەی کە هەموو خەڵکەکەی ئیماندار و چاکەخوازن، نەفرەت لەو گوندەش کە چ ئیماندار و قەدیسێکی تێدا نییە!"

من کەوتمە خواردن و هەموو ئەو شتانەشم وەبیری خۆم دەهێنانەوە کە لە گوندەکەدا بینیبووم و بیستبووم. دەتگوت شەیتان هاتۆتە ناخمەوە، بە توڕەیی قسانم بۆ خۆم دەکرد:" برا فرانسیسکۆس، تۆ هەر خۆت دەڵێیت کە ئینسان بۆ گەیشتنە لای خودا، دەشتوانێ ڕێگەیەکی هەموار بگرێتەبەر. گەر وایە، ئەدی تۆ بۆچی ڕێگە سەرەو ژوورکەکەت هەڵبژاردووە و ئاوها عەزابی خۆت دەدەیت؟ ئەو کەسەشی ژنی هێناوە و منداڵی خستۆتەوە، ئاخۆ ئەویش دەتوانێ بەماڵ و کێڵگە و خواردنە خۆشەکانییەوە خودا بدۆزێتەوە؟ تۆ دەڵێیت دەتوانێ. دەی کەواتە با ئێمەش ژن بێنین و خانوویەك ڕۆنێین و وەکی ئینسان بۆ خۆمان بژین! ئێمە یەك ئامانجمان هەیە، ئەویش ئەوەیە بگەینە لای خودا، دە لێگەڕێ لەبری ئەوەی بەجلکی شڕو

پڕەوە بچینە بەردەمی، با تێکسمڕاو و بە زگی تێرەوە بچین! باشە برا فرانسیسکۆس ئەدی چۆن سبەینێ دەتوانیت بەم وەزعە خەراپەتەوە خۆت پیشانی خودا بدەیت؟ بیرت نایە پاپا چیی پێگوتیت؟ پێیگوتیت:(ئەم پیس و پۆخڵییە چییە؟ لە تەویلەی چ بەرازێکەوە هاتوویت؟) دەی خوداش هەر ئاوهات پێدەڵێ!"

من هەروا بۆ خۆم دەدوام و تیکە نانی زلم دەگلاند، بۆڵە ترێکەی خۆم خوارد و چەند دەنکێکیشم لەوەی تریشیان کردەوە. خودایە گەر فرانسیسکۆس نەبا ئەوا هیچ ماتڵ نەدەبووم و یەکسەر دەگەڕامەوە بۆ ئەو گوندە و ئەو کیژەم دەخواست کە دڵم پێیدا چووبوو. دواتریش هەڵبەت کەسێکی ئیماندار دەبووم، ڕۆژی نەك سێجار، بەڵکو سی و سێجار سوژدەم دەبرد و فەرزی نوێژم بەجێدەگەیاند. بەڵام وردە وردە لەخودا نزیك دەبوومەوە. هەر جارەی نەختێك، تا ئیتر ژن و منداڵەکانیشم لەگەڵ خۆمدا دەبردن و هەمووومان پێکەوە دەچووینە بەهەشت!"

فرانسیسکۆس لەسەر ئەو بەردە جولا کە لەسەری دانیشتبوو. سەرم هەڵبڕی و ئەوم بینی، وەك ئەوەی گوناهێکم کردبێ لە حەژمەتا کروشکەمکرد. فرانسیسکۆس زەردەخەنەیەکی هاتێ.

گوتی:" برا لیۆن تۆ ڕاستدەکەیت، قەشەیی کارێکی زەحمەتە، هەموو ئینسانێك بەرگەی ناگرێ و ناچاریش نییە بەرگەی بگرێ، چونکە گەر وابا ئەوا دونیا وێران دەبوو. گوێڕادێرە و بزانە کاتێ لەسەر ئەو بەردە دانیشتبووم، چۆن خودا، سوپاس بۆی، ڕوناکیکردمەوە. ئێمە لەپاڵ فیرقە توندوتیژەکەماندا، فیرقەیەکی نەرم و نیانتر و ئەهوەنتر ڕۆدەنێین کە هەموو ئیمانداریکی مەسیحی لە دونیادا بتوانێ خۆی تێدا ببینێتەوە. لەو فیرقە نەرم و نیانەدا برایان بۆیان هەیە ژن بێنن، عەردەکانیان بکێڵن، بە ئەندازە بخۆن و بخۆنەوە، چ ناچار نەبن بە پێی پەتیی بڕۆن، چ ناچار نەبن جبە بپۆشن، تەنها ئەوەیان لەسەربێ ژیانێکی چاکەخوازانە بژین، لەگەڵ دوژمنەکانیاندا پێکبێن، ڕوحم بە هەژاران بکەن،

چاویان لەسەر ئەرز وەرگێڕن و بیبڕنە ئاسمان. برا لیۆن پێت چۆنە؟ لەگەڵمدایت؟"

ویستم بپرسم برا فرانسیسکۆس خۆیشمان دەچینە ئەو فیرقەیەوە؟ بەڵام شەرمکرد و ترسام.

بە قورگێکی وشکەوە وەڵامیمدایەوە:" بەڵێ، لەگەڵتام!"

باشە چیمگوتبا؟ ئاخر من ئیدی گلابوومە گەمەکەوە و دەبوو گەمە بکەم. بەرلەوەی فرانسیسکۆس بناسم، بە دوای خودادا ڕامدەکرد، بەڵام حەزیشم لە خواردن بوو. بەڵام کە فرانسیسکۆسم ناسی، ئیتر لە گەڕان بەدوای خودادا کەوتم و کەوتمە هەڵگرتنی شوێنپێی وی، چونکە دەمزانی ئەو ڕێگەکە بەڵەدە و ئیتر منیش بە کەماڵی ئیسراحەت شوێنی کەوتبووم. بەڵام هێشتا پەرۆشیم بۆ خواردن و شەراب و ژیانێکی هێمن و - شەرمدەکەم کە ئەمە دەڵێم، بەڵام هەر دەیڵێم - پەرۆشییم بۆ ژن بەرۆکی بەرنەدابووم.

کاتێك فرانسیسکۆس بینیمی لە فیکرەوە چووم، لێیپرسیم: " برا لیۆن بیر لەچ دەکەیتەوە؟"

وەڵامیمدایەوە:" لە خودا!"

- " برا لیۆن، بیرتدێ هەموو ئەرزت بەدوای خودادا لەپێوەدا؟ خودات نەدۆزییەوە چونکە لەدڵتابوو. تۆ لەو کەسە دەچوویت کە شەو و ڕۆژ هەموو جێگەیەك بەدوای ئەڵقەیەکی ئاڵتوندا گەڕاوە، بەڵام نەیدۆزیوەتەوە، چونکە لە پەنجەی خۆیدا بووە!"

❋

ئێوارەیەکی درەنگ گەیشتینە کۆشکە بەناوبانگەکەی (مۆنتێفیلترۆ). ئاڵایەکی ڕەنگاوڕەنگ بەسەر بورجەکەیەوە دەشەکایەوە، دەنگی شەیپوور لەدرز و دەلاقەکانی دەوروبەرەوە دەهاتە گوێ، پەردەی سووری گرانبەها بە پەنجەرەکانەوە کرابوون، دیواری کۆشکەکە بە گوڵە مۆرت و گەڵای داردێمشت ڕازێنرابۆوە. پیاوان و خانمان بەسواری ئەسپەوە بەسەر پردێکی هەڵواسراودا دەپەڕینەوە و خزمەتکارێکی جوانکیلە بەپەلە دەچوو یارمەتییان بدا تا لەسەر ئەسپەکانیان لەبەردەم دەرگاکەدا دابەزن. هەموو ڕێگەکە، لە دەشتەکەوە

بەرەو ژوور، جمەی دەهات لە پیاوان بە شمشێر و قەڵغانی ئاڵتوونیی و خانمانی جلکی ئاڵوواڵا پۆش. غوڵام و خزمەتکارەکان بە جلکی تازە و ڕەنگاوڕەنگەوە، بە سینیی زیوینی خواردن و کێکەوە دەهاتن و دەچوون.

من کە بەو سەروەت و سامان و جوانییە ئەفسون ببووم، گوتم:" هەڵبەت ئەمە بەهەشتە!"

فرانسیسکۆس وەڵامیدامەوە:" بر لیۆن، بەهەشت زۆر لەمە ساکارترە!"

ئەوجا لە گەورە پیاو و خانم و ئاڵاکانی ڕووانی و گوتی:" هەڵبەت ئەمە ئاهەنگە، وەرە با بچین و بەشداریی تێدابکەین، برا لیۆن تۆ دەڵێیت چیی؟"

من کە ئەوەم لە خودا دەویست، گوتم:" بە خۆشحاڵیەوە برا فرانسیسکۆس، دەی وەرە و با بچین!"

فرانسیسکۆس وەك ئەوەی بۆ ئاهەنگەکە بانگهێشتکرابێ، ئارام و متمانە بەخۆ، بەسەر پردەکەدا چووە پێشێ. بەڵام من دوو دڵبووم.

گوتم:" برا فرانسیسکۆس، بەڵام ئاخر ئێمە بانگهێشت نەکراوین، وەدەرماندەنێن!"

- " ئارامبە ئەی مەڕی خودا، بۆچی هێشتا نازانیت ئەو ئاهەنگە بۆ ئێمە سازدراوە؟ ئەو ئاهەنگە بۆ ئەوەیە تا ئێمە بچینە ئەو قەڵا سەختەوە و لەوێ ماسی ڕاوکەین!"

بەسەرسوڕمانەوە گوتم:" ماسی ڕاوکەین؟ بەڵام من چ زەریاچە یان ڕووبار یاخۆ زەریایەك نابینم، ئەوەی هەیە هەر بەردە!"

فرانسیسکۆس پێکەنی.

- " ئاخۆ براکەم بیرتچۆتەوە کە ئێمە ماسیگرین؟ بەڵام ماسی ڕاو ناکەین، بەڵکو ڕۆح ڕاو دەکەین. کێ چوزانێ، ڕێگەکانی خودا زۆرن، دەشێ ئەلعان لێرە ڕۆحێك هەبێ لەنێو جلکە ئاوریشمییەکەی و جەستە جوانەکەیدا خەریکبێ بتاسێ و بخوازێ بێتە دەرێ و ڕزگارکرێ. لەبەر خاتری ئەو ڕۆحەیە خودا ئەمری بەخاوەنی ئەم قەڵایە فەرمووە ئەم ئاهەنگە سازدا و داواشی لەئێمە کردووە بۆی بێین!"

فرانسیسکۆس بەدەم ئەو قسانەوە لەدەرگای دەرەوە چووە ئەودیو و گەیشتە بەر دەروازەی گەورەی قەڵاکە کە بە شیشی ئاسنین تۆکمە کرابوو.

حەوشەی قەڵاکە پڕ بوو لە ئەسپ، ئاگر لە موبەقەکاندا کرابۆوە، گۆشتیان لە قابلەمەکاندا دەکوڵان، یاخۆ بە شیش دەیانبرژاند و بۆن هەوای تەنی بوو. پەڕەی کەپووم بە تاسەوە کەوتە لەرە، ئیدی چ حەزم نەدەکرد زیاتر بچمە پێشێ.

چێشت لێنەرێك بەوێدا تێپەڕی. لێمپرسی:" براکەم ئەرێ مەسەلە چییە؟ ئەم ئاهەنگە بە چ بۆنەیەکەوەیە؟"

وەڵامیدامەوە:" نازناوی سوارە بە خاوەن قەڵاکە دەبەخشرێ، وا هەنووکەش هەمووان لە کلێسان و سەرەك قەشە بەرەکەت دەبەخشێتە ئەو چەکە نوێیانەی......" بەدەم ئەوقسانەوە، لەسەرەوە بۆ خوارەوە دیقەتیدام، بینیمی کە پێ پەتیم و جبەکەیشم کون کونە، بۆیە چ نەچووم بە دڵیدا و برۆی گرژ کرد.

گوتی:" ئێمەیش پرسیارێکمان هەیە، باشە ئەدی تۆ بانگهێشتکراویت؟"

وەڵامیمدایەوە:" ئا، ئەدی چۆن. بۆچی وا مەزەندە دەکەیت بانگهێشت نەکرابم؟"

- " کێ بانگهێشتی کردوویت؟"

- " خودا!"

چێشت لێنەرەکە لە قاقای پێکەنینیدا.

- " باشە داماو، تۆ برسیتە و هاتوویت شتێك بخۆیت، ئیتر لە خودا گەڕێ!"

وایگوت و بەرەو موبەق چوو.

لەو ماوەیەدا فرانسیسکۆس ڕاوەستاو سەرگەرمی ستایشکردنی ئەو چەکە ئەمیرییەی سەر دەروازەکە بوو کە بریتی بوو لە شێرێك کە لەسەر پێی دواوە ڕاوەستاو و دڵێکی بە چنگەوە بوو، لەسەر دڵەکە نوسرابوو: من لە کەس ناترسم.

فرانسیسکۆس ئاماژەی بۆ چەکەکە کرد.

گوتی:" ئەم خاوەن قەڵایە لە کەس ناترسێ، ڕەنگبێ لەخوداش نەترسێ. دڵی ئینسان گێلێکی لەخۆباییە، برا لیۆن گوێمەدەرە ئەوەی کە دەیڵێ، لێی ببوورە و بەرێگەی خۆتا

برۆ. گەر ئێمە چەکێکمان هەبا، پێتوابوو چۆن ڕەنگمان کردبا؟"

بەپێکەنینەوە وەڵامیمدایەوە:" ڕەسمی مەڕێکمان لەسەر دەکێشا، ڕەسمی شێرێك کە مەڕێك قووت دەدا!"

- " نا، ئەی مەڕی خودا، من پێموایە هێندەت برسییە و لە وەزعێکی وادایت کە شێرێکیشت پێدەخورێ. خەفەت مەخۆ، بەڵام ڕۆژێك دێ مەڕو شێر پێکبێن. دەخوازم ڕەسمی تەیرێکی گچکەی هاکەزاییمان لەسەر کێشابا، تەیرێك کە هەموو ڕۆژێك سەر بۆ ئاسمان هەڵدەبڕێ و دەچریکێنێ!"

ئەو قسەیەیم بیر کەوتەوە کە لە پۆرتیۆنکولا بە برایانی گوت.

گوتم: " کلاوکوڕە دەڵێی، ئەو تەیرە کلاو بەسەرە!"

- " ڕاستدەکەیت برا لیۆن، خودا بەرەکەتت بدا! بەڵام ئێستا من دەنگی تەرتیلە لە کلێسای قەڵاکەوە دێتە گوێم، وەرە و با بچین نوێژ بکەین!"

چووینە کلێساکەوە کە کەوتبووە داوێنی بورجەکەوە و لەڕۆشناییدا مەلەیدەکرد. خودایە چەند جوان بوو! کلێساکە پڕ

بوو لە گەورە پیاوان بە شمشێر و قەڵغان و چەکمەی ئاڵتونییەوە. سوارە زرێپۆشەکان دەهاتن تا سڵاو لەو سوارە تازەیە بکەن. خانمان بەپاڵتۆ دەڵب و درێژەکانیانەوە، چ شاڵی گرانبەها و ڕەنگاوڕەنگیان دابوو بەسەر سەرپێچە بورج ئاسا بەزێڕ نەخشێنراوەکانیاندا، چ پەڕو چ ملوانکەی مرواریی، چ بازنگ و چ بۆنێك، خودایە هەموو بۆنی عەترە خۆشەکانی عارەبستان لەوە ناوە دەهات! نا، نا، با فرانسیسکۆس بۆ خۆی بڵێ، ئەمەی لێرە هەیە، کتومت ئەو بەهەشتەیە کە بە قەدیسەکانییەوە لەزەینی مندایە و بگرە ئەمانیشی جوانتر لە زێڕو زیو گرتوون. ئاخۆ ئەمانیش سوارەی خودا نین؟ ئاخۆ ئاسمانیش هەمان ئەو مێزە بازنەییە نییە کە هەموو قارەمانانی بە دەوردا دادەنیشن؟ ئاخۆ شا (ئارسۆس) مەسیح نییە؟"

تەواوێك سەرسام بووم. لە پشت عامودێکەوە خۆم حەشاردا و بە چاوانێکی حەپەساوەوە دیقەتی هەموو شتێکم دەدا. لە ناکاوێکڕا چیم بینیی؟ ئا، فرانسیسکۆس گەورە پیاوەکانی وەلاوە دەنا و بەرەو میحرابەکە دەچوو کە لەوێدا سەرەك قەشە

ڕاوەستاو و سوارە نوێیەکەی بەرەکەتدەدا، جحێڵێکی قژ زەرد و ڕەنگ پەڕیوی بەرەکەت دەدا. فرانسیسکۆس چاوەڕێیکرد تا بەرەکەت بەخشینەکە کۆتایی هات و ئەوجا لەبەردەمی سەرەك قەشەدا کڕنۆشی برد.

گوتی:" خاوەن شکۆ، لەبەر خاتری ئەڤینی مەسیح، ڕوخسەتم بدەرێ بدوێم!"

هەندێك لە گەورە پیاوەکان فرانسیسکۆسیان ناسییەوە، گوێم لێیانبوو لە بەینی خۆیاندا دەدوان:

-" ئەوە فرانسیسکۆسی ئاسیزیاییە! زاهیدە نوێیەکەیە!"

سەرەك قەشە تەژی لە سوکایەتیی تەماشای فرانسیسکۆسی کردو لێیپرسی:" چیت هەیە بیلێیت؟"

- " نازانم، وشەگەلێك کە خودا دەیانخاتە سەر زارم، متمانەت پێی هەبێ!"

لێیپرسی:" تۆ کێیت؟"

پیرەمێردی خاوەن قەلا هەنگاوێکی بۆ پێشەوە نا.

گوتی:" لوتف بفەرموو ڕوخسەتی بدەرێ بدوێ، ئەوە فرانسیسکۆسی ئاسیزیاییە!"

سەرەك قەشە دەستی هەڵبڕی.

گوتی:" بە كورتیی بدوێ، سفرەكە ڕاخراوە!"

فرانسیسكۆس ڕەتی سەرەك قەشەی دایەوە و كەوتە نوتقدان:"سفرە لە ئاسمان ڕاخراوە، برایان سفرە ڕاخراوە و ڕۆژی مەزن نێزیك دەبێتەوە. گەرچی كاتێكی كەم بەدەستەوە ماوە، بەڵام هێشتا دەكرێ ڕزگاركرێین، دەكرێ بۆ ئاسمان هەڵگژێین و لەسەر مێزە نەمرەكەی خودا دانیشین. بەڵام ئینسان ناتوانێ بە چەكەوە، بە چەكمەی ئاڵتونییەوە، بە شاڵی ئاوریشمینەوە، بە ئاهەنگ و پێكەنین و ژیانێكی ئارامەوە بۆ ئاسمان هەڵگژێ، ڕێگەكە سەختە و تێكۆشان و ئارەقەو خوێنێكی زۆری دەوێ!"

گەورە پیاوان و خانمان نێوچەوانیان گرژ كرد، سەرەك قەشە بەتوڕەییەوە گۆچانە لە ئێسكی فیل دروستكراوەكەی دەجوڵاند. فرانسیسكۆس تێگەیشت و نەغمەی دەنگی نەرمتر كرد.

- " ببوورن، من لەگەڵ سوارەكاندا دەئاخڤم و ئەركی سەرشانمە بە زوبانی خۆیان بدوێم. من دەمەوێ ئەمەتان پێبڵێم، تكایە گوێم بۆ ڕادێرن. كە سوارەیەك دەخوازێ ئەڤینی

خاتوونێك بەدەسبێنێ، دەبێ چ كارێك ئەنجام بدا، دەبێ چۆن بجەنگێ و لەگەڵ كام هێزی دیار و نادیاردا بجەنگێ و بەسەر كام زەریا و ئاژەڵگەلی دڕندە و خەڵك و ڕۆحگەلی شەڕانگێزدا سەركەوێ تا بە دوڵبەرەكەی شادبێ! یەكێك بەرەو ڕزگاركردنی مەرقەدی پیرۆز دەچێ، یەكێكیتر بە سواری ئەسپەوە بەسەر پردێكی وەك موو باریكدا تێدەپەڕێ، یەكێكیتریش نیوەشەو سەردەكەوێتە سەر بورجێكی وێران و بە شمشێرەكەی ڕۆحگەلی شەڕانگێز دوور دەخاتەوە و ... هیچ ناشترسێ. گەر یەكێك دڵی خاوەن قەڵا بكاتەوە، ئەوا دەبینێ لێی نووسراوە: من لە كەس ناترسم. بۆچی؟ لەبەر ئەوەی ئەو، لە ئەندێشەیدا هەمیشە ئامێزێكی بۆنخۆش والایە.

گەورە پیاوان و خانمانی خاوەن شكۆ، ئێوە باشتر لە من هەموو ئەمانە دەزانن، بەڵام شتێك هەیە ئێوە نایزانن، یاخۆ ڕەنگبێ بیزانن، بەڵام بیرتان چۆتەوە. ئەو شتەش بوونی خانمێكی ترە، خانمێكی ئاسمانیی نەك زەمینیی لەگەڵ فیرقەیەكی تری سوارە و بەرخۆدانێكی تردا. كام خانم؟ ئەو خانمە شانشینی ئاسمانە. ئەی كام بەرخۆدان؟ ئەوەی كە چاو

بپۆشرێ لە چێژە کاتییەکان و باوەش بۆ هەژاریی و تەهارەت و نوێژی ئەبەدیی و ئەڤینی تەواوەتیی بکرێتەوە! گەر سڵ لەخەتەر و ترس و مردن دەکەنەوە بۆ گەیشتن بە جەستەیەکی زەمینیی فانیی، ئەوا دەبێ بەرگەی چ کارەساتی گەورە بگرن بۆ گەیشتن بە خانمی ئەبەدیی!"

گەورە پیاوەکان خەریك بوو گرژ دەبوون و کەوتبوونە ورتەورتی ناڕەزایی دەربڕین بەرامبەر چاوقاییمی قەشەی پا پەتیی. فرانسیسکۆس لە ناڕەزایەتییەکەیان حاڵی دەبوو، لە پێپلیکانەی میحرابەکە هاتە خوارەوە و چوو لە ناوەڕاستیاندا دانیشت.

گوتی:" ئەی سوارە زرێپۆشەکان تووڕە مەبن، ئاخر ئەوە سوارەیەکە بۆ سوارەکان دەئاخڤێ. با ئێوە سوارە بن، بەڵام خۆ منیش کۆیلەی کەس نیم کۆیلەی خودا نەبێ، ئەم جبە قەشەییەش کە لەبەرمدایە و هەزار پینەی پێوەیە، چەکی سوارەیی منە. منیش چوومەتە جەنگ، منیش برسێتییم چەشتووە، سەرما تەزاندوومی، عەزابم چەشتووە و لەپێناوی جوانیی دوڵبەرەکەمدا تێکۆشاوم، دوڵبەرەکەم هەزارەها جار

لەوەی ئێوە جوانترە. من بەناوی ئەو دوڵبەرەوە قسانتتان بۆ دەکەم و سوێندتان دەدەم بکەونە جەنگ، هێشتا کاتتان بە دەستەوەیە. ئەی ئەو سوارەیەی کە ئەلعان نازناوی سوارەت خەڵات دەکرێ، ئەی جحێڵە نەجیبزادە قژ زەردەکە، گوێڕادێرە بۆ قسەیەك کە خودا لەزاری منەوە پێتدەڵێ. بابت بە خۆیەوە دەنازێ و دەڵێ: لە کەس ناترسم. تۆیش کە کوڕی ویت، دەبێ ئەم وشانە لەدڵتا هەڵکۆڵیت: من جگە لە خودا لەکەس ناترسم. لەبەر ئەمە بوو خودا ئەم ئێوارەیە بۆ قەڵاکەتی هەناردم، تا ڕێك لەو کاتەدا کە تۆ نازناوی سوارەت پێدەبەخشرێ، کوڕەکەم منیش ئەم پەیامەت پێڕاگەیەنم!"

فرانسیسکۆس بێدەنگ بوو. دەستی سەرەك قەشەی ماچکرد و ئیشارەتێکی بۆ کردم و چووینە دەرێ. شەو داهاتبوو، ئاسمان تەژی بوو بە ئەستێرە، ئێمە لە حەوشەی قەڵاکە لەگەڵ ئەسپ و خزمەتکارەکاندا ماینەوە. گەورە پیاوان و خانمان بە بێدەنگیی لە کلێساکە دەهاتنە دەرێ و دەچوونە ئەو هۆڵە گەورەیەوە کە مێزی لێڕازێنرابۆوە. غوڵام و خزمەتکاران بە گۆشت و شەرابەوە لە نێوان موبەق و هۆڵەکەدا دەهاتن و

دەچوون. هەرکاتێ دەرگاکە کرابایەوە، دەنگی غەڵبە غەڵب و پێکەنین و شەیپوور دەهاتە گوێ.

فرانسیسکۆس لەسەر ئەرزەکە لە گۆشەیەکی حەوشەکەدا دانیشت، پاڵی بە دیوارەکەوەدا و چاوی لێکنا. بەڵام من برسیم بوو، خۆم گەیاندە موبەق و لەوێ سواڵی نان و گۆشت و گۆزەیەك شەرابم کرد. بەخۆشحاڵییەوە هەڵمگرتن و بە پەلە هاتمە دەرەوە.

گوتم:" برا فرانسیسکۆس، هەستە با شتێك بخۆین!"

گوتی:" تۆ بخۆ، گوێدرێژە چکۆڵەکەت تێرکە!"

- " ئەی گوێدرێژە چکۆڵەکەی خۆت برا فرانسیسکۆس؟ ئاخر ئەویش خواردنی گەرەکە، تۆ دەزانیت چی بەسەر ئەو جوتیارەدا هات کە ویستی عادەتی خواردن لەبیر گوێدرێژەکەی بەرێتەوە، رێك هەر ئەو کاتەی کە خەریکبوو لەسەر ئەوەی رادەهێنا، مردار بۆوە!"

فرانسیسکۆس پێکەنی.

- " برا لیۆن، قومێك شەرابی تر بدەرە گوێدرێژەکەت تا بۆ خۆی بکەوێتە زەڕین و ئیتر حەقت بەسەر گوێدرێژی خەڵکانی ترەوە نەبێ!"

فرانسیسکۆس وایگوت و هەمدیس چاوی لێکنایەوە.

کاتێك خەریکی خواردن بووم و سوپاسی خودام دەکرد کە گۆشتی بەو بەلەزەتییە خولقاندووە، جحێڵێك کە کڵاوی پەڕداری لەسەردا بوو، نزیکبۆوە. دانەوێوە و فرانسیسکۆسی ناسییەوە.

لێیپرسیم:" نووستووە؟"

وەڵامیمدایەوە:" نا، ئەو هەرگیز نانوێ. بانگیکە!"

کوڕە جحێڵەکە گوتی:" باوکە فرانسیسکۆس، باوکە فرانسیسکۆس!"

فرانسیسکۆس چاوی کردەوە و کوڕە جحێڵەکەی بینی و زەردەخەنەیەکی هاتێ.

گوتی:" خۆشهاتیت، باشە ئەی کوڕی گەنج، بۆچی ئەو خوانە و ئەو خانمە شۆخانەت جێهێشت و هاتیت بۆ ئێرە؟ هەبێ و نەبێ خودا ناردووتی!"

کوڕە گەنجەکە بە وروژانەوە گوتی:" باوکە فرانسیسکۆس، قسەکانت لە کلێساکە ڕۆچوونە دڵمەوە. من بە درێژایی ژیانم گوێم بۆ ئەو قسانە ڕادێراوە کە لە کلێسادا دەگوترێن، بەڵام تا ئێستا شتێکی وام گوێ لێنەبووە کە سەرنجی ڕاکێشابم. وا ئەم ئێوارەیە بۆ یەکەمینجار گوێم لێبوو، ئێستاش هاتووم و داوایەکم لێت هەیە. من کۆنت ڕۆلاندۆم، خاوەنی قەڵای (چیوسیی) م لە (کازێنتیا)."

فرانسیسکۆس گوتی:" چ داوایەکت هەیە کوڕەکەم؟ دەخوازم هەرچییەکم پێبکرێ لە پێناوی ڕزگارکردنی ڕۆحتدا بیکەم!"

- " چیایەکی لاکەوتەم هەیە لە (تۆسکانا) ناوی ئالڤێرنایە. چیایەکەی دوورو قاقڕ، ئارام و هێمن و بێ زنە، ئینسان ڕێی تێناکەوێ، تەنها باز و کەو دەیگەنێ. برا فرانسیسکۆس، لەپێناوی ڕزگاریی ڕۆحمدا، ئەو چیایەت دەدەمێ!"

فرانسیسکۆس لەخۆشحاڵییدا دەستی بەیەکدادا و گوتی:" منیش ڕێك ئەوەم دەخواست، ئەلعان تێدەگەم کە لەبەر خاتری ئەو چیایە بووە پۆرتیۆنکولام جێهێشتووە، هەڵبەت لەسەر ئەو ترۆپکە هەڵەت و چۆڵەدایە کە گوناهباران دەستەودامێنی

خودا دەبن. کوڕە جحێڵەکەم بەناوی مەسیحەوە سوپاستدەکەم و دیارییەکەت وەردەگرم."

کۆنت دەستی فرانسیسکۆسی ماچکرد و گوتی:" دۆعا بۆ ڕۆحم بکە، ئیتر بە ڕوخسەتی تۆ من دەچم بەلای ئەو خانمە جوانانەوە!"

فرانسیسکۆس گوتی:" هەر بەختەوەر بیت کوڕی جحێڵم، بچۆ بەلایانەوە تا گوێت لە دەنگی شەیپوورەکە دەبێ."

- " کام شەیپوور؟"

- " ڕۆژی ئاخیرەت!"

کۆنت بە پێکەنین و بە پەلە ڕێی خۆی گرتەبەر و گوتی:" هێشتا زۆری بۆ ئەو ڕۆژە ماوە!"

پەلەی بوو چی زووترە بۆ سەر خوانە ڕازاوەکە بگەڕێتەوە. فرانسیسکۆس تەماشایکردم کە هێشتا نانم دەخوارد.

گوتی:" برا لیۆن، گوێدرێژەکەت جوان تێرکە، ئیدی ئێمە سەردەکەوینە سەر چیایەکی هەڵەت و سەخت. تۆ هەموو جارێك لێمدەپرسیت بۆ کوێ دەچین، بۆ ئالڤێرنا، هاوڕێی

جەنگاوەرم، بۆ ئالڤێرنا دەچین. مەزەندە دەکەم لەوێ خودا، لە بەفرەکەدا چاوەڕێمان بێ!"

به ترسەوە گوتم:" لە سەرما و لەنێو گاشە بەرد و لە بەفردا چاوەڕێمان دەکا؟ باشە بۆچی نەیگوت دەتوانین لە دەشتاییدا بیدۆزینەوە؟"

- " خەمبار مەبە برا لیۆن، خودا هەمیشە لە سەرمادا و لەنێو گاشە بەرد و لە بەفردایە. لە دەشتاییدا ئەو گەورە پیاوانە و ئەو خانمە ئەڤیندارانە و ئەو خاوەن قەڵایەی دونیا و مەرگ هەن، هەروەها برا لیۆن گوێدرێژەکەی تۆیشی لێیە. بەڵام برا لیۆنی ڕاستەقینە بەسەر چیاکەدا هەڵدەگژێ!"

هیچم نەگوت. بیرم دەکردەوە، چەند خۆش دەبوو گەر کرابا ئەو گوێدرێژە چکۆڵەیە لەو دەشتاییە جێبهێڵرابا تا بەکامی دڵ لە مێرگە سەوزەکاندا لەوەڕابا و ڕۆحیش بێئەوەی برسیی بێ و لە سەرمادا بتەزێ، سووك و سۆڵ بەسەر چیاکەدا هەڵگژابا!

بۆ تەویلەیەکیان بردین تا لەوێ لەگەڵ ئەسپەکاندا بنووین. بۆنی تەرس و ئارەقەی ئەسپ دەهات. فرانسیسکۆس دەستی ڕایەڵکرد تا برا ئەسپەکانی بەرەکەت بدا.

- " برا ئەسپەکانم، ئێمە ئەمشەو پێکەوە دەنووین. تکاتان لێدەکەم، جووتە مەهاوێژن، مەحیلێنن، ئاخر ئێمە ماندووین و لێگەڕێن بنووین، شەو باش."

لەسەر کاکە ڕاکشاین و لەبەر ئەوەی ماندووبووین یەکسەر خەو بردینییەوە. ناو بەناو لەخەوەکەمدا گوێم لە گۆرانیی و ئاوازی سیتار و دەنگی پێکەنینی ژنان دەبوو. دەتگوت ئاسمان بە ژوور سەرمەوە خۆی کردۆتەوە و بە هەموو فریشتەکانییەوە دابەزیوە. بەڵام هەمدیس لە خەودا ڕۆدەچوومەوە و فریشتە و ئاوازی سیتار و دەنگی پێکەنینەکان بۆ ئاسمان دەگەڕانەوە.

فرانسیسکۆس لێوڕێژ لە پەرۆشیی خەبەریبۆوە.

لێیپرسیم:" پێڵاوە ئاسنینەکانت لەپێدان؟ ئاخر ڕێگەیەکی سەخت و هەڵەت و بەرەو ژوورکەمان لەپێشە!"

پێوپلە ڕووت و بریندارەکەم پیشاندا و گوتم:" ئا بەڵێ ئەوەتا لەپێمدان!"

خاچم کێشا.

چووینە دەرەوە و لەژێر لێوەوە گوتم:" خودا ڕوحمان پێبکا!"

وامگوت و ئیدی ڕێگەی چیای ئالڤێرنامان گرتەبەر کە لەژێر هەتاودا پرشنگیدەدا.

*

فرانسیسکۆس بێدەنگ و لە فیکرەوە چوو بوو. ئێمە ئیدی قەڵاکەمان جێهێشتبوو، خشەی گەڵایەك چییە نەدەهات و ئاڵاکان وەك پەڕۆی ڕەنگاوڕەنگ بە ستونگەکانیانەوە بوون. هەور ئاسمانی پۆشیو و خۆرێکی ڕەنگپەڕیو لەودیو هەورەکەوە هەڵدەگڕا و پرشنگێکی تاریك دەکەوتە سەر گەڵای درەختەکان و تنۆکە باران بەسەر گەڵاکانەوە دەلەرییەوە. هێشتا لە قەڵاکەوە دەنگی کەڵەشێر لەو هەوا شێدارەدا دەهات کە دەیقوقاند.

گوتم:" برا فرانسیسکۆس کەش و هەوا دەگۆڕێ، گوێ لە کەڵەشێرەکان ڕادێرە، شەستە بارانمان بەسەردا دادەکا!"

بەڵام وی خەیاڵی لە شوێنێکیتر بوو.

گوتی:" برا لیۆن، ئەڵقەکە خەریکە دەگاتە کۆتایی. سوپاس بۆ خودا، کۆتایی نزیکبۆتەوە. لە سەرەتادا لە خودا پاڕاماوە لێمگەڕێ لە ئەرزێکی قاقڕ و تەواوێك لە گۆشەگیرییدا عیبادەتی بکەم، کەچی وی لێمگەڕا، بەڵام هەر زوو ملی گرتم و فڕێیدامە نێو خەڵکەوە. هاواری لێکردم:(لە تەنیایی وەرە دەرێ، تۆ لە تەنیاییدا هەست بە ئارامیی دەکەیت، من ئەوەم ناوێ. بچۆرە دەرێ و بە شار و گوندەکاندا بگەڕێ و پەیڤی من بەخەڵکیی ڕاگەیەنە، هاوڕێیانی خۆت هەڵبژێرە و فیرقەیەك ڕۆبنێ و هەمووان بەرەو ڕزگارکردنی مەرقەدی پیرۆز، بەرەو دڵی ئینسان بچن!) ئیدی من بە قەهرەوە لە گۆشەگیریی هاتمە دەرێ. برایانم هەڵبژاردن و دەستمانپێکرد. ئەوە چ هەژارییەکی پیرۆز بوو، برا لیۆن تۆ ئەوەت بیردێتەوە، چ ئەڤینێك بوو، چ یەکگرتنێك بوو، چ تەهارەتێك بوو، چۆن هەموومان لەناکاوێکرا، تەنها لە حەژمەت ئەو دڵخۆشییە هۆن هۆن

فرمێسك لە چاوانمانەوە ڕژا! درەختەکان، تەیرەکان، گاشە بەردەکان، ئاو و ئینسان، کوتومت هەر دەتگوت ئەلعان لەنێو دەستی خوداوە هاتوونەتە دەرێ. هەروەها مەسیحیشمان لەنێودا بوو. ئێمە ئەومان نەدەبینی، بەڵام هەستمان بە دەستی دەکرد کە بەسەریدا دەهێنایین. لە هەوادا هەستمان بە هەناسەی پیرۆزی دەکرد، تەنێ شەوان ویمان دەبینی، ئەوکاتەی کە جەستە دەنووست و ڕۆح چاوانی دەکردەوە. بەڵام دوایی ... دوایی.."

فرانسیسکۆس نەیتوانی بەردەوام بێت، تەماشایکردم و فرمێسکی درشت لە چاوانییەوە هاتەخوار.

گوتم:" دوایی گورگ هاتە پشتیرەکەمانەوە و پەرتەوازە بووین!"

فرانسیسکۆس هەناسەی هەڵکێشا و گوتی:" وەدەریاننام، برا لیۆن ئەوانە ڕاویاننام. من پێمگوتیت وا خەریکە ئەڵقەکە دێتەوەیەك، ئیدی دەگەڕێمەوە بۆ تەنیایی. بەو چیا قاقڕەدا هەڵدەگژێم تا لەوێ تەواوێك تەنها وەك ئاژەڵێکی دڕندە بلوورێنم. هێشتا زۆر ڕۆحگەلی شەڕانگێز لە ناوەوەمڕا هەن،

هێشتا ڕۆحم بەجەستە گەمارۆ دراوە، ئای خۆزیا خودا گوڕی ئەوەی پێدابام وێرانم کردبا و تەنێ ڕۆح بمابایەوە و ئیدی بە ئازادیی چووبایەتە دەرێ! چووبایەتە دەرێ برا لیۆن ... چووبایەتە دەرێ!"

باسکی بەرەو ئاسمان هەڵبڕی و بە توندی ڕایوەشاندن، بۆ ساتێك وا هەستمکرد دەیانکاتە باڵ و لەخۆشحاڵییدا پیاندەفڕێ، هەر بۆیە لە حەژمەت ئەوەی نەبا بە تەنێ بمێنمەوە، چمکی جبەکەیم گرت.

جوتیارێك لێمان نزیکبۆوە. بەگوریسێك گوێدرێژێکی گچکەی ڕادەکێشا، ژنێك بەسەرپشتی گوێدرێژەکەوە بوو کە سینگی ڕووت و شیری دەدایە کوڕەکەی. فرانسیسکۆس ڕاوەستا و دیقەتی ژنەکەیدا.

جوتیارەکە دەستی نایە سەر سینگ و گوتی:" باوکە بەرەکەتماندە. ئەمە ژنمە و ئەوەش کوڕم، بەرەکەتماندە!"

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" خودا ئاگای لێتانبێ. یوسف، سەفەرێکی خۆش!"

جوتیارەکە لە سەرسامیدا لە قاقای پێکەنینیدا، بەڵام لەبەر ئەوەی پەلەی بوو ڕانەوەستا.

گوتم:" یوسف؟ برا فرانسیسکۆس چۆن زانیت ئەو جوتیارە ناوی یوسفە؟"

- " ئەدی باشە مەڕی خودا تۆ لە هیچ ناگەیت؟ ئەوە یوسف و ژنەکەش مەریەمی پاقیژە بوو کە شیری دەدایە خودا و بۆ میسر دەچوون!"

دوای ساتێك لەسەر قسەکانی بەردەوامبوو:" برا لیۆن چەند جارت پێبڵێم کە دەبێ بە چاوانی ناوەوەت بنۆڕیت؟ چاوە جەستەییەکانت پێتدەڵێن ئەوەی دەیبینیت، جوتیارێك و ژنەکەی و منداڵەکەیانە. بەڵام بە چاوەکانیتر، بە چاوانی ناوەوە، چ موجیزەیەك دەبینی! یوسف و مەریەمی پاقیژە بەسەر گوێدرێژێکی گچکەوە و مەسیح کە شیری دایکی دەخوا بە لاماندا تێدەپەڕن. برا لیۆن تا ئەبەد بەلاماندا تێدەپەڕن!"

هەناسەیەکم هەڵکێشا. ئۆف پێستم ئەستوور بوو، دڵم لەنێو چڕیی جەستەدا تاسا بوو! گەر وابێ قەت ناتوانم ئەم دونیایە

وەلاتێم و لەودیوییەوە، ئەو دونیایەیتر، ئەو دونیا ئەبەدییە ببینم!

نمە نمە باران کەوتە بارین و ئەو گەڵایانەیان هێنایە خشوهوڕ کە هێشتا بەدار هەنجیرەکانەوە مابوون. خەریکبوو ئێوارە دادەهات، کڵێسایەکی لاکەوتەی گچکە و سپی، بەسەر گاشەبەردێکەوە دەبریسکایەوە.

گوتم:" خودا خۆشی دەوێین، بنۆڕە، وا کڵێسایەکی گچکەی بۆ ناردین تا لەوێ شەوی تێدا ڕۆژ کەینەوە!"

پاڵمان بە دەرگاکەوە ناو چووینە ژوورەوە. کاتێ ڕۆشنایی ئێوارە لەناوەوەیدا، بینیمان دیوارەکانی لەسەرەوە بۆ خوارەوە و تا ساپیتە گومەزییەکەی بەڕەنگی جۆراوجۆر نەخشێنرابوون و هەوا و هەوەسەکانی قەدیس (ئەنتۆنیۆس) یان پیشاندەدا. لەوێدا ئەو زاهیدە قەدیسەمان دەبینی کە شەڕێکی نائومێدانەی دژی ڕۆحگەلی شەڕانگێز هەڵایساندبوو. یەکێك ریشی ڕادەکێشا، یەکێك قۆڵی، یەکێك کڵاوی جبەکەی، یەکێك پشتێنەکەی، یەکێکی تر قاچی .... دوور لەو سەرەوە، دوو شەیتان مەڕێکیان کردبوو بە شیشەوە و زاهیدیش

تەماشای دەکردن و پەردەی کەپووی دەلەرییەوە، وی ڕەنگی پەڕیوو خەریکبوو لە برسا لە هۆش خۆی دەچوو. ڕۆحە شەڕانگێزەکان پێدەکەنین و ئیشارەتێکیان بۆ زاهید دەکرد کە بێتە پێشەوە. بە دیوارەکەی ترەوە، وێنەی ژنێکی پرچ زەردی ڕووتوقوتی خاوەن چاوانێکی تەژی لە هەوەس کێشرابوو، مەمکە گەورەکانی خستبوونە سەر ئەژنۆی زاهید، زاهیدیش بە ترسەوە لە ژنەکەی دەنۆڕی و شریتێکی سووریش لەزارییەوە هاتبووە دەرێ و بەرەو ئاسمان ڕایەڵ ببوو. بە پیتی ڕەش لە شریتەکە نووسرابوو:(خودایە، خودایە، یارمەتی!)

من پەشۆکام. خواستێکی شەیتانیی لەخۆیەوە پێچام و دەستم ڕایەڵکرد تا دەست لە جەستەی نەفرەتیی ژنەکەوە بدەم. خواستەکەم هێند بەهێز بوو، کە لە حەژمەتا هەڵلەرزیم و فرانسیسکۆس ئاوڕی بۆ دامەوە و بە دوو دڵییەوە تەماشایکردم. هەموو هێزی خۆم کۆکردەوە و دەستم گێڕایەوە، بەڵام قۆڵم سڕ و ئێشی تێچوو.

فرانسیسکۆس مۆمێکی لە مۆمدانەکە هەڵگرت و دایگیرساند، بەو چرا چکۆڵەیە دایگیرساند کە لەبەردەم

وێنەکەی مەسیحدا دانرابوو. بە مۆمەکەوە بە وێنەکاندا دەگەڕا و سەیریدەکردن. چ شتێکی نەگوت، بەڵام دەستەکانی دەلەرزین.

نزیکی بوومەوە و منیش لەگەڵ ئەودا و لەبەر ڕۆشنایی لەرزیوی مۆمەکەدا کەوتمە تەماشاکردنی وێنەکان. بۆ ساتێك گوێم لە فرانسیسکۆس بوو لەبەرخۆوە گوتی:" خودایە، خودای من، بۆچی ئەو شەیتانەت ئاوها جوان دروستکردووە؟ ئاخۆ بەزەییت بەڕۆحی ئینساندا نایەتەوە؟ ئاخر کرمێکی چکۆڵەی وەك من بەزەییم پێیدا دێتەوە!"

لەسەر بەردەکان دانیشتم و ئەو نان و گۆشتەی قەلاکە کە مابۆوە، لەسەر ئەرزەکە دامنا. فرانسیسکۆس بە چیچکانەوە بەرامبەرم دانیشت. فوویەکی لە مۆمەکە کرد تا بیکوژێنێتەوە.

گوتی:" باشترە نەبینرێ!"

بەڵام دەستی لەرزی و مۆمە داگیرساوەکەی بەرکەوت و جبەکەی ئاگری گرت. من ڕاپەڕیم تا بیکوژێنمەوە، بەڵام

فرانسیسکۆس ڕێگەی نەدام، نەیدەویست ئاگرەکە بکوژێنمەوە.

گوتی: " ئاگرەکە مەکوژێنەوە، ئاگرەکە مەکوژێنەوە!"

بەڵام من ئەو دونیا نەبینراوەی ئەودیو دونیای بینراوم نەدەبینی، هێندەم دەبینی کە ئاگرەکە لەجەستەی نزیکدەبێتەوە، بۆیە داوێنی جبەکەم بەسەر ئاگرەکەدا دا و کوژاندمەوە.

بەگلەییەوە گوتی:" تۆ نەدەبوو، نا ... تۆ نەدەبوو خوشکە بڵێسەی ئاگرمان بکوژیت. ئەوە شتێکی باش نەبوو، ئەو چی دەویست؟ دەیویست جەستەم بخوا. برا لیۆن، ئەو هەمان ئەو شتەی دەویست کە منیش دەمەوێ، تا ئازاد بم!"

یەك نەخت خواردنی نەنایە زاری. ڕاکشا و پێڵووی لێکنا. بەڵام من خواردم، شەکەت و تێر لەلایەوە ڕاکشام و دەسوبرد خەو بردمییەوە. دەوروبەری نیوەشەو گوێم لێیبوو هاوارێکی کرد، چاوم کردەوە و لەبەر ڕووناکی چرا گچکەکەدا بینیم وەك بڵێی بجەنگێ، لە هەوادا دەستی ڕادەوەشاند.

هاوارمکرد:" برا فرانسیسکۆس، برا فرانسیسکۆس!"

بەڵام گوێی لێم نەبوو. پێدەچوو خەونێکی ناخۆش ببینێ، دەست و پێی ڕادەوەشاند و ئازاری دەچەشت. بەسەریدا دانەویمەوە و دەستم خستە سەر نێوچەوانی، بەخوڕ ئارەقەی پێدا دەهاتە خوارەوە و تاڵەکانی قژی تەڕ و دلۆپی ئارەقەیان لێ دەچۆڕا. دەستم نایە ژێر باڵی و ڕاموەشاند. چاوی کردەوە.

بەدەم گوشینی دەستەکانییەوە کە دەلەرزین گوتم:" برا فرانسیسکۆس مەترسە، مەترسە، ئەوە تەنێ خەون بووە، بڕوا و نەیەتەوە!"

هەستاو ویستی قسان بکا بەڵام نەیتوانی. بەلاڵەپەتێ دەدوا.

- " برا فرانسیسکۆس ئارامبەوە. هێندەی نەماوە ڕۆژ بێتەوە. ئەوسا ڕوناکیی دێ و تارماییەکانی شەو دەڕەوێنێتەوە!"

- " ئەوانە تارمایی نین برا لیۆن، ئەوانە تارمایی نین. هەموو ئەم نیگارانە زیندوون، هەر کە بینییانم چاوم لێکنا، ئیدی لەدیوارەکەوە هاتنە خوارەوە، ڕۆحە شەڕانگێزەکانی ناوەوەیشم هاتنە دەرێ و شاڵاویان بۆ هێنام .... خودای من، ئەوە چ شەهیدبوونێك بوو!"

بە هەناسەبڕکێوە و بەسەرقۆڵی جبەکەی، چاوی وشك کردەوە و ددانیشی چۆقەی پێکەوتبوو. لە دەرەوە گوێم لە گڤەی بەهێزی (با) بوو کە بەنێو سنەوبەرەکانی ئەو دەوروبەرەدا وژەی دەهات. ناوبەناویش لە پەنجەرە گچکەکەی ژوور میحرابەکەوە، چەند هەورە بروسکەیەك دەبینران کە پێدەچوو ڕوخسارە زەرد هەڵگەڕاوەکەی فرانسیسکۆس بکا بەدوو کەرتەوە. ئەویش دەسوبرد ڕوخساری بە سەرقۆڵی جبەکەی داپۆشی. بیرمە جارێکیان پێیگوتم، هەورە بروسکە چاوی خودایە، وا ئێستاش شەرم دەکا کە خودا دەیبینێ، چونکە هێشتا هەوا و هەوەسەکان بە ژوور سەرییەوە دەشەکێنەوە.

هەردووکمان بە ترسەوە و بێئەوەی تاقە وشەیەك بڵێین چاوەڕێ بووین ڕۆژ بێتەوە. منیش خەریکبوو ترس باڵی بەسەردا دەکێشام. هەستم دەکرد ئەم کڵێسا گچکەیەی کە جادووی لەمنیش کردووە، پڕە لە مەخلۆقگەلی نەبینراوی ترسناك. کاتێك هەورە بروسکەکان نیگاری سەر دیوارەکانیان ڕووناك دەکردەوە، بە جبەکەم ڕوخسارم داپۆشی تا نیگارەکان نەبینم و نیگارەکانیش من نەبینن و شاڵاوم بۆ نەهێنن. لەوێدا

لای فرانسیسکۆسەوە دانیشتبووم و کەوتبوومە وڕێنە، ئیدی نازانم ئەوە وڕێنە بوو یاخۆ چاوانی ناوەوەم بوون کە کرابوونەوە و نەبینراوەکانم پێ دەبینین؟

هێور هێور فرانسیسکۆس هاتەوە سەر خۆی، دەستی نایە دەستم و پێدەچوو بیەوێ دڵنەوایییم بداتەوە.

- " برا لیۆن، نیگەران مەبە، ترس یارمەتی ئینسان دەدا بۆ ڕزگاربوون، ئاخر ئەویش هاوڕێیەکی پیرۆزی تری ئینسانە!"

هەنووکە هەورە بروسکە نزیکببۆوە و کوتوپڕ بووە زریان، گوێمان لێبوو چۆن باران خەنیی و خۆشحاڵ لە سەربانی کلێساکەی دەدا. بە خۆمگوت باشتر، زۆر باشتر، فرانسیسکۆس لە جەنگینی شەوی لەگەڵ ڕۆحە شەڕانگێزەکاندا شەکەت بووە، با بحەوێتەوە و هێزی وەبەربێتەوە.

لاواز و تەمومژاویی، یەکەمین ڕوناکیی بەیان لە پەنجەرەکەوە خۆی بەژووردا کرد و ڕیشی درێژ و ڕوخساری ڕەنگپەڕیو و زاهیدانە و هەموو قۆچ و کلك و دەمی بە پێکەنینی سەر دیوارە سپییەکانی دەوروبەرمانی ڕووناککردنەوە، بەڵام ئیتر

ڕۆژ ببۆوە، ئیتر ئەوە ڕوناکیی خودا بوو کە هاتبوو. من چیدی نەدەترسام.

چریکەی تەیرێك دەبیسترا. ئەرز شەلاڵ لە ئاو و قوڕ، بەئاگابۆوە. فرانسیسکۆس هەمدیس چاوی لێکنا و بەخۆشحاڵییەوە گوێڕادێرا بۆ ئەو ئاوە نێرانەیەی کە لە ئاسمانەوە دەڕژایە خوار.

- " برا لیۆن، ئاخۆ تۆیش وەك ئەرز هەست بەو خۆشحاڵییە بێکۆتاییە ناکەیت کاتێك ڕێگە ئاوییەکانی ئاسمان دەکرێنەوە؟ من حەزمدەکرد ئەڵەفزارێکی چکۆڵە بام و بە ئاوی ئاسمان بتوامایەوە! بەڵام ڕۆح لە گڵ دروست نەبووە، ڕۆح توند جەستەی گرتووە و ناهێڵێ بتوێتەوە!"

- " برا فرانسیسکۆس، بۆچی ڕۆح توند جەستەی گرتووە؟ با ڕۆح، وەك ئەوەی دەتەوێ، جەستە بەر بدا، با جەستە بتوێتەوە و ڕۆح ئازاد بێ!"

فرانسیسکۆس سەری ڕاوەشاند.

- " هەندێ جار ڕۆح دەیەوێ ڕێگەی خۆی بگرێتە بەرو بڕوا، برا لیۆن هەڵبەت ناوبەناو ڕۆح دەیەوێ ڕێگەی خۆی بگرێتەبەر

و بگاتە بەر دەروازەی ئاسمان، ئەوجا لەجەستە زیاتر چ گوێدرێژێکی چکۆڵەی دەسناکەوێ تا پێی بگاتە ئەوێ، تۆیش خواردن و ئاوی بدەرێ تا دەتگەیەنێ. ئەوسا ڕۆح بەخۆشحاڵییەوە لێیدادەبەزێ و پاشان یەکێکی پێدا دەکێشێ و لەسەر عەرد بەجێیدێڵێ تا بۆ خۆی ببێتەوە بە گڵ. ..."

جووتێك تەیر چریکاندیان و بارانەکە هێوربۆوە.

فرانسیسکۆس گوتی:" وەرە با بڕۆین. بارانەکە خۆشیکردۆتەوە، بە ناوی خودا!"

ویستی هەستێت، بەڵام نەیتوانی، ئەژنۆی نوشتایەوە و کەوتە سەر عەردەکە.

- " برا فرانسیسکۆس، گوێدرێژە چکۆڵەکەت ماندووە، لێگەڕێ با ئەو بەسەزمانە نەختێك بحەوێتەوە، ئیدی پاش ئەوە دەتوانین بڕۆین!"

- " ئاخر برا لیۆن نابێ لێگەڕێین چۆنی دەوێ وابکا. گەر بە قسەی ئەوم کردبا، ئەوا ئێستا دەبا لەماڵەوە بام و لای جەنابی بێرناردۆنێ و لەژێر پەنجەرەکەدا گۆرانیم چڕیبا. وەرە، یارمەتیم بدە هەڵیسێنمەوە!"

دەستم خستە ژێر باڵی و هەڵمساند، بە لەتردانەوە چەند هەنگاوێکی بەرەو لای دەرگاکە نا.

لە دەرەوە عەرد تەڕ، بەردەکان بریقەیاندەدایەوە، خاك بووە قوڕ، ئاسمانی سەرەوەش تاریك. سنەوبەرەکان کە لەوەوبەر بەر قامچیی باران درابوون، ئەلعان بۆنی هەنگوینیان لێدەهات.

- " برا فرانسیسکۆس، وا پێدەچێ هەمدیس باران داکاتەوە!"

- " لێگەڕێ با بباریێ، ئاخر ڕۆح هێشتا جەستەی بەرنەداوە. مەترسە، شوێنمکەوە!"

چووینە دەرێ. تا قولەپا کەوتینە ناو قوڕ، پێوپلمان وەك قوڕقوشمی لێهاتبوو، بەحاڵ دەمانتوانی هەڵیبڕین.

سەعاتێك و دووان و لە ناکاوێکڕا فرانسیسکۆسم بینی بە دەمدا کەوتە سەر ئەرزەکە و هەموو دەم و چاوی قوڕاویی بوو، نائومێدانە کەوتمە خۆ و هەڵمساندەوە تا نەمرێ، ئەوجا کردمە کۆڵم و بە پەلە ملی ڕێگەم گرتەبەر. لە دڵەوەڕا حەزمدەکرد نەفرەت بکەم لە پێ هەڵچەقێنیی ئەو و لەچاوقاییمی خۆم کە هەمیشە ویستوومە شتگەلێك بکەم لە سروشتی خۆم

ئەولاوەتر. باران هەمدیس دایکردەوە، نزیکەی نیو سەعاتێك بە کۆڵەکەمەوە ڕۆیشتم و ئەوسا سوپاس بۆ خودا، خانوویەکم لە نێوان دارسنەوبەرەکاندا بینی. ئیدی ورەم هاتەوەبەر، شەکەت و قوڕاویی چوومە پێش، هێشتا فرانسیسکۆس نەهاتبووەوە هۆش خۆی. دەرگایەکی کراوەم بینی و چوومە ژووریێ. جوتیارێکی پیر ڕایکردە دەرەوە بۆ حەوشە، پیرێژنێکی زەرد و لاواز و وشکهەڵگەڕاو لە دوایەوە بوو، ئەو پیرێژنە ژنی جوتیارەکە بوو.

گوتم:" هاوڕێیانی مەسیحیی، ئەم هاوڕێیەم شەکەت بووە و بووراوەتەوە. لەبەر خاتری مەسیح، ڕێگەم بدەن تاوێك لە کوختەکەی ئێوەدا پاڵیخەم تاهۆشی بەبەردا دێتەوە!"

جوتیارەکە نێوچەوانی گرژ کرد، دیار بوو حەزی بە سەرئێشە نەدەکرد، بەڵام پیرێژنەکە بەزەیی پێماندا هاتەوە. چواردەستە فرانسیسکۆسمان هەڵگرت و بردمانە ژوورەوە. لە جێگەیەکدا پاڵمان خست، پیرێژنەکە سرکەی گوڵی هێنا و لاجانگەکانی پێتەڕ کرد و لێگەڕا بۆنیکا. فرانسیسکۆس چاوی کردەوە.

به ژن و مێردەکەی گوت کە بەسەریدا چەمیبوونەوە:" ماڵتان ئاوا بێ هاوڕێیانم!"

پیاوەکە قۆڵیگرتم و گوتی:" ئەم قەشەیە کێیە؟ لە شوێنێك بینیوومە!"

- " ئەوە باوکە فرانسیسکۆسی ئاسیزیاییە!"

- " قەدیس؟"

- " بەڵێ قەدیس!"

جوتیارەکە بە پەلە دەستی فرانسیسکۆسی گرت.

- " گەر تۆ بەڕاستی ئەو کەسە بیت کە بە فرانسیسکۆسی ئاسیزیایی بانگت دەکەن، ئەوا هەموو خێرێکت بۆ بە ئاوات دەخوازم. ئاخر خەڵکیی ستایشت دەکەن و دەڵێن تۆ میهرەبان و ڕاستگۆیت، لەبەرئەوەی ڕۆحگەلێکی زۆر لەلایەن تۆوە یارمەتیدراون."

چاوانی فرانسیسکۆس پڕ لە فرمێسك بوون.

- " براکەم، هەرگیز ئەم وشانەتم لە یاد ناچێ، بڕیار بێ هەمیشە بجەنگم تا هەر میهرەبان و ڕاستگۆ بم و ئەو ڕۆحانە

شەرمەزار نەکەم کە پشتیان پێبەستووم. سوپاس براکەم کە ئەوەت یاد هێنامەوە!"

وایگوت و ویستی دەستی جوتیارەکە ماچکا، بەڵام ئەو پێشی کەوت و پێوپلە قوڕاوییەکەی فرانسیسکۆسی ماچکرد.

کە تەقوای ئەو جوتیارەم بینی، ورەم هاتەوە بەر.

- " براکانم، ئێمە ڕێگەیەکی درێژمان لەبەرە، ڕێگەی ئێمە بەرەو چیای ئالڤێرنایە، بەڵام هاوڕێکەم ناتوانێ ڕێبکا، لەبەر خاتری مەسیح دەتوانن گوێدرێژێکی هاکەزاییمان بدەنێ کە تا ئەوێی بگەیەنێ؟"

- " بە خۆشحاڵییەوە قەشەی ئازیز بە خۆشحاڵییەوە، گەر چ گوێدرێژێکیشم نەبێ ئەوا ئەرکی سەر شانمە بۆ ڕزگار بوونی ڕۆحم، بە کۆڵ هەڵیگرم. من لە ژیانمدا شتی خەراپم زۆر کردوون و ئیتر کاتی ئەوەیە گوناهەکانم پاککەمەوە!"

ئەوجا ڕوویکردە ژنەکەی.

- " مریشکێك سەربڕە و ئاوەکەی بدەرە ئەو نەخۆشە تا بێتەوە سەرخۆی. ئێمەیش لێی دەخۆین و پاشان دەکەوینە ڕێ و دەڕۆین، قەشە خۆیشم لەگەڵتانا دێم!"

خۆشحاڵبووم لەبەرئەوەی زۆر حەزم لە مریشکە. کاتێك دوای تاوێك فڕوجاوە گەرمە بۆنخۆشەکەم هەڵقوڕاند، دەستمبرد پلێك گۆشتی زل و لەتێك جگەری مریشکیشم لێکردەوە. خودا لە گوناهەکانم ببووریێ، هێشتا کاتێك ئەو خواردنەم بیر دەکەوێتەوە، ئاو دەزێتە دەمم. ئای وەك فرانسیسکۆس دەڵێ گەر ڕاست بوایە مریشکیش بهاتایە بەهەشت، ئەوا هەموو یەکشەموانێك مریشکێکمان بە شانازیی خوداوە سەردەبڕی.

فرانسیسکۆسمان نایە سەر گوێدرێژەکە و بەڕێکەوتین.

لە ڕێنوێنەکەمانم پرسی:" ئەریێ ئالڤێرنا دوورە؟"

- " دوور لە دۆزەخە. باشە ئێوە لەو چیا سەختە چ دەکەن؟ من چ خۆزگەتان پێناخوازم. کاپتن (لیکۆ) ی سەرەك چەتان حەشارگەکەی لەوێیە لەسەر ترۆپکی چیاکە. ئەریێ باشە ئێوە ناترسن؟"

- " ئاخر براکەم ئێمە لە چی بترسین؟ ئێمە خاوەنی هیچ نین و سەر بە فیرقەی پیرۆزی هەژاریین!"

به پێکەنینەوە گوتی:" ئۆی هەی داماو و بەسەزمانینە کە فیرقەیەکی خەراپتان هەڵبژاردووە، پێدەچێ برستیی لە پەلوپۆتان بخا! من سەر بە فیرقەی پیرۆزی خۆشگوزەرانییم!"

- " بەڵام براکەم دەشێ ئێمە بە زگی برسیی و بە پێی پەتییەوە بچینە بەهەشت!"

- " قەشە چیت پێبڵێم، دەشێ، ناڵێم ناچن. خۆ گەر لە دووایین لەحزەدا ژێوان ببمەوە، ئەوا ڕەنگە منیش بچمە بەهەشت. کەواتە هەر دوولامان بەو دەشێیە دەژین و بە درێژایی ژیانمان بەو دەشێیە دڵی خۆمان دەدەینەوە. ئیتر باشتر نییە بخۆیت و بخۆیتەوە و عیشق بکەیت، تا هەردوو ژیانی سەر ئەرز و ژیانە ئەبەدییەکەش نەدۆڕێنین؟ گەر من نەچمە بەهەشتەوە ئەوا یەك شتم لەکیس دەچێ، بەڵام تۆ، ئەی قەشەی ئیماندار، تۆ دووانت لە کیس دەچێ.... باشم حسێب کردووە؟"

کەوتمە کۆکە کۆك، ئاخر چ قسەیەکم نەبوو وەڵامی پێبدەمەوە. ئەرێ خۆیشم چەندجار لە ناوەوەمڕا حیسابێکی لەو جۆرەم کردبوو؟ بەڵام تۆ چیت لەدەسدێ ئەی برا لیۆنی

داماو، فرانسیسکۆس لە پێشەوە دەڕوا و تۆیش شوێن پێی هەڵگرە!"

ڕێگەکانمان لە پێوەدابوو. گەیشتینە ئەو شوێنەی کە ئیدی ڕێگە نەمابوو، شەومان بەسەردا هات و چووینە ئەشکەوتێکەوە. ڕێنوێنەکەمان برێك گیای بۆ گوێدرێژەکە کۆکردەوە، ئەوسا پشتوێنەکەی کردەوە، ئەوەی لە مریشکەکە مابۆوە، دەریهێنا و بەشی ئێمەشیدا تا بیخۆین، بوتڵێك شەرابیشی نا بەسەریەوە، پاشان بۆ منیشی ڕایەڵکرد، قوڵپی ناو بوتڵی بچکۆلەی شەرابەکەم دەژنەفت و لە نێو دەممدا وەکو کەو دەیقاسپاند.

ڕێنوێنەکە هەمدیس بوتڵە شەرابەکەی بەسەریەوە نایەوە و چۆڕبڕیکرد و گوتی:" قەشەیینە بمبوورن، من چوومەتە فیرقەی خۆشگوزەرانییەوە!" وایگوت و دەسوبرد بەردێکی کردە سەرین و زۆر بەخێرایی خاچی کێشا و لێی نووست.

بۆ بەیانی ڕۆژی شادومانیی خودا بوو. ئاسمان ساماڵ و درەخت و بەردەکان دەدرەوشانەوە، خۆر گەورە و ئاڵتونیی

هەڵدەگژا. فرانسیسکۆسمان نایەوە سەر گوێدرێژەکە و کەوتینەوە ڕێ.

بە گوندێکی گەورەدا ڕۆیشتین، بیرم نەماوە ئەو گوندە ناوی چ بوو. فرانسیسکۆس گوتی دەخوازێ لەوێ ڕاوەستین تا پەیڤی خودا نوتقکا، بەڵام جوتیارەکە پەلەی بوو.

- " گەر بکەویتە ڕاگەیاندنی پەیڤی خودا بە گوێی ئەم جوتیارانەدا و بۆ ئەوەی زانیارییان لە بارەی شتی سەیرەوە فێرکەیت، ئەوا بە ساڵێکی تریش ناگەینە ئالڤێرنا. جگە لەوە منیش پەلەمە زوو بگەمەوە ماڵەوە. بمبوورن، من وەکو ئێوە نیم، ئیشم زۆرە و دەبێ پێیاندا ڕاگەم. من کار دەکەم بۆ ئەوەی زانیاریی بدەمە ئەرز لەبارەی شتی سەیرەوە، تا فێربێت گوڕ بداتە تۆوەکان و منیش بتوانم زگی مناڵەکانم تێرکەم، تا مێوەکانیش ترێ بگرن و منیش بتوانم بیانفلیقێنمەوە و بیانکەمە شەراب. ئێ ئێمە دەبێ کارێك بکەین کە تیایدا ستایشی خودا بکەین!"

فرانسیسکۆس تکای لێکرد:" تەنها ساتێك، دەخوازم تەنها دوو وشەیان پێڕاگەیەنم...."

- " فریوم مەدە، کوا پەیڤی خودا کۆتایی هەیە! تۆ دەدوێیت و هەر دەدوێیت و سەرخۆشدەبیت. کتێبی پیرۆز دەکەیتەوە و لە هەوادا ڕایدەوەشێنیت، ئیتر ئەوسا کێ دەتوانێ هێورتکاتەوە؟"

وایگوت و شوڵکێکی بە گوێدرێژەکەدا کێشا و ئەویش ڕاچڵەکی، خۆی ڕاوەشاند و گوڕێکی خواردەوە و هێندەی نەمابوو فرانسیسکۆس بخاتەخوارەوە. ڕێنوێنەکە تەماشایەکی کردم و لەژێر سمێڵە بۆرەکەیەوە پێکەنی.

- " ئاخۆ قسەکەم ڕاست نییە؟ تۆ دەڵێی چی؟ من وای دەبینم کە وی لەبەر خەڵك دەرفەتی ڕزگاربوونی بۆ خۆی نەهێشتۆتەوە، بە یەکێك دەڵێ ڕزگار دەبیت و بە یەکێکیتر دەڵێ کات بەدەستەوە نەماوە بۆ ڕزگار بوون. ژنێکی دراوسێمان هەیە و خودا بێوەیی کات! ناوی خاتوو (کارۆلینا) یە، ئەم کارۆلینایە ژنێکی خەپان و قەڵەو، خاوەن قونێکی زل و یەك ڕیزی درێژ مندالە. دەزانی ڕۆژێکیان چیی پێگوتم؟"

دانەوێوە و بۆ ئەوەی فرانسیسکۆس گوێی لێنەبێ، بە گوێیدا چرپاندم.

من خۆشیم بەو پیرەمێردە خاکیی و گەشبینە دەهات، دانەویمەوە و لێیمپرسی: "چی پێگوتیت؟ زۆر بەرز مەیڵێ!"

- " گوتی مارینۆی ئازیز (بە ڕاستیی یادمچوو پێتبڵێم کە من ناوم مارینۆیە.) گوتی مارینۆی ئازیز، ئەوەندە خزمەتی ئەم و ئەوم کردووە نەپەرژاومەتە سەر ئەوەی چ منداڵێك لە مێردەکەم دروستکەم!"

وایگوت و لە قاقای پێکەنینیدا. گوتی: " ئێوەش هەر واتان لێبەسەرهاتووە، هەی داماوینە!"

ئێمە سەرگەرمی ئەو قسانە بووین و کات تێپەڕیبوو. شادومانیی خودا هەر بەردەوام بوو. باران نەدەباری، سنۆبەرەکان بۆنیان دەهات، خۆریش ئارام. پیرەمێرد تۆزێك خواردنی لە هەگبەکەیدا مابوو، ئەوەشمان خوارد و پاشان هەگبەکەی ڕاوەشاند.

- " قەشە خوداخافیز لە ژیانی تێرو تەسەلیی، گەر بۆم هەبێت بپرسم، ناوت چییە؟"

- " برا لیۆن!"

- " خوداحافیز لەژیانی تێرو تەسەلیی برا لیۆنی داماو، کە تۆزێکیتر لەدامێنی چیاکەدا بەجێتان دەهێڵم، ئەوکات هەمدیس دەچنەوە ناو فیرقەی هەژاریی - تۆ چیت گوت - فیرقەی پیرۆزی هەژاریی؟"

- " بەڵێ، فیرقەی پیرۆزی هەژاریی!"

- " ناوی مەهێنە با بیرم نەکەوێتەوە، کە ناوەکەیم بەر گوێ دەکەوێ، موچورکم پێدادێ و مووی سەرم ڕاستدەبێتەوە!"

خۆر خەریکبوو ئاوا دەبوو. لە ناکاوێکڕا لەپێچی ڕێگەکەدا، چیایەکی زۆر کوڕ و سەخت وەدیارکەوت.

مارینۆی پیر دەستی بۆ چیاکە ڕاکێشا و گوتی:" ئەوە ئالڤێرنایە، سڵاوی لێبکەن!"

فرانسیسکۆس خاچی کێشا. دەستی هەڵبڕی و چیاکەی بەرەکەتدا.

گوتی:" خۆشحاڵم بە بینینت ئالڤێرنای خوشکم، سڵاو دەکەم لە بەردەکانت و لەو ئاژەڵە کێوییانەی لەناوتا دەژین و سڵاو دەکەم لەو تەیر و لەو فریشتانەی بە ئاسمانەکەتەوەن! ڕۆحی من بنۆڕە، ئەوە خوشکە ئالڤێرنایە، مەترسە!"

من یەك وشەم نەگوت. بەڵكو بە ترسەوە لە چیاكەم دەنۆڕی. تا بڵێی هەڵەت، سەخت و دوور لەئاوەدانیی، لێرە و لەویّ دارستانی سنەوبەر، چەند داربەڕووبەك، دوو باز لەسەر گاشەبەردێك هەڵفڕین و بە ژوور سەری ئێمەوە باڵەكانیان لێكدەدا.

پیرەمێردەكە گوتی:" چەند باشە ئێمە مریشك نەبووین، ئەگینا ئێستا خواردبوویانین و بەرەو بەهەشت، خوداحافیزیمان كردبوو!"

جوتیارێك بە پەلە لەوێوە تێپەڕی. مارینۆی پیر فیكەیەكی بۆ كێشا و ئەویش ڕاوەستا. ڕێنوێنەكەمان چوو بۆ لای، لەچەقی ڕێگەكەدا وتووێژێكی پڕ لە نهێنییان دامەزراند، پاشان بەڕوخسارێكی نائومێدانەوە بۆ لامان گەڕایەوە.

گوتی:" تا ئێرە هاتووم و ئیتر نایەم، ناتوانم ئیتر لەگەڵتانا بێم!"

- " چ بووە مارینۆی پیر؟ ڕێك لەو شوێنەدا كە ڕێگەی بەرەو ژووركە دەسپێدەكا و پێویستمان پێتە، دەڵێیت نایەم. ئەو هاوڕێیەت چیی پێگوتیت؟"

-" کاپتن لیکۆی سەرەك چەتە لەحەشارگەکەیەوە دابەزیوە و لەدامێنی چیاکەدا بەنهێنیی دەگەڕێ، هەڵبەت برسێتیی زۆری بۆ هێناوە!"

وایگوت و ئەوجا فرانسیسکۆسی لەسەر گوێدرێژە چکۆڵەکە داگرت و لەژێر دارسنەوبەرێکدا، لەسەر بەردێك داینا.

گوتی:" خوداحافیز ئەی پیاوی قەدیسی خودا، تۆ نە ئەرزت هەیە و نە منداڵ. تۆ هیچ لە چەتە و دزان ناترسیت، بەڵام من....!"

ئەوسا ئاوڕی بۆ من دایەوە، چاوێکی لێداگرتم، بە پەنجەی شایەتمانی ئیشارەتی بۆ ڕێگەی گەڕانەوە کرد و بە گوێمدا چرپاندی:" تۆ چ دەڵێیت؟"

- " نا مارینۆی پیر، من ئەرکی خۆم بەجێناهێڵم، تۆ بڕۆ، خودات لەگەڵ بێت!"

شانی هەڵتەکاند، خۆی هەڵدایە سەر گوێدرێژەکەی و ملی ڕێگەی گرتە بەر.

*

لەپاڵ فرانسیسکۆسدا دانیشتم. هەوا سارد نەبوو، بەڵام من دەلەرزیم. لەو شوێنەوەی کە لێی دانیشتبووم، دەنگی وژەی باڵ و چریکەی تەیرم دەهاتە گوێ، چاوانم هەڵبڕی و خودایە چیم بینی؟ پۆلێك مەل لە هەموو جۆرەکان- چۆلەکە، کلاوکوڕە، سوێسکە، کەنەسمە و قژقڕە و کەوێك دەوریاندابووین و بۆیان دەچریکاندین، وەك بلێی بەخێرمان بێنن بۆ زێدەکەیان. تا دەهات ئازایەتییان دەهاتەبەر و زیاتر و زیاتر لێمان نێزیکدەبوونەوە. تا ئیدی دواجار بە دەوری پای فرانسیسکۆسدا کۆبوونەوە.

فرانسیسکۆس، وروژاو و لەبەرخۆیەوە گوتی:" برا تەیرەکانم، برا تەیرەکانم، بەڵێ، بەڵێ، من برای ئێوەم کە لە وڵاتێکی دوورو غەریبەوە هاتووم، هاتووم تا پێکەوە لەم چیا سەختەدا بژین. گەر پێویستتان بەهەر شتێك بوو، پێمبلێن و حەقتان نەبێت، من داواکەتان دەگەیەنمە بابمان، دەیگەیەنمە خودا، ئەوسا هەرچیتان ویستبێ بۆتان جێبەجێ دەبێ!"

کەوەکە لەبەر پای فرانسیسکۆسدا گوێی ڕادێرابوو، هەروەك ئینسان سەری بەلایەکدا وەردەگێڕا و هاوڕێیانە گوێی ڕادەدێرا.

ئەو کاتەی ئێمە سەرسامیی ئەو موجیزەیە لە خۆوەی پێچابووین، دوو جوتیار بەڕاکردن هاتن و هاواریان لێکردین:

- " هەی داماوینە، ئەوە بۆچی لێرەدا دانیشتوون؟ وا لیکۆ لە چیاکەوە دادەبەزێ!"

- " لە کوێوە؟"

- " لەوێوە!"

من ترسام و ڕاپەڕیم.

- " با بڕۆین برا فرانسیسکۆس، با بڕۆین!"

- " لێرەبە ئەی پیاوی خانەگومان، من دەڕۆم و لیکۆ دەبینم. ئارامبە، خودا بەدەسەڵاتە و دەتوانێ لیکۆ بکاتە مەڕ!"

هەستایە سەر پێ و بەرەو ئەو ئاراستەیە چوو کە دوو جوتیارەکە ئاماژەیان بۆ کرد. من تەنێ مامەوە، ڕوخسارم بە سەرقۆڵی جبەکەم شاردەوە و چاوەڕێمکرد. دەمزانی خودا

ئەوپەڕی بەدەسەڵاتە، بەڵام بە تەواوی متمانەم پێی نەبوو. ئاخر ئەو چەندین جار لێگەڕابوو تا ئاژەڵگەلی دڕندە خەڵکە ئیماندارەکەی بخۆن، یاخود بە دەستی کافران بکوژرێن! دەی کەواتە باشترین شت خۆ ئامادەی ڕاکردنە، بە قەولی مەسەلەکە: قەدیس جیۆرج یارمەتیمبدە، بەڵام دە ئاخر تۆیش بجووڵێ!

شوانێکی کورتەباڵا لەوێوە تێپەڕی و جامێك شیری پێدام، هەمدیس دڵم هاتەوە سەر خۆی. شەرمەزاربووم و لەوەدا بووم هەستم و بکەومە دوای فرانسیسکۆس و بە تەنێ لە خەتەردا بەجێی نەهێڵم، بەڵام دەسوبرد ژێوان بوومەوە. پێموابوو ئێرەم ئەمینترە.

گوێمڕادێرابوو تا هاواری فرانسیسکۆس ببیەم. بەڵام دەوروبەرم ئارام و چ دەنگێك نەدەهات، شەو خەریکبوو لەدەشتەکە هەڵدەسا و بەسەر دارزەیتوون و ڕەزەکاندا هەڵدەگژا، هێورهێور بەسەر چیاکەدا سەردەکەوت، هەنگاو بە هەنگاو دونیا دیار نەدەما.

لەناکاوێکڕا دەنگی هاوارێکی دڕندانەم لەنێو گاشەبەردەکانی ژوور سەرمەوە ژنەفت، هاوارەکە بەرز و بەرزتر دەبۆوە و تا دەهات نزیکتریش دەبۆوە. ئیدی ئەوەی دەمبیست یەك دەنگ نەبوو، بەڵکو دووان بوون، دەنگێکی گڕ و دڕندانە و دەنگێکی لاواز و میهرەبان. دەنگی فرانسیسکۆسم ناسییەوە و ڕاپەڕیم.

دەنگەکان زیاتر نزیکدەبوونەوە. ئەلعان دەمتوانی بە ئاشکرا، وشە گەلی گۆرانییەك ببییەم:(مەسیح لەمردن دێتەوە، لەگەڵ مردندا بەسەر مردندا سەردەکەوێ ....) مەزەندەم دەکرد ئەو دووانە یەکتریان بینیوە و پێکهاتوون و وا هەنووکەش بۆ پشتیرەکەی خودا دەگەڕێنەوە. لەڕاستیشدا، لەتاریکییەکەدا فرانسیسکۆس و زەلامێکی ڕیشن و پرچ درێژم بینین کە قۆڵیان کردبوو بە قۆڵی یەکدا و ئیشارەتیان بۆ دەکردم.

فرانسیسکۆس بە پێکەنینەوە گوتی:" بنۆڕە، ئەمە کاپتن لیکۆی بەناوبانگە. ئەو ئیتر گورگ نییە، بەڵکە بووەتە مەڕ*"

---

* لیکۆ بە گریکیی واتە گورگ. (و. سوێدیی)

سەرەك چەتە مڕاندی:" مەڕ براكەم، بەڵام مەڕێك كە گورگ هەڵدەلوشێ، ئاخر من حونەرەكەی خۆم بیر ناچێتەوە!"

فرانسیسكۆس گوتی:" لە سەرەتادا ئا، بەڵام دەبێ وردە وردە لە خودا نزیكبیتەوە و چیدی گورگیش هەڵنەلوشیت!"

بەڵام لەناكاویێكڕا فرانسیسكۆس لەقسان ڕاوەستا. سەرنجی نوشتەیەكی زیوینی بەسەر سینگە پان و توكنەكەی كاپتن لیكۆوەدا كە شتی لەسەر نووسرابوو، نەیتوانی بە چاوە كزەكانی وشەكان بخوێنێتەوە.

- " ئەوە چییە براكەم؟ چیت لەسەر نووسیوە؟"

سەرەك چەتە لە شەرمدا سوور هەڵگەڕا، نوشتەكەی لێكردەوە و ویستی فڕێیبدا.

گوتی: " گوناهی كۆنن، مەیخوێنەوە!"

- " با، برا ئارنی** حەز دەكەم بیخوێنمەوە، هەموو گوناهەكانت سڕدرانەوە، ئیدی لیكۆ مرد و ئارنی دەژی!"

ئەوسا نوشتەكەی لەچاوی نزیكخستەوە و خوێندییەوە، نووسرابوو: (دوژمنی خودا و ئینسان!)

** ئارنی بە گریكیی واتە مەڕ. (و. سوێدیی)

کاپتن لیکۆ نوشتەکەی لە دەستی فرانسیسکۆس وەرگرت، لوولی کرد و تا دەستی گرتی فڕێیدا.

- " هاوڕێ لەگەڵ خودا و ئینساندا! من دەبێ نوشتەیەکی تر بە کرد بدەم کە لێی نووسرابێ: هاوڕێی خودا و ئینسان! هەنووکەش بە ئومێدی دیدار، فەرموو هەڵگژێ بەسەر ئەو چیایەدا کە کۆنت پێیبەخشیویت. سبەینێ بەیانی زووش خۆم دێم و دوو کوختتان لە گڵ و پەلکی درەخت بۆ ڕۆدەنێم، پاشان دادەبەزمە بناری چیاکە و پاسەوانیتان دەکەم. هەی قوڕ بەسەری ئەو کەسەی بەبێ ڕوخسەتی من لێرەوە تێدەپەڕێ!"

دوای ساتێك بیرکردنەوە گوتی:" ڕاوەستن، باشترە خۆم لەگەڵتانا بێم. من لە پێشەوە دەڕۆم، ئاخر چ ڕکەیەك بە چیاکەوە نییە و ڕەنگە ڕێ وێڵکەن!"

ئەوسا بە بازۆڵە بەهێزەکانی فرانسیسکۆسی وەك منداڵێکی چکۆڵە بەرزکردەوە و گوتی:

- " باوکە فرانسیسکۆس با بڕۆین، تۆ چ پێویستت بە گوێدرێژ نییە!"

دوای تاوێك گەیشتینە شوێنێکی تەختانی. داربەڕوویەکی چڕی زۆر گەورە لەناوەڕاستا قەدی ڕاستکردبۆوە.

فرانسیسکۆس گوتی:" برا ئارنی، من ئیتر لەمەولا بەبرا ئارنی بانگتدەکەم. برا ئارنی تکات لێدەکەم کوختەکەی من لەژێر ئەو داربەڕووەدا ڕۆبنێیت و کوختەکەی برا لیۆنیش دوور لەولا ترەوە، تا نە من ئەو ببینم و نە ئەویش من، تا کە بانگیمکرد گوێی لێم نەبێت، براکەم ئاخر من دەمەوێ لێرە تەواوێك تەنیا بم!"

- " بەخۆشحاڵییەوە برا فرانسیسکۆس. سبەینێش بەنان و زەیتون و بەهەر شتێکەوە کە دەستمکەوێ دێم بۆ لاتان تا لەبرسا نەمرن. ئاخر قەت نەمبیستووە مردوو بتوانێ عیبادەت بکا. من هەموو پێداویستییەکتان بۆ دابیندەکەم تا ڕووبەڕووی ناهەمواریی نەبنەوە، من لەدەوڵەمەندان دەسەنم و هەژارانی پێ تێر دەکەم، ئەدی حەقی خۆی نییە؟ باوکە فرانسیسکۆس بۆچی سەرت با دەدەیت؟ بێشك ئەوە شەیتان بووە نەك خودا کە سەروەتەکانی دابەشکردوون، بۆیە ئاوها

ناعادیلانە دابەشیکردوون، من دەبێ ئەو دابەشکردنە ڕێکخەمەوە!"

بەدەم ئەو قسانەوە دەستی فرانسیسکۆسی ماچکرد و ئیدی لەشەودا بزر بوو.

*

یازده

به ترس و شادومانییەکی لە وەسفبەدەرەوە ئەو ڕۆژانەمان وەیاد دێنمەوە کە لە ئالڤێرنا بەسەرمان برد. ئاخۆ ئەوانە ڕۆژان بوون یان مانگان یاخۆ سالآن؟ زەمەن وەك بازێك بەسەر سەرمانەوە ڕاوەستاو و هێند خێرا باڵەکانی لێکدەدا کە وا پێدەچوو نەبزوێ. مانگ هەڵدەهات و ئاوا دەبوو، گا وەکی هیلالێك و گا وەك ئەڵقەیەکی زیوین. بەفر دەتوایەوە و دەبووە ئاو و ئەویش وەك نزاکانی فرانسیسکۆس بە ئالڤێرنادا دەڕژایە خوار و دەشتەکەی ئاوسدەکرد. ناو بە ناویش بەفر بە کلووی گەورە دەباری، بەیانیان بە ڕەنگی پەمەیی و ئێواران بە ڕەنگی شین و نیوەڕوانیش بە سپییەکی ڕووناك و بێدەنگ لەسەربانی بە پەلکی درەخت دروسکراوی کوختەکانمان دەنیشت.

فرانسیسکۆس هەموو بەیانییەك لە کوختەکەی دەهاتە دەرەوە و لەو نانەی کە برا ئارنی خۆشبەختانە بۆی دابیندەکردین تا لەبرسا نەمرین، ورد دەکرد و بەو بەفرە بەرینەدا بڵاویدەکردەوە، ئیدی تەیرەکان پەییان بەوە دەبرد و هەموو بەیانییەك دەوری کوختەکەی فرانسیسکۆسیان دەدا و دەکەوتنە جریوەجریو و هانیان دەدا بێتە دەرەوە. بازێك ئازایەتیی دەدایە بەرخۆی و بەسەر کوختەکەی فرانسیکۆسەوە بە دەنگی بەرز دەیقریشکاند تا بە ئاگای بێنێتەوە.

سەرمایەك بوو نەبێتەوە، جبە قەشەییەکانمان شڕ و پڕ و کون کون و کزەی سەرما بەنێویاندا دزەی دەکرد و جەستەمان لەسەرمادا شین هەڵدەگەڕا. ئەدی من چۆن توانیم بەرگەی ئەوها شەهید بوونێك بگرم و ڕەقهەڵنەیەم! بڵێی قسەکەی فرانسیسکۆس وابێ کە گوایە ئەوەی بیر لەخودا بکاتەوە زستانان گەرمی دەبێتەوە و هاوینانیش جەستەی فێنك دادێ؟ هەڵبەت من زۆر جاران لەو چیا بێڕەحمەدا بیرم لای خودا بوو، بەڵام زۆر جارانیتریش خەیاڵم دەڕۆیشت بەلای ئاگرێکی هەڵایساو و مەنجەڵێك چێشتی کوڵاو و بوتڵێك شەرابی گەرم و

کەوچکێك بیبەر بۆ تەواو گەرمداهێنانی ئێسقان. زۆر جاران خەونم بەخوانێکی ڕازاوەوە دەبینی و ئاواتم دەخواست هەموو دونیا بۆنی بەرازی برژاوی لێبێ. دە ئیتر با لە دەرەوەی کوختەکە هێندەی باڵای زرتە زەلامێك بەفر بباریٚ، ئاخر دەرگا داخراوە و نە بەفر دەتوانیٚ خۆی بکا بە ژووردا و نە سەرماو برسێتیی، ئەوسا چ دڵنیياییەك دەبیٚ خودایە، چ دڵنیياییەك دەبیٚ! ئەوسا نەك هەر خودا لەیاد ناکریٚ، بەڵکو دەستیش بەرەو ساپیتەی کوختەکە هەڵدەبڕدریٚ و سوپاسی دەکریٚ کە ئاگر و بەراز و دەرگای پیٚ عەتا فەرمووین.

گەر لە وەزعی فرانسیسکۆسیش دەپرسن، ئەوا ئەو نە باکی بە سەرما هەبوو نە بە برسێتی. ئاخر شەو و ڕۆژ ئاگرێکی بە لرفە لە ناخی ویدا نێڵەی دەهات و هەمیشە خوداشی گەرم و سپی و بۆنخۆش، وەك کولێرەی فریشتان لەبەردەمدا بوو. بەڵام ناوبەناو دڵم بۆی دەکەوتە مەراقەوە، لە کوختەکەم دەهاتمە دەریٚ و دەچووم بزانم چیی بەسەر هاتووە. بەیانیان و نیوەڕوان و ئێواران دەمبینی دەچوو بەرەو ئەو ئەشکەوتە ڕەشەی کە ڕاهاتبوو عیبادەتی لێبکا. خودایە ئەوە چ موجیزەیەك بوو!

کاتێك بەرەو عیبادەت دەچوو، ڕێڕۆیشتن و قلافەتی تەواو جیاواز بوو لەو کاتەی کە لەقسەکردن لەگەڵ خودا دەبۆوە و بەرەو کوختەکەی دەگەڕایەوە. کاتێك بەرەو ئەشکەوتەکە دەچوو، وی کەسێکی ڕیوەڵەو کۆم و کفت بوو، لەبەفرەکەدا هەڵدەنگاوت، دەکەوت و هەمدیس هەڵدەسایەوە و دەکەوتەوە ڕێ، بەڵام کاتێك لە نوێژەکەی دەبۆوە و لەو ئەشکەوتە ڕەشە دەهاتە دەرەوە و بۆ کوختەکەی دەگەڕایەوە، خودایە جەستەی چەند ڕێك و باڵای چ زراڤ و قلافەتی چەندێك کەتە دەینواند! زراڤ و ڕێك، ئازایانە لە بەفرەکەدا هەنگاویدەنا و هەواش بە باڵای دە زەلام بەسەر سەرێوە بڵێسەی دەدا.

تەماشایم دەکرد و خودایە تۆبە، ئیرەییم پێی دەبرد. ئاخر ئەو پیاوە لە چ دروست ببوو؟ لەپۆڵای ساخ، لەڕۆحی ساخ، لە چ دروست ببوو کە قەت هەستی بە برسێتیی یان سەرما نەدەکرد و قەت نەیدەگوت دە بەس؟ منیش شەو و ڕۆژ لە سەرمادا هەڵدەلەرزیم، برسیی بووم و نە تاقەتی نوێژم هەبوو نە گوڕی نوێژ و سەرباری ئەوەش ئازایەتی بە جێهێنانی ئاوها ئەرکێکم لەخۆ ڕانەدەبینی. ئاخر گەر دەست و چاوانیشم بۆ

ئاسمان هەڵبڕیبان، ئەوا خەیاڵم هەر لێرە، لە خوارەوە، لەخواری خوارەوە لەسەر ئەرز بوو. ئەو وشانەشی کە دەبوو بە خودایان بێژم، چ نەبوون جگە لە بڵقی ڕەنگاو ڕەنگ.

چوار پێنج ڕۆژێك دەبوو دەستم بۆ ئاسمان هەڵنەبڕیبوو. برا ئارنی بە نان و زەیتوون و پەنیری بزن و ئەو شتانەوە هات.

لێیپرسیم:" دەخوازیت ئاگرێکت بۆ بکەمەوە؟"

بەهەناسە هەڵکێشانەوە وەڵامیمدایەوە:" نا براکەم، برا فرانسیسکۆس ئاگری قەدەغە کردووە!"

- " بۆچی؟"

- " لەبەر ئەوەی دونیا ساردە!"

- " بەڵام ئاخر لە سەرمایەکی ئاوهادا ئاگر پێویستە!"

- " براکەم، ڕێك لەبەر ئەوەشە کە ئەو ئاگری قەدەغە کردووە!"

- " ئەدی ئێوە بەچی خۆتان گەرم دەکەنەوە؟"

- " بە خودا!"

کاپتن لیکۆ شانی هەڵتەکاند.

- " دیاره ئێوه گەرەکتانە دونیا هەڵگێڕ و داگێڕ بکەن. حیساباتی ئەنگۆ تەواو شتێکیترە. بەڵام من ئەلعان بۆ ئەشکەوتەکەم دادەبەزم، لەوێ ئاگرێکم بە کوتەداری گەورە کردۆتەوە و مەنجەڵێك چێشتیشی لەسەرە و دەکوڵێ. دوێنێ دوو کەوم ڕاوکرد و وا ئەمڕۆ دەیانخەمە سەر پلاو - برا لیۆن گەرەکتە بێیت و تامێکی بکەیت؟ فەقیر بۆ نایەیت تۆزێك ناو زگت چەورکەیت و ئێسکەکانت گەرم دابێنیت؟"

ئاو زابووە دەمم.

- " بەڵی، بەڵێ، بە خۆشحاڵییەوە براکەم بەخۆشحاڵییەوە، بەڵام ئاخ، لەبرا فرانسیسکۆس دەترسێم!"

- " چ پێویست ناکا ئەو بزانێ!"

- " ئاخر بە ئەرکی سەر شانی خۆمی دەزانم پێیبلێم!"

- " باشە، گەر پێبزانێ چیت لێدەکا؟"

- " هیچ، تەنها هەناسە هەڵدەکێشێ، بەڵام ئیدی ئەو هەناسە هەڵکێشانەیەتی کە دڵم شەقار دەکا!"

- " کەیفی خۆتە برا لیۆن. تەنێ ئەمە بهێنەرە بیری خۆت: کەو، پلاوی گەرم، شەرابی زۆر و ئاگرێکی کلپەسەندوو. وەك

جادوویەك لەبەر خۆتەوە بیلێرەوە: کەو، پلاوی گەرم، شەرابی زۆر و ئاگرێکی کلپەسەندوو. ئەو وشانە بلێرەوە تا بەلکو ئەمە خودایە ڕا بگۆڕیت و بێیت. کە هاتیت ئەوسا بەخێربێیت!"

وایگوت و بۆ ئەوەی خۆی گەرمکاتەوە، لەپی دەستی بەیەکدا دەخشاند و قاچی بەعەردەکەدا دەکوتا!"

- " ئەرێ باشە براکەم تۆ لە خودا ناترسیت؟"

- " من لە خەلك ناترسم، ئیتر چۆن لە خودا دەترسم؟"

ئەوجا بەرەو خوار شۆڕبۆوە و شاخەکە بە پێکەنینەکەی دەنگی دەدایەوە.

تەنیا مامەوە. هەرگیز لە ژیانمدا تەنیایی و چۆلەوانیی ئەوها زۆریان بۆ نەهێنابووم. کەو، پلاوی گەرم، شەرابی زۆر و ئاگرێکی کلپەسەندوو ... هەستامە سەر پێ، بەرەو لای دەرگاکە چووم، ڕاوەستام.

- " هەی لیۆنی تورەهات، باشە تۆ شەرمناکەیت، گەر برا فرانسیسکۆس پێبزانێ چۆن دەتوانیت خۆت لەبەر هەناسە هەلکێشانەکانیدا ڕاگریت؟ لە کوختەکە بمێنەوە، ئەم نانە

ڕەقەیەش هەر باشە، سەرماش هەر باشە، خەڵکانیتر مافی خۆیانە تێر بە زگی خۆیان بخۆن و مافی خۆیانە خۆیان گەرمکەنەوە، بەڵام تۆ ئەو مافەت نییە! تۆ مافی ترت هەن، مافی گەورەترت هەن!"

- " کام مافانە؟"

- " چۆن نایزانیت؟ مافی ئەوەی کە بە ژیانت ڕێگەی ڕزگاریی پیشانبدەیت!"

- " ئەی ئەگەر مردم؟"

- " هەر زۆر باشتر، ئەوسا بە مردنت ڕێگەی ڕزگاریی پیشاندەدەیت. تۆ جلکی فریشتان، جبەی قەشەییت پۆشیوە. تۆ ئیدی ئینسان نیت، هەروەها فریشتەیش نیت، بەڵکو لەنێوان ئەو دووەدا ڕاوەستاویت، نا، ڕانەوەستاویت، بەڵکو هێواش هێواش دەچیتە پێش. بەهەر کردەوەیەکی باشە خۆت لە فریشتەیی نزیك دەخەیتەوە!"

- " من هێشتا ئینسانم، زیاتر و زیاتریش دەبمە ئینسان، یەکجار ڕوخسەتم بدەرێ، تەنها یەکجار، ئەوسا ئیدی دەبمە فریشتە، سوێند دەخۆم دەبمە فریشتەیەکی ڕاستیی!"

- " هەر چۆنێکت دەوێ وا بکە، تۆ ئازادیت، ئازادیت کە بەرەو دۆزەخ ڕۆچیت، من لێتدەگەڕێم، سەفەرێکی بەختەوەر!"

سەرە سوڕێم پێکەوتبوو. هەمدیس گەڕامەوە ناو ژوورەکە و خۆم بە ئەرزدا دا. حەزمدەکرد بگریم، بەڵام کوتوپڕ تووڕەیییەك لەخۆوەی پێچام. فریشتە، فریشتە.... گەر ئینسان زگی نەبێ چ شتێك ئاسانتر نییە لەوەی کە ببێتە فریشتە، حەزمدەکرد تۆیش زگت هەبا، ئەوسا دەمبینیت چۆن فریشتەیەك دەبوویت کە هاڵاوی دوو کەوی برژاو بەسەرتا بچێت و ئاو بزێتە دەمت. حەز دەکەم ئەم هەوەسەت بۆ بەرجەستەکەم، من ئینسانم، کاپتن لیکۆ دەعواتی خواردنی کردووم و دەی منیش دەچم!

بە پڕتاو چوومە دەرێ. بەفرەکە خۆشیکردبۆوە، هەور لەڕەوینەوەدا بوو، ئاسمان بەڕەنگی سەوزێکی مسین لە بەینی هەورەکاندا ڕووناکدەبۆوە. بە سەر ڕووی بەفرەکەوە جێگەپێ زلەکانی کاپتن لیکۆم ناسییەوە، ئاراستەی ئاسەواری ئەو جێپێیانەم هەڵگرت و ڕۆیشتم، نا نەدەڕۆیشتم، بەڵکو دەفڕیم. چەندێك لە توانامدا بوو گووڕمدایە هەنگاوەکانم، دوو جار لە پەلە پەلییدا کەوتم و هەموو ڕیشم بوو بە بەفر. بە هەناسە

بڕکێوە گەیشتمە بەردەم ئەو ئەشکەوتە تازە ئاواکراوە و سەرم بە ژووردا کرد. ئاگر دەسووتا، بۆنی کەوی برژاو پۆنگی خواردبۆوە، لیکۆ لەبەر ئاگرەکەدا دانیشتبوو لەسەر ئەژنۆ و خواردنی ناو قابلەمەیەکی تێکدەدا.

لەبەر دەرگاکەوە هاوارمکرد:" برا، خۆشحاڵم دەتبینم!"

کاپتن لیکۆ ئاوڕی بۆ دامەوە و بە پێکەنینەوە گوتی:" قەشە بەخێربێیت. دەی وەرە ژوورەوە، خواردنەکە ئامادەیە، گوریسەکەی ناو قەدت شلکەوە!"

چوومە ژوورەوە، گوریسەکەی ناو قەدم شلکردەوە و خۆم خزاندە لای ئاگرەکە. خودایە، خودای من، ئەرێ ئەوە چ بەختەوەرییەك بوو! هەرگیز لەژیانمدا هەستم بە ئەوها سوپاسگوزارییەك بەرامبەر خودا نەکردبوو، ئاخر ئەڤینێکی ئاوهایی و لەزەتێکی ئاوهایی ناچارت دەکەن نوێژی بۆ بکەی و بە باوکە بانگیکەیت! هەر بە ڕاست کامەیان باوکترە، ئەو باوکەی کە تولڵفەکانی فڕێدەداتە بەر باکانی دونیا و پارووییەك نانیان ناداتێ بیخۆن و بە جلکێك نایانپۆشێ، یاخۆ ئەو

باوکەی کە ئاگریان بۆ دەکاتەوە و مەنجەڵە چێشتی دەنێتە سەرو خواردنیان بەسەردا دابەشدەکا؟

دەستو پلمان بە بەفر شت. فەرووە مەڕێکمان لەبەردەم ئاگرەکەدا ڕاخست و مەنجەڵەکەمان لە ناوەڕاستیا دانا، نانمان بە کوتی زل زل لەتکرد و من، شێری خودا و ئەو سەرەك چەتە تازە بۆ ئیمان گەڕاوەیە چوار مشقی بەرامبەر یەکتری دانیشتین. دەستمان ڕاکێشا، لیکۆ کەوێکی بۆ خۆی برد و منیش کەوەکەیتر، ئیدی تا ماوەیەکی درێژ تاقە دەنگێك کە لە ئەشکەوتەکەدا دەهاتە گوێ، هەر دەنگی ملّچەی دەم و خوڕەی هەڵقوڕاندنی شەراب بوو.

چ بەختەوەرییەك بوو، چ خۆشییەك بوو، ئەوە ئیدی بەهەشت بوو! خودایە تۆبە، من هەر ئاوها خەیاڵم بۆ بەهەشت چوو بوو. با فرانسیسکۆس بۆ خۆی بێژێ، سوڵتانەکەی عارەبستان ڕاستیدەکرد.

ڕۆژ بۆوە و ڕوخسارە لاواز و دڕندانەکەی سەرەك چەتەی ئازیزم بەرامبەری خۆم بینی کە ڕەنگی سووری ئاگرەکەی لەسەر پێچەوانە دەبۆوە. من تا ڕادەیەك شەرابێکی زۆرم

خواردبۆوه و خودایه تۆبه، ناو بەناو دوو قۆچم بە نێوچەوانییەوە دەبینی، دوو قۆچی پێچاو پێچ و بریقەدار. بۆ ساتێك خەیاڵێك بە کەللەمدا تێپەڕی و لە حەژمەتا لەرز دایگرتم، بە خۆم گوت بڵێی ئەوە شەیتان نەبووبێ کە لەشێوەی کاپتن لیکۆدا خۆی گۆڕیبێ؟ بڵێی ئەوە شەیتان نەبووبێ کە کەوێکی وەك چەشتەتەڵە بۆ داناوم و وا ئەلعانیش بووم بە تەڵەکەیەوە؟ هەنووکە هەردوو کەوەکەمان خواردبوو، بوتڵی شەرابی پیرۆزمان چۆڕبڕ کردبوو، دارە جنراوی نوێمان دەنایە ئاگرەکەوە، من ئیدی گەیبوومە حەوت تەبەقەی ئاسمان و هەوەسی گۆرانیی بێژانم هەستابوو، گۆرانی مەسیح هەستاوەتەوە. کاپتن لیکۆ چەپڵەی لێدەدا و بە دەنگە گڕەکەی گۆرانییەکەی لەگەڵمدا دەگوتەوە، ناو بەناویش قریوەیەکی دڕندانەی لێدەدا و لەئەشکەوتەکەدا دەنگیدەدایەوە.

هاواری بۆ کردم:" براکەم، براکەم، وا خەریکم دەبم بە ژێر تۆفانی ئەڤینەوە و ئەڤین گەمارۆمدەدا. دەمەوێ شێکت پێبڵێم و تۆیش لە دڵی مەگرە، ئەویش ئەوەیە کە کەو لەئینجیل زیاتر مرۆڤەکان یەکدەخا و شەراب لە ئینجیل زیاتر

دەیانکاتە برای یەکتر. لەو قسەیەم ببوورە، دە ئاخر بنۆڕە، بزانە چۆن بەقومێك شەراب مۆمەکانم داگیرساون و تۆ وەك برای خۆم دەبینم!"

باوەشمان بەیەکدا کرد و یەکتریمان ماچکرد.

- " برا لیکۆ، حەز دەکەم تۆ بەبێ خواردنەوەش، هەموو مرۆڤەکان بە برای خۆت ببینیت، لەبەر ئەوەی کاتێك بەرتدەدا، چ ڕوودەدا؟ ئەوسا هەموویانت لێدەبنەوە بە دوژمن و چ ئاسەوارێکی ئەو برایەتییە نامێنێ!"

کاپتن لیکۆ دوا تنۆکی شەرابەکەی لە بوتڵەکەدا هەڵمژت و گوتی:" دەی لێگەڕێ با تەواوی ژیانمان هەر مەست بین!"

- " ئاخ برا لیکۆی مەرم، گەر گوری ئەوەم هەبا، ئەوا موجیزەی ئەوەم دەنواند و منیش قانوننامەیەکم دەنووسی و تێیدا داوامدەکرد کە سەرجەم برایان هەموو بەیانییەك شەراب بخۆنەوە و ئەوسا خۆیان بکەن بە شاران و گوندان‌دا و پەیڤی خودا بە خەڵکی ڕاگەیەنن، ئەوسا دەتبینی چۆن ئامێزیان بۆ خەڵکیی دەگرتەوە و بەرەنگاری مەترسییەکان دەبوونەوە و سەمایان دەکرد و دەکەوتنە گۆرانیی چڕین و ستایشکردنی

خودا! سووکەڵە و شادومان لەعیبادەتی شەرابەوە دەپەڕینەوە بۆ عیبادەتی خودا و لەوێشەوە دەچوونەوە سەر ڕاستە ڕێی بەهەشت!"

لیکۆ پێکەنی، لە خۆشحاڵیدا یەکێکی قایمی کێشا بە پشتما و گوتی:" باوکە لیۆن، لەفیرقەکەتا ناونووسم کە. دەڵێیت چی بەگەزێك کۆرڤ و بوتڵێك شەرابەوە بچین بۆ لای فرانسیسکۆس و باسی ئەو قانوونامە تازەیەی بۆ بکەین؟"

ترسێك دایگرتم، لامکردەوە و لەدەرکی ئەشکەوتەکەم ڕووانی. وا هات بەزەینمدا کە سێبەرەکەی فرانسیسکۆس ئاماژەیەکی بۆ کردم و دەنگی هەناسە هەڵکێشانێکی قووڵم لەفەزادا ژنەفت. هەستامە سەر پێ.

- " براکەم ئیتر کاتی ئەوە هاتووە من بڕۆم. مەزەندە بکە فرانسیسکۆس بچێ بۆ کوختەکەم و لەوێ نەمبینێ!"

- " برا لیۆن، دەتوانیت پێی بڵێیت لە نوێژ بوویت. ئەدی هەموو ئەمانە، هەموو ئەم کەو و پلاو و گەرماییە جووانە لەگەڵ قانوننامە تازەکەدا نایەنەوە؟ گەر ئەوانە عیبادەتی خودا نەبن، ئەدی چین؟ هەر بەڕاست، هەرگیز لە ژیانتا

هێندەی ئەم ئێوارەیە هەستت کردووە کە لە خوداوە نزیکیت؟ دەی ئەمەش واتە عیبادەت!"

نەدەپەرژام دانیشمەوە و بۆ ئەو چەتەیەی ڕاڤەکەم کە عیبادەت تشتێکی ترە، ئاخر من خۆیشم زۆر بە باشیی لەوە نەگەیشتبووم.

کاپتن لیکۆ تا کەمێك ئەولای ئەشکەوتەکە بەڕێیکردم، ئەو ئیدی کەوتبووە هەوای خۆی و ڕیز ڕیز قسانی دەکرد.

- " ڕۆژێکیان کە هێشتا چەتە بووم - خۆی ئێستایش هەر چەتەم، بەڵام ئەوە بە فرانسیسکۆس مەڵێ، ئاخر ئەو بونیامێکی میهرەبانە و با دڵی عاجز نەبێ - ئا... ڕۆژێکیان کە چەتە بووم، قەشەیەکم بینی و فەقیرە دەیویست ددانی بە گوناهەکانما بۆ بنێم.

لێیپرسیم:" نوێژ بۆ خودا دەکەیت؟ چۆن دەیکەیت؟"

- " بەڵێ دەیکەم، بەڵام بە شێوازی خۆم نوێژی بۆ دەکەم!"

- " بە چ شێوازێك؟"

- " بە چەتەیی!"

- " هەی نەگبەت، ئەی ژێوان نیت؟"

- " من ئەلعان تەمەنم سی و پێنج ساڵە، هێشتا کاتم بە دەستەوە ماوە، کاتێ پیر دەبم و پەکم دەکەوێ و سەرم دەکەوێتە لە گوێی قەبر لەرزین، ئیدی ئەوکات ژێوان دەبمەوە. ئاخر هەموو شتێك ئان و ساتی خۆی هەیە. کە جحێڵیت، بڕۆ بۆ خۆت چەتەیی بکە، کە پیریش بوویت ئەوا لە گوناهەکانت ژێوان ببەوە!"

قەشە تووڕە بوو.

پێمگوت:" تووڕە مەبە، ئاخر من لەتۆ زیاتر لە مەسیحەوە نزیکم، بۆچی ئەوەت نەبیستووە؟ "

- " تۆ؟"

- " بەڵی من، من ئەو چەتەیەم کە لەپاڵ مەسیحدا لە خاچدرا، کە لەلای دەستە ڕاستی مەسیحەوە لە خاچدرا!

ئیدی برا لیۆن دەبێ لێت مەعلوم بێ حونەری هەموو ئەوە لەوەدایە کە لە دووایین لەحزەدا، کاتێك مردنت لێنزیکدەبێتەوە، فێڵێك بدۆزیتەوە بۆ ئەوەی خۆت بگەیەنیتە لای دەسە ڕاستی مەسیح، فەقیر لای دەسە چەپییەوە نا، ئەگینا ئەوسا بۆ خۆت تیا دەچیت!"

من پەلەم بوو بڕۆم تا هەرچیی زووترە لەم چەتەیە دوور کەومەوە. ڕۆحێکی شەڕەنگێز لە ناوەوەمڕا هەبوو کە بەهەرچی ئەو دەیگوت دەخنایەوە. شەیتان و خودا و ژیانی ئاسوودەیی و فرانسیسکۆس، هەموو ئەوانە لەناوەوەمڕا ئامێتەی یەکدی دەبوون. ئاخ، کەنگێ دەچمەوە نێو تەنیایی تا هەموو شتەکان بۆ ڕەوتی ئاسایی خۆیان بگەڕێنمەوە!

- " خوداحافیز براکەم، بەرامبەر ئەو چاکەیەی کە لە تەکمدا کردت خودا پاداشی خێرت بداتەوە و لەو گوناهەش بتبووریّ کە منت تێیەوە گلاند!"

دەستی گوشیم و خەریکبوو پەنجەکانم لە نێو دەستیدا ورد و خاش بن.

هاواریکرد:" ئەلعان بڕۆ و قانوننامە تازەکە بنووسە، سەرکەوتوو بیت!"

❊

بەرێگەوە دەڕۆیشتم و قسانم لەگەڵ خۆمدا دەکرد و دەستم دەجولاند. درەنگ وەختێك گەیشتمەوە کوختەکەم و خۆم بە ژووردا کرد. خودایە کوختەکە چەند سارد و چ چۆڵەوانییەك بوو! ئاخر ئیدی لە بەهەشت هاتبوومە دەرێ و چووبوومە دۆزەخ. جوان جوان جبەکەم لەخۆمەوە پێچا، ڕاکشام و گوێم لێبوو کە چۆن (با) بەنێو درەختەکاندا دەیوژاند و چۆن گورگەکان لە دوورەوە دەیانلوراند. نەمدەتوانی بنووم، دڵیشم هێند پاقژ نەبوو بتوانم نوێژ بکەم. ئاخرییەکەی دەمەو شەبەق خەوێکی قووڵم لێکەوت، خەوێکی کابوساویی. کاتێك چاوانم پڕ لە تاریکیی بوون و خەو بردمییەوە،، وەك ئەوەی لە (سێبیس) بم لە میسر، لەو شوێنەی کە زاهیدە گەورەکان کوختەکانیان لەبیاباندا ڕۆدەنێن، منیش لە خەونەکەمدا زاهیدێك بووم و ناوم (ئارسێنیۆس) بوو. کاتێك کەوتبوومە سەر ئەژنۆ و لە خەیاڵی باوکە پیرەکەم، لە خەیاڵی (نیلیۆس) ی زاهیدی تەمەن سەد ساڵەدا بووم کە پێنج میل دوور لە منەوە دەژیا، لەو کاتەدا کە خەریکی عیبادەت بووم، قەشەیەك بە هەڵەداوان هات بۆ لام و هاواری بۆ کردم: (وا

باوكی پیرت دەمرێ و گەرەكییەتی بەر لە مردن چاوی پێت بكەوێ! باوكی پیرت دەڵێ با بێ، بابێ تا بەرەكەتی بدەم.)

ئیدی بە پڕتاو هەستامەوە و بە هەڵەداوان ڕێك بەرەو كوختەكەی باوكی پیرم كەوتمە ڕێ. ڕامدەكرد و بەدەم ڕاكردنەوە دەگریام. هەتاوێك بوو سوتێنەر، لەدوورەوە دەنگی سەر قافڵەچییەكم دەهاتە گوێ كە كاروانی وشترەكانی بە ڕێگە گشتییەكەدا دەئاژووا و گۆرانییەكی خەمین و یەكتای دەچڕی. ئاخرییەكەی دەمەونیوەڕۆ گەیشتمە كوختە چكۆلانەكەی باوكی پیرم. بینیم لەسەر لمەكە پاڵخراوە، پێنج شەش قەشە دەوریانداوە و جلكەكانی لەبەر دادەكەنن و دەیشۆن و تەرتیلەی بەسەردا دەخوێنن.

یەكێك لە قەشەكان پێیگوتم:(هەر ئەلعان ڕۆحی تەسلیم بە خودا كردەوە!)

یەكێكی تریان گوتی:(هەتا مرد ناوەكەتی هەر لەسەر زار بوو، هاواری بۆ دەكردیت، بەلاّم تۆ درەنگ هاتیت!)

كاتێك ئەوان دەدوان. وەك بڵێی زاهید گوێی لە قسەكان بووبێ، كەوتە جووڵە، قەشەكان كە ئەوەیان بینی زراوەترەك

بوون و تێیانقوچاند. زاهید لێوی جولاَند، چاوی کردەوە و منی بینی.

گوتی:" کوڕەکەم، دانەوێرەوە، ئاخۆ کەس هەیە گوێی لە قسەکانم بێ؟"

چاوانی تەژی بوون بە ترس، قژ و ڕیش و گوێچکە و لێوی تەواوێك خۆلاَویی بوون.

- " نا، ئێمە هەر هەردووکمانین، کەسیتر گوێی لێت نییە!"

- " دانەوەرەوە، نهێنییەکی خەتەرناکم هەیە دەمەوێ پێتی بسپێرم، زیاتر دانەوەرەوە!"

دانەویمەوە و زاهیدیش دەمی بە گوێچکەمەوەنا. دەنگی لاواز و بێگیان، لە دووری دوورەوە، وەك ئەوەی لەبنی بیرێکی وشکەوە بێتە دەرێ، لەگوێچکەمدا دەنگی دەدایەوە:

- " ئارسێنیۆس کوڕی خۆم، ئێمە فریومان خوارد، ئاخر نە بەهەشت هەیە و نە دۆزەخ!"

- " ئەی چی هەیە؟ بێسەروبەریی؟"

- " بێسەر و بەرییش نییە!"

- " ئەی ئاخر چی هەیە؟"

- " هیچ!"

وایگوت و ملی گرتم، خەریك بوو بمخنکێنێ، ئەوسا دەستی سست بوو، کەوتە سەر لمەکە.

قیژەیەکی جەرگبڕم کرد و خەبەرمبۆوە. بە هەردوو دەست سەرم گرت تا نەتەقێ. هێشتا دەنگی زاهید لەگوێمدا، لەدڵمدا دەزرنگایەوە و بەرەو گورچیلە و سییەکانم و لەسییەکانیشمەوە دەچوو بەرەو گەرووم و خەریکبوو دەیتاساندم:" فریومانخوارد!" بەڵام ئەی دوایی؟ هاوارمکرد:" برا فرانسیسکۆس، یارمەتیی!"

هەستامە سەرپێ. چوومە بەر دەرکی کوختەکەم و لە دەرەوەم ڕووانی. بەفر و هەمدیس بەفر. خۆر هەڵاتبوو، دارە دارە بە بەفرەکەدا دەڕۆیشت و ناو بەناو دەکەوت و دیار نەدەما، پاشان وەك بونیادەم هەمدیس هەڵدەسایەوە. بڵێسەیەك ڕووناکی لە چرایەکی کزدا پێبوو، تەقەللای دەکرد و هەوڵیدەدا دونیای پێ ڕووناککاتەوە. من نەمدەتوانی ئەوە ببینم، دڵم بێهەست و ئیدی وەك بوخچەیەك بە ئەرزەکەدا

کەوتم و لەرز دایگرتم، سەرم کێشا بە گاشە بەردێکدا و خوێن بە دەموچاومدا هاتە خوارەوە. چ ئازارێکم پێنەگەیشت و دەست و برد هێور بوومەوە. هەستامەوە سەرپا و گەرەکم بوو نیشانەیەك لەخوداوە ببینم و تێبگەم، نیشانەیەك لە خوداوە، تەیرێك، هەورە بروسکەیەك، دەنگێك، هەر چییەك. زوبانی خودا دەوڵەمەندە، ئاخر ئەو دەبێ لەگەڵم بئاخڤێ و وەڵامی عەزابەکەم بداتەوە.

چەند ڕۆژێك بوو فرانسیسکۆسم نەبینیبوو. ڕێگەی کوختەکەیم گرتەبەر، بەپێی پەتیی بەسەر بەفرەکەدا دەڕۆیشتم، هەموو هێزی خۆم خستبووە گەڕ تا بتوانم کوفر نەکەم. بەخۆمگوت:" ئاخر ئەمە ژیانە؟" لەبەر خۆمەوە گوتم:" تەنانەت ئاژەڵیش پێست و فەرووی هەن، کەچی ئێمەیش هەر دەڵێی دوو هێلکەشەیتانۆکەی ڕووتین!" وامگوت و هەمدیس کەوتمەوە ڕێ.

دواجار گەیشتمە ئەو بەرزاییەی کە لەوێوە کوختەکەی فرانسیسکۆس دیاربوو. چاوم بەو ناوەدا گێڕا و خودایە چیم بینیی؟ فرانسیسکۆس سەرکەوتبووە سەر گاشەبەردێك و

هەردوو باسکی بە ڕاست و چەپدا ڕایەڵکردبوو، لەنێو پروشەی بەفرەوە، لەخاچێکی ڕەشی بێجووڵە دەچوو کە لەسەر گاشە بەردەکە جێگیر کرابێ. ترسام بەو سەرەوە لە سەرمادا ڕەقهەڵێت، بە هەرچیی گوڕێك لەجەستەمدا بوو تاومدایە خۆم تا بەسەر گاشە بەردەکەدا سەرکەوم، فرانسیسکۆس بنێمە باوەشم و هەڵیگرم و بیهێنمەوە کوختەکەی و ئاگرێکی بۆ بکەمەوە، تەنانەت گەر خۆیشی نەیەوێ، هەمدیس ژیانی تێبێتەوە. بەڵام هێشتا نەگەیبوومە نیوەی گاشەبەردەکە، هاوارێکی گەورەم لێهەستا، بینیم ئامێزێك بەترۆپکی گاشەبەردەکەوە فرانسیسکۆسی بە دوو باسکی وەکو خاچ ڕایەڵکردووە و بەرزی کردۆتەوە و ئارام و نەرم لەبۆشاییدا ڕایگرتووە. ترسام فرانسیسکۆس دیارنەمێنێ، هەموو هێزی خۆم کۆکردەوە و هەرچۆنێك بوو خۆمگەیاندە ترۆپکی گاشەبەردەکە، دەستم ڕایەڵکردو چمکی جبەکەیم گرت. بەڵام ئەو هێور و ئارام لەسەر گاشە بەردەکە نیشتەوە.

وا سەیریکردم وەك ئەوەی نەمناسێتەوە، وا تەماشایکردم وەك ئەوەی سەری بە بینینی ئینسانێك سوڕمابێ. لە

باوەشمگرت، لەسەر گاشەبەردەکە هێنامە خوارەوە، قاچم هەڵەنگاوت و کەوتم و هەمدیس هەستامەوە، تەواوێك شەکەت ببووم. بەڵام هەر چۆنێك بوو توانیم بگەمە کوختەکەی، ئاگرێکم بۆ کردەوە، لەنزیك ئاگردانەکەوە دامنا، توند کەوتمە شێلانی تا خوێن لەجەستەیدا بکەوێتەوە گەڕ. وردە وردە ژیانی تێهاتەوە، چاوانی کردنەوە و هەمدیس ناسیمییەوە.

لەبەر خۆیەوە گوتی:" برا لیۆن، بۆچی داتگرتمە خوارەوە؟ لەو سەرەوە زۆر باش بووم!"

- " برا فرانسیسکۆس بمبوورە، بەڵام ئاخر ڕەنگبوو بمردیتایە!"

- " ئەدی نەتبینیم لە فەزادا بەرز ببوومەوە؟ ئیتر لەوەدا بوو بمرم، بۆچیی داتگرتمە خوارەوە؟"

تەماشای دەستەکانی، تەماشای پێوپلە ئاوساوە خوێناوییەکەی کرد.

ئامێزی پێداکردم و بە دەنگێکی ئارام و بێپەروا لەبەرخۆیەوە گوتی:" ئێشم هەیە، برا لیۆن ئێشم هەیە، دەست

و پێوپلم دێشێن، ڕێك هەر دەڵێی یەکێك بزمار بەجەستەمدا دابکوتێ. بە درێژایی شەو نەمتوانی پێڵوو لێکنێم، لەتاو ئازار نەمتوانیوە بنووم!"

بۆ ساتێك بێدەنگبوو. ئەوجا گوتی:" ئەی جەستەم، ئەی گوێدرێژە چکۆڵەکەم بمبوورە، ئاخر هێشتا ئازارەکانت کۆتاییان نەهاتوون، ئێمە هێشتا نەگەیشتووین، بەڵام وا خەریکین نزیکدەبینەوە. دەی ورە و ئازایەتیی بدەرە بەر خۆت!"

وایگوت و دەستی نایە سەر سەرم. گوتی:" ئەی شێرە چکۆڵەکەی خودا، ڕەحمەتت لێبێ هەنووکە بچۆرەوە بۆ کوختەکەی خۆت، دەمەوێ بە تەنیا بم!"

❋

بۆ کوختەکەم گەڕامەوە و نەمدەزانی چۆناوچۆنی ڕشتەی بیرو خەیالاتم ڕێکخەمەوە. بڵێی هەڵگژانی فرانسیسکۆس بەرەو ئاسمان ئەو ئاماژەیە نەبووبێ کە لە خودام داوا کردبوو؟

ئاخر زوبانی خودا گەلێك دەوڵەمەندە و بەو دیمەنە وەڵامیداومەوە. خودا شەو، خەونێکی بۆ ناردم و نیگەرانیکردم، بە ڕۆژیش ئەو دیمەنەی بۆ ناردم تا پشتمبگرێ. ئاخر ئەو گەمەمان لەگەڵ دەکا بە وێنەی باوکێك کە گەمە لەگەڵ زارۆکە چکۆڵەکانی دەکا تا فێریانکا ئازار بچێژن و خۆشەویستیی بکەن و بەرگە بگرن. کاتێك گەیشتمەوە کوختە چۆڵ و هۆڵ و سارد و سڕەکەم، بیر و خەیاڵاتم هێور ببوونەوە.

بەڵام هێشتا گوناهێك قورسایی خستبووە سەر دڵم، ئەویش گوناهی کەو و گەرمایی خۆش و پڵاو بوو. خاچم کێشاو بە خۆمگوت لە سبەینێ زووتر نییە دەچم بۆ لای فرانسیسکۆس و لەبەردەمیدا ددان بەو گوناهەدا دەنێم تا بەڵکو گەردنم ئازاکا و ئەو قورساییەی سەر دڵم ڕامالڕێ. ئیدی زستانیش هێندەی بە بەرەوە نەماوە و منیش پاقژ و سوکەڵە بەرەو پیری بەهاری نوێ دەچم و دڵم تەژی لە پەڕەسێلکە دەبێ.

ڕۆژی دواتر لەبەر پێی فرانسیسکۆسدا کەوتم و لەبەر دەمیدا ددانم بەگوناهەکەمدا نا. دانەویبوومەوە و ناوچەوانم لەسەر ئەرزەکە خستبووە سەرپای و چاوەڕێبووم.

فرانسیسکۆس هیچی نەگوت، هەناسەشی هەڵنەکێشا، بەڵکو تەنها هەستم بە پەنجە گەورەی پێی دەکرد کە دەلەرزی. چاوەڕێ بووم و هەر چاوەڕێ بووم، ئاخرییەکەی ئیتر لەوەندە زیاتر نەمتوانی خۆم لەبەر ئەو بێدەنگییە درێژەدا ڕاگرم.

پرسیم:" ئێ برا فرانسیسکۆس، ئەمرتان بە چییە؟"

- " کوڕەکەم گوناهەکەت گەورەیە، بۆ ماوەی سێ ڕۆژ نە دەبێ هیچ بخۆم و نە دەبێ ئاویش بخۆمەوە!"

هاوارمکرد: "بەڵام خۆ تۆ گوناهت نەکردووە، بەڵکو ئەوە منم گوناهم کردووە، ئەوە منم کە تۆ دەبێ لەسەری سزام بدەیت!"

- " برا لیۆن ئەوە یەك تشتە، ئەدی ئێمە هەموومان یەکێك نین؟ من لەگەڵ تۆدا پێکەوە گوناهمان کردووە، تۆ بەمنەوە پەیوەندبوویت، ئەدی ئەو هەموو زەمەنەی کە پێکەوەین لەمە نەگەیشتوویت؟ دەی بڕۆ و بەرەکەتی خودا یاوەرت بێ!"

دانەوێوە تا هەڵمسێنێتەوە. دەستیم ماچکرد و چاوم پڕ لە فرمێسك بوو.

به گریانەوە گوتم:" هەرگیز شتی وا دووبارە نابێتەوە برا فرانسیسکۆس، هەرگیز شتی وا دووبارە نابێتەوە، برا فرانسیسکۆس سوێند دەخۆم!"

- " جارێك پێمگوتوویت کە هەرگیز و هەمیشە دوو وشەی خودان، تەنها ئەو دەتوانێ بیانهێنێتە سەر زوبان. ئەلعان برۆ و وریای خۆتبە، ئەی مەڕی خودا، یەك مووی مابووە گورگ هەڵتلوشێ!"

*

بەفر کەوتە توانەوەو ئاسمان ساماڵ، لە خواریشەوە لەسەر ئەرز، ئاو بەژێر بەفرەکەدا دەڕۆیشت و دەڕژایە خوارەوە و دەشتەکە هەڵیدەمژت. تەلانەکان سەریان بەرزکردبۆوە و بەڕووناکیی چرۆیان دەکرد. شنەیەك هەڵیکردبوو، ئەو پروشە بەفرانەی کە هێشتا بەسەر درەختەکانەوە بوون، بێدەنگ دەتوانەوە و تنۆك تنۆك دەڕژانە خوارەوە. یەکەمین کوکوختی لەنێو درەختەکانەوە دەیخوێند و زستانی ڕاودەنا، دڵ گوێی بۆ

برا کوکوختی ڕادەدێرا و بەشادومانییەوە وەڵامیدەدایەوە، ئاخر ئەو دووانە هەردووکیان سەر بە فیرقەی بەهار بوون.

ئاسمان و عەرد هەردووکیان میهرەبانتر ببوون، چیدی ئاوها توند عەزابی خەڵکیان نەدەدا. ناو بە ناو کاتێك نانی ڕۆژانەم بۆ فرانسیسکۆس دەبرد و لەبەر کوختەکەیدا دامدەنا، دەمبینی زەردەخەنەیەکی نەرم بەسەر لێوە وشکهەڵگەڕاوەکەیەوە شەپۆلدەدا.

بە ئاسوودەییەوە دەیگوت:" برا لیۆن، وا بەهار، خاتوونە بە بەخششەکەی ئەرز هات، ئاخر وی پێدەنێتە هەر شوێنێك، بەفرەکەی ژێر پێی دەتوێنێتەوە!"

ڕۆژێکیان پێیمگوت:" لە خوارەوە لە پێدەشتەکە، ڕەنگبێ هەر ئەلعان دارچوالەکە چرۆی کردبێ!"

- " برا لیۆن، گەر بەرەکەتی منت گەرەکە ئەوا بیر لەو دارچوالە چرۆکردووە مەکەوە، ئاخر شەیتان لەنێو پەلکی ئەو درەختەدا دانیشتووە و ئیشارەتمان بۆ دەکا. ڕوو بەرەو ناوەوەی خۆت وەرگێڕە و لەدارچوالەکەی ناخت بنۆڕە، لە ڕۆحی خۆت بنۆڕە کە چرۆی کردووە!"

چەندین سەعات لەبەر کوختەکەمدا دادەنیشتم و لە بەهارم دەنۆڕی کە دەهات، پێموابوو ئەو سەیرکردنە جۆرە نوێژێکی بێدەنگی پڕ لە سوپاسگوزارییە بۆ خودا. هەر لەو ڕۆژانەدا دادەبەزیمە خوارەوە بۆ بناری چیاکە و پەلکی درەخت و قامیشم لێدەکردنەوە و دەکەوتمە چنینی زەمیلە. ڕۆژانە بۆ ماوەی چەندین سەعات دادەنیشتم و زەمیلەم دەچنی و هەمیشەش خەیاڵم لای خودا بوو. خودا زۆر خێراتر و دڵنیاتر لەو کاتانە دەهات کە تەنێ بۆ نزا کڕنۆشم بۆ دەبرد. ئیدی من گەلێك خۆشحاڵبووم کە ئاوها توانیومە دەستی کار و عیبادەت یەکانگیری یەکتر بکەم.

ڕۆژێکیان کە هەروا لەبەردەم کوختەکەمدا دانیشتبووم و خەریکی زەمیلە چنینی خۆم بووم، دەنگی هەناسەبڕکێ و دەنگی قورسی پێی کەسێك لەسەر بەردەکان هاتە گوێم. هەڵبەت ئەو کەسە برا لیکۆ نەبوو، لەبەر ئەوەی ئەو هەرگیز هەناسەبڕکێی پێنەدەکەوت و کە هەنگاویشی دەنا، دەنگی پێی نەدەهات. هەستامە سەر پێ و بە پەلە کەوتمە خۆ تا بزانم ئەو کەسە کێیە. ئەوکەسە باوکە سیلڤێستێر بوو!

پێیمگوت:" به خێر بێیت براکەم!" بینینی برایەك دوای ئەو هەموو مانگانە دڵی ڕاچڵەکاندم. باوەشم پێدا کرد و لە لای خۆمەوە دامنیشاند.

- " براکەم جگە لە نان و ئاو چ شتێکی ترم نییە بتدەمێ بیخۆیت، چ شتێك!"

بەڵام باوکە سیلڤێستێر خەیاڵی لای خواردن نەبوو.

بە نیگەرانییەوە پرسی:" ئەدی برا فرانسیسکۆس چۆنە؟"

- " دەژی و عەزاب دەچێژێ، گەر بیبینیت نایناسیتەوە، براکەم نوێژ و ڕۆژوو کرۆژتوویانە. هەموو بەیانییەك بەرلەوەی ڕۆژ بێتەوە، هەر ڕێك لەو کاتەدا کە ئەو خەو چووەتە چاوی، بازێك دێ و خەبەری دەکاتەوە، دەڵێی خوداش تەیرەکان دەنێرێ بۆ ئەوەی عەزابی بدەن!"

- " برا لیۆن، باوکی فرانسیسکۆس لەوەدایە بمرێ، منی ناردووە تا ئەو هەواڵە بدەمە کوڕەکەی و داوای لێبکەم بەر لە مردنی بێت و بیبینێ، وا پێدەچێ لە هەموو ئەو شتانەی کردوویەتی ژێوان بێ. ڕەنگبێ داوای لێبوردنی لێبکا!"

ئەو ڕۆژە ئازایانەیەم بیر کەوتنەوە کە ئێمە تۆز و خۆڵی دونیامان لە پێوپلمان دەتەکاند و خۆمان بەنێو ئاگری خودادا دەکرد. خودایە، لەو کاتەوە چەند ساڵ تێپەڕیوە، چەند قەڕن تێپەڕیوە!

- " برا لیۆن، کوختەکەی فرانسیسکۆس لە کوێیە؟"

گوتم:" وەرە پێکەوە دەچین، لەوێیە لەنێو گاشەبەردەکاندا، هەستە با بڕۆین، خودا بکا خەریکی نوێژ نەبێ و بتوانێ قسانمان لەگەڵ بکا!"

بە هەورازەکەدا سەرکەوتین و بینیمان لەوێ نییە و کوختەکەی چۆڵە.

گوتم:" هەڵبەتە ئەلعان لە ئەشکەوتەکەیە و خەریکی نزا و نوێژە، وەرە بێدەنگ دەچین بۆ ئەوێ. بێخشپە دەچین تا گوێی لێمان نەبێ و نەشڵەژێ!"

لە دەرەوەی ئەشکەوتەکە ڕاوەستاین. یەکەمجار چ شتێکمان لەناوەوە نەبینی. ناوەوە تاریکبوو، بەڵکو تەنێ دەنگێکمان هاتە گوێ کە نزایدەکرد و هەناسەی هەڵدەکێشا. دەیگوت:" مەسیح ، ئەی ئەڤینی لەخاچدراوم، ئەی ئومێدی

لەخاچدراوم!" ئەوجا بێدەنگدەبوو، پاشان دەنگی پڕتر لە پاڕانەوە و نائومێدانەتر دەهاتە گوێ:" مەسیح، ئەی ئەڤینی لەخاچدراوم، ئەی ئومێدی لە خاچدراوم!"

باوکە سیلڤێستێر ویستی بچێتە ژوورەوە، بەڵام من جبەکەیم گرت و دانەویم، چرپاندم بە گوێیدا:

- " توخودا لێی نزیك مەبەوە، ئەو بە توندی ئەمری کردووە کاتێك خەریکی نزاو نوێژە، نابێ کەس بانگیکا، نابێ کەس دەستی تێوەبدا، دەڵێ لە کاتی نوێژدا دەستم تێوەبدەیت هەپروون بە هەپرون دەبم!"

لە دەرەوە چاوەڕێ بووین. یەکێکمان لای ڕاستی دەلاقەی ئەشکەوتەکەوە و ئەویتریشمان لای چەپ و چاوەڕوان بووین. چاوەڕێ بووین تا بەڵکو لە نوێژەکەی بێتەوە و بێتە دەرێ و ئەوسا لەگەڵیدا بدوێین. خۆر گەییبووە ناو قەدی ئاسمان و ئیدی خۆی بۆ دابەزین ئامادە دەکرد. فرانسیسکۆس بێجووڵە کەوتبووە سەر ئەژنۆ و باسکەکانی ڕایەڵ و نوێژی دەکرد، لێکدا کێکدا ئەو پەیڤانەی دووبارە دەکردنەوە. لەئێوارەدا هەناسە هەڵکێشانێکی قووڵ و نائومێدانەمان ژنەفت و ئیدی

فرانسیسکۆس هەستایە سەرپێ، وەك مەستێك لەتریدەدا و چاوانی سوور دەچوونەوە بەخوێن و فرمێسك و لە ئەشکەوتەکە هاتە دەرەوە. دەستمان بۆ ڕایەڵکرد، بەڵام ئێمەی نەبینی، چاوانی ئاراستەی ناوەوەی کرابوون، چەند هەنگاوێکی هەڵێنا، سەرسمی دەدا، دیار بوو هیچی نەدەبینی. ڕاوەستا وەك ئەوەی هەوڵبدا بیر خۆی بێنێتەوە کە کوختەکەی دەکەوێتە کوێوە، دەستی نایە سەر لاجانگەکانی، وردە وردە هاتەوە سەرخۆ و بەرەو کوختەکەی ملی ڕێگەی گرتەبەر.

بە ئەسپایی لەدوایەوە دەڕۆیشتین تا نەیترسێنین، بەڵام کاتێك لە کوختەکەی نزیکبۆوە، دەنگی خلۆربوونەوەی بەردێکی بیست کە لەژێر پای ئێمەدا ترازا و ئەوسا ئاوڕیدایەوە. یەکەمجار نەیناسینەوە، بەڵام هەرچەندێك زیاتر لێی نزیکدەبووینەوە، ڕوخساری نوورانییتر دەداگەڕا، لێوی دەبزوا و زەردەخەنەیەکی دەهاتێ. ئامێزی کردەوە و باوکە سیلڤێستێر خۆی فڕێدایە باوەشی.

هاواریکرد:" فرانسیسکۆس براکەم، زۆرم بیر دەکردیت، گەلێك خۆشحاڵم دەتبینمەوە!"

فرانسیسکۆس هیچی نەگوت، لەتریدەدا، چووینە ژێر باڵی و بردمانە نێو کوختەکەی و لەسەر ئەو فەرووی مەڕە دامانناکە برا لیکۆ دابوویێ. ئەوسا هەستا و لای بۆ باوکە سیلڤێستێر کردەوە.

بە ترسەوە پرسیی:" برایان چۆنن؟"

باوکە سیلڤێستێر سەری داگرت و وەڵامینەدایەوە.

فرانسیسکۆس دەستی باوکە سیلڤێستێری گرت و هەمدیس بە نیگەرانییەوە گوتی:" برایان چۆنن؟ باوکە سیلڤێستێر ڕوحم پێبکە، ڕاستیم پێبڵێ!"

- " برا فرانسیسکۆس، ئەوان ڕێگەیەکی تریان گرتۆتەبەر، مەڕەکانی تۆیان بەرەو دەشت بردووە تا لە لەوەڕگە بەبژوێنەکاندا بیانلەوەڕێنن!"

- " ئەی هەژاریی پیرۆز چی؟"

- " دەیانەوێ جلکی لەبەرکەن و تێریکەن، دەیانەوێ قەڵەویکەن و پێڵاوی لەپێکەن. ئەوان ئیدی پۆرتیۆنکۆلایان پێ شوێنێکی ساکار و عەوامانەیە و چیدی ناخوازن خۆیان بکەنە خاوەنی، بەڵکو بۆ کۆکردنەوەی ئاڵتون، شاران و گوندان

لەپێوەدەدەن. ئێلیاس بناغەی کلێسایەکی زۆر گەورەی سێ نهۆمیی دارِشتووە و هەر بۆ ئەم مەبەستەش وەستای بەنێوبانگ و هونەرمەندانی بۆ ڕازاندنەوەی بانگهێشتکردوون. وی دەڵێ دەبێ هەژاریی تەواوەتی لەنێو کۆشکێکەوە خۆی بخاتە ڕوو، ئیتر وا ئەوانیش کۆشکەکەی بۆ ڕۆدەنێن!"

- " ئەی ئەڤینی پیرۆز؟"

- " برایان بوون بە دوو تاقمەوە، تاقمێکیان بەرەو لای ڕاست چوون و تاقمەکەی تریشیان بەرەو لای چەپ. برا بەساڵاچووەکان، ئەووەڵێن براکانمان، نایانەوێ گوێ بۆ شوانە تازەکان ڕادێرن، تازەکانیش بە جبەی شڕوپڕ و پێی پەتیی بەساڵاچووەکان پێدەکەنن. کە لەسەر جاددە دەیانبینن، بە برا بانگیان ناکەن، بەڵکو بە پێ پەتیی بانگیان دەکەن!"

- " ئەی سەبارەت بە ساکاریی پیرۆز؟"

- " برا فرانسیسکۆس ئەویش چ ئاسەوارێکی نەماوە، ئەوانە قوتابخانەی نوێیان کردۆتەوە. هەندێك بۆ خوێندن خۆیان گەیاندۆتە بۆلۆگنا و هەندێکی تریش بەرەو پاریس چوون و هێند خوێنەوار و تێگەیشتوویان لێدەرچووە کە دەتوانن

دەرزییەك لە ناو كایانێكدا وەدۆزن. كتێبی ئەستوور ئەستووریان كۆكردۆتەوە، سەر دەكەونە سەر میحراب، نوتقی درێژ درێژ دەدەن، ئارەقە دەردەدەن و هەناسەیان سواردەبێ بۆ ئەوەی پیشانی بدەن مەسیح خودایە و لەخاچدراوە و لە سێیەمین ڕۆژیشدا هەڵدەسێتەوە. ئیتر بابەتەكە وا دەئاڵۆزكێنن كە مێشكی ئینسان دەشێوێ و دڵیشی وەكی بەرد ڕەقهەڵدێ. لەو ڕۆژەوەی ئەو خوێنەوارانە كەوتوونەتە خوتبەدان، مەسیح لە هەستانەوە كەوتووە!"

بەرلەوەی پێداڕاگەین بیگرین، فرانسیسكۆس بە دەمدا كەوت بە ئەرزا و ماوەیەكی درێژ هەر ئاوها بەبێدەنگیی مایەوە. ناوبەناو ورتەیەكی گلەیی ئامێزمان لێدەبیست:" خودایە، خودای من بۆچی؟ بۆچی؟ ئەوە خەتای منە!" وایدەگوت و هەمدیس بێدەنگدەبۆوە و نێوچەوانی بەعەردەكەدا دەكێشا. بە زەحمەت بەرزمانكردەوە. بەملاولادا ڕووانی. گوتی:"برا لیۆن!"

- " من لێرەم برا فرانسیسكۆس لە خزمەتتدام!"

- " کتێبی پیرۆز بکەوە، پەنجە لەسەر دێڕەکان دانێ و بخوێنەوە!"

کتێبی پیرۆزم بە دەستەوە گرت، کردمەوە و پەنجەم لەسەر دێڕەکان دانا و بەرەو لای دەرگاکە چووم، ئاخر ئەوێ ڕووناکتر بوو.

- " بخوێنەوە!"

دانەویمەوە و کەوتمە خوێندنەوە:

- " بنۆڕە، ساتی ئەوە هاتووە، هەر ئەلعان ساتی ئەوە هاتووە کە بڵاوەی لێبکەن، هەر کەسە و بۆ ماڵی خۆی و بەتەنها جێمبێڵن!"

- " فرانسیسکۆس شپرزە فەرمانیدا:" بەردەوامبە! ئەی دوایی؟"

- " هەڵبەت من بە تەنیا نیم، چونکە باوکم لەگەڵە!"

- " ئیتر بەسە!"

دەستی باوکە سیلڤێستێری گرت.

براکەم، خۆ گوێت لە دەنگی مەسیح بوو، ئێوە بڵاوەتان لێکردووە، بەڵام خەفەت مەخۆ، ئازار بۆ ساتێك منیدا بە

عەردا، بەڵام وەك دەبینی ئێمە بە تەنیا نین، بەڵكو خودامان لەگەڵە. ئاخۆ ئیدی چ شتێك هەیە لێی بترسین؟ وی هەمدیس مەڕەكان بە هەورازدا سەر دەخا، وی هەمدیس ڕانە مەڕەكەی بە برسێتیی، تێردەكا!"

بێدەنگییەكی درێژ باڵی كێشا. فرانسیسكۆس لە ئومێد و نائومێدییدا ڕۆچوو بوو. هەستماندەكرد زۆر، زۆر زۆر لە ئێمە دوور كەوتۆتەوە، چووبووە ئەو زەمەنانەوە كە بەڕێوە بوون بێن. لەو بێدەنگییە قووڵەدا ناوبەناو وشەی سەیرمان دەژنەفت كە لەزارییەوە دەهاتنە دەرێ. دەتگوت ئەو وشانە، دوور، لەوپەڕی عەردەوە دێن، ئەو وشانە لە وەڕینی سەگ دەچوون، وەك ئەوەی ئەم بووبێتە سەگی پاسەمەڕو بووەڕێ تا مەڕەكانی كۆوەكا و هەمدیس بۆ پشتیرەكەیان بگەڕێنێتەوە. بۆ ساتێك خەو بردییەوە. بەڵام چاوانی كردنەوە و زەردەخەنەیەكی هاتێ.

- " خەونێكی زۆر سەیرم بینی، براكانم گوێڕادێرن. لە خەونەكەمدا وەك بڵێی برایان لەپۆرتیۆنكولا كۆبوو بێتنەوە و گوێیان بۆ ئێلیاس ڕادێرابێ كە دونیای بەسەردا دابەشدەكردن.

قەشەیەکی جلك شڕ و پێپەتی بەلایاندا ڕەتبوو، ڕاوەستا، تەماشایکردن و سەری ڕاوەشاند. یەکێك لە برایان کە ئەوی بینی تووڕە بوو.

بە قەشەی گوت:"(بۆچی تەماشامان دەکەیت و سەر بادەدەیت؟ بۆچی بە پێی پەتیی و جلکی شڕ و قژی نەتاشراو و پیس و پۆخڵ و خۆنەشتوو بێرەدا دەڕۆیت؟ ئەدی نازانی ڕابەرەکەمان هەژاریی لەفێرقەکەمان وەدەرناوە؟ دەی بڕۆ بۆ دەیرەکەو خۆت بشۆ، بڕۆ تا جبەیەکی تازە و جووتێك پێڵاوت بدەنێ، دەی بڕۆو برایانمان شەرمەزار مەکە!)

- (نامەوێ!)

ئێلیاس هەستایە سەر پێ و گوتی:(ناتەوێ؟ سا ئەمر دەکەم چل قامچیت لێبدرێ!)

- (لێمدەن!)

- (ناوت چییە؟)

- (جارێ یەکەمجار چل قامچییەکەم لێدەن!)

دوای ئەوەی قامچییەکانیان لێدا و خوێن بەجەستەیدا هاتە خوارەوە، ئێلیاس لێی پرسییەوە:(ئێستا دەتەوێ ناوی خۆت بڵێی؟)

قەشەی جلك شڕوپڕ وەڵامیدایەوە:(ناوم فرانسیسکۆسە، فرانسیسکۆسی ئاسیزیایی!)

تەماشای ئێمەی کرد. ئیدی زەردەخەنەکەی سەر لێوی ژاکابوو.

لەبەرخۆیەوە گوتی:" ئەوانە لە خەونیشدا بەر قامچیم دەدەن، لە خەونیشدا وەدەرمدەنێن، سوپاس بۆ خودا."

چاوی لێکنا. هەستمانکرد کە ئیدی ئەو لەشوێنێکی ترە و لە ئێمە دوور کەوتۆتەوە.

باوکە سیلڤێستێر تەماشای منی کرد وەك ئەوەی داوام لێبکا ئازایەتی بدەمە بەر تا بدوێ.

گوتم:" برا فرانسیسکۆس، لەو شوێنە وەرەوە کە هەر ئەلعان دیدەنی دەکەیت و گوێمان بۆ ڕادێرە. باوکە سیلڤێستێر بە پەیامێکی خەمینەوە هاتووە بۆ لات، لێگەڕێ بدوێ!"

فرانسیسکۆس زۆری لە خۆیکرد گوێڕادێرێ.

- " برا لیۆن چیتگوت؟ پەیام؟ پەیامی چی؟"

- " لە باوکە سیلڤێستێر بپرسە، ئەو پەیامەکەی هێناوە."

فرانسیسکۆس دەستی باوکە سیلڤێستێری گرت و گوتی: "سیلڤێستێر براکەم، دڵم بەرگە دەگریّ. ئەدی بۆ ڕوحمم پێناکەیت، بدویّ. چ پەیامێکت پێیە و لە کێوە هێناوتە؟"

- " لە بابتەوە برا فرانسیسکۆس، لە جەنابی بێرناردۆنێوە!"

فرانسیسکۆس دەستی بە نیشانەی خاچ دانا، سەری داگرت و هیچی نەگوت.

باوکە سیلڤێستێر هەمدیس گوتی:" پەیامەکەم لە باوکتەوە هێناوە. ئەو منی بۆ ئێرە ناردووە تا داوات لێبکەم بێیت و بیبینیت. بەر لەوەی ڕۆحی تەسلیمی خودا بکاتەوە، دەیەویّ قسانت لەگەڵ بکا."

فرانسیسکۆس بێجووڵە ڕاوەستا بوو.

- " دایکت بەدیار تەختەنوێنەکەی باوکەتەوە کروشکەی کردووە و نائومێدانە دەگری و دەلاوێتەوە، تەنها چاوەڕێی تۆ

دەکا، برا فرانسیسکۆس وی چاوەڕێت دەکا بچیتەوە تا بتبینیێ و سەبووری بێتەوە. وەرە!"

بێجوولّە دانیشت و هیچی نەگوت.

- " برا فرانسیسکۆس گوێت لێبوو؟ چ وەڵامێك ببەمەوە؟"

فرانسیسکۆس هەستایە سەرپێ، دەستی بەرەو پۆرتیۆنکولا ڕایەڵکرد و نیشانەی خاچی کێشا.

لەبەرخۆوە گوتی:" خوداحافیز باوکە، ببوورە!" وایگوت و ئەوسا لای بۆ باوکە سیلڤێستێر کردەوە.

- " براکەم، گەر پێدا ڕاگەیشتیت و تا چوونەوەت لە ژیاندا مابوو، ئەوا لە زاری منەوە پێیبڵێ: من ناتوانم لە ترۆپکی ئەم گاشە بەردە بێمە خوارەوە. بە هەمان ئەو شێوەیەی کە شێرێك پڕ بە کەروێشکێکدا دەکا و خۆی بەسەردا دەدا و گەمانی لەگەڵ دەکا، ئاوها خوداش شەلوکوتی کردووم و ناتوانم ئازادبم. من لە نێو چەنگاڵی خودادا هەڵدەلەرزم و خۆم ڕادەپسکێنم، ناتوانم دەرباز بم، پێیبڵێ بە ئومێدی هەمدیس یەکتر بینینەوە!"

- " ئەی بە دایکت؟"

- " بە دایکیشم بڵێ بە ئومێدی هەمدیس یەکتر بینینەوە!"

بۆ ساتێك دوو دڵیی باڵی بەسەر باوکە سیلڤێستێردا کێشا. گوتی:" ئەدی بەزەییت پێیاندا نایەتەوە؟ ئاخر ئەوان دایك و بابی تۆن، بەزەییت پێیاندا نایەتەوە؟ داوای ڕوخسەت لەخودا بکە، ئەو میهرەبانترینە و ڕوخسەتت دەداتێ."

- " جارێك داوای ڕوخسەتم لێکردووە."

- " ئەی چی وەڵامدایتەوە؟"

- " وەڵامیدامەوە، من دایك و بابی تۆم!"

باوکە سیلڤێستێر دانەوێوە و دەستی فرانسیسکۆسی ماچکرد. گوتی:" برا فرانسیسکۆس خوداحافیز، هەرچییەك خودا پێتدەڵێ ئەوە بکە!"

فرانسیسکۆس چاوی لێکنا و وەڵامیدایەوە:" براکەم، بەئومێدی هەمدیس یەکتر بینینەوە."

دەیوست بە تەنیا بمێنێتەوە. ئێمە ڕۆیشتین.

بۆ ساتێك لەبەردەم كوختەكەمدا ڕاوەستاین. باوكە سیلڤێستێر تەماشای ئەو دەوروبەرەی كرد - بەرد، گاشەبەردی گەورە، چەند بێشەیەكی چكۆڵە و دوو بازیش بە ئاسمانەوە باڵیان لێكدەدا.

لەبەرخۆوە گوتی:" لە خوارەوە لە دەشتەكە خودا ڕوخسارێكی تری هەیە، لێرە یەهووە لەسەر ترۆپكی ئەم گاشەبەردانەدا دەژی، لەخواریشەوە مەسیح بە دەشتەكەدا پیاسە دەكا. ئەریَ برا لیۆن چۆن دەرەقەت دێیت؟"

وەڵامیمدایەوە:" دەرەقەت نایەم، ئەوە فرانسیسكۆسە كە دەرەقەت دیَ!"

چوومە كوختەكەمەوە تا پارچەیەك نانی بۆ بێنم. گوتم:" ئەم نانە بەرە، لەڕێگە برسیت دەبیَ!"

باوەشمان بە یەكدا كرد. كە ڕۆیشت گوتی:" ئاگات لە فرانسیسكۆس بێت، خودا شەلوكوتی كردووە و ئیتر لەوەدایە قووتی بدا. ئاگات لێیە؟ جگە لە دوو چاوانی بریندار، چ ژیانی تێدا نەماوە. خۆ گەر برا لیۆن ئەو دوو چاوەش بكوژێنەوە، ئەوا ڕووناكییش لە دونیادا دەكوژێتەوە!"

*

مانگ هەڵهاتەوە و ئاوابۆوە. بەهار هات و چوو، هاوین هات و ئەویش تێپەڕیی. ئێمە لەسەرەوە، لەسەر چیاکەوە ئەو گۆڕانکاریانەمان دەبینین کە بەسەر ئەرزدا دەهات. دەمانبینی کە چۆن تۆو لەدەشتەکەدا سەوز دەبوو، پاشان زەرد هەڵدەگەڕا و پێدەگەیشت، مێوەکان بریتی بوون لە قەدی ڕەشهەڵگەڕاو، پاشان گەڵایان دەگرت و پەلکیان دەهاویشت، ترێیان پێدا شۆڕدەبۆوە و پاشان دەڕنران. چیاکەی ئێمەیش هەمیشە هەر وەك خۆی بوو، بێ گوڵ و چۆڵ و هۆڵ. پاییز هات، مانگی سێپتێمبەر نزیکبۆوە، ئەو مانگە جێژنی فرانسیسکۆس بوو. ئەو ئیدی جگە لە لەتێك نان چیدیکەی نەدەخوارد، جگە لەقومێك ئاو چیدیکەی نەدەخواردەوە، بۆ قەدیسی خاچ ڕۆژووی دەگرت. لە سالآنێك لەوەوبەرەوە ئەوە ببووە کەرەستەی پەرستن و عیبادەتی ئەو. وی لەمبارەیەوە بەدەستی خۆی لە قانوونامەکەدا نووسیبووی: خودایە، ئێمە سوژدەت

بۆ دەبەین، بەرزو پیرۆز ڕاتدەگرین، چونکە تۆ بە خاچە پیرۆزەکەت لوتفتکرد و گوناهەکانی دونیات بەخشی!"

ئەلعانیش وا جێژنی مەسیح، کەکەوتبووە چواردەی سێپتێمبەرەوە، نێزیك دەبۆوە. فرانسیسکۆس وەك مۆمێکی داگیرساو خەریکبوو دەتووایەوە، ئیتر نەیدەتوانی بنوێ، شەو و ڕۆژ چاوانی بڕیبوونە ئاسمان، وەك بڵێی چاوەڕێی ئەوە بێ کە ئاماژەی پیرۆز بەنێو بروسکە و باڵدا دابەزێ. هەندێجار دەستی دەگرتم و ئاماژەی بۆ ئاسمان دەکرد و دەیگوت:

- " برا لیۆن تۆیش سەیرکە، تا بەڵکو بیبینیت. کتێبی پیرۆز دەڵێ، کاتێك خودا بۆ داوەریی دێ، خاچیش لە ئاسماندا هەڵدەسێتەوە. برا لیۆن دڵم خەبەریداوە کە خودا بۆ داوەریی کردن دێ!"

لە پێوپل و دەستەکانی خۆی ڕووانی.

- " برا لیۆن ئەمەش خاچە، جەستەی ئینسان خاچە، باسکەکانت بکەوە ئەوسا بە چاوی خۆت دەیبینی کە خوداش بە سەرییەوە لە خاچدراوە!"

دەستی بۆ ئاسمان هەڵبڕی.

لەبەرخۆوە گوتی:" ئەی مەسیح، من داوایەکم لێت هەیە، بەر لە مردنم ئەو داوایەم بۆ بەجێبێنە: هەر چەندێك دەلویٚ لێگەڕیٚ با جەستەم هەمان ئازار و عەزابی پیرۆزی تۆ بچێژیٚ...." وەك ئەوەی وڕێنە بکا، دەیگوت:" هەمدیس ئازار و عەزابی پیرۆزی تۆ ....."

دەست و پێی لە جبەکەیەوە پێچا. لە ژێر لێوەوە گوتی: "دەیەشێن. برا لیۆن ڕەحمەتت لێبیٚ، بە تەنیٚ لەگەڵ ئازارەکەمدا جێمبێڵە!"

بە نیگەرانییەوە جێمهێشت. خودایە، گەر کلّپەکەی دامرکێتەوە و هێشتا ئەمیش نەبووبێتە خۆڵەمێش! هەرچەندێك جێژنی خاچ نێزیکتر دەبۆوە، ڕۆژانە فرانسیسکۆسم دەبینی کە لەشادومانیدا و لە بەرخۆدان و عەزابدا دیارنەدەما. ئەو ئازارەکانی حەشاردەدا، بەڵام من هەستم دەکرد کە دەست و پێوپلی بە ئێشێکەوەن، ئێشێك لە حەوسەڵە بەدەر. بە جەستە لاواز و شەکەتەکەی پەلی دەکوتا تا ئەو عەزابە سەروو ئینسانییە، تا ئەو عەزابەی مەسیح

ئەزموون بکات. ئاخۆ جەستەی ئینسان دەکرا بەرگەی ئەوها عەزابێك بگرێ؟

ترساو و شڵەژاو هەموو ڕۆژێك بێسرتە دەڕۆیشتم و خۆم لەپشت گاشەبەردێکی بەرامبەر کوختەکەی فرانسیسکۆس دەنایەوە و چاودێریم دەکرد. ئەو ئیدی بۆ ئەشکەوتەکە نەدەچوو، بەڵکو بەسەر گاشەبەردەکەی نزیك کوختەکەیدا هەڵدەگژا و دەستەکانی هەڵدەبڕی و بەدرێژایی ڕۆژ وەك بەرد بێدەنگ و بێجووڵە دادەنیشت و نزای دەکرد. دەمەو ئێوارەش وەك بڵێی تیشکێك ڕوخساری لە خۆوە پێچابێ، قژی سەری ئاگری دەگرت.

بە درێژایی شەوی پێش جێژنی خاچ نەمتوانی چاوان لێکنێم، کەوتبوومە سەر ئەژنۆ تا عیبادەتکەم، بەڵام خەیاڵم هەر لای فرانسیسکۆس بوو. هەستم دەکرد وەك بڵێی بروسکەیەکی خەتەرناك لەسەری دابێت، هەوای ئەو دەوروبەرە کڵپەی دەسەند. هەستامەوە و لە کوختەکەم هاتمە دەرێ، بەژوور سەرمەوە ئاسمان ئاگری گرتبوو، ئەستێرەکان بڵێسەیان دەدا و وەك پریشکی ئاگر خۆیان ڕادەپسکاند و بەرەو عەرد

دادەبەزین. شیرەڕێ بەڕەنگێکی سپی وەك شیر دەدرەوشایەوە، شەو تەنك و بلوورین، گاشە بەردەکان پرشنگیاندەدا، باڵندەکانی شەو بە دەنگێکی کپ باڵەکانیان لێکدەدا و لەم درەختەوە دەفڕین بۆ ئەو درەخت و دەیانقریشکاند، بایەکی ئارام و نیوە گەرم هەڵیدەکرد و پەلکی درەختەکانی دەهێنانە لەرە. نەمدەزانی ئەو ئارامییە چێژبەخشە لەکوێوە دێ. ڕادەوەستام و لەدەوروبەری خۆمم دەنۆڕی، ئاسمان پڕ بوو لە شمشێر و عەردیش لەخوارەوە وەك ژنێکی ملکەچ لەوپەڕی میهرەبانی و گوێڕایەڵیی خۆیدا بوو.

ئەو کاتەی کە لە کوختەکەی فرانسیسکۆس نێزیك دەبوومەوە، دڵم کەوتە خورپە، لەبەر ئەوەی لە شەوانێکی ئاوهادا کە ئاسمان تووڕە و عەردیش گوێڕایەڵ و ملکەچ بێ و ئاوها شنەیەکی بەهارییش هەڵیکردبێ، ئەوا لەو شەوانەدا موجیزە ڕوویدەدا. لەودیو گاشەبەردەکەمەوە خۆم حەشاردا و تەماشامکرد. فرانسیسکۆس لەدەرەوەی کوختەکەی کەوتبووە سەر ئەژنۆ و نزایدەکرد، هالەیەك ڕووناکیی بە لەرەلەر هات و دەوری فرانسیسکۆسیدا و دەست و ڕوخساری ڕووناککردنەوە.

به ئاشکرا دەست و پێیم دەبینی کە دەدرەوشانەوە، نا، نەدەدرەوشانەوە، بەڵکو کڵپەیان سەندبوو.

ماوەیەکی درێژ لەوێدا دانیشتم و لە فرانسیسکۆسم دەنۆڕی. (با) خستبووی، لەرە لە چ گەلایەکەوە نەدەهات، ڕووە و خۆرهەلات ئاسمان بە ڕەنگێکی سپیی ڕووناکبۆوە، ئەستێرە گەورەکان دادەگیرسان و دەکوژانەوە و لە ئاسماندا کەوتبوونە سەما، یەکەمین بێچووە پەڕەسێلکە لەنێو پەلکی درەختێکەوە چریکاندی. شەو ئەستێرە و تاریکییەکانی کۆکردنەوە و خۆی ئامادەی ڕۆیشتن کرد. لەناکاوێکڕا تیشکێکی بەهێز، تیشکێکی شین وسەوز لە ئاسمانەوە وەدیارکەوت و کشا، ڕوانینم هەڵبڕی، (سێراف)* ێك وەك ئاگرێکی شەش باڵ دابەزییە خوارەوە و مەسیحی بە لەخاچدراوی لەباڵەکانییەوە پێچا. دووباڵ سەری و دووباڵێتر جەستەی و دووباڵەکەیتریش هەر دوو باسکی. ئالڤێرنا بە کڵپە گەمارۆ درا، تیشکەکە نزم بۆوە و دەشتەکەی ڕووناککردەوە.

---

* سێراف یان سارۆفیم ئەو مەلایکەتەیە کە لەخزمەت خودادا کار دەکا.

لەخاچدراو بە وژەی باڵ لێکدانەوە، خۆیدا بەسەر فرانسیسکۆسدا و وەك هەورە بروسکەیەك ڕایوەشاند. وەك بڵێی کەسێك بزمار بە ئازای جەستەیدا داکوتێ، قیژەیەکی بەسۆ لە فرانسیسکۆسەوە هەستا، ئەوجا وەك ئەوەی لە فەزادا لە خاچ بدرێ هەرتك باسکی کردنەوە. چەند وشەیەکی نەغمە ئامێزم ژنەفت، بەڵام وەك ئەوەی ئەو بوونەوەرە شەش باڵە تەیر بێت نەمتوانی یەکەمین وشەکانی لەیەکتر جیاوەکەم، بەڵام بەئاشکرا لە هاوارەکەی فرانسیسکۆس حاڵیبووم کە گوتی:" زیاتر! زیاتر! من زیاترم گەرەکە!" دەنگی خوداش بە ژوور سەرییەوە وەڵامیدەدایەوە:" هەوڵ مەدە لەوەندە زیاتر بێیتە پێشێ، سنووری هەڵگژان بۆ ئینسان لە کاتی لەخاچداندا تا ئێرەیە!" هەمدیس دەنگی فرانسیسکۆس نائومێدانە هاتەوە گوێ:" دەخوازم زیاتر بێمە پێشێ، دەخوازم تا سنووری هەستانەوە بێمە پێشێ!" دەنگی مەسیح لەنێو باڵەکانی سیرافەکەدا دەنگیدەدایەوە و دەیگوت:" فرانسیسکۆسی ئازیزم، چاوانت بکەوە و بنۆڕە، لەخاچدان و هەستانەوە یەك شتن!" فرانسیسکۆس هاواریدەکرد:" چما ئەی بەهەشت؟"

دەنگەکە هەمدیس دەیگوت:" لەخاچدان و هەستانەوە و بەهەشت یەك شتن!" کاتێك مەسیح ئەو قسانەی دەکرد، هەورە گرمەیەك ئاسمانی هەژاند، پێدەچوو کەسێك ئەمر بەو بوونەوەرە نەبینراوە بکا بەرەو باوەشی خودا بگەڕێتەوە. ئەوسا ئاگرە شەش باڵەکە دەسوبرد وەك بروسکەیەکی سوور و سەوز هەڵکشا و بۆ ئاسمان گەڕایەوە.

هەنووکە فرانسیسکۆس بە دەمدا کەوتبوو بە ئەرزەکەدا و هەڵدەلەرزی. من لە پشت گاشەبەردەکە هاتمە دەرێ و بەرزم کردەوە، خوێن لە دەست و پێیەوە دەچۆڕا. جبەکەیم قەد کرد، برینێکی گەورە لە لاکەلەکەیدا دەمی کردبۆوە، دەتگوت ڕمێك پێکاوێتی.

لەبەرخۆوە گوتم:" باوکە فرانسیسکۆس، باوکە فرانسیسکۆس...." بۆ ئەوەی هۆشی بەبەردا بێتەوە، ئاوم پێیدا کرد. ئیدی نەمدەتوانی بە برا بانگی بکەم، ئاخر ئەو بە بەرزایی باڵای زەلامێك سەروو براکان، سەروو ئینسان کەوتبوو.

ئەو ئیدی بوورابۆوە و هیچی نەدەژنەفت و هۆشی بە خۆی نەبوو. تەنها ڕوخساری بوو کە لە ترسدا ڕادەچڵەکی.

برینەکەیم بۆ شت. بەڵام دەسوبرد برینەکە دەمیکردەوە و هەمدیس خوێن لێیەوە فیچقەی کردەوە. کوڵی گریانم بەربوو. پێموابوو ئەم نەزیفەی ڕاناوەستێ و خوێن لەجەستەیدا نامێنێ و ئیتر دەمرێ. خودا چەند قورس کەوتبوو بەسەریدا! چەند بە هاژەیە بەخشندەیی خودا! ئیتر ئەو دەمرێ .....

چاوانی کردنەوە و ناسیمییەوە.

بێئاگایانە گوتی:" برا لیۆن، چ شتێکت بینی؟"

- " بەڵێ باوکە، بینیم!"

-" ئەی هیچت بیست؟"

- " بەڵێ بیستم!"

- " برا لیۆن، سوێند بخۆ کە ئەو نهێنییە دەپارێزیت!"

- " سوێند دەخۆم. باوکە فرانسیسکۆس هەست بە چی دەکەیت؟"

- " بە ترس!"

- " ئەی هەست بە شادومانی ناکەیت؟"

- " ترس!"

دەستی نایە سەر شانم. گوتی:" خۆت کۆکەرەوە، هەر ئەلعان دەڕۆین. گەشتەکەمان تەواو بوو. بۆ پۆرتیۆنکۆلا دەگەڕێینەوە، دەگەڕێینەوە بۆ ئەو شوێنەی کە لێی لەدایکبووم، دەخوازم هەر لەوێش بمرم!"

- " باوکە فرانسیسکۆس، لەبارەی مردنەوە مەدوێ!"

- " برا لیۆن، ئاخۆ دەبێ ئینسان لەبارەی چیترەوە بئاخڤێ؟ لەبارەی ژیانەوە؟ بێدەنگ ... مەگری؟ براکەم ئێمە بۆ چاوتروکانێك جیادەبینەوە و ئیدی تا ئەبەد یەکدەگرینەوە، ڕەحمەتی خودا لە برا مردن بێ!"

یارمەتیمدا تا دانیشێ. جبەکەم دڕاند و پارچە پارچەمکرد تا برینەکانی بۆ بەستم، بە سەر دەست و پێیدا کەوتم و بە گریانەوە لە کوختەکە چوومە دەرێ. ئیدی خۆر کەوتبوو.

لەبەر دەرگای کوختەکەمدا دانیشتم و کوڵی گریانم بەربوو. لەبەرخۆوە گوتم، سەفەرەکەمان تەواو، سەفەرەکەمان تەواو. ئاخر فرانسیسکۆس گەیبووە ترۆپکی هەڵدێر، گەییبووە لەخاچدان و ئیدی ئینسان لە توانایدا نەبوو ئەولاوەتر بچێ ...

ئەو ئیدی چ ئاتاجی بەجەستەی نەبوو. ئەو ئیدی لە گوێدرێژەکەی دابەزیبوو، ئەو گەییبووە جێ، گەییبووە جێ....
ئەی من چمکردبا؟ کوێوە ڕۆیشتبام؟

کاپتن لیکۆ بە بەشە ڕزقی ڕۆژانەوە هات. کە منی بەو شێوەیە بینی سەری سوڕما. گوتی:" ئەوە بۆچی دەگریت؟"

- " فرانسیسکۆس دەچێتەوە بۆ زێدی خۆی. براکەم دەترسم بۆ مردن بچێتەوە بۆ ئەوێ!"

خەمێك ڕوخساری برا لیکۆی داگرت.

- " ئەوە ئاماژەیەکی خەراپە! جۆرە مەڕێك هەن هەر کە سووسەی ئەوە دەکەن سەردەبڕدرێن، ئیدی دەسوبرد گوریسەکانیان لەت و پەت دەکەن و بەسەر دیواری پشتیرەکەیاندا باز دەدەن و بەپەلە دەگەڕێنەوە بۆ ئەو شوێنەی لێی لەدایکبوون. هێی برا فرانسیسکۆسی بەسەزمان!"

وەڵامیمدایەوە:" براکەم، برا فرانسیسکۆس خۆی لە مردن ناترسێ، لەبەر ئەوە تۆ خەفەت بۆ ئەوە مەخۆ. ئەو دەڵێ: مردن کۆتایی نییە، بەڵکو سەرەتایە. ژیانی ڕاستەقینە لەدوای مردنەوە دەسپێدەکا!"

- " دەشێ بۆ ئەو سەرەتا بێ، بەڵام بۆ ئێمە کۆتاییە. من خووم بەوەوە گرتبوو کە ڕۆژانە بۆ کوختەکانتان هەڵگژێم و تۆزێك نانتان بۆ بێنم و بەوەش شادومان بووم، هەروەك ئەوەی کارێکی فیداکارانە ئەنجام بدەم. بەڵام ئیتر لەمەولا ...."

فرمێسکی چاوانی سڕی. گوتی:" باشە ..." وایگوت و گریانەکەی قووتدایەوە:" ئەلعان دەڕۆم گوێدرێژێکی گچکەی بۆ دێنم و بەتانییەکیش تا کورتانەکە گیانی نەڕوشێنێ. تۆ کۆیکەرەوە، هەر ئێستا دەگەڕێمەوە."

کەوتە ڕێ و بۆ ماوەیەکی درێژ دەنگی خلۆربوونەوەی ئەو بەردانە دەبیسترا کە لەژێر پێیدا دەترازان.

*

دوای تاوێك گوێدرێژە گچکەکە لەبەردەم کوختەکەی فرانسیسکۆسدا ئامادەکرا. بەتانییەکی سووری ئەستوور بەسەر کورتانەکەیدا درابوو. گەلێك بە پارێزەوە فرانسیسکۆسمان بەرزکردەوە و خستمانە سەر پشتی

گوێدرێژەکە. فرانسیسکۆس ئازاری هەبوو، خوێن لەو پارچە پەڕۆیانەوە دەچۆڕا کە برینەکانیم پێ بەستبوو.

فرانسیسکۆس دەستە خوێناوییەکەی نایە سەر سەرە باریکەکەی. گوتی:" برا ئارنی، خودا بەخششی خۆی بە تۆ و بەم گوێدرێژە گچکەیە و بەم بەتانییە سوورە عەتا بفەرموێ، خودا لوتف بکا و ڕۆژێك هەمووتان پێکەوە بچنە بەهەشت!"

بەکاوەخۆ سەفەرەکەمان بەرەوخوار دەسپێکرد. لەناوقەدی نشێوەکەدا فرانسیسکۆس ئاماژەیەکی بۆ کاپتن لیکۆ کرد کە ڕاوەستێ. ئەوسا ئاوڕیدایەوە، دەستی هەڵبڕیی و ماڵئاوایی لە ئالڤێرنا کرد.

- " ئەی چیای ئازیز، ئەی ئەو چیایەی خودا پێیناویتە سەر. سوپاس بۆ ئەو میهرەبانییانەی لەگەڵ منتا کرد، سوپاس بۆ ئەو زامانەی پێتبەخشیم، سوپاس بۆ هەموو ترس و شەونخونییەکان، سوپاس بۆ ئەو هەموو خوێنە! دەڵێن کاتێك مەسیح لە خاچدراوە، تۆ لەنێو هەموو چیاکاندا تاقە چیایەك بوویت کە لەریویتەوە و ناوەوەت خستۆتە سەر پشت، ئەوجا کیژە کەوەکانت کەوتوونەتە شیوەن و ڕۆڕۆیەك نەبێتەوە، بەدەم

پەڕ ڕنینەوە ڕوانینیان بڕیوەتە ئۆرشەلیم. دڵی منیش وەك کەوێك کەوتبووە شین و ڕۆڕۆ، ئاخر مەسیح بەژوور گاشەبەردەکانی تۆوە لەفەزادا لەخاچدرا. ئەو پەیامێکی نهێنیی داوەپێم و هەر ئەلعانیش بەڕێی کردووم، من ئیدی کەوتوومەتە ڕێ. ئالڤێرنا خوداحافیز، ئیدی ئێمە تا ئەبەد یەکتر نابینینەوە!"

بێدەنگ کەوتینەوە داگەڕان بەچیاکەدا. چاوانی کاپتن لیکۆ هێشتا فرمێسکیان پێدا دەهاتە خوارەوە و سەر سمیشی دەدا.

بەهۆی ئەوەوە کاتێك شەبەقیدابوو، خەڵکی ئەو گوندانەی دەوروبەر تیشکێکیان لە ئاسماندا بینیبوو، ئیدی هەموویان لەخەو ڕاپەڕیبوون. زەنگەکان کەوتبوونە زرینگە، هەموان بینیبوویان وا ئالڤێرنا دەسووتێ و ئیدی هاواریانکردبوو:"فرانسیسکۆس بووەتە قەدیس! فرانسیسکۆس بووەتە قەدیس!" ئەوسا کەوتبوونە ڕێ و نەخۆشەکانیان لەگەڵ خۆ هێنابوون تا بەڵکو تازە قەدیس دەستیان پێدابێنێ و شەفایان بدا.

کاتێك گوندنشینەکان ئێمەیان بینین، هەمووان شالاّویان بۆ هێنایین تا دەست لە دەست و پێ و ئەژنۆی فرانسیسکۆسەوە بدەن، بەلاّم ئەو جوان خۆی لە جبەکەیەوە پێچاو و دەست و پێی شاردبۆوە تا خەڵکەکە زامەکانی نەبینن.

نەخۆشەکان هاواریاندەکرد:" باوکی پیرۆز، دەستمان تێوەبدە، تەماشامانکە، دەست ڕایەڵکە و شەفامان بدە!"

بۆ ساتێك فرانسیسکۆس خۆی لەبیرکرد. دەستی هەڵبڕی تا خەڵکەکە بەرەکەت بدا. کاتێك خەڵکەکە برینەکانی فرانسیسکۆسیان بینی، کەوتنە قیژە و نەڕاندن. ژنەکان شالاّویان دەهێنایە پێشێ، ڕووپۆشەکانیان ڕادەگرت تا خوێنەکەیان لەسەر بتکێ، پیاوەکان دەستیان ڕایەڵدەکرد و دەموچاویان لە خوێنەکەی هەڵدەسوو.

ڕوخسارەکان دڕندەییان لێدەباری، ڕۆحەکان دڕندەییان لێدەباری، ئەوانە بە عەزرەتەوە بوون قەدیس کوت کوتکەن و هەر یەکەیان کوتێکی بفڕێنێ و بیخاتە دەمی، بیکاتە هیی خۆی، لە ناوەوەی خۆی بترنجێنێ، تا لەگەڵ قەدیسدا یەکانگیربێ و دواجار ئەمیش خۆی ببێتە قەدیس. چاوانیان

تاریك داهاتبوو، بەرپێی خۆیان نەدەبینی، لچ و لێویان لەکەفدا دەبریسکایەوە. من هەستم بە خەتەرێك کرد و چوومە پێشێ.

هاوارمکرد:" ئەی خەڵکانی مەسیحیی، تو خودا ڕێگەمان بدەن بڕۆین. ئاخر قەدیس پەلەیەتی هەرچی زووە بۆ شارەکەی خۆی بگەڕێتەوە. ڕەحمەتی قەدیستان لێبێ ڕێگەمان بۆ بکەنەوە!"

دەنگە دڕندەکان لە هەموو لایەکەوە بەرزبوونەوە:" بۆی نییە بڕوات! ئێمە ڕێگەی نادەین بڕوات!"

- " دەبێ ئێسکەکانی لێرەدا بنێژرێ تا گوندەکەمان ببێتە جێنزرگەیەکی پیرۆز!"

- " کلێسایەکی بۆ ڕۆ دەنێین، ئەوسا هەموو دونیا بۆ عیبادەت و سەردانی، ڕوو دەکەنە ئێرە."

- " قایم بیگرن نەبا هەڵبێ، ئەو هی ئێمەیە، هی ئێمەیە، هی ئێمەیە!"

لام بۆ کاپتن لیکۆ کردەوە، گوتم:" براکەم، من دەترسم. نیازیان خەراپە و دەیانەوێ برا فرانسیسکۆسمان لێبسەنن، یارمەتیمبە!"

فرانسیسکۆس دەستە خوێناوییەکانی لەبەر پشتوێنەکەیدا شاردبۆوە، سەری ڕۆبردبووە ناوەوە و چاوەڕێ بوو. ئارەقە تنۆك تنۆك بە نێوچەوانیدا دەتکایەخوار. هەمدیس چاوانی وەك دوو برینیان لێهاتبۆوە کە خوێنیان پێدا دەهاتە خوار.

هاوارم دەکرد:" ڕوحمی پێبکەن، ئەدی نابینن خوێنی لێدەچۆڕێ؟"

خەڵکەکە چەندێك خوێنی زیاتریان بینیبا، شێتگیرتر دەبوون.

خەڵکەکە هاواریان دەکرد:" ئەو هی ئێمەیە، ئێمە، ئێمە! ئێمە لەم گوندەدا هەرگیز قەدیسێکمان بەخۆوە نەبینیوە، وا ئەلعانیش خودا دانەیەکی بۆ ڕەوانە کردووین، لەکیسی خۆمانی نادەین و ناهێڵین لەدەستمان دەرچێ!"

- " گوریسێك بێنن و بیبەستنەوە!"

کاپتن لیکۆ نەیتوانی لەوەندە زیاتر ددان بە خۆیدا بگرێ. تێلایەکی لە پیرەمێردێك سەند، ئەوسا جڵەوی گوێدرێژەکەی گرت و پێشی کەوت.

نەڕاندی:" ڕێگەکە بکەنەوە! ڕێگەکە بکەنەوە! کەللەتان وردوخاشدەکەم ها! لە یادتان بێ من کێم، من کاپتن لیکۆم! دەی ڕێگەکە بکەنەوە!"

پیاوەکان سڵیان کردەوە و پاشەکشێیان کرد. بەڵام ژنگەل لە تووڕەییدا کەفیان دەچڕاند و خۆیان بەسەر فرانسیسکۆسدا دەدا. پڕیان دەکرد بە جبەکەیدا و هەلاهەلایان دەکرد، جەستە شینهەڵگەڕاوەکەی فرانسیسکۆس وەدیارکەوت.

فرانسیسکۆس لەبەرخۆوە دەیگوت:" منداڵەکانم، منداڵەکانم....." وایدەگوت و دەیدایە قوڵپی گریان.

گوێدرێژە گچکەکە لەرزە لەرز قاچی بۆ پێشەوە دەبرد و دەیویست بکەوێتە سەر پاشوو، بەڵام کاپتن لیکۆ مشتێکی پێدا دەکێشا و هەمدیس هەڵدەسایەوە. خەڵکەکە شالاویان دەهێنایە پێشێ، بەڵام کاپتن لیکۆ تێلاکەی بادەدا و خەڵکەکە گوێیان لە هاواری زەلامێك بوو سەری شکا.

کاپتن لیکۆ تێلاکەی لە هەوادا بادەدا و دەیقیژاند:" بگەڕێنەوە دواوە، ئەی بێحورمەتیی کەران بە قەدیس، بگەڕێنەوە دواوە!"

هەر کە نەخۆشەکان پیاوی قەدیسیان بینی دوور دەکەویێتەوە، کەوتنە هاوار هاوار و گریان.

- " بۆچی بەجێمان دێڵیت ئەی قەدیسی خودا! چما چ ڕوحمێکمان پێناکەیت؟ ئەی تۆ هاوار ناکەیت: ئەڤین! ئەڤین! ئەڤین! بەلاّم ئەی کوانێ ئەڤین؟ دە دەستمان تێوەدە و شەفامان بدە!"

فرانسیسکۆس ئاوڕی دەدایەوە و تەماشای دەکردن، تەماشای دەکردن و لە چاوانییەوە فرمێسك و خوێن دەڕژانە خوار.

لەبەرخۆوە دەیگوت:" خودا ... خودا ...." وایدەگوت و ئیدی نەیدەتوانی چ وشەیەکی تر بهێنێتە سەر زوبان.

بە بەخشندەیی خودا لەوێ دەرچووین و ڕزگارمان بوو. ئیدی گەیشتینە دەشتەکە و هەناسەیەکی ئیسراحەتمان هەڵمژت.

کاپتن لیکۆ بە پێکەنینەوە گوتی:" برا فرانسیسکۆس، ئەوانە دەیانویست بە زیندوویی هەڵتلووشن، بەڵام ئەم تێڵا پیرۆزە ئیشی خۆیکرد. بە ڕوخسەتی جەنابت دەمەوێ ئەم تێڵایەش لەگەڵ خۆمدا بۆ بەهەشت بێنم!"

لە گوندێکی چەپەك لاماندا و هەناسەیەکمان تێگەڕایەوە. من دەبوو زامەکانی فرانسیسکۆس بشۆم و پارچە پەڕۆیەکی پاقژ پەیداکەم و زامەکانی پێبەستم. لە ناوەڕاستی گوند لای کانی و ئاوێك لاماندا و لەوێ برینەکانیم شت. کاپتن لیکۆش سواڵی پارچە پەڕۆیەکی ئاوریشمینی کرد و گەڕایەوە لامان. پەڕۆکەم پارچە پارچە بڕی و برینەکانی دەست و پێ و لاکەلەکەی ڕاستیم پێبەست.

- " باوکە فرانسیسکۆس ئازارت هەیە؟"

بە سەرسوڕماویی ئاوڕی بۆ دامەوە.

گوتی:" کێ ئازاری هەیە؟ ئازار چییە؟ برا لیۆن تێناگەم مەبەستت لە چییە!"

لە ڕاستیدا بۆ یەکەمجار هەستم بەوە کرد کە گۆڕانێکی تەواو لەڕوخساریدا ڕوویداوە. ڕوخساری بە ئارامیی و

بەختەوەریی ڕووناکببۆوە. تاجێك لە ڕووناکیی بەسەر سەرییەوە و دەست و پێیشی پرشنگیاندەدا.

لای کانی و ئاوەکەوە دانیشتم و لە فرانسیسکۆسم ڕووانی، بینیم بەبێئەوەی ئاوڕ بداتەوە و تەماشام بکا، دیارنامێنێ. هەنووکە دڵی بەتەنێ خودای تێدابوو. ئیتر تەواو. سەفەرەکە بۆ منیش گەییە کۆتایی، من لەنیوەی ڕێگەدا قەتیسمام، هەرگیز ناتوانم بیگەمێ، هەرگیز جارێکیتر یەکناگرینەوە و هەرگیز جارێکیتر پێکەوە سەفەر ناکەین.

هەناسەیەکم هەڵکێشا. فرانسیسکۆس ئاوڕی بۆ دامەوە و قەدەرێك لێمڕاما. زەردەخەنەیەکی گچکە لەسەر لێوی نیشت.

دواجار گوتی:" برا لیۆن، دەتوانیت قەڵەمێك و کاغەزێکم بۆ پەیداکەیت؟"

بە پەلە چووم بۆ لای قەشەی گوند و بە قەڵەم و کاغەزەوە گەڕامەوە.

- " باوکە فرانسیسکۆس ئەوەتا!"

- " بنووسە!"

بەسەر کاغەزەکەدا نووشتامەوە، قەڵەمەکەم بە دەستەوە گرت و چاوەڕێ بووم.

- " برا لیۆن ئامادەیت؟"
- " بەڵێ، ئامادەم!"
- " بنووسە :

خودایە تۆ پیرۆزیت، تۆ باڵاترینیت، تۆ تاقە کەسێکیت موجیزە دەنوێنیت.

تۆ بەهێزیت، تۆ مەزنیت، تۆ باڵاترینیت!

تۆ میهرەبانیت، تۆ هەموو میهرەبانییت، تۆ باڵاترین میهرەبانییت.

تۆ ئەڤینیت، تۆ ئەقڵیت، تۆ خۆنەویستیی و تۆ حەوسەڵەیت.

تۆ جووانییت، تۆ دڵنیاییت، تۆ ئاشتییت، تۆ شادومانییت.

تۆ ئومێدی ئێمەیت، تۆ دادیت، تۆ هەموو سەروەتی ئێمەیت.

تۆ پارێزەری ئێمەیت، تۆ بەرگریلێکەری ئێمەیت، تۆ قەڵغانی ئێمەیت.

تۆ لە ڕۆحی ئێمەدا، مەزنترین تامی شیرینیت!"

هەر چەندێك زیاتر وشەکانی پێدەنووسیمەوە، زیاتر دەهەژا. دەست و پێی هەڵدەلەرزین، بۆ ساتێك وەك ئەوە وابوو بیەوێ و هەستێ و بکەوێتە سەما، بەڵام نەیتوانی بەسەر پێوە خۆی ڕاگرێ و بە ئەرزەکەدا کەوت.

- " خودایە ئەوە چ شادومانییەك بوو، ئەوە چ بەختەوەرییەك بوو! ئاسمان دابەزیبووە سەر ئەرز. ئەوانە ئینسان نەبوون کە دەوریاندابووم، بەڵکو ئەستێرەکان بوون. ئەرێ هەموو شتێکت نووسیی؟ هەموو شتێك؟"

- " بەڵێ باوکە فرانسیسکۆس، هەموو شتێکم نووسی!"

وامگوت و هەستمکرد مارێك بە دڵییەوە داوم. ئاخر من هەستم بەو بەختەوەرییە نەدەکرد کە وی باسی دەکرد، من ڕۆحم ژەهراویی ببوو، لە دەوروبەری خۆمم ڕووانی، چ کەسێکم نەبینی. فرانسیسکۆس لێم دوورکەوتبۆوە و جێیهێشتبووم، تا ئەبەد جێیهێشتبووم.

- " برا لیۆن بەردەوامبە لەنووسین، لە خوارەوە بەپیتی گەورە بنووسە:(برا لیۆن، خودا ئاوڕت لێبداتەوە، ڕوخسارت پاقژو ڕووناك بكاتەوە! برا لیۆن خودا دەستی بنێتە سەر دڵت و سەبووریيت بداتەوە!) ئەمەشت نووسیی؟"

بە چاوانێكی پڕ لە فرمێسكەوە وەڵامیمدایەوە:" بەڵێ باوكە فرانسیسكۆس، ئەوەشم نووسی!"

- " كاغەز و قەڵەمەكەم بدەرێ، منیش دەمەوێ بنووسم."

قەڵەمەكەی هەڵگرت، بەڵام نەیتوانی بە دەستییەوە بگرێ. بە هەوڵێكی زۆر توانی كەللەسەرێك لە قەراغی كاغەزەكەدا و لە سەرەوویەوە خاچێك و لە سەرووتریشەوە وێنەی ئەستێرەیەك بكێشێ.

- " برا لیۆن، هانێ ئەم كاغەزە هەڵگرە و بیپارێزە. هەر كاتێك خەم و پەرۆشیی زۆریان بۆ هێنایت، ئەوا لەبەر پشتوێنەكەتی دەربێنە و بیخوێنەرەوە، ئەو كات منت بیر دەكەوێتەوە. وەیادی خۆتم بێنەرەوە و بزانە كە چەندێكم خۆشویستوویت!"

❇

دوازده

تا زیاتر ئەو ڕۆژانە وەیادبێنمەوە کە بۆ زێدی باوان دەگەڕاینەوە، زیاتر لە ڕاستیی قسەکەی ئیگیدیۆ دڵنیادەبم کە دەیگوت بۆنێك لە قەدیسانەوە دێ بەنێو چیاو دارستانەکاندا هەڵدەکا و دزە دەکاتە ماڵەکانەوە. ئیدی خەڵکی زەندەقیان دەچێ، ترس و دڵەڕاوکێ باڵیان بە سەردا دەکێشێ، دەکەونە بیرکردنەوە لە هەموو گوناهەکانیان، دەکەونە تێفکرین لە هەموو کردەوە ناچیزە و پڕ لە شەرمەزارییەکانیان. هەموو ئەو سوکایەتیی پێکردنانەی ڕۆحیان وەبیردەکەوێتەوە کە پێیانوابووە بیر چوونەتەوە و زەمەن چ ئاسەوارێکی لێنەهێشتوونەتەوە. دۆزەخ بۆ هەڵلوشینیان دەم دادەپچڕێ، خەڵکەکە شپرزە دەبن، بۆنی هەوا دەکەن و ڕوویان بەو لایەدا وەردەگێڕن کە بۆنەکە لێوەی هەڵیکردووە و ئیدی بەلەرزە لەرز بەرەو پیری دەچن.

ئەو برایانەی بۆ فرانسیسکۆس بەوەفابوون و لە پۆرتیۆنکولا مابوونەوە، بە پەلە کەوتنەخۆ و فرانسیسکۆسیان لەسەر ئەرزەکە، لە کوختەکەیدا ڕاکشاند. ئیدی چ خوێنێك لەجەستەیدا نەمابوو. برایان دەوریان دەدا، ماچیان دەکرد و لێکدا لێکدا لێیاندەپرسیی ئاخۆ چۆن ئەو برینانە کەوتوونەتە جەستەی. لێیاندەپرسی لەخاچدراو لەنێو باڵەکاندا چۆناوچۆنیی درەوشاوەتەوە و ئەو وشانە چیی بوون کە بە ئەمانەت بەمی سپاردوون. بەڵام فرانسیسکۆس دەست و پێی شاردبۆوە، شادومانییەکی ڕووت، گا دەیهێنایە پێکەنین و گا دەیخستە گریان. ئەو ئیدی بەسەر ئازارەکەیدا زاڵ ببوو، هەستیدەکرد ئەوە خۆی نییە ئازار دەچێژێ، بەڵکو کەسێکیترە. ئەو ئیدی لەدونیا چوو بووە دەرێ و هەنووکەش بە میهرەبانییەوە لە هەمووماني دەنۆڕی.

بەردەوامیش خەڵك پەیتا پەیتا لە گوند و شارە دوورەکانەوە هوروژمیان بۆ زیارەتکردنی دەهێنا. ئەوانە زیارەتکارانێك بوون کەبۆنی ئەو زاتە قەدیسە هەڵیدەگرتن و دەهاتن، هەندێکیان دووچاری نەخۆشیی ڕۆحیی و

هەندێکیتریشیان موبتەلای نەخۆشیی جەستەیی ببوون. دەهاتن و دەستیان لەفرانسیسکۆسەوە دەدا و پێوپلیان ماچدەکرد. ئەمیش تەنێ چەند وشەیەکی پێدەگوتن، چەند وشەیەکی ساکار کە ئەوان لەبیریان کردبوون: ئەڤین، یەك دڵیی، خۆنەویستیی، ئومێد، هەژاریی. هەنووکە ئەو وشانە لەسەر زاری بۆ یەکەمینجار مانایەکی قووڵی پڕ لەدڵنیاییەکی نهێنیئامێزیان لەخۆدەگرت. خەڵکەکە بەو وشانە سەبوورییان دەهاتەوە، سەریان سوڕمابوو لەوەی کە ڕزگاریی هێند هاسان و هێند لێیانەوە نزیکبووە. زۆر لەو خەڵکانە دوای زیارەتکردنی فرانسیسکۆس، هێند دەگۆڕان، هێند دەکرانەوە و هێند نەرمونیان دەبوون کە کەسوکارەکانیان نەیاندەناسینەوە. ئەوسا ئەو خەڵکانەی تریش دەکەوتنەخۆ و ڕێی زیارەتکردنی قەدیسیان دەگرتەبەر و بە عەزرەتەوە بوون لێویان بە دڵۆپێك لەو ئاوە نەمرە تەڕکەن کە بە خوڕ لە لێوی فرانسیسکۆسەوە دەڕژا.

ڕۆژێکیان فرانسیسکۆس شەکەت و ماندوو چاوی لێکنا، منیش بە چیچکانەوە لەپاڵیدا دانیشتم. گەرمایەك بوو

سووتێنەر، بە باوەشێنێکی لە گەڵای چنار چنراو خۆمانم باوەشێن دەکرد. خانمێکی بەساڵاچووی جلکی نەجیبزادان پۆش هات، زۆر بە دیقەت خۆی لەشاڵێکی ڕەشەوە پێچابوو، بە ئەسپایی نێزیکبۆوە تا فرانسیسکۆس خەبەر نەکاتەوە، ئەوجا لەسەر ئەژنۆ لەپاڵێدا دانیشت. دانەویەوە و بێدەنگ دەست و پای فرانسیسکۆسی ماچکرد و بەسەرپەنجەکانی قژە ئارەقاوییەکەی نەوازشکرد. نەوازشکردنەکەی هێند میهرەبانانە بوو کە ناچار بووم سەرهەڵبڕم تا بزانم ئەم خاتوونە نەجیبزادە ڕەشپۆشە کێیە. هەر لەفرانسیسکۆسی دەنۆڕی و چاوی لەسەر نەدەتروکاند. لە ساتێکدا لێوی جوڵاند و گوتی: " کوڕەکەم....." وایگوت و کوڵی گریانی بەربوو.

ڕاچڵەکیم و تێگەیشتم. لەبەرخۆوە گوتم:" خاتوو پیکا، خاتوو پیکای نەجیبزادە...."

تۆزێك شاڵەکەی لابرد و ڕوخساری وەدیارکەوت. پیر ببوو، ڕوخساری ڕەنگپەڕیو و پڕ لە چرچ و لۆچ بوو. سەری ڕاوەشاند.

- " ئاخ، برا لیۆن من کوڕەکەمم پێسپاردیت، تۆیش ئەمەت داومەتەوە!"

- " خاتوو پیکا من نا، بەڵکو خودا!"

سەری دانەواند و لەبەرخۆوە گوتی:" بەڵێ ... خودا."

وایگوت و هەمدیس چاوە فرمێسکاوییەکانی بڕییەوە کوڕەکەی. لەڕاستیدا هەنووکە کوڕە ئازیزەکەی وەك پارچەیەك پەڕۆی لێهاتبوو، پارچەیەك پەڕۆی شەڵاڵ لە خوێن کە لەسەر ئەرزەکە کەوتبوو.

لەبەرخۆوە گوتی:" ئاخۆ ئەمە کوڕەکەی منە؟ ئەمە فرانسیسکۆسەکەی منە؟"

وایگوت و لە فرانسیسکۆسی نۆڕی و دایەوە قوڵپی گریان.

فرانسیسکۆس چپەچپەکەی ژنەفت و چاوی کردەوە، دایکی بینی، ناسییەوە و دەستەکانی بۆ ڕایەڵکرد.

- " دایکە، دایکە، هاتیت؟"

- " کوڕەکەم ..... ئیدی نازانم بە چیی بانگتکەم. باوکەکەم، کوڕەکەم، ئەو پێنج برینە ماچدەکەم کە خودا پێیبەخشیویت. من هاتووم تا داوایەکت لێبکەم، ئەو شیرە وەیاد بێنەوە کە لە مەمکەکانی من هەڵتمژتووە و داواکەم ڕەتمەکەوە!"

- " یادمە، یادمە، دایکە هەموو شتێکم یادە، کاتێك چووم بۆ لای خودا، هەموو ئەوشتانەم لەگەڵ خۆدا برد و داوام لێکرد بەرەکەتیان بدا. دایکە داواکەت چییە؟"

- " قژم ببڕە، بە خوشکە پیکا بانگمکە و ڕێمبدە لە دەیرەکەی قەدیس دامیانۆ پەنا بگرم. من ئیدی نە مێرد شك دەبەم و نە کوڕ، دەمەوێ خۆم لە دونیا گۆشەگیر کەم!"

- " ئەوە بەس نییە، دایکە ئەوە بەس نییە کە خۆت لە دونیا گۆشەگیرکەیت، تۆ دەبێ هەست بە خودا بکەیت و بڵێیت: سوپاس بۆ خودا، من ئیدی چ مێردم نییە، من ئیدی چ کوڕم نییە، بەڵام خودام هەیە، هەموو شتێکم هەن و دەمەوێ بچمە کڵێسای قەدیس دامیانۆ، نەك لەبەرئەوەی ڕقم لە دونیایە، بەڵکو لەبەرئەوەی خودام خۆشدەوێ!"

خاتوو پیکا هەوڵیدا هەنسکە هەنسکی گریانەکەی پیش پێبخواتەوە و گوتی:" من دەچم بۆ کڵێسای قەدیس دامیانۆ، چونکە خودام خۆشدەوێ. باوکە فرانسیسکۆس بەرەکەتم بدە!" فرانسیسکۆس بە زەحمەت ڕاستبۆوە و دانیشت، من یارمەتیمدا. پاڵی بەو بەردەوەدا کە وەك باڵشت بەکاریدەهێنا.

- " ئاخۆ سەروەت و سامانەکەت بەسەر هەژاراندا دابەشکردووە؟ ئایا بۆ خاتوونی پیرۆزی هەژاریی نووشتاویتەوە و کڕنۆشت بۆ بردووە؟ ئایا ئاسوودە و بە دڵێکی خۆشەوە، هەر وەك ئەوەی لە نەخۆشییەکی کوشندە چاك بووبیتەوە، لەماڵە دەوڵەمەندانەکەت هاتوویتەتە دەرێ؟ ئایا هیچیتر لە دونیادا شك دەبەیت؟"

- " هیچ شتێك باوکە فرانسیسکۆس، هیچ شتێکیتر شك نابەم!"

ئەوجا دەستی نایە سەر سەری دایکی و بەرەکەتیدا:" خوشکە پیکا، بەرەکەتی منت لێبێ. بچۆ بۆ لای خوشکە کلارا و داوای لێبکە قژت ببڕێ و جبەیەکت بداتێ. خوداحافیز، ڕەنگە ئێمە ئیدی یەکتر نەبینینەوە!"

خاتوو پیکا دایە قوڵپی گریان. کەوت بەسەر سینگی کوڕەکەیدا، باوەشیکردەوە و بەرزیکردەوە و وەکو منالێکی چکۆڵە بەسۆزەوە بەخۆیەوە گوشیی. پاشان توند شاڵە ڕەشەکەی لە خۆیەوە پێچاو ڕێگەی دەیرەکەی قەدیس دامیانۆی گرتە بەر.

فرانسیسکۆس ئاوڕیدایەوە و منی بینی.

- " برا لیۆن، خەڵکانێك کە باوەڕیان بە خودا نییە چۆن دەتوانن تا ئەبەد لەدایکیان جیاببنەوە و دڵیان وردوخاش نابیٚ؟ چۆناوچۆنیی دەتوانن بەرگەی عەزابی جودایی و ئەو تاڵی و تفتییە بێئەندازەیە بگرن؟ دڵی ئەو خەڵکانە وەك چرایەکی پێکراوە کە خەریکە دەکوژێتەوە. برا لیۆن تۆ چ دەڵێیت؟"

من حەپەسابووم. ئاخر چیم گوتبا؟ ئاخۆ ئەوەی خودای خۆشدەویٚ ئیدی چ شتێکی تری لە دونیادا خۆش ناویٚ؟ چ جۆرە سۆزێکی بۆ شتێکیتر لە دونیادا نییە؟ ئاخۆ ئەوەی خودای خۆشدەویٚ ڕۆحی ئاگری گرتووە و بە کڵپەکەی دایك و باب و خوشك و براکانی دەبنە خۆڵەمێش؟ بە کڵپەکەی شادومانیی و خەم دەبنە خۆڵەمێش؟ بە کڵپەکەی هەموو شتێك دەبێتە خۆڵەمێش؟

وەڵامیمدایەوە:" باوکە فرانسیسکۆس، دێتەوە یادم جارێکیان لە ئاسیزیی حەسحەسەکە لەنیوەی شەودا کەوتە هاوار هاوار: ئاگر کەوتۆتەوە! زەنگەکان کەوتنە زرنگە و

خەڵکیی نیوە ڕووت بەهەڵەداوان هاتنە سەرجاددە. بەڵام چ ئاگرێك نەکەوتبۆوە، بەڵکو باوکە فرانسیسکۆس ئەوە ڕۆحی تۆ بوو ئاگری گرتبوو، لەناوجەرگەی ئەو ئاگرەشدا هەموو شتێك دەسووتا. بنۆڕە، هەنووکە ئەو ئاگرە چۆن دایکتی کردۆتە خۆڵەمێش!"

وەڵامی نەدامەوە، بەڵکە تەماشای دەست و پێوپلی خۆی کرد و لێوی گەست. ڕەنگی پەڕیبوو.

- " باوکە فرانسیسکۆس ئازارت هەیە؟"

وەڵامیدامەوە:" بەڵی برا لیۆن، کەسێك ئازاری هەیە!"

هەموو هێزی دایە بەر خۆی و هەستایە سەرپێ.

گوتی:" لێگەڕێ با ئازار بچێژێ، لێگەڕێ با لەنێو کڵپەکاندا بناڵێنێ، ئێمەیش سەرمان بەرز ڕادەگرین! ئەو سێ جحێڵەت دێتەوە یاد، (ئانانیاس)، (ئازاریاس) و (میسایل)، چ گۆرانییەکییان چڕیی کاتێك جەلادەکەی (بابیلۆن) خستنییە ناو کورەیەکی سوتێنەرەوە؟ وەرە ئەی شێری خودا، وەرە پێشێ، دەی با گۆرانیی بڵێین و چەپڵە بکوتین! ئاخ گەر بتوانیبا لەسەر پێی خۆم ڕاوەستابام و سەمام کردبا! من

دەسپێدەکەم، تۆیش لە گەڵما بیڵێرەوە و ڕیتمی گۆرانییەکە ڕاگرە!"

ئەوجا بە چەپڵە کوتانەوە و بە دەنگێکی بە زەوق و زاڵ کەوتە چڕینی گۆرانییەکە:

ستایشی خودا کەن، ئێوە ستایشی هەمو کارەکانی خودا کەن،
بالۆرەی سوپاسگوزاریی بەسەردا بڵێن و بەرز و پیرۆز ڕایگرن تا ئەبەد.
ستایشی خودا کەن، ئێوە ستایشی هەموو ئاوی ئاسمان کەن،
ئێوە ستایشی هەموو گروپەکانی* کەن،
بالۆرەی سوپاسگوزاریی بەسەردا هەڵدەن و بەرز و پیرۆز ڕایگرن تا ئەبەد.
ستایشی خودا کەن، ئێوە ستایشی خۆر و مانگ و ئەستێرەکانی ئاسمان کەن،
بالۆرەی سوپاسگوزاریی بەسەردا بڵێن و بەرز و پیرۆز ڕایگرن تا ئەبەد.

---

* گروپ: مەبەست لە گروپەکانی ئینسان و ئاژەڵ و پەلەوەرانە.

ستایشی خودا کەن، ئێوە ستایشی باران و سێبەر، ئێوە ستایشی هەموو ڕۆحەکانی کەن،
باڵۆرەی سوپاسگوزاریی بەسەردا هەڵدەن و بەرزو پیرۆز ڕایگرن تا ئەبەد.
ستایشی خودا کەن، ئێوە ستایشی ئاگر و گەرمایی، ئێوە ستایشی سەرما و ئاو کەن،
باڵۆرەی سوپاسگوزاریی بەسەردا بڵێن و بەرز و پیرۆز ڕایگرن تا ئەبەد.
ستایشی خودا کەن، ئێوە ستایشی زوقم و بەفر و بەستەڵەك کەن،
باڵۆرەی سوپاسگوزاریی بەسەردا بڵێن و بەرز و پیرۆز ڕایگرن تا ئەبەد.
ستایشی خودا کەن، ئێوە ستایشی ڕووناکیی و تاریکیی، ئێوە ستایشی ڕۆژ و شەو کەن،
باڵۆرەی سوپاسگوزاریی بەسەردا بڵێن و بەرز و پیرۆز ڕایگرن تا ئەبەد.
ستایشی خودا کەن، ئێوە ستایشی عەرد و چیا و گردۆڵکەکان،
ستایشی هەموو ئەو شتانە بکەن کە لەسەریان دەڕوێن،
باڵۆرەی سوپاسگوزاریی بەسەردا بڵێن و بەرز و پیرۆز ڕایگرن تا ئەبەد.

ستایشی خودا کەن، ئێوە ستایشی سەرچاوە و زەریا و ڕووبار و نەهەنگ کەن،
ئێوە ستایشی هەموو ئەو بوونەوەرانە کەن کە لە زەریا و وشکاییدا دەژین،
بالۆرەی سوپاسگوزاریی بەسەردا بڵێن و بەرز و پیرۆز ڕایگرن تا ئەبەد."

گۆرانیی دبێژا و چەپڵەی دەکوتا، نائارامانە قاچی دەبزرواند، دەیویست سەما بکا بەڵام نەیدەتوانی. من هەرگیز فرانسیسکۆسم ئاوها خەنیی و شادومان نەبینیبوو. ئەو ئاگرەی بەربووە ڕوخساری و دەیجوو، هەنووکە ببووە نوور. لەو ساتەوەختەوە کە لەخاچدراو لەئاسمانەوە خۆیدابوو بە سەریدا، ئیدی ئەم جەستەی سووکەڵە و دڵی لێوڕێژ ببوو لە متمانە و ئیمان.

ئیتر هەرگیز نە بە شەو و نە بە ڕۆژ جێم نەدەهێشت. دوێنێش لە کازیوەدا، چاوانم کردنەوە و بینیم کە بێدەنگ پاڵیدابوو بە باڵشتەکەیەوە و زەردەخەنەی دەهاتێ.

- " باوکە فرانسیسکۆس، چ خەونێکی خۆشت بینیوە کە ئاوها ڕوخسارت پرشنگدەدا؟"

- " چما ئەو خوێنە نابینی کە لە لەشم دەچۆڕێ؟ برا لیۆن ئیتر من چ پێویستییەکم بە خەون هەیە؟ تا ئەلعان من گریاوم و سینگی خۆم کوتاوە و هاوارم بۆ خودا بردووە کە لەگوناهەکانم ببووڕێ، بەڵام هەنووکە خودا دەبینم ئیسفەنجێکی پێیە و خەریکی سڕینەوەی هەموو شتێکە. دواجار خودا نە شمشێری پێیە و نە تەرازوو، بەڵکو ئیسفەنجێکی پێیە. گەر بمتوانیبا خودای میهرەبانم وێنە کێشابا، ئەوا وێنەیم دەکێشا کە ئیسفەنجێکی بە دەستەوە بێت. برا لیۆن، هەموو گوناهەکان دەسڕدرێنەوە، هەموو گوناهباران ڕزگاردەبن، برا لیۆن شەیتانیش ڕزگاری دەبێ، دۆزەخیش چ نییە جگە لە حەوشەی پێشەوەی بەهەشت!"

- " بەڵام ئاخر ......" ویستم بدوێم، بەڵام فرانسیسکۆس دەستی ڕایەڵکرد و ڕێگەی نەدام بئاخڤم.

گوتی:" وس بە! گەورەیی خودا هەرزانفرۆش مەکە!"

*

ڕەوڕەوەی عەرد دەسوڕایەوە، وەرزی باران بارین هات. فرانسیسکۆس چاوی لێکدەنا و گوێی بۆ دەنگی ئاو ڕادەدێرا کە لە ئاسمانەوە بۆ سەر ئەرز دەڕژایەخوار. ڕوخساری وەك بەردێك کە باران تەڕی کردبێ دەدرەوشایەوە، داوای لێکردم بیبەمە بەر دەرگای کوختەکە تا لەوێ دەست ڕایەڵکا و هەست بەو دڵۆپانەی باران بکا کە بەر دەستی دەکەوتن.

لەپی دەستە پڕ لە ئاوەکەی پیشاندام و گوتی:" ئەمە دوایین بەشە سواڵی منە!" ئەوجا دانەوێوە و بە چێژ و سوپاسگوزارییەوە دەمی بە ئاوەکەوە نا و هەڵیمژت.

لەو کەشە شادومانییە ڕووتەدا، جەستەی شیدەبۆوە و وێران دەبوو. هەموو ڕۆژێك نیوەی جەستەی ڕۆدەچووە ژێر عەردەوە و نیوەکەی تریشی بەرەو ئاسمان هەڵدەکشا. ئینسان دەیتوانی بە ئاشکرا ئەو دوو نیوەیەی فرانسیسکۆسیان پێکهێنابوو ببینێ کە لەیەکتر جوێ دەبوونەوە.

ڕۆژێکیان گوتم:" باوکە فرانسیسکۆس، بەو زووییە مەڕۆ، ئاخر هێشتا بازنەکە نەهاتۆتەوە یەك، تۆ هەمیشە بەعەزرەتەوە بوویت بۆ عیبادەت دیدەنی مەرقەدی پیرۆز بکەیت، بەڵام هەر نەچوویت!"

فرانسیسکۆس زەردەخەنەیەکی هاتێ.

- " برا لیۆن چ گرینگ نییە، من بەهای ئەوەم نەبووە ئەو دیدەنییەم پێڕەوا ببینرێ، چ گرینگ نییە، مەرقەدی پیرۆز خۆی دێ بۆ دیدەنی من، بۆ دیدەنی منی گوناهبار."

بەردەوام و هەمیشە قوتابییە دێرینە ئازیزەکان لەهەموو لایەکەوە بۆ ماڵئاوایی کردن لە مامۆستاکەیان دەهاتن. بە هەواڵی ئەو وڵاتانەوە دەهاتن کە سەردانیان کردبوون تا پەیڤی ئەڤین و هەژاریی بە گوێی خەڵکەکەیدا بدەن. لە دارستانە بێڕەحمەکانی ئەڵمانیادا ژمارەیەك لەو برایانە شەهید کرابوون، لە فەڕەنسە بە تاوانی کوفر گرتبوویانن و ئیفلیجیان کردبوون، لەهەنگاریا شوانەکان سەگیان تێبەردابوون و جوتیاران بە ڕمی گا پێکابوویانن، لە شوێنانی تریش جلکیان بەبەرەوە نەهێشتبوون و لێگەڕابوون ڕووت و قووت لەنێو بەفردا

هەڵبلەرزن. فرانسیسکۆس گوێی بۆ هەموو ئەو قسانە ڕادەدێرا و ڕوخساری پرشنگیدەدا، خەنیی و بەختەوەر ستایشی ئەو برایانەی دەکرد کە عەزابی شەهادەت و سووکایەتیی پێکردنی خەڵکیان چەشتووە.

گوتی:" کامەیە شاڕێگەی بەهەشت؟ سوکایەتیی خەڵکیی. ئەی کورتترین ڕێگە کامەیە بەرەو بەهەشت؟ مردن!"

هەنووکە بێرناردۆ، جەنابی پێیترۆ، ماسیۆ، کێدرۆ، ڕوفینۆ، ئانگیلۆ، ئیرێنیۆ و باوکە سیلڤێستێر بۆ سەردانی دەهاتن. خوشکە کلارا پەیامێکی هەناردبوو:" باوکە فرانسیسکۆس، بەخششی خودا بەسەرتا بڕژێ مۆڵەتم بدەرێ تا بێم و ئەو ئاسەوارانەی سەر جەستەت بپەرستم!" فرانسیسکۆسیش وەڵامیدابۆوە:" خوشکە کلارا، تۆ پێویستت بەوە نییە ببینیت تا باوەڕبێنیت، تۆ پێویستت بەوە نییە لەمس بکەیت، خوشکە کلارا چاوانت لێکنێ و ئەوسا من دەبینی!"

- " باوکە فرانسیسکۆس، بۆچی مۆڵەتی نادەیتێ بێت و بتبینێ؟ ئاخۆ بەزەییت پێیدا نایەتەوە؟ کارێکی زۆر میهرەبانانەی بەرامبەر دەکەیت گەر مۆڵەتی بدەیتێ بێت!"

- " بەزەییم پێیدا دێتەوە هەر بۆیە لێناگەڕێم بێت. برا لیۆن ئەو ئیدی دەبێ ڕابێ، دەبێ ڕابێ کە بەبێ جەستە بمبینێ. برا لیۆن هەروەها دەبێ تۆیش ڕابێیت، هەموو ئەوانەش دەبێ ڕابێن کە منیان خۆشدەوێ!"

چاوانم لە شوێنێکی دوور بڕی تا نەمبینێ کە دەگریم. ئاخر تاسەم بەو ئامادەییە نەبینراوەی نەدەشکا، گەر ئیدی فرانسیسکۆسم نەبینیبا زایە دەبووم.

وابزانم فرانسیسکۆس بیر و خەیالاتمی خوێندەوە، چونکە زاری بۆ دڵنەوایی کردنم هەڵێنا، بەڵام هەر لەو ساتەدا دوایەمین کەس، برا ئێلیاس هات تا سڵاو و خوداحافیزیی لێبکا. ئەو هەر ئەلعان لەسەفەرێکی درێژ گەڕابۆوە، ئالتونێکی فرەی کۆکردبۆوە و بناغەی بۆ ڕۆنانی کلێسایەك، کلێسایەکی زۆر گەورە لە ئاسیزیی لێدابوو، کلێسایەك بە نەخش و نیگار و چلچرای زیوین و ئەستونگەلی هەڵکۆڵراو و چەندین هۆدە و کتێبخانەیەکی بە دەوردا. لەو کتێبخانەیەدا برایان دەیانتوانی بخوێننەوە و وتووێژ سازدەن و نوتقی تێدابدەن.

فرانسیسکۆس دەستی نایە سەر سەری ئەو برا دەسەڵاتویستە.

- " برا ئێلیاس، خودایە تۆبە، پێموایە تۆ براکانمانت بە لاڕێدا برد. تۆ ئەو سەروەتە مەزنەی ئێمە، واتە هەژارییت وەلانا و ئازادیگەلی خەتەرناکت لەجێی ئەو چاکەخوازییە دێرینانە دانا کە بناغەی فیرقەکەی ئێمەیان لەسەر ڕۆنرابوو، ئەو چاکە خوازییانە یاساگەلی تۆکمە و پاقژ بوون و هەرگیز لەگەڵ ژیانی ئیسراحەت و ژیانی ئاسودەییدا نەدەهاتنەوە. ئەلعانیش بیستوومە ئاڵتوونت کۆکردۆتەوە تا کڵێسایەکی گەورەی پێ ڕۆبنێی، پێڵاو دەکەیتە پای برایان کە ئیدی ئەوان ڕاستەوخۆ بەپای خۆیان بەسەر ئەرزدا نەڕۆن. گورگ هاتۆتە پشتیرەکەمانەوە و منیش وەك سەگێکی بەستراوە لەدەرەوەی پۆرتیۆنکۆلا دانیشتووم و دەوەڕم. برا ئێلیاس ئەرێ تۆ ئێمە بەرەو کوێ دەبەیت؟"

- " برا فرانسیسکۆس، بۆ ئەو جێگەیەی خودا بۆیم دەبا. خۆت دەزانیت، هەر شتێك ڕوویدا بە خواستی وی ڕوودەدا. زەمەن دەگۆڕێ و لەگەڵ زەمەنیشدا دڵی ئینسان و لەگەڵ دڵی

ئینسانیشدا چاکەخوازییەکان دەگۆڕێن. بەڵام بێ خەمبە، من فیرقەکە بەو ئاقارەدا ڕێنوێنیی دەکەم کە ڕۆحانییەت دونیا قۆرخکا. متمانەم پێبکە، وا خوێنی برایان خەریکە ئەو تۆوە ئاو دەدا کە ئێمە وەشاندوومانە!"

- " من متمانەی خۆم بە خودا بەخشیوە و ئیدی دڵنەوایی چ کەسێکی ترم ناوێ. ئاخر من کەسێکی خاکیی و نەخوێنەوارم و لەژیانمدا جگە لە گریان و سەما و ستران چڕین نەمتوانیوە چ شتێکیتر بکەم و هەنووکەش ناتوانم بیکەم. من دەڵێم، چ شتێك نیم جگە لە سەگێك کە لە دەرەوەی فیرقەکەدا بەستراومەتەوە و دەوەڕم. دەخوازم خودا ڕانومابیت بکا، برا ئێلیاس من ئارامم و چ لەپێناویشتدا ناترسێم، لەبەرئەوەی دڵنیام خودا ڕانومابیت دەکا!"

ئێلیاس دەستی فرانسیسکۆسی ماچکرد و بە پەلە بەلای کرێکارەکانیەوە چوو کە کەڵێساکەیان لە ئاسیزیی ڕۆدەنا. ئیرێنۆ لەوێ دانیشتبوو، گوێی لە قسەکانی بوو، هەرکە ئێلیاس ڕۆیشت، گوتی:

- " باوکە فرانسیسکۆس، دڵ گەلێك بەرفراوانە و وشەش گەلێك تەنگە بەبەری ئەوەی ئینسان دەخوازێ لە دڵەوە بیهێنێتە سەر زوبان؟ چما ئیدی بۆچی بئاخڤین؟ مۆڵەتم بدەرێ بلوێرت بۆ بژەنم، باوکە فرانسیسکۆس، ئەوەیە زاری ڕاستەقینە و تۆ باشترە بەو زارە بۆ خەڵکیی بئاخڤیت. دەتوانیت بیژەنیت؟ دەی من فێرت دەکەم!"

دانەویۆە، کونەکانی بلوێرەکەی پیشاندا، پەنجەکانی بەرەو ژوور و بەرەو خوار پیایاندا هێنا، دەنگێکی قووڵ و بەرز لەبلوێرەکەوە هاتەدەرێ. فرانسیسکۆسیش چەمابۆوە و بە وردیی گوێی بۆ مامۆستای بلوێرژەن ڕادێرابوو.

- " برا ئیرێنۆ، هەموو ڕۆژێك وەرەو فێری بلوێر ژەنینمکە. ئاخ، بەرلەوەی بمردمایە، بمتوانیبا دوا نوێژم بە بلوێر کردبا! ئەلعان ئاوازێکی خۆشم بۆ بژەنە تا هەستی ئاسودەییم تێدا بوروژێ!"

ئیرێنۆ بەسەر بلوێرەکەدا نوشتایەوە و کەوتە ژەنین و گۆرانیی گوتن. ئاخر ڕۆژێك لە ڕۆژان وی گۆرانی بۆ جوانیی دولبەرەکەی چڕیبوو، ئەلعانیش گۆرانی بۆ ستایشکردنی

جوانیی خاتوو ماریا دەچڕی، هەمان نەغمە، هەمان ژەنین، تەنێ بابەتی سترانی ئەڤینەکە جیاواز بوو. فرانسیسکۆس گوێی بۆ گۆرانییەکە ڕادێرابوو، لەگەڵیدا دەڕۆیشت و لەبەرخۆیەوە دەیگوتەوە، هالەکەی دەوری ڕوخساری بەرینتر دەبوو، چاڵوچۆڵییەکانی لاجانگە و گۆنای تەژی لە بڵێسە دەبوون.

ڕۆژان تێدەپەڕین و ئیرێنۆ هەموو ئێوارەیەك دەهات و فرانسیسکۆس وەك شاگردێك گوێی بۆ ڕادەدێرا و پەراوەی پەنجە دانانی لەسەر کونەکانی بلوێرەکە پێ دەکرد. وی خۆشحاڵ بوو بەوەی لە فێربووندا بچێتە پێش تا بە زوویی بتوانێ بە نەغمەی بلوێر لەگەڵ خودا و خەڵکیدا بئاخڤێ.

ڕۆژێکیان کەروێشکە کێوییەك هات و بە ترسەوە خۆی لەنێو جبەکەی فرانسیسکۆسدا حەشاردا، دیار بوو ڕێوییەك کەوتبووە دوای و مرخی لە خواردنی خۆشکردبوو، چونکە ئێمە لە دوورەوە باقاندنە زلەکەیمان دەژنەفت.

فرانسیسکۆس دەستی بە کەروێشکەکەدا هێنا و هێند بە میهرەبانیی لەگەڵیدا کەوتە قسان، کە من حەپەسام. ئاخر ئەو هەرگیز هێند میهرەبان لەگەڵ هیچ کەسێکدا نەدووا بوو.

- " برا لیۆن دەستت بێنە و بینێرە سەر ئەم دڵە چکۆلانەیە بزانە چۆن دەلەرزێ، هەموو ئازای گیانی دەلەرزێ. ببوورە برا ڕێوی، من لێناگەڕێم تۆ ئەم کەروێشکە بخۆیت. چونکە خودا ئەم کەروێشکەی بۆ من ڕەوانە کردووە تا گیانی ڕزگارکەم!"

ئیتر لەو لەحزەیەوە کەروێشکە کێوییەکە دەسبەردارمان نەدەبوو. ئەو ڕۆژانەی فرانسیسکۆس لەگەڵ مەرگدا دەجەنگی، کەروێشکەکە کێلەکی دەکرد و هەڵدەلەرزی و دەمی لە زادەوە نەدەدا.

مەڕو ماڵات و تەیرەکان فرانسیسکۆسیان زۆر خۆشدەویست، هەستیاندەکرد ئەویش ئەمانی خۆشدەوێ. ڕۆژێکیان کەسێك کەڵەشێرێکی کێویی پێ بەخشی و فرانسیسکۆسیش بێئەندازە دڵی بەجوانیی ئەو تەیرە خۆشبوو. پێیدەگوت:" برا کەڵەشێری کێویی، مل هەڵبڕە و سوپاسی خودا بکە کە هێندە جوان خوڵقاندووتیت!" کەڵەشێرەکەش

پەڕی گیڤ دەکردەوە و وەك دەسەڵاتدارێکی گەورە بەژێر هەتاودا پیاسەی دەکرد.

ڕۆژێکیان - گەر خۆم نەمدیبا باوەڕم نەدەکرد- لە ئالڤێرنا بە ژێر دار بەڕووەکاندا دەڕۆیشتین، گورگێکی تووڕە شالاّوی هێنا و لەبەردەماندا ڕاوەستا. وەرز وەرزی زستان و گورگەش برسیی. فرانسیسکۆس چووە پێشێ و هێور و لەسەرخۆ، وەك ئەوەی لەتەك هاوڕێیەکی ئازیزیدا بدوێ، لەگەڵ گورگەکەدا کەوتە قسان. گوتی:" برا گورگ، ئەی مەزنترین فەرمانڕەوای دارستان، ڕوخسەتمان پێ عەتا بفەرموو بۆ تاوێك بەژێر درەختەکانتا بڕۆین. ئەم کەسەی لە تەکمدا دەیبینی ناوی برا لیۆنە و لەبەرئەوە لەترسدا هەڵدەلەرزێ چونکە ناتناسێ. منیش فرانسیسکۆسی ئاسیزیاییم، ئێمە لەبارەی باوکمان، لەبارەی خوداوە دەئاخڤاین کە هەروەها باوکی تۆیشە. برا گورگ، تکات لێدەکەین قسە پیرۆزەکانمان پێ مەبڕە!"

کاتێك گورگەکە گوێی لە دەنگی بەسۆزی فرانسیسکۆس بوو، هێوربۆوە. چووە ئەولاوە و فرانسیسکۆسیش درێژەی بە پەیڤە زاهیدانەکانیدا.

بەڵام فرانسیسکۆس ڕووناکیی و ئاگر و ئاوی لە هەموو شتێکتر خۆشتردەویست.

زۆر جاران پێیدەگوتم:" برا لیۆن، ئەوە چ میهرەبانییەکە لەخوداوە! ئەم هەموو موجیزەیە چین کە ئەوها دەوریانداوین! کاتێ بەیانیان خۆر هەڵدێ و دونیا ڕووناکدەبێتەوە، بینیوتە چۆن تەیرەکان دەکەونە گۆرانیی چڕین، هەستتکردووە چۆن دڵمان لەنێو قەفەسەی سینگماندا ڕادەچڵەکێ؟ بینیوتە چۆن بەرد و ئاو زەردەخەنە دەیانگرێ؟ کە شەویش دادێ، چۆن خوشکە ئاگر خێرەومەندانە دێ و سەردەکەوێتە چراکانمانەوە و ڕووناکماندەکاتەوە، یاخۆ لە ئاگردانەکەدا دادەنیشێ و چێشتمان بۆ لێدەنێ و زستانانیش گەرمان دادێنێ! برا لیۆن ئەی ئاو بۆ ناڵێیت، چ موجیزەیەکە ئاو! ببینە چۆن دەڕژێ و خوڕە خوڕ دەبێتە جۆگەلە و ڕووبار و بەرەو خوار دەڕژێتە زەریاوە و ستران دەچڕێ، ئیدی هەموو شتێك دەشوا و لەخۆی هەڵیاندەکێشێ و پاقژیاندەکاتەوە! کە تینووشمان دەبێ، چەند سازگارانە دەڕژێ و ناوەوەمان فێنکدەکاتەوە! ئیدی چۆناوچۆنیی جەستە خۆی لەگەڵ دونیا و ڕۆح خۆی لەگەڵ

خودادا ناگونجێنێ! برا لیۆن، کاتێك بیر لەهەموو ئەوانە دەکەمەوە، ئیدی نامەوێ بدوێم و نامەوێ لەوەندە زیاتر بڕۆم، بەڵکە تەنێ دەخوازم ستران بچڕم و سەما بکەم."

لەهەموو جێژنە گەورەکاندا، فرانسیسکۆس زێدەتر جێژنی لەدایکبوونی خۆشدەویست. جارێکیان ڕۆژی جێژنی سەری ساڵ کەوتبووە ڕۆژێکی هەینییەوە، یەکێك لە برا تازەکانیش کە ناوی مۆریکۆ بوو، نەیدەویست گۆشت بخوا. فرانسیسکۆس داوای لێکرد بێت و لەسەر سفرەکە لەلایەوە دانیشێ.

گوتی:" برا مۆریکۆ، کاتێك جێژنی لەدایکبوون دادێ، ئیدی چ هەینییەك نامێنێ. گەر دیوارەکانیش گۆشتیان خواردبا، ئەوا لە ڕۆژێکی ئەوهادا گۆشتم دەدانێ تا ئەوانیش جێژنی لەدایکبوونی مەسیحیان بگێڕایە. بەڵام ئەوان ناتوانن گۆشت بخۆن، لەبەر ئەوە گۆشتیان پێدا سواغ دەدەم!"

وایگوت و پلێك گۆشتی هەڵگرت و هەر چوار دیوارەکەی پۆرتیۆنکولای پێ سواغدا.

ئەوجا بە خۆشحاڵییەوە لەسەر سفرەکە دانیشتەوە.

گوتی:" گەر هاوڕێی پادشا بام، ئەوا داوام لێ دەکرد فەرمان دەرکا هەموو کەسێك لە ڕۆژی لەدایکبوونی مەسیحدا، دەبێ لەکێڵگەکانی خۆیان و لەسەر ڕێگەکاندا دانەوێڵە بۆ برا تەیرەکانمان ڕۆکەن، چونکە ئیدی زستانە و بەفر عەرد دادەپۆشێ و تەیرەکان چ شتێك شکنابەن بیخۆن. ئەو کەسانەشی گا و گوێدرێژیان لە گەوڕەکانیاندا هەن و لەبەر خاتری مەسیح کە خۆی لە گەوڕدا لەدایکبووە، دەبێ لەو ڕۆژەدا بە ئاوی شلەتێن بیانشۆن و ژەمێك خۆراکیان بۆ بکەنە دووان. دەبێ دەوڵەمەندانیش لەو ڕۆژەدا دەرگاکانیان بخەنە سەر پشت و سفرە بۆ هەژاران ڕاخەن. لەبەر ئەوەی مەسیح لەو ڕۆژەدا لەدایکبووە. مەسیح، سەما، شادومانیی، ڕزگاریی!"

*

مانگی دیسامبەر هات و ڕۆژی لەدایکبوونی مەسیح نێزیکبۆوە. فرانسیسکۆس ڕۆژ و سەعاتەکانی دەژماردن،

پەرۆشی هاتنی ئەو ڕۆژە مەزنەی مەسیحییان بوو، ئاخر ئەو لەو ڕۆژەدا مەسیحی وەك منالێكی تازە لەدایكبوو دەبینی.

گوتی:" ئەمە دووایەمین جێژنی لەدایكبوونە كە دەیبینم، سالآنێكە گەرەكمە بۆ دوایەمینجار مەسیح وەك منالێكی گچكە ببینم و لەئاخوڕەكەدا دەسبدەم لەپێوپلە چكۆلەكانییەوە. برا لیۆن، دەبێ بەنوێژێكی مەزن ئاهەنگی ئەم جێژنی لەدایكبوونە بگێڕم و تا ئەبەد مالئاوایی لێبكەم!"

فرانسیسكۆس لەشار هاوڕێیەكی میهرەبان و ئیمانداری هەبوو ناوی جەنابی (ڤێلیتا) بوو. داوای لێ كرد بێت بۆ لای، ئەویش بە خۆشحالییەوە هات و دەستە بریندارەكانی فرانسیسكۆسی ماچكرد.

فرانسیسكۆس پێیگوت:" براكەم، زۆر حەزدەكەم ئەم ئاهەنگی جێژنی لەدایكبوونە لەگەلّ تۆدا بگێڕم، ئەلعان گوێڕادێرە چیم لەخەیالدایە. لەم دارستانەی نزیكمانەوە ئەشكەوتێك بدۆزەرەوە، براكەم، تكات لێدەكەم شەوی جێژنی لەدایكبوون، ڕێك هەر وەك ئەوەی بەیتلەحم، گایەك و گوێدرێژێكی چكۆلە، بۆ ئەوێ ببە. ئاخر ئەمە دووایەمین

جێژنی لەدایکبوونمە و حەزدەکەم ببینم چۆن مەسیح هاکەزایی و خۆنەویستانە لە گەورەکەدا لەدایکدەبێ تا خەڵکیی ڕزگارکا و منی گوناهباریش ڕزگارکا!"

هاوڕێکەی وەڵامیدایەوە:" باوکە فرانسیسکۆس، هەرچیت لە من بوێ بە خۆشحاڵییەوە بەجێیدێنم، هەموو شتێك بەو شێوەیە دەبێ کە تۆ دەتەوێ."

وایگوت و دەستی فرانسیسکۆسی ماچکرد و ڕۆیشت.

فرانسیسکۆس بە شادومانییەوە پێیگوتم:" لەدایکبوونی مەسیح دەبینم، لەخاچدان و ڕابوونەوەی دەبینم و ئەوجا دەمرم. سوپاس بۆ خودا کە گوڕی ئەوەی دامێ شادومانبم بەبینینی تەواوی بازنەکە: لەدایك بوون، لەخاچدان و ڕابوونەوە!"

ئیدی لەو ساتەوەختەوە بەدووا، فرانسیسکۆس هەموو غەم و ئازارەکانی بیرچوونەوە و تەواوێك خۆی بۆ جێژنی لەدایکبوون تەرخانکرد.

پێیگوتم:" برا لیۆن، یارمەتیم بدە تا دوا جێژنی لەدایکبوون بەشادومانی و ئیمانەوە یادکەمەوە!"

هاواری بۆ ئیگیدیۆ کرد:" برا ئیگیدیۆ، تۆ ببەرە یوسف، گلۆڵەیەك لۆکە وەك ڕیش بنوسێنە بە چەناگەتەوە و خۆت بە گۆچانێکەوە ڕاگرە!"

(کێدرۆ) شی هەنارد بۆ شاخ تا دوو شوان لەگەڵ خۆیدا بێنێ. کە هاتن شوانێکیان پیر و گچکە و بەخۆ و هەتاوبردوو، ئەویتریان جحێڵ و بالوکەی زەردی تووکن بە گۆناکانییەوە.

فرانسیسکۆس بۆی ڕوونکردنەوە:" برایانی شوانم، لە شەوی جێژنی لەدایکبووندا، وەرن بۆ ئەو ئەشکەوتەی جەنابی ڤێلیتا پیشانتاندەدا، بەرخ و مەڕ لەگەڵ خۆتانا بهێنن. مەترسن، ئەنگۆ هیچ ناکەن، بەڵکو تەنێ لەبەر دەرکی ئەشکەوتەکەدا ڕادەوەستن و خۆتان بەگۆچانەکانتانەوە دەگرن و دەنۆڕن بزانن چیی لەناوەوە لەناو ئەشکەوتەکەدا ڕوودەدا، جگە لەوە چ شتێکیتر ناکەن. ئێوە تەنێ ئەو شوانانە دەبن کە لەدایکبوونی مەسیح دەبینن!"

پەیامیشی بۆ خوشکە کلارا هەنارد:" بە خوشکە ئاگنێس بڵێ بێت بۆ ئێرە، شتێك هەیە دەمەوێ پێیبڵێم."

گوتی:" وی دەبێتە خاتوو مەریەم، لەبەرئەوە هەڵبژاردووە چونکە ناوی ئاگنێس* ە."

منیشی هەنارد بۆ پۆرتیۆنکولا تا چەند قوتابییەك بانگهێشتکەم. ئەوان دەبوونە فریشتەکان و دەبوو قومات و پەڕۆ بگرن بە دەستەوە و گۆرانیی: (ستایش بۆ خودا لە سەرێ و ئاشتیی باڵ بەسەر عەرددا بکێشێ و خۆشنوودیی بۆ ئینسان) بچڕن. دەبوو برا ئێرێنۆیش لەوێ بێ و بلوێرەکەی بژەنێ و هەروەها باوکە سیلڤێستێریشمان لەگەڵبێ.

ئێوارەی جێژنی لەدایکبوون، جەنابی ڤێلیتا جوابی بۆ ناردین کە هەموو شتێك ئامادەیە و وەرن بەخێربێن. ئێمەیش لای نیوەشەو کەوتینە ڕێ، چەند برایەك لەگەڵمان هاتن: بێرناردۆ، جەنابی پییێترۆ، ماسیۆ و باوکە سیلڤێستێر. ئێرنیۆیش لەنزیك فرانسیسکۆسەوە دەڕۆیشت و بلوێری دەژەند.

ئاسمان تەواوێك ساماڵ بوو. دونیا ڕووناك وەکی بلوور و شەو ئارام، ئەستێرەکان هێند نزم ببوونەوە کە خەریکبوو دەیاندا لە

---

* ئاگنۆس بە گریکیی واتە داوێن پاك، پاقژ. (وەرگێڕی سوێدیی)

عەرد، هەر یەکێك لەئێمە ئەستێرەیەك بەژوور سەرییەوە بوو. فرانسیسکۆس وەکی بلێی سەما بکا هەنگاوی دەنا و لەناکاوێکڕا ئاوڕیدایەوە.

- " برایینە، ئەریٚ ئەمە چ بەختەوەرییەکە، ئەمە چ شادومانییەکی مەزنە کە دراوەتە ئینسان! پێتانوایە ئێمە دەچین چی دەبینین؟ دەچین خودا وەکی منداڵێکی چکۆڵە دەبینین! مەریەمی پاقیژە دەبینین کە شیری خۆی دەداتە خودا! فریشتەکان دەبینین کە دادەبەزنە سەر عەرد و سترانی سوپاسگوزاریی دەچڕن! برا ئێرینیۆ بەرەکەتی منت لیٚ بیٚ، دەی بلوێرەکە لەشانت داگرە و گۆرانیی (سوپاس و ستایش بۆ خودا لە سەریٚ، ئاشتیی باڵ بەسەر عەرددا بکێشیٚ و خۆشنوودیی بۆ ئینسان) بژەنە و بچڕە!"

ئەوجا خۆی بەمنەوە گرت و گوتی:" برا لیۆن، ناتوانم، ئەم حەمکە شادومانییەم پیٚ هەڵناگیریٚ. ئاخر بنۆڕە چۆن دەڕۆم، ئیدی پێوپلم نایەشێن. دوێنی شەو خەونێکم بینی، لەخەونما مەریەمی پاقیژە منالّەکەی لە ئامێزی مندا بوو!"

لەتەواوی گوندەکانی ئەو دەوروبەرەوە جوتیاران هاتبوون و بە مەشخەڵی هەڵایساوەوە کۆببوونەوە، تەواوی دارستانەکە ڕووناکببۆوە. پێشوەخت ئەشکەوتەکە جمەی دەهات لەخەڵکیی. فرانسیسکۆس دانەوێوە و چووە ژووریٚ و برایانیش لەدوایەوە. ئاخوڕەکە کەوتبووە پشتەوەی ئەشکەوتەکەوە و پۆشرابوو بە کا، گایەك و گوێدرێژێکی چکۆڵەش بەئارامیی لەویٚ ڕاوەستابوون. لەخواردن ببوونەوە و هەنووکە کاوێژیان دەکرد. باوکە سیلڤێستێر لەبەردەم ئاخوڕەکەدا، وەك بڵێی لەبەردەم میحرابدا ڕاوەستابیٚ، کەوتە نزا خوێندن. لەمیانەی خوێندنەوەی ئینجیلدا، کاتێك گەیشتە پەیڤی (وە کاتێك وی کوڕە نۆبەرەکەی بوو، قوماتی کرد و لە ئاخوڕەکەدا داینا.....) وایگوت و تیشکێکی شین ژوور ئاخوڕەکەی پۆشیی و ئیدی هەموومان بینیمان کە فرانسیسکۆس دانەوێوە و ساوایەکی بەرزکردەوە و لە باوەشیگرت.

جوتیارەکان هاواریان دەکرد، مەشخەڵەکانیان ڕادەوەشاند و بەدەمدا خۆیان بە عەردا دەدا، ئاخر موجیزەکەیان پیٚ بەرگە نەدەگیرا. من بۆ ساتێك سەرم هەڵبڕی و بینیم، ساواکەم بینی

که دەستە چکۆڵەکانی هەڵێنان و بەڕیش و گۆنای فرانسیسکۆسدا هێنای، پێ گچکەکانی جووڵاندن و بۆی پێکەنی. فرانسیسکۆس ساواکەی بەرزکردەوە و بەرامبەر مەشخەڵە هەڵایساوەکان داینا و هاواریکرد:" برایینە، سەیری ڕزگارکەری دونیا بکەن!" هەمووان کەوتنەخۆ و بەرەو پێشەوە شاڵاویان برد تا دەست لەو منداڵە پیرۆزەوە بدەن، بەڵام تیشکە شینەکە کوژایەوە و هەمدیس تاریکیی باڵی کێشایەوە، ئێمە ئیدی چیتر فرانسیسکۆسمان لای ئاخوڕەکەوە نەبینی، ئاخر ئەو ڕۆیشتبوو. منداڵەکەشی لەگەڵ خۆیدا بردبوو.

جوتیارەکان بە مەشخەڵە هەڵایساوەکانی دەستیانەوە شاڵاویان بردە دەرێ و لەدارستانەکەدا کەوتنە گەڕان بەدوای فرانسیسکۆسدا، بەڵام ئیدی ئەو لەچ شوێنێك نەبوو! ئاسمان خەریك بوو ڕووناك دەبۆوە، ئەستێرەی بەیان دەدرەوشایەوە و تەواوێك تەنها لەخۆرهەڵاتدا سەمای دەکرد، ئاخر ئیدی ڕووناکیی لەدایکببوو.

فرانسیسکۆسم لە دەرەوەی کوختەکەی بینییەوە، کەوتبووە سەر ئەژنۆ و ڕوویکردبووە بەیتلەحم.

*

که بۆ ڕۆژی دوایی بینیمەوە زەندەقم چوو، ئیدی جەستەی وەك هی ئینسان نەمابوو، بەڵكو تۆپەڵێك ئێسكی لە جبەیەكی شڕو پڕەوە پێچراو بوو، لێوی لە سەرمادا شین هەڵگەڕا بوو.

دەستیم ماچكرد و گوتم:" باوكە فرانسیسكۆس، ڕێگەم بدە دار بێنم و ئاگرێكت بۆ پێكەم!"

بەڵام ئەو وەڵامیدامەوە:" برا لیۆن بڕۆ دەرێ و هەموو دونیا تەیكە، گەر بینیت لەكوختەكاندا و لەماڵی هەژارانی هەموو دونیادا ئاگرێك پێكراوە، ئەوسا وەرەوە و ئاگردانەكەم بۆ داگیرسێنە. گەر تاقە ئینسانێك لە دونیادا هەبێ لەسەرمادا هەڵبلەرزێ، ئەوا دەبێ منیش لەگەڵیدا لەسەرمادا هەڵبلەرزم!"

هێورهێور سوێی برینەكانی سەختتر دەبوون. زۆر جاران دەمبینی بۆ ئەوەی بەرگەی ئازارەكەی بگرێ خۆی گرمۆڵە

دەکرد. سەری هەڵدەبڕی و تەماشای دەکردم، هەمیشە ڕوخساری بەو ڕوناکیی نەمرییە پرشنگیدەدایەوە.

پێیدەگوتم:" ئێشی هەیە!"

- " کێ؟"

- " ئەو پیاوە!"

وایدەگوت و ئاماژەی بۆ سینگی خۆی دەکرد، ئاماژەی بۆ دەست و پێوپلی خۆی دەکرد.

شەوێکیان کوێرە مشکێك لەدەرگا لەگرێژنە چووەکەی کوختەکەوە هاتە ژوورێ و کەوتە گاز لێگرتن و کرۆژتنی پێوپلە خوێناوییەکەی فرانسیسکۆس. فرانسیسکۆس لە خەو ڕاپەڕی و گوێم لێیبوو هێور و ئارام، وەك ئەوەی لەگەڵ زارۆکێکدا بدوێ، لەگەڵ مشکەکەدا کەوتە قسان. پێیگوت:" مشکە کوێرەی برام، ئازاری دێ! مشکە کوێرەی برام، تو خودا بڕۆ، ئاخر ئازاری هەیە!"

بەیانییەکیان بینیم ڕووت و قووت لەسەر حەسیرەکەی ڕاکشاوە و هەڵدەلەرزێ.

گوتم:" باوکە فرانسیسکۆس، هەوا بێئەندازە ساردە، بۆچی خۆت ڕووتکردۆتەوە؟"

بە ددانەچۆقەوە وەڵامیدامەوە:" بیر لەو برایانەم دەکەمەوە لە تەواوی دونیادا کە سەرمایانە و من ناتوانم گەرمیان بکەمەوە، لەبەر ئەوە دەمەوێ لەگەڵ ئەواندا سەرمام بێ!"

ڕۆژی دواتر پێیگوتم:" بڵێی ئەو برایانە چییان بەسەر هاتبێ کە بۆ ڕاگەیاندنی پەیڤی خودا چوونەتە دەرێ؟ ئەو کاتەی نووستووم و ئەو کاتەشی بێدارم ئەوانەم هەر لە خەیاڵدان. کوێرە مشکێکی برا دێ و بۆ ساتێك لەو خەیاڵەم دەپچڕێ، بەڵام مشکەی برام میهرەبانە و کە پێیدەڵێم بڕۆ، ئیدی بەڕێی خۆیدا دەڕوا. وا ئەلعانیش دانیشتووم و چاوەڕێ دەکەم. چاوەڕێی چی؟ چاوەڕێی ئەوەی کەسێك بێ و پەیامێکم بۆ بێنێ!"

هێشتا قسەکەی تەواو نەکردبوو، کێدرۆ، کە یەکێك لە خاکیترین و خۆشەویستترین براکان بوو، لەبەر دەرگاکەوە وەدیارکەوت. پا پەتیی و جەستەی تەژی بە برین و شەڵاڵ بەشادومانیی. لە یەکەمینساڵانی برایەتییمانەوە بەخۆی و

سوعبەتەکانییەوە هات بۆ لامان. جارێکیان برایەکمان نەخۆش کەوتبوو، لە حەژمەت (تا) وڕێنەی دەکرد و دەیگوت:" ئاخ، گەر ڕانی بەرازێك هەبایە!" کێدرۆ گوێی لەو قسەیە بوو، دەمودەست خۆی گەیاندە دارستانەکە. لەوێ بەرازێکی بینی بەڕووی دەخوارد، بەرازەکەی کوشت و ڕانی لێکردەوە و ئەوسا بۆ پۆرتیۆنکولا گەڕایەوە. ڕانەکەی برژاند و خستییە بەردەم برا نەخۆشەکەمان. فرانسیسکۆس بەوەی زانی و سەرزەنشتی برا کێدرۆی کرد. پێیگوت:" براکەم، ئاخۆ نازانیت نابێ دەس بۆ ماڵ و موڵکی خەڵکیی ببرێ؟ باشە بۆچی ئەمەت کرد؟"

- " لەبەرئەوەی ئەو ڕانە بەرازە براکەمانی شەفادا، بۆیە هەست بە چ عەزابی ویژدانێك ناکەم گەر ڕانی سەد بەرازیش ببڕم!"

-" بەڵام ئاخر ئەلعان شوانەی داماو کەوتۆتە گریان و شین و شەپۆڕ و هەموو دارستانەکەی بۆ دۆزینەوەی ئەو کەسەی کە ئەوهای بەسەر بەرازەکەیدا هێناوە، تەیکردووە!"

- " برا فرانسیسکۆس، کەوایە خۆم دەچم و بەدوایدا دەگەڕێم و دەیدۆزمەوە، خەفەت مەخۆ، لەگەڵی پێکدێین!"

وایگوت و بەرەو دارستانەکە ڕایکرد. شوانەکەی بینی و باوەشی پێداکرد. پێیگوت:" براکەم، من ڕانی یەکێك لە بەرازەکانتم بڕی، تووڕە مەبە، گوێم بۆ ڕادێرە. ئاخر خودا بەرازەکانی بۆ ئینسان ڕەوانەکردوون. یەکێك لەو ئینسانانە نەخۆشکەوت و هاواریکرد: چاك نابمەوە تا ڕانە بەرازێك نەخۆم. دەی منیش بەزەییم پێیداهاتەوە، ڕامکرد و ڕانە بەرازەکەم بۆ هێنا و بۆم برژاند، هەر کە خواردی نەخۆشییەکەی پەڕاند، ئەلعانیش دوعا بۆ خاوەن بەرازەکە دەکا و لە خوداش دەپاڕێتەوە لەو گوناهەی ببوورێ، کەواتە تووڕە مەبە. دەی وەرە با باوەش بەیەکدا بکەین، ئێمە هەموومان براین، هەموومان زارۆکی خوداین. تۆ خۆتت بەختەوەر کرد. ئاخر تۆ کارێکی خێرت لەپێناوی خودادا ئەنجامدا و منیش لە ئەنجامدانی ئەو کارە خێرەدا یارمەتیمدایت، دەی وەرە و باوەشم پێداکە!"

شوانەیش کە یەکەمجار توورە بوو، وردە وردە هێوربۆوە. باوەشی بە کێدرۆدا کرد و ماچیکرد. گوتی:" دەتبوورم، بەڵام گەر خودات خۆشدەوێ، لەمەولا شتی وەها مەکە!"

کاتێك فرانسیسکۆس چیرۆکەکەی کێدرۆی سەبارەت بە وتووویژەکەی خۆی لەگەڵ کابرای شواندا دەژنەفت، لە دڵەوە لەقاقای پێکەنینیدا. گوتی:" حەیف، کە دارستانێکی پڕ لەکێدرۆی وەك تۆمان نییە!"

ئەلعانیش کێدرۆ پەیامێکی گرنگی بۆ ئێمە پێبوو، چونکە دیقەتی دەداین و چاوانی پرشنگی دەدا. بەری دەستی بە دەمیدا هێنا و گوتی:

- " باوکە فرانسیسکۆس، من لە (ڕیمینی) یەوە دێمەوە، نازانم چۆن بتوانم هەموو ئەو شتانە بگێڕمەوە کە بەرلەوەی بێم بۆ ئێرە، بینیومن و ڕووبەڕووم بوونەتەوە! باوکە فرانسیسکۆس، دیاربوو گوندنشینەکان من بە تۆ تێگەیشتبوون. ژن و پیاو، یەك لەدوای یەك بەرەو لام ڕایاندەکرد تا دەستم ماچکەن. نەخۆشەکانیان لەگەڵ خۆدا هێنابوو تا شەفایان بدەم. بەڵام چۆناوچۆنیی دەمتوانی

شەفایان بدەم؟ دەستم دەنایە سەر سەریان، هەر وەك ئەوەی تۆ دەیکەیت، بەڵام خەیاڵم لای شتێکتر بوو، خەیاڵم لای ئەوە بوو چۆن بتوانم لەو هەموو خەڵکە خۆم ڕزگارکەم کە هاواریان دەکرد و هوتافیان دەکێشا و شاڵاویان دەهێنا تا پێوپلم ماچکەن. ڕۆژێکیان فیلێکم بۆ هات. ئەوە بوو کاتێك لە گوندێك نزیك دەبوومەوە- گوندێکی نزیك ڕیمینی - زانیم خەڵکێکی زۆر هاتوونەتە دەرێ تا ببینن. باشە چیم کردبا؟ دوو منداڵم بینین تەختەیەکیان لەشێوەی ئەسپەدارینەدا دانابوو، لەملاولایەوە دانیشتبوون، لەسەری هەڵبەزودابەزیان دەکرد و پێدەکەنین. دەسوبرد بەرەو لایان ڕامکرد. گوتم: (مناڵینە، منیش دەمەوێ گەمە بکەم. ئێوە هەردووکتان لەسەر لایەکی دانیشن و منیش هەر خۆم بە تەنیا لەسەر لاکەی تری دەبم و هەڵبەزودابەزتان پێ دەکەم!" ئەوسا کەوتینە هەڵبەزودابەز و پێکەنین. زیارەتکەران هاتن، قەشە بە ئینجیلێکی لە بەرگی زیوین گیراو و چڵی پیرۆزەوە لەپێشیانەوە بوو. کاتێك منیان بینی گەمە دەکەم و پێدەکەنم، ڕوخساریان تێکچوو، چاوەڕێیانکرد تا من لەگەمەکەم ببمەوە

و ئەوسا بکەومە بەرەکەتدان و شەفادانی ئەو چەند نەخۆشەی کە لەگەڵ خۆیاندا هێنابوویانن. چاوەڕێ بوون و هەر چاوەڕێ بوون تا من لەسەر ئەسپەدارینەکە هەستم! دواجار بە تووڕەیی گوتیان:" حاشا ئەمە قەدیس نییە، بەڵکو شێتە! دەی وەرن با بەرێگەی خۆماندا بڕۆین!" وایانگوت و ڕۆیشتن. دەی منیش لە خودام دەویست. ئەوسا لە ئەسپە دارینەکە هاتمە خوارەوە و ڕێگەی ڕیمینی یم گرتە بەر!"

فرانسیسکۆس پێکەنی.

- " برا کێدرۆ، بەرەکەتی من یاوەرت بێ، باشترە خەڵکیی بە شێتمان بزانن وەك لەوەی بە قەدیسمان بزانن. ئەمەیە خۆنەویستیی پیرۆز!"

پرسیم:" برا کێدرۆ، باشە تۆ چیت دەکرد لە ڕیمینی؟ دیارە شتی زۆر لە هەگبەکەتایە بۆمانی بگێڕیتەوە!"

- " زۆر، براکەم زۆر زۆر. موجیزەیەکی گەورە! گەر بەچاوانی خۆم ئەوەم نەدیبا، هەرگیز باوەڕم نەدەکرد. بیرتاندێتەوە لەپۆرتیۆنکولا قوتابییەکی ڕەنگپەڕیومان هەبوو ناوی (ئانتۆنیۆ) بوو. باشە، خودایە تۆبە، هەنووکە وی بۆتە

قەدیس! ئا، ئا قەدیسێك كە موجیزە دەنوێنێ! باوكە فرانسیسكۆس، ئەویش وەك تۆ كە جارێكیان پەیڤی خودات بەگوێی تەیرەكاندا دا، ئەویش لە ڕێمینی پەیڤی خودای بە ماسییەكان ڕادەگەیاند. پێمەكەنە، من بەم هەرتك چاوانەی خۆم ئەوەم بینی. لەو شوێنەی ڕووبارەكە دەڕژێتە زەریاوە، ئانتۆنیۆ ڕاوەستابوو، خۆزگە دەتانبینی، نەدەناسرایەوە، درێژ و باریك، گۆنا بەقوولاچوو، چاوانی دەتگوت دوو كونی ڕەشن، وا پێدەچوو كوێر بێ، دەستەكانیشی - خودای گەورە - هەرگیز دەستێكم لە ژیانمدا نەبینیوە هێندە درێژ و پەنجەگەلێكم نەبینیون هێندە باریك و گورج بن. گۆچانێكی بەدەستەوە و دەستی دوو قەد لە گۆچانەكەیەوە ئالابوو. خەڵكانێكی زۆر لەدوایەوە ڕاوەستابوون و زوربەشیان خەڵكانی بێئیمان بوون. ئانتۆنیۆ پێیگوتن: (دوامكەون، من دەچم بۆ گوێ زەریا. وەرن لەوێ ببینن ئەو پەیڤانەی كە من بە گوێی خەڵكیدا دەدەم، تاقە پەیڤ و ڕاستترین پەیڤن. وەرن و بە چاوانی خۆتان ببینن و ئەوكات ئیمان دێنن!)

ئەوانیش دوایکەوتن و بەرەو خواربوونەوە بۆ گوێ زەریا و منیش لەگەڵیاندا چووم. ئانتۆنیۆ دانەوییەوە و پەنجەکانی بە ئاوی زەریا تەڕکردن و خاچی کێشا، ئەوجا تا ئەژنۆ چووە ئاوەکەوە و بە دەنگێکی بەرز هاواریکرد:" ماسییەکانی برام لە زەریا و ڕووباردا، بە ناوی باوکی ئاسمانمان سوێندتان دەدەم، وەرن و گوێ لە پەیڤی حەقی خودا ڕادێرن!" هەر کە وایگوت، زەریا کەفی دەکرد، ڕووبار سەریدەکرد و ماسییەکان هێور هێور کۆدەبوونەوە، هەندێکیان لەدووری دوورەوە دەهاتن و هەندێکیان لە قوڵاییەوە سەریان دەردەهێنا. هەموو جۆرە ماسییەکیان تێدابوو: ماسیی دڕکدار، نقە، دۆلفین، نەهەنگ، ماسییە موسا، ماسیە باڵدار، شمشێرە ماسیی، سوورە ماسی، ماسییە بەردینە، بۆقە زەریایی، ماسییە سکۆڤیل و ماسییە ئاڵتونیی... ئاخر چۆن دەتوانم ئەو هەموو جۆرە بژمێرم، ماسیگەلێك کە لە شوێنێکدا دەژین، ماسیگەلێك کە سەریان لە کەفی زەریاوە دەهێننەدەر، ماسیگەلێك کە وەك ئاژەڵی دڕندە بەدووی نێچیرەوەن، ڕووبار و زەریا جمەیان دەهات لە ماسی. ماسییە گچکەکان ڕیزی پێشەوەیان دەگرت، ماسییە

مام ناوەنجییەکان لەدوای ئەوانەوە و ماسییە گەورەکانیش دوور لەقوڵایی ئاوەکەدا. هەموویان سەریان لە ئاوەکەوە هێنابووە دەرێ و گوێیان ڕادێرابوو. کاتێك هەموان کۆبوونەوە، ئانتۆنیۆ دەستی ڕایەڵکرد و بەرەکەتیدان و دەستوبرد بە دەنگێکی بەرز کەوتە نوتقدان:" برایانی ماسیم، ئێوەم بانگکردوون تا هەموومان پێکەوە سوپاسی باوکی ئاسمانمان بکەین، سوپاسی بکەین بۆ ئەو هەموو بەخشندەیی و شادومانییە، بۆ ئەو هەموو سەروەتەی کە بەخشیویەتییە ئەنگۆ! ئاو توخمێکی سێیینەی بەرەکەتدراوە، توخمێکی زوڵاڵ و پاقژ و ڕوونە. کاتێك هەتاو بێ و ئاو ئارامبێ، ئەنگۆ دێنە سەر ڕووی ئاو و گەمە دەکەن، کاتێك کە زریانیش دەبێ، ئێوە دەچنە قوڵایی ئاوەوە، دەچنە ئەو شوێنەی کە هێور و ئارامە و لەوێ لەزەت دەبەن. برایانی ماسیم، خودا چ ڕەنگ و چ زیرەکیی و چ جووانییەکی بە ئەنگۆ بەخشیوە! کاتێك لافاوی گەورە هات و هەموو ئاژەڵانی سەر عەردی غەرقکرد، بە تەنێ ئێوە بوون کە هێور و دڵنیا لە ئاوەکەدا مەلەتان دەکرد. کاتێك (یۆناس) پێغەمبەریش کەوتە زەریاوە، ئەوە ئێوە بوون

داڵدەتاندا و دوای سێ ڕۆژان گەڕانتانەوە بۆ سەر عەرد. ئێوە بە درەوشەترین زێڕ و زیوی ئاون، خودا بێئەندازە ئێوەی خۆشدەوێ، ناخوازێ قڕتان تێکەوێ. ئێوە نەمرن بەو هەزاران هەزار گەرایەی کە دایدەنێن. سەرتان هەڵبڕن و سوپاسی خوداکەن، بەرەکەتی منتان لێبێت، ئەمێستایش خوداحافیز!"

ماسییەکان دەمیان دەکردەوە و دەیانجولاند، ڕەنگە بالۆرەیەکیان چڕیبێ و بەڵام من گوێم لێنەبووبێ. پاشان هەموویان بە شادومانییەوە بڵاوەیان لێدەکرد و کلکیان ڕادەوەشاند، زەریاو ڕووبارەکەش کەفیان دەچڕاند. خەڵکەکە دەتاسان، بەسەر پای ئانتۆنیۆدا دەکەوتن. هاواریان دەکرد:(برا ئانتۆنیۆ تۆ ڕاستدەکەیت، ماسییەکان دەنگی تۆیان ژنەفت، ئەی ئیتر ئێمە چۆن دەبێ نەیژنەفین؟ بڕۆ و ڕێنوێنمانبە!)

ئیدی ئانتۆنیۆ لەپێشەوە دەڕۆیشت و ئێمەیش هەمووومان بە خۆشحاڵیی بۆ ڕیمینی دەگەڕاینەوە. دەچووینە کلێسا و سوپاسی خودامان دەکرد."

ئەو قسانە ئارەقەیان بە کێدرۆ کردبۆوە. وەك ماسییەك کە هەر ئەلعان لە زەریاوە هاتبێتە دەرێ، جەستەی بریقەیدەدایەوە.

فرانسیسکۆس بە وروژاویی دەستی هەڵبڕی. گوتی:" سوپاس بۆ خودا، من دەمرم و یەکێکیتر لەدایك دەبێ، نەمرە تۆوی خودا لەسەر عەرد. من ئیتر لەوەندە زیاتر ناتوانم، ڕوناکیی چاوانم کوژاونەتەوە، وەك خۆرێك ڕوو لە ئاوابوونم. بەڵام ئەو جحێڵە، تەژییە لە گوڕ و شادومانیی و ئاگر، ئەو خۆرێکە کە هەڵدێ، سڵاوی لێبکەن!"

ئەوجا دەستی بەرەو ڕیمینی هەڵبڕی.

- " برا ئانتۆنیۆ سەرکەوتوو بیت، بە بەرەکەتی منەوە بەرەو ئەو جێگایانە بچۆ کە من نەمتوانیوە بچم!"

هەموومان بێدەنگبووین. چاوم لێکنا، خۆرێکم بینی ئاوادەبوو، خۆرێکم بینی هەڵدەهات، تفتیی و تاڵیی و هەراوزەنایەك لە دڵمەوە سەریاندەکرد. چاوم کردەوە و بە میهر و سۆزێکی بێئەندازەوە لە فرانسیسکۆسم ڕووانی. هەنووکە سەری داگرتبووە نێوان ئەژنۆکانی و لەنەشوەیەکدا ڕۆچووبوو،

ئاخر ئەو ئیدی هیچی نەدەژنەفت، هیچی لەدەوروبەری خۆیدا نەدەبینی، ئەو ئیدی دوورکەوتبۆوە.

کێدرۆ چاوێکی لێداگرتم. دانەویمەوە تابزانم دەیەوێ بڵێ چی، گوتی:" دەچم دار دەهێنم تا ئاگرێك بکەمەوە!"

- " ئەو ئاگری ناوێ برا ئانتۆنیۆ، نایەوێ خۆی گەرمکاتەوە، ئاگر مەکەرەوە، دوایی گلەییمان لێدەکا!"

- " با گلەییمان لێبکا، من خۆم دەمەوێ گەرمم بێتەوە!"

بە پڕتاو چووە دەرێ و دوای ساتێك بە باوەشێکی پڕ لە دار و چیلکەوە گەڕایەوە. دار و چیلکەکانی خستنە نێو ئاگردانەکەوە و ئاگریکردەوە. فرانسیسکۆس نوقووم لە ئەفسوندا و نە ئێمەی دەبینی و نە قسەکانیشمانی دەژنەفت. بڵێسەی ئاگر بەرزبۆوە و کوختەکەی ڕووناك کردەوە، من بەتاسەوە خۆم لە ئاگردانەکە نزیکخستەوە. پشت و زگ و دەست و پێوپلم دانە بەر تینی ئاگرەکە، تەواوێك گەرمم بۆوە و چێژی گەرمایی دەگەییە مۆخی ئێسکەکانیشم. ئەوسا من و کێدرۆ لەبەر ئاگرەکەدا دانیشتین و بەدزێوە زەردەخەنەمان دەهاتێ، ناو بەناو سەرنجێکمان دەدایە فرانسیسکۆس تا بزانین

ئاخۆ هەست بە تینی گەرماکە دەکا و کەنگێ دەکەوێتە سەرکۆنەکردنمان.

کێدرۆ ئامۆژگاریی کردم:" برا لیۆن، تۆ دەبێ زۆری لێبکەیت. شەوانە کە دەنوێ، ئاگر بکەوە و وا بنوێنە نەتزانیوە. خواردنی بدەرێ، بێئەوەی بە خۆی بزانێ لە جبەکەیەوە بپێچە. مەهێڵە هیچی لێبێت. ئاخر ئێمە لە کوێ دەتوانین ڕێنوێنیێکی وەکی ئەومان دەسکەوێ کە ڕێك بەرەو بەهەشتمان بەرێت، ئاخۆ تۆ بیرت لەمە کردۆتەوە؟"

- " ئاخر ئەو خۆی نایەوێ، برا کیدرۆ من ناتوانم وا بکەم، منیش لەگەڵ ئەودا سەرمام دەبێ، منیش لەگەڵ ئەودا برسییم دەبێ!"

- " برا لیۆن ئافەرینت دەکەم کە ژیانێکی ئەوها سەختت لەگەڵیدا دابەشکردووە. ژیانێك کە سەروو توانای ئینسانە، ئەرێ تۆ چۆن دەرەقەت دێیت؟"

- " دەرەقەت نایەم برا کێدرۆ، زۆر لەخۆم دەکەم و زیاد لە توانای خۆم سەرفدەکەم. ئەمەش لەئیمانەوە نییە، بەڵکو لەغیرەتەوەیە، شەرم دەکەم بگەڕێمەوە، ئەگینا دەگەڕامەوە!"

- " شەرم لە کێ؟"

- " لە هەمووان. لە خودا، لە خەڵکیی، لە خۆم!"

- " چما ناتەوێ ناو بەناو لەجێژنێکدا خواردنێکی خۆش بخۆیت؟ قومێك شەراب بخۆیتەوە؟ لە نوێنێکی نەرمدا بنوویت؟ ئاخر خودا هەموو ئەوانەی بەخشیونەتە ئینسان، حەیفە دەسبەرداریان بیت. سوپاس بۆ خودا من ژیانێکی خۆش بەسەر دەبەم، هەر لەبەرئەوە کاتێك نوێژ دەکەم و سوپاسی خودا دەکەم، نزاکانم هەر بەتەنێ لە دڵمەوە نایەنە دەرەوە، بەڵکە لە زگ و دەست و پێوپلە گەرم داهاتووەکانیشمەوە، لە تەواوی جەستەمەوە دێنە دەرێ. برا لیۆن، هەموو نهێنییەکە ئەوەیە کە فەزیلەت یەکانگیری حەز و چێژ بکەیت!"

زەردەخەنەیەکم هاتێ. گوتم:" ئای برا کێدرۆ، گەر تۆ پێشەوامان بایت، ئەوسا هەموومان باشخۆر و زگ تێر دەچووینە دۆزەخەوە!"

کێدرۆ زاری هەڵێنا بۆ ئەوەی وەڵامم بداتەوە، بەڵام گوێمان لە فرانسیسکۆس بوو دەجوڵا، هەناسەمان لە خۆ بڕی و دڵمان

کەوتە تەپە تەپ. ئاوڕیدایەوە، ئاگرەکەی بینی و هاوارێکی لێهەستا.

- " ئەوە چییە؟ کێ ئاگری کردۆتەوە؟ خێرا ئاو بێنن و بیکوژێننەوە!"

کێدرۆ باوەشیکرد بەئەژنۆی فرانسیسکۆسدا و گوتی:" باوکە فرانسیسکۆس، ئەی حەواری ئەڤین، ئەوە خوشکە ئاگری ئێمەیە، بۆچی دەتەوێ بیکوژیت؟ ئاخۆ بەزەییت پێیدا نایەتەوە؟ ئاخر ئەویش کیژی خودایەۆو خێری ئێمەی دەوێ، هەر لەبەر ئەوەیشە هاتووە و لەئاگردانەکەدا دانیشتووە. گوێڕادێرە چۆن هاوار دەکا، گوێت لێیەتی؟ برا فرانسیسکۆس، ئەو دەڵێت: منیش مەخلۆقی خودام، مەمکوژن!"

فرانسیسکۆس بێدەنگ بوو، وشەکانی کێدرۆ ڕۆدەچوونە دڵییەوە.

بە پێکەنینەوە گوتی:" برا کێدرۆ، تۆ بونیامێکی بێژیت، ئەوەتا هاتیت و بە فێڵەکانت قڵپت کردینەوە!"

ئەوجا ڕوویکردە ئاگرەکە، گوتی:" خوشکی ئاگرم، بمبوورە، من لە کوختە هەژارانەکەم وەدەرت نانێم، بەڵام تکات لێدەکەم، جارێکتر بۆ ئێرە مەگەڕێرەوە!"

وایگوت و بەرەو لای دەرگاکە چوو. لەوێدا و لە دوور دووری ئاگرەکەوە دانیشت.

*

ڕۆژی دواتر شەبەق فرانسیسکۆس کێشای بەپێمدا.

- " برا لیۆن هەستە، کوختەکە زۆر گەرمە، جێگەکەمان ڕاحەتە، وەرە دەچین بۆ کڵێسای قەدیس دامیانۆ. کوختێك لە دەرەوەی کڵێساکە هەیە، دەخوازم لەوێ بمێنمەوە، ئەی تۆ لەوێ دەمێنیتەوە؟ بەرگە دەگریت؟ بزانە گوڕی ئەوەت هەیە یان نا؟ بۆ هەر کوێیەك دەچیت ئازادیت. ئاخر من زۆر ئازارمداویت، ئەی شێری خودا بمبوورە!"

لەڕاستیدا زۆر ئازاری دابووم، بەڵام لەئەڤینە گەورەکەیەوە ئازاریدابووم. قنج هەستامە سەر پێیان.

- " باوکە فرانسیکۆس، بۆ هەر کوێیەك بچیت منیش دێم، ئاخر تازە کەشتییەکەم سووتاندووە و ئیدی چ ڕێگەی گەڕانەوەم نییە!"

- " کەواتە برا لیۆن دەی بەڕێکەوە با بڕۆین، منیش کەشتییەکەم سووتاندووە و چ ڕێگەی گەڕانەوەم نییە! وەرە ژێر باڵم تا نەکەوم، هێشتا دونیا تاریکە!"

سەرمایەك بوو وێنەی نەبوو. ئاسمان تاریك و شینباو، تەواوی ئەستێرەکان لە ڕووناکیی تەنکی بەیاندا کوژابوونەوە، تەنێ ئەستێرەی زوهرە نەبێت کە هێشتا خۆشحاڵ و شادومان، چاوەڕێ بوو خۆر بەنێو درەوشانەوەی ئەمدا هەڵبێ. هێشتا چ تەیرێك نەکەوتبووە چریکە، تەنێ کوکوختییەك نەبێ کە لەدوورەوە دەیخوێند.

گوتم:" هەڵبەت تەیرەکان ئەلعان لە زستاندا برسییانە هەر بۆیە ناچریکێنن. باوکە فرانسیسکۆس، ئاخۆ ئینسانیش هەر ئاوها نییە؟ ئاخر ئێمەیش پێویستە بخۆین تا ئەو خواردنە بکەینە عیبادەت و ستران!"

فرانسیسکۆس زەردەخەنەیەکی هاتێ. گوتی:" برا لیۆن، هەمیشە خەیاڵت بەلای خواردنەوەیە، ئەم قسانە ڕاستن گەر بۆ یەکێکیان بکەیت باوەڕی بەخودا نەبێت، بەڵام بۆ ئەو کەسانەی باوەڕیان بە خودا هەیە، پێچەوانەکەی ڕاستە. ئاخر بۆ ئەمانەی دوایی عیبادەت خۆراکە و تێریان دەکا!"

ئێمە دەدواین و دونیا ڕووناك دەبۆوە. لای خۆرهەڵاتەوە سوورابیدا. هەر هەمان لەو کاتەیدا کە بەژێر دارسنەوبەرێکی چڕدا تێدەپەڕین، تەیرێکی ستران خوێن ڕووناکی لەسەر پێڵووە لێکنراوەکانی هەست پێدەکرد، وەئاگادەبۆوە و ئەوجا لە چریکەی دەدا.

فرانسیسکۆس گوتی:" ڕۆژ باش کڵاوکوڕەی برام، وەرە و دەچین بۆ دەیرەکەی قەدیس دامیانۆ، لەگەڵماندا وەرە!"

کڵاوکوڕەکە فڕییە نێوان پەلکەکان، باڵەکانی ڕاوەشاند تا گەرمیان دابێنێ و ئەوسا بە چریکەچریکەوە بەرەو ئاسمان لە شەقەی باڵیدا.

فرانسیسکۆس گوتی:" ئاسمان دەیری قەدیس دامیانۆی کڵاوکوڕەکانە، بە هیوای یەکتر بینینەوە!"

کاتێك گەیشتینە دەیرەکە، خوشکان هێشتا لە نوێژی بەیانی بوون. ڕووناکیی هەڵایسابوو، لەسەر نووکی پێ چووینەپێش، لەبەر پەنجەرە گچکەکەی نزیك میحرابەکەدا ڕاوەستاین و گوێمان بۆ ئەو دەنگە ناسکە ژنانەیە ڕادێرا کە گۆرانیی بۆ ئەڤینی خودا دەچڕیی.

فرانسیسکۆس بەچاوانێکی فرمێسك تێزاوەوە گوتی:" برا لیۆن، ئەمە چ بەختەوەرییەکە، ڕووناکیی، کڵاوکوڕە، نوێژی بەیانیی، بووکەکانی مەسیح کە بەرلەوەی دونیا وەئاگا بووبێتەوە، ئەوان وەئاگا بوونەتەوە و گۆرانی ئەڤینی بۆ دەچڕن! من دەنگی خوشکە کلارا دەبییەم!"

نوێژەکە کۆتایی هات و خوشکان بە ڕووپۆشە سپییەکانیانەوە هاتنە هەیوان. کاتێك فرانسیسکۆسیان بینی، وردە هاواری خۆشحاڵییان لێهەستا، دەتگوت کۆتری برسیین و دانەوێڵەیان بینیوە. یەکەمین کەس کە نزیك بۆوە خوشکە کلارا بوو، دەستە خوێناوییەکەی فرانسیسکۆسی گرت و فرمێسك پۆشیی کرد.

لەبەرخۆوە گوتی:" باوکە فرانسیسکۆس .... باوکە فرانسیسکۆس ....." قورگی گیرا بوو.

- " خوشکە کلارا، دەخوازم چەند ڕۆژێك لەلاتان بمێنمەوە، هاتووم سلاویکتان لیبکەم و مالئاواییتان لیبکەم و بڕۆم. ئەی سەرەك دەیری ئیماندار، مۆڵەتم دەدەنێ لەو کوختەی نزیك دەیرەکەتان بمێنمەوە؟"

خوشکە کلارا لە فرانسیسکۆسی نۆڕی و دلۆپ دلۆپ فرمێسك لە چاوە درشتەکانییەوە ڕژایە خوار.

- " باوکە فرانسیسکۆس، کوختەکە و دەیرەکە و هەموو ئێمەی خوشکان لە خزمەتتداین، ئەمرکە!"

دایکە پیرەکەی فرانسیسکۆس هاتە پێشەوە. گەلێك پیر و لاواز ببوو، بەهۆی شەونخونیی و ڕۆژووەوە ڕەنگی پەڕیبوو، بەلام ڕوخساری پرشنگی بە بەختەوەریی دەدایەوە. ئەویش دانەویوە و دەستی کوڕەکەی ماچکرد، فرانسیسکۆسیش دەستی نایە سەر سەری و بەرەکەتیدا. لەبەرخۆیەوە گوتی:" دایکە ... دایکە ... خوشکە پیکا ...."

دوو خوشك كەوتنەخۆ تا بچن كوختەكە ڕێكخەن، بەڵام خوشكە كلارا لێنەگەڕا.

گوتی:" دەخوازم خۆم ڕێكیخەم. گسكێك و سەتڵێك ئاو و چەند ئینجانەیەكم بدەنێ لەوانەی لە هۆدەكەم هەن، چرایەك و قەفەس و ئەو بولبولەیش كە پێرێ سەرەك قەشە پێی بەخشین!"

كفت و شەكەت فرانسیسكۆس لەسەر عەردەكە و لەژێر پەنجەرە بچووكەكەی نزیك میحرابەكەدا دانیشت و چاوەڕێ بوو. دایكی چووبووە قوژبنێكی حەوشەوە و بە عەزاب و شانازییەوە لەكوڕەكەی دەنۆڕی. لێوی فرانسیسكۆس و دەست و پێوپلی لەسەرمادا شین هەڵگەڕابوون، یەكێك بەتانییەكی هێناو پیایدا، بەڵام ئەو لەخۆی كردەوە. هەولێدا هەستێتە سەرپا بەڵام نەیتوانی، دوو خوشك بەپەلە چوونە پێشێ، چوونە ژێر باڵی و هێور و بە هەنگاوی ورد بەرەو كوختەكەیان برد. كلارا حەسیرێكی بۆ داخستبوو، لەسەر حەسیرەكەش دۆشەكێكی كا و سەرینێكی نەرم. خوشكان فرانسیسكۆسیان

لەوێ دانا و پاشان ڕۆیشتن. ئێمەیش هەردووکمان هەمدیس بەتەنێ ماینەوە.

دانەویمەوە و لێمپرسی:" باوکە فرانسیسکۆس هیچت پێویستە؟"

- " برا لیۆن چیم پێویست بێ؟ لەوە زیاتر چییترم بوێ؟ ئاخر من هەموو شتێکم هەن!"

چاوی لێکنا. وەك ئەوەی ماڵئاواییم لێبکا ئاماژەیەکی بۆ کردم.

بەدرێژایی شەو خەو نەدەچووە چاوانی. وڕێنەی دەکرد، نێوچەوان و دەست و تەواوی جەستەی وەك ئاگر دەسووتا. بۆ بەیانی لای نیوەڕۆکەی چاوی کردەوە.

- " برا لیۆن، بە خوشکان بڵێ نەیەن بۆ دیدەنیم، دەمەوێ تەنیا بم. پێیانبڵێ هیچم پێویست نییە. من ئارامیم دەوێ، ئارامیی و چ شتێکیتر نا. نە ئاگر، نە خواردن، تەنها هێوریی و ئارامیی!"

سەرینەکەی هەڵگرت و فڕێیدا.

- " برا لیۆن، ئەوە هەڵگرە، فڕێیدە. هەناسەی شەیتانی تێدایە، بەدرێژایی شەو لێنەگەڕاوە بنووم، بەردێکم بدەرێ بیکەمە سەرین!"

دەستی نایە ناو دەستم، دەستی وەك ئاگر دەسووتا.

- " برا لیۆن، ئەی هاوڕێکەم، ئەی برای ڕۆژانی جەنگم، بمبوورە..."

وایگوت و چاوی لێکنا.

چوومە دەرەوە و لە نزیك کوختەکەوە دانیشتم و گریام، کپ و هێور گریام تا گوێی لەگریانەکەم نەبێ. خوشکە کلارا هات و نزیکمبۆوە.

- " برا لیۆن چ بکەین؟ چۆن بتوانین بە زیندوویی ڕایگرین؟"

- " خۆی نایەوێ، خوشکە کلارا ئاخر خۆی نایەوێ ئیتر بژی، ئەو دەڵی، سەفەری هەڵگژان کۆتایی هاتووە. ئاخر بە بەرزاییەوە، لەترۆپکدا لەخاچدان هەیە، ئیدی ئەو لەخاچدراوە. ئەلعان ئەو تەنها چاوەڕێ و پەلەی تەنێ یەك شتییەتی، ئەویش ڕابوونەوەیە!"

- " برا لیۆن، ئەوە واتە مردن؟"

- " بەڵی خوشکە کلارا، مردن!"

خوشکە کلارا هەناسەیەکی هەڵکێشا و سەری دانەواند. دوای ساتێك گوتی:" دەشێ بولبوولەکە شتێك زیاتر لە ژیاندا گلی بداتەوە. بەدرێژایی دوێنێ هەر خوێندوویەتی؟"

- " نا خوشکە کلارا، هەڵبەت ترساوە!"

- " گەر بەسەر ترسەکەیدا زاڵبێ و بکەوێتە گۆرانی، ڕەنگبێ باوکە فرانسیسکۆس نەیەوێ وا زوو بمرێ!"

من هیچم نەگوت، بەڵام دەمزانی کە فرانسیسکۆس گوێی لە گۆرانییەکیتر بووە، گۆرانییەکی زۆر بەچێژتر و نەمرتر لەژوور ئاسمانەوە، لەژوور ئەستێرانەوە کە بانگی کردووە. ئەو ئیدی دەرکی قەفەسەکەی کردۆتەوە تا ڕۆح بدا لە شەقەی باڵ و هەڵفڕێ، هەڵفڕێ و لەگەڵ ئەو ڕۆحگەلەدا یەکانگیر بێ کە ستران دەچڕن.

لە سێیەمین ڕۆژدا تاکەی زیاتر تاوی سەند، گۆنا ڕەگپەڕیوەکانی سوور هەڵگەڕان، لێوی وشکتر هەڵگەڕا، لێکدا

لێکدا ڕادەچڵەکی. زاتێکی نەبینراوی دەبینی و وڕێنەی دەکرد. لای کازێوە کوتوپڕ لای بۆ کردمەوە و گوتی:

- " برا لیۆن، لە کوێیت، من ناتبینم؟"

- " ئەوەتام لە لاتەوە باوکە فرانسیسکۆس، ئەمرکە!"

- " قەڵەم و مەرەکەبت پێیە؟"

- " باوکە فرانسیسکۆس، هەموو شتێکم پێیە، ئەمرکە!"

- " بنووسە!"

چاوی لە بۆشایی بڕی و لە پەرۆشییدا هەڵدەلەرزی تا پێدا ڕابگا بەرلەوەی نەبینراو دیار نەمێنێ، شتەکانیم پێ بنووسێتەوە.

- " باوکە فرانسیسکۆس، گوێم لێتە!"

- " بنووسە، ئەز پەلکێك قامیشم و لەبەر (با) ی خودادا لار بوومەتەوە، چاوەڕێم مردن، ئەو شمشاڵژەنە گەورەیە بێت و لێمکاتەوە، کونێکم تێبکاو بمکاتە شمشاڵ. کاتێك دەمنێتە سەر لێوی، ئەوسا بە گۆرانیی و ئاوازەوە دەچمە قامیشەڵانی نەمری خوداوە!"

به پشتا لەسەر حەسیرەکە ڕاکشا و چاوی لێکنا. من هەستام چراکە بکوژێنمەوە تا شەوقی چراکە ئازاری چاوی نەدا، بەڵام ئەو هەمدیس هەستایەوە.

وەك ئەوەی داوای یارمەتیی بکا، بە دەنگی بەرز هاواریکرد:" برا لیۆن بنووسە: فریشتەی تاریك دەستی گرتم و گوتم: (بۆ کوێ دەچین؟) وی قامکی نایە سەر لێوی، گوتی:(ئەرز جێدێڵێین. چاوانت لێکنێ، تا نەیبینیت و دڵت پڕ بێ و بگریت!)"

به بێوچان لەسەر قسەکانی بەردەوامبوو.

- " (چارۆکەکە بەرز کەوە، بەدوامەوە ئەرزی سەوز، لەبەردەمدا زەریای بێسنووری ڕەش. لەسەرەوە، لە ئاسمانیشەوە، ئەستێرەکان وەك نەیزەك دەکەون. خودایە، تۆ کە لەنێو دڵمدا جێگیریت، دە ڕێگەکەی پیشاندە، وی بەرەو لای تۆ بە زەریادا دێ. وایگوت و یەکەمین تەیری بەهەشت وەدیار کەوت.)"

چاوانی دەسووتان. هەموو جەستەی هەڵدەلەرزیی، من قەڵەمەکەم بەدەستەوە و چاوەڕێ بووم.

- " بنووسە: برا لیۆن کووایت؟ بنووسە:(کاتێك مەلایکەت دوو یەکەمین مەخلۆقەکانی لەبەهەشت وەدەرنان، ئەوسا هەردووکیان لەسەر گیایەك دانیشتن و هیچیان نەگوت. خۆر ئاوا بوو، شەو تەڑی بە هەڕەشە لە عەردەوە بەرز بۆوە و تەڑی لە هەڕەشە لە ئاسمانەوە دابەزی، بایەکی گەلێك سارد هەڵیکرد. حەوا خۆی نووساند بەسینگی شووەکەیەوە تا گەرمدابێت، گەرمیبۆوە و زاری هەڵێنا، دەستە گچکە تازە دروستکراوەکەی هێنایەوەیەك و گوتی: (پیرەمێرد تۆ ئێمەت پێ جڵەو ناکرێ!)"

فرانسیسکۆس پێکەنی. بێگومان لە فەزادا یەکەمین دوو مەخلۆقەکەی بینیون و حەواش کە دەستە چکۆڵە تازە دروستکراوەکەی هێناوەتەوە یەك و هەڕەشەی کردووە. لە کاتێکدا کە پێدەکەنی، دەستی کردە گریان.

- " برا لیۆن، هێشتا هەر لێرەیت؟ بنووسە!(کاتێك جوبراییل دابەزییە سەر عەرد، وەرز وەرزی بەهار بوو، جوبراییل سەری سوڕما، لە دڵی خۆیدا گوتی: قەحپەیە چەندە جووانە! دەی با پەلە بکەین. دارتاشێك لە دوکانەکەی بە پڕتاو

هاتە دەرەوە. گوتی: کوڕە ئەوە بەدوای چیدا دەگەڕێیت؟ ئێرە ناسیرەیە!)

- (بە دوای ماڵی مەریەمدا دەگەڕێم!)

دارتاشەکە لەرز دایگرت. گوتی:(ئەو خاچ و بزمار و خوێنە چییە کە بەدەستتەوەیە؟)

- (ئەوە خاچ نییە، بەڵکو گوڵە سۆسەنە!)

- (کێ تۆی هەناردووە؟)

- (خودا!)

دارتاشەکە دەتگوت چەقۆیەکیان ڕۆبردووە بەدڵیدا. بەخۆی دەگوت:(ئاخ، من تیاچووم!) ئەوجا دەرگاکەی کردەوە، حەوشەیەکی چکۆڵە وەدیارکەوت، ئینجانەیەك بە گوڵە ڕێحانەوە، بیرە ئاوێك و لەنزیك بیرەکەشەوە کیژۆڵەیەك جلکی منداڵی ساوای دەدووری. جوبراییل لەبەر دەرگاکە ڕاوەستاو چاوی پڕ لە فرمێسك بوو."

چاوی فرانسیسکۆسیش وەك چاوی مەلایکەتەکە پڕ لە فرمێسك بوو. هەناسەی هەڵکێشا، دەتگوت شتێك دڵی هەپروون بە هەپروون دەکات.

لەبەرخۆیەوە گوتی:" مەریەمی بەستەزمان، ئەی دایکێك کە پەراوەی مەرگ بە کۆرپەکەی دەکا! خودایە گەر فرمێسکی یەك ساڵی هەموو خەڵکیی بەیەکجار برژێن، ئەوا دەبێتە ڕووبارێك و بەسەر ماڵەکەتا سەردەکا. بەڵام تۆ زاناترینیت و ئەو ڕووبارە دڵۆپ دڵۆپ دەچۆڕێنیت!"

کاتێك ئەمەی گوت، جەستەی کەوتە هەڵلەرزین.

بەپاڕانەوەوە گوتی:" برا لیۆن، ئەمەیان مەنووسە. ئەوە قسەی شەیتان بوو. تکات لێدەکەم گەر نووسیوتە ئەوا بیکوژێنەوە!"

دوای ساتێك گوتی:" برا لیۆن، هێشتا گۆرانییەکی چکۆلانە لەسینەمدا ماوە. نامەوێ لەگەڵ خۆمدا بیبەمە ژێر ئەرزەوە، قەڵەکەمە بگرە بە دەستتەوە و بنووسە!

(کاتێك خودا لەڕۆنانی دونیا بۆوە، دەستە قوڕاوییەکانی شتن و کفت و شەکەت لەژێر درەختێکدا لەبەهەشت دانیشت و چاوی لێکنا. لەبەرخۆوە گوتی: (ماندووم، دەمەوێ نەختێك بحەوێمەوە!) ئەوجا ئەمری بە خەو کرد بێت. بەڵام هەر لەهەمان کاتدا بولبولێکی قاچوقوول سوور هات و لەسەر

سەری نیشتەوە و کەوتە زیقە زیق:(حەوانەوەی چیی، ئارامیی چیی، تۆ نابێ بخەویت! شەوو ڕۆژ لەسەر سەرت دەنیشمەوە و هاواردەکەم: حەوانەوەی چیی، ئارامیی چیی، تۆ نابێ بخەویت! ناهێڵم بنوویت، من دڵی ئینسانم!)"

فرانسیسکۆس بە ئازارەوە لەسەر پشت پاڵکەوت. لەبەرخۆوە گوتی:" برا لیۆن، تۆ چ دەڵێی؟"

ئاخر منی داماو چیم گوتبا؟ دڵی ئینسان چۆن دەتوانێ ئاوها چاوقایمانە لەگەڵ خودادا بدوێ؟

فرانسیسکۆس خەیاڵەکەمی خوێندەوە و زەردەخەنەیەکی هاتێ.

گوتی:" ئەی شێری خودا مەترسە، بەڵێ، دڵی ئینسان زۆر چاو قایمە، خودا ئاوهای خوڵقاندووە، خودا ویستوویەتی ئەو دڵە ئاوها بێ تا لە دژی ڕاپەڕێ و بەرەنگاری بێتەوە!"

*

سیازده

هەرگیز جەستەی فرانسیسکۆس هێندەی ئەو ڕۆژانەی کە لەکوختەکەی نزیك دەیری قەدیس دامیانۆ مایەوە بەرگەی ئازاری نەگرتبوو، هەرگیز ڕۆحیشی هێندەی ئەو ڕۆژانە لەچێژی عیبادەتدا ڕۆنەچوو بوو. هەنووکە هەر پێنج برینەکەی سارێژ ببوون و خوێنیان پێدا نەدەهاتە خوارەوە، بەڵام ئازاریان بەسۆ بوو، تەنێ چاوانی بوون کە هێشتا خوێن و فرمێسکیان پێدا دەهاتە خوارەوە.

من لای پایەوە دەنووستم. هەر کە وەئاگادەبۆوە منیش وەئاگادەبوومەوە. ئەوپەڕی توانای خۆم خستبووە کار تا ڕۆژێك زیاتر لەژیاندا گلی بدەمەوە. ڕۆژێکیان وژە وژەکەی گوێچکەی نەما و چریکەی بولبوولەکەی ژنەفت. ماوەیەکی درێژ دانیشت و بەدەمێکی داپچڕاوەوە سەرنجیدایە قەفەسەکە

و گوێڕادێرا. شادومانییەکی بێئەندازە لەسەر ڕوخساری پەخشبوو.

پرسی:" ئەرێ ئەوە تەیری بەهەشتە؟ ئاخۆ ئێمە گەیشتووینەتە ئەوێ؟"

هەمدیس گوێی ڕادێرایەوە. ڕوخساری لە چێژی بەختەوەرییەکی زیاتردا غەرق دەبوو. بەشادومانییەوە گوتی:" ئای برا لیۆن، گەر دەتزانی ئەو بولبوولە چ دەبێژێ! گەر دەتزانی چ موجیزەیەك لەنێو ئەو سینگە پەڕنەیدا خۆی حەشارداوە!"

دواجار بولبولەکەمان پێڕاهات. ئیدی هەموو ڕۆژێك کە خۆر دەکەوت، دەکەوتە چریکە. گەرووی دەلەرییەوە، ڕێك چاوە ورد و چکۆڵەکانی دەبڕینە ڕووناکیی، دەنووکی بە لێشاوی چریکە سوورهەڵدەگەڕا و ئینسانی ئەفسوندەکرد.

ناو بەناو لەناکاوێکڕا بێدەنگ دەبوو. دەنووکی لەشیشی قەفەسەکە دەدا و پەرۆشی ئەوە بوو هەڵفڕێتە دەرێ. چۆلەکەیەکی بینیبوو کە بە ئازادیی لەسەر درەختێك دەقونییەوە، ئەمیش دەیویست بەرەو لای بفڕێ، بەڵام یەکسەر

هەڵدەفڕییەوە سەر ڕایەڵی ناوەڕاستی قەفەسەکە و هەمدیس دەکەوتەوە گۆرانی.

خاتوو پیکا بە نهێنیی دەهات و لە درزی دیواری بە پەلکی دارەبی دروستکراوەکەوە لە کوڕەکەی دەنۆڕی. هەناسەی لەخۆدەبڕی و ماوەیەکی درێژ تەماشای دەکرد و ئەوسا بۆ هۆدەکەی دەگەڕایەوە. زۆر شەوانیش خوشکە کلارا لەبەر دەرکی کوختەکەماندا ئێشکی دەگرت و نەیدەوێرا بێتە ژوورێ، گوێی بۆ گۆرانییە خۆشەکانی فرانسیسکۆس ڕادەدێرا. فرانسیسکۆس بەو دواییە هەمدیس کەوتبووەوە ستران چڕین. ڕۆحی وی شادومان بوو وەك بولبوول، ئیدی گۆرانی دێرینی سترانبێژە گەڕۆکەکانی تافیی جحێڵیی کەوتبوونەوە سەر زار، گۆرانیی سەردەمانێك کە ئەم لەگەڵ هاوڕێکانیدا شەوانە دەسووڕایەوە و لەبەر پەنجەرە داخراوەکاندا دەیچڕین.

گوتی:" ئای خۆزیا برا ئیرێنۆ لێرە دەبوو! ئەوسا بلوێرەکەی بۆ دەژەندم. ئەو ڕاستدەکا، بلوێر زاری فریشتەی خەڵکانە، فریشتان ئاوها دەئاخڤن، ئەوان لەفەزادا دەفڕن و بە گۆرانیی لەگەڵ یەکتریدا دەدوێن!"

ڕۆژێکیان له جێگەکەی هەستا و بە خۆشحاڵییەوە کەوتە چەپڵەکوتان. گوتی:" برا لیۆن بە درێژایی دوێنێ شەو لەخەیاڵی ئەوەدا بووم کە هەموو پارچە دارەکان بلوێر و کەمانچەن. هەموویان دەنگیان هەیە و سوپاسی خودا دەکەن. بەرەکەتی منت لێبێ گەر نەچیت دوو پارچە دارم بۆ بێنیت!"

دوو پارچە دارم بۆ هێنا. یەکێکیانی بەشانەوە گرت و ئەویتریشیانی وەکو کەوان بەسەر دووەمیاندا هێنا. ئیدی بەدانیشتنان و بە خۆشحاڵییەوە کەوتە ژەنین و ستران چڕین. من گوێم بۆ ئەو نەغمە شیرینە ڕادەدێرا کە لەو دوو پارچە دارەی هەنووکە ببوونە کەمانچە، هەڵدەقوولی.

- " گوێت لێیە، برا لیۆن گوێت لێیە؟ زەینت بێدەنگ بکە و لێگەڕێ دڵت ئازادانە گوێڕادێرێ! کاتێك ئینسان باوەڕی بەخودا هەبێ ئەوا چ تەختە و دارێك نییە لاڵ بێ. چ ئازارێك بوونی نییە، بەڵکو تەنێ قریوەی شادومانیی هەیە، چ ژیانێکی ڕۆژانە نییە بەڵکو تەنێ موجیزە هەیە!"

ڕۆژێکیان لەکاتێکدا کە سەرگەرمی ژەنینی کەمانچەکەی بوو، لەناکاوێکڕا ڕوخساری تاریك داهات، دەتگوت

سێبەرێکی چڕی کەوتۆتە سەر. چاوانی لەسەرسوڕماندا زەقکردنەوە، لە دەرگا کراوەکەوە لەدەرەوەی نۆڕی و هاوارێکی لەشادومانیی و ترس لێ بەرزبۆوە، هاوارێك کە تێینەگەیشتم، بەڵام هاوارەکە هەموو شادومانیی و خەمی ئینسانی لە خۆیدا هەڵگرتبوو. ئاوڕمدایەوە تا بزانم ئەو کەسە کێیە کە ئەم هاواری بۆ کرد، بەڵام کەسم نەبینی. باخچەی دەیرەکە چۆڵ بوو. بایەکی بەهێز هەڵیکرد و دوایین گەڵای درەختەکانی ژاکاند، خوشکان لەنوێژ بوون، دەنگە ناسکەکانیان دەهاتە گوێ کە سترانی ئەڤینیان بۆ خودا دبێژا. بەڵام لەدوورەوە، لەخانووە چکۆڵەکانی ئەو گوندە لاکەوتانەوە، سەگەکان بە ترسەوە دەوەڕین.

لێمپرسیی:" باوکە فرانسیسکۆس چیت بینی؟ کێت بینی؟ بۆچی هاوارتکرد؟"

بۆ ماوەیەکی درێژ نەیتوانی وەڵامبداتەوە. دوو چارچە دارەکەی دانابوو لەجێگەکەیدا و بە چاوانێکی زەقەوە هەر لەدەرەوەی دەنۆڕی.

هەمدیس لێمپرسییەوە:" کێیە؟ چ دەبینیت؟"

زاری هەڵێنا و داخرایەوە. لەبەرخۆوە گوتی:" برا مەرگ، مەرگی برام ...."

هیچم نەگوت. تێگەیشتم فریشتەی تاریکی بینیوە، هەروەها سەگەکانیش بینیبوویان، هەر لەبەرئەوەش بەترسەوە دەیانقروسکاند. چوومە دەرەوە تا فرمێسکەکانم حەشاردەم، بەدەوری کوختەکەدا دەهاتم و دەچووم، کەس لەوێ نەبوو! ئەوڕۆ خۆری زستان خۆی لە هەورەکان ئازاد کردبوو، زوقم خۆی بەسەر دەشتەکەدا ڕاخستبوو، زستانیش وەك بەهار زەردەخەنەی دەهاتێ. خوشکان لە کڵێساکە هاتنە دەرەوە، لەباخچەکە بڵاوەیان لێ کرد، ئەوجا چوونە سەر سفرە تا ژەمی بەیانی بخۆن. لەتێك نان و پەرداخێك ئاو.

خوشکە کلارا بینمی و بەنیگەرانییەوە لێم نێزیکبۆوە.

- " برا لیۆن بۆچی دەگریت؟ باوکە فرانسیسکۆس ......"

- " فریشتەی تاریکی بینیوە خوشکە کلارا، هاواردەکا و باوەشدەکاتەوە تا لەئامێزی بگرێ..."

خوشکە کلارا چمکی ڕووپۆشەکەی گەست تا بەر بە فرمێسکەکانی بگرێ. پرسی:" گوتی چی؟ ئەو گوتی چی؟"

- " نازانم خوشکە کلارا، هەر لەبەرخۆیەوە دەیگوت: برا مردن، برای مەرگم. لەوە زیاتر چ شتێکیتر نا!"

خوشکە کلارا بە ئەسپایی گوتی:" برا لیۆن، گوێڕادێرە، من ترسم لەشتێك هەیە، وریابە. ئەم ڕۆژانەی دوایی چەند زەلامێکی سەیر و شەڕانگێز دەوروخولی ئەم ناوەیانداوە، یەکێك لە خوشکان ئەوانەی ناسیونەتەوە. ئەو خوشکە دەڵێ ئەوانە چەتەی (پێرۆجیا) ن. خەڵکیی زانیویانە باوکە فرانسیسکۆس نەخۆشیی زۆری بۆ هێناوە، ئیدی ئەوانەیان ناردووە تا لەئێمەی بفڕێنن، ئاخر پیاوێکی قەدیس سەروەتێکی گەورەیە بۆ ئەو شارە. برا لیۆن، ئاگاداربە!"

ئەوجا ڕوخساری شاردەوە و بەپەلە چووە دەیرەکەوە.

لەدڵی خۆدا گوتم:" دەبوو جواب بۆ سەرەك قەشە بنێرم و داوای لێبکەم چەند چەکدارێك لە ئاسیزییەوە بۆ پارێزگاریی کردن لە فرانسیسکۆس بنێرێ!"

کاتێك چوومە کوختەکەوە، بینیم فرانسیسکۆس لەسەر ڕایەخەکەی دانیشتووە، پشتی بەدیوارەکەوە داوە و

ڕوخساریشی هێور و بەختەوەر. کە منی بینی، دڵی خۆش بوو.

- " برا لیۆن، قەڵەمەکە بێنە و دووایین پەیامم بنووسە. ئەوە بەیاننامەیەکە کە دەبێ لەلایەن هەموو برا و خوشکانەوە لەهەر کوێیەك هەن بخوێنرێتەوە. کە لە نووسین تەواو بوویت، ئەوسا منیش مۆری خۆم، خاچێك لە خوارەوەی دەدەم!"

قەڵەمەکەم هەڵگرت و لەسەر ئەژنۆ لەلایەوە دانیشتم.

هێور و ئارام، لەکاتێکدا کە هەر وشەیەکی بەر لە گوتنی هەڵدەسەنگاند، کەوتە گوتنی ئەوەی کە من دەبوو بینووسمەوە:

- " براکانم، خوشکانم، ئەمڕۆ خودا فریشتەی تاریکی خۆی بۆ لام ڕەوانە کرد و بانگهێشتە گەورەکەی پێدا هەنارد، ئیدی منیش واخۆم دەپێچمەوە و دەڕۆم. بەڵام دڵم ناخوازێ جێتانبهێڵم تا دوایین پەیامی خۆمتان پێڕانەگەیەنم. مناڵەکانم، هەژاریی، ئەڤین، تەهارەت و گوێڕایەڵیی، چوار کیژە گەورەکەی خودان و با تا ئەبەد لەگەڵتان بن! هەمیشە ئەوەتان لەخەیاڵدا بێ کە فریشتەی تاریك لە پاڵتانایە و هەر لە

لەحزەی لەدایکبوونەوە لەپاڵتانایە، هەمیشە و بەردەوام و لەهەموو لەحزەیەکدا بڵێن: ئەمە دوایین ساتەوەختی منە و ئیدی دەمەوێ ئامادەبم! بیر لەوە بکەنەوە هەرگیز پشت بە ئینسان مەبەستن، بەڵکو تەنها پشت بەخودا ببەستن. جەستە تێکوپێك دەشکێ و نەخۆش دەکەوێ و مردن نزیك دەبێتەوە، دۆست و خزمان بەسەر نەخۆشەکەدا دادەنەونەوە و پێیدەڵێن: (سەروەت و سامانەکەت مشتومالکە، ئەوەی هەتە دابەشیکە، تۆ ئیدی دەمریت!) ژن و منالّ و هاورِێکانی و هاوسێکانی دەوریدەدەن و وا دەنوێنن کە دەگرین. ئەمیش بەو فرمێسك و شیوەنە فریو دەخوا، دوا هێزی دەداتە بەرخۆی و دەڵێ:(بەڵی، هەموو رۆحم و هەموو جەستەم و هەموو سەروەت و سامانەکەم بەدەستە پاکەکانی ئێوە دەسپێرم!) دەستوبرد دۆست و خزمان دەنێرن بەدوای قەشەدا تا بێ و بەرەکەتی بدا. قەشە لێیدەپرسێ: (دەتەوێ لەهەموو گوناهەکانت ژێوان بیتەوە؟) ئەمیش وەڵامدەداتەوە:(بەڵێ دەمەوێ.)

- (دەتەوێ هەموو ئەو شتانە ببەخشیت کە لەژیانتا بە ناڕەوا پەیدات کردوون؟)

- (نەخێر، ناتوانم!)

- (بۆچی ناتوانیت؟)

- (لەبەرئەوەی من هەموو شتێکم بەخشیوەتە هاوڕێ و خزمان!)

ناتوانێ لەوە زیاتر بئاخڤێ، دەمرێ بێ ئەوەی توانیبێتی خۆی لەگوناهەکانی ئازادکا. یەکسەر شەیتان دێ و بەژوور سەرینەکەیەوە دەداتە قاقای پێکەنین، ڕۆحی دەکێشێ و فڕێی دەداتە دۆزەخ. هەموو دیارییەکانی، هەموو هێز و دەسەڵاتی، هەموو سەروەت و ئەقڵ و جووانییەك کە وی شانازیی پێوە کردوون، هەنووکە لەگەڵ خۆیدا بەهەدەر دەچن و لەگەڵ خۆیدا دەچنە بن عەرد. هاوڕێ و خزمانیشی سەروەت و سامانەکەی لەنێوان خۆیاندا دابەشدەکەن و دەڵێن:(نەفرەت لەئێسك و پروسکی! دەبوو سەروەتی زیاتری کۆکردبایەوە و سەروەتی زیاتری بۆ جێهێشتباین!) ئاوها لەلایەن عەرد و لەلایەن ئاسمانیشەوە ئەفەرۆز دەکرێ. باشە ئەدی چ ماوە؟ دۆزەخ

ماوه، ئیدی دەبێ عەزابێکی ئەبەدیی لەنێو قیری کوڵاودا بچێژێ.

من برا فرانسیسکۆسم، خزمەتکارێکی گچکەی ئەنگۆم و گەورەترین گوناهبارم. برا و خوشکانم بەناوی ئەڤینەوە، وەك خودی خودا داواتان لێدەکەم و پێوپلتان ماچدەکەم و سوێندتان دەدەم پەیڤەکانی مەسیح بەخۆنەویستیی و عیشقەوە وەرگرن. کەسێك ئەو پەیڤە پیرۆزانە بکاتە کردەوە و ببێتە نموونە بۆ کەسانیتر، ئەوا تا ئەبەد غەرقی بەرەکەت دەبێ!

برا لیۆن، بۆ تۆیش ئەی هاوسەفەری بەوەفام، سڵاوێك لەبرا فرانسیسکۆسی خۆتەوە. بەرەکەتی منت لێبێ برا لیۆن، ئەو قسانەت لەیاد نەچێ کە کاتێك پێکەوە بە ڕێگەکاندا سەفەرمان دەکرد بەیەکترمان دەگوتن. هەرچەندێك دەتوانی و بە هەر شێوەیەك کە بۆت دەگونجێ، دەبێ کار بۆ خۆشنوودکردنی مەسیح بکەیت و شوێن پێکانی هەڵگریت، دەبێ شوێن پێکانی خاتوونی بەشکۆی هەژاریی و خاتوونی پیرۆزی گوێڕایەڵیمان هەڵگریت. هەر شتێکیترت هەیە کە بتەوێ لەبارەیەوە پرسیارم لێبکەیت، ئازادیت پرسیار بکە، تا

ئەو ساتەی لێوم هەیە و دەتوانم بئاخڤم. براو خوشکانم، زارۆکانم خوداحافیز، خوداحافیز لە تۆیش برا لیۆن، ئەی هاوسەفەر و ئەی هاوڕێی ڕۆژانی جەنگم!"

ئیدی شەکەت ببوو. چاوی لێکنا، هەمدیس وەك گلۆڵەیەك خۆی لەسەر حەسیرەکە گرمۆڵەکرد، دیاربوو ئازارێکی قورس گینگڵی پێدەدا، لەبەرئەوەی لەناکاوێکڕا ڕەنگی گۆڕا.

لێمپرسی:" باوکە فرانسیسکۆس ئازارت هەیە؟"

بۆ ساتێك چاوی کردەوە.

- " برا لیۆن، تاقە شتێك بیزانم ئەوەیە من شادومانم، شادومان و خەنییم. سەرکەوتن، سەرکەوتن، برا لیۆن ئێمە سەرکەوتین! هەر لە ساتەوەختی لەدایکبوونمەوە کەسێك لەناوەوەمرا هەبوو ڕقی لەخودا دەبۆوە، وا ئەلعان ئەو کەسە دیار نەماوە، ئیدی چۆن دەتوانم بەوە شادومان نەبم؟"

- " کێ باوکە فرانسیسکۆس؟ ئەو کەسە کێ بوو؟"

- " جەستە!" وایگوت و بە شەکەتییەوە چاوی لێکنا.

بە درێژایی شەو وڕێنەی دەکرد. مەلایکەتی دەبینی و قسانی لەگەڵ دەکرد. فرانسیسکۆس گلەیی لێدەکرد کە وی

تاخیر بووە، کە ئەم ساڵەهایە چاوەڕێی کردووە، کە بۆچی ماوەیەکی وا زۆر لە غەریبییدا جێی هێشتووە؟ ئاخۆ نەیزانیوە کە دونیا ئینسان وێران دەکا. ئاخۆ نەیزانیوە کە تەلێك گیا، کە بولبولێك، کە چرایەکی پێکراو، کە بۆنێکی خۆش دەکرێ هانمان بدا بە عەردەوە بنوسێنین و جێنەهێڵین؟ فرانسیسکۆس وڕێنەی دەکرد و گلەیی، هەڵبەت مردنیش وەڵامیدەدایەوە، چونکە فرانسیسکۆس ئارام دەبۆوە، ئیدی گلەیی نەدەکرد، بەڵکو زەردەخەنەی دەهاتێ.

بۆ بەیانییەکەی لاجانگەکانی خەریك بوو دەسووتان. ئەو ئیدی ڕۆچووبووە قولاییەکی بەرینەوە، نەیدەتوانی پێڵووی هەڵبڕێ و جەستەی وەك بەرد ڕەقهەڵاتبوو. ترسام و بە پەلە چووم بەدوای خوشکە کلارادا و لە موبەقی دەیرەکەدا دۆزیمەوە.

گوتی:" مەسیحییەکی میهرەبان زانیویەتی باوکە فرانسیسکۆس نەخۆشە، مریشکێکی بە دیاریی بۆ ناردووە، وا منیش شۆربایەکی بۆ لێ دروست دەکەم تا هێزی بەبەردا بێنێتەوە."

- " خوشکە کلارا، ڕۆژووی مەزن دەستیپێکردووە و هەڵبەت ئەو ئیتر خۆی بە خواردنی گۆشت گوناهبار ناکا!"

- " برا لیۆن، گەر خودا بڕیاری دابێ دەستوبرد ئەومان لێ وەرنەگرێتەوە، ئەوا دەبێ ئەم شۆربایە بخوا تا ساتێکی تریش لەلامان بمێنێتەوە. چاوەڕێ بکە، شۆرباکەی بۆ ببە و ئیدی خودا یارمەتیمان بدا!"

شۆرباکەم هەڵگرت. خوشکە کلارا زەردێنەی هێلکەیەکی تێکرد، مریشکەکەشم هەڵگرت و ڕۆیشتم، کە چوومەوە بینیم فرانسیسکۆس لەسەر پشت ڕاکشاوە و گینگڵ دەدا.

گوتم:" باوکە فرانسیسکۆس، خوشکە کلارا دەکەوێ بەسەر پێتا و بەناوی ئەڤینی پیرۆزەوە لێت دەپاڕێتەوە ئەم شۆربایە بخۆیت. باوکە فرانسیسکۆس، گەر منت خۆشدەوێ، جارێ جەستەت جێمەهێڵە، گەر منت خۆشدەوێ دەمت بکەوە!"

- " بە ناوی ئەڤینی پیرۆز .... بە ناوی ئەڤینی پیرۆز...."

لەبەرخۆیەوە وایگوت و دەمیکردەوە، بەڵام هێشتا چاوی هەر داخرابوو. قومێکی لە شۆرباکە خوارد، هەستی بە

شادومانی و سوپاسگوزاریی کرد، دەمی کردەوە و قومێکی تریشی خوارد، تا وردە وردە هەمووی خوارد. هەروا کوتێك گۆشتیشمدایە، هەڵبەت خەیاڵی لەشوێنێکیتر بوو، هەر بۆیە نەیدەزانی چ دەخوا و بەبێ چ بەرگرییەك قووتی دەدا.

لەوکاتەدا کە خواردنەکەم بەدەمییەوە دەکرد، ڕێبوارێکی سەیر بەهەناسەبڕکێوە لەبەر دەرکی کوختەکەدا وەدیارکەوت و چاوی بەناو هەموو کوختەکەدا گێڕا، دەتگوت شتێکی لێ بزر بووە و بەدوایدا دەگەڕێ.

بەتوڕەیی پێیمگوت:" ئێ کوڕە چکۆڵ، لێرە بەدوای چیدا دەگەڕێی؟ ئاخۆ نابینی نەخۆشمان هەیە؟"

وەڵامیدامەوە:" برا قەشە بمبوورە، ئاخۆ ئێرە ئۆرشەلیم نییە؟ لەهەوادا بۆنێکی پیرۆزم کرد و بەخۆم گوت هەبێ و نەبێ ئێرە ئۆرشەلیمە، بە خۆمگوت بابچمە ژوورێ و کڕنۆش ببەم و بپاڕێمەوە. بەڵام ئەی کوا ئۆرشەلیم، نایبینم؟"

فرانسیسکۆس قسەکانی ئەو کوڕەی دەژنەفت و چاوانی کردنەوە.

بە زەردەخەنەیەکەوە گوتی:" براکەم تۆ شێتیت!"

ڕێبواره سەیرەکە وەڵامیدایەوە:" له تۆ شێتتر نیم. له تۆ شێتتر نیم کە دەتەوێ بچیت بۆ بەهەشت و کەچی لەم وەختی ڕۆژووە مەزنەدا مریشك دەخۆیت!"

فرانسیسکۆس هاوارێکی کرد و لەهۆشخۆی چوو. هەستامە سەرپا تا ئەو میوانە بێشەرمە بکەمە دەرەوە، بەڵام ئیدی ئەو دیار نەمابوو.

بۆ ڕۆژی دوایی فرانسیسکۆس بەسەرزەنشتەوە تەماشای دەکردم.

- " برا لیۆن تۆ فریوتدام، تۆ فریوتدام و گوناهێکی زۆر گەورەت خستمە ئەستۆ!"

- " باوکە فرانسیسکۆس، ئەو گوناهە لەئەستۆی منە، خودا لەسەر ئەو گوناهە سزای من دەدا!"

- " تەنها خودا دەتوانێ گوناهی خەڵکانیتر بخاتە ئەستۆی خۆی. ئێمەی ئینسان تەنها دەتوانین هەڵگری گوناهی خۆمان بین!"

وەڵامیمدایەوە:" باوکە فرانسیسکۆس، زۆر گەورەیە میهرەبانیی خودا. قسەیەکی تۆم بیرە کە جارێکیان پێتگوتم،

میهرەبانیی خودا زۆر لە عەدالەتەکەی گەورەترە، دەی لێگەڕێ با متمانەی خۆمان بدەینە میهرەبانییەکەی!"

- " بەڵێ، برا لیۆن ڕاستدەکەیت، لێگەڕێ با متمانەی خۆمان بدەینە میهرەبانییەکەی. وای بە حاڵمان گەر ئەو تەنێ عەدالەتی هەبا!"

*

ڕۆژەکان لەنێوان ژیان و مردندا تێدەپەڕین، زۆر جاران برایان سەردانیان دەکرد و ناو بەناویش سەرەك قەشە، یاریدەدەرەکەی لە ئاسیزییەوە دەنارد تا لەهەواڵی بپرسێ و دەیگوت:" کوڕی خۆم وەرەوە بۆ ئاسیزیی و لە ماڵەکەی مندا بژی، ئاخر جەستەی بونیادەمیش دیارییەکی پیرۆزی تری خودایە، تۆ بەم تەرزە ماملەکردنە دەیکوژیت. فرانسیسکۆس کوڕی خۆم ئەمەی تۆ دەیکەیت قەتڵە، تۆ سەرپێچی لەپەیامی گەورەی خودا دەکەیت کە دەڵێ: تۆ نابێ قەتڵ بکەیت!"

فرانسیسکۆس گوێی بۆ وشەکانی سەرەك قەشە ڕادەدێرا و هیچی نەدەگوت. ڕۆژێکیان هەمدیس قەشەی یاریدەدەر هات

و داوای لێکردەوە بچێت. ئەوسا فرانسیسکۆس لای بۆ کردمەوە و گوتی:" بەڵێ، سەرەك قەشە ڕاستدەکا. ئەمە قەتڵە، قەتڵ. گەرەکمە لە کلێساکەی قەدیس دامیانۆ جێژن بکەم و پاشان بڕۆم و لەماڵی سەرەك قەشە بمێنمەوە. دەخوازم هەمدیس ئاسیزیی ببینمەوە و خوداحافیزیی لێ بکەم."

هەفتەی جێژنی پاك هات، فرانسیسکۆس لەئازارەکانی مەسیحدا ڕۆچوو. داوای لێکردم لەلایەوە دانیشم و ڕۆژانە کتێبی پیرۆزی بۆ بخوێنمەوە، ئەو ئیدی شوێن مەسیح دەکەوت، شوێن پێکانی هەڵدەگرت، خیانەتی لێدەکرا، دادگایی دەکرا، بەر قامچی دەدرا و لەگەڵ ئەودا لەخاچدەدرا. لەهەینی درێژدا هەر پێنج برینەکەی کە ماوەیەکی زۆر بوو نەکولابوونەوە، هەمدیس دەمیانکردەوە و خوێنیان لێوە دەچۆڕا. سەرلەبەیانی ڕۆژێك بەر لەجێژنی پاك، هاتەوە سەر خۆی و دەستی گرتم.

گوتی:" برا لیۆن، گەر منی گوناهبار شانازی ئەوەم پێببڕایە یەکێك لەنووسەرەوانی ئینجیل بام، ئەوا نە شێر و نە گاو نە فریشتەم لەپاڵدا نەدەبوون، بەڵکە مەڕێکم لە پاڵدا

دەبوو کە قردێلەیەکی سووری بە ملەوە با و لە قردێلەکە نووسرابا: خودایە کە جێژنی پاك هات، تۆ سەرم دەبڕیت؟"

ڕۆژی جێژنی پاك دوای ڕێوڕەسمی ڕابوونەوە، خوشکان بەمۆمی داگیرساوەوە هاتن تا دەستی ماچ بکەن. فرانسیسکۆس هەستا، دەستی ڕایەڵکرد و بەرەکەتیدان.

بە خەمبارییی لەبەرخۆیەوە گوتی:" خوشکەکانم، دایکانم، ئەی خاتوونی سەلار، ئەی بووکانی مەسیح ...." وایگوت و لە قوڵپی گریانیدا.

خوشکە کلاراش دەگریا، خاتوو پیکا و هەموو خوشکانی تریش دەگریان و تەواوی کوختەکە تەژی لە گریان و ڕووناکیی ئەو هەموو مۆمە دەبوو.

خوشکە کلارا پێیگوت:" من هەروەها خەیاڵم لای ڕابوونەوەی تۆیشە. باوکە فرانسیسکۆس، من بیرم لای ڕابوونەوەی تۆیە ..."

بەڵام فرانسیسکۆس بەخوڕ دەگریا و هیچی نەدەژنەفت.

من ئەمڕۆ باشم خواردبوو، سوپاس بۆ خودا، دیاریی و جێژنانە لەئاسیزییەوە نێردرابوون، ئیدی هەستمدەکرد کە

مەسیح هەر بەڕاستیی ڕابۆتەوە، هەر بۆیە زوو ڕاکشام و دەسوبرد خەوم لێکەوت. فرانسیسکۆس داوای لێکردم:" چراکە مەکوژێنەوە، لێگەڕێ بە درێژایی شەو بسووتێ، با ئەویش جێژنی ڕابوونەوەی مەسیح بگێڕێ!"

دڵخۆش و سوپاسگوزار نووستم، لەخەوندا بەقووڵیی هەمدیس ڕابوونەوەی مەسیحم تەجروبە دەکرد، پێدەچوو هەموو ڕۆحێك لەم دونیایەدا چەندێك لەتوانایدابێ شوێنپێی مەسیح هەڵگرێ و لەگەڵ ویدا ئازار بچێژێ و لەخاچ بدرێ و ڕابێتەوە. لەبەرئەوەی چەندێك زیاتر لەگەڵ فرانسیسکۆسدا ژیابام، زیاتر تێدەگەیشتم کە دوایەمین میوەی مردن نەمرییە.

هێشتا نوستبووم کە خودا بە مۆمەوە هاتبوو بۆ دونیا، بولبولەکە خەبەری ببۆوە و کەوتبووە ستران، بەڵام من لە قوڵاییی چێژی ئەو خەونەمدا ڕۆچووبووم و خەبەرم نەببۆوە. لەناکاوێکرا لەخەونەکەمدا دەنگی فرانسیسکۆسم ژنەفت، ڕاپەڕیم و بەپەلە هەستامە سەرپێ. لەسەر جێگەکەی دانیشتبوو، هەمدیس دوو دارەکەی گرتبوو بە دەستییەوە و وەك کەمانچەیەك دەیژەند و گۆرانیی دەچڕی. من هەرگیز

وشەکانی گۆرانییەکە و ئاوازە خۆشنودەکەیم لەبیر ناچێ کە دەربڕی سەرکەوتن بوو. ساڵانێکی زۆر تێپەڕیون و کەچی هێشتا هەروەك ئەوەی هەر ئەلعان گوێم لێی بووبێ دەیژنەفمەوە. وا هەنووکەش کە پیر و کەنەفت بووم، لەم دەیرە ئارامەدا دانیشتووم و دەینووسمەوە:

ئەی باڵاترین، ئەی بەدەسەڵاتترین، ئەی میهرەبانترین

لە تۆدا، ستایش و شانازیی و حەیا و سوپاسگوزارییم باڵا دەکەن!

تەنها تۆ، تەنها تۆ ئەی باڵاترین، شایانی ئەوەیت. چ بونیادەمێك بەهای گۆکردنی ناوەکەتی نییە!

خودایە، سوپاس بۆ هەموو کارەکانت،
بە تایبەتیش سوپاس بۆ جەنابی برا خۆرمان
کە ڕۆژمان بۆ دێنێ و ئیدی بەخششی تۆمان لێهەڵدێ
بە جوانیی و درەوشاوەیی و بەو
تیشکە مەزنەیەوە. خودایە، ئەو دێ و شایەتیت بۆ دەدا!
سوپاس بۆ تۆ خودایە، بۆ خوشکە مانگمان و بۆ ئەستێرەکان،
بۆ تۆ، کە لە ئاسماندا ئەوانت ئاوها
گرانبەها و درەوشاوە و جوان خوڵقاندوون!

سوپاس بۆ تۆ خودایە، سوپاس بۆ برا " با " مان
سوپاس بۆ هەوا، بۆ هەور، بۆ ئارامیی
سوپاس بۆ هەموو ئەو ئاڵوگۆڕییانەی هەوا کە تۆ پێمان دەبەخشیت!
سوپاس بۆ تۆ خودایە، سوپاس بۆ برای ئاومان،
سوپاس بۆ ئەو خۆنەویستە، ئازیزە، لە هەموو شتێك پاقیژەترە!
سوپاس بۆ تۆ خودایە، سوپاس بۆ برای ئاگرمان،
کە تۆ شەوی پێ ڕووناك دەکەیتەوە،
بەوی جوان و بەهێز و تەژی لە چێژ!
سوپاس بۆ تۆ خودایە، سوپاس بۆ عەردی خوشك و دایکمان،
کە لەکۆشیدا خۆراکمان دەدا و هەڵماندەگرێ
میوە و گوڵ و درەختگەلی زۆر بەرهەمدێنێ!
سوپاسی بکەن و سرووودی ستایشی بۆ بچڕن
بە قووڵترین خۆنەویستیی سوپاسیکەن و لەخزمەتیدا بن!

ئارام و بێدەنگ تا نەبا گوێی لێبێ و سترانەکەی ببڕێ، لێی نزیك بوومەوە و باوەشم بە پێوپلیدا کرد و گوێمڕادێرا. بولبولەکەش بە ژوور سەرمانەوە بێدەنگ و ئەویش گوێی ڕادێرابوو. خۆر، مانگ، ئاگر و ئاو هاتبوونە ئەو کوختە

هاکەزاییەوە و بەدەوری فرانسیسکۆسدا دانیشتبوون و ئەوانیش گوێیان ڕادێرابوو. واپێدەچوو مەرگ خۆیشی دووایین کەس لەگەڵ ئەواندا هاتبێتە ژوورەوە و هەناسەی لەخۆبڕیبێ و گوێی ڕادێرابێ. بەڵام فرانسیسکۆس هیچی نەدەبینی، کەسی نەدەبینی، سەری بردبووە دواوە و گۆرانی دەچڕی، شیشەکانی زیندانەکە نوشتابوونەوە و ئیدی ڕۆحی ئامادەی فڕین بوو.

خودا خۆری هەڵێنا و فرانسیسکۆسیش هەستا، کفت و شەکەت خۆی بەدیوارەکەوە گرت و زەردەخەنەیەکی هاتێ. دەتگوت سترانەکە خوێنی ئەو بووە و هەرچی لە جەستەیدا بووە چۆڕاوە.

دەمەونیوەڕۆ پێیگوتم:" برا لیۆن، پەرۆشم ئاسیزیی ببینمەوە. ئای گەر دوو برای بەگوڕ، کێدرۆ و ماسیۆ بهاتنایە و بۆ ئەوێیان ببردمایە، ئاخر برا لیۆن من ئیدی ناتوانم بە پێی خۆم بەسەر ئەرزدا بڕۆم!"

چوومە دەرێ و جوابم بۆ کێدرۆ و ماسیۆ نارد و داوام لێکردن لەپۆرتیۆنکولاوە بێن، خەڵکیشم بۆ لای سەرەك قەشە نارد تاپێی ڕاگەیەنن فرانسیسکۆس دێ و داواشم لێکرد

چەکدار بنێرێ تا لەگەڵیدا بن، چونکە چەتەگەلی پیرۆجیایی دەوروخولی ئەم ناوەیانداوە و دەیانەوێ بیڕفێنن.

کاتێك بۆ کوختەکە گەڕامەوە، فرانسیسکۆسم بینی هەمدیس کەمانچە دەژەنێتەوە و گۆرانییەکەی شەوێ دەچڕێتەوە. کە تەواو بوو، گوتی:" ئاخ، بیرم چوو سوپاسی خودا بکەم بۆ خوشکە نەخۆشییم!"

دوو پارچە دارەکەی لەسەر عەردەکە دانان و دەستەکانی بەرەو ئاسمان هەڵبڕین:

سوپاس بۆ تۆ خودایە، سوپاسیش بۆ خوشکە نەخۆشیمان
وی میهرەیان و قۆچاخ و خەڵکیی عەزاب دەدا
یارمەتی ڕۆح دەدا خۆی لەجەستە ڕزگارکا!

من گوێم بۆی ڕادێراو و زەحمەت بوو بتوانم بەر بە فرمێسکەکانم بگرم. گوتم:" ئەی ڕۆحی من، سڵاو و ماڵئاوایی لێبکە، سڵاو و ماڵئاوایی لێبکە!"

دەمەوئێوارە کێدرۆ و ماسیۆ هاتن. بێدەنگ لای پای فرانسیسکۆسەوە دانیشتن، خوشکە کلاراش هات و کەوتە سەر

چۆك، دەست و پای فرانسیسکۆسی ماچکرد و بێدەنگ لای ڕاستییەوە دانیشت. خوشکە پیکاش لەرزە لەرز هات، قژە سپییەکەی لەژێر ڕووپۆشەکەیەوە هاتبووە دەرێ، بەڵام هەمدیس کردییەوە بەژێر چارشێوەکەیدا. ئەویش کڕنۆشی بۆ کوڕەکەی برد و پاشان بێدەنگ لای چەپییەوە دانیشت. فرانسیسکۆس لە نەشوەدا نوقووم ببوو، هیچی نەدەبینی و هیچی نەدەژنەفت، لەسەرپشت پاڵکەوتبوو، دەستی بەنیشانەی خاچ دانابوو، ڕوخساریشی لەبەختەوەریدا پرشنگی دەدا.

لەو بێدەنگییەدا بۆ ساتێك هەنسکە هەنسکی گریانێکی نزم بیسترا، بەڵام خوشکە پیکا لێوی خۆی گەست و ئیدی هەنسکی گریانەکە نەما.

کێدرۆ بە ئەسپایی گوتی:" نوستووە، پێویستە خەبەری بکەینەوە و بکەوینە ڕێ، ئاخر وا ئێوارەیە!"

کەس وەڵامی نەدایەوە.

بایەکی فێنکی بەهاریی لەدەرگاکەوە دەهاتە ژوورێ، گوڵەکان لەحەوشە پشکوتبوون و کوختەکەیان پڕ لە بۆنی

خۆیان کردبوو. کارژۆڵەیەك هاتە بەر دەرگاکە و بە خەمەوە باعاندی و پاشان بە خێرایی لەو ناوەدا نەما، هەڵبەت بەدوای دایکیدا دەگەڕا. هیچ کامێکمان نە دەجووڵا و نە قسەشی دەکرد. هەمووماں سەرنجمان بڕیبووە فرانسیسکۆس. لەناکاوێکڕا لە وێنەی قەبرێکدا لەبەر چاوانمدا وەدیارکەوت، وەرز وەرزی بەهار و ئێمە ئەومان بردبووە دەرەوە بۆ سەر عەردە بەگوڵ پۆشراوەکە و بۆی دەگریاین.

شەو داهات، خوشکە کلارا هەستایە سەر پێ.

- " خوشکە پیکا، وەرە بابڕۆین، ئێمە ماڵئاواییمان لێکردووە. وا ئیتر برایان دەیبەن، ئێستا کاتێکی گونجاوە، ئێستا شەوە و ئەو زەلامە وەحشییانەی پیرۆجیا بەدەرەوە نین!"

خوشکە پیکا هەستا و فرمێسکی چاوانی وشك کردنەوە.

گوتی:" کوڕەکەم ...."

بەڵام خوشکە کلارا چووە ژێر باڵی و بەلەتردانەوە ئاودیوی دەرگاکە بوون. بۆ ساتێك لەدەرەوە دەنگی گریانێکی بەرز هاتە گوێم، هەردوو ژنەکە شیوەنیان دەکرد.

فرانسیسکۆس چاوی کردەوە و برایانی بینین. زەردەخەنەیەکی هاتێ.

پرسی:" ئاخۆ گەیشتین؟"

کێدرۆ وەڵامیدایەوە:" برا فرانسیسکۆس جارێ ئێمە نەڕۆیشتووین!"

فرانسیسکۆس ئاهێکی هەڵکێشا و گوتی:" من هێشتا لەئاسیزیی بووم، لە کڵێساکەی قەدیس دامیانۆ بووم و پەنجەرە ڕەنگاوڕەنگەکانیم ستایش دەکرد. هەروەها نیگاری مەسیحیش لەوێ وێنە کێشرابوو، کێلی گۆڕەکەی هەڵتەکاندبوو، بەرەو ئاسمان هەڵگژابوو. ئاڵایەکی سپی بەدەستێکییەوە و بە ڕەنگی ئاسمان لەسەری نووسرا بوو:

Pax et bonum

هەستامە سەر پێ. گوتم: " بە ناوی خودا، دەی با بڕۆین!"

کێدرۆ و ماسیۆ فرانسیسکۆسیان بەرزکردەوە و خستیانە سەر باسکە لێکئاڵاوەکانیان، ئەویش دەستی کردە ملی هەردووکیان. چووینە دەرێ.

پرسیی:" شەوە؟"

- " بەڵێ باوکە فرانسیسکۆس شەوە، ئەستێران بە ئاسمانەوەن!"

- " هەوا بۆنێکی خۆشی لێدێ! ئێمە لەکوێین؟"

ماسیۆ وەڵامیدایەوە:" لەحەوشەی پێشەوەی دەیرەکەی قەدیس دامیانۆین باوکە فرانسیسکۆس. ئاخر ئێمە لەبەهارداین. ناتەوێ خوداحافیزیی لەخوشکان بکەیت؟"

- " جوێبوونەوە تاڵە برا ماسیۆ، زۆر تاڵە. باشترە هەروەکو دز ملی ڕێگە بگرینەبەر و بڕۆین!"

بەرەو ئاسیزیی بەرەو ژوور بووینەوە. دوو خوشك لەدەرەوەی حەوشی پێشەوەی دەیرەکە لەژێر درەختێکدا ڕاوەستابوون، هەر کە ئێمەیان بینین، یەکێکیان ویستی بە باوەشێکی کراوەوە بەرەو لامان ڕاکا، بەڵام دووەمیان گرتی و ڕێگەی نەدا، گوێم لەسووکە هاوارێك بوو لەژێر درەختەکەدا و پاشان هەموو شتێك ئارام بۆوە. درێژەمان بە ڕۆیشتندا، بەدڵەڕاوکێوە لەملاولای خۆم دەنۆڕی، گەر لەتاریکیدا نەبام، ئەوا چەتە پیرۆجیاییەکانم دەبینین. لەپێچی ڕێگەکەدا پێنج شەش تارمایی بەرەو لامان هاتن، چەکەکانیان لەو شەوە ئەستێرە

بارانەدا شەوقیدەدایەوە. لە دڵی خۆدا گوتم: تیاچووین. بە پەلە بەرەو ڕوویان چووم تا بزانم ئەوانە کێن. سوپاس بۆ خودا ئەو چەکدارانە بوون کە سەرەك قەشە ناردبوونی. هاتنە پێشێ و دەستی فرانسیسکۆسیان ماچکرد. فرانسیسکۆس سەری سوڕما بوو.

گوتی:" ئەوە بۆچی چەکتان پێیە؟ نەفرەتیان لێبێ!"

سەرگەورەکەیان وەڵامیدایەوە:

- " ئاخر باوکە فرانسیسکۆس، دەترسین چەتەکانی پیرۆجیا بترفێنن!"

- " بمرفێنن؟ چیم لێدەکەن؟"

سەرگەورەی چەکدارەکان پێکەنی و گوتی:" بۆ نازانیت؟ قەدیسێك خەزنەیەکی گرانبەهایە، تەنێ بیر لەهەموو ئاهەنگ و جێژنەکان بکەوە، بیر لەهەزارەها زیارەتکاران و مۆم و بخوور!"

فرانسیسکۆس وەك ئەوەی داوای یارمەتیی بکا هاواریکرد:" برا لیۆن، لەکوێیت؟ گوێت لێیە.ئەرێ ئەمە ڕاستە."

وەڵامیمدایەوە:" باوکە فرانسیسکۆس، خەڵکی هەموو شتێکیان لێدەوەشێتەوە، باوکە فرانسیسکۆس تۆ دەتوانیت خۆت لە چنگی شەیتان ڕزگارکەیت، بەڵام لەدەستی خەڵکیی ڕزگارت نابێت!"

فرانسیسکۆس نائومێدانە گوتی:" خودایە، خودایە بمبەرەوە!" وایگوت و ئیدی تا ئاسیزیی زاری هەڵنەهێنایەوە.

*

لەبەر دەرگای ماڵی سەرەك قەشەدا، سەرەك قەشە ڕاوەستاو و چاوەڕێی دەکردین. دەستی ڕایەڵ کرد و یارمەتی لە دابەزاندنی فرانسیسکۆسدا داین. ئەوسا دانەوێوە و نێوچەوانی فرانسیسکۆسی ماچ کرد.

گوتی:" بەخێر بێیت کوڕی خۆم، متمانەت بەخودا هەبێ، هێشتا ساتی ماڵئاواییت نەهاتووە!"

فرانسیسکۆس وەڵامیدایەوە:" متمانەم بەخودا هەیە، متمانەم بەخودا هەیە، ساتی ماڵئاواییم هاتووە!"

ئەو ژوورەی کە تەرخان کرابوو فرانسیسکۆسی لێ ڕاکشێ پەنجەرەیەکی گەورەی تێدابوو ڕووە و سەربانەکانی ئاسیزیی. لەوێوە هەموو شار دیاربوو، دار زەیتوونەکان و لەخوارەوە دەشتێکی تەژی لە ئارامیی بە ڕەز و ڕووبارەکەیەوە، هێور هێور وەکی مارێك بەنێو مێرگە سەوزەکاندا پێچی دەخوارد. لەدووریشەوە کڵێساکەی قەدیس دامیانۆ دیار و لە خوارتریشەوە پۆرتیۆنکولا.

بۆ بەیانی کاتێك فرانسیسکۆس وەئاگابۆوە و لەجێگەکەی هەستا و ئەو دیمەنە ئازیز و دێرینەی بینی، فرمێسك لەچاوانییەوە ڕژایە خوار.

- " دایکە، دایکە ئاسیزیی، ئەی ئومبرەینی ئازیزم!"

من لە قوژبنێکی ژوورەکەدا جێگەم بۆ نووستن ڕادەخست، لەگەڵ ویدا خەوم لێ دەکەوت و هەڵدەسام. دوو پەڕەسێلکە لەگوێسوانەی ژوور پەنجەرەکەدا هێلانەیان چێکردبوو، هەر لەکازێوەوە نێرەکەیان بەو دەوروبەرەدا دەفڕی و دەیچریکاند، هەڵبەت مێیەکە لەسەر هێلکە نوێیەکانی کڕ کەوتبوو، نێرەکەش بەو چریکەچریکەی ئازایەتیی و متمانەی

پێدەبەخشی. فرانسیسکۆس شەلاڵ لە وروژان ئاوڕی بۆ دامەوە و گوتی:" برا لیۆن، ئاخۆ دەشێ ئینسان چاوی بکاتەوە و گوێ هەڵخا و چاوان و گوێی تەژی لە موجیزە نەبن؟ بەردێك هەڵگرە و ژیانێکی لە وێرانیی نەهاتوو لەو تاریکییە شێدارەدا دەبینی کە لە خزمەتی خودادایە، کرمێکی گچکەی هاکەزایی دەبینی خۆی ئامادە دەکا باڵی لێ بڕوێ و ببێتە پەپوولە و بەرەو خۆر بفڕێ. بەڵێ برا لیۆن، ئێمەی بونیامگەلی سەر ئەرز جگە لەوە دەبێ چ شتێکیتر بکەین؟"

ئەو دەمەی ئەو دەدوا، لەسەر جاددەکە و نزیك ماڵی سەرەك قەشە دەنگی هاوار هاوار و جنێودان دەبیسترا. خەڵکێکی زۆر کۆببوونەوە، ئاژێر و ژاوەژاو و دەنگی توندی دەرگا کوتان، دیار بوو کەسێك چووبووە سەر سەکۆیەك و نوتقی بۆ خەڵکەکە دەدا. یاریدەدەری قەشە هاتە ژوورەوە.

گوتی:" باوکە فرانسیسکۆس، نیگەران مەبە، ئەوە سەرۆك شارەوانییە کە شەڕی لەگەڵ سەرەك قەشەدا هەیە و هەموو ڕۆژێك خەڵکیی کۆدەکاتەوە و هانیان دەدا بێن بۆ ئێرە و

هەڕەشە لەسەرەك قەشە بكەن. ئەویش بواریان نادا بێنە كلێساكەوە."

فرانسیسكۆس زۆر زۆر شپرزە بوو. گوتی:" چ شەرمەزارییەكە، ئێمە دەبێ نێوانیان ڕێكخەینەوە!"

یاریدەدەری قەشە ڕۆیشت. فرانسیسكۆس ڕوویكردە من و گوتی:" برا لیۆن، هێشتا سروودی سوپاسگوزارییەكەم بۆ خودا تەواو نەبووە. تكات لێدەكەم قەڵەمەكەت دەربێنە و بنووسە!"

قەڵەمەكەم دەرهێنا و ئەویش كەوتە گوتنی ئەوەی كە من دەبوو بینووسم:

سوپاس بۆ تۆ خودایە، سوپاس بۆ هەموو ئەوانەی كە لە ئەڤینی تۆوە لە دوژمنانیان دەبوورن!

شكۆداربن ئەو كەسانەی كە لەئەڤینەوە بۆ ئاشتیی
زوڵمیان چەشتووە و ڕاوەدوو نراون
شكۆ بۆ ڕۆنەرانی ئاشتیی،
چونكە خودایە تۆ
تاج لەسەر سەری ئەوان دەنێی!"

خاچی کێشا. گوتی:" برا لیۆن، وەرە یارمەتیم بدە تا هەستم، بمگرە، دەمەوێ بچمە بەر دەرگای حەوشە و لەگەڵ خەڵکیدا بئاخڤم ... نا، نامەوێ بئاخڤم، بەڵکە هەردووکمان، لەپاڵ یەکدا ڕادەوەستین و ئەو وشانە دەکەینە گۆرانی کە هەر ئەلعان لە دڵمەوە هەڵقوڵێن."

چوومە ژێر باڵی، ڕۆیشتینە حەوشە و دەرگای دەرەوەمان کردەوە، خەڵکەکە بە تورەیی شاڵاویان هێنا تا بێنە ژوورەوە، بەڵام هەر کە فرانسیسکۆسیان بینی ڕاوەستان.

فرانسیسکۆس خەڵکەکەی بەرەکەتدا و گوتی:" منداڵەکانم، خودا ئەمری پێکردووم قسەیەکتان بۆ بکەم، قسەیەکی خێر، بۆ خاتری ئەڤینی مەسیح ڕێگەم بدەن ئەو قسەیە بکەم!"

ئەوجا ئاماژەیەکی بۆ من کرد، هەردووکمان پاڵماندا بەدەرگای حەوشەوە، دەستی یەکدیمان گرت و بەدەنگێکی بەرز کەوتینە چڕینی ستران:

سوپاس بۆ تۆ خودایە، سوپاس بۆ هەموو ئەوانەی کە لە ئەڤینی تۆوە لە دوژمنەکانیان دەبوورن!

شکۆداربن ئەو کەسانەی کە لە ئەڤینەوە بۆ ئاشتیی

زوڵمیان چەشتووە و ڕاوەدوو نراون
شکۆ بۆ ڕۆنەرانی ئاشتیی،
چونکە خودایە تۆ
تاج لەسەری ئەوان دەنێی!"

لەو کاتەدا سەرەك قەشە هاتبووە بەر دەرگا، سەرەك قەشە پیرەمێردێکی بەڕێز بوو، بەمیهرەبانییەوە لەخەڵکەکەی نۆڕی، ئەویش دەنگی لەگەڵ ئێمەدا یەکخست و کەوتە گۆرانیی. ئەوسا ئیدی موجیزەکە ڕوویدا، سەرۆك شارەوانیی لەنێو خەڵکەکەوە هات و لەبەردەم سەرەك قەشەدا کڕنۆشی برد.

گوتی:" لەبەر خاتری ئەڤینی مەسیح، لەبەر خاتری فرانسیسکۆسی خزمەتکاری، من دوژمنایەتیی نێوانمان لەبیردەکەم و ئامادەم هاوکاریتان بکەم!"

سەرەك قەشە بزووا، دانەوێوە و نەیارەکەی خۆی هەستان، باوەشی پێداکرد و ماچیکرد.

گوتی:" وەزیفەکەم حوکمم بەسەردا دەدا میهرەبان و خۆنەویست و ئاشتییخواز بم، بەڵام ئاخ، بەڵام من سروشتم وەهایە زوو هەڵدەچم، تکات لێ دەکەم ببوورە!"

خەڵکەکە کڕنۆشیان برد و سوپاسی خودایان کرد، ئەوجا شاڵاویان بۆ ماچکردنی دەست و پای فرانسیسکۆس هێنا کە ئاشتیی لەگەڵ خۆیدا هێنابوو.

کە چووینە ژوورەوە، فرانسیسکۆس خەنی و پرشنگیدەدا، لەو هەموو شادومانییەدا ئازارەکانی بیر چووبوونەوە و بە بێ یارمەتی بە ڕێگەدا دەڕۆیشت.

- " برا لیۆن، ئەو حەکایەتەت بیستووە: دەگێڕنەوە جارێك کوڕە پادشایەکی جوان و جحێڵ دەبێت، پیرێژنێکی سیحرباز بەنەفرەتی دەکا و دەیکاتە ئاژەڵێکی دڕندە و ترسناکی بونیادخۆر. خەڵکیی ڕقیان لەو ئاژەڵە دڕندەیە دەبۆوە، خۆیان چەکدار کرد و بەمەبەستی کوشتنی کەوتنە شوێنپێ هەڵگرتنی، بەڵام ئەو تا دەهات هەر دڕندەتر دەبوو. ئەوسا ڕۆژێکیان کیژێك هات و بەمیهرەبانییەوە خۆی لێ نزیکخستەوە و دەمی ماچکرد. ئیدی دەسوبرد ئەو ڕوخسارە ترسناکە توایەوە و ئاژەڵە دڕندەکە بۆوە بە کوڕە قۆزەکەی پادشا. برا لیۆن، خەڵکیی ئاوهان!"

ئەو ناوبژییە فرانسیسکۆسی ماندوو کرد، بۆ ساتێك هەموو هێزی خۆی کۆکردبۆوە و موجیزەیەکی نوواندبوو، بەڵام یەکسەر شەکەت کەوتە سەر جێگەکەی. بانگی یاریدەدەری قەشەم کرد، ئەویش بە سرکەی گوڵەوە هات و هۆشی وەبەرهاتەوە. ئەوسا سەرەك قەشە هات.

گوتی: " کوڕی خۆم فرانسیسکۆس، پزیشکێك بانگدەکەم تا بتبینێ، ئاخر تۆ لە ماڵەکەی مندایت و من لێت بەرپرسیارم!"

بەڵام فرانسیسکۆس سەری ڕاوەشاند، نەیدەویست پزیشك بیبینێ.

سەرەك قەشە گوتی:" برا فرانسیسکۆس ڕێز لەژیان بنێ، نەك تەنێ ژیانی خەڵکیی و ژیانی کرمان، بەڵکە ژیانی خۆت. ئاخر ژیان هەناسەی خودایە، ڕەوا نییە بیتاسێنیت، بەناوی گوێڕایەڵیی پیرۆزەوە لێت دەپاڕێمەوە بەقسەم بکە!"

فرانسیسکۆس دەستی بە نیشانەی خاچ دانا و هیچی نەگوت. پزیشکەکە هات، پیرەمێردێکی چکۆڵەی ئارام و ڕەنگپەڕیوی خاوەن چاوانێکی ئاگرین. جلکەکانی بەری

فرانسیسکۆسی داکەند، چەند جارێك ئەمدیو و ئەودیوی پێکرد و گوێی بۆ لێدانی دڵی ڕادێرا.

گوتی:" بەیارمەتی خودا باشتر دەبێ!"

فرانسیسکۆس سەری ڕاوەشاند، لێی پرسی:" ئەی بێ یارمەتی خودا؟"

- " من باوەڕم وایە تۆ ماوەیەکی تریش دەژیت، تا پاییز، ئیدی دوای ئەوە لەدەستی خودادایە!"

بۆ ساتێك فرانسیسکۆس بێدەنگ بوو، بەڵام یەکسەر دەستی بەرەو ئاسمان هەڵبڕی.

گوتی: " کەواتە بەخێر بێ برا مردن، بەخێربێیت لەگەڵ یەکەمین باراندا!"

زەردەخەنەیەکی هاتێ و پێیگوتم:" تۆ چ دەڵێیت برا لیۆن، ئاخۆ ڕەوا نییە کە بۆ برا مردنیش سوپاسی خودا بکەین؟ دەی ئەی هاوسەفەری بەئەزمونم، قەڵەمەکە هەڵگرە و بنووسە:

سوپاس بۆ تۆ خودایە، سوپاس بۆ برا مردنمان
کە چ زیندوویەك لەدەستی دەرناچێت!

چ داماوە ئەو کەسەی بە گوناهباریی دەمرێ، خودایە شکۆ و شانازیی

بۆ ئەوانەی کە (دە) پەیامەکەی تۆ بەجێدێنن

ئەوانە لە مردن ناترسن، بەڵکو مردنیان خۆشدەوێ."

من هەموو ئەو سروودی سوپاسگوزارییەم لەسەر کاغەزێك پاکنووس کرد و بە فرانسیسکۆسمدا تا مۆری خۆی، خاچەکەی لێبدا. کاغەزەکەی وەرگرت، تەماشای کرد و سەری ڕاوەشاند.

لەبەرخۆوە گوتی:" خودایە من زۆر شتی ترم هەن کە دەبێ بیانڵێم، زۆر شتی تر هەن کەدەخوازم سوپاسی تۆیان پێبکەم، بەڵام تۆ دڵ و ڕۆحی من دەناسیت، دەی کەواتە خودایە سوپاس بۆ هەموو شتێك!"

قەڵەمەکەی هەڵگرت و نووسی:" سوپاس بۆ تۆ خودایە، سوپاس بۆ هەموو شتێك!" ئەوەی نووسی و پاشان لەخوارەوە وێنەی خاچێکی گەورەی کێشا.

گوتی:" من تەواو بووم، سوپاسی خودا دەکەم کە پێ ڕاگەیشتم، ئەلعانیش، تۆ ئەی مەڕی خودا، یەکێك بنێرە بە دوای ئێرنیۆدا بۆ پۆرتێونکولا و داوای لێبکە بە خۆی و

بلوێرەکەیەوە بێت بۆ ئێرە، ئاخر من لە خودا نێزیك بوومەتەوە و جگە لە گۆرانیی چڕین چ شتێکی ترم ناوێ!"

یەکێکم ڕەوانە کرد. لای ئێوارە ئێرنیۆ بە بلوێرەکەیەوە هات. فرانسیسکۆس بە باوەشێکی کراوەوە پێشوازیی لێکرد.

- " بەخێربێیت ئەی سترانبێژی خودا، بەخێربێیت ئەی دەنگی ڕاستەقینەی ئینسان! ئەم گۆرانییە بگرە کە لەسەر ئەم کاغەزە نووسراوە، بلوێرەکەت لەشانت داگرە و بیژەنە و بیچڕە! منیش گۆرانییەکەت لەگەڵدا دەبێژم، هەروەها ئەم شێرە چکۆڵەیەی خوداش دەیچڕێ، هەر چوار دیواری ژوورەکەشمان دەیچڕن، بەرد و چیمەنتۆ و نیگارەکانیش، هەمووان پێکەوە گۆرانییەکە دەچڕین!"

هێندەی نەبرد ژوورەکەمان بە گۆرانییەکی خۆشی پێکەوەیی دەنگیدایەوە. پەنجەرەکە کرابۆوە، خۆر خەریکبوو ئاوا دەبوو، لە گەڵای درەختەکانەوە ڕۆشنایی دەتکا، زەنگی کڵێساکەی قەدیس ڕافینۆ وادەی نوێژی ئێوارەی ڕادەگەیاند، ئەو نەغمە خۆشانە لەفەزادا سەریان دەکرد. دەنگی فرانسیسکۆس بەرز و بەرزتر دەبۆوە، چەپڵەی دەکوتا، هەموو

جەستە باریك و بنێس و عەزاب چەشتووەکەی لەنێو جبە قەشەییەکەیدا سەمای دەکرد.

دەرگاکە کرایەوە و سەرەك قەشە هاتە ژوورەوە، ڕوخساری گرژ بوو.

گوتی:" فرانسیسکۆس، کوڕی خۆم، بەرەکەتی مەسیحت لێبێ گۆرانی مەڵێ. خەڵکی کە لێرەوە تێدەپەڕن و گوێیان لە گۆرانیی دەبێ، ڕادەوەستن و هەمدیس دەکەونەوە جنێودان، دەڵێن سەرەك قەشە کەوتۆتە هەوای خۆیەوە، بە بۆنەی ئەوەوە کە سەرۆك شارەوانی هێناوەتە سەر چۆك وا بۆ خۆی ئاهەنگ دەگێڕێ!"

بەڵام فرانسیسکۆس هێشتا ئەفسوونی گۆرانییەکەی بوو.

- " گەر بوونی من وەك میوانێك لە ماڵەکەتا کێشەت بۆ دروستدەکا ئەوا دەچمە دەرەوە. من ستران دەبێژم و جگە لە ستران چڕین ناتوانم چ شتێکی تر بکەم، ئاخر من لەخودا نێزیك بوومەتەوە، ئاخۆ بۆچی حەز ناکەیت خەنیی بم و بەستران چڕینەوە بچمە دیداری؟"

سەرەك قەشە وەڵامیدایەوە:" ڕاستدەکەیت کوڕی خۆم، بەڵام خەڵکانێکی تر کە لە خوداوە نێزیك نین، لەوە تێناگەن و بەو کارە تووڕە دەبن. بەدەنگی نزم گۆرانیی بچڕە، تا خەڵکی گۆرانییەکەت نەبییەن!" وایگوت و هەمدیس لەژوورەکە چووە دەرەوە.

فرانسیسکۆس گوتی:" برا ئێرنیۆ، هەموو ئینسانێك ڕاست دەکا. سەرەك قەشە ڕاست دەکا، هەروەها ئێمەیش ڕاست دەکەین. دەی با بە دەنگی نزم ستران بچڕین تا خەڵکی تووڕە نەکەین. مامۆستا، بلوێرەکەم بدەرێ، منیش دەمەوێ بژەنم!"

بلوێرەکەی وەرگرت و بەقامکە دەردەدارەکانی، هێور و ئارام کەوتە ژەنین، ئێمەیش زۆر ئارام هەمدیس کەوتینەوە ستایشکردنی خودا.

کاتێك لە سترانەکە بووینەوە، فرانسیسکۆس بلوێرەکەی بۆ ئێرینیۆ گەڕاندەوە و چاوی لێکنا. ئیدی ماندوو ببوو، ئێرینیۆ لەسەر نووکی پێ لەژوورەکە چووە دەرەوە.

پێمگوت:" ئاسیزیی جێمەهێڵە، ڕەنگە سبەینێ هەمدیس پێویستی پێتبێتەوە، ئاخر ئەو ئیدی پێی ناوەتە مەملەکەتی سترانەوە!"

بەڵام بۆ بەیانی نیگەرانییەکی تر فرانسیسکۆسی داگرت.

بەرەبەیان پێی گوتم:" نابێ کات بەهەدەر بدەین، من دەبێ پێدا ڕابگەم وەسییەتنامەکەم بۆ برایان و خوشکان بنووسم، هەموو ژیانم بگێڕمەوە و ددان بە گوناهەکانمدا بنێم، ڕەنگبێ ڕۆحێك هەبێ کاتێ گوێی لە عەزاب و بەرخۆدانەکانم دەبێ ئازایەتییی بێتەبەر و درێژە بەسەفەری بەرەو هەڵگژان بدا. دەی برا لیۆن، ئەلعان هەمدیس قەڵەمەکەت دابەوە و بنووسە!"

بەدرێژایی ڕۆژ بە عیبادەتەوە گوێم بۆ فرانسیسکۆس ڕادێراو نووسیم، ناو بەناو وچانێکم دەدا تا فرمێسکەکانم بسڕم. هەندێجار ئەو خۆی ڕادەوەستا، ئاخر ئیدی وشە بە فریای نەدەگەیشت و لە حەژمەتا لە قوڵپی گریانی دەدا.

لەتافی جحێڵییەوە دەستی پێکرد کە جلکی مەخمەڵیی و ئاوریشمینی پۆشیوە و پەڕێکی سووری کردووە بەکڵاوەکەیەوە

و شەوانە لەگەڵ هاوڕێکانیدا لەم ئاهەنگەوە چووە بۆ ئەو ئاهەنگ، لەمبەر پەنجەرەوە چووە بۆ ئەو بەر پەنجەرە و سترانی چڕیوە. ئەوجا کەوتە گێڕانەوەی ئەوەی کە چۆن لەخۆی بایی بووە و بۆ شەڕی لەناوبردنی دوژمنەکانی و وەدەسهێنانی شکۆمەندیی چووە و بەسەرکەوتوویی و بەسواری ئەسپەوە بۆ ئاسیزیی گەڕاوەتەوە .... پاشان، چۆن شەوێکیان لەناکاوێکڕا دەنگی خودای ژنەفتووە و لەترساندا هەڵلەرزیوە. فرانسیسکۆس قسانی دەکرد و منیش دەمنووسی. دەیگوت:" ئەوە من بووم، فرانسیسکۆسی ئاسیزیایی گوناهبار، ئەوەی خودا خۆنەویستانە لوتفی نواند و بەم شێوەیە ڕزگاری کردم: کاتێ من هێشتا لەنێو گوناهەکانمدا دەژیام و تلم دەدا و ڕقێکی بێ ئەندازەم لە گەڕەکان بوو، ئەوسا بانگی کردم، بەرەو لای ئەو گەڕانە کێشی کردم و فەرمانی پێدام لەئامێزیان بگرم، ماچیان بکەم، جلکیان لەبەر داکەنم و برینەکانیان بشۆم. کاتێك ئەوانەم لەئامێز گرت و ماچم کردن و جلکم لەبەر داکەندن و برینەکانیانم شت، ئیدی دونیام لەلا بووە دونیایەکی تر، ئەو شتەی پێشتر تاڵ و تفت و سەخت بوو،

ئیدی بووە شتێکی نەرم و ڕەوان وەکی هەنگوین. زۆری نەخایاند لە دونیا چوومەدەر، ئەو دونیا پووچە و لەزەتەکانیم جێهێشت و خۆم بەتەواوی جەستە و ڕۆحمەوە تەسلیمی خودا کرد. خودا برایانی بۆ ناردم و لەمیانەی کتێبی پیرۆزەوە خۆی بۆ وەدیارخستم کە کام قانووننامە بۆ ژیانی خۆم و ژیانی برایان دارێژم. ئەو برایانەی ویستیان لەگەڵ مندا بێن، بەر لەهەموو شتێك تەواوی سەروەت و سامانەکەیان بەسەر هەژاراندا دابەشکرد. ئێمە ئیدی خاوەنی هیچ نەبووین جگە لەجبەیەکی قەشەیی شڕوپڕ و گوریسێکی لەناو قەدمانەوە گرێدراو. بەپێی پەتیی ڕێماندەکرد، ئاخر ئێمە خەڵکانی ساکار و نەخوێنەوار بووین و گوێڕایەڵی یەکدی بووین. داوام لەبرایان دەکرد خۆیان فێری کاسپییەکی ئابڕوومەندانە بکەن و کار بکەن، نەك بۆ ئەوەی پارە پەیداکەن، بەڵکو بۆ ئەوەی ببنە نموونە بۆ خەڵکانی تر و لە تەمبەڵیی قوتاربن، تەنێ کاتێك کە نەماندەتوانی بەکار ژیانی خۆمان بەرێوە ببەین، ئەوسا دەرگا بەدەرگا دەگەڕاین و سواڵمان دەکرد. خودا بۆم وەدیارکەوت کە دەبێ هەمیشە چ بڵێین، کە هەمیشە بڵێین:

Pax et bonum

تەواوی ئەو ڕۆژە و ڕۆژەکانی دواتریش، فرانسیسکۆس بەچاوانێکی لێکنراوەوە لەبارەی ژیانی خۆیەوە دەدووا، لەبارەی تەواوی سەفەرە خەتەرناکەکەیەوە کە بەپێوپلی خوێناویی و لەترس و بەرخۆدان و بە ناڵەناڵەوە بەرەو ژوور هەڵگژاوە، لەبارەی باوکییەوە دووا کە بەبێ دڵنەوایی مرد، لەبارەی پیرێژنەکەی دایکییەوە ئاخافت کە بووە ڕاهیبە، لەبارەی خوشکە کلاراوە، لەبارەی یەکە یەکەی برایانەوە، لەبارەی دۆمینیکۆ، ئەو قەشە ئیسپانیاییە کلّپەسەندووەوە کە لەڕۆما بینیبووی، دواجار لەبارەی برا (گیاکۆمینا) وە - ئەو ژنە نەجیبزادەیەی کە فرانسیسکۆس وای بانگدەکرد- ئەو ژنەی لە ڕۆما کەوت بەسەر پایدا و جلکی قەشەیی فرانسیسکانییەکانی پۆشی. فرانسیسکۆس هێشتا ئەو مەڕە گچکەیەی لەیاد بوو کە لە ڕۆما قەسابێك خستبوویە سەر شانی و بۆ سەربڕینی دەبرد، مەڕەکە بە ترسەوە باعاندبووی و تەماشای فرانسیسکۆسی لە دواوە کردبوو، واپێچوو بوو داوای یارمەتی لێبکا. فرانسیسکۆس دڵی پێی سووتابوو، کەوتبووە خۆ تا قەسابەکە لە ئامێز بگرێ، پێیگوتبوو:" براکەم، بەناوی

مەسیح، بەناوی ئەڤین سوێندت دەدەم ئەو مەڕە سەرمەبڕە!"
قەسابی دڵڕەق فشەی پێهاتبوو، دابوویە قاقای پێکەنین. گوتبووی: " دەی دەتەوێ چیی لێ بکەم؟"

- " براکەم بیدەرە من، ئەوسا خودا ئەم کردەوە چاکەت لەکتێبی حیسابەکانیدا دەنووسێ و لەو دونیا ڕانە مەڕێکی نەمرت پێدەبەخشێ!"

قەسابەکە هەناسەیەکی هەڵکێشابوو، گوتبووی:" ئۆو، ناشێ تۆ ئەو کەسە بیت کە بە فرانسیسکۆسی ئاسیزیایی بانگت دەکەن و ئەوەی کە موجیزە دەنوێنی؟"

- " با، من فرانسیسکۆسی گوناهباری ئاسیزیاییم، بەڵام چ موجیزەیەك دەنوێنم؟ من تەنێ بونیادەمێکی گوناهبارم و دەگریم، دەگریم و براکەم لێت دەپاڕێمەوە ئەو مەڕە سەرمەبڕە!"

قەسابەکە مەڕەکەی لەسەر شانی داگرتبوو، بە ترسەوە گوتبووی:" هانێ بیبە، فەرموو، ئەوەتا هەمدیس موجیزەیەکی ترت نوواند!"

فرانسیسکۆس مەڕەکەی کردبووە باوەش و وەك دیاریی بە برا گیاکۆمینای بەخشیبوو. ئیدی دەیانگوت لەوە بەدووا، هەرگیز ئەو مەڕەی لیٚ جیانەبۆتەوە، لەگەڵیدا چووە بۆ کڵیسا و لەبەردەم وێنەی قەدیساندا کڕنۆشی بردووە.

هەموو ژیانی بەبەردەم چاوە لێکنراوەکانیدا تێدەپەڕییەوە. چیای بێڕوحمی ئالڤێرنا هەمدیس لە خەیاڵیدا دەژیایەوە، مەسیحی لەخاچدراو وەکی بروسکەیەکی شەش باڵ بەسەریدا دەکەوت.

بەدەنگێکی بەسۆ هاواری دەکرد:" خودایە، خودایە، من چەتەم، من چەتەیەکی لەخاچدراوم، دەی هەڵمگرە و لای دەستە ڕاستتەوە دامنیٚ!"

لای ئێوارە وەسییەتنامەکەی تەواو کرد و چاوی لێکنا.

بەمیهرەبانییەوە تەماشای کردم و گوتی:" برا لیۆن، من زۆر ئەزییەتمدایت، کوڕەکەم، زۆر ماندووم کردیت، خەراپ نییە گەر ئەم وشانەش بۆ ئەو سروودی سوپاسگوزارییە زیادکەیت کە بۆ خودام نووسیوە:

سوپاس بۆ تۆ خودایە، سوپاس بۆ ئەو مەڕەی خودا

بۆ برا لیۆن، بۆ ئەو شێرەی خودا
ئاخر ئەو گوێڕایەڵ و بەحەوسەڵەیە، خودایە ئەویش سەفەری کرد
لەگەڵ مندا بەرەو ژوور،
ئەو بەنرخترە لە من، چونکە زۆر جاران
سەفەری پێچەوانەی ئاراستەی سروشتی خۆی کردووە
لەمیانەی زاڵبوون بەسەر سروشتی خۆیدا!"

دانەویمەوە و پایم ماچکرد. ویستم بئاخڤم، بەلاّم گریان قورگی گرتبووم و نەمتوانی.

- " برا لیۆن، من هەموو ژیانم ژیامەوە، هەموو عەزابەکانم چەشتەوە، ئیدی ماندووبووم. برا ئێرنیۆ بانگکە، تا بێت و هەمووومان پێکەوە ستران بچڕین و قورسایی سەر دڵم سووك بێ!"

گوتم:" ئاخر ئەمجارەش سەرەك قەشە دەکەوێتەوە گلەیی و گازەندە کردن!"

- " حەقی خۆیەتی گلەیی بکا، ئێمەیش حەقی خۆمانە ستران بچڕین، برا ئێرنیۆ بانگ بکە تا بێت!"

برای گۆرانیبێژی گەڕۆك هات.

فرانسیسکۆس بەشادومانییەوە گوتی:" ئامادەبە ئەی بولبوولی خودا، هەموومان پێکەوە!"

لەسەرەتادا بەنزمیی بلوێرەکەی دەژەند، ئێمەیش بەئەسپایی گۆرانیمان دەگوت تا ڕێبواران لەدەرەوە گوێیان لێ نەبێ. بەڵام وردە وردە ئاگرمان گرت، نە سەرەك قەشەمان بیرما و نە ئەو خەڵکەی لەوێوە تێدەپەڕین، دەنگمان سەرفرازانە و زاڵ دەنگی دەدایەوە و سروودی سوپاسگوزاریی خودامان دەبێژا. خودایە ئەوە چ لەزەتێك بوو، مەرگ لەودیو دەرگاکەوە ڕاوەستابوو، ئێمەیش وەك تەیری ستراخوێن ملمان بردبووە پێش، خەنی و بێ ترس، ژیان و مردنمان دەکردە سترانێکی نەمر.

بەڵام هەر ڕێك لەو ساتەدا کە ئێمە لەحەوت تەبەقەی ئاسمان بووین، برا ئێلیاس، بەڕوخسارێکی مۆن و هیشکەوە لەبەر دەرگاکەدا وەدیارکەوت. تازەکیی لەسەفەرێکی نوێوە هاتبۆوە، هەمدیس ئاڵتونی کۆکردبۆوە و بۆ ئاسیزیی گەڕابۆوە تا کرێی ئەو وەستای خانووبەرەیە بدا کە کلێسا گەورەکەی

ڕۆنابوو. کاتێك لای ماڵی سەرەك قەشەوە تێپەڕیبوو، گوێی لەدەنگی گۆرانی چڕین بووە و لەنێو دەنگەکاندا دەنگی فرانسیسکۆسی ناسیوەتەوە، لەچەقی ڕێگەکەشدا ڕێبوارانێکی زۆر ڕاوەستاون وگوێیان ڕادێراوە، هەندێکیان پێکەنیون و ئەوانیتریش تووڕە بوون.

یەکێکیان پێیگوتبوو:" ئەوە چەند ڕۆژێکە لە ماڵی سەرەك قەشەوە جگە لە گۆرانیی دەنگی چ شتێکیتر نایەت، دەڵێی ماڵەکەی بۆتە مەیخانە!"

ئیدی ئیلیاس بە تووڕەیی خۆی بە ژووردا کردبوو، فرانسیسکۆس ئەوی بینی و گۆرانییەکەی کۆتایی پێهێنا.

ئێلیاس زۆر بەزەحمەت هەولێدا تووڕەییەکەی خۆی حەشار بدا، گوتی:" برا فرانسیسکۆس، دەبێت بمبووریت، ئەم گۆرانی گوتن و بلوێرژەنینە لەگەڵ ناووناوبانگی قەدیسێتی تۆدا نایەتەوە. ئەوەتا خەڵکی لێرەوە دەڕۆن و ڕادەوەستن و گوێت بۆ ڕادەدێرن. ئاخۆ دەبێ چیت پێ بڵێن؟ دەبێ لەبارەی فیرقەکەمانەوە چ بڵێن؟ ئاخۆ ئەمە ئەو ژیانە پیرۆزە

زاهیدانەیەیە کە ئێمە بانگەشەمان بۆ کردووە؟ ئاخۆ ئێمە بەم شێوەیە ڕۆحەکان بەرەو بەهەشت ڕێنوێنیی دەکەین؟"

فرانسیسکۆس بەدەنگێکی متمانە بەخۆنەبوو، وەك منالێك کە مامۆستاکەی سەرزەنشتی بکا، گوتی:" برا ئێلیاس، ئەدی بە کام شێوە؟"

- " ئەی گوایە بە گۆرانیی؟ من پێموایە ئەم گوناهەی تۆ لەئەستۆی ئەو گۆرانیبێژەدایە!"

وایگوت و تەژی لەسوکایەتیی ئاماژەی بۆ ئێرینیۆ کرد کە بێهودە هەوڵیدەدا بلوێرەکە لەپشتی خۆیەوە وەشارێ.

گۆناکانی فرانسیسکۆس سوور هەڵگەڕان.

- " نەخێر گوناهەکەی ئەو لەئەستۆی مندایە، هەروەها گوناهی برا لیۆن و گوناهی تۆ برا ئێلیاس، گوناهی هەموو فیرقەکە لەئەستۆی مندایە. من لەبەردەمی خودادا لەهەمووتان بەرپرسیارم. خۆ گەر گۆرانیش بڵێم، ئەوە لەبەرئەوەیە کە خودا ئەمری ئەوەم پێدەکا. ئەو پێیگوتم: فرانسیسکۆس، تۆ ئیدی چ خزمەتێکت پێناکرێ، ئێلیاس

دەسەڵاتی لێ سەندوویتەوە و لە فیرقەکە وەدەریناویت، دەی بلوێرەکە هەڵگرە و لە چۆڵەوانیدا بکەوە ستران چڕین!"

ئێلیاس ڕەتیدایەوە:" تۆ خۆت بە دەمی خۆت دەڵێی کە خودا ئەمری پێکردوویت لە چۆڵەوانیدا گۆرانی بێژیت نەك لێرە و لەناوجەرگەی ئاسیزیی و لەچەقی ڕێگەدا. ببوورە برا فرانسیسکۆس، ئاخر من ڕابەری فیرقەکەم و بەرپرسیارێتیی ئەوە لە ئەستۆی مندایە!"

فرانسیسکۆس باسکەکانی کردنەوە، لێگەڕا هەمدیس بکەون و شۆڕببنەوە. دەیوست وەڵام بداتەوە، بەڵام وشەکان لەگەروویدا دەتاسان. دواجار پێیگوتم:" برا لیۆن، ئەوەتا لێرەیش وەدەر دەنرێین. ئەدی کوێوە بچین؟ چارەمان چییە؟ وەرە، هەستە با بڕۆین!"

گوتم:" باوکە فرانسیسکۆس کوێوە بچین؟ ئاخر ئەلعان شەوە!"

فرانسیسکۆس دووبارەی کردەوە:" لێرەیش وەدەرمان دەنێن.... لێرەیش وەدەرمان دەنێن!"

وایگوت و باسکەکانی کردنەوە و لێگەڕا هەمدیس شۆڕ ببنەوە.

ئێلیاس گوتی:" برا فرانسیسکۆس، شەو لێرە ڕۆژکەرەوە، کەس وەدەری نەناویت، مەسەلەکە تەنێ ئەوەیە گۆرانیی نەڵێیت. بەیانیش دەتوانیت خودا فەرمانی چیت پێدەدا ئەوە بکەیت!"

وایگوت و دانەویەوە و دەستی فرانسیسکۆسی ماچکرد و لێیدا ڕۆیشت.

لەو ماوەیەدا ئێرینیۆ بە ترسەوە دیار نەما، ئێمە هەردووکمان ماینەوە.

- " برا لیۆن، گوتت چی؟"

- " هیچ باوکە فرانسیسکۆس، هیچم نەگوتووە."

- " تۆ گوتت: ئەوەی لەنێو گورگدا بژی دەبێ ئەویش گورگ بێ نەك مەڕ. برا لیۆن تۆ واتگوت، هەموو خەڵکێکی ئاقڵ هەر وا دەڵێن. بەڵام من شێتێتییەکی نوێم لە خوداوە پێگەییوە، شێتێتییەکی نوێ، بۆیە دەڵێم: ئەوەی لەنێو گورگدا

بژی، دەبێ مەڕ بێت و لێگەڕێ بخورێ! ئەو شتە نەمرە ناوی چییە کە لەنێو ئێمەدا هەیە؟"

- " ڕۆح!"

- " ئەوە، برا لیۆن، ئەوە ڕۆحە کە قووت ناچێ!"

*

ڕۆژی دواتر لە کازێوەدا، فرانسیسکۆس بە شادومانیی خەبەریبۆوە.

- " ئێ باشە برا لیۆن، من ئیدی چ پێویستم بە ئێرینێۆ نییە، پێویستم بە چ بلوێرێك نییە، تەنها ئەو دوو پارچە دارەم پێیە کە تۆ بۆت هێنام و بەوانە دەتوانم کەمانچە بژەنم. شەوێ بۆ یەکەمجار حاڵی بووم لەوەی کە مۆسیقا و ستران مانایان چییە. لەجێگەکەمدا ڕاکشابووم، تۆ نووستبوویت و پرخەت دەهات، ئەم داروپەردووەش کە خەڵکیی پێیدەڵێن فرانسیسکۆس، لەحەژمەت ئازار نەیدەتوانی چاو لێکنێ، فرانسیسکۆسی بەسەزمان تەسلیمی ئازارەکەی ببوو، خوێنەکەی هەمدیس ڕەقهەڵاتبوو. گوێم لەدوایین ڕێبواران بوو

بەشەقامەکەدا تێدەپەڕین، گوێم لێبوو سەگەکان دەوەڕین و دەرگاکان دادەخرانەوە، پاشان ئارامییەك، هێورییەکی بەچێژ، شادومانییەك کە لەگێڕانەوە نایەت باڵی کێشا. لەناکاوێکڕا کەسێك لەژێر پەنجەرەکەمدا کەوتە سیتارژەنین، ژەنینەکەی درێژەی کێشا، گا لەنزیکەوە و گا لەدوور و گا دوورتر، دەتگوت سیتارژەنەکە لەمسەری شارەوە دەچێ بۆ ئەوسەر. برا لیۆن هەندێجار هەستمدەکرد ئەوە بەتەنێ شادومانییەکی گەورە نییە، بەڵکو ڕزگارییە، ئا، زێدەتریش لە ڕزگاریی، دەتگوت ڕۆچوومەتە خوارێ و کەوتوومەتە کۆشی خوداوە!"

بێدەنگ بوو، پاشان درێژەی بەقسەکانیدا. گوتی:" گەر ئەو مۆسیقایە ساتێکی کەمیتر بەردەوامبا، ئەوا لەبەختەوەریدا دەمردم!"

یەکسەر دوای ئەوە زەردەخەنەیەکی هاتێ و گوتی:" ئێلیاس نەیدەویست من بلوێر بژەنم و ستران بچڕم، وا ئەلعان وەڵامیدرایەوە! خودا فریشتەیەکی بۆ ناردم و لەبەر پەنجەرەکەمدا گۆرانییەکی خۆشی چڕی!"

ویستی هەستێتە سەر پا، بەڵام نەیتوانی.

- " برا لیۆن، وەرە یارمەتیم بدە، دەی وەرە بابڕۆین! با بڕۆین بەرەو ئەو جێگەیەی کە لەوێ ئازادیی ستران چڕینمان هەیە، بچینەوە بەرەو کوختە چکۆڵەکەمان لەپۆرتیۆنکولا!"

بانگی ئێرینیۆم کرد. هەڵمانگرت و تا بەردەرگای دەرەوەمان برد. سەرەك قەشە چوو بوو بۆ سەردانی گوندەکانی ئەو دەوروبەرە و لەوێ نەبوو. وەك بروسکە هەواڵەکە دەماودەم بەشاردا بڵاو بۆوە کە قەدیس فرانسیسکۆس کەوتۆتە ڕێ و بۆ پۆرتیۆنکولا دەگەڕێتەوە. کاتێك ئێمە بە جاددە باریکەکاندا تێدەپەڕین، خەڵکی لە ماڵ و دوکانەکانیانەوە دەهاتنە دەرێ، ژنان بەهەڵەداوان دەهاتن، مناڵان لەپێشەوە ڕایان دەکرد و چڵە مۆرت و داردێمشتیان ڕادەوەشاند.

بەدەروازەکەی شاردا تێدەپەڕین. بەرەو دارزەیتوونەکان شۆڕدەبووینەوە و دەگەیشتینە بنار. مانگی ئۆگۆستی بوو، دونیا تابلێی گەرم، دار هەنجیرەکان پۆشراوبوون بە هەنجیر، بۆڵە ترێ بەمێوەکانەوە شۆڕببۆوە، دانەوێڵە گوڵکردوو، دەشتەکە بۆنی گیای بەهەتاو سوتاو و گەڵاهەنجیری لێدەهات.

فرانسیسکۆس داوای لێکردین:" مناڵەکانم، لەسەرخۆ، لەسەرخۆ، پەلە مەکەن، هەمدیس ئەم خاکە ئازیزە ببیننەوە، ئاخر من جارێکیتر نایبینمەوە، بەرەکەتی منتان لێبێ هێور و لەسەرخۆ بڕۆن!"

تەقەلای دەدا بە چاوە تاریکداهاتووەکانی دیمەنەکان لەیەکتر جیاکاتەوە و ئاسیزیی لەگەڵ خۆیدا بۆ ئاسمان بەرێت، دارزەیتوون و ڕەز و هەموو شتێك لەگەڵ خۆیدا بەرێت بۆ ئاسمان. کاتێك شاری ئازیز خەریکبوو لەدوامانەوە دیارنەدەما، فرانسیسکۆس هاوارێکی کرد.

- " مناڵەکانم ڕاوەستن، دەمەوێ ئاسیزیی بۆ دووایەمینجار ببینم و ماڵئاوایی لێ بکەم!"

ڕوویمان کردە شار و ڕاوەستاین، خەڵکەکەش هێور و بێدەنگ بوون. فرانسیسکۆس ماوەیەکی زۆر لەخانووەکانی ڕووانی، لەکڵێسا و بورج و قەڵای نیوە وێرانی سەر ترۆپکەکەی ڕووانی. ڕێك هەر لەوکاتەدا زرنگەی زەنگەکان بیسترا کە ڕێوڕەسمی بەخاکسپاردنیان ڕادەگەیاند.

پرسی:" بۆچی زەنگەکان ڕێوڕەسمی بەخاکسپاردن ڕادەگەیەنن؟"

هەموومان وەڵاممانداییەوە:" نازانین ... نازانین ..." بەڵام هەموومان دەمانزانی ئەوە زەنگی ماڵئاوایی بوو لەفرانسیسکۆس کەهەر ئەلعان بەرەو مردن دەچوو. لێکدا لێکدا چاوانی دەسڕی و هەوڵیدەدا ئاسیزیی ببینێ و ئەو گاشەبەرد و ئەشکەوتە بەهەتاو ڕووناکبووانەی ئەو دیویەوە ببینێ کە یەکەمجار پەنای بۆ بردن و لەوێوە خودای بانگ دەکرد.

هێور هێور دەستی هەڵدەبڕی و نیشانەی خاچی لە هەوادا بەسەر ئەو شارە ئازیزەدا دەکێشا.

لەبەرخۆوە گوتی:" خوداحافیز ئەی دایکە ئاسیزیی، سوپاس بۆ تۆ خودایە، سوپاس بۆ ئەم شارە ئەفسوناوییە بەماڵ و خەڵك و ڕەز و ئینجانەی ڕێحان و گوڵە شیوەرانی بەر پەنجەرەکانییەوە! بە جەنابی پییێترۆ بێرناردۆنێ و خاتوو پیکا و فرانسیسکۆسی کوڕە هەژار و داماوەکەیانەوە. ئای خۆزیا ئەی

ئاسیزیی بمتوانیبا هەمووتم هەڵگرتبا و لەبەر پای خودادا دامنابایت! بەڵام ناتوانم، ناتوانم، خوداحافیز ئازیزم!"

لە قوڵپی گریانیدا و شەکەت و ماندوو سەری بەسەر سینگیدا داگرت.

هەمدیس گوتییەوە:" خوداحافیز، خوداحافیز ..."

لەدووامانەوە خەڵکەکە دەگریان و شیوەنیان بەسەردا دەکرد، ئیدی بەخێرایی ڕێگەی پۆرتیۆنکولامان گرتەبەر.

بێئەوەی بەخۆمان بزانین، فرانسیسکۆس لەسەر قۆڵمان لەهۆشخۆی چووبوو. لەکوختە گچکەکەیدا هێور لەسەر عەردەکە دامانناو، خەڵکەکە بڵاوەیان لێ کرد.

هەموو ئەو برایانەی لەپۆرتیۆنکولا بوون، کیدرۆ، ڕۆفینیۆ، ماسیۆ، ئیگیدیۆ و بێرناردۆ بە پەلە بۆ دەستماچکردنی هاتن، بەڵام ئەو بێهۆش ڕاکشاو و بەرکەوتنی لێوی برایانی لەسەر دەستی هەست پێ نەدەکرد.

زەمەن هەفتەیەك و دووان و سییان تێپەڕی. وەختی درەو دەهات، گەڵامێو سوور هەڵدەگەڕا، هەنجیر شیرین دەبوو، دارزەیتونەکان پرشنگیان دەدا، پەڕەسێلکەکان هەمدیس

خۆیان بۆ کۆچ کۆدەکردەوە، یەکەمین حاجی لەقلەقەکان بەسەر کوختەکەماندا دەفڕین و بەرەو باشوور لەشەقەی باڵیان دەدا. فرانسیسکۆس قاژەقاژەکەیانی دەژنەفت و چاوانی هەڵدەهێنا.

گوتی:" ئەلعان حاجی لەقلەقەکان، پەڕەسێلکەکان لەگەڵ خۆیاندا دەبەن!" ئەوجا دەستی هەڵبڕی و گوتی:" برا پەڕەسێلکەکانم، سەفەرێکی خۆش، ئەلعانیش حاجی لەقلەقێکی گەورە دێت منیش دەبا و ئیدی بەرەو دوور دوور دەفڕین...."

ناو بەناو چاوی دەکردەوە و دەستی دەگێڕا تا بمدۆزێتەوە، هەندێ جاریتر یارمەتیم دەدا دانیشێ و لەبارەی هاوسەفەرە ئەبەدییەکانی خۆیەوە بدوێ: لەبارەی هەژاریی، لەبارەی ئاشتیی، لەبارەی ئەڤینەوە. بەمیهرەبانیی لەیەکە بەیەکەمانی دەنۆڕی، ئێمەیش پێنج شەش برا بەدەوریدا دادەنیشتین و بەحیرسەوە گوێمان بۆ ڕادەدێرا، تا چ وشەیەکییمان لێ بەهەدەر نەڕوا. دەمانگوت:" ئەمە دووایەمین پەیامییەتی، ئەم پەیامەش هەر بەتەنێ بۆ ئێمە نییە، بەڵکو بۆ هەموو ئەو برایانەشە کە لێرە نین و دوورن، بۆ هەموو ئەو برا و

خوشکانەیشە کە هێشتا لەدایك نەبوون، ئەوە بەرپرسیارێتیی ئێمەیە کە ئەو وشانە لە قوڵایی زەینماندا هەڵکۆڵین، تا بەهەدەر نەچن."

وەك ئەوەی بیەوێ باوەڕمان پێداکا، باسکەکانی دەکردنەوە و دایدەخستنەوە و پێیدەگوتین:" براکانم ئەڤین چییە؟ ئەڤین چییە برایانم، ئەڤین تەنێ سۆز یان میهرەبانیی نییە، سۆز دوو جۆرە، یەکێکیان ئەوەیە کە عەزاب دەچێژێ و ئەویتریشیان ئەوەیە کە بەشداری خەم دەبێ. میهرەبانییش دوو جۆرە، یەکێکیان ئەوەیە کە دەبەخشێ و دووەمیشیان ئەوەیە کە وەردەگرێ، بەڵام ئەڤین یەکێکە، دوو شتە و یەکانگیر بوون و بوونەتە یەکێك. بوونەتە یەکێك کە دابەش نابێ: (مـن) و (تۆ) دیار نامێنین، من ئەڤینداریی دەکەم، واتە مـن یەکانگیر دەبم!"

ڕۆژێکیان دەستی ڕایەڵکرد و دەستی گرتم.

- " برا لیۆن، کارێك هەیە بۆم بکە. حەز دەکەم بەر لەمردنم برا گیاکۆمینا ببینم و خوداحافیزیی لێبکەم. کاغەزێك بێنە و بنووسە:

لەبرا فرانسیسکۆس، هەژارە گچکەکەی خوداوە، بۆ برا گیاکۆمینا. هاوڕێم دەزانیت وا کۆتایی ژیانم نێزیك دەبێتەوە، گەر حەز دەکەیت جارێکیتر لێرە لەسەر ئەرز ببینی، ئەوا هەر کە ئەم پەیامەی منت بەدەست گەییشت، کات بەهەدەر مەدەو بە پەلە بەرەو پۆرتیۆنکولا بکەوەڕێ. گەر یەك نەخت دوابکەویت، ئەوا ئیدی لەژیاندا نامبینیت. کفنێکی زبرم بۆ بێنە لە جەستەمییەوە بپێچە و هەروەها مۆمیش بۆ ڕێوڕەسمی بەخاکسپاردنم...."

لایکردەوە بۆ ئەو برایەی لەلایەوە لەسەر ئەژنۆ دانیشتبوو، بینی ئەوە کیدرۆیە.

- " برا کیدرۆ ئەوە دوایین خزمەتێکە داوات لێبکەم بۆم بکەیت، ئەم نامەیەم بۆ بەرە ..."

کوتوپڕ لەقسەکردن وەستا، سەری هەڵبڕی، دەتگوت گوێی بۆ شتێك ڕادێراوە، زەردەخەنەیەکی شادومانیی ڕوخساری پۆشی.

- " سوپاس برا کیدرۆ، سوپاس بۆ خودا، پێویست ناکا بچیت بۆ ڕۆما!" وایگوت و ڕووی بۆ دەرگاکە وەرچەرخاند،

ئێمەیش هەموومان سەرنجمان بڕییە دەرگاکە، وەك ئەوەی چاوەڕوانی کەسێك بین.

ئەوسا دەنگی تەپەی پێ لەدەرەوە بیسترا، ڕامکرد تا بزانم ئەو کەسە کێیە. برا گیاکۆمینام لەبەردەممدا بینی! ئەو خانمە نەجیبزادەیە هاتە ژوورێ و بەسەر پای فرانسیسکۆسدا کەوت و زامەکانی ماچکردن و دەستی نەوازشکرد.

لەبەرخۆوە گوتی:" باوکە فرانسیسکۆس، باوکە فرانسیسکۆس..."

فرانسیسکۆس دەستی خستە نێو پرچییەوە.

- " بەخێربێیت، برا گیاکۆمینا، شادومانم ... شادومانم.... کێ پێیگوتیت بێیت؟"

- " خاتوو مەریەم هاتە خەونم و گوتی: خێراکە، فرانسیسکۆس دەمرێ، ئەو کفنەی بۆ ببە کە بۆت چنیوە و هەروەها مۆمیش بۆ ڕێو ڕەسمی بەخاکسپاردن!"

وایگوت و کفنەکەی لەبەر پای فرانسیسکۆسدا دانا.

- " باوکە فرانسیسکۆس، من ئەوەم بەم دەستانەی خۆم چنیوە، لەخوری ئەو مەڕە چنیومە کە تۆ پێتبەخشیم!"

فرانسیسکۆس هەستا دانیشت، لەدەست و پێوپلی خۆی ڕووانی، دەستی گێڕا بە سینگە بە قوولاّچووە خوێن تێزاوەکەیدا و هەناسەی هەڵکێشا.

گوتی:" براکەم، ئەی گوێدرێژی چکۆڵە، ئەی جەستە شەکەتەکەم، بمبوورە، گەلێك عەزابمدایت!"

زەردەخەنەیەکی تاڵی هاتێ. گوتی:" تۆیش بمبوورە، ئەی دایکی ئەرزی بەڕێز، ئای تۆ چ جەستەیەکی تۆکمەت پێدام و منیش چ جەستەیەکی هەلاهەلات دەدەمەوە!"

کاتێك کە دەدووا، چاوانی زەق دەکردنەوە، دەستی ڕایەڵ دەکرد و ئاماژەی بۆ دەرگاکە دەکرد.

- " ئەوەتا!"

- " کێ؟"

- " سواڵکەرەکە، برا لیۆن سواڵکەرەکە، لای دەرگاکەوە ڕاوەستاوە و دەستە کون کونەکانی هەڵبڕیون و سلاّو دەکا. ئەلعان کلاّوی پاڵتۆکەی لەسەری داگرت .... ئاه!"

- " باوکە فرانسیسکۆس، مەلەرزە!"

- " ئۆه، ئەوە منم، من .... ڕوخساری خۆم دەبینم، خاچەکە لەنێوچەواندا، جێنیشانەی دوای پێداهێنانی شیشە سوورەوەبووەکە بە لاجانگەکاندا .... ئەوا دێ، ئەوا نێزیك دەبێتەوە ...."

بەچمکی جبەکەی چاوانی داپۆشی تا نەیبینێ.

بەهەڵلەرزینەوە لەبەرخۆوە گوتی:" ئەوا هات .... هات، شادومانانە زەردەخەنە دەیگرێ و باسکەکانی بەرەو لام دەکاتەوە!"

هەنووکە فرانسیسکۆس چمکەکەی تری جبەکەیدا بەچاوانیدا، بەڵام ئەوی هەر دەبینی و هاواری دەکرد.

- " ئەوە گەییشت، ئەوە گەییشت، ئەوا هات لەسەر جێگەکە لەلامەوە ڕاکشا، ئەوەتا لێرەیە، برا لیۆن یارمەتیی!"

دەستی ڕایەڵکرد و باوەشی پێداکردم، ئەوسا دەستی بەلای ڕاست و بە لای چەپ و بەژێر سەری خۆیدا گێڕا. لەبەرخۆوە گوتی : "هیچ کەس، هیچ کەس!"

پاش ساتێك لەفیكرەوە چوو، گوتی:" ئەو دووانە بوونە یەكێك، هەردووكمان بووینە یەكێك، سەفەرەكە كۆتایی هات!"

كۆتایی نێزیك دەبۆوە. لەهەموو لایەكەوە برایان بۆ خوداحافیزیی لێكردنی دەهاتن، ئێلیاس بەپەلە گوند بەگوند دەگەڕا و خەڵكەكەی كۆدەكردنەوە و پێی ڕادەگەیاندن كە پیاوی قەدیس گیان دەدا، بۆیە خۆیان ئامادەكەن و پەلەبكەن لەداگیرساندنی مۆمدا بۆ ڕێوڕەسمی بەخاكسپاردن، هەروەها سەرەك قەشەی قاییل كرد ئەمر بكا زەنگەكانی كەڵیسای قەدیس ڕوفینۆ شەو و ڕۆژ زەنگی ڕێوڕەسمی مردن ڕاگەیەنن، خوشكانی دەیرەكەی دامیانۆ لەبەردەم لەخاچدراودا كڕنۆشیان دەبرد و لەخودا دەپاڕانەوە جارێ فرانسیسكۆسیان لێ نەسەندێتەوە. كاپتن لیكۆ لەشاخەوە دابەزی و بەهەنگاوی نەرم لەفرانسیسكۆس نێزیكبۆوە و زەمیلەیەك هەنجیر و ترێی بەدەستەوە بوو. فرانسیسكۆس چاوی كردەوە و كاپتن لیكۆی ناسییەوە.

- " بەخێربێیت برا ئارنی، هەبێ و نەبێ ئالڤێرنای لانەی بازان خەبەری داویتێ من دەمرم. خوداحافیز براکەم!"

ئەو برا دڕندەیە گوتی:" باوکە فرانسیسکۆس تۆ نامریت، ئەوە تۆ نیت کە دەمریت، بەڵکو ئەوە ئێمەین، بمبوورە بۆ هەموو ئەو شتانەی کردوومن!"

- " خودا دەتبوورێ نەك من برا ئارنی، گەر تۆ ڕزگار بیت، ئەوا ئەو مەڕانەش ڕزگار دەبن کە لەتافی گورگ بوونتا خواردووتن!"

برا لیکۆ زەمیلەکەی دایە دەستی فرانسیسکۆس.

- " باوکە فرانسیسکۆس، بڕێك ترێ و هەنجیرم بۆ هێناویت، تا ماڵئاوایییان لێ بکەیت. دەتوانیت بێ ترس بیانخۆیت چونکە نەمدزیون!"

فرانسیسکۆس دەستی نایە سەر ئەو میوە شیرین وەك هەنگوینانە و لەگەییوییان ئۆخژنێکی پێداهات، دەنکێك ترێی لێکردەوە و نایە نێو زاری، هەنجیرێکی هەڵگرت و لەو شیلە شیرین وەك هەنگوینەی ڕووانی کە دلۆپ دلۆپ لێوەی دەچۆڕا.

- " خوداحافیز هەنجیر و تریێ، خودا حافیز هەنجیر و ترێی برام، ئیدی ئێمە هەرگیز یەکتری نابینینەوە!"

*

سێپتێمبەر کۆتایی دەهات و ئۆکتۆبەر دەهات. ئەمڕۆ هەور ئاسمانی پۆشیوە، یەکەمین دڵۆپی جوانی باران کەوتە بارین، نەرم و درەوشاوە دەکەونە سەر دارزەیتون و سنەوبەرەکان. چێژێکی لەوەسفبەدەر بەدونیادا پەخشدەبێ، عەرد بەردار و سوپاسگوزار لەو هەوا شێدارەدا پشوو دەدا. فرانسیسکۆس چاوی کردەوە، کوختەکە پڕ لە برایان بوو، هەر لەبەرەبەیانەوە لەهەموو لایەکەوە هاتبوون و بێدەنگ لێیان دەنۆڕی، هەندێکیان بەچیچکانەوە لەسەر ئەرزەکە دانیشتبوون و ئەوانی تریش بەپێوەبوون. لەو بێدەنگییە پیرۆزەدا کەس زاتی نەدەکرد دەم بکاتەوە، ناوبەناو فرمێسکی چاوانیان دەسڕی و دەچوونە دەرێ تا هەناسەیەك هەڵمژن. فرانسیسکۆس دەستی ڕایەڵکرد و سڵاوی لێکردن، بێرناردۆ لەسەر ئەژنۆ دانیشت.

دەستی فرانسیسکۆسی ماچکرد و گوتی:" باوکە فرانسیسکۆس، تۆ دوور دەکەویتەوە، تۆ بۆ ئاسمان هەڵدەگڕێیت، بۆ دووایەمین جار زار هەڵبێنە و قسانمان بۆ بکە!"

فرانسیسکۆس سەری بادا. گوتی:" منداڵەکانم، برایانم، هەر چ قسەیەکم هەبووبێ بە ئێوەی بڵێم گوتوومە، هەموو ئەو خوێنەی لەدڵمدا جێگەی بۆتەوە بەخشیومە بە ئێوە. ئیدی چ شتێکی ترم نییە بیڵێم، چ شتێکیترم نییە بیبەخشم، خوێنێکی زیاترم نییە بیبەخشم، گەر هەمبا، ئەوا خودا لەسەر عەرد گلی دەدامەوە!"

ئێگیدیۆ کە لەقوژبنێکدا ڕاوەستابوو دەگریا، گوتی:" چ شتێکی ترت نییە، چ شتێکی ترت نییە پێمان بڵێیت؟"

- " براکانم، هەژاریی، ئاشتیی، ئەڤین، جگە لەوانە چ شتێکیتر نا، هەژاریی، ئاشتیی، ئەڤین...."

هەوڵیدا هەستێ بەڵام نەیتوانی.

گوتی:" براکانم، جلکەکانم لەبەر داکەنن و بەڕووتی لەسەر ئەرزەکە دامنێن، تا ئەرز لەمس بکەم و ئەرزیش من لەمس بکا...."

بە گریانەوە جلکەکانیمان لەبەر داکەند و بەڕووتیی لەسەر ئەرزەکە دامانا. ئێمەیش لەسەر ئەژنۆ بەدەوریدا دانیشتین.

خوشکە کلارا هاتبوو. بێئەوەی کەسمان بیبینین، لەبەر دەرگاکە دانەویبۆوە و گوێی ڕادێرابوو. لەناکاوێکڕا هەنسکی گریانێك بیسترا، ئاوڕماندایەوە و بینیمان سەری لەشاڵێکەوە پێچاو و دەگری. یەکسەر هەمووان کوڵی گریانمان بەربوو.

فرانسیسکۆس سەری سوڕما. گوتی:" براکانم، بۆچی دەگرین؟"

کەس وەڵامینەدایەوە.

- " ئاخۆ ژیان هێند بەچێژە؟ برایانم، ئەرێ باوەڕتان بەژیانی ئەبەدییەت هێند کزە؟ ئەی برا مەرگ، تۆ کە لەنزیك دەرگاکەوە ڕاوەستاویت، لەخەڵکیی ببوورە، ئاخر ئەوان لە سێینەی پەیامی بەرەکەتدراوی تۆ تێناگەن، بۆیە لێت دەترسن!"

لەچواردەوری خۆی ڕووانی و گوتی:" ئێرینیۆ، لەکوێیت؟ بلوێرەکە بژەنە و با هەموومان پێکەوە سروودی سوپاسگوزاریی خودا بچڕین: سوپاس بۆ تۆ خودایە، سوپاس بۆ هەموو مەخلۆقەکانت، بە تایبەتیی سوپاس بۆ برا خۆر...."

ئەو دەمەی گۆرانیم دەچڕیی، وەك بلێیی شتێك لەگەڵ خۆیدا بمبات، کوختە چکۆڵەکە دیارنەدەما، پۆرتیۆنکولا و ئاسیزیی دیارنەدەمان. خۆم لەسەر ئەرزێکی سەوزی نائاشنا و بێ کۆتایی دەبینییەوە، فرانسیسکۆس لەوێدا ڕووەو ئاسمان ڕاکشاو و لەگەڵ مردندا دەجەنگی. باران میهرەبان و نمنم دەکەوتە بارین، لەدوورەوە ترۆپکی چیاکان پۆشرابوون بە بەفر، خۆشترین بۆن لەو ئەرزە تازە کێڵراوەوە هەڵدەسا. لەجێگەیەك، لەدووری دوورەوە زەریا هەناسەی هەڵدەکێشا. کەس بەدەوری فرانسیسکۆسەوە نەبوو، بەڵام کوتوپڕ وەك بلێیی هەوا پۆنگی خواردبێتەوە، هەر دوانزە برا دێرینەکە بەچوار دەورییەوە دەبینران، نووشتابوونەوە و کڵاوی جبەکانیان لەسەرنابوو، بونیادەم تەنێ گوێی لەهەنسکی گریانەکانیان بوو. منیش

لەگەڵیاندا بووم و کاتێك سەرم هەڵبڕیی هەزارەها برام لە دوای ئەو دوانزەیەوە بینین، بەبێ کڵاو و تەوقی سەر تاشراو و سروودی ڕێو ڕەسمی مردنیان دەچڕی. هەستامە سەر پا و تا چاو بڕکا ڕانەمەڕ و گایەل و ڕەوەئەسپ و سەگم بینی کە لەدوورەوە بە شین و شەپۆڕەوە دەهاتن و بەسەری نەوییەوە لەدوای برایانەوە ڕادەوەستان. لە دارستانەکەی ئەودیویشەوە ئاژەڵە دڕندەکان دەکەوتنە جووڵە: گورگ، ورچ، ڕێوی، چەقەڵەکان دەهاتن و لەدوای ئاژەڵەماڵییە بێوەیەکانەوە ڕادەوەستان و ئەوانیش دەکەوتنە گریان. وژەی هەزارەها باڵ بەژوور سەرمەوە دەبیسترا، چاوم هەڵدەبڕی و هەمە جۆرە پۆلە تەیرم دەبینی کە دەنیشتنەوە و دەیانچریکاند و دەیانقریشکاند و دەوری فرانسیسکۆسیان دەدا. کەوێك یەکەمین تەیرێك بوو کە لەزایەڵەی شیوەنیدا و کەوتە ڕنینەوەی پەڕی باڵەکانی.

لەبەرخۆمەوە گوتم:" فرانسیسکۆسی ئازیزم، فرانسیسکۆسی ئازیزم، بنۆڕە، هەموو ئاژەڵان بۆ ڕێوڕەسمی بەخاکسپاردنت هاتوون و دەگرین، هەموو براکانت....."

ناکاو ئاسمان شەلاڵ بوو بە بروسکەی زەردی ئاڵتونیی، سەوز، شین و سووری ئاگرین. سەرم هەڵبڕی، فەزا تەژی ببوو لە باڵ، هەزاران فریشتە دەوری فرانسیسکۆسیان دابوو، باڵیان لێکدەدا و زەردەخەنەیان لەسەر لێو و چاوەڕێ بوون ڕۆحی هەڵگرن و بیبەن.

لەناکاوێکڕا لەهاوارێکی بەسۆ وەئاگابوومەوە. سێ کیژ خۆیان بەدەوری فرانسیسکۆسدا، دابوو بەئەرزدا و نەیاندەویست بمرێ. خوشکە پیکا سەری گرتبوو، خوشکە کلارا باوەشی کردبوو بەپایداو ماچی دەکرد، برا گیاکۆمیناش دەستی وی نووساندبوو بە سینگی خۆیەوە. خۆرئاوابوو، لەدەرەوە باران ئەرزی تەڕ و نەرم دەکرد، ئەوسا ئێمە هەموومان دوو باڵی ڕەشمان بەژوور سەری فرانسیسکۆسەوە بینین.

ڕوخساری فرانسیسکۆس پرشنگی دەدا. چاوانی بەفراوانیی کرابوونەوە و لەفەزایان دەنۆڕی. بۆ ساتێك جوولا، هەموو هێزی خۆی کۆکردەوە، لایکردەوە و لەیەکە بەیەکەمانی نۆڕیی. لێوە لەرەی پێکەوتبوو، وەك ئەوەی بیەوێ دوا وشەی

بلّێ. نێزیکی بوومەوە، دەنگی وەك شنەبایەکی لاواز دەهاتە گوێم، دەتگووت لەزۆر دوورەوە دێ، لەوبەری کەنارەوە.

- " هەژاریی، ئاشتیی، ئەڤین ....." هەناسەم لەخۆ بڕیبوو تا بیژنەفم، بەلاّم جگە لەوە هیچی ترم نەبیست.

ئەوسا هەمووومان خۆمان بەئەرزدا دا و ماچمان کرد و لە زایەڵەی شین و گریانماندا.

*

لەم ساتەوەختە پیرۆزەدا کە من لە هۆدەکەمدا نووشتاومەتەوە و دووایین وشەکان تۆمار دەکەم و خەمی باوکی پیرۆز لەخۆوەی پێچاوم، چۆلەکەیەکی گچکە دێ و بە دەنووك لەپەنجەرەکە دەدا، باڵەکانی تەڕ و سەرمایەتی، هەڵدەسم پەنجەرەکەی بۆ دەکەمەوە.

ئەوە تۆیت باوکە فرانسیسکۆس، ئەوە تۆیت کە جلکی چۆلەکەت پۆشیوە.

*

تەواو